ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

ឯកសារបង្រៀន
កម្មវិធីអប់រំថ្មី

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

១២

គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកផ្សាយ

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឬា

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ថ្នាក់ទី ១២

PUBLISHING AND DISTRIBUTION HOUSE

បោះពុម្ពផ្សាយដោយ

ក្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកផ្សាយ

អគារ ១៤៨ មហាវិថី ព្រះនរោត្តម ភ្នំពេញ

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

គណៈកម្មការនិពន្ធ លោក យិន ធី លោកស្រី ម៉ៅ តាន់ណារី
លោក ព្រៃ សំបូរ លោកស្រី ប៊ី គឹមសែន
លោក យ៉ង់ កំស៊ាន លោក ណន ម៉ារ៉ាឌី

អ្នកវាយអត្ថបទ លោក សេង តុងបុត្តា

វិចិត្រករ លោក ឃុន សុវណ្ណារ៉ីទ្ធី

អ្នករៀបរៀង លោកជំទាវ ទន់ សារ៉ីម

អ្នករចនាទំព័រ លោក គង់ ចិត្រា

គណៈកម្មការពិនិត្យ លោកបណ្ឌិត នៅ ស៊ុន លោកស្រី ជា រដ្ឋា

បានទទួលការអនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយពី **ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឬ** តាមប្រកាសលេខ១៨១៧ អយក.ប្រក. ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ ដើម្បីប្រើប្រាស់នៅតាមសាលារៀន ។

ហាមថតចម្លងសៀវភៅនេះ

រក្សាសិទ្ធិ ©

ក្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកផ្សាយ

បោះពុម្ពលើកទី១១ ឆ្នាំ២០២០ ចំនួន២០ ០០០ច្បាប់

ISBN 9-789-995-001-391

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

អារម្ភកថា

សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរថ្នាក់ទី១២នេះ បានពិនិត្យឡើងស្របតាមកម្មវិធីសិក្សាថ្មីរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឬា។ សៀវភៅនេះពង្រឹងនិងពង្រីកបន្ថែមទៀតទៅលើសមត្ថភាពទាំងបួនគឺ សមត្ថភាពស្តាប់ និយាយ អាន និងសរសេរឱ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅនិងមានលក្ខណៈឯកទេស ដើម្បីផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការសិក្សានៅឧត្តមសិក្សាផងនិងត្រៀមអាជីពផង។

សៀវភៅនេះបង្ហាញអំពីប្រធានបទសំខាន់ៗស្តីពី វប្បធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី និងការសិក្សាអក្សរសាស្ត្រ-អក្សរសិល្ប៍ជាគោលក្នុងការសិក្សាបំណិនច្រើនបែបដូចជា ការសង្ខេប សំយោគ តែងសេចក្តី វិភាគអត្ថបទជាដើម ដែលមានកម្រិតខ្ពស់ហើយកាន់តែស៊ីជម្រៅថែមទៀត។ សៀវភៅនេះនឹងជួយបង្កើនចំណេះដឹងអ្នកសិក្សាឱ្យបានទូលំទូលាយតាមរយៈ ការសិក្សាអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ប្រជាប្រិយ បុរាណ ទំនើប អត្ថបទអត្ថាធិប្បាយ ពាក្យរាយ ពាក្យកាព្យ ល្ខោន ចម្រៀង របាំ វេយ្យាករណ៍ និងសិល្ប៍វិធីតែងនិពន្ធសម្បូរបែបរបស់អ្នកនិពន្ធកវីជាតិល្បីៗ។

គណៈកម្មការនិពន្ធសង្ឃឹមថា សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរថ្នាក់ទី១២នេះនឹងក្លាយជាធនធានដ៏មានតម្លៃសម្រាប់ប្អូនៗនិងជួយបង្កើនថាមពលសិក្សា ហើយនាំប្អូនៗឱ្យស្គាល់ច្បាស់នូវមរតកជាតិខ្មែរដ៏រុងរឿង ថ្លៃថ្នូរ តាំងពីបុរាណរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន។

សូមប្អូនៗទទួលបានជោគជ័យជានិច្ចក្នុងការសិក្សា។

គណៈកម្មការនិពន្ធ

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
rou.moeys.gov.kh

បញ្ជីអត្ថបទ

ទំព័រ

១. អក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម ១

២. អក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម ៣៥

៣. អក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម ៦៥

៤. សិល្ប:..... ៩១

៥. ល្ខោន ១២៧

៦. សិលាចារឹកនិងរបាំ..... ១៥៧

៧. ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់..... ១៧៣

៨. កំណាព្យ ១៩៩

៩. ទំនាក់ទំនងរវាងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនិងបរទេស..... ២២៥

១០. អក្សរសិល្ប៍បរទេស..... ២៤៧

facebook.com/moeys.gov.kh
kpou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

មេរៀនទី

១ អក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម

តាំងពីយូរលង់ណាស់មកហើយ ក្រៅពីជំនឿផ្សេងៗ ខ្មែរយើងបានទទួលឥទ្ធិពលពីសាសនាធំៗពីរ គឺព្រាហ្មណ៍សាសនានិងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ទោះបីបច្ចុប្បន្ន មានវប្បធម៌បរទេសមួយចំនួនកំពុងតែផ្សព្វផ្សាយឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួនមកលើសន្ទានចិត្តប្រជាជនខ្មែរយើងក៏ដោយ ក៏លទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍និងព្រះពុទ្ធសាសនានៅតែដក់ជាប់ក្នុងផ្នត់គំនិត ជំនឿ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ សីលធម៌សង្គម អក្សរសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍ជាដើម ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ស្មារតីជាតិនិយមក៏នៅតែលេចធ្លោឡើង តាមរយៈស្នាដៃជាច្រើនរបស់កវីនិពន្ធខ្មែរ ដែលមិនទទួលឥទ្ធិពលពីសាសនាឬមនោគមវិជ្ជាបរទេសណាមួយឡើយ ។ អក្សរសិល្ប៍បែបនេះ គេចាត់ជាអក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម ។ អក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយមឬខ្មែរនិយម ជាស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដែលបង្ហាញពីផ្នត់គំនិត ជំនឿ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ មុខរបរ បញ្ហាសង្គម និងជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនខ្មែរក្នុងសម័យកាលនីមួយៗ ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាអំពីលក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍ អត្ថបទដកស្រង់រឿងទុំទាវ វិធីបង្កើតកាព្យរួបារម្មណ៍ និងលក្ខណៈខ្លះៗនៃរឿងក្នុងគោលខេមរនិយម ។ អ្នកនឹងបានសិក្សាបន្ថែមទៀតទៅលើលក្ខណៈមួយចំនួនរបស់ភាសាខ្មែរ ការនិយាយសំយោគ និងសំណេរតែងសេចក្ដីពិភាក្សា ។

facebook.com/moeys.gov.kh

ឥន្ទ្រិយរូបារម្មណ៍ក្នុងកំណាព្យ (វិធីបង្កើតកាព្យរូបារម្មណ៍)

ក្នុងការតាក់តែងកំណាព្យ កវីនិពន្ធតែងតែប្រើរូបារម្មណ៍ផ្សេងៗ ប្រយោជន៍ទាក់ទាញអ្នកអាន អ្នកស្តាប់ ឱ្យជក់ចិត្ត ហាក់ដូចជាបានឃើញនឹងភ្នែក ស្តាប់ឮនឹងត្រចៀក បានប៉ះស្ទាបអង្អែលដោយផ្ទាល់ដៃ ឬមានអារម្មណ៍បានភ្លក់រសជាតិ បានស្គាល់ក្លិនជាដើម ។

ឥន្ទ្រិយរូបារម្មណ៍ គឺជារូបារម្មណ៍ដែលកើតពីពាក្យសំដីឃ្លោងឃ្លា ប្រយោគរបស់កវីនិពន្ធ ធ្វើឱ្យរំភើបចំពោះគ្រឿងវិញ្ញាណទាំងឡាយដូចជា ចក្ខុ សោត: ឃាន: ជីវ្ហា កាយ: គឺវិញ្ញាណទាំង ៥ របស់អ្នកអានឬអ្នកស្តាប់ ។ ឥន្ទ្រិយរូបារម្មណ៍មានចក្ខុរូបារម្មណ៍ សោតរូបារម្មណ៍ ឃានរូបារម្មណ៍ ជីវ្ហារូបារម្មណ៍ កាយរូបារម្មណ៍ ។

ក. ចក្ខុរូបារម្មណ៍

ចក្ខុរូបារម្មណ៍ គឺជារូបារម្មណ៍ដែលកើតមានឡើង ដោយសារពាក្យសម្តីកាព្យឃ្លោង ដែលធ្វើឱ្យចក្ខុឥន្ទ្រិយរំភើបផ្ចិតជាប់អារម្មណ៍ឡើង ក៏ហាក់ដូចជាធ្វើឱ្យចក្ខុបានឃើញរូបរាង ហេតុភេទដូចជាជាក់ច្បាស់នឹងភ្នែកដែរ ។

ចក្ខុរូបារម្មណ៍ក្នុងកំណាព្យកើតឡើងបានដោយសារអត្ថបទកាព្យ ដែលប្រកបដោយសិល្ប៍វិធីធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់រំភើបផ្ចិតជាប់អារម្មណ៍ហាក់ឃើញនូវរូបរាង សោភ័ណភាព ចលនារាង សកម្មភាព ហេតុការណ៍ ពណ៌សម្ផ្ស ប្រតិស្ឋឡើងរស់រវើកផ្ទាល់នឹងក្រសែភ្នែកគេតែម្តង ។ ការបង្ហាញរូបរាង សកម្មភាព ហេតុការណ៍ ពណ៌សម្ផ្ស ត្រូវប្រកបទៅដោយតថភាព ហើយមានលក្ខណៈជាប់ស្អិតទៅនឹងសោភ័ណដែលជាសិល្ប៍ឧត្តមគតិណាមួយ តំណាងគំនិតរីកចម្រើនជឿនលឿនបម្រើមនុស្សជាតិ ។

- **ចក្ខុរូបារម្មណ៍ដែលបង្ហាញរូបរាង :** ការរើសយករូបរាងកាយមកបង្ហាញត្រូវឱ្យស្របទៅនឹងការពិតឬមានសភាពអស្ចារ្យមានទំហំវិសាលភាពធំធេងដែលធ្វើឱ្យអារម្មណ៍មកប៉ះនឹងតួចក្ខុ ។ កវីជ្រើសរើសយកចំណុចសំខាន់ៗមកបង្ហាញ ទោះបីពណ៌នាល្អឬអាក្រក់ ធំ តូច អស្ចារ្យក្តី ត្រូវឱ្យឃើញរូបរាងល្អឬអាក្រក់ ធំ តូច អស្ចារ្យនោះមកសណ្ឋិតជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ ហើយហាក់ដូចជាបានឃើញផ្ទាល់នឹងភ្នែក ។

ឧទាហរណ៍ : រូបរាងដែលមានតេជានុភាព

- "យល់នាគមួយស្ទើគីរី"
- "រីកូខ័ន ខ្ចងមហិមា រូបរូបពូតា ស្រមើងស្រមេះស្ម៉ីមស្ពៃ" (រាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី ១)

- "ខរខឹង ករកាន់ កាច់ភ្ជុំ សិលាធាធំ ប្របោះប្របាច សាចសង" (រាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី ១)
- "ដល់ដកបពូតាកាន់ទ្រង់ បោះអង្គត្រូវអង្គ នរបតីដេញដំ ..." (រាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី ៣)

ឧទាហរណ៍ : រូបរាង ពណ៌សម្ផ្ស ដែលមានសោភ័ណភាព

ជើងសោតត្រសួល	ដូចចេកមាសមួល	ទ្រវាងសង្ហា
ដំណើរនាងលះ	រូតរះឧស្សាហ៍	ស្ងាហាប់ខ្ជាំងក្លា
	ការពារសត្រូវ[(១)] ។	

(ដកស្រង់ពីកំណាព្យខ្មែរភាគ ២ ក្រសួងអប់រំ ឆ្នាំ ១៩៨៤)

- **ចក្ខុរូបារម្មណ៍ដែលបង្ហាញពណ៌សម្ផ្ស :** ដើម្បីបង្កើតសោភ័ណក្តី ជាមតិនិយមក្តីជានិមិត្ត សម្រាប់សម្គាល់ថាល្អឬអាក្រក់ក្តី កវីតែងតែយកពណ៌ផ្សេងៗមកធ្វើជាឧបករណ៍រំលេច ដើម្បីបង្កើតចក្ខុរូបារម្មណ៍ដល់អ្នកអាន ។ ក្នុងការលើកយកពណ៌មកបង្ហាញនេះ កវីមានគោលបំណងនឹងយកពណ៌ជានិមិត្តរូប ក្នុងការសម្គាល់មតិគំនិតទស្សនៈផ្សេងៗ ។ ម្យ៉ាងទៀត កវីបានយកពណ៌នេះមករំលេចគ្នា ធ្វើឱ្យឃ្លាល្អះនៃការពណ៌នានោះមានភាពរស់រវើក ដើម្បីពន្លេចចក្ខុរូបារម្មណ៍ឱ្យកាន់តែច្បាស់ឡើងថែមទៀត ។
  - **ពណ៌ក្រហម :** សម្គាល់ទឹកចិត្ត ឬវីរភាពអង់អាចក្លាហាន សេចក្តីស្នេហាដ៏មោះមុត ស្មោះត្រង់ កំហឹងពុះពោរ ឬជាជំនឿស៊ប់លើឧត្តមគតិណាមួយ ។
  - **ពណ៌បៃតង :** សម្គាល់សេចក្តីសង្ឃឹម ។
  - **ពណ៌ខៀវ :** សម្គាល់មេត្រីភាព តម្លៃផ្លូវចិត្តនៃតួអង្គ ។
  - **ពណ៌លឿង :** សម្គាល់ភាពជ្រះថ្លា សូ្ងប់ស្ងាត់ខាងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្ត (តាមការនិយមរបស់ជនជាតិអាស៊ី) ។ អ៊ីរ៉ុបសម្គាល់ការបែកបាក់ ផិតក្បត់ អស់សង្ឃឹម ។
  - **ពណ៌ស :** សម្គាល់ភាពបរិសុទ្ធ សន្តិភាព ស្ងប់ស្ងាត់ ។
  - **ពណ៌ខ្មៅ :** សម្គាល់ទុក្ខសោក ព្រួយបារម្ភ ចិត្តអាក្រក់ ខិលខូច កាចសាហាវ អស់សង្ឃឹម ។
  - **ពណ៌ស្វាយ :** សម្គាល់ភក្តីភាព ឬតម្លៃនៃចំណេះ ។

---

(១) : ការពារមាតុភូមិកុំឱ្យសត្រូវឈ្លានពាន

ឧទាហរណ៍ : ពណ៌សម្បុរជាមតិនិយម ឬនិមិត្តរូប

ឧបមាបុជ្ជាពិពណ៌	ច្ចារនោះគឺឆ្ពរ	ក៏ឆេះអំឡុងភ្លើងច្រាល ។
រីផ្កានោងនៅកណ្តាល	ដូចសុពណ៌កាល	រំលាយមាសមានរស្មី ។
រីផ្កាចំប៉ាពិសី	ប្រាណប្ជួតលើភ្ជី	ននោងរាយរីកបុជ្ជា ។
នោះគឺនពូគុណសុវណ្ណា	ផ្សាយផ្សំកែមគ្នា	រលាយច្រឡំរស្មី ។
រីអង្គកន្ធង់បក្ស៊ី	គឺធ្ងូងអប្រិយ	និលាមន្ទិលពុំថ្ងើង ។

(រាមកេ្ត៌ ខ្សែទី ២ ទំព័រ ៣)

តាមការពណ៌នាខាងលើនេះ កវីបានបង្ហាញឱ្យឃើញដូចតទៅ ៖

- **ពណ៌ក្រហមនៃឆ្ពរ :** សម្គាល់ទឹកចិត្តស្នេហាបរិសុទ្ធរវាងព្រះរាមនិងសីតា និងភាពសុខដុមក្នុងគ្រួសាររវាងព្រះរាម សីតា និងព្រះលក្ស្មណ៍ ។
- **ពណ៌ខ្មៅនៃសត្វកន្ធង់ :** សម្គាល់ភាពអាក្រក់ ដែលនាំមកនូវការរំខានរបស់នាងកៃកេសី ដែលធ្វើឱ្យមានភាពកករល្អក់ ជាមន្ទិលក្នុងគ្រួសារ ។

ឧទាហរណ៍ : ពណ៌សម្បុរក្នុងចក្ខុរូបារម្មណ៍ ។

- "ចាំធ្មេញខ្មៅជិត ដូចអ្នកប្រកិត និលរ័ត្នថ្លៃ បងគន់សម្គាល់នៃ អម្ពាលរូបដ៏ប្ជួនបង បងចាំសម្បុរប្ជួន ក្រៃលែងស្រលិត លឿងខ្ចៅដ៏កន្ធង វាស្លែកសម្បុរដ៏ចីដង មួយថ្ងៃផ្ស៊ីងៗ ចំព្រងទុំ" (រាមកេ្ត៌ខ្សែទី ៤)

ដើម្បីបង្កើតចក្ខុរូបារម្មណ៍ គេអាចធ្វើការបង្ហាញ ឬពណ៌នា ដោយប្រើវិធីពីរយ៉ាងគឺ :

១. ការបង្ហាញរូបរាង : រើសយករូបរាងកាយផ្នែកខាងក្រៅ មកបង្ហាញត្រូវឱ្យស្របទៅនឹងធម្មជាតិនៃមនុស្ស គឺជ្រើសរើសចំណុចសំខាន់ៗមកបង្ហាញ ឬពណ៌នា ។

២. ការបង្ហាញពណ៌សម្បុរ : លើកយកពណ៌ផ្សេងៗមកធ្វើជាឧបករណ៍រំលេច ដើម្បីបង្កើតសោភ័ណឬមតិនិយម ដែលជានិមិត្តសម្រាប់សម្គាល់ថាសភាវៈល្អ ឬអាក្រក់ ។

២. សោតរូបារម្មណ៍

សោតរូបារម្មណ៍ គឺជារូបារម្មណ៍ដែលកើតឡើងដោយពាក្យពេចន៍ ឃ្លាប្រយោគដែលមានសូរសំឡេងរណ្តំស្រៈ រណ្តំព្យញ្ជនៈ ស្របទៅជាមួយសូរសំឡេងធម្មជាតិ សម្រែកសត្វ ព្យុះ រន្ទះជាដើម ធ្វើឱ្យសោតិន្ទ្រិយរំភើប ។ ការរំភើបនេះបង្កើតបានជារូបារម្មណ៍មួយបែបហៅថាសោតរូបារម្មណ៍ ។ សូរសព្ទពីរោះកើតឡើងដោយសារកវីចេះធ្វើឱ្យមានសូររណ្តំស្រៈ រណ្តំព្យញ្ជនៈ ចួនរណ្តំ និងចួនផ្ទួនរណ្តំព្យាង្គ ឬត្រាប់សូរតាមសំឡេងធម្មជាតិ ដើម្បីបង្កើតសោតរូបារម្មណ៍ក្នុងកំណាព្យរបស់ខ្លួន ។

- **រណ្តំព្យញ្ជនៈ** ស្ថិតនៅត្រង់កវីចេះជ្រើសរើសយកព្យញ្ជនៈដដែលៗមកប្រើក្នុងឃ្លាកាព្យរបស់ខ្លួន ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ :

ខុនខែងខឹងខួនខឹងខាំ　　មាត់ភ្លាងងាុំងាុំ　　ត្របាក់ត្របែងផ្លែងកាំ ។
កោះសរសក្ដិផ្លែងបីទន្ទាំ　　ខុនចក្រព្រះហស្តស្ដាំ　　ត្រីត្រវាសបោះបាច ។

(រាមកេរ្តិ៍ខ្មែរទី ៣)

ឧទាហរណ៍ទី ២ :

បានឃើញតែមុខទុក្ខបងបាត់　　កុំកែវគិតកាត់គេចកែគៀង
បែរបៀតបងបីបមបាយបៀង　　លូកលាន់លោមលៀងលេងលងល ។

(សព្ទសិទ្ធិ ទំព័រ ៧៤)

- **រណ្តំស្រៈ** ស្ថិតនៅត្រង់កវីចេះយកសូរស្រៈដដែលៗ មកប្រើនៅក្នុងឃ្លាកាព្យរបស់ខ្លួន ។ គេពុំសូវបានជួបប្រទះភាពរណ្តំស្រៈសុទ្ធនៅក្នុងកាព្យខ្មែរទេ តែច្រើនប្រទះឃើញ គេប្រើបញ្ចូលគ្នានូវភាពរណ្តំព្យញ្ជនៈនិងភាពរណ្តំស្រៈ ។

ឧទាហរណ៍ :

ឱកូនពុំងា　　ធម្មតាអ្នកជា　　ឱ្យរៀនថែទាំ
រៀនដាក់រៀនទុក　　រៀនរៀបរៀនចំ　　រៀនរកសន្សំ
លក់ចេញទិញចូល ។

(ច្បាប់បណ្តាំមាតា)

- **ព្យាង្គចួនរណ្តំក្នុងឃ្លា**

ឧទាហរណ៍ :

ប្រសិន**បានប្រាណ**មកប្រកបវិញនេះ　　**រួ**ម**សំណេ**ះ**កេ**ះ**សំ**ណា**ល**កាល**ហួ**សទៅ
បងបី**ផ្ទោ**ម**ដោ**ម**ដុ**ង**ផ្ទ**ីត**ទ**ីត**លើ**ភ្លៅ　　**នា**យ**ប**ជ្រ**ៅ**ន**ៅ**ប**ជ្រ**ុ**ល**ពុ**ល**ត**ណ្ហ ។

(កម្ពុជាសុរិយាលេខ ៧ ឆ្នាំ ១៩៥០)

- **ការត្រាប់តាមដំណើរធម្មជាតិខាងក្រៅ** គឺស្ថិតនៅត្រង់កវីចេះយកសូរស្រៈនិងសូរព្យញ្ជនៈទៅត្រាប់តាមសូរសំឡេងធម្មជាតិខាងក្រៅដូចជា សូរសំឡេងសត្វយំឬសូរសព្ទធម្មជាតិនានា មកតាក់តែងជាឃ្លាលួរធ្វើឱ្យសោតិន្ទ្រិយអ្នកអានឬអ្នកស្តាប់ញាប់ញ័រ ហាក់ដូចជាបានឮសំឡេង សកម្មភាព ឬចលនាដែលគេរៀបរាប់នោះនឹងត្រចៀកតែម្តង ។

facebook.com/moeys.gov.kh　krou.moeys.gov.kh　youtube.com/moeys

ឧទាហរណ៍ :

ភ្លៀងស្រក់**ស្រីបៗ**មិនឈប់ឈរ ភ្លៀងហូរតាមទ**សូរ**តក់ៗ
កង្កែប**ក្ងបៗ**តាមដើមកក់ ខ្យល់បក់**ហ៊ូ**ៗតាមបង្អួច ។
បក់តាមមែកឈើ**ញ**ួ**ស**ូ**ររ**ាវ រត់**រ៉ាវ**ទៅឆ្ងាយ**ស**ូ**ររ**ត្រ**ជ**ួ**ច
រត់តាមប្រហោងហាក់ដូ**ច**ហ**ួ**ច រ**ត**ក**ួ**ចស**ក**ន**ាង**ស**ូ**ររ**ញ**ួ**យ ។

(ចិត្តក្រមុំ ស្នាដៃលោកកេង រ៉ាន់សាត់)

ស្រីបៗ ជាសូរភ្លៀងធ្លាក់តិចៗមានសូរស្រាល **តក់ៗ** ជាសូរទឹកភ្លៀងស្រក់តិចៗ នៅលើទ ។ **ក្ងបៗ** ជាសំឡេងត្រាប់សូរតាមសត្វកង្កែប ។

- **ការត្រាប់តាមដំណើរធម្មជាតិខាងក្នុង** គឺស្ថិតនៅលើកវីចេះយកសំឡេងស្រៈនិងព្យញ្ជនៈមកត្រាប់តាមចលនានៃចិត្តគំនិត មនោសញ្ចេតនាជ្រួលច្របល់ ទុក្ខវេទនា ឬការឈឺចាប់ កំហឹង ឆាបឆេះជាដើម មកបង្ហាញធ្វើឱ្យអ្នកអាន ឬអ្នកស្តាប់ញាប់ញ័រ ហាក់ដូចជាបានទទួលរងផ្ទាល់តែម្តង ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ :

មេឃភ្ជឿខ្មៅជិត	ផ្ទ**ររ**ាន**ក**ន**ុ**ងចិ**ត**ត	**ររ**ំ**ភ**ត**ស**ូ**ររ**
ស្ទឹងជន់ស្ងួតចែស	ភ្នំ**ប**្រ**ះ**ជ**ា**ម**ូ**ររ	ទឹ**ក**ភ្ញ**ក**ជ**ន**ជ**ា**ររ
	ហ**ូ**ររ**ល**ិ**ច**ភ**ូ**មិ**ស**្ថ**ា**ន ។	

(កំណាព្យមើលផែនដីខ្មែរ លោក ជួន ម៉ន)

ឧទាហរណ៍ទី ២ :

អ**ើ**ត**អ**ើ**ម**ដ**ក**ក**ច**្រ**ហ**ា**ម**ា**ត**ា**ត**ា	ច**ង**ចេ**ញ**ប**្រ**ា**ក**ដ** គ**ា**ន**គ**េ**ហ**ៅ
ស្ត**ូ**ត**ស**្ត**ឹ**ង**ម**្ហ**ា**ក**ា**ង**ដ**ោ**យ**ក**្ម**េ**ង**ស**ា** រ	ស**ុ**ះ**ច**ូ**ល**យ**ក**អ**ា** រ**ព**ា**ក**ា**ព**ា**ន**ា ។
ន**េ**ន**យ**ល**ដ**ូ**ច**ន**េ**ះ**ក**ុ**ង**ព**ោ**ះ**ព**្រ**ូ**ច	ត**ា**ំ**ង**ក**ួ**ច**ក**ើ**ត**ទ**ុ**ក**ខ**ចុ**ក**ឱ**ា**
ឱ**រ**ូ**ប**ហ**ឺ**ង**ហ**ើ**យ**ទ**ា** រ**ព**ុ**ំ**ង**ា	ម**ិ**ន**ង**ា**ក**ប**ំ**ព**ា**ប**ំ**ព**េ**ន ។

(រឿងទុំទាវ ភិក្ខុសោម)

ដើម្បីបង្កើតសោតរូបារម្មណ៍ គេអាចប្រើវិធីខាងក្រោម : រណ្តំព្យញ្ជនៈ រណ្តំស្រៈ ព្យាង្គ ចួនរណ្តំក្នុងឃ្លា ការត្រាប់សូរតាមធម្មជាតិខាងក្រៅ ការត្រាប់សូរតាមធម្មជាតិខាងក្នុង ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

គ. ឃាននិងជីវ្ហារូបារម្មណ៍

ឃាននិងជីវ្ហារូបារម្មណ៍គឺជារូបារម្មណ៍ដែលកើតឡើងដោយសារពាក្យពេចន៍ឃ្លាឃ្លោងស្របទៅនឹងក្លិននិងរសជាតិដែលកវីនិពន្ធប្រើប្រាស់ជាសញ្ញារំលឹកឱ្យនឹកភ្នកឬនឹកឃើញដល់វត្ថុភេទនិងចំណង់ចិត្តទាក់ទងនឹងឃាន:និងជីវ្ហាវិញ្ញាណតែម្តង ។

ឧទាហរណ៍ :

ដំណើរទុំទុកស្លេះបង្ហង់ ថ្លែងទៅទាវផ្ទង់ប្រុងអាត្មា
តាំងពីទុំឃ្លាតឃ្លាកាយា ទាវកើតទុក្ខាពុំមានក្សាន្ត ។
ចំណីបាយទឹកមិននឹកនា សាច់ជ្រូក មាន់ ទា ពោរពេញចាន
សល់នៅក្រៀមផ្ទេសស៊ីមិនបាន រំខានវិយោគសោយសោកា ។

ឃ. កាយរូបារម្មណ៍

កាយរូបារម្មណ៍ក្នុងកំណាព្យដែលកើតមកពីកាយិន្ទ្រិយ ដោយកវីនិពន្ធបានលើកយកកាយារម្មណ៍ផ្សេងៗមករៀបរាប់ដូចជា រលីង រលោង ត្រជាក់ ក្តៅ ទន់ភ្លន់ ស្រលូន រៀវឆ្ងារ ។ល ។

ឧទាហរណ៍ :

ថ្លែងពីទាវទុក្ខពុំសុខសោះ នឹកឡើងស្រណោះទុំដោយនួរ
យល់យូរសូបស្ងាត់បាត់ស្នុះក្តៅ ព្រះពាយផាត់ត្រូវរហើយប្រាណ ។

- ដើម្បីបង្កើតឃាននិងជីវ្ហារូបារម្មណ៍ កវីបានតាក់តែងដោយប្រើពាក្យពេចន៍ ឃ្លោងឃ្លាស្របទៅនឹងក្លិន រសជាតិសម្រាប់រំឭកឬធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់ហាក់ដូចជាបានស្រង់ក្លិននិងភ្លក្សរសជាតិពិតៗ ។
- ដើម្បីបង្កើតកាយរូបារម្មណ៍កវីបានប្រើពាក្យពេចន៍ក្នុងកាព្យរបស់គាត់ធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់ហាក់ដូចជាបានប៉ះពាល់ផ្ទាល់

លំហាត់

១. ចូរអ្នកស្រាវជ្រាវអត្ថបទកាព្យដែលមានបង្ហាញពីចក្ខុរូបារម្មណ៍ សោតរូបារម្មណ៍ ឃាននិងជីវ្ហារូបារម្មណ៍ និងកាយរូបារម្មណ៍ ។

២. ចូរអ្នកតែងកំណាព្យបទពាក្យ ៧ ឬបទកាកគតិដែលប្រើចក្ខុរូបារម្មណ៍និងសោតរូបារម្មណ៍ ឱ្យបានយ៉ាងតិចប្រាំវគ្គ ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

លក្ខណៈជាតិនៃអក្សរសិល្ប៍

អ្នកធ្លាប់បានសិក្សារួចមកហើយពីលក្ខណៈមនុស្ស លក្ខណៈសង្គម លក្ខណតថៈ និងលក្ខណៈអន្តរជាតិក្នុងអក្សរសិល្ប៍ ។ ពេលនេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាបន្ថែមទៀតពីលក្ខណៈជាតិក្នុងអក្សរសិល្ប៍ ។

អក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈជាតិ គឺជាស្នាដៃបង្ហាញពីតម្លៃពិសេសរបស់ជាតិមួយ ដែលខុសប្លែកពីបរទេស តាំងពីជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ទស្សនៈ ចិត្តគំនិត និងអាកប្បកិរិយាផ្សេងៗ ។ គេចាត់អក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈជាតិ គឺជាស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ទាំងឡាយណាដែលទ្រទ្រង់ព្រលឹងជាតិឱ្យស្ថិតស្ថេរជាអមតៈ ។

ចូរអ្នកអានអត្ថបទដកស្រង់ខាងក្រោមនេះ ៖

១. ត្បិតពាក្យអ្នកក្តី អាងអួតដឹងអ្នក	ទាំងពីរស្រដី នេះជាក់ជាតិជា ដឹងឮឃើញចាំ ។	ដណ្តើមឈ្លោះគ្នា ទិព្ធសាក្សីថា
២. ព្រះច្បាប់ត្រូវយក ឱ្យទៀងប្រាកដ	សាក្សីនេះមក ដោយសត្យដោយធម្ម មែនពិតឬទេ ។	សួរតាមចំណាំ ដឹងឮឃើញចាំ
៣. បពិត្រទេព្រ័ក្ស យល់ត្បិតញាតិឯង	ប្រសិនបើអ្នក ឬក្រែងចិត្តគេ ស៊ីសំណូកគ្នា ។	បន្ទាល់ទៀចវេរ ទុច្ចរិតរិះរេ
៤. ដឹងឮឃើញចាំ ថាពុំដឹងឮ	តាមដោយចំណាំ ឮឃើញខាងណា ពុំឃើញពុំដឹង ។	ហើយស្តីរែករា ឃើញចាំប្រែថា
៥. សូមអស់ទេព្រ័ក្ស ឱ្យរងទុក្ខា	មានឫទ្ធិស័ក្តិ វេទនារងកម្ម ដល់បរលោកនាយ ។	ផ្ទិចផ្ទាញឱ្យមាំ ក្នុងជាតិនេះទ្រាំ

៦.កាលខ្ជួនរស់នៅ	ពីថ្ងៃនេះទៅ	សូមទេពទាំងឡាយ
បំផ្ទិចបំផ្លាញ	ឱ្យលាយខ្ចាត់ខ្ចាយ	ភ្លើងឆេះអន្ត្ររាយ
	អស់អន្ត្ររធាន ។	
៧.ព្រាត់ម្តាយអាពុក	ព្រាត់ស្រែព្រាត់ស្រុក	ព្រាត់ធនព្រាត់ធាន
ព្រាត់កូនព្រាត់ចៅ	ព្រាត់ផៅសន្ដាន	រន្ទះបាញ់ប្រាណ
	ក្សិណក្ស័យបាត់បង់ ។	
៨.ទោះបីស្លាប់ទៅ	ឱ្យទៅកើតនៅ	នានរកនាយ
រងកម្មនៅនា	ចតុរោបាយ	ក្នុងជ្រាំជ្រៅឆ្ងាយ
	រូបរងវេទនា ។	
៩.ទោះបីដោះពី	នរកនោះនី	ទៅកើតជាតិណា
កុំឱ្យប្រទះ	នឹងព្រះពុទ្ធា	ឱ្យកើតនៅជា
	ប្រេតសត្វតិរច្ឆាន ។	
១០.ទោះមកកើតជា	មនុស្សវិញក្តីណា	ខ្សោយអត់សន្ដាន
ជាខ្ទុំបម្រើ	គេប្រើឥតក្សន្ត	កុំឱ្យគេមាន
	ប្រណីមេត្តា ។	
១១.មួយសោតបើអ្នក	ណាកាចអបលក្ខណ៍	ពាក្យពុំសត្យា
ចិត្តចោរទុច្ចរិត	គន់គិតពីការ	លន់តួស្មារលា
	ពីព្រះប្រណិធាន ។	
១២.នេះបើទេពតា	ណាយកស្មារលា	មេត្តាប្រោសប្រាណ
ឱ្យទេពនោះស្រុត	ធ្យុតចុះចាកឋាន	ទៅបង្កើតប្រាណ
	ក្នុងមហាអវចី ។	
១៣.បពិត្រទេពតា	បើអ្នកឯណា	ស្លូតត្រង់សេចក្ដី
សូមអស់អារក្ស	ទេព្ញ៉ាក្សភពត្រៃ	ទោះមេសក្ដី
	ចម្រើនពរ៉ា ។	
១៤.ឱ្យភប់សម្ផត្ដិ	សម្ផ្ទ្ធសុវត្ដិ	អតិរេកគណនា
ស្ថិតស្ថេរយឺនយូរ	បរិបូរទីឃា-	យុយឺនព្រមប្រា-
	កដកាលនេះម្ដង ។	

facebook.com/moeys.gov.kh
kroul.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

១៥. លុះលែងជាតិទៅ	ផលនាំសំដៅ	ដូចចិត្តបំណង
ឱ្យបានសម្បត្តិ	តុសិតឥតហ្មង	មានបរិវារផង
	ច្រៀងរាំបម្រើ ។	
១៦. នីអស់ទុក្ខភ័យ	ឧបទ្រពចង្រៃ	បាបពៀរអំពើ
អំពីបុព្វជាតិ	ស្អាងស្អាតប្រសើរ	ប្រសិនណាបើ
	អ្នកនោះចេតនា ។	

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅភាសាខ្មែរសម្រាប់គ្រូថ្នាក់ទី ១២ បោះពុម្ពឆ្នាំ ២០០១)

អត្ថបទដកស្រង់នេះ បានបង្ហាញពីផ្នត់គំនិតដែលជាលក្ខណៈជាតិខ្មែរដូចតទៅ :

ខ្មែរយើងតែងមានជំនឿទៅលើពាក្យសម្បថដែលត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិមុនពេលដែល ៖

- កាត់ក្តី (នៅសាលាជំនុំជម្រះក្តី)
- ឡើងកាន់តំណែង (នៅស្ថាប័ននីមួយៗ)
- មុនចេញទៅសមរភូមិ (នៅបន្ទាយ)
- ខ្មែរយើងនិយមជឿទៅលើអ្នកតា ឬវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិដូចជា ទេព្រ័ក្ស អារក្ស មេស ... ។
- ខ្មែរជឿថា មានកើតមានស្លាប់ មានកម្មពៀរវេរា ដូចស្រមោលតែងអន្ទោលតាមប្រាណ
- ខ្មែរយើងមានជំនឿថា មានកម្មពៀរវេរា ហើយទាក់ទងនឹងឋានទាំងបី គឺឋានឋរក (តិរច្ឆាន ប្រេត អសុរកាយ) ឋានមនុស្សលោក និងឋានទេវលោក ។

ទាំងអស់នេះ សុទ្ធសឹងជាផ្នត់គំនិតដែលប្រជាជនខ្មែរទូទៅប្រកាន់ទុកជាជំនឿកន្លងមកជារៀងដរាប ។ នេះជាលក្ខណៈជាតិខ្មែរសំខាន់ៗ ហើយនៅតែនិយមរហូតមក ។

លក្ខណៈជាតិនៃអក្សរសិល្ប៍ គឺជាលក្ខណៈពិសេសរបស់ជាតិមួយ លេចធ្លោខុសពីជាតិដទៃ ដែលស្តែងចេញតាមរយៈអក្សរសិល្ប៍ ។

- **លក្ខណៈជាតិក្នុងអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយម(ខ្មែរនិយម)**

អក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយមនេះ ក្លែកពីចលនាអក្សរសិល្ប៍ដទៃទៀតដោយពុំបានយកគោលនិយមពីលទ្ធិណា ឬសាសនាណាឡើយ គឺជាការនិយមយកហេតុការណ៍ដែលគេធ្លាប់ឃើញពិតក្នុងសង្គមជាតិខ្មែរមកឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ ។

- **អត្ថន័យ**

គោលបំណងសំខាន់បំផុត នៃអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយម បង្ហាញបញ្ហាជីវភាពជាក់ស្តែងរបស់មនុស្សក្នុងសង្គមស្របទៅតាមវប្បធម៌អរិយធម៌ខ្មែរយើង ។ ពិសេសខ្លឹមសារ នៃស្នាដៃប្រភេទនេះទាក់ទងទៅនឹងសង្គមបរិយាកាសខ្មែរ គឺទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ប្រវត្តិសាស្ត្រ ភូមិសាស្ត្រខ្មែរជាដើម ។ ដំណើររឿងកើតឡើងក្នុងភូមិស្រុក ឬទីកន្លែងណាមួយ ដោយមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងការប្រកបអាជីវកម្មរបស់ខ្មែរដែលជារឿងតថៈ ។

រឿងរ៉ាវនិងទំនាស់វិបត្តិដែលឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយម (ខ្មែរនិយម) គឺជាទំនាស់ដែលកើតមានក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ជនគ្រប់ស្រទាប់វណ្ណៈ ដែលតែងតែកើតមានក្នុងសង្គម ដូចជា ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងឬទំនាស់ជាមួយអ្នកដទៃ ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងគ្រួសារ ទំនាស់រវាងអ្នកដទៃនិងគ្រួសារខ្លួន ទំនាស់រវាងខ្លួននិងសង្គម ។ល ។

ជាទូទៅ ការដោះស្រាយបញ្ហានៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយមគឺតួអង្គពឹងផ្អែកលើសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួន ជម្នះផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត ដើម្បីផ្ចាញ់ឧបសគ្គក្នុងសង្គម ឬធម្មជាតិ ។

ជម្រៅខ្លឹមសារនៃរឿង គឺជាបញ្ហាចោទចំពោះមនុស្សលោកិយបច្ចុប្បន្ន ហើយយកការអប់រំឱ្យបុគ្គលខ្លួនខិតខំត្រិះរិះដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងសង្គមមនុស្ស ។ សាច់រឿងទាំងមូល គឺជារឿងរ៉ាវជាក់ស្តែងរបស់ខ្មែរគ្រប់សម័យកាលសង្គម ហើយប្រើវិធីដោះស្រាយបញ្ហាតាមលក្ខណៈស្របទៅនឹងបរិបទនៃសង្គមនីមួយៗដែលជារឿងពិតរបស់សង្គមខ្មែរ ។

- **អត្ថរូប**

អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយមនេះ ច្រើនតែជាអត្ថបទដែលសរសេរជារឿងប្រលោមលោក ជាពាក្យកាព្យ ពាក្យរាយក្តីក៏ជារឿងសម្រាប់អានកម្សាន្តកែអផ្សុក តែបង្កប់គតិអប់រំទូន្មានប្រៀនប្រដៅទៅរកផ្លូវរីកចម្រើន ។ ភាសាក្នុងរឿងច្រើនយកពាក្យសំដីរបស់ប្រជាជនសាមញ្ញ ឬពាក្យអ្នកស្រុកជាន់កណ្តាល ជាន់ខ្ពស់ ដោយពុំសូវយកភាសាបាលីសំស្ក្រិតដែលពិបាកអានមកប្រើឡើយ ។

- ការផ្តើមរឿង : ការផ្តើមរឿងក្នុងស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយមមិនកំណត់ ។
- ដំណើររឿង : អ្នកនិពន្ធច្រើនតែនិទានខ្លួនឯង គឺការនិទានតាមបែបបុរសទី ៣ ។
- ការបញ្ចប់រឿង : បង្ហាញពីឧត្តមគតិរឿងនិងការអប់រំដល់អ្នកអាន អ្នកសិក្សាតាមរយៈ សុភាសិត ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ ។ល ។

ប៉ុន្តែ ចំពោះស្នាដៃប្រលោមលោកវិញ ការបញ្ចប់រឿងមានឈ្នះ មានចាញ់ទៅតាមការពិតជាក់ស្តែងនៃបញ្ហាដែលអ្នកនិពន្ធឆ្លុះបញ្ចាំង ជាទូទៅអំពើល្អឈ្នះអំពើអាក្រក់ ។

- **អត្ថរស**

តម្លៃរបស់ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម ស្តែងចេញពីការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវតថភាពជាក់ស្តែង ការអប់រំសីលធម៌និងស្មារតីជាតិនិយមពិតៗ តាមរយៈភាពប៉ិនប្រសប់របស់អ្នកនិពន្ធ ។

លំហាត់

ចូរអ្នកអានអត្ថបទដកស្រង់ខាងក្រោម ដើម្បីបង្ហាញពីលក្ខណៈជាតិនៃអក្សរសិល្ប៍ ដែលស្តែងឡើងតាមរយៈអត្ថបទនេះ ៖

[...] ដើម្បីជានុយទាក់ចិត្តកូនខ្មែរ ពេលនោះលោកបូដ្ចាំង បានប្រកាសប្រាប់ខ្មែរដែលស្ម័គ្រចិត្តចូលទៅបម្រើក្នុងកងទ័ពបារាំងថា បើនរណាស្ម័គ្រចិត្តធ្វើទាហានបារាំងត្រូវបានប្រាក់ខែ ៨០រៀលក្នុងមួយខែ ។ ដល់ត្រឡប់មកស្រុកខ្មែរវិញ បើប្រទេសបារាំងច្បាំងឈ្នះអាល្លឺម៉ង់នឹងរកការឱ្យធ្វើគ្រប់ៗគ្នាតាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន ។ ពេលនោះមានខ្មែរភាគច្រើនស្ម័គ្រចិត្ត ទៅជួយច្បាំងចៅហ្វាយបារាំង ។ បារាំងរើសទាហានបានល្មមគ្រប់ចំនួនហើយ នាយទាហានស្ម័គ្រចិត្ត ទៅនៅក្នុងថែវព្រះវិហារព្រះកែវមរកតហើយនិងហាត់យុទ្ធសាស្ត្រខ្លះផង ។ ទាហានទាំងនោះមានចិត្តក្លាហានណាស់ រហូតដល់លែងដឹងស្គាល់ទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ លែងគោរពទំនៀមខ្មែរ អ្នកខ្លះស្រែកហ៊ោឡែឡ្ចធ្វើឫកតាមបារាំងឱ្យហើយព្រោះជិតបានទៅស្រុកបារាំង ។ អ្នកខ្លះហាត់រៀនដើរពើងទ្រូងឱ្យហើយ ដើម្បីទៅដល់ស្រុកបារាំងកុំឱ្យឈ្លីយពេក រីឯអ្នកខ្លះទៀតខំហាត់និយាយបារាំង ។ ទាហានជាច្រើននៅក្នុងព្រះវិហារព្រះកែវ ធ្វើឱ្យទីវត្តអារាមបាត់សេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ។ តាមជំនឿអ្នកធ្លាប់តែជឿ ទាហានបារាំងដែលនៅក្នុងថែវវិហារព្រះកែវមរកតមានខ្លះចុះអាចម៍ ខ្លះឈឺពោះ ខ្លះគ្រុនញាក់ញ័រ ព្រោះទាហានទាំងនោះមិនជឿវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិ ។ តាមការសង្កេតមើលទៅនៅពេលនោះ អ្នកគ្រុនញ្ជីញ្ជីញ្ជីញ្ជីរច្រើនតែទាហានរបុិលរប៉ូច ឯទាហានដែលចេះគោរពស្គាល់ខុសត្រូវទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ បានសុខសប្បាយរហូតច្បាំងអាល្លឺម៉ង់ឈ្នះបានត្រឡប់មកស្រុកវិញ ។ នៅពេលដែលទាហានមានចុះរាកឈឺពោះជាដើមនោះ ទាល់តែមានធ្វើរៀបពិធីសូមខមាលទោសវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិ ទើបទាហានទាំងនោះលែងឈឺពោះ លែងមានគ្រុនរងា ។ ទាហាននាំគ្នាហាត់ដើរ ហាត់គំនាប់ ហាត់កាន់កាំភ្លើងរាល់ល្ងាច ... ។ ចំណែកនារីដែលមានសង្សារត្រូវទៅដែរនោះ បានបង្ហូរទឹកភ្នែកបក់ដៃហៅសង្សារឱ្យត្រឡប់មកវិញឆាប់ៗ ពិសេសលួចនិយាយនឹងអ្នកតាដងកើ "សូមលោកតាជួយមើលសង្សារកុំឱ្យបាត់បង់មរតកនៅស្រុកបារាំង" ។ ... បន្ទាប់ពីកំណែននិងការដំឡើងពន្ធ នាម៉ឺន ប្រជារាស្ត្រចាប់មានចិត្តក្តៅក្រហាយបន្តិចម្តងៗ ជាហេតុនាំឱ្យកើតរឿងខ្លះៗ ។ ... នៅវេលាម៉ោង ៩ យប់ ស្រាប់តែមានផ្លេកបន្ទោរភ្លែតដូចជាគេពុះមេឃ ហើយបន្តិចមកស្ទ្ទរស្ទើរតែកក្រើកធរណី ។ មិនយូរប៉ុន្មានសំឡេងពីមាត់មួយទៅមាត់មួយថា រន្ទះបាញ់ចេតិយព្រះវិហារព្រះកែវមរកតខាងត្បូង ។ ... តាមជំនឿថានឹងកើតចលាចល ឬមានកើតហេតុទ្ធ្ជ្ជ្ជ្ជ ក្នុងស្រុក ។ [...]

(ដកស្រង់ចេញពីរឿងភូមិតិរច្ឆាន ឆ្នាំ១៩៨៧ បោះពុម្ពដោយក្រសួងអប់រំ)

សិក្សាអត្ថបទរឿងទុំទាវ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- គ្រឿងបរិក្ខារ (ន) : គ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់ប្រើប្រាស់ ។
- ប្រណម្យ (កិ) : លើកកម្ពង់អញ្ជលីសំពះ ។
- និមន្ត (កិ) : អញ្ជើញសូមឱ្យទៅ សូមឱ្យមក ។
- ជ្រះសន្ធាង (គុ) : ជ្រះស្អាត ដែលល្អសមរម្យមិនឆ្គង ។
- សាមណេរ (ន) : បព្វជិតពុទ្ធសាសនិកអ្នកកាន់សីល ១០(លោកនេន) ។
- ស្បង់អង្ស៊ីក (ន) : កាសាវព័ស្ត្រសម្រាប់បព្វជិតពុទ្ធសាសនិកស្លៀកជានិច្ច ។
- ប្រគេន (កិ) : លើកឱ្យដល់ដៃក្នុងហត្ថបាស ប្រគេនចង្ហាន់លោក ។
- ក្មេងសាវ (ន) : ពេញជំទង់ក្រមុំ ឬកំលោះ ។
- ចង្ក្រម (ន) : ដំណើរដើរទៅមក ដំណើរទៅមកៗ គឺដំណើរទៅហើយដើរមកវិញ យឺតៗ ច្រើនបកច្រើនសា ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអានអត្ថបទនេះ អ្នកគប្បីអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីឆ្លើយសំណួរទាក់ទងចលនាអក្សរសិល្ប៍គោលខ្មែរនិយម លក្ខណៈជាតិនៃអក្សរសិល្ប៍ វិធីបង្កើតរូបារម្មណ៍ក្នុងកំណាព្យ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
moeys.gov.kh

គ. សង្ខេបរឿងទុំទាវ

ទុំដែលជាកូនប្រុសរបស់ស្ត្រីមេម៉ាយម្នាក់នៅស្រុកបាភ្នំ ខេត្តព្រៃវែង។ ទុំបានបួសរៀនជាមួយមិត្តម្នាក់ឈ្មោះពេជ្រនៅវត្តវិហារធំ។ ទាំងពីរនាក់ មានចំណេះខាងមន្តអាគម ផ្ទំ្ចប ី និងធ្វើតោកលក់។ ដោយឡែក ទុំមានរូបខ្ចីលូក់ ព្រមទាំងមានសំឡេងយ៉ាងពីរោះ។ ថ្ងៃមួយមិត្តទាំងពីរបានសុំលោកគ្រូយកតោកទៅលក់ត្បូងឃ្មុំ។ ទុំស្នេហ៍បានពីរោះ ធ្វើឱ្យអ្នកស្រុកត្បូងឃ្មុំឈ្លក់ រមកស្តាប់។ នាងនោជាភីលៀងរបស់នាងទាវបានឃើញទុំ ដែលមានរូបស្អាតនិងមានសំឡេងពីរោះក៏ក្លាយចិត្តស្នេហា តែដោយដឹងថាខ្លួនមានឋានៈទាបក៏ខំសង្កត់ចិត្ត ត្រឡប់ទៅជម្រាបទាវវិញ។ នាងទាវបានដឹងដំណឹងនេះភ្លាមក៏អង្វរម្តាយឱ្យទៅនិមន្តនេនទុំ មកស្នេហ៍នៅផ្ទះរបស់ខ្លួន។ ទុំក៏បានស្នេហ៍នៅផ្ទះនាងទាវ ហើយស្នេហ៍យ៉ាងពីរោះធ្វើឱ្យនាងទាវចាប់ចិត្តស្រឡាញ់ រួចក៏យកផាហ៊ីម ដន្ទាប់ និងស្លាបារីមកប្រគេនទុំ ដោយបានប្រាថ្នាសុំឱ្យបានជួបរួមរក្សាជាមួយនឹងទុំទៀតផង រីឯទុំក៏ក្លាយចិត្តស្រឡាញ់រូបទាវវិញដែរ។ លុះដល់ពេលត្រឡប់ទៅដល់វត្តវិញ ទុំបានរកឧបាយកលសុំលោកគ្រូសឹក ប៉ុន្តែលោកគ្រូពុំព្រមឱ្យសឹក ដោយធ្វើការទស្សន៍ទាយទៅឃើញថា បើសឹកខែបុស្សនឹងត្រូវស្លាប់ ហើយសឹកខែពិសាខនឹងត្រូវធ្វើធំ។ ទុំក៏បានទៅតាមម្តាយឱ្យទៅជួយអង្វរលោកគ្រូ ហើយនៅតែពុំបានសម្រេច ក៏លួចសឹកម្នាក់ឯងនៅក្នុងព្រៃកែ្ករដំបូក រួចក៏ប្រញាប់ប្រញាល់បបួលពេជ្រវិលទៅត្បូងឃ្មុំវិញ។ ជាភ័ព្វសំណាងរបស់អ្នកទាំងពីរនៅពេលនោះម្តាយទាវមិននៅផ្ទះ ទុំក៏បានឡើងលើផ្ទះ ហើយបានរួមរក្សាជាមួយទាវក្នុងពេលនោះទៅ។

ក្រោយពេលនោះ អរជួនដែលជាចៅហ្វាយខេត្តត្បូងឃ្មុំព្រមទាំងភរិយា បានចូលមកស្តីដណ្តឹងនាងទាវឱ្យម ុ ីនងួន ជាកូនប្រុសរបស់ខ្លួន។ ទន្ទឹមនឹងនោះទុំនិងពេជ្រ ត្រូវព្រះរាជាឱ្យចូលគាល់បម្រើក្នុងវាំង ដោយប្រទានងារជាម ុ ីនងក ព្រោះទុំចេះស្នេហ៍បានយ៉ាងពីរោះ។ ជាមួយនោះព្រះរាជា ទ្រង់ចង់បានស្រីស្អាតយកមកធ្វើជាស្នំងក ក៏បានជ្រើសរើសចំលើនាងទាវ ដែលជាសង្សាររបស់ទុំ។ នាងទាវក៏ត្រូវបានចៅហ្វាយខេត្តអរជួន ចាត់ចែងនាំយកទៅថ្វាយព្រះរាជា។ រឿងនេះបានធ្វើឱ្យម្តាយទាវសប្បាយចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះបានធ្វើម្តាយក្មេកស្តេច។ នៅពេលបានជួបគ្នា នៅចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះរាជា ទុំក៏ស្រែកច្រៀងរៀបរាប់តំណាលសព្វ តាំងពីខ្លួនធ្លាប់រួមស្នេហ៍ជាមួយទាវថ្វាយព្រះរាជា។ ឯទាវវិញក៏សម្តែងអាកប្បកិរិយាក្នុងនាមទុំ ជាសង្សាររបស់ខ្លួនដែរ។ ទីបំផុតព្រះរាជាសម្រេចព្រះទ័យផ្ទ ុ ំ ផ្ទ ុ ំ អ្នកទាំងពីរជាគូស្វាមីភរិយានាពេលនោះទៅ។ ការណ៍នេះបានធ្វើឱ្យម្តាយទាវនឹកខឹងតូចចិត្តជាខ្លាំង ហើយវិលត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើតវិញទាំងក្តីមួហ្មង។

ពេលមកដល់ស្រុក ម្តាយទាវបានរកឧបាយកលនាំទាវមកវិញ ដោយក្លែងសំបុត្រថាឱ្យទាវមកជាប្រញ្ជាប់ ព្រោះគាត់មានជំងឺជាទម្ងន់ ហើយត្រូវការនាងមករៀបចំសែនព្រេន ។ ក្រោយពីបានទទួលដំណឹងនេះ នាងទាវក៏ប្រញ្ជាប់លាទុំជាប្តី ធ្វើដំណើរជាមួយនោមកមើលម្តាយ ។ លុះមកដល់ផ្ទះ នាងទាវត្រូវម្តាយបង្ខំឱ្យរៀបការជាមួយម៉ឹនងួន ។ ទាវអស់ក្តីសង្ឃឹម ក៏សរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ឱ្យគេយកទៅជូនប្តី ឱ្យមកជួយនាង ។

ទុំបានទទួលដំណឹងហើយរន្ធត់ចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ក៏ទៅទូលព្រះរាជាសូមលាទៅជួបទាវជាប្រពន្ធ ។ ព្រះអង្គទ្រង់បានប្រទានព្រះរាជសារដល់ទុំនិងពេជ្រដើម្បីយកទៅឃាត់អរជួនឱ្យបញ្ឈប់អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះជាបន្ទាន់ ។ ពេលមកដល់ផ្ទះនាងទាវ ទុំញ្ញសួរភ្លេងការក៏ស្រងាកចិត្តវង្វេងអស់ស្មារតី ។ ទុំបានផ្លាស់សម្លៀកបំពាក់ក្លែងខ្លួនជាអ្នកច្រៀង ហើយយករាជសារមកក្រវាត់នៅនឹងចង្កេះ រួចឡើងទៅលើផ្ទះការច្រៀងអន្ទងឱ្យទាវចេញមកចាក់ស្រាឱ្យខ្លួនផឹក ។ ពេលផឹកស្រាស្រវឹងទុំបានប្រកៀកប្រឱបជាមួយទាវ នៅចំពោះមុខភ្ញៀវ ធ្វើឱ្យម្តាយទាវខឹងច្រឡោតយ៉ាងខ្លាំង ហើយប្រចំអរជួនឱ្យចាប់ទុំយកទៅសម្លាប់ចោល ។ ទុំត្រូវគេសម្លាប់ចោលនៅក្រោមដើមពោធិ៍ជើងខាល ។

កាលបើដឹងថា ទុំត្រូវគេសម្លាប់ នាងទាវបាននាំនាងនោទៅតាមរកទុំ ។ លុះឃើញខ្មោចទុំហើយ ពួកនាងនាំគ្នាចាក់សម្លាប់ខ្លួនឯង ស្លាប់លើសាកសពរបស់ទុំ ។ ពេជ្របាននាំដំណឹងដ៏សោកសៅនេះទូលថ្វាយព្រះរាជាជាបន្ទាន់ ។ ព្រះរាជាខ្ញាល់ខ្លាំងណាស់ ទ្រង់កោះប្រជុំអស់សព្វមុខមន្ត្រី ហើយទ្រង់យាងទៅជំនុំជម្រះក្តីនេះដោយផ្ទាល់ ។ ទ្រង់បានដាក់ទោសរាស់ក្បាល ពួកអរជួន ហើយបញ្ជូលប្រជារាស្ត្រស្រុកតាំងឃ្មុំជាអ្នកងារទាំងអស់ ។

ឃ. អត្ថបទ

[...]ដល់ផ្ទះម្តាយទាវចុះមកនាប់ ដល់ដីខ្ពិនក្រាបប្រណម្យនៅ
ថាទានលោកម្ចាស់និមន្តត្រូវ ឥឡូវឈប់រង់ស្រង់ទឹកអាង ។
ទឹកអប់ត្រឡប់ធុំគន្ធរស សាប៊ូជូតដុសជ្រះសន្ធាង
ក្រអូបសាប៊ូក្លិនដោយយ៉ាង ដោយយល់សំណាងសាមណេរនេន ។
ស្រង់ស្រេចផ្លាស់ស្បង់អង្ស៊ីកពាក់ ឡើងផ្ទះដល់ដាក់អង្គពន់ពេន
លើកបាទបត់ប៉ែបកែបប្រគេន ប្រគល់លោកនេនប្រគេនស្លា ។
ប្រាកដចេះបទយ៉ាងម្តេចខ្លះ កុំអន់អៀនខ្ជាសសូមមេត្តា
និមន្តស្ងួតឬមើលសាស្ត្រា យើងខ្ញុំប្រាថ្នាចង់ស្តាប់ម្តង ។
ឱ្យអស់ចំណេះចេះយ៉ាងណា តាមលោកមេត្តាស្រាយចំណង
ចំណាំម្តេចខ្លះខ្ញុំប៉ុនប៉ង សន្ធានមកផងស្តាប់រាល់គ្នា ។

រួចនេនស្តាប់ជាក់ភ្ញាក់ព្រើតប្រឹង ភ្ញែកគន់សម្លឹងទៅមាត់ទ្វារ
យល់ទាវឈរស្ទះដើរវេរា ស្ទុះស្ទាចូលក្នុងស្ពងចេញក្រៅ ។
អើតអើមដកកច្រហាមាត់ ចង់ចេញប្រាកដគ្មានគេហៅ
ស្ពុតស្ពឹងម្ជាក់ឯងដោយក្ដេងសារ ស្ទុះចូលយកអាវពាក់ពានា ។
នេនយល់ដូច្នោះក្នុងពោះព្រួច កាន់ក្ងួចកើតទុក្ខចុកឱរា
ឱរូបហ្ចឹងហើយទាវពុំងា មិនងាកបំពារបំពេរន ។
តាំងថានមោតស្ស្ងៃបីបទ ពីរោះប្រាកដខ្ជះក្រាបឱន
ស្ទ្ងតកណ្ដមទ្រីកាលជ្រកកោន លំទោនលាព្រះលះចូលព្ងៃ ។
ត្រាច់កាត់ក្នុងដងដែនបពូតា រកបេះផលាពនាល័យ
មានរុក្ខទេវាផងដទ៉ៃ បំភ័យស្ពុតស្ពន់ភ័ន្ដភាំងភិត ។
ដល់ដួលដាក់អង្គទ្រង់វិយោគ ទ្ធញ្ញយំឱនឈ្ងាកគួរអាណិត
អនាថត្រជាក់ហើយល្ងាចឥត លោកណាជួយគិតជីវិតខ្ញុំ ។
ប្រាសព្រះព្រោះលះមកឆ្ងាយហើយ អម្ចាស់ផ្ដៃអើយម្ល៉ះក្រាលក្ងំ
ព្ងួយប្រឹងគិតកូនខានចង្ក្រម កូនយំទារកយកអ្ងីឱ្យ ។
ស្រែកឃ្លានគ្មានសល់ផលផ្ដែឈើ ម្ល៉ះហើយទ្រង់ដើរក៏ដង្ហោយ
ហៅខ្ញុំពីព្រ័ីកនឹកខានសោយ សមដោយតាមកូនសូន្យស្ងប់ស្ងាត់ ។
នេនស្ទ្ងតច្ងតកាត់កែទ៉ំនង រ៉ំលងយកខាងរ៉ឿងបរមត្ត
ឈប់ឆាន់ស្ងាមួយរួតិចក្ដាត់ បាសកប្រតិបត្ដិសត្ងញ្ញាតិញ្ញាម ។
បាសកកាលនោះស្ទុះស្ទ្ងលស្ទ្ងច ខ្ជះស្ដាប់គាំងដាច់ទាំងជុះនោម
ពីរោះស្រណោះផ្ដ្ងើលជ្ងៀវចោម ប្រឈមឈរឈប់ម្ជាប់មុខផ្ទ្ងះ ។
ហើយថាមេត្ដាប្រាយប្រ្ងាសសត្ង ខ្ជះខ្ចិតចូលជិតគិតចង់ឈ្ងះ
លើកហាត្ដទាំងសងផ្ដ្ងងសំពះ សូមមន្ដអម្ចាស់ច្ជាស់រ៉ឿងអ្ងី ។
មេត្ដាកុំណាក់ជាក់ជាចេះ ទ៉ុំមានតម្រ៉ិះត្ជ្ងិតឃ្ងើញស្ងី
ទាវយកផ្ងាហ៊ុមព្ងែកម្ងី ដន្ដាប់ទ្ងិញថ្ងីបារ៉ីស្ងា ។
បត់ស៊ែរតែងស្ងាប់ចាប់លើកផ្ដ្ងង បិទទ្ងលបីដងប៉ងប្ងាថ្ងា
ថាសូមតេជ:ព្រះករុណា សូមដ្ងូចសច្ចាចិន្ដាផ្ងង ។
សូមជ្ងួយឱ្ងៀជ្ងួបរ្ងួបរ្ងួមកាយ កុ៉ំឱ្ងៀឃ្ងាតឆ្ងាយដ្ងូចបំណង
ជាតិនេះជាតិណាសត្ងាប៉ង បានដ្ងូចបំណងចងមេត្ដ្ងី ។

ទាវរៀបផ្គងស្រេចចាប់កាន់ដើរ ដល់មកជិតស្មើនឹងនោស្រី
ថាហាកនោបងចូរប្រណី ប្រគេនបារីស្លាផាហ៊ីម ។
ឱ្យខ្ញុំជាគុណជាបុណ្យខ្លះ កុំឱ្យខ្ញុំខ្ទះទ្រព្យចូលជុំ
ជាតិនេះជាតិក្រោយឱ្យមានធំ កុំបីឱ្យខ្ញុំក្រតទៅ ។
នេនទុំទទួលគ្រឿងបរិក្ខារ ស្រេចស្រាយយកស្លាឆាន់រួចនៅ
ឈប់អង់បន្ទិចសែកប្រេងម្សៅ រំលឹកដល់ទៅមន្តសាវិកា ។
លិនថោងករវិករំលឹករក សម្ពីលីហៅយកមណីចិន្តា
លួកយកប្រទាលឆាន់នឹងស្លា សូត្រសាគ្រប់សព្ទចប់ជាម្តង ។
រួចនេនទុំស្នូត្រស្រួតបង្ហើយ សូត្រហើយនឹករករឿងឫទ្ធិបង
ឃើញត្រង់ព្រាហ្មណោចោរកន្ទង នាំកុមារចងនឹងវល្លិ៍រ៉ៃ ។

(ដកស្រង់ចេញពីរឿង ទុំទាវ "ព្រះបទុមត្ថេរ សោម" របស់ពុទ្ធសាសនាបណ្ឌិត្យ ព.ស ២៥១៤)

សំណួរ

១. តើអត្ថបទដកស្រង់ខាងលើនេះ ស្ថិតក្នុងចលនាអក្សរសិល្ប៍បែបណាមួយ ? ចូរអ្នករកអំណះអំណាងមកបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ ។

២. តាមរយៈអត្ថបទដកស្រង់នេះ តើកវីបានប្រើវិធីតែងសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ? ចូរបង្ហាញពីវិធីនោះឱ្យបាន ៥យ៉ាងតិច ដោយរកឧទាហរណ៍ពីក្នុងអត្ថបទនេះមកបញ្ជាក់ផង ។

៣. ចូរអ្នកបង្ហាញពីលក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍ តាមរយៈអត្ថបទដកស្រង់នេះ ។

៤. តើក្នុងសម័យកាលនោះ ជនជាតិខ្មែរបានទទួលឥទ្ធិពលពីសាសនាណាខ្លះ ? ចូរអ្នកធ្វើការបញ្ជាក់តាមរយៈអត្ថបទនេះ ។

៥. ចូរអ្នកធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងពីតថភាពសង្គមខ្មែរ នាសម័យនោះ ។

៦. ដោយផ្អែកលើវគ្គ "លិនថោងករវិករំលឹករក សម្ពីលីហៅយកមណីចិន្តា លួកយកប្រទាលឆាន់នឹងស្លា សូត្រសាគ្រប់សព្ទចប់ជាម្តង" ចូរអនុវត្តលំហាត់ខាងក្រោម ៖

ក. ដោយសិក្សាពាក្យ ១ព្យាង្គរកទំនាញសូរ គ្មានទំនាញសូរ ព្រមទាំងពីមូលហេតុឱ្យបានច្បាស់លាស់ ។

ខ. ដោយសិក្សាពាក្យ ១ព្យាង្គ រកបញ្ជ្រុក អ-អ៊ ឬសូរស្រៈពួក "អ" សូរស្រៈពួក "អ៊"និងសូរស្រៈពួក "អ-អ៊" (ក្នុងសូរស្រៈនីមួយៗសិក្សាតែ ១ពាក្យ) ។

គ. ដោយសិក្សាពាក្យ ១ព្យាង្គ រកព្យាង្គចួនក្នុងវគ្គ ជាព្យាង្គ (ចិទខ្ជី-វែង ឬបើកខ្ជី-វែង) ហើយសរសេរជាសូរវិទ្យាអន្តរជាតិ **API** ដោយប្រាប់ពីទម្រង់និងសទ្ទ ។

វិវត្តន៍នៃភាសាខ្មែរ

ឃណ្ឌសាមានមានសមត្ថភាពជ្រៅជ្រៃអាចវិញ្ញាណ ។ នេះគឺជាពេលវេលាមួយ ។ យើងត្រូវតែដឹងថាភាសាខ្មែរ
សព្វថ្ងៃនេះ ជាភាសាដ៏ស្មុគស្មាញ ដ្ឋានគ្រឹះនៃភាសាខ្មែរ ដ្ឋានសម្លេងនៃភាសាខ្មែរ ដ្ឋានសម្ដីនៃភាសាខ្មែរ
ជ្រុងនៃការប្រើប្រាស់ ដ្ឋានសរសេរ ដ្ឋានវេយ្យាករណ៍ ។ យើងត្រូវបានដឹងពីការកើតឡើងនូវ
ខ្ពស់ទាប ធ្ងន់ស្រាលនៃសម្ដីនៅក្នុងការប្រកបនោះ ។ ដូចជាអ៊ីចាលស៊ីតាមរយៈការកត្តាមានសារៈ
ដ្ឋានគ្រឹះ ដ្ឋានសម្ដីនៃការ ។ ដោយសារតែការកត្តាមានសារៈ ដ្ឋានគ្រឹះ ដ្ឋានសម្ដីនៃការ
ដ្ឋានគ្រឹះ ។ ដោយសារតែការ ។ ដ្ឋានគ្រឹះ ។ ដ្ឋានគ្រឹះ ។ ដ្ឋានគ្រឹះ ។ ដ្ឋានគ្រឹះ ។ ដ្ឋានគ្រឹះ ។
ដ្ឋានគ្រឹះ ។ ដ្ឋានគ្រឹះ

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអានអត្ថបទនេះអ្នកគប្បីអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងការវិវឌ្ឍនៃភាសាខ្មែរ យល់ដឹងពីវិធីបង្កើតពាក្យក្នុងភាសាខ្មែរនិងលក្ខណៈពិសេសនៃភាសាខ្មែរ ។

គ. អត្ថបទ

១. ការវិវត្តនៃភាសាខ្មែរ

ភាសាខ្មែរមានវិវត្តន៍បីលើកធំៗ គឺភាសាខ្មែរបុរាណតាំងពីកំណកំណើតរហូតមកដល់សតវត្សទី១៤ ភាសាខ្មែរកណ្តាលសតវត្សទី១៥ដល់សតវត្សទី១៩និងភាសាខ្មែរបច្ចុប្បន្ន សតវត្សទី១៩តរៀងមក ។ នៅសម័យអាណាព្យាបាលបារាំង ភាសាខ្មែរបានថយលេខ្ជៀនៃនៃវិវត្តន៍របស់ខ្លួន ហើយរត់សម្ងំក្នុងវត្តអារាម ដែលមានព្រះសង្ឆជួយថែរក្សាទុកឱ្យ ។ ពេលនោះ គេបង្ខំឱ្យរៀនភាសាបារាំងជាយាន ជាផ្លូវការដែលជាហេតុនាំឱ្យខូចប្រយោជន៍ភាសាជាតិ ។ នៅសម័យឯករាជ្យ ភាសាខ្មែរបានប្រកាសឱ្យប្រើជាផ្លូវការ ។ កំណើតគណៈកម្មការវប្បធម៌មហាវិទ្យាល័យអក្សរសាស្ត្រ-មនុស្សសាស្ត្រ វិទ្យាស្ថានខេមរយានកម្ម ជំរុញឱ្យមានការបង្កើតពាក្យថ្មីៗជាច្រើនទៀត ដើម្បីប្រើការឱ្យទាន់សម័យនិយម ។ គេប្រទះឃើញពាក្យបរទេសជាច្រើននៅលាយឡំក្នុងភាសាខ្មែរ ។ ល្បាយភាសានេះ កើតឡើងនៅពេលដែលខ្មែរមានទំនាក់ទំនងនឹងបរទេស ។ គេកត់សម្គាល់ថា កាលណាភាសាមានអាយុកាន់តែវែង ល្បាយភាសាក៏កាន់តែមានច្រើនឡើងៗដែរ ។ ឯភាសាដែលនៅលាយឡំក្នុងភាសាខ្មែរមាន ភាសាសំស្ក្រិតហូរចូលមកក្នុងភាសាខ្មែរតាមរយៈព្រាហ្មណ៍សាសនា ពុទ្ធសាសនាមហាយាន និងពុទ្ធសាសនាហីនយានប្រើភាសាសំស្ក្រិត ។ ភាសាបាលីហូរចូលមក្នុងភាសាខ្មែរ តាមរយៈពុទ្ធសាសនាហីនយានប្រើភាសាបាលី ។ ភាសាបារាំងហូរចូលមកក្នុងភាសាខ្មែរ តាមរយៈអាណាព្យាបាលបារាំងនិងតាមរយៈខេមរយានកម្ម ។

២. លក្ខណៈពិសេសខ្លះៗនៃភាសាខ្មែរ

ក. ក្នុងភាសាខ្មែរមានមូលភេទពីរ គឺមូលភេទ **អ** និងមូលភេទ **អ៊ី** វាចែកសូរស្រៈនិងព្យាង្គខ្មែរជាពីរពួកធំៗ គឺពួក **អ**និងពួក**អ៊ី** ។ ឯសូរស្រៈមាន ពួក**អ** ពួក**អ៊ី** និងពួក**អ-អ៊ី** ។ ដូចជាពួក**អ** មានសូរស្រៈពួក **អ** គឺ **ɒ: , ɒ , a: , a , ę , ɛi , œ , œ: , ǫ , ǫ: , aə: , ę: , aɛ , ai , ao: , au** ហើយចំពោះសូរព្យាង្គពួក **[អ]** មាន កា [ka:] ប៉ី [bɛi] សូរ [sǫ:] ជាដើម ។ រីឯសូរស្រៈពួក**អ៊ី**គឺ **ɒ: , ɒ , i:ə , iə , oa: , i , i: , *w* , *w:* , u , u: , ȣ: , e: , ɛ: , ɛ , ei , o: , əu** ហើយចំពោះសូរព្យាង្គពួក**អ៊ី** មាន គា [kiə:] ពី [pi:] ទូ [tu:] ជាដើម ។ ចំណែកសូរស្រៈពួក **អ-អ៊ី** មានគឺ **uə: , *w:*ə , i:e** ជាមួយនោះសូរព្យាង្គពួក **[អ-អ៊ី]** គឺ ក្ងរ [ku:ə] គ្ងរ [ku:ə] ខ្ជឿន [khh*w:*ən] ជ្ជឿន [ch*w:*ən] ជ្ជៀស [chi:es] ច្ជៀស [ci:es] ។

ខ. ចំពោះសូរព្យញ្ជនៈអឃោសៈ (ថ្ពង់) មាន ១១គឺ k , kh , c , ch , p , ph , s , h , ? ។ ចំណែកសូរព្យញ្ជនៈឃោសៈ(ញ្ជ) មាន ១០ គឺ d , b , ŋ , ɲ , n , m , j , r , l , v ។

គ. ការបន្ធឹសំឡេង : ក្នុងការបន្ធឹសំឡេងភាសាព្យាង្គខ្មែរយើងគ្មាន "ស្ទៀង"ទេមានន័យថាភាសាខ្មែរយើងពុំមានបម្រែបម្រួល កម្ពស់សូរទាបឬខ្ពស់ ដើម្បីបង្កើតពាក្យច្រើនម៉ាត់ផ្សេងគ្នា (មានន័យផ្សេងគ្នា)នោះទេ។ ភាសាវៀតណាម ឡាវ ចិនជាដើម តែងប្រើ "ស្ទៀង" នេះដើម្បីបង្កើតពាក្យឱ្យកាន់តែច្រើនទៀត។ ក្នុងភាសាខ្មែរ "សូរសង្កត់" នៃពាក្យពីរព្យាង្គឋិតនៅលើព្យាង្គទី ២ជាដរាប។

ឧទាហរណ៍ : ពាក្យថា កន្លែង [ក ់ន លែង]

- ក្នុងពាក្យបីព្យាង្គ "សូរសង្កត់" ឋិតនៅលើព្យាង្គទី ២និងទី ៣ :
  - កន្ទាំងហែ [ក ់ន ទាំង ហែ]
  - កន្ទុយលិន [ក ់ន ទុយ លិន]
- ក្នុងពាក្យ ៤ព្យាង្គ "សូរសង្កត់" ឋិតនៅលើព្យាង្គទី ២និងទី ៤ :
  - កន្ទាំងបាយស [ក ់ន ទាំង បាយ ស]
  - កញ្ជើបាយដាច [ក ់ញ ជើ បាយ ដាច]

សូរសង្កត់ក្នុងភាសាខ្មែរ ពុំមែនសម្រាប់បំប្លែកន័យពាក្យនោះទេ តែសម្រាប់សម្គាល់ចុងបញ្ចប់ពាក្យទៅវិញ។

ឃ. ការបង្កើតពាក្យ : ក្នុងការបង្កើតពាក្យ ខ្មែរមានវិធីកម្លាយពីរយ៉ាង គឺវិធីកម្លាយដោយផ្ទត់ដើមនិងវិធីកម្លាយដោយផ្ទត់ជែក។

ផ្ទត់ដើមឋិតនៅខាងដើមពាក្យឬស។

- ផ្ទត់ដើមអាចជាសទ្ទទម្រង់ [ព-] :

- [ក-]	+	ជ	>	ខ្ជ	[ប-]	+	គ	>	ផ្គ
- [ក-]	+	ស	>	ខ្ស	[ប-]	+	ស	>	ផ្ស
- [ក-]	+	ប	>	ក្ប	[ប-]	+	ង	>	ផ្ង
- [ច-]	+	ប	>	ច្ប	[ម-]	+	ច	>	ម្ច
- [ច-]	+	ង	>	ឆ្ង	[ម-]	+	ជ	>	ម្ជ
- [ត-]	+	ក	>	ថ្ក	[ស-]	+	រ	>	ស្រ
- [ត-]	+	រ	>	ត្រ	[ស-]	+	ប	>	ស្ប
- [ត-]	+	ល	>	ត្ល	[ស-]	+	ទ	>	ស្ទ

- ផ្ទត់ដើមអាចជាព្យាង្គទម្រង់ [ពស-] :

- [ក-]	+	កាយ	>	ककាយ	[គ-]	+	គ្រាំ	>	គគ្រាំ
- [ក-]	+	ក្ងរ	>	ककូរ	[ង-]	+	ងក់	>	ងងក់
- [ច-]	+	ចឹក	>	ចចឹក	[ជ-]	+	ជីក	>	ជជីក
- [ច-]	+	ច	>	ចាក់	[ញ-]	+	ញ្ចឹម	>	ញ្ញញ្ចឹម
- [ត-]	+	តួង	>	ततួង	[ទ-]	+	ទាក់	>	ទតាក់
- [ត-]	+	តះ	>	ततះ	[ប-]	+	ប៉ាច់	>	ប៉ប៉ាច់
- [ប-]	+	ប្ងោស	>	បប្ងោស	[ព-]	+	ព្រាយ	>	ពព្រាយ
- [ប-]	+	បក់	>	បបក់	[ម-]	+	ម៉ឺះ	>	មម៉ឺះ
- [ស-]	+	សិត	>	សសិត	[រ-]	+	យ្ងោង	>	រយ្ងោង

- ផ្ទត់ដើមអាចជាព្យាង្គទម្រង់ [ពសព-]

- [ក់ង-]	+	ង្ងៀច	>	កង្ងៀច	[ក់ម-]	+	បាក់	>	កំបាក់
- [ច់ម-]	+	ទយ	>	ចំទយ	[គ់ម-]	+	១ល	>	គំ១ល
- [ប់ន-]	+	ដើ១	>	បណ្តើ១	[ច់ង-]	+	១ូ១	>	ចង្ហ១
- [ប់ម-]	+	បាក់	>	បំបាក់	[ជ់ញ-]	+	ជក់	>	ជញ្ជក់
- [ស់ម-]+		បក	>	សំបក	[ជ់ម-]	+	ទប់	>	ជំទប់
- [អ់ង-]+		គប់	>	អង្គប់	[ដ់ង-]	+	ការ	>	ដង្ការ
- [អ់ង-]+		១ុត	>	អ១ុត	[រ់ង-]	+	១ិល	>	១ង្ហិល
- [អ់ម-]+		ពុះ	>	អំពុះ	[ល់ម-]	+	ហាត់	>	លំហាត់

- ផ្ទត់ដើមអាចជាព្យាង្គទម្រង់ [ពពស-]

- [ប្រ-]	+	ទាញ	>	ប្រទាញ	[ក្រ-]	+	ចាប់	>	ក្រចាប់
- [ប្រ-]	+	ចាក់	>	ប្រចាក់	[គ្រ-]	+	ជួ១	>	គ្រជួ១
- [ស្រ-]	+	កា	>	ស្រកា	[ច្រ-]	+	ពើង	>	ច្រពើង
- [ស្រ-]	+	ង្ងាក	>	ស្រង្ងាក	[ត្រ-]	+	ដុស	>	ត្រដុស

ផ្ទត់ជែកឋិតនៅកណ្តាលពាក្យឃ្លស ។

- ផ្ទត់ជែកអាចជាសទ្ទទម្រង់ [-ព-]

- [-ន-]	+	កើយ	>	ខ្ទើយ	[-ម-]	+	កើត	>	ខ្ទើត
- [-ន-]	+	ចុក	>	ឆ្ទុក	[-ម-]	+	ចាំ	>	ឆ្ទាំ

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys moeyouth.moeys.gov.kh

- [-ប-] + លង > ល្ហង [-ម-] + ជួញ > ឈ្មួញ
- [-ប-] + ណេត > ណ្ហេត [-ម-] + សេរ > ស្នេរ

- ផ្ទត់ជែកអាចជាសទ្ធទម្រង់ [-ស / ព-]
  - [-អ៊ ន-] + រាប > រនាប [-អ៊ ប-] + រង > របង
  - [-អ៊ ន-] + រាំង > រនាំង [-អ៊ ប-] + រាំង > របាំង
- ផ្ទត់ជែកអាចជាសទ្ធទម្រង់ [-សព-]
  - [-អ៉ ម-] + ត្រូវ > តំរូវ [-អ៊ ង-] + ព្រោះ > ពង្រោះ
  - [-អ៉ ម-] + ត្រាយ > តំរាយ [-អ៊ ង-] + ធ្វើ > ទង្វើ
  - [-អ៉ ន-] + ខ្ពុះ > កន្ពុះ [-អ៉ ង-] + ខ្ជាក់ > កង្ជាក់
  - [-អ៊ ម-] + ជ្រុះ > ជំរុះ [-អ៉ ង-] + ខ្ជះ > កង្ជះ
  - [-អ៊ ម-] + ជ្រាប > ជំរាប [-អ៉ ន-] + ខ្ជះ > កន្ជះ
  - [-អ៊ ន-] + ភ្លឺ > ពន្លឺ [-អ៉ ន-] + ភ្លឺក > ពន្លឺក
- ផ្ទត់ជែកអាចជាព្យាង្គនិងសទ្ធទម្រង់ [-សព / ព-]
  - [-អ៉ ម / ន-] + កក > កំណក [-អ៊ ម / ន-] + គិត > គំនិត
  - [-អ៉ ម / ន-] + សោក > សំណោក [-អ៊ ម / ន-] + ពិត > ពំនិត

ង. ថ្នាក់ពាក្យ : ម្យ៉ាងទៀតខ្មែរយើង មានថ្នាក់ពាក្យមួយបែប គឺ "រនាប់" ។ រនាប់ មានច្រើនយ៉ាងដូចជា :

- ក្បាល សម្រាប់ប្រើក្នុងការរាប់សត្វ សៀវភៅ : មាន់ប្រាំក្បាល សៀវភៅមួយក្បាល ។
- នឹម សម្រាប់ប្រើក្នុងការរាប់សត្វសម្រាប់ទឹម : គោមួយនឹម(មួយគូពីរក្បាល)ក្របីពីរនឹម ។
- អង្គ សម្រាប់ប្រើក្នុងការរាប់ព្រះសង្ឆ : ព្រះសង្ឆដប់អង្គ ។
- ចម្រៀក សម្រាប់រាប់អ្វីៗ ដែលបានមកអំពីការច្រៀក : ត្រីងៀតមួយចម្រៀក ឈើពីរចម្រៀក ។

ចំណែកគុណនាមខ្មែរវិញ យើងអាចប្រើជាកិរិយាស្នូលរបស់ល្អះបាន ។ យើងហៅថា "គុណនាមកិរិយា" ។

- កុមារសុក ឧស្សាហ៍ណាស់ ។
- កសិករភូមិយើង ឃ្ជិនប្រសប់ ក្នុងការងារស្រែចម្ការ ។

ជំនួយកិរិយាមានច្រើនយ៉ាង តែជំនួយខាងស្ដាំកិរិយាមានលក្ខណៈគួរចាប់អារម្មណ៍ :

- ជំនួយប្រាប់ទិសដៅ : សុកចេញ**ទៅ**ហើយ ។
- ជំនួយប្រាប់លទ្ធផល : វារក**ឃើញ** ។

- ជំនួយប្រាប់លទ្ធភាព : វាដើរ**កើត** ។

ច. សម្ព័ន្ធ : ភាសាខ្មែរជាភាសាអវិភត្តិ ។ ពាក្យខ្មែរពុំប្រែប្រួលយ៉ាងនេះ យ៉ាងនោះម្តងតាមមុខងារវាទ្បើយ គឺវានៅតែជដែលតាមជាតិកំណើតរបស់វាជានិច្ច ។ ទីកន្លែងរបស់ពាក្យបញ្ជាក់ឱ្យដឹងមុខងាររបស់វា ។

ក្នុងកន្ទ្ទាមនាមខ្មែរយើង ធាតុបង្គោល គឺនាមធាតុទីមួយ ។ ឯធាតុរណប គឺធាតុទីពីរនិងធាតុបន្តខាងស្តាំ ។

- តុល្ហ "តុ" ជាធាតុបង្គោល ឯ "ល្ហ" ជាធាតុរណប ។
- តុល្ហនេះ "តុ" ជាធាតុបង្គោល ឯ "ល្ហ" ជាធាតុរណប ។

ក្នុងកន្ទ្ទាមកិរិយាខ្មែរយើង ធាតុបង្គោល គឺកិរិយាធាតុទីមួយ ។ ។ ឯធាតុរណប គឺធាតុទីពីរ ទីបី ... ដូចជា កម្មបទ គុណកិរិយា កម្មដទៃទៀតជាដើម ។

- **សំដើរលឿន** ។
- **វាហូបបាយយឺតៗ** ។

ក្នុងកន្ទ្ទាមគុណនាម គុណនាមជាធាតុទីមួយ គុណកិរិយាជាធាតុរណប :

- គាត់មានចំណេះ**ជំនាញណាស់** ។
- យើងមានចម្លាក់**ល្ហៗណាស់** ។

ក្នុងកន្ទ្ទាមកិរិយា គុណកិរិយាទីមួយជាធាតុបង្គោល គុណកិរិយាទីពីរជាធាតុរណប :

- ពួសំ ធ្វើការ**លឿនណាស់** ។
- វាសរសេរ**យឺតពេក** ។

ចំពោះល្ហះខ្មែរ ។ ***ឧទាហរណ៍ :***

- តុសនេះ ខ្ពស់ណាស់ ។ ("ខ្ពស់" ជាគុណនាមកិរិយា)
- តុនេះ ស ល្ហណាស់ ។ ("ស" ជាគុណនាម កិរិយា ឯ "ល្ហ" ជាគុណកិរិយា)
- ភ្លៀងធ្លាក់យ៉ាងខ្លាំង (ភ្លៀងជានាម) ។
- មេឃភ្លៀងយ៉ាងខ្លាំង (ភ្លៀងជាកិរិយា) ។

ដូចនេះ ទីកន្លែងរបស់ពាក្យ ក្នុងកន្ទ្ទាមពាក្យឬក្នុងល្ហះអាចកំណត់ថ្នាក់របស់ពាក្យ (នាម គុណនាម គុណកិរិយា ...) ។

តន្ត្រីភាពនៃសូរភាសាខ្មែរបង្កើតបានភាពពីរោះ ។ ក្នុងភាសាខ្មែរ តន្ត្រីភាពនេះកើតឡើងពីសូរសួនគ្នានៃ :

- **សទ្ទ ព្យាង្គ និងពាក្យរាយ ពាក្យកម្រងកែវ**
  - វិធីរណ្ដំ : ពពែ កកាយ សសិត គ្រប់គ្រាន់ ទាក់ទង ... ។
  - វិធីចួន : តយង៉យ ត្រឡែងកែង ស៊ីលគយុល ដើរហើរ ... ។
  - វិធីផ្ទួន : ស្រគុកគុក ទ្រមាកមាក ត្រតៗ អៅៗ ... ។
  - វិធីចួនរណ្ដំ : ពិតពិលរមិលមើល សំបូងសង្ហូង ... ។
  - វិធីផ្ទួនរណ្ដំ : គ្រលីងគ្រលោង ស្រគត់ស្រគំ ត្រឡុងត្រឡាយ ... ។
  - វិធីផ្ទួនចួនរណ្ដំ : កុំខ្ញើកតាមខ្យល់ កុំខ្ញូលតាមរលក ... ។
- **ពាក្យរាយ ពាក្យកម្រងកែវ**
  - ពាក្យរាយ : ពពែ ពពក ទទាក់ទទាម គ្រលីងគ្រលោង ... ។
  - ពាក្យកម្រងកែវ (ពាក្យសួរស្ទួនសេរី) : ជ្ជជកស្រដី "ឱ! សម្លាញ់អើយ! ម្ដេចក៏ស្រដីរ៉ាងរួសប្រទូសពន់ប្រមាណ យល់តែងងបានធ្ងួពាយងាយទំនងតែនឹងបាញ់ ។ ន៊ែសម្លាញ់អើយ! រ៉ីអញនេះពុំមែនជាស្ទ្ធមយាចកតាមមកសុំទានគ្នោះទេ ។ ហ៊ៃសម្លាញ់អើយ! អញជាត្រកូលព្រាហ្មណ៍ធំឧត្ដមប្រសើរក្រៃលែង ព្រាហ្មណ៍ផងទាំងឡាយអញតែងនឹកគិតការ ព្រះរាជពិធីទាមប្រពៃណីបុរាណ ... ។
  - សុភាសិត : តក់ៗពេញបំពង់ ឆុងៗកំពប់អស់ ។
  - ពាក្យបណ្ដា : ឯកអង្គទ្រង់នាមឯក ខ្ជ្ជស់អនេក ទាបជាងស្ដ្ចៅ ។
  - អត្ថបទរឿង : ១ឯណើផងទាំងឡាយសងខាងផ្ទ្ជ ប្រកបនឹ្ជវផលាផល ។
  - ពាក្យរៀល : ចេះមិនឈ្ជ្ជះត្រង់ ត្រង់មិនឈ្ជ្ជះទាល់ កលមិនឈ្ជ្ជះគិត ១ិទ្ធិមិនឈ្ជ្ជះរោគ ... ។

(ដកស្រង់ចេញពីវិវត្ដន៍នៃភាសាខ្ម្ជ្ជ ក្ជ្ជងសៀវភៅអ១ិយធម៌ខ្ម្ជ្ជ១ន្ទាំ ២០០៥ សូមមុយយ្ជ្ជ)

សំណួ១

១. តើភាសាខ្ម្ជ្ជ១មានវិ១ត្ដន៍ប៉ុន្ទ្ជ្ជនលើក ? ចូ១បង្ហាញពីស្ជ្ជនភាពភាសាខ្ម្ជ្ជ១តាំងពីសម័យអ្ជ្ជណានិគមបារាំងនិងសម័យក្ជ្ជ១យមកទ្ជ្ជ១តាម១យៈអត្ថបទនេះ ។

២. ក្ជ្ជងភាសាខ្ម្ជ្ជ១ គេអ្ជ្ជចចែកសួ១ស្ជ១ៈបានប៉ុន្ទ្ជ្ជនយ៉ាង ? តើមានអ្ជ្ជីខ្ជ្ជះ ?

៣. តើគេអ្ជ្ជចស្ជ្ជ១ល់មួលភ្ជ្ជទ អ-អ៊ អ្ជ្ជចដ្ជ្ជយប្ជ្ជ១ណ្ជ្ជខ្ជ្ជះ ? ចូ១១ក១ទ្ជ្ជហ១ណ៍មកបញ្ជ្ជ១ ។

៤. បើយ្ជ្ជ១ទ្ជ្ជ១តាមអត្ថបទនេះ តើពាក្យខ្ម្ជ្ជ១ អ្ជ្ជចបង្ជ្ជ១ត្ជ្ជដ្ជ្ជយ១ិធីណ្ជ្ជខ្ជ្ជះ ? ចូ១បង្ហាញពី១ិធីនីមួយ១ៗភ្ជ្ជ១ជ្ជ្ជ១ជាមួយ១ទ្ជ្ជហ១ណ៍មកបញ្ជ្ជ១ ។

៥. ដូចម្ដ្ជ្ជ១ហ្ជ្ជ១ថា ១ិធីចួន១ណ្ដ្ជ ១ិធីផ្ទ្ជ១ណ្ដ្ជ ១ិធីផ្ទ្ជ១ចួន១ណ្ដ្ជ ? ចូ១១ក១ទ្ជ្ជហ១ណ៍មកបញ្ជ្ជ១ ដ្ជ្ជយកត់សួ១ឱ្ជ្ជ១ត្ជ្ជ១ត្ជ្ជ១ ។

៦. ចូ១អ្ជ្ជ១ធ្ជ្ជ១ការប្ជ្ជ១ប្ជ្ជ១ធ្ជ្ជ១ប១ាងវ១ិធីចួន១ណ្ដ្ជនិងវ១ិធីផ្ទ្ជ១ណ្ដ្ជ ហ្ជ្ជ១យ១ិធីផ្ទ្ជ១និងផ្ទ្ជ១ចួន១ណ្ដ្ជ ។

សំយោគទស្សនៈ

សំយោគទស្សនៈ គឺជាការប្រមូលយកគំនិត ឬអត្ថន័យនៃទស្សនៈដទៃទៀតមកធ្វើជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការវិភាគបញ្ហាណាមួយឱ្យមានភាពសមហេតុផល ។ រាល់ព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតមាននៅក្នុងសង្គម មានការសម្តែងខុសៗគ្នា អាស្រ័យទៅលើចំណេះដឹង ស្ថានភាពរបស់មនុស្សម្នាក់ ។ ដូចនេះ ដើម្បីជៀសផុតពីការបញ្ចេញទស្សនៈខុសទៅលើហេតុការណ៍ណាមួយ គេចាំបាច់ស្វែងយល់ពីព្រឹត្តិការណ៍ដទៃទៀត ដើម្បីសិក្សាសំយោគប្រមូលផ្តុំមកធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់វិភាគ ។

ចូរអ្នកធ្វើការសង្កេតលើទស្សនៈ ដែលធ្វើការសំយោគលើទស្សនៈបញ្ហាដើមកំណើតជាតិខ្មែរ :

មានសម្មតិកម្មជាច្រើន ដែលមិនចុះសម្រុងគ្នាលើបញ្ហាដើមកំណើតជាតិខ្មែរ ។ អ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះសរសេរថា ខ្មែរជាឥណ្ឌាទី២ ដោយគេឃើញខ្មែរកាន់សាសនានិងទំនៀមទម្លាប់ខ្លះបែបឥណ្ឌាដូចជាពិធីកោរជុក ពិធីបូជាសពជាដើម ។ អ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះទៀត បានអះអាងថា នៅសម័យបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ ខ្មែរបានធ្វើដំណើរពីទិសខាងជើង គឺពីប្រទេសទីបេ ចុះមកតាំងលំនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍នេះ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ក៏មានអ្នកប្រាជ្ញមួយចំនួនបានសន្និដ្ឋានថា ខ្មែរបានកកើតនៅលើតំបន់ទឹកដីឥណ្ឌូចិននេះ គ្រាន់តែបានទទួលឥទ្ធិពលពីវប្បធម៌ឥណ្ឌានៅសតវត្សទី១ នៃគ្រិស្តសករាជតែប៉ុណ្ណោះ ។

តើការពិតនៃបញ្ហាដ៏សំខាន់នេះ ស្ថិតនៅត្រង់ណា ? តើយើងមានភស្តុតាងអ្វីសម្រាប់គាំទ្រឬបដិសេធការវិភាគព្រឹត្តិការណ៍ខាងលើដែរឬទេ ?

ដោយសារតែអ្នកនិពន្ធបរទេសមួយចំនួន បានសង្កេតឃើញថា ខ្មែរប្រកាន់សាសនាឥណ្ឌា គឺព្រាហ្មណ៍សាសនានិងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយថែមទាំងបានប្រើអក្សរសំស្ក្រិតនិងទំនៀមទម្លាប់ឥណ្ឌាខ្លះ ដើម្បីគ្រប់គ្រងប្រទេស ដោយយករបបរាជានិយមជារបបនយោបាយ ទើបមានអ្នកនិពន្ធខ្លះសរសេរថា ខ្មែរជាឥណ្ឌាទី២ "ជនជាតិខ្មែរកាសេមៀរបានរត់ចេញពីប្រទេសកំណើតរបស់ខ្លួន ហើយបានចូលមកនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរសព្វថ្ងៃ" ។ នេះជាមតិរបស់លោក **អាដេម៉ា ឡ្ស៊ីតែ** និងលោកបណ្ឌិត **ឆត្រាប្រេមឫទ្ធី** ។ អ្នកនិពន្ធខ្លះទៀត ថែមទាំងហ៊ានអះអាងថា ខ្មែរមានទីតាំងនៅជើងភ្នំទីបេចុះមកភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ នាដើមសតវត្សទី ១នៃគ.ស. ដូចជាទស្សនៈរបស់លោក **ហង់ រ៉ីខេង**និងលោក **អេ ចែនអាយម៉ូនីញ្ញ** ។ រីឯអ្នកវិភាគវិទ្យាសាស្ត្រក៏មានការយល់ឃើញខុសប្លែកពីមតិខាងលើ ។ តាមទ្រឹស្តីរបស់លោកវេជ្ជបណ្ឌិត **ជក អ្ហូលីរ៉ីយេ** "ខ្មែរជាជនជាតិពិសេសមួយ ដែលស្ថិតនៅក្នុងអម្ពរ មនខ្មែរ ហើយជនជាតិនេះបានកើតឡើងនិងរស់នៅលើជ្រោយឥណ្ឌូចិននេះតែម្តង ខុសពីជនជាតិយួនចិន ឡាវ និងភូមា ដែលមានទីលំនៅដើមរបស់ខ្លួននៅស្រុកចិនភាគខាងត្បូង ហើយស្ថិតក្នុងអម្ពរចិនបុរាណ ឬម៉ុងហ្គោលឡូអ៊ីត" ។ ម្យ៉ាងទៀតអ្នកស្រាវជ្រាវនេះ បានបន្ថែមថា អម្ពរមនខ្មែរកើតពីការ

កាត់ផ្សំរវាងពួកមេឡានេស៊ីយាងនិងពួកឥណ្ឌូនេស៊ីយាង ដែលរស់នៅពាសពេញលើសុវណ្ណភូមិនិងនៅលើកោះនានានៃឈូងសមុទ្រប៉ាស៊ីភិច មានសម្បុរខ្មៅស្រអែម។ បុព្វហេតុដែលបណ្តាលឱ្យមានគេហ៊ានសន្និដ្ឋានបែបនេះ គឺមកពីគេរកឃើញលលាដ៍ក្បាលដែលមានលក្ខណៈ មេឡានេស៊ីយាង មានអាយុចាស់ជាង លលាដ៍ក្បាលនៃពួកឥណ្ឌូនេស៊ីយាង។

តាមពិតបើផ្អែកលើមនុស្សជាតិវិទ្យា យើងអាចសន្មតថា ពួកឥណ្ឌូនេស៊ីយាង គឺពួកមនខ្មែរតែម្តង ពីព្រោះមនខ្មែរស្ថិតនៅក្នុងក្រុមមនុស្សឥណ្ឌូនេស៊ីយាង គ្រាន់តែមានភាសាខុសគ្នាប៉ុណ្ណោះ។ ម្យ៉ាងទៀត ពួកគេជាលទ្ធផលនៃការវិវឌ្ឍកុលសម្ព័ន្ធនានា ដែលបានរស់នៅតៗគ្នាតាំងពីសម័យមុនមក។ មូលហេតុនេះ បណ្តាលមកពីការឃ្លាតគ្នាជាច្រើនម៉ឺនឆ្នាំ ក្រោយពីជ្រោយឥណ្ឌូចិនត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ចេញពីអាំងស៊ូឡាំងដោយទឹកជំនន់ដែលជាលទ្ធផលនៃការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុពីត្រជាក់ទៅជាក្តៅដូចសព្វថ្ងៃ។

ចំពោះលោកវេជ្ជបណ្ឌិត **ជក អ្ហលីរីយេ** ខ្មែរមិនមែនជាជនជាតិចិន យួន ឬឥណ្ឌូទេ។ សាសន៍ខ្មែរស្ថិតនៅក្នុងអម្ប្ស្ថមនខ្មែរ ហើយចំពោះអ្នកប្រាជ្ញរូបនេះ ក្នុងពាក្យពួជសាសន៍ឥណ្ឌូនេស៊ីយាង យើងត្រូវបញ្ចូលជនជាតិឥណ្ឌូនេស៊ីយាង ដែលសព្វថ្ងៃនៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី មនខ្មែរ និងពួកខ្មែរលើទាំងអស់ដូចជា ពួកព្ងង ស្ងួច ខា រដែ ចារាយ ក្ងយ ឬព័រ ព្រមទាំងពួកមនុស្សដែលរស់នៅតាមព្រៃភ្នំ ភីលីពីនដូចជា ពួកកាសាយសួយនិងពួកដាយាក នៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីផង។ ការសន្និដ្ឋានរបស់លោកវេជ្ជបណ្ឌិតខាងលើនេះ ពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើការសិក្សាយ៉ាងហ្មត់ចត់នៃឆ្អឹងខ្ចោចនិងលលាដ៍ក្បាល ដែលគេរកឃើញនៅភូមិភាគឥណ្ឌូចិន។ ជាការពិតណាស់ ពួកមេឡានេស៊ីយាង ជាបុព្វបុរសនៃឥណ្ឌូនេស៊ីយាងមនខ្មែរ។ ម្យ៉ាងទៀត មនុស្សបុរាណទាំងនេះ ថ្វីត្បិតតែរស់នៅដាច់ឆ្ងាយពីគ្នាក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែស្ថិតនៅក្នុងក្រុមមនុស្សដែលមានពួជសាសន៍តែមួយ។

ជាពិសេសទៅទៀត កត្តាដ៏សំខាន់មួយដែលបញ្ជាក់ពីការឯកភាព ផ្នែកពួជសាសន៍នៃជនជាតិមនខ្មែរ គឺប្រភេទឈាមម្យ៉ាង អេម៉ូក្លូប៊ីនអ៊ី (Hémoglobin-E) ដែលគេបានរកឃើញនៅក្នុងសរសៃឈាមរបស់ពួកគេ។ ជាពិសេស ខ្មែរដែលរស់នៅតាមខ្ពង់រាប ឬតាមកោះដែលមិនបានទទួលឥទ្ធិពលវប្បធម៌ពីក្រៅនិងឥទ្ធិពលពីរង្វង់ព្រំដែនខ្មែរបច្ចុប្បន្ននិងមានជនជាតិខ្មែរយើងជាច្រើនលាននាក់ទៀតដែលកំពុងរស់នៅប្រទេសថៃនិងប្រទេសវៀតណាមខាងត្បូង។ សហគមន៍ខ្មែរទាំងនោះ នៅរក្សាទំនៀមទម្លាប់ភាសារបស់ខ្លួនយ៉ាងជាប់លាប់នៅឡើយ។ សូមបញ្ជាក់ថា ជនជាតិចាមដែលសព្វថ្ងៃនេះកាន់សាសនាអ៊ីស្លាមក៏មានប្រភេទឈាមដ៏ពិសេសនេះដែរ។

(ដកស្រង់ចេញពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាពីបុព្វសម័យ ដល់សតវត្សទី៨ និពន្ធដោយបណ្ឌិត ម.ត្រាណេ ឆ្នាំ១៩៩៦)

អត្ថបទដកស្រង់នេះ នាំឱ្យយើងមើលឃើញពីទស្សនៈរបស់អ្នកស្រាវជ្រាវដូចតទៅ ៖

- អ្នកនិពន្ធខ្លះថា ខ្មែរជាឥណ្ឌាទី២ ដោយឃើញថាខ្មែរកាន់សាសនានិងទំនៀមទម្លាប់បែបឥណ្ឌា ដូចជា ពិធីកោរជុក ពិធីបូជាសពជាដើម ។
- អ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះទៀត បានអះអាងថា នៅសម័យបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ ខ្មែរបានធ្វើដំណើរពីទិសខាងជើង គឺពីប្រទេសទីបេចុះមកតាំងលំនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នেយ៍នេះ ។
- អ្នកប្រាជ្ញមួយចំនួនបានសន្និដ្ឋានថា ខ្មែរកើតនៅតំបន់ទឹកដីឥណ្ឌូចិននេះ គ្រាន់តែបានទទួលឥទ្ធិពលវប្បធម៌ពីពួកឥណ្ឌានៅសតវត្សទី១ នៃគ្រិស្តសករាជតែប៉ុណ្ណោះ ។
- លោក អាដេម៉ា ឡ្ហ្ស្ត្រែ និងលោកបណ្ឌិតឆត្រាប្រេមឫឌី សន្និដ្ឋានថា ខ្មែរជាឥណ្ឌាទី២ "ជនជាតិខ្មែរកាសេមៀរបានរត់ចេញពីប្រទេសកំណើតរបស់ខ្លួន ហើយបានចូលមកនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរសព្វថ្ងៃ" ។
- លោក ហង់ រីខេង និងលោក អេ ចែនអាយម៉ូនីញ្ញ អះអាងថាខ្មែរមានទីតាំងនៅជើងភ្នំទីបេចុះមកភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នেយ៍ នាដើមសតវត្សទី១ នៃគ. ស. ។
- លោកវេជ្ជបណ្ឌិត ជក អ្ហ្ស្ត្ហ្ស្ត្ហ្ស្ត ៖
  - ខ្មែរជាជនជាតិពិសេសមួយ ដែលស្ថិតនៅក្នុងអម្ប្ស្ត្ហ្ស្ត្ហ្ស្ត្ហ

បានកាត់ផ្តាច់ចេញពីអាំងស៊ីឡាំង ដោយទឹកជំនន់ដែលនាំមកនូវលទ្ធផលនៃការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុពីត្រជាក់ទៅជាក្តៅដូចសព្វថ្ងៃ ។

- វេជ្ជបណ្ឌិត ជក អូលីវីយេថា ខ្មែរមិនមែនជាជនជាតិចិន យួន ឬឥណ្ឌាទេ ។ សាសន៍ខ្មែរស្ថិតក្នុងអម្ព្រមនខ្មែរ ហើយចំពោះអ្នកប្រាជ្ញរូបនេះ ក្នុងពាក្យពូជសាសន៍ឥណ្ឌូនេស៊ីយាង យើងត្រូវបញ្ចូលជនជាតិឥណ្ឌូនេស៊ីយាង ដែលសព្វថ្ងៃនៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីមនខ្មែរនិងពួកខ្មែរលើទាំងអស់ដូចជា ពួកពួង ស្ពួច ខា រដែ ចារាយ ក្ងយ ឬព័ត្ត៌ព្រមទាំងពួកមនុស្សដែលរស់នៅតាមព្រៃភ្នំភីលីពីនដូចជា ពួកកាសាយ ស្ងយ និងពួកជាយាក នៅប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីយាងផង ។

ការសន្និដ្ឋានរបស់លោកវេជ្ជបណ្ឌិតខាងលើនេះ ពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើការសិក្សាយ៉ាងហ្មត់ចត់នៃឆ្នឹងខ្ចោចនិងលលាដ៍ក្បាល ដែលគេរកឃើញនៅភូមិភាគឥណ្ឌូចិន ។ ជាការពិតណាស់ ពួកមេឡានេស៊ីយាង ជាបុព្វបុរសនៃពួកឥណ្ឌូនេស៊ីយាងមនខ្មែរ ។

ម្យ៉ាងទៀត មនុស្សបុរាណទាំងនេះ ថ្វីត្បិតតែរស់នៅដាច់ឆ្ងាយពីគ្នាក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែស្ថិតនៅក្នុងក្រុមមនុស្សដែលមានពូជសាសន៍តែមួយ ។

តាមទស្សនៈអ្នកស្រាវជ្រាវខាងលើនេះ អាចឱ្យយើងធ្វើការសំយោគចំពោះដើមកំណើតខ្មែរដូចខាងក្រោមនេះ :

- ដូច្នេះខ្មែរស្ថិតនៅក្នុងអម្ព្រមនខ្មែរ ហើយពួកឥណ្ឌូនេស៊ីយាងជាពួកមនខ្មែរតែម្តង ព្រោះឥណ្ឌូចិនក្នុងសម័យបុរាណនៅជាប់នឹងអាំងស៊ីឡាំង ជាពិសេសពួកគេមានប្រភេទឈាមម្យ៉ាង គឺ អេម៉ូក្លូប៊ីន អ៊ី (Hémoglobin E) ដែលគេបានរកឃើញនៅក្នុងសរសៃឈាមរបស់ពួកគេ ដូចខ្មែរដែរ ។ ពោលគឺខ្មែរដែលរស់នៅតាមខ្ពង់រាប ឬតាមកោះមិនបានទទួលឥទ្ធិពលវប្បធម៌ពីក្រៅ ហើយខ្មែរដែលរស់នៅតាមវាលទំនាបសុទ្ធសឹងតែមានប្រភេទឈាមតែមួយ ។

ដូច្នេះ ដើម្បីនិយាយសំយោគទស្សនៈមួយចំនួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវយើងគប្បី :

- ប្រមូលទស្សនៈ ព័ត៌មាន ព្រឹត្តិការណ៍ ... ដែលមាននៅក្នុងស្នាដៃ ឬជាកម្រងអត្ថបទ ។
- ដកស្រង់គំនិត ឬទស្សនៈដែលជាសម្មតិកម្មដាក់តាមលំដាប់ ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការវិភាគ ឬការពិចារណា ។
- ទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយយ៉ាងសមស្រប ចេញពីទស្សនៈទាំងនោះ ដោយផ្តល់យោបល់បន្ថែមបើចាំបាច់ ។

លំហាត់

ចូរអ្នកចែកជាក្រុម ដើម្បីនិយាយសំយោគទស្សនៈមួយចំនួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ដោយលើកយកគំនិតក្នុងអំណានទី២ "វិវឌ្ឍន៍នៃភាសាខ្មែរ" ។

តែងសេចក្តីបែបពិភាក្សា

តែងសេចក្តីបែបពិភាក្សា ជាតែងសេចក្តីមួយបែបដែលចោទឡើងនូវបញ្ហាឬលើកឡើងនូវប្រធានបទមួយដែលអ្នកសរសេរត្រូវពិភាក្សាដោយមតិស្របនិងមតិផ្ទុយ ហើយត្រូវមានការអះអាងយ៉ាងរឹងមាំ។ មតិស្របនិងមតិផ្ទុយត្រូវប្រឈមជាមួយបញ្ហាជានិច្ច ព្រោះវាបានបណ្តុះការត្រិះរិះពិចារណានិងអភិវឌ្ឍប្រាជ្ញាញ្ញាណរបស់សិស្ស ការសង្កេតពិនិត្យ វិនិច្ឆ័យ ការរិះគន់ ការពិសោធ ការស្រាវជ្រាវជាដើម។ ប្រធានបែបនេះតម្រូវឱ្យយើងវែកញែកហេតុផល រកខុស រកត្រូវ រកល្អ ឬអាក្រក់ មានប្រយោជន៍ឬគ្មានប្រយោជន៍... ដើម្បីធ្វើការវិនិច្ឆ័យថាមតិណាមួយត្រឹមត្រូវជាង។ ដោយហេតុថា មតិប្រធានទាំងនោះ :

- ជួនកាលមតិទី ១ (មតិស្រប) ជាមតិត្រឹមត្រូវ។
- ជួនកាលមតិទី ២ (មតិផ្ទុយ) ជាមតិត្រឹមត្រូវ។
- ជួនកាលមតិទី ១ (មតិស្រប) និងមតិទី ២ (មតិផ្ទុយ) រួមគ្នាទើបត្រឹមត្រូវ។
- ជួនកាលមតិទី ១ (មតិស្រប) និងមតិទី ២ (មតិផ្ទុយ) មិនទាន់ត្រឹមត្រូវទាំងពីរឬរួមគ្នាហើយ មិនទាន់គ្រប់ជ្រុងជ្រោយទៀត ត្រូវបន្ថែមគំនិតដទៃទៀតទើបពេញលេញ។

ជាទូទៅប្រធានពិភាក្សាស្ថិតនៅលើគោលការណ៍នៃទ្រឹស្តីបដិសំយោគ ដែលមានធាតុទំនាស់បីធ្វើឱ្យរីកចម្រើន គឺ :

- មតិទី ១ ឬមតិស្រប
- មតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយ
- មតិរួម ឬមតិសំយោគឬមតិពិភាក្សា

ប៉ុន្តែក្នុងករណីខ្លះទៀត មតិរួមឬមតិសំយោគនោះ អាចជាមតិពិភាក្សាទៅវិញ ប្រសិនបើក្នុងចំណោមមតិទី ១និងមតិទី ២មានមតិណាមួយខុសទាំងស្រុង ឬត្រូវទាំងស្រុង។ ក្នុងមតិទាំងបីនេះ មតិដែលអ្នកធ្វើតែងសេចក្តីលើកយកមកអះអាង មិនមែនជាមតិរបស់បុគ្គលបីនាក់នោះទេ។ មតិទាំងបីនេះស្ថិតនៅក្នុងផ្នែកតួសេចក្តី ដែលត្រូវធ្វើអធិប្បាយវែកញែក ដោយមានវិធីអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។

១. ចំពោះមតិទី ១ឬមតិស្រប : គឺជាមតិដែលអធិប្បាយពន្យល់សម្រាបសម្រួលតាមមតិប្រធានដោយមិនរកមតិជំទាស់ឡើយ។ ពោលគឺ អ្នកធ្វើតែងសេចក្តីត្រូវធ្វើការបកស្រាយឱ្យស្របទៅតាមមតិប្រធាន ទោះបីជាការគិតរបស់យើងមិនស្របជាមួយក៏ដោយ។

២. ចំពោះមតិទី ២ឬមតិផ្ទុយ : គឺជាមតិដែលអធិប្បាយអះអាងប្រឆាំងនឹងមតិរបស់ប្រធាន។ ក្នុងការបរិយាយផ្នែកនេះ យើងត្រូវទាញយកមតិដែលប្រឆាំងនឹងមតិរបស់ប្រធានមកអះអាងបញ្ជាក់ ទោះបីជាការគិតរបស់យើង មិនស្របនឹងមតិផ្ទុយនេះក៏ដោយ។

ប៉ុន្តែចំពោះមតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយនេះ ជួនកាលគ្រាន់តែជាការបំពេញទៅលើគំនិតរបស់មតិស្របតែប៉ុណ្ណោះ មិនទាមទារឱ្យប្រឆាំងនឹងមតិទី ១ឬមតិស្របឡើយ ព្រោះមតិទី ១ឬមតិស្របនោះនៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយទេ ។

៣. មតិរួមឬមតិសំយោគ : គឺជាការសំយោគរវាងមតិទី ១(ឬមតិស្រប) និងមតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយមកថ្លឹងថ្លែង ។ មតិនេះមានច្រើនបែបយ៉ាង ៖

- ជួនកាលមតិរួម ឬមតិសំយោគឱ្យតម្លៃទៅលើមតិទី ១ ឬមតិស្រប ហើយផាត់ចោលមតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយ ។
- ជួនកាលមតិរួម ឬមតិសំយោគឱ្យតម្លៃទៅលើមតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយ ហើយផាត់ចោលមតិទី ១ ឬមតិស្រប ។
- ជួនកាលមតិរួម ឬមតិសំយោគ ទាញយកចំណុចត្រឹមត្រូវលើមតិទី ១ ឬមតិស្របខ្លះហើយមតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយខ្លះ ។
- ជួនកាលមតិរួម ឬមតិសំយោគផាត់ចោលមតិទី ១ ឬមតិស្របនិងផាត់ចោលមតិទី ២ ឬមតិផ្ទុយ ហើយលើកយកមតិថ្មីមួយទៀតមកបង្ហាញវិញ (**មិនសូវមាន**) ។
- ជួនកាលមតិរួម ឬមតិសំយោគដោះស្រាយទំនាស់រវាងមតិទី ១ ឬមតិស្របនិងមតិទី ២ឬមតិផ្ទុយ (**មិនសូវមាន**) ។

ការឱ្យតម្លៃទៅលើមតិណាមួយថា ជាមតិត្រឹមត្រូវ ឬសមហេតុសមផល គឺស្ថិតនៅលើសមត្ថភាពអ្នកតែងសេចក្តី យល់ប្រធានច្បាស់លាស់ គឺមានគំនិតនិងវប្បធម៌ទូលំទូលាយច្បាស់លាស់ ។

ប្រធាន : មានមតិមួយពោលថា "ចង់ក្លាយជាអរិយប្រទេស ត្រូវអាស្រ័យលើការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ" ។ ឯមតិមួយទៀតយល់ថា "ចង់ក្លាយជាអរិយប្រទេសពិតប្រាកដ ត្រូវស្ថិតនៅលើការអភិវឌ្ឍនៃវប្បធម៌ជាតិ" ។

ចូរពិភាក្សា ដោយរកឧទាហរណ៍មកបញ្ជាក់ ។

ជាតិសាសន៍នីមួយៗ ក្នុងលោកយើងនេះ តែងតែមានបំណងចង់ឱ្យប្រទេសជាតិខ្លួនឈានទៅរកភាពជឿនលឿន រីកចម្រើនជានិច្ច ដើម្បីឱ្យក្លាយទៅជាអរិយប្រទេសដូចជាប្រទេសនានា ។ ស្របនឹងបំណងប្រាថ្នាខាងលើនេះក៏មានមតិមួយពោលថា "អរិយប្រទេស អាស្រ័យដោយការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ" ។ ប៉ុន្តែមានមតិខ្លះទៀតយល់ថា "អរិយប្រទេសពិតប្រាកដ ស្ថិតនៅលើការអភិវឌ្ឍនៃវប្បធម៌ជាតិនោះ" ។

តើមតិទាំងពីរខាងលើនេះ មួយណាសមហេតុសមផលជាង ?

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys krou.moeys.gov.kh

ជាបឋមនៃការបកស្រាយមតិប្រធានខាងលើនេះ យើងគប្បីស្វែងយល់ន័យរបស់ពាក្យគន្លឹះប្រធានជាមុន។ "អារិយប្រទេស" គឺសំដៅទៅលើប្រទេស ដែលប្រកបទៅដោយការរស់នៅមានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ ឬជាសេចក្តីរុងរឿងរីកចម្រើនជឿនលឿន។ រីឯ "អភិរក្ស" គឺជាការថែរក្សាយ៉ាងម៉ត់ចត់ ដោយប្រុងប្រយ័ត្នឱ្យគង់វង្ស។ ចំណែក "ការអភិវឌ្ឍ" មានន័យថាកែច្នៃឬសម្របសម្រួលឱ្យមានភាពជឿនលឿន ហើយ "វប្បធម៌ជាតិ" គឺសំដៅទៅលើការផ្សាំបណ្តុះចំណេះវិជ្ជានិងប្រាជ្ញាស្មារតីឱ្យបានលូតលាស់ចម្រើន។ ដូចនេះ តាមមតិទីមួយរបស់ប្រធានមានន័យថា ប្រទេសមួយដែលមានភាពរុងរឿង សណ្តាប់ធ្នាប់នៃការរស់នៅល្អ ដោយសារតែចេះថែរក្សាការពារវប្បធម៌ជាតិខ្លួនឱ្យគង់វង្ស។ ឯមតិទីពីរមានន័យថា ភាពរុងរឿងរបស់ប្រទេសជាតិមួយអាស្រ័យដោយមានការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌ជាតិខ្លួនទើបប្រសើរ។

ជាការពិត មុននឹងវាយតម្លៃទៅលើជាតិសាសន៍ណាមួយ ឬប្រទេសណាមួយថា រុងរឿងឬអន់ថយ គឺស្ថិតនៅលើប្រវត្តិនៃជាតិសាសន៍នោះ ដែលមានវប្បធម៌ដ៏សម្បូរបែប យូរអង្វែង ជាពិសេសមានលក្ខណៈអភិរក្សយ៉ាងប្រសើរបំផុតស្របទៅតាមទម្រង់នៃវប្បធម៌បុរាណនោះ។ ប្រសិនបើគេពុំបានថែរក្សាវប្បធម៌ឱ្យបានត្រឹមត្រូវទេ ប្រទេសនោះនឹងអស់តម្លៃ ដោយគេគិតថាជាតិសាសន៍នោះទើបតែកកើតឡើងក្រោយពីប្រទេសនានាក្នុងលោកជាមិនខាន។ ដោយហេតុថា ការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ គឺជាការរក្សាបាននូវព្រលឹងជាតិ ឬជាមោទនភាពជាតិ ជាសញ្ញាបញ្ជាក់ថា ជនជាតិខ្មែរជាជាតិសាសន៍មានមរតកវប្បធម៌ជាតិដ៏រុងរឿងជាយូរមកហើយ។ ប្រទេសខ្មែរយើងជាអារិយប្រទេសមួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសម័យអង្គរកន្លងមក។ ការប្រែក្លាយជាអារិយប្រទេសនេះ ក៏ដោយសារតែខ្មែរយើងចេះរក្សាបានល្អនូវវប្បធម៌ជាតិ។ រីឯលើវិស័យទំនៀមទម្លាប់វិញ ខ្មែរយើងក៏រក្សាបានរហូតបច្ចុប្បន្ននូវពិធីមង្គលការ ពិធីច្រត់ព្រះនង្គ័ល ឬការគោរពពាក្យសត្យាជាដើម។ ក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរក៏បានឆ្លុះឱ្យឃើញនៅក្នុងរឿង រាមកេរ្តិ៍ ហើយត្រូវបានបុព្វបុរសយើងចារឆ្លាក់នៅលើជញ្ជាំងប្រាសាទនានា។ ទិដ្ឋភាពទាំងនេះត្រូវបានជនជាតិខ្មែរប្រតិបត្តិតាម ហើយត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ប្រទេសនេះជាអារិយប្រទេស ដែលធ្លាប់មានអារិយធម៌ដ៏រុងរឿងកន្លងមក។

សរុបមក ការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ គឺជាការថែរក្សាវប្បធម៌ល្អៗរបស់ជាតិឱ្យមានជីវិតពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយឱ្យបានគង់វង្ស ទុកសម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ។

តើជាការពិតឬទេដែលគេយល់ថា ការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ គឺជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការកំណត់លក្ខណៈអារិយប្រទេសនោះ ?

ផ្ទុយទៅវិញ បើយោលទៅតាមមតិទីពីរយើងបានឃើញថា អរិយប្រទេសពិតប្រាកដ គឺស្ថិតនៅលើការអភិវឌ្ឍនៃវប្បធម៌ជាតិនោះទៅវិញ ពីព្រោះនៅលើលោកយើងនេះពុំមានជាតិសាសន៍ណាមួយដែលអាចរស់នៅដោយហ៊ុមព័ទ្ធខ្លួនឯងបានទេ គឺចាំបាច់ត្រូវមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាតាមរយៈ: វិស័យនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ទៀតផង ។ ហេតុនេះហើយ ទើបបណ្តាលឱ្យកើតមានការផ្តិតយកទិដ្ឋភាពនៃវប្បធម៌ផ្សេងៗនេះឡើង ។ យ៉ាងណាមិញលើវិស័យអក្សរសាស្ត្រ ទោះបីខ្មែរយើងមានតាំងពីបុរាណកាលមកក៏ដោយ ក៏ខ្មែរជៀសមិនផុតពីការទទួលយក ឬបង្កើតបន្ថែមនូវពាក្យថ្មីៗទៀតដើម្បីសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួនដូចជា រ៉េស៊ីដង់ ណៃយ៉ូ ស៊ីតូផ្លាស ឬអ៊ីដ្រូសែនជាដើម ។ រីឯជំនឿវិញ ជួនកាលគេក៏បានការកែប្រែចំណុចអន់ថយខ្លះៗ ដើម្បីឱ្យមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រនិងជឿនលឿន ព្រោះជំនឿខ្លះអាចនាំឱ្យយើងជួបបញ្ហាអវិជ្ជមានទៀតផង ។

សរុបមក ការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌ជាតិ គឺជាកិច្ចការសំខាន់ណាស់ ដើម្បីធ្វើឱ្យសង្គមមានការរីកចម្រើន ឬក្លាយជាអរិយប្រទេស ។ ប៉ុន្តែការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌ជាតិ ក៏មិនត្រូវធ្វើឱ្យបាត់បង់អត្តសញ្ញាណរបស់ជាតិខ្លួនឡើយ ។

ជារួមទាំងមតិទីមួយនិងមតិទីពីរ សុទ្ធតែមានអំណះអំណាងសមស្រប ។ ដើម្បីឱ្យសង្គមមួយក្លាយជាអរិយប្រទេសពិតប្រាកដ គេត្រូវចេះរក្សាការពារវប្បធម៌ជាតិផង ហើយត្រូវកែលំអចំណុចខ្វះចន្លោះនៃវប្បធម៌របស់ខ្លួនដែលនាំឱ្យសង្គមជាតិមិនជឿនលឿន ដើម្បីឱ្យវប្បធម៌មានភាពសម្បូរបែបហើយទាន់សម័យនិយមដោយធ្វើយ៉ាងណាឱ្យរក្សាបាននូវដួងព្រលឹងរបស់ជាតិ ។ ការសម្រេចវិធីខាងលើនេះ ពិតជាអាចជំរុញឱ្យសង្គមជាតិទាំងមូលជឿនលឿនយ៉ាងពិតប្រាកដ ។

ផ្អែកលើការបកស្រាយខាងលើនេះយើងអាចបញ្ជាក់បានថា មតិនីមួយៗនៃប្រធានសុទ្ធតែវិជ្ជមាន ប៉ុន្តែមិនទាន់ពេញលេញនៅឡើយទេ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក៏មតិទាំងពីរបស់ប្រធានេះបានផ្តល់វិភាគទានក្នុងការអប់រំយុវជនយើងឱ្យចេះត្រិះរិះពិចារណាលើចំណុចវិជ្ជមាននិងអវិជ្ជមាន ដើម្បីជាទុនក្នុងការអភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍន៍ជាតិយើងឱ្យសម្បូររុងរឿងដូចអរិយប្រទេសនានាលើសកលលោក ។

គម្រោងតែង

១ . ផ្ញើមសេចក្តី

- លំនាំបញ្ហា : ជាតិសាសន៍នីមួយៗ តែងចង់ឱ្យប្រទេសជាតិខ្លួនឈានទៅដល់ភាពរុងរឿងដូចអរិយប្រទេសនានា ។

- ចំណូលបញ្ហា : ជាមួយនឹងបំណងប្រាថ្នានេះ មានមតិមួយពោលថា "អារិយប្រទេស អាស្រ័យដោយការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ" ។ ឯមតិមួយទៀតយល់ថា "អារិយប្រទេសពិតប្រាកដ ស្ថិតនៅលើការអភិវឌ្ឍនៃវប្បធម៌ជាតិនោះ" ។
- ចំណោទបញ្ហា : តើមតិទាំងពីរខាងលើនេះ មួយណាសមហេតុសមផលជាង ?

២ . ឆ្លុះសេចក្តី

- ឃ្លាភ្ជាប់សេចក្តី : ជាបឋមនៃការបកស្រាយគំនិតប្រធាន យើងគប្បីស្វែងយល់ន័យពាក្យគន្លឹះប្រធានជាមុនសិន ។
- ពន្យល់ពាក្យ : "អារិយប្រទេស" ជាប្រទេសប្រកបដោយសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អរុងរឿង ..." ។ "ការអភិរក្ស" គឺជាការថែរក្សាយ៉ាងម៉ត់ចត់មិនឱ្យបាត់បង់ភាពដើម ។ "ការអភិវឌ្ឍ" គឺការកែច្នៃ ឬសម្របសម្រួលឱ្យមានភាពជឿនលឿន ។ "វប្បធម៌ជាតិ" ការផ្សាំបណ្តុះចំណេះវិជ្ជានិងប្រាជ្ញាស្មារតីឱ្យបានលូតលាស់ចម្រើន ។
- ពន្យល់ន័យ : មតិទីមួយមានន័យថា ប្រទេសដែលភាពរុងរឿងដោយសារតែគេចេះថែរក្សាការពារវប្បធម៌ជាតិខ្លួនឱ្យគង់វង្ស មតិទីពីរមានន័យថា ភាពរុងរឿងរបស់ប្រទេសជាតិមួយអាស្រ័យមានការកែច្នៃវប្បធម៌របស់ជាតិខ្លួន ។
- បកស្រាយ :

មតិទី ១ : "អារិយធម៌ប្រទេស អាស្រ័យដោយការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ" ព្រោះការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិ គឺ :

- រក្សាបាននូវព្រលឹងជាតិ ឬជាការមោនទភាពជាតិ ។
- ជាសញ្ញាបញ្ជាក់ថា ជនជាតិនោះជាជាតិសាសន៍មានមរតកវប្បធម៌ច្បាស់លាស់ ។
- មិនមែនលួចចម្លងពីជាតិសាសន៍ណាមួយទេ តែជាវប្បធម៌ជាតិខ្លួនពិតៗ ។
- ..... ។

ឧទាហរណ៍ : ចំពោះវប្បធម៌ជាតិរបស់ជនជាតិខ្មែរបានឃើញថា ៖

- ខ្មែរធ្លាប់ជាអារិយប្រទេសមួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសម័យអង្គរកន្លង ។
- ខ្មែរចេះរក្សាបានល្អនូវសិលាចារឹក ឬប្រាសាទដែលមានអត្ថន័យផ្សេងៗ ។
- ខ្មែររក្សាបាននូវវិស័យទំនៀមទម្លាប់ ពិធីមង្គលការ ពិធីច្រត់ព្រះនង្គ័ល ... ។
- ក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរក៏បានឆ្លុះឱ្យឃើញក្នុងរឿង រាមកេរ្តិ៍ (បុព្វបុរសយើងចារឆ្លាក់នៅលើជញ្ជាំងប្រាសាទនានា) ។

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys krou.moeys.gov.kh

សរុបមតិទី ១ : ការថែរក្សានិងការពារវប្បធម៌ជាតិ គឺជាកិច្ចការសំខាន់ ដើម្បីអាចវិនិច្ឆ័យថាជនជាតិនោះ រុងរឿង ឬអន់ថយ ។

សំណួរភ្ជាប់សេចក្ដី : ការអភិរក្សវប្បធម៌ជាតិពិតជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការកំណត់ថាជាអរិយប្រទេស ។

សរុបមតិទី ២ : "អរិយប្រទេសពិតប្រាកដ ស្ថិតនៅលើការអភិវឌ្ឍនៃវប្បធម៌ជាតិនោះ" ព្រោះពុំមានជាតិសាសន៍ណាមួយ ដែលអាចរស់នៅដោយហ៊ុមព័ទ្ធខ្លួនឯងទេគឺ :

- ត្រូវប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា (នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច ឬវប្បធម៌) ។
- មូលហេតុនេះបណ្ដាលឱ្យកើតមានការផ្ដិតយកទិដ្ឋភាពនៃវប្បធម៌ទៅវិញទៅមក ។
- អ្វីៗតែងមានការប្រែប្រួលដោយជៀសមិនផុត ដើម្បីតម្រូវទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្ដែង ។
- ..... ។

ឧទាហរណ៍ : ចំពោះវប្បធម៌ជាតិរបស់ជនជាតិខ្មែរបានឃើញថា ៖

- វិស័យអក្សរសាស្ត្រខ្មែរយើងមានធ្លាប់មានតាំងពីបុរាណកាលមក តែខ្មែរជៀសមិនផុតពីការទទួលនិងបង្កើតបន្ថែមពាក្យថ្មីៗទៀតដើម្បីបំពេញសេចក្ដីត្រូវការ(រ៉េស៊ីដង់ ណៃយ៉ូ ស៊ីតូផ្លាស ឬអ៊ីដ្រូសែន) ។
- វិស័យជំនឿ គេក៏ត្រូវតែមានការកែប្រែចំណុចអសកម្មខ្លះៗ ដើម្បីឱ្យមានលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ (លើព្រហ្មលិខិត លើព្រេងវាសនា ឬលើកម្មផល) ។

សរុបមតិទី ២ : ការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌ជាតិជាការសំខាន់ ព្រោះបានដឹកនាំសង្គមក្លាយទៅជាអរិយប្រទេស ។

សំយោគ : មតិទាំងពីរសុទ្ធតែមានអំណះអំណាងសមស្រប គឺដើម្បីឱ្យសង្គមមួយក្លាយជាអរិយប្រទេសពិតប្រាកដ ត្រូវចេះរក្សាការពារវប្បធម៌ជាតិផង ហើយត្រូវកែលំអរាល់ចំណុចណាដែលជាកត្តាវិជ្ជមាននាំឱ្យវប្បធម៌ជាតិមិនជឿនលឿន ។

៣ . បញ្ចប់សេចក្ដី

- វាយតម្លៃប្រធាន : មតិនីមួយៗនៃប្រធានសុទ្ធតែមានចំណុចវិជ្ជមាន តែមិនទាន់ពេញលេញនៅឡើយទេ ។
- មតិផ្ទាល់ខ្លួន : មតិនេះបានផ្ដល់ការអប់រំដល់យុវជនយើងឱ្យចេះពិចារណា វិភាគលើចំណុចវិជ្ជមាននិងអវិជ្ជមាន និងនាំឱ្យស្គាល់ពីភាពរុងរឿងរីកចម្រើននៃនៃសង្គមមួយពិតប្រាកដក្នុងកិច្ចការពារជាតិនិងកសាង ។

facebook.com/moeysrov.kh
krou-moeysrov.kh
youtube.com/moeys

២ អក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម

អក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម គឺជាអក្សរសិល្ប៍ដែលទទួលឥទ្ធិពលពីព្រាហ្មណ៍សាសនា ។ រឿងក្នុងគោលព្រាហ្មណ៍និយម គឺជារឿងមានលក្ខណៈអស្ចារ្យ អច្ឆរិយៈហួសពីសមត្ថភាពរបស់មនុស្ស ទៀតផង ។ គោលគំនិតជាចម្បង ឬមូលបញ្ហារឿងបែបព្រាហ្មណ៍និយម គឺបង្ហាញពីមហិទ្ធិឫទ្ធិអំណាចរបស់តួអង្គដ៏ខ្លាំងពូកែ ដែលជាតួអង្គតំណាងអាទិទេព ។ មធ្យោបាយដើម្បីយកជ័យជម្នះ គឺសង្គ្រាម ។ ចំណែកតួអង្គឯកបុរស គឺជាកំពូលបុរសខ្លាំងពូកែបុរសឯក ខ្លាំងលើសគេលើត្រៃភព ។ ចំណែកតួអង្គឯកស្ត្រីជាកំពូលនារីល្អលើសគេ ល្អលើសទេពកញ្ញានៅស្ថានសួគ៌ ហើយជាអ្នកដែលមានឥទ្ធិពលលើកំពូលបុរសដែលជាតួអង្គឯក ។ តួអង្គអាក្រក់តំណាងភាវៈអាក្រក់(យក្ស ...)ជាអ្នកមានកំហុសហើយត្រូវទទួលការផ្តន្ទាទោសពីតំណាងសភាវៈល្អ (តួអង្គអវតារអស់ព្រះអាទិទេព)ឬនៅទីបញ្ចប់តំណាងសភាវៈអាក្រក់ត្រូវបរាជ័យជានិច្ច ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាស្វែងយល់អំពីគោលសំខាន់ៗនៅក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ លក្ខណៈសម្គាល់អក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម លក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍ ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម អត្ថបទខ្លះៗនៃអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនិងសំណេរបំពេញលិខិតរដ្ឋបាលផ្លូវការមួយចំនួន ។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

គោលសំខាន់នៃសាសនាព្រាហ្មណ៍

សាសនាព្រាហ្មណ៍បានផ្សាយមកដល់ប្រទេសកម្ពុជាយើង តាមរយៈពួកឈ្មួញនិងអ្នកផ្សព្វផ្សាយសាសនារបស់ជនជាតិឥណ្ឌា។ សាសនាព្រាហ្មណ៍ចូលមកដល់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយរីកចម្រើននៅក្នុងរង្វង់សតវត្សទី១នៃគ.ស.។ សាសនាព្រាហ្មណ៍ចែកជា ៣សម័យធំៗ គឺសម័យវេទនិយម (១៥០០ឆ្នាំដល់៥៥០ឆ្នាំមុនគ.ស. គឺក្នុងសម័យអាណាចក្រភ្នំ) សម័យព្រាហ្មណ៍និយម (៥៥០ឆ្នាំមុនគ.ស. ដល់សតវត្សទី១០នៃគ.ស.) សម័យហិណ្ឌូនិយម (សតវត្សទី១០នៃគ.ស.រហូតមក)។

១ . វេទនិយម

វេទនិយម គឺលទ្ធិបុរាណនៅប្រទេសឥណ្ឌាដែលនិយមឱ្យតម្លៃលើ "គម្ពីរវេទ"។ ចំណេះវិជ្ជាគ្រប់បែបយ៉ាង របៀបរស់នៅ ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី គោលការណ៍អប់រំ គ្រប់គ្រងស្រុកទេសរៀបចំសង្គម ក៏មានអធិប្បាយនៅក្នុងគម្ពីរវេទនេះដែរ។ សាសនាព្រាហ្មណ៍ចូលមកប្រទេសឥណ្ឌាតាមរយៈការលុកលុយរបស់ពួកអារ្យ៉ាន ដែលជាជនជាតិមួយរស់នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីកណ្តាល។

ក. វេទ

គេទុកគម្ពីរវេទ ជាគម្ពីរមានតម្លៃបំផុត ហើយគេរៀនតៗគ្នាដោយ "មុខបាឋ" គឺទន្ទេញផ្ទាល់ពីគ្រូ។ វេទមាន ៣ចំណែកតាមពិតមាន ៤ចំណែក តែគេនៅតែហៅថា "ត្រៃវេទ" ឬត្រ័យវិទ្យា (វិជ្ជា ៣ប្រការ" គឺឬគ្វេទ សាមវេទ យជុរវេទ និងអថវិវេទ។ គេចាត់ទុកវេទទាំងបីនេះ ជាទេវឱ្ការទិព្ធ ផ្ទៃទិសេសនៃអាទិទេពហៅថា "ស្រុតិ" (ការស្តាប់ពួមក)។

- ឬគ្វេទ : ជាវេទសំខាន់ជាងគេសម្រាប់សូត្របួងសួងសរសើរទេវៈដូចជា ព្រះឥន្ទ ព្រះរុទ្រ: ព្រះវាយុ ព្រះអគ្គិ ព្រះអាទិត្យ ព្រះធរណី ព្រះចន្ទ ព្រះភារុណ។ល។ ដើម្បីឱ្យទេវៈសប្បាយចិត្តហើយជួយឱ្យសម្រេចបំណងផ្សេងៗ។
- សាមវេទ : សាមវេទសម្រាប់ ៖
  - សូត្រសរសើរទេវៈមានព្រះចន្ទ ព្រះយម ព្រះព្រហស្បតិ៍ ...
  - ច្រៀងនៅក្នុងស្រុកភូមិ ព្រោះនាំឱ្យកើតជ័យមង្គលសិរីសួស្ដី
  - ច្រៀងនៅក្នុងព្រៃ ព្រោះនាំឱ្យវៀរចាកចង្រៃអន្តរាយដល់ស្រុកភូមិ
  - ពន្យល់ឱ្យចេះធ្វើបទ ឱ្យចេះផ្លាស់ប្តូរបទ ... ។

ពួកហិណ្ឌូយល់ថា សាមវេទមានប្រយោជន៍សំខាន់ណាស់ ព្រោះបានជាពន្លឺខាងប្រវត្តិសាស្ត្រ តួរតន្ត្រីនៃប្រទេសឥណ្ឌា ព្រមទាំងបានជាពន្លឺមើលពិធីបុណ្យផ្សេងៗពីបុរាណ ដែលមិនមែនជារបស់ពួកអារ្យន ។

- យជុ៌វេទ : សម្រាប់សូត្រក្នុងពិធីបូជាយញ្ញនិងសម្រាប់ពន្យល់ឱ្យចេះធ្វើរីតី (ពិធីបុណ្យក្នុងសាសនា) ។
- អថរ្ហវេទ : វេទនេះមិនមែនជាវេទស្តីពីពិធីរីតី ឬពិធីបួងសួងដូចវេទទាំង ៣ដើមនោះ តែជាវេទស្តីពីមន្តអាគមគាថា សែកឱ្យមានអាយុវែង ជាដំណឹ មានទ្រព្យសម្បត្តិ ស្ត្រីស្រឡាញ់ បន្ទន់ចិត្ត បណ្តេញខ្មោចបិសាច ឧបទ្រពចង្រៃ ឱ្យឈឺចុកចាប់ (ធ្ម‌ប់អាប)ជាដើម ។

២. អត្ថបទវេទ

វេទនីមួយៗចែកចេញជា ៤ ផ្នែក ៖

- សំហិតា អត្ថបទនិយាយពីការបួងសួង ការបូជា និងការគោរពសរសើរទេវៈ ។
- ព្រាហ្មណៈ អត្ថបទពន្យល់ឱ្យចេះបូជា បួងសួង សូត្រសរសើរ ធ្វើរីតី ធ្វើពិធីបូជាយញ្ញ ប្រើមន្ត ។ ក្រៅពីនេះ ព្រាហ្មណៈនិយាយពីព្រហ្ម៌ន ព្រះព្រហ្ម ព្រាហ្មណ៍ សំសារ(ការកើតស្លាប់) ការចែកវណ្ណៈជា ៤ ៖
  - វណ្ណៈព្រាហ្មណ៍ កើតចេញពីព្រះឱ្ស្ថព្រះព្រហ្ម ជាអ្នកបួសនិងបង្រៀនវេទ ប្រើសម្លៀកបំពាក់ពណ៌ស ។
  - វណ្ណៈក្សត្រ កើតចេញពីកំភួនដៃព្រះព្រហ្ម ជាអ្នកចម្បាំង គ្រប់គ្រងនគរ ប្រើសម្លៀកបំពាក់ក្រហម ។
  - វណ្ណៈវៃស្យ: កើតចេញពីភ្លៅព្រះព្រហ្ម ជាអ្នកធ្វើការរកស៊ីទូទៅ ប្រើសម្លៀកបំពាក់ពណ៌លឿង ។
  - វណ្ណៈសូទ្រ: កើតចេញពីជើងព្រះព្រហ្ម ជាអ្នកបម្រើគេ ប្រើសម្លៀកបំពាក់ខ្មៅ ។ គេមានចែកជាពួកក្រៅវណ្ណៈថែមទៀតគឺពួក ចណ្ឌាល ។ ពួកចណ្ឌាលនេះ គេចាត់ទុកជាមនុស្សមិនល្អ ចង្រៃ ព្រោះមិនដឹងជាវណ្ណៈណាច្បាស់លាស់ ដោយពួកនេះកើតចេញពីស្រឡាយកាត់រវាងវណ្ណៈមួយនិងវណ្ណៈមួយទៀត ព្រាហ្មណៈឱ្យតម្លៃលើការកាប់សម្លាប់បូជា ។ ការបូជាខ្លួនឯងថ្វាយអាទិទេពរឹតតែប្រសើរ ។ ដំបូងគេកាប់សម្លាប់មនុស្សបូជា ក្រោយមកគេកាប់សម្លាប់សត្វបូជាវិញ ។

- អារណ្យក: អត្ថបទពន្យល់ពីការរស់នៅក្នុងព្រៃដូចជា ការប្រព្រឹត្តរបស់អ្នកបួសនៅក្នុងព្រៃ ការប្រព្រឹត្តតឹងរ៉ឹងរបស់តាបស ឬសី ការស្មឹងស្មាធិ៍អប់រំចិត្តឱ្យល្អ ។ល។ សម័យអារណ្យក: គេឱ្យតម្លៃលើការប្រតិបត្តិល្អ ការបួស ការអប់រំចិត្តនៅក្នុងព្រៃស្ងាត់ ។ ឯការបូជា ពិធីធ្វើវីតីជាការបន្ទាប់បន្សំ ។
- ឧបនិស័ទ: អត្ថបទនិយាយពីទស្សនវិជ្ជា គឺពន្យល់ពីលោក ចិត្ត អាត្ម័ន ព្រហ្ម៑ន សំសារ សុខ ទុក្ខ តប: យោគ: ។ល។ ព្រាហ្មណ៍ពន្យល់ឱ្យចែកជីវិតជា "អាស្រម" ៤យ៉ាងគឺ ៖
  - ព្រហ្មចារ្យ គឺការព្រឹត្តល្អ ធ្វើចិត្តឱ្យស្អាតបរិសុទ្ធដូចព្រហ្ម ត្រូវសិក្សាគម្ពីរវេទជាមួយពួកព្រាហ្មណ៍ ។
  - គ្រហស្ថ គឺការនៅផ្ទះមានប្ដីប្រពន្ធ ប្រកបកិច្ចការចិញ្ចឹមជីវិតឱ្យបានលូតលាស់ចម្រើន ។
  - វនប្រស្ថ គឺជាការចាកចេញទៅនៅក្នុងព្រៃ ដើម្បីសិក្សាអប់រំចិត្តឱ្យកាន់តែប្រសើរ ។
  - សន្យាស គឺជាការបួសពេញលេញ ។

២ . ព្រាហ្មណ៍និយម

ព្រាហ្មណ៍និយម គឺជាលទ្ធិដែលបន្តពីវេទនិយម ។ ពួកព្រាហ្មណ៍បានកែច្នៃទស្សនៈទ្រឹស្ដីឱ្យកាន់តែល្អឡើងស្របតាមសម័យនិងតាមចំណង់ចំណូលចិត្តមនុស្ស ហើយបានរៀបចំចងក្រងទស្សនៈទ្រឹស្ដីទាំងនោះឱ្យមានក្បួនខ្នាតត្រឹមត្រូវ ដើម្បីប្រកួតប្រជែងនឹង "ពុទ្ធនិយម" ។ គម្ពីរថ្មីនេះឈ្មោះថា ធ្យាប់មនុ (កើតចន្លោះ ២០០ឆ្នាំមុនគ.ស. និង ២០០ឆ្នាំក្រោយគ.ស.) ជាអំណោយរបស់អាទិទេព ។ ពួកព្រាហ្មណ៍ក្ដី ក្សត្រិយ៍ក្ដី មនុស្សទូទៅក្ដីត្រូវធ្វើអំពើល្អជាមួយមនុស្ស សត្ត រុក្ខជាតិ លើកលែងតែការសម្លាប់សត្វបូជាយញ្ញ ។ ត្រូវចៀសវាងអំពើអបាយមុខមានសេពសុរាជាដើម ។ ប្ដីប្រពន្ធស្រឡាញ់គ្នាស្មោះត្រង់នឹងគ្នា ។ ការផិតក្បត់មានទោសកំហុសធ្ងន់បំផុត ។ ក្នុងសម័យព្រាហ្មណ៍និយម គេសង្កេតឃើញមានពហូសូតវិជ្ជាដូចជា ៖

- វេយ្យាករណ៍ : ចងក្រងភាសាសំស្ក្រិត ជាក្បួនសំខាន់នៅក្នុងសតវត្សទី៤ មុនគ.ស. ។
- វចនានុក្រមវិទ្យា : វចនានុក្រមដែលមានអាយុច្រើនជាងគេ កើតក្នុងរវាងសតវត្សទី៤ និងទី៦មុនគ.ស. (រៀបតាមប្រធានបទដូចជា នរក សួគ៌ ទឹក ដី ...) ។
- កាព្យវិទ្យា : កើតតាំងពីសតវត្សទី១០នៃគ.ស. (រៀបរាប់ពីចំណាប់ចួន ចំនួនព្យាង្គ ចំនួនឃ្លា ...) ។
- នាដ្យវិទ្យា : វិជ្ជាសិក្សាសិល្ប:ល្ងោន ។ គេជួបប្រទះវិជ្ជានេះក្នុងរវាងសតវត្សទី៧នៃគ.ស. (រៀបរាប់ពីកាយវិការ សម្លៀកបំពាក់ ការតុបតែងឆាក ...) ។

- អត្ថវិទ្យា : វិជ្ជាសិក្សាពីប្រយោជន៍ តម្លៃ ឬគោលដៅដែលទាក់ទងនឹងអាយុជីវិតប្រទេសជាតិដូចជា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ការគ្រប់គ្រង សង្គមកិច្ច ការសិក្សាអប់រំ ... ។ គេប្រទះឃើញអត្ថបទសំខាន់ៗនៃវិជ្ជានេះប្រហែលសតវត្សទី៤មុនគ.ស. ។
- កាមវិទ្យា : គឺជាវិជ្ជាពន្យល់ពីស្នេហា ។ គេជួបប្រទះវិជ្ជានេះ នៅមុនសតវត្សទី៧ ។ អត្ថបទសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងពហូសូតវិជ្ជា គឺមហាភារត: បុរាណ: តន្ត្រ: រាមាយណ: ធម្មសាស្ត្រ: ។

៣ . ហិណ្ឌូនិយម

ហិណ្ឌូនិយម ជាលទ្ធិដែលបន្តពីព្រាហ្មណ៍និយម ។ លទ្ធិនេះ សំយោគរវាងវេទនិយមនិងព្រាហ្មណ៍និយម ។

បញ្ហាពុទ្ធិ ភាវ: សុខ: ក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍

១ . បញ្ហាពុទ្ធិ

ក. វេទនិយម

- **ប្រភពនៃពុទ្ធិ**
  - ស្រុតិ : គម្ពីរវេទបង្កើតឡើងដោយអាទិទេព ។ "មនុ" ជាមនុស្សដើមបង្ហស់ដែលទទួលវិជ្ជាវេទពីអាទិទេពដោយស្រុតិ (ការបង្ហាញប្រាប់ឱ្យចេះឯង) ។
  - ស្ម្រឹតិ : មនុបានឱ្យវិជ្ជាវេទទៅពួកឫសី ដោយវិធីទន្ទេញឱ្យចាំមាត់ឱ្យឈ្មោះថាស្ម្រឹតិ ។ ពួកឫសីបង្រៀនវេទដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ដោយឱ្យទន្ទេញចាំមាត់បន្ត ។
  - អត្ថាធិប្បាយ : ព្រាហ្មណ៍ផ្សាយវិជ្ជាបន្តដោយអត្ថាធិប្បាយពន្យល់ ។
- **លក្ខណៈនៃពុទ្ធិ :** ចំណេះវិជ្ជាខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត មានអត្ថន័យផុតវិស័យមនុស្សធម្មតារកឃើញ ឬបង្កើតបានពុទ្ធិក្នុងគម្ពីរវេទ ជាពុទ្ធិបរិសុទ្ធអាចចាប់បានសច្ច:ខ្ពង់ខ្ពស់ ហើយជាពុទ្ធិត្រឹមត្រូវគ្រប់កាល:ទេស: ។ សច្ច:ដែលពុទ្ធិនេះរកឃើញ គឺជាសច្ច:ឋិតថេរជានិច្ច ។

២. ព្រាហ្មណ៍និយម

- ប្រភពនៃពុទ្ធិ
  - ស្រុតិ : ពុទ្ធិខ្ពង់ខ្ពស់ជាអំណោយរបស់អាទិទេពឱ្យមនុស្សនិងឫសីដោយស្រុតិ ។
  - ស្ម្រឹតិ : ពួកឫសីបានបង្រៀនវេទដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ដោយស្ម្រឹតិ ។
  - អនុ្ទ្ធិ: : ជាពុទ្ធិបានមកពីការពិចារណាស្រាវជ្រាវរកឃើញដោយពួកព្រាហ្មណ៍ ។

- **សភាពនៃពុទ្ធិ**
  - សភាពទី ១នៃពុទ្ធិ ជាត្រៃយិវិទ្យា គឺអធិប្បាយពន្យល់ក្នុងគម្ពីរវេទ ។
  - សភាពទី ២នៃពុទ្ធិ ពហូសូតវិជ្ជា គឺជាវិជ្ជាច្រើនបែបយ៉ាងដែលគេរៀបចំឡើងជាអត្ថាធិប្បាយ ជាពាក្យរាយឬជាបទគាថាសម្រាប់បង្រៀន ។ វិជ្ជានេះ ក៏ចេញមកពីគម្ពីរវេទដែរ ។
  - សភាពទី ៣នៃពុទ្ធិ កម្រងទស្សនៈ ៦យ៉ាង គឺទស្សនៈមិមំសា ជាការពិចារណារកខុសត្រូវលើការអនុវត្តមន្តអាគមគាថាលើព្រហ្ម៏ននិងលើពិធីបូជាយញ្ញ ។ ទស្សនៈវេទន្តៈ គឺជាទស្សនៈកំពូលវេទ ។ ទស្សនៈសំខ្យា គឺជាទស្សនៈឱ្យតម្លៃលើការវិភាគ ការរាប់ចំនួន ជាទស្សនៈពហុធាតុនិយម ។ ទស្សនៈយោគៈ គឺជាទស្សនៈទូន្មាន ។ ទស្សនៈវៃសេសិកៈ គឺជាទស្សនៈបរមាណូនិយមឬតថនិយម ។ ទស្សនៈន្យាយៈ គឺជាទស្សនៈតថនិយមឱ្យតម្លៃលើការផ្ទុំធាតុទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់ ដើម្បីបង្កើតលោក ។
- **លក្ខណៈនៃពុទ្ធិ** : ពុំស្លែកគ្នាពីសម័យវេទនិយមឡើយ គឺពុទ្ធិដែលបានមកពីអាទិទេពជាពុទ្ធិខ្ពង់ខ្ពស់ ពុទ្ធិដែលជាអត្ថាធិប្បាយរបស់ព្រាហ្មណ៍ក៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដែរ ។ ពុទ្ធិដែលពួកព្រាហ្មណ៍ស្រាវជ្រាវរកឃើញពុំសូវមានតម្លៃទេនិងពុទ្ធិផ្សេងៗទៀតរឹតតែមានលក្ខណៈអន់ថយទៅទៀត (ពុទ្ធិក្នុងពុទ្ធនិយម ពុទ្ធិក្នុងជេននិយម ...) ។

គ. ហិណ្ឌូនិយម

សម័យហិណ្ឌូនិយមបន្តពីសម័យព្រាហ្មណ៍និយម គឺឱ្យតម្លៃលើស្រុតិឬគម្ពីរវេទទាំង ៤អត្ថបទ ផ្សេងៗរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ ពហូសូត្រ កម្រងទស្សនៈទាំង ៦ វណ្ណៈទាំង ៤ ការបែងចែកជីវិតអាស្រមទាំង ៤នៅអនុវត្តបន្ត តែគេប្រើពាក្យ កាមៈ អ៊ីៈ ធ៌ៈ មោក្សៈជំនួសវិញ និងឱ្យតម្លៃលើទស្សនៈឯកទេវនិយមផង ពហុវេទនិយមដូចសម័យមុនដែរ ។

២ . បញ្ញាតាវៈ

ក. វេទនិយម

ភាវៈសំដៅយកលោកមនុស្ស សត្ត ធម្មជាតិ ទេវៈ កាយ ចិត្ត អាត្ម៏ន ។ល ។

- អំពីលោកឬលោកៈ លទ្ធិវេទចែកលោកជាបីប្រភេទ គឺទេវលោក មនុស្សលោក និង បាតាលឬនរក ។ លោកទាំងបី មានទំនាក់ទំនងគ្នាជាដរាប ។ ទេវៈអាចចុះមកជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ការពារសេចក្ដីសុខដល់មនុស្ស ឱ្យរង្វាន់ដល់ជនដែលខ្ជនពេញចិត្ត ហើយផ្ដន្ទាទោសដល់មនុស្សដែលខ្ជនមិនពេញចិត្ត ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

- អំពីទេវៈ មានព្រះឥន្ទ្រ ព្រះអាទិត្យ ព្រះពិរុណ ព្រះយម ព្រះហាស្ពតិ៍ ព្រះចន្ទ ព្រះរុទ្រ ព្រះអគ្គិនិងព្រះកុវេរៈ។ ទីកន្លែងអាទិទេពមាន ឋានសួគ៌ ឋានមនុស្ស និងលើអាកាស។
- អំពីមនុស្សនិងធម្មជាតិ មនុស្សចែកជា ៤វណ្ណៈ។ ពួកក្រៅវណ្ណៈមានឈ្មោះថាចណ្ឌាល។ មនុស្សនិងធម្មជាតិកើតឡើងដោយសារអាទិទេព។ ធម្មជាតិសុទ្ធតែមានកម្លាំង មានជីវិត មានព្រលឹង មានចេតនាដូចមនុស្សដែរ ហើយមានទេវៈ មួយអង្គជាតំណាងដូចជា ទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់ ភ្លៀង ផ្គរ រន្ទះ ជំងឺ ...។ មនុស្សតែងតែបួងសួង បូជាយញ្ញសុំឱ្យទេវៈតំណាងធម្មជាតិជួយផ្តល់សេចក្តីសុខចម្រើនដល់ខ្លួន។
- អំពីអាទិទេព(លោកវាទ) ក្នុងសម័យវេទដើមបង្ហ្ស (រវាង ១៥០០-១០០០ឆ្នាំមុនគ.ស.) អាទិទេពដើមឈ្មោះបុរុសៈបានបង្កើតលោកដោយធ្វើពិធីបូជាយញ្ញខ្លួនលោក គឺកាត់ខ្លួនជាបួនកំណាត់ ៣ភាគបោះទៅបង្កើតជាស្ថានសួគ៌និង ១ភាគបោះមកក្រោមបង្កើតជា ដី ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ មនុស្សសត្ត គម្ពីរវេទ វណ្ណៈ ចក្រវាល ទិស។ល។ ក្នុងសម័យព្រាហ្មណៈ(រវាង ១០០០-៧៥០ឆ្នាំមុនគ.ស.) អាទិទេពដើមឈ្មោះប្រជាបតិ បានបង្កើតលោកតាមវិធីបូជាយញ្ញឬតាមតបៈ គឺការដុតកម្តៅខ្លួនលោកឱ្យក្តៅ។ ក្នុងសម័យឧបនិស័ទ (រវាង ៧៥០-៥៥០ឆ្នាំមុនគ.ស.) អាទិទេពដើមឈ្មោះព្រហ្ម៑ន បានបង្កើតធម្មជាតិ មនុស្ស សត្ត វត្ថុ សភាវៈគ្រប់យ៉ាង។

២. ព្រាហ្មណ៍និយម

- អំពីលោក គេនិយមចែកលោកជា ៣ប្រភេទ គឺទេវលោក មនុស្សលោក និងបាតាលឬនរក។
- អំពីមនុស្ស មនុស្សចែកជាពីរប្រភេទ គឺ ៖
  - មនុស្សខ្ពង់ខ្ពស់ មានកាយចិត្តបរិសុទ្ធ មានវិជ្ជាខ្ពង់ខ្ពស់ បានបួសរៀនធ្វើសមាធិឈានលះបង់ប្រយោជន៍លោកិយ អ្នកខ្លះបានសម្រេចមោក្ស: (បរមសុខ)។
  - មនុស្សធម្មតា ជាប់ជំពាក់នឹងកិលេសតណ្ហា លោភចង់បាន ច្រណែនឈ្នានីស ខឹងច្រើន លួងខ្ជៅមិនអាចលះបង់ប្រយោជន៍លោកិយបានដល់ពួកមនុស្សក្នុងវណ្ណៈទាំង ៤ ។
- អំពីអាទិទេព ទស្សនៈមិមំសានិងវេទន្ត: គឺព្រហ្ម៑នជាអាទិទេពបង្កើតទេវៈនិងសភាវៈឯទៀត។ ទស្សនៈផ្សេងៗ (យោគ: ន្យាយ: វៃសេសិក:) គឺឥស្សរៈជាអាទិទេពធំជាងគេ។ ទស្សនៈត្រីមុរតិ គឺការលើកតម្កើងអាទិទេព ៣អង្គ គឺព្រហ្ម វិស្ណុ និងសិវៈ។ ព្រះព្រហ្មជាវិស្វករបង្កើតលោក។ វិស្ណុជាអ្នកថែរក្សាលោក។ ព្រះសិវៈជាអ្នកបង្កើតនិងបំផ្លាញលោក។ ការនិយមឱ្យតម្លៃលើអាទិទេពទាំង ៣អង្គនេះដោយយល់ថា ព្រះឥស្សរៈបែងភាគមកជាអាទិទេពទាំង ៣អង្គនេះ។

គ. ហិណ្ឌូនិយម

- **អំពីលោក** ពួកហិណ្ឌូយល់ស្របតាមវេទនិយមនិងព្រាហ្មណ៍និយម ។ លោក:ពុំមានអ្វីជាការពិតជាទៀងទាត់ ពីព្រោះជាមាយា ជាសភាវ:ក្លែងក្លាយ ។
- **អំពីអាទិទេពនិងទេវ:** ព្រហ្ម៏ជាអាទិទេពធំ ជាតថភាពចុងក្រោយបង្ហ្ហ ដែលមិនអាចប្រែប្រួល មិនវិនាស ។ ទេវ:សំខាន់ៗមានវិស្ណុ ព្រហ្ម សូរ្យ: គណេស ... ។ ហិណ្ឌូនិយមឱ្យតម្លៃលើភក្ដី គឺការគោរពទេវ:មានរូបរាងខ្លាំងជាងសម័យមុន រហូតដល់រៀបចំតុបតែង ធ្វើឱ្យទេវ:មានឈ្មោះ មានប្រពន្ធកូន មានគ្រឿងអលង្ការ ។ល ។ ចំណែកសិល្ប:សូនរូប គូរឆ្លាក់រូបទេវ: សម្រាប់គោរពបូជាក៏រីកចម្រើនដុះដាលខ្លាំងឡើង ។ អាទិទេពត្រីមុរតិ គឺព្រហ្ម វិស្ណុ សិវ: ។

ព្រហ្ម : ព្រហ្ម៏នបានបង្កើតព្រហ្មមុនគេ ហើយព្រហ្មក៏បានចាប់ផ្ដើមកសាងលោកបន្ដទៀត គឺបានបែងភាគទៅជាទេវ:ផ្សេងៗដូចជា វិស្ណុ សិវ: ចន្ទ អង្គារ ពុធ អគ្គិ វាយុ មនុស្ស សត្ត ធម្មជាតិ គម្ពីរវេទ ។ល ។ ព្រហ្មមានឈ្មោះមួយទៀតថា ហិរណ្យគភ៌ ពីព្រោះមានជំនឿខ្លះថាព្រហ្មបានបង្កើតលោកចេញពីស៊ុតមួយដែលព្រហ្មបានធ្វើឱ្យអណ្ដែតនៅលើអាកាស រួចបំបែកជាពីរ គឺទេវលោកកើតចេញពីស៊ុតមួយចំហៀង ឯមនុស្សលោកនិងបាតាលកើតចេញពីស៊ុតមួយចំហៀងទៀត ។ ព្រហ្មមានមហេសីឈ្មោះ សរស្វតី និងបុត្រឈ្មោះទក្ស: ភគ្ម៏ឫភ្ឫគុ និងសំធ្យាឫសន្ធ្យា ។ រូបកាយមានមុខ៤ ដៃ៤ (កាន់គម្ពីរវេទ ឬផ្ការ៉ាយ សម្ព:ផ្ការ៉ាយ) ជួនកាលជារូបឈរ ជួនកាលជារូបអង្គុយលើផ្ការ៉ាយ ដែលដុះចេញពីផ្ចិតរបស់វិស្ណុ ។ សម្លៀកបំពាក់ពណ៌ស ។ កេតនភណ្ឌមានថូ ផ្ការ៉ាំ កងចក្រ ។ យានជំនិះ គឺសត្វហង្ស ។

វិស្ណុ : អ្នកគ្រប់គ្រងនិងថែរក្សាលោក ។ ឋិតនៅក្នុងចិត្ដមនុស្ស ដើម្បីជួយគ្រប់គ្រងណែនាំចិត្ដមនុស្ស ។ វិស្ណុ អាចកើតមកជាអវតារជួយថែរក្សាការពារមនុស្ស ។ ពេលភ្លើងឆេះកល្ប សភាវ:លោក: ត្រូវវិស្ណុថែរក្សាទុកឱ្យចាប់កំណើតឡើងវិញ ពេលពិភពថ្មីកើតឡើង ។ វិស្ណុជួនកាលគេហៅឈ្មោះនារាយណ៍ ហរិ ភគវ៉ន្ដ អនន្ដ ។ មហេសីឈ្មោះស្រី ជាតំណាងសោភណភាពនិងលក្ស្មីជាតំណាងទ្រព្យសម្ប្ដត្ដិ បុត្រឈ្មោះកាម: ។ រូបកាយជាមនុស្ស មានក្បាល១ មុខ១ ជួនកាលមានដៃ២ ជួនកាលមានដៃ៤ ជួនកាលមានដៃ៨ ។ សម្លៀកបំពាក់ពណ៌លឿង ឯមួកវាងមូល ។ កេតនភ័ណ្ឌមានកងចក្រ ដំបងឬមោង ខ្សែសង្ខ ដុំមូល(ផែនដី) ... ។ យានជំនិះ គឺសត្វគ្រុឌ ។ វិមាន គឺឋានវៃកុណ្ឌ: ។ អវតារព្រះវិស្ណុមាន១០ គឺមត្ស្ય:ជាត្រី ។ កូម៏:ជាអណ្ដើក វរាហ:ជាជ្រូកព្រៃ នរសិង្ហជាមនុស្សសិង្ហ វាមន:ជាមនុស្សតឿ បរសុរាមជាព្រះរាមកាន់ពូថៅ ព្រះរាមជាមនុស្សទេវ: ។ ក្រិស្ណជាមនុស្សខ្មៅ ។ ពុទ្ធ:ជាព្រះពុទ្ធ(ការពិតព្រះពុទ្ធពុំមែនជាអវតារវិស្ណុឡើយ) ។ កល្គិនជាមនុស្សសេះ ។

សិវ: ជាអ្នកបង្កើតលោកផងនិងបំផ្លាញលោកផងមានឈ្មោះ មហាទេវ: ហរ: មហេសូរ: រុទ្ર: ឥសូរ: ឧគ្រ: អយោរ: ភៃរវ: ឥសូរ ។ ភៃរវ: ជាសិវ:បែងភាគមានក្បាល១០ មានពោះធំ សម្បុរខ្មៅ មានពស់វែកព័ទ្ធជុំវិញខ្លួន ចូលចិត្តកាប់សម្លាប់ ។ មហេសីឈ្មោះ ទុគ្គ៉ាឧមាឬឧមាភគវតី គោរី កាលី ទេវី កុមារី ចន្ទ្រី បវ៉ានី មហាទេវី(ស្រីទេពអប្សរដ៏ប្រសើរ) ។ មានបុត្រឈ្មោះ ស្កន្ទ: ជាទេវ:ខាងសង្គ្រាមមានក្ងោកជាយានជំនិះ គណេស ជាទេវ:ខាងបញ្ញា មានខ្លួនមនុស្ស ក្បាលដំរីមានភ្លុក១ ដៃ៤ គង់លើកណ្តុរ ជាមេគណ:នៃពួកទេវ: ។ និមិត្តរូប គឺលិង្គតម្កល់លើឧមាយោនីជានិមិត្តរូបនៃការបង្កើតលោក ។ រូបកាយមានមុខ១ តែអាចបែងភាគបានមុខ៥ ជាឫសីមានសក់ជួងមានពុកមាត់ស្រួចកាន់ផ្ការ ។ មនុស្សក្មេងពាក់មួកវាងមូលមានសញ្ញាអ្ងម ឬរូបចំណិតលោកខែនៅពីមុខផ្ទ្ងសក់ (គ្រឿងសម្គាល់រាប់ខែ) មានភ្នែកទី៣នៅលើថ្ងាស(អគ្គីនេត្រ) ។ ក្សត្រគង់លើបល្ល័ង្ក ឬអ្នករាំ ស្តេចល្ងាន(សិវនាដរាជ) ។ តាមរយ:ចលនារបាំនេះ ឥសូរបង្កើតលោក ឬបំផ្លាញលោកដៃ២(ដៃ៤ ដៃ៨ ឬដៃ១០) ភ្នែក ៣ ។ មានសម្បុរសតែកខៀវ ។ ពាក់កម្រងផ្ទ្ងឆ្ងាំងលលាដ៍ក្បាល (គ្រឿងសម្គាល់សម្រាប់កប្ប១ យុគ) ។ ពាក់នាគឬពស់ជាសង្វ:(គ្រឿងសម្គាល់រាប់ឆ្នាំ) ។ សម្លៀកបំពាក់ ស្បែកខ្លា ឬស្បែកដំរី ។ កេតនភណ្ឌមាន ត្រីសូល៍ ខ្សែផ្ការ ស្គរ ក្ងនដប លលាដ៍ក្បាល ... ។ យានជំនិះ គឺគោនន្ទិន ។ វិមាននៅលើកំពូលភ្នំកៃលាស ។

៣ . បញ្ហាសុខ:

ក. វេទនិយម

សុខ:មានពីរប្រភេទ : សាមញ្ញសុខ គឺសុខក្នុងលោកិយ ។ បរមសុខ គឺសុខក្នុងបរលោកដែលគេឱ្យតម្លៃថាខ្ពង់ខ្ពស់បរិសុទ្ធបិតថេរ ។

បុព្វហេតុនៃទុក្ខ

- ទុក្ខកើតឡើងដោយសារកម៌ន ពេលណាអាត្ម៌នដាច់ចេញពីព្រហ្ម៌ន ហើយចូលទៅនៅជាមួយធាតុលោក: ពុំបរិសុទ្ធ ពេលនោះមានកម៌នដែលនាំកើតទុក្ខ ។
- ទុក្ខកើតឡើងដោយសារ:សំសារ បើអាត្ម៌នពុំបានវិលទៅជួបនឹងព្រហ្ម៌នវិញភ្លាមទេ អាត្ម៌នត្រូវនៅវិលវល់ពីជាតិមួយទៅជាតិមួយទៀត ។ ការវិលវល់នៃអាត្ម៌នដូច្នេះហៅថា សំសារ:ដែលជាប្រភពនៃទុក្ខ ។

- ទុក្ខកើតឡើងដោយអវិជ្ជា គឺការលង់ខ្លៅមិនយល់ថា អាត្ម៏ននិងព្រហ្ម៏នជាសភាវៈតែមួយ ហើយមិនដឹងថាត្រូវធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីឱ្យអាត្ម៏នអាចទៅជួបនឹងព្រហ្ម៏នវិញបាន ។ ដូច្នេះអវិជ្ជា ជាប្រភពនៃសេចក្ដីទុក្ខ ។

វិធីបង្កើតសុខ: វិធីបង្កើតសុខៈមានពីរប្រភេទ ៖

- វិធីបង្កើតសុខៈធម្មតា គេជឿថា សុខកើតឡើងដោយសារអាទិទេព ។ ដូច្នេះត្រូវប្រកាន់វណ្ណៈ ធ្វើពិធីបូជាយញ្ញ រៀនវេទ និងសូត្រមន្តអាគមនិងបំពេញតបៈ ។
- វិធីបង្កើតបរមសុខ ត្រូវអនុវត្តវេទវិធីនេះឱ្យម៉ត់ចត់ ដើម្បីសម្រេចមោក្ស: គឺការរួចផុតពីទុក្ខ ទោសពីការវិលកើត វិលស្លាប់ក្នុងសំសារៈ ។ សុខៈវិធីដែលព្រាហ្មណ៍ទូន្មានឱ្យអនុវត្តឆ្ពោះទៅ រកបរមសុខ គឺ :
  - សុខវិធីទី ១ : វិធីបង្កើតសុខធម្មតា នៅតែត្រូវអនុវត្តបន្តជាបន្ទាប់បន្សំ
  - សុខវិធីទី ២ : ត្រូវបួសជាតាបសឬសី ហើយអនុវត្តឬសីវិធី ២ គឺតបៈនិងយោគៈ
  - សុខវិធីទី ៣ : ការបង្កើតវិជ្ជា ។ វិជ្ជាបរិសុទ្ធឬពុទ្ធិខ្ពង់ខ្ពស់ គឺជឿថាមានអាទិទេពជាអ្នកខ្លាំង ពូកែសព្វយ៉ាងជាអ្នកបង្កើតលោកនិងជឿថាអាត្ម៏ននិងព្រហ្ម៏នជាសភាវៈតែមួយ ។

២. ព្រាហ្មណ៍និយម

ទុក្ខកើតមកពីបុព្វហេតុ ៤ យ៉ាង គឺសំសារៈ កម៉ិន អវិជ្ជា តណ្ហា ។

ទស្សនៈមិមំសានិងវេទន្ត: សំសារៈ គឺអាត្ម៏នធាតុបរិសុទ្ធ ត្រូវនៅលាយឡំជាមួយធាតុលោកៈ គ្រោតគ្រាត ។ ការវិលកើតស្លាប់ ដែលនាំឱ្យកើតទុក្ខមានប្រភពមកពីកម៉ិន ។ កម៉ិន គឺនៅពេលដែល អាត្ម៏នបែងចេញពីព្រហ្ម៏នភ្លាម ក៏កើតមានកម៉ិនភ្លាមដែរ ។ អវិជ្ជាជាបុព្វហេតុនាំឱ្យមានទុក្ខដែរ ។ តណ្ហា គឺមានអវិជ្ជាត្រូវតែមានតណ្ហា ដែលជាប់ជំពាក់នឹងលោកៈចង់បានសុខក្នុងលោកិយ ដែលជា សុខក្លែងក្លាយ ។ ហេតុនេះតណ្ហានាំឱ្យកើតទុក្ខ ។

ទស្សនៈសំខ្យា សំសារ គឺបុរុសៈ(អាត្ម៏ន)រួមនឹងប្រក្រតិ(រូបកាយ) នាំឱ្យកើតសំសារ ។ កម៉ិន គឺ ការរួបរួមបុរុសៈនិងសភាវៈដើម គឺប្រក្រតិ ។ អវិជ្ជា គឺការយល់ថាមានអាទិទេពឈ្មោះព្រហ្ម៏ននិង ព្រហ្ម៏នជាសភាវៈតែមួយ ។ ឯវិជ្ជា គឺការយល់ថាប្រក្រតិជាសភាវៈដើមបង្ហ្ស៊ីតបង្កើតសភាវៈទៀត ។ ការកាប់សម្លាប់បូជា ការសេពសុរា ក៏ជាបាបកម្មយោរយៅនិងផ្ដល់ទុក្ខដែរ ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

វិធីបង្កើតសុខ: ដើម្បីសម្រេចមោក្ស: ឬបរមសុខត្រូវអនុវត្តវិធីសំខាន់ៗដូចជា បំបាត់កម្ម៉ិន ដែលជាប្រភពនៃសំសារ ប្រព្រឹត្តតាមវិធី ឬករណីយកិច្ចរបស់ព្រាហ្មណ៍ឬសជាតាបសធ្វើសមាធិ ឈានបង្កើតវិជ្ជាបរិសុទ្ធបំបាត់តណ្ហា ។

គ. ហិណ្ឌូនិយម

ហិណ្ឌូនិយមជាលទ្ធិទទួលឥទ្ធិពលពីលទ្ធិវេទនិយមនិងព្រាហ្មណ៍និយម ។ គេសង្កេតឃើញថា លទ្ធិនេះ មានលក្ខណៈពិសេសរបស់ខ្លួនត្រង់ការសង្កត់ខ្លាំងលើតម្លៃភក្តី ដើម្បីសម្រេចបរមសុខ ។ គ្រាន់តែមានជំនឿមោះមុត ស្រលាញ់អាទិទេព ផ្តេកផ្តួលនឹកដល់អាទិទេពគ្រប់នាទីអាចសម្រេចមោក្ស:បាន ។

(ដកស្រង់ពីអរិយធម៌ខ្មែរសាកលវិទ្យាល័យជាតិគ្រប់គ្រងគ.ស. ២០០៥ សូ មុយយៀង ទិតសៀង ជាលិន)

សំណួរ

១. តើសាសនាព្រាហ្មណ៍ចែកជាប៉ុន្មានសម័យកាលធំៗ ? អ្វីខ្លះ ?

២. តើគម្ពីរវេទមានអ្វីខ្លះ ? ចូរបង្ហាញមុខងារនៃគម្ពីរនីមួយៗ ។

៣. តាមសាសនាព្រាហ្មណ៍ តើអវតារព្រះវិស្ណុមានប៉ុន្មាន ? អ្វីខ្លះ ?

៤. ចូរបង្ហាញពីបុព្វហេតុនៃទុក្ខ តាមលទ្ធិវេទនិយម ។

៥. ចូរបង្ហាញពីវិធីបង្កើតសុខ:តាមវេទនិយម ។

facebook.com/moeys.gov.kh

រឿងរាមកេរ្តិ៍

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- កាឡកិណី (គុ) : មនុស្សចិត្តខ្មៅ មនុស្សចង្រៃ ។
- កុណ្ឌី (ន) : ប្រដាប់សម្រាប់ទឹកច្រូច ទីកោទឹក ។
- កេសរ (ន) : លំអងផ្កា ។
- គជសា (ន) : ដំរី ។
- គន្ធា (ន) : ក្លិនក្រអូប ។
- ចង្ក្រម (ន) : ដំណើរទៅមកៗ ។
- ភមរ (ន) : កន្លង់ ។
- មយូរី (ន) : ក្ងោកញី ។
- មធុករ (ន) : សត្វធ្វើនូវទឹកផ្អែម មានឃ្មុំជាដើម ។
- មរណ៍ (កិ) : ស្លាប់ ។
- មាគ៌ា (ន) : ផ្លូវ ។
- មុសាវាទ (ន) : ការនិយាយកុហក ។
- ជង្ឃ (ន) : ស្មងជើង ។

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

- ជេដ្ឋា (ន) : បង ។
- តក្កមា (កិ) : តក់ស្លុត ស្លន់ស្លា ។
- តេជ (ន) : អំណាច អនុភាព ។
- ទុគ្គិម (ន) : ឆ្ងាយ ផ្លូវឆ្ងាយ ។
- ទេពី (ន) : ប្រពន្ធ ។
- នទី (ន) : ស្ទឹង ទន្លេ ។
- នព្វគុណ (ន) : ឈ្មោះមាសទឹក ៩ ឈ្មោះផ្កាយគ្រោះទាំង ៩មាន ព្រះអាទិត្យ ព្រះចន្ទ អង្គារ ពុធ ព្រហស្បតិ៍ សុក្រ សៅរ៍ រាហ៌ុ និងកេតុ ។
- នរបតី (ន) : ព្រះរាជា អ្នកជាម្ចាស់នៃមនុស្ស ។
- បព្ពត (ន) : ភ្នំ ។
- បរិពារ (ន) : បរិវារ សេនា រេហពល៍ ។
- បុស្ប៊ី ឬបុស្ប (ន) : ផ្កា ។
- បូជាយញ្ញ (ន) : ពិធីក្នុងព្រហ្មញ្ញសាសនា ដែលធ្វើនេះបួងសួងថ្វាយអាទិទេពដោយ កាលពីបុរាណគេដុតមនុស្សទាំងរស់ តែក្រោយមកគេដុតសត្ត ។
- ប្រថមា (ន) : ដំបូង បឋម ។
- ពនេចរ (ន) : អ្នកដើរក្នុងព្រៃ ។
- ពិសុទ្ធឬវិសុទ្ធ (គុ) : ឥតមន្ទិល បរិសុទ្ធ ។
- ព្រះនេត្រ (ន) : ភ្នែក ។
- ព្រះឱ្ឋ (ន) : មាត់ ។
- ភាវនា (កិ) : ស្ទឹងស្មារ៉ី ចម្រើនធម៌ ។
- ភូធរ (ន) : អ្នកទ្រទ្រង់ផែនដី ស្តេច ។
- ម្រ៊ីត្យូ (ន) : សេចក្តីស្លាប់ ។ បាលីថា "មតៈ" សំស្ក្រិត "ម្រ៊ីត្យុ" ។
- រាជរថអស្សពាហ៍ (ន): រទេះសេះរបស់ស្តេច ។
- រូហាន (ន) : ដូច ដូចជា ប៉ីដូច ។
- លីលា (កិ) : ដើរ ។
- វាតា (ន) : ខ្យល់ ។
- វន្ទ្ធីយ (កិ) : ថ្វាយបង្គំ ការសំពះ ការគំនាប់ ។

- វុឌ្ឍ (គុ) : ចម្រើន ។
- សត្យាឬសត្យ (ន) : សច្ចៈ សេចក្ដីទៀងត្រង់ ។
- សង្ហារ (ន) : ខ្សែរវិចិត្រពាក់ឆៀងខ្លួន ។
- សិរឬសិរសា (ន) : ក្បាល ។
- សុន្ទរ (គុ) : ល្អប្រពៃ ពីរោះ ។
- សុពណ៌ាបាទា (ន) : ស្បែកជើង ។
- សុវណ្ណា (ន) : មាស ។
- សៃយ (គុ) : ប្រសើរវិសេស គម្ពីរសៃយ ។
- សំស្ការ (គុ) : សង្ហារ ការលើកសពធ្វើឈាបនកិច្ច ។
- ស្រីស្រីង្ហារ (ន) : ស្រីស្ងួ ស្រីដែលស្អាតគួរឱ្យស្រឡាញ់ ។
- សោយទិវង្គត (កិ) : ស្លាប់ ។
- ហឫទ័យ (ន) : ដួងចិត្ត បេះដូង ចិត្ត ។
- អធ្វា (ន) : ផ្លូវ ដងផ្លូវ ។
- អនន្ត (ន) : ច្រើនហួសប្រមាណ ដែលមិនចេះចប់ ។
- អនុជាឬអនុជ (ន) : ប្អូន ។
- អភិវាទ (កិ) : ថ្វាយបង្គំ ការសំពះ ការគំនាប់ ។
- អម្ពរ (ន) : សំពត់ គ្រឿងស្លៀកពាក់ អាកាស ។
- ឧទា (គុ) : សំបើម ពន្លឺក ក្រៃលែង ។
- ឧរៈ ឱរា (ន) : ទ្រូង ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលសិក្សាអត្ថបទរឿងនេះ ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងលក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម វិធីតែងនិពន្ធ គោលសំខាន់ៗនៅក្នុងព្រាហ្មណ៍សាសនា និងវិធីតែងនិពន្ធមួយចំនួន ។

គ. សង្ខេបអត្ថបទ

នៅនគរពុយុធ្យា ព្រះបាទទសរថជាក្សត្រមានមហេសី ៣អង្គ គឺនាងកោសកល្យាណ នាងកៃកេសី និងនាងសមុទ្រ ។ ព្រះរាជបុត្រ មានព្រះរាមជាបុត្រនាងកោសកល្យាណ ព្រះភរិតជាបុត្រនាងកៃកេសី ឯព្រះលក្ខ្មណ៍និងព្រះសុត្រុតជាបុត្រនាងសមុទ្រ ។ ព្រះរាមនិងព្រះលក្ខ្មណ៍ទៅរៀនសិល្ប៍ជាមួយឥសីពិស្វាមិត្ត្ររហូតចប់គម្ពីរវេទ ។

ថ្ងៃមួយ យក្សកាកនាសូរបានកាឡាខ្លួនជាក្អែកខ្មៅមកឆាបបំផ្លាញហោមពិធី ។ ឥសីពិស្វាមិត្រ ក៏ជបធ្នូសរឱ្យព្រះរាមបាញ់សម្លាប់កាកនាសូរនោះទៅ ។ នៅនគរមិថិលានាងសីតា ជាបុត្រីរបស់ព្រះជនកមានវ័យគ្រប់ការ ។ ព្រះអង្គបានរៀបចំពិធីលើកធ្នូសរ ដើម្បីរើសគូស្រករឱ្យនាង ។ ឥសីពិស្វាមិត្របាននាំព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ទៅលើកធ្នូសរទទួលបានជោគជ័យ ហើយបានរៀបអភិសេកជាមួយនាងសីតា ។ នៅតាមផ្លូវត្រឡប់មកទៅឲ្យុធ្យា ព្រះរាមបានផ្ទាញ់រាមបរមសូរ ។ ព្រះបាទទសរថ មានបំណងឱ្យព្រះរាមស្នងរាជ្យ ប៉ុន្តែនាងកៃកេសីជំទាស់ដោយសម្ពាងលើពាក្យសច្ចៈ ហើយបានបណ្តេញព្រះរាមឱ្យទៅនៅក្នុងព្រៃ ។ ព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ និងនាងសីតាធ្វើដំណើរចូលព្រៃ បានជួបនឹងកូនខ័ន្ធរួចបន្តដំណើរទៅភ្នំចិត្រកូដដើម្បីបួសជាឥសី ។ នៅតាមផ្លូវព្រះរាមជួបនឹងឥសី ពារទ្វាទ្ស ដែលបានពន្យល់ទ្រង់អំពីទ្រឹស្តីព្រាហ្មណ៍និយមខ្លះៗ ហើយបានបង្ហាញផ្លូវទៅភ្នំចិត្រកូដ ។ នៅឲ្យុធ្យា ព្រះបាទទសរថទ្រង់សោយទិវង្គត ។ នាងកៃកេសីបានបញ្ជោតព្រះភរិតឱ្យគ្រងរាជ្យសម្ប្តិ តែព្រះភរិតមិនព្រមហើយក៏បានទៅយាងព្រះរាមឱ្យមកសោយរាជ្យវិញ តែព្រះរាមបដិសេធ ព្រោះទ្រង់គោរពពាក្យសច្ចៈ ។ ក្ស្ត្រទាំងបីអង្គបានយាងទៅព្រៃភ្នំទណ្ឌការណ្យ ក៏បានជួបនឹងយក្សមួយឈ្មោះពិរាធ ។ ពិរាធចូលឆក់យកនាងសីតា តែត្រូវព្រះរាមថ្លែងសរសម្លាប់ទៅ ។ ថ្ងៃមួយ នាងសូរបនខាជាប្អូនស្រីយក្សក៏បានមកសុំស្នេហាពីព្រះលក្ស្មណ៍ ដោយកំហឹងព្រះលក្ស្មណ៍ក៏កាត់ដៃ កោរសក់នាងសូរបនខា ។ នាងបានស្រែកឮដល់ក្រុងខរជាបង ។ ក្រុងខរបានបញ្ជូនឱ្យខុនទសណ៍ចូលច្បាំង បន្ទាប់មកត្រីមុខចុងក្រោយគឺក្រុងខរខ្លួនឯង ។ ប៉ុន្តែយក្សទាំងនោះត្រូវវិនាសដោយធ្នូសរព្រះរាម ។ នាងសូរបនខាក៏យកដំណឹងនេះទៅប្រាប់ក្រុងរាពណ៍ជាបងនិងបានបញ្ចុះបញ្ចូលឱ្យក្រុងរាពណ៍ទៅឆក់យកនាងសីតាមកធ្វើជាមហេសី ។ ក្រុងរាពណ៍បានប្រើកលល្បិចចាប់យកនាងសីតាទៅ ។ ពេលហោះទៅវិញរាពណ៍បានយកជ័យជម្នះលើគ្រុឌឈ្មោះជតាយុ ។ ក្រុងរាពណ៍ក៏យកនាងសីតាទៅទុកក្នុងសួនអសោក ។

នៅក្នុងព្រៃហោមពាន្ត មានស្តេចក្របីមួយឈ្មោះមហិង្សារាជ បានសម្លាប់ក្របីឈ្មោលទាំងអស់ទោះជាកូនខ្លួនក៏ដោយ ហើយប្រមូលយកក្របីញីមកធ្វើប្រពន្ធ ។ មានមេក្របីមួយឈ្មោះសន្តគីរី បានកើតកូនឈ្មោលមួយឈ្មោះទូភី ។ មេក្របីនេះបានភៀសខ្លួនសម្ងំក្នុងព្រៃនិងឱ្យកូនខំហាត់រៀនយុទ្ធវិធីរហូតបានសម្រេច ។ ទូភីបានប្រហារជីវិតឪពុក ហើយបន្តធ្វើដូចឪពុកដែរ ។ ថ្ងៃមួយទូភីបានប្រយុទ្ធជាមួយពាលីជាស្តេចស្វា ។ ទូភីចាញ់ក៏ស្លាប់ពេលនោះទៅ ។ ពេលតាមរកនាងសីតា ព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ បានទទួលយកហនុមានធ្វើជាកូនចៅ ។ ហនុមានបានស្នើឱ្យព្រះរាមជួយដោះស្រាយរឿងពាលីនិងសុគ្រីពដែលជាបងប្អូននឹងគ្នា ។ ព្រះរាមបានសម្លាប់ពាលី ហើយចងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយសុគ្រីព ។ សុគ្រីពបានកេណ្ឌពលស្វាថ្វាយព្រះរាម ។ ព្រះរាមបានចាត់ឱ្យហនុមានទៅស៊ើបការណ៍នៅក្រុងលង្កា ។

ក្រោយពីបានជួបនាងសីតារួចមក ហនុមានបានដើរបំផ្លាញក្រុងលង្កា ព្រមទាំងសម្លាប់យក្សជាច្រើននាក់ ។ ពេលបានដំណឹងពីហនុមានហើយ ព្រះរាមក៏បានចងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយមហាជម្ពូ ដើម្បីសុំទ័ពជំនួយ ។ មហាជម្ពូបានឱ្យខុននីលនិងខុននលចូលរួមជាមួយ ។ បានទ័ពច្រើនហើយព្រះរាមក៏ឱ្យទ័ពស្វាសង់ស្ពានកាត់សមុទ្រទៅកោះលង្កា ។

ក្រុងរាពណ៍ទូងស្គរប្រមូលទ័ព រួចបញ្ជាភិភេគឱ្យទាយពីវាសនានគរលង្កា ។ ភិភេគបានគន់គូរហើយក៏ស្នើក្រុងរាពណ៍យកនាងសីតាទៅថ្វាយព្រះរាមវិញ ។ រាពណ៍ខឹងខ្លាំងណាស់ក៏ដោះស្បែកជើងវាយក្បាលភិភេគ ។ ភិភេគក៏រត់ទៅចូលនឹងព្រះរាម ។ រាពណ៍បានប្រើល្បិចជាច្រើន ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមជាមួយព្រះរាមដូចជា ឱ្យយក្សរុក្ខសេនទៅយាមព្រៃ ដើម្បីកុំឱ្យទ័ពស្វាបេះផ្លែឈើ ។ ចម្បាំងក៏កើតឡើង ទ័ពយក្សនិងទ័ពស្វាស្លាប់ទាំងអស់ ។ រាពណ៍ភិតភ័យក៏ប្រើល្បិចមួយទៀត ដោយយកនាងសីតាហោះទៅលើអាកាសបញ្ឈឺចិត្តព្រះរាម ។ ដោយមានភិភេគជាអ្នកប្រាប់ការពិត ព្រះរាមក៏សូត្រមន្តឱ្យរាពណ៍ចុកពោះសន្ធប់លើរាជរថ ។ ព្រះរាមចាត់ឱ្យអង្គទយកសារទៅថ្វាយក្រុងរាពណ៍ ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាម ប៉ុន្តែទំនាស់ក៏កើតមានឡើង អង្គទត្រូវបានក្រុងរាពណ៍ទះមួយដៃសន្ធប់ ។ រាពណ៍បានចាត់កុម្ភកាណ៌ឱ្យចេញច្បាំង ។ កុម្ភកាណ៌បានយកមោងសក្តិចោលត្រូវជើងព្រះលក្ស្មណ៌យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងររហូតដល់សន្ធប់ក៏កើតជាដំបៅដុះឫសចាក់ដល់ឋានបាតាល ។ ភិភេគបញ្ជាឱ្យហនុមានទៅរកថ្នាំនៅព្រៃហេមពន្ធនិងថ្មមួយដុំនៅក្រោមក្បាលដំណេកក្រុងរាពណ៍ ព្រមទាំងឃាត់ដំណើរព្រះអាទិត្យ ។ ព្រះលក្ស្មណ៌បានជាសះស្បើយ ហើយបានចេញច្បាំងទៀត រហូតសម្លាប់កុម្ភកាណ៌បាន ។ ក្រុងរាពណ៍បានឱ្យឥន្ទ្រជិតមកច្បាំងបន្ត ។ ឥន្ទ្រជិតបានផ្លែងសរនាគបាសចាប់ទ័ពស្វានិងព្រះលក្ស្មណ៌ជាប់ ។ ព្រះរាមបានគំរាមទៅស្ពានលើឱ្យជួយ ដោយប្រកាសថាព្រះអង្គនឹងគ្រវែងធ្នូសរទៅស្ពានលើឱ្យឆេះខ្ទេចខ្ទីអស់ ។ ទេវតាភ័យក៏ទៅអង្វរព្រះព្រហ្មឱ្យលែងគ្រុឌ ដើម្បីដេញនាគឥន្ទ្រជិត ។ ក្រុងរាពណ៍បានភៀសខ្លួនឡើងកំពូលភ្នំស្ពៃសពីនាគ ដើម្បីសម្លាប់ទ័ពព្រះរាម តែត្រូវហនុមានបំផ្លាញមន្តអាគមនោះចោលអស់ ។ ក្រុងរាពណ៍បានបញ្ជាឱ្យឥន្ទ្រជិតចេញច្បាំងម្តងទៀត តែត្រូវព្រះលក្ស្មណ៌ផ្លែងសរសម្លាប់ ។ ពេលដឹងថាឥន្ទ្រជិតស្លាប់ ក្រុងរាពណ៍ក៏សម្រេចចិត្តយកនាងសីតាទៅប្រហារជីវិត ប៉ុន្តែមានមន្ត្រីយក្សម្នាក់ឈ្មោះរុក្ខសៈឃាត់ ដោយអះអាងថា ទំនៀមទម្លាប់មិនអនុញ្ញាតឱ្យសម្លាប់មនុស្សឥតទោសទេ ។ ក្រុងរាពណ៍បញ្ជាឱ្យកូនទាំង ១០ចេញច្បាំងម្តងមួយៗ លុះត្រាតែស្លាប់អស់ ។ អស់សង្ឃឹម ក្រុងរាពណ៍ក៏ទៅចងស្ពានមេត្រីជាមួយមិត្តម្នាក់ឈ្មោះមូលីមឱ្យច្បាំងបន្តទៀត ។

ថ្ងៃមួយនាងសីតាបានគូររូបក្រុងរាពណ៍តែលុបវិញមិនជ្រះ ព្រោះចាញ់បោកយក្ខិនីឈ្មោះ "អាតុលយ" ជាប្អូនក្រុងរាពណ៍តាមសងសឹក ។ នៅពេលព្រះរាមវិលមកវិញនាងបានយកក្តារគំនូរនោះទៅលាក់ក្រោមក្រឡាបន្ទំរបស់ស្វាមី ។ ព្រះរាមក្តៅក្រហាយផ្ទំមិនលក់ ។ លុះរកក្តារគំនូរឃើញ ព្រះ រាមបានបញ្ជាឱ្យព្រះលក្ស្មណ៍យកនាងសីតាទៅសម្លាប់ទាំងរាត្រី ។ ព្រះលក្ស្មណ៍លើកព្រះខ័នសម្លាប់នាងសីតា ប៉ុន្តែព្រះខ័ននោះក្លាយទៅជាកម្រងផ្កាដោយសក្ខីធម៌នាងជួយ ។ ពេលនោះព្រះឥន្ទ្របានកាឡាខ្លួនជាមហិង្សាមកនាំនាងសីតាទៅកាន់អាស្រមឥសីវជ្ជប្រិត ។ លុះគម្រប់ទសមាសនាង បានប្រសូតបានបុត្រមួយអង្គ ។ ថ្ងៃមួយនាងសីតាបានយកកូនទៅកំពង់ទឹកដោយពុំឱ្យឥសីដឹង ។ ឥសី បើកភ្នែកឡើងពុំឃើញចៅភិតភ័យណាស់ ក៏រៀបចំជបក្មេងមួយទៀតឱ្យដូចរាជកុមារមុន ។ កុមារ ជបនោះឈ្មោះ "ជប្ជលក្ស្មណ៍" ហើយបុត្របង្កើតនាងសីតាឈ្មោះ "រាមលក្ស្មណ៍" ។ អាយុបានដប់ឆ្នាំរាជកុមារចេះសិល្ប៍មន្តយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ ។ រាមលក្ស្មណ៍បានថ្លែងសរកំទេចដើមរាំងធ្វើឱ្យពួកទេវៈរំដើបរំជួលគ្រប់ទិសទី ។ ព្រះរាមបានឱ្យហោរាទស្សន៍ទាយ ។ ហោរពុំគ្រាន់តែទូលថា មានអ្នកឫទ្ធិល្បងសិល្ប៍ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែសុំឱ្យព្រះរាមលែងសេះ "អស្សតរ" ឱ្យដើរចេញដោយមានរាជសារភ្ជាប់ទៅនឹងក ហើយនិងឱ្យហនុមានដើរចាំឃ្លាំមើលផង ។ ឯសេចក្តីក្នុងសារនោះមានជាអាទិ៍ថា "បើនរណាពុំថ្វាយបង្គំសេះព្រះរាមទេ នោះត្រូវចាប់យកទៅធ្វើទោស" ។ រាជកុមារឃើញសេះរបស់ ព្រះរាម ក៏ចាប់ជិះលេង ។ ពេលនោះ ហនុមានស្ទុះមកចាប់រាជកុមារ ប៉ុន្តែត្រូវរាជកុមារវាយវាត់នឹងធ្នូសរ ដួលសន្ធប់ ។ ក្រោយមក ហនុមានបានកាឡាខ្លួនជាកូនស្វាព្រៃតូចមួយចូលទៅលួងលោមបញ្ឆោតចាប់ក្មេងទាំងពីរ តែត្រូវរាជកុមារវាយសន្ធប់ទៀត ។ ព្រះរាមបានបញ្ជាឱ្យ ហនុមាននាំព្រះភិរុតនិងព្រះសុត្រុតទៅចាំងចាប់កុមារ ។ ដំបូងរាជកុមារឈ្នះ តែបន្ទាប់មករាមលក្ស្មណ៍ត្រូវសរ ដួលសន្ធប់ ។ ហនុមានបានចាប់រាមលក្ស្មណ៍ទៅថ្វាយព្រះរាម ។ ចំណែកឯជប្ជលក្ស្មណ៍រត់រួចខ្លួន ។ ព្រះរាមចាត់ឱ្យសេនាចងរាជកុមារបណ្តើរអាក្រាសនៅជុំវិញរាជធានី ហើយនឹងត្រូវសម្លាប់រវាងបីថ្ងៃទៀត ។ ជប្ជលក្ស្មណ៍បានទៅតាមរកបង លុះទៅដល់ជិតក្រុងឲ្ជយុធ្យាជប្ជលក្ស្មណ៍បានអធិដ្ឋានឱ្យទេវៈជួយ ។ ព្រះឥន្ទ្របានចាត់ឱ្យនាងទេពរម្ភារឱ្យមកជួយ ។ នាងទេពរម្ភារបានចូលទៅរំដោះរាមលក្ស្មណ៍បាន ។ ព្រះរាមបាននាំចតុរង្គទៅតាមចាប់រាជកុមារ ប៉ុន្តែសង្គ្រាមមិនចាញ់ឈ្នះឡើយ ។ ក្រោយមកក្សត្រទាំងអស់ដឹងសាវតាររបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាមព្យាយាមតាមអង្វរនាងសីតា ប៉ុន្តែត្រូវបាននាងអនុញ្ញាតឱ្យជួបត្រឹមព្រះភក្ត្រនិងពាក្យសម្តីខ្លះៗប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាមដឹងថាយកជ័យជម្នះលើពាក្យសត្យរបស់នាងពុំបាន ក៏រកមធ្យោបាយសុំបុត្រ ដើម្បីឱ្យសីតាទៅតាម តែនាងមិនទៅ ។ រាជកុមារបាន អង្វរមាតាឱ្យវិលមកវិញ ។ ប៉ុន្តែនាងសីតាបដិសេធ ។ ជាចុងក្រោយព្រះរាមបានប្រើល្បិចចូលកោតបញ្ឆោតនាងសីតា ប៉ុន្តែនៅតែបរាជ័យ នាងសីតាក៏បានទៅរស់នៅឯឋានភ្ជុជង្គនាគពីពេលនោះទៅ ។

ឃ. អត្ថបទដកស្រង់ រឿងរាមកេរ្តិ៍ ខ្សែទី២

ស្លឹកខ្ទះខ្ទោចខ្ទះបីក្រហម សម្ផូរស្មៅត្រែងទ្រោម វិនាសនូវភ្លើងព្រៃដាល ។
តេជះព្រះបាទភវនាថ ពង្សពោធិសម្ភារ ក៏នាំទេពីលីលា ។
មើលមានព្រៃព្រឹក្សសាខា សងខាងមាគ៌ា សឹងប្រែត្រជាក់ដ៏សប្បាយ ។
លូតលាស់មេលាលេចលាយ ដុះដាលរឿងរាយ រូហានរបៀបភិរម្យ ។
ស្រោចស្រឹងឈរឈឹងដង្គុំ ស្លឹកស្លោកបីត្រសុំ ត្រសាយត្រសៀកវាតា ។
បក់ពោកក្លិនរសគន្ធា ធូរធុំសោះសា ឈ្ងុយឈ្ងប់ត្រឡប់ខ្ចាយខ្ជរ ។
រោះរៃមធុរាមធុករ ភមរាភមរ ទ្រហឹងត្រាច់ត្រងត្រឹមផ្កា ។
សព្ទដូចតន្ត្រីសេពា ឮលេងអង្ហា ស្រងាត់ព្រះព្រៃពនេចរ ។
សូរ្យសែងចាំងចែងឯអម្ពរ ដូចព្រះចន្ទ្រចរ ត្រចះក៏ពេញបូណ៌ីមី ។
ពុំអាចនូវក្តៅក្ស្ត្រទាំងបី ហេតុព្រះបារមី សម្ដេចនារាយណ៌លីលា ។
ស្ដេចត្រាច់ដោយដងមាគ៌ា ទៅយល់ដើមចម្ប៉ា មានផ្កាតែមួយច្រាស់ច្រាល ។
មានទងនគោងវាវារ ផ្ការីកដ៏ត្រកាល តែមួយទៅលើផ្កាចម្ប៉ា ។
ចម្ប៉ាដុះជិតដើមចម៉ាម ចម៉ាសោតមានផ្កា តែមួយក៏រីកតម្ដូត ។
លើផ្កានគោងជាក់ជូត ជិតជាបីត្ពួត តម្ដូវនូវកេសរគន្ធ ។
មានកន្ធង់ពីរសោតសម្ព័ន្ធ ជិតជាបីព្ពួត ត្រីបត្រងលំអងបុស្ប ។
ក្សិណនោះព្រះបាទនរបតី បង្ហាញរាជទេពី ថាហៅមេមើលអស្ចារ្យ ។
ឧបមាបុប្ផាពិព័រណ៌ ចម្ប៉ានោះគឺឆ្ពរ ក៏ឆេះកំឡុងភ្លើងច្រាល ។
រីផ្កានគោងនៅកណ្ដាល ដូចសុពណ៌កាល រំលាយមាសមានរស្មី ។
រីផ្កាចម្ប៉ាពិសី ប្រាណប្ដូតលើភ្ជី ន្ធនោងរាយរីកបុប្ផា ។
នោះគឺនព្ធគុណាសុវណ្ណា ផ្ស្ងាផ្ស្ងំកែមគ្នា រលាយច្ចម្ប៉ារស្មី ។
រីអង្គកន្ធង់បក្ស្ម៍ គឺធ្ស្ងងអប្រិយ នីលាមន្ទ្ធិលពុំថ្ដើង ។
រីត្រូបកផ្ការ៉ាច្ចាប្រាលឡើង នោះគឺអណ្ដាតភ្លើង ក៏ឆេះនៃឆ្ពរនោះណា ។
អង្គអញ្ជងងដូចផ្ការ៉ាច្ចា ជាឆ្ពរធានា អាចអត់នូវកម្ដៅអគ្ពិ ។
ន្ធនោងនោះគឺសីតាទេពី ចម្ប៉ាដ៏ពិសី គឺអង្គព្រះលក្ស្ម៍ណ៌អនុជា ។
នាយើងទាំងបីអង្ហា ឯកចិត្ដចិន្ដាដូចឆ្ពរនូវ មាសនោះហោង ។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

រីកន្លង់នោះគឺធ្យូងផង ជាមន្ទិលហ្មង ដូចពាក្យនាងកែកេសី ។
ស្តេចចង់ប្រាថ្នាបុស្ប៊ី លោមរាជទេពី ពន្លកដង្ហើមហាឫទ័យ ។
យាងយាត្រាត្រាច់ព្រឹក្សព្រៃ កន្លេងកន្លែ សុវណ៌ាវនោវនេចរ ។
ដូចមហាមមរកតដ៏បវរ ធ្លាសរស្មីស្ករ ដ៏រឿងទាំងព្រៃព្រឹក្សា ។
ស្តេចយល់បុស្ពបុស្សនានា រីកកេសរដ៏ជា សុរោធសុគន្ធាធរ ។
កន្លង់ទាំងគួភមរ ត្រងត្រឹបកេសរ ជញ្ជាបនៀលគន្ធាយក ។
កន្លង់ញ៉ីនោះសៀតស៊ីក ជ្រៀតជ្រែកនូវត្របក បុស្សនាគបុប្ផាភាយភរ ។
ល្ហិតល្ហូងផង់ខ្ចាយខ្ចរ រុំភ្ជែកភមរ ក៏ធ្មេចមមីមួម៉ៅ ។
ពុំយល់ផ្ទួរផ្ទោះហើរទៅ ឆ្ងាត់ឆ្ងៀលទំនៅ ទ្រហឹងវង្វេងវិលវល់ ។
រីកន្លង់ឈ្មោលមិញដឹងកល កន្លង់ញ៉ីពុំយល់ វេហាស៍នឹងហើរទៅស្ថាន ។
ឆ្ងៀលឆ្ងាត់រង្គាត់ដៅដាន សៀរទំទៀបប្រាណ ទ្រហឹងបន្ទីសព្ទឱ្យ ។
កន្លង់ញ៉ីពួហើយហើរដោយ ដល់ជិតតាមក្រោយ ទៅលុះដូចចិត្តចិន្តា ។
ស្តេចបង្ហាញអាយ៉ីអគ្គជាយា មេមើលភមរា ក៏នាំនៃភមរីហើរ ។
ដូចប្អូនមិត្រមាសដ៏ប្រសើរ អាចត្រាច់ព្រៃដើរ ក៏តាមអញ្ជបងនេះណា ។
រួមអង្គរួមឯកមេគ៉ា រួមស្ថាននិទ្រា ពុំគិតលំបាកពនេចរ ។
បើស្ថិតនៅនគរ ដូចកលកេសរ ក៏រុំភមរបក្សី ។
ហើយនឹងកើតអង្គឯងអប្រិយ មានមន្ទិលស្រី ដំណិះដំនៀលលោកផង ។
មេអាចសុះស្ងែងតាមបង ដើរដោយនូវគន្ធង កន្ទ្ធៃសាពើ៏ជ្ជពោញ្ជាណ ។
បងនឹងនាំមេកន្លង់ណែងស្ថាន អវិជ្ជាបីបង្ខាន បង្ហែងបង្ហិលភពចក្រ ។
បងនឹងនាំមេមាសទៅដាក់ ដល់ស្ថានឥតជំពាក់ គឺមហានិរោធនិញ្ជន ។
ស្តេចលោមព្រះប្អូនកល្យាណ បណ្ដើរទៅបាន ដល់ស្ថានមណ្ឌលស្រះស្រី ។
មានបុស្សបោសៃ្យបោក្ខរណ៍ ក្រពុំប៉ិចពី គង្គាត្រៀបត្រឹមទងត្រឹង ។
សឹងកូនថ្មើរព្រៃលេងទ្រហឹង ហ៊ែលហ៊ីចទៅវ៉ីង ក្ញេកកក្ញៀវព្រមគ្នា ។
ខ្ជះដេកដើមបទុមា ទាំងក្រពុំផ្ការ បណ្ដាលបណ្ដែតទៅមក ។
គាប់កាលខ្យល់បក់នូវរលក ដើមឈូករសាត់មក ជំពាក់ទាំងទងទើរនៅ ។
មានមយូរីហើរទៅ ហេតុសត្វដ៏កម្ពៅ ក៏យល់មទុមទងស្រស់ ។
ត្រូវខ្យល់យល់ហាក់ដូចរស់ គិតស្ថានថាពស់ ក៏ចឹកចាប់ពាំនាំទៅ ។
ទើរទុកសំបុកដ៏លំនៅ បក្សីខ្ជួនខ្ជៅ ពុំដឹងដើមទងឈូកឡើយ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

មានកូនពីរពេញក្រាសហើយ　　កូននោះយំឆ្លើយ　　មកមេទារភស្តុភោក្តា ។
ឯមេមយូរីឆ្លើយថា　　ហ៊ៃកូនពុំងា　　កុំយំអារម្មណ៍ទួញទារ ។
ថ្ងៃនេះម្តាយបានអាហារ　　ត្រកល់ត្រកាល　　ចំណីចំណង់នេះចម្លែក ។
ក្សិណមេមយូរីចឹកចែក　　ចំពុះពាំមែក　　នៃទងបទុមបីរាយ ។
ពុំបានបរិភោគសប្បាយ　　កូនខឹងនឹងម្តាយ　　បង្កើតជាទោសមួយសា ។
ថាទន្ទឹងអាហារ　　លុះល្ងាចឥតការ　　ពុំបានអាហារភោក្តា ។
ស្តេចស្តាប់កូនក្ងោកថា　　បង្កើតទោសា　　នៃមេមយូរីបីកងូល ។
ស្តេចបង្ហាញទេពីនិមល　　ហ៊ៃមេមាសយល់　　នៃបក្សីមយូបុត្រ ។
មួយនោះដូចថៅភិរុត　　មួយទៀតប្រាកដ　　ដូចថៅសុត្រុតប្ងួនអញ ។
សមនឹងរកបងឯងសំលាញ់　　បន្ទោសម្តាយមិញ　　គឺអញនាងកែកេសី ។
ព្រះលោមព្រះរាជទេពី　　អាឃ៑ិអគ្គមហេសី　　បណ្តើរដោយដងព្រៃភ្នំ ។
ទៅទៀតមណ្ឌលអាស្រម　　ស្ថានរ័ត្នចង្ក្រមន៍　　នៃមហាឫសីស្ទឹងស្ទាធ៑ ។
ព្រះនាមឥសីពាទ្ធាទ្យ　　ផ្គត់ភ្នែនព្រះបាទ　　ចម្រើនចតុពាទ្យសាស្ត្រ ។
ទ្រង់ជដាមណ្ឌលអភិសេក　　ព្រះអង្គកាយពាតពាស　　ន្ទូវស្បែកម្រ៉ឹគគិតដ៏ធ្ងៃ ។
ស្ពាយធ្នៀងសឹងសម្ពកឈើ　　សិទ្ធិស័ក្តិន្ទូវអំពើ　　អំពល់ពិធីកុណ្ឌការ ។
អស់អញ្ជលំគេញដោយន្ទូវធម្ម　　ចម្រើនពេសពណ៑　　ជាមហាឫសីស្ងាត់ស្ងែង ។
មានពុកចង្ការគិតដ៏ដែង　　មើលមុខគួរស្ងែង　　មហាឫសីសាស្ត្រសុទ្ធ៑ ។
ទាំងព្រះព្រហ្មសឹងដ៏ធំបំផុត　　ពិធីពត្រត　　មហាមុនីនិក្ខ៑ម៑ធ្យាន ។
ទោះនឹងធ្វើសិល្ប៑សាស្ត្របាន　　បរិបូណ៑ម៑ែនមាន　　តេជះតប:បុណ្យក្រៃ ។
យល់ព្រះពោធិសត្ថ្លៃ　　ព្រំព្ជួយហាឫទ័យ　　ក៏ត្រេកត្រអាលអរក្ដាត់ ។
ដូចបុរសមួយមានតម្ហាត់　　ទៀបហ៊ៀបនឹងបាត់　　ជីវិតនឹងលុះមរណា ។
យល់ព្រះដូចយល់ពេទ្យា　　យកឱសថថាទ៑ព　　ទេពព្ជួសប្រស់ប្រោសប្រាណ ។
ថាទោះបាបអញ្ជ៑ែនមាន　　តេជះអញ្ជ៑ាន　　ព្រះសព្ជ៑ពុទ្ធ្ងកួ្ជលថ្ងៃ ។
អស់បាបទាំងនោះសឹងក្ស៑ួយ　　អង្គអញ្ជ៑ឥតភ័យ　　ដ្ជ៑ារនុដ្ជ៑ារ៑ីងស្ទង ។
ទោះបាបបុរាណចាំបង　　ច្រ៑ីនជាន់ក្ន្ជ៑ង　　ពុំអាចនឹងរកដ៏ដ្ជ៑ារ ។
ស្រ៑ីចព្រះមុនីចិន្ត្ជ　　ទ្រ៑ង់ឆត្ជ៑ាយ　　ឈ៑ីច្ជ៑ត់កុណ្ឌ៑ីចរ ។
ចេ៑ជ្ជ៑ាកមណ្ឌ៑ីលស្ថានបរ៑ម៑　　សាលាសាទ៑ជ　　ទ្ជ៑ាគ៑ង់ស្ថានដ៏ឥសីចង្ក្រ៑ម ។
ទ្ជ៑ីបព្ជ៑ីនារ៑ាយណ៑ារ៑ាជ្ជ៑ឧត្ត៑ម　　ប្ជ៑ីនបុ៑ស្ស៑ក្ជ៑ាពុ　　ប្ជ៑ីទ្ជ៑ាងទ្ជ៑ាងមាលា ។

ចរចូលបីដ៏ទូលបុជ្ជា ថ្វាត់ថ្វាយអភិវាទ៍ នៃមហាឫសីដ៏មុនី ។
ព្រះមុនីអរឧបចក្រី ត្រេកត្រិះមេត្រី សំណេះសំណាលសួរថា ។
ហ៊ីកឫត្រទ្រង់ឫទ្ធិចេស្តា ស្តេចមកពីឯណា ក៏នាំស្រីរតន៍ដ៏ប្រសើរ ។
អញនឹងចង់ដឹងដើមដំណើរ ស្តេចត្រាច់ព្រៃដើរ ត្រមោចព្រះរាមអនុជា ។
ហើយព្រះអង្គពីរពង្សក្សត្រា សឹងប្រែប្រាណជា មហាឫសីមុនីនាថ ។
ទ្រង់សំបកឈើពាក់សង្ហារ បង់ពីភពការ មកមានប្រការកលម្តេច ។
ទើបព្រះមុនីរាជសារពើ៍ជ្ញ ប្រាប់ពីប្រការកិច្ច មហាឫសីអស់អាថ៍ ។
ទើបមហាឫសីសង្ហារ ថាបាបបុរាណការ វេរាចៀសចាកពុំបាន ។
វិស័យសត្វកើតក្នុងស្ថាន ភពចក្រប្រែប្រាណ ប្រដូចទិវារាត្រី ។
ក្ស្ម៊ីណាភ្ជ៌សាយសព្ទទិសទី ដោយតេជៈរស្មី ពន្លឺនៃព្រះសុរិយា ។
លុះព្រះសូរ្យសោតយាត្រា ក៏ចាំងជ្រុងមហា សុមេរុមណ្ឌលបីស្រឡាប់ ។
ប្រែជាងងឹតឈឹងឈ្ងប់ អន្ធការសោតសព្ទ ទិសានុទិសពុំយល់ ។
នេះគណនាដូចកម្មផល កុសលអកុសល អំពល់អំពើមុខ ។
បង្កើតកាលកបន្ទូវសុខ ហើយបង្កើតទុក្ខ ពុំដែលនឹងចាកចៀសឡើយ ។
លុះបាននិញ្ជនជាបង្ហើយ នោះនៃទើបស្ប៊ីយ រំដោះលែងជរាមរណ៍ ។
ព្រះមហាឫសីសាទរ នាំព្រះភូធរ ទេពីនូវព្រះអនុជា ។
ចូលទៅក្នុងបរមសាលា ថ្វាយភោជន៍ផលា ទាំងបីព្រះអង្គសោយសាន្ត ។
ស្តេចផ្ទំនៅអាស្រមស្ថាន សុខស្ត្ប់ក្ស្ម ក្ស្ម ក្ស្ម ន្ត បង់អស់មួយរាត្រីកាល ។
លុះព្រឹកស្រាងស្រេចភ្ជ្ជបាល ស្តេចតើនបីត្រអាល ជំរះព្រះអង្គសោភា ។
ស្តេចនាំទេពីអនុជា បង្ហ្ម ំព្រះមហា ឥសីនឹងលាចីរចរ ។
ព្រះមហាមុនីសិទ្ធិករ ចម្រើនព្រះពរ សម្តេចព្រះនារាយណ៍រាមា ។
ព្រះឫសីដណ្ដ ឹងរ ឹងថា នាអ្នកលីលា មកនៅកំឡុងព្រះព្រៃ ។
ធ្ងៃក្រ ត្យ ក្រ ម ត ប ៈ គុ ណ ក្ រ ៃ ប្រ ព ៃ ព ិ ធ ី ក ា យ ក ម្ម ។
លុះអំឡុងអំបាលខ ែ ឆ ្ នាំ ហើ យ ស ្ ត ច ក ៏ ន ឹ ង ន ា ំ ទ េ ព ី អ ន ុ ជ ភ ូ ធ រ ។
ទ ិ ល ( ) ( ) ( )

ពីនេះទៅតើចម្ងាយប៉ុន្មាន យើងខ្ញុំក៏នឹងបាន ដល់ចិត្រកូដបពិត ។
ព្រះមុនីប្រាប់ដោយនូវកំណត់ ថាដប់យោជន៍គត់ គណនាស្តេចទៅពីអាយ ។
លុះកណ្តាលផ្ទៃវាយវែងឆ្ងាយ ធាធំទូលាយ លលឹមលលៀកសោតសល់ ។
ទូរគមក្រកៃក្រដើរដល់ ផ្លូវនោះអំពល់ នូវខ្សាច់ក្រួសក្រៀមក្តៅក្តាត់ ។
ប្រណីទេពីរូបរ័តន៍ ឥឡូវអញសូមឃាត់ ស្តេចគង់នៅស្ថានេះណា ។
ទោះនឹងធ្វើព្រតព្រឹទ្ធសាស្ត្រា អញឯងធានា ពុំឱ្យព្រួយព្រះហប្ញទ័យ ។
ស្តេចស្តាប់ព្រះមុនីមានមៃ ត្រីឃាត់ក្សត្រថ្លៃ ក៏ស្តេចបន្ទូលស្ទង ។
បពិត្រគួរខ្ញុំនៅហោង ពុំគួរនឹងកន្លងព្រះ ឱ្ស្ងពិសេសចិន្តា ។
មោះខ្ញុំស្ថានេះណា ទៀបនឹងពួយុធ្យា ចំណេរឮព័ត៌មាន ។
ទៅទាល់ផៅពង្សដ៏សន្ធាន បងប្អូនខ្ញុំមាន នឹងមករកឯងខ្ញុំឯងហោង ។
ស្រេចព្រះបន្ទូលសាសង ពុំឱ្យមានហ្ម្ងង នឹងព្រះឥសីលីលា ។
ស្តេចថ្វាយនមស្សការអភិវាទ៍ ប្រទក្សិណលា មហាមុនីចរចេរ ។
ស្តេចត្រាច់ព្រៃលុះលេចដល់ឆ្នេរ គង្គាគម្ពីរ ពន្លឺកដ៏មហានទី ។
រីឈ្មោះស្ទឹងនោះនាមពី ព្រេងហៅកាលតី នទីទូលាយជ្រាលជ្រៅ ។
ព្រះអង្គចុះស្រង់បន្ទោ មន្ទិលសោះក្តៅ បន្ទូលនឹងព្រះអនុជរ័តន៍ ។
ហ្ម្ងលក្ស្ម្ណ៍ស្ទឹងនេះធំក្តាត់ បារម្ភក្រែងសត្វ ឫសីគរចរពារធា ។
អាសូរសីតាបងបា សមនឹងកើតភយា ម្រាងឡើយនឹងអាចឆ្លងបាន ។
ព្រះលក្ស្ម្ណ៍ស្តាប់ព្រះបន្ទូលថ្កាន ហេតុព្រះអង្គមាន ហប្ញទ័យបម្រុងជេស្ឋ ។
ពុំឱ្យព្រួយព្រះចិន្តា ស្តេចយកខ័នថ្ងា ទៅកាត់ក្របែលឈើចង ។
ជាក្ប្ជនមានគ្រែទ្ទែនផ្ទង បេះបុស្ប៍ក្រាលក្រង ទាំងទងមាលាបីសសាប់ ។
ជាព្រះក្រាលទិព្ធស្រេចស្រាប់ លើទ្ទែនទិព្ធគាប់ នូវក្ប្ជនដ៏ពិចិត្រ ។
ថ្ងាត់ថ្ងាយព្រះបាទដ៏បពិត្រ ពីរព្រះអង្គស្ថិត ព្រះលក្ស្ម្ណ៍ក៏ហ្ម្ងលនាំឆ្លង ។
ទៅបានត្រើយត្រាណដូចបំណង ក្សត្រក្សាន្ត១ឥហ្ម្ងង ទាំងបីព្រះអង្គយាត្រា ។
ត្រាច់ត្រង់ព្រៃព្រឹក្សបពួតា លុះលេចអធ្ងា ស្តេចកាត់បទវាលវែងឆ្ងាយ ។
ស្ទឹងភ្លើងព្រៃឆេះព្រោងព្រាយ ច្រាល់ច្រាស់ផ្ស្ងផ្ស្ងាយ ចំហ្ម្ងាយព្រះសូរ១ង្ស ។
ស្តេចធ្យានសូត្រសានស្ត្ងតី ដោយតេជ:ពរពី ព្រះពិស្ងាមិត្រអភិទេស ។
ទិព្ធមន្ត្ដ្ខ្ជ្ជ្ម្ងគុណដ៏វិសេស ស្ថានគ្ងាន:និរទេស ចំហ្ម្ងាយព្រះសូ១ស្ងាត្រា ។
ត្រជាក់ដូចព្រះចន្ទ្ធ្ងាយ លូតលាស់ព្រឹក្ស្ង បុប្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ្ជ ។

ដូចនន្ទឧទ្យានស្ថានសួគ៌ សួគ៌គិតដ៏គួរ កន្លែងសម្តេចឥន្ទ្រា ។
អស់ថ្មើរព្រៃស្វែងម្រឹគា សោតសឹងប្រែជា មេត្តាអាសូរសត្វផង ។
រីអស់សត្វម្រឹគយង់ឃ្នង សឹងជាសត្រូវផង បំបាត់ជីវិតគ្នាមិញ ។
សឹងប្រែចិត្តជាសំណាញ់ ស្នាលស្នេហ៍ស្និទ្ធវិញ ដោយភាសាសត្វមេត្រី ។
គជបុត្របៅមេរាជសីហ៍ គជរាជហាត្ថី បំបៅបុត្ររាជសីហ៍ភ្ញា ។
កូនប្រើសប្រែបៅមេខ្លា មេប្រើសប្រែជា បំបៅបុត្រខ្លាស្នេហ៍ស្និទ្ធ ។
អស់ម្រឹគបក្សីសុចរិត ក្សេមក្សាន្តមួលមិត្ត រក្សាសុបាលស្នេហ៍ស្នង ។
ទោះក្អែបខ្ជួយពស់ពិសផង សព្វសត្វយង់ឃ្នង នូវពិសដ៏ឃោរឥតប្រាណ ។
ទោះខាំទោះកំសួលប្រួលប្រាណ អ្នកណាបើបាន ទៅត្រូវនូវពិសបីចំហុត ។
ដូចអ្នកយកទិព្វដ៏ឱ្ឱសថ មកព្រួសប្រាកដ កំណត់រូបរោគាពាធ ។
សាន្តសុសសព្វសារពើព្យាធ៍ អង្គ្គងងស្អែងស្អាត និមិត្តអប្រិយដ៏ពិសស្ដែង ។
ទោះបីមើមផលរុក្ខរ៉ែង ពិសពស់ពុលស្ងប់ស្ងែង ក្រែលែងអាសិរពិសផង ។
សឹងប្រែប្រាណរស់រឹងហោង មធុករដ៏កន្ជង ក្រអូបក្រអែបក្លិនក្លាយ ។
ស្ដេចលីលាមាគ៌ានោះចម្ងាយ សឹងសូរភ័ភ្ញាយ ត្រលប់ត្រលោមគន្ធា ។
តេជបារមីតា ស្ដេចស្ដែងជាតិជា ឥសូរកំពូលពុទ្ធពង្ស ។ [...]

សំណួរ

១. ចូរបង្ហាញពីប្រភពនិងប្រភេទរបស់អត្ថបទដកស្រង់នេះ ។
២. ចូរបង្ហាញពីលក្ខណៈព្រាហ្មណ៍និយមនៅក្នុងអត្ថបទដកស្រង់នេះ ។
៣. តើអត្ថបទនេះមានតួអង្គណាខ្លះ ?
៤. ចូរបង្ហាញពីកាលអាកាសរបស់អត្ថបទនេះ ។
៥. ចូរបង្ហាញពីវិធីតែងនិពន្ធ (ពណ៌នាវិធី សំវាទវិធី ឧបមានវិធី បដិវិធី វចនវិធី ...) ដែលអ្នកនិពន្ធប្រើក្នុងអត្ថបទដកស្រង់នេះ ។
៦. ចូរសង្ខេបអត្ថបទនេះជាពាក្យរាយ ។

facebook.com/moeysrovath krou.moeys.gov.kh krouchbeom/moeys

រំលឹកបញ្ញត្តិ : លក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍

១ . លក្ខណៈមនុស្ស

លក្ខណៈមនុស្សក្នុងអក្សរសិល្ប៍ គឺលើកយកបញ្ហាមនុស្សមកចោទនិងដោះស្រាយទៅតាមសកម្មភាពធម្មតារបស់មនុស្ស ដោយបង្កើតជាបញ្ហានៅក្នុងរឿងហៅថា "បញ្ហាមនុស្ស" ។ ម្យ៉ាងទៀត ទោះបីជាអ្នកនិពន្ធលើកយកតួអង្គប្រភេទណាមកបង្ហាញក៏ដោយ ក៏តួអង្គនោះតំណាងឱ្យមនុស្សដែរ ។ ការចោទនិងដំណោះស្រាយរកលក្ខណៈមនុស្សមានឈ្មោះថា ជាការស្រាវជ្រាវរកមនុស្សលក្ខណៈនៅក្នុងស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ ។

២ . លក្ខណៈសង្គម

លក្ខណៈសង្គមរបស់អក្សរសិល្ប៍ស្ថិតនៅលើអត្ថបទដែលលើកយកបញ្ហាមនុស្សក្នុងសង្គមណាមួយមកចោទនិងដោះស្រាយតាមសភាពលក្ខណៈរបស់ខ្លួន ទោះបីចម្រើនក្តី ធម្មតាក្តី ឬអន់ថយក្តី ។ មតិយោបល់ទាំងឡាយដែលបានចោទនិងដោះស្រាយក្នុងអត្ថបទភាគច្រើនត្រូវតំណាងឱ្យ សង្គមារម្មណ៍ណាមួយ ហើយទ្រទ្រង់នូវមូលទស្សនៈសង្គមនោះសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងសង្គមរបស់ខ្លួន ។ ដូច្នេះ តួអង្គនីមួយៗមិនត្រូវតំណាងតែមតិយោបល់និងសកម្មភាពរបស់ខ្លួនមួយនៅក្នុងរឿងទេ តែត្រូវតំណាងសង្គមារម្មណ៍ ឬមនុស្សភាគច្រើន ។ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាគេពោលថា "អក្សរសិល្ប៍ជាកញ្ចក់សម្រាប់ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវតថភាពសង្គម" ។ ជារួម តាមរយៈស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍យើងអាចយល់បានច្បាស់ពីបញ្ហាសង្គម ទស្សនៈសង្គមដែលទ្រទ្រង់សម័យកាលនីមួយៗតាមរយៈការឆ្លុះបញ្ចាំងរបស់ស្នាដៃនេះ ។

៣ . លក្ខណៈវណ្ណៈ

អក្សរសិល្ប៍ គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវរូបភាពមនសិការសង្គម ដូច្នេះអក្សរសិល្ប៍ត្រូវតែឆ្លុះបញ្ចាំងនូវមូលដ្ឋានជាក់ស្តែងមួយជាដាច់ខាត ។ នៅក្នុងសង្គមមានវណ្ណៈ មូលដ្ឋានជាក់ស្តែងនេះសម្តែងឡើងនូវការតស៊ូវណ្ណៈ ហើយកំណត់វណ្ណៈច្បាស់លាស់ ។ ចរិតលក្ខណៈនេះ បានស្តែងឡើងតាមរបៀបរស់នៅ ទឹកចិត្ត ស្មារតី សញ្ញេតនា ផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់មនុស្ស ដែលស្ថិតក្នុងស្រទាប់វណ្ណៈសង្គមខុសគ្នា ។ ដោយស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈវណ្ណៈ ដូច្នេះអ្នកនិពន្ធដែលជាអ្នកបង្កើតស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ពិតជាត្រូវស្ថិតនៅក្នុងស្រទាប់វណ្ណៈណាមួយជាកំណត់ ។ នៅគ្រប់សម័យកាលសង្គមអក្សរ

សិល្ប៍ប្រភេទណាក៏ដោយសុទ្ធតែបម្រើផលប្រយោជន៍វណ្ណៈណាមួយនិងជាអ្នកនាំពាក្យរបស់អ្នកណាមួយជានិច្ច។ ហេតុនេះ ទើបស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ណាក៏ដោយ ចរន្តអក្សរសិល្ប៍ណាក៏ដោយ ខឿនអក្សរសិល្ប៍ណាក៏ដោយ សុទ្ធតែមានលក្ខណៈវណ្ណៈ។ ពេលដែលអ្នកនិពន្ធបានយល់ច្បាស់ពីផលប្រយោជន៍និងតួនាទីរបស់គេ ហើយគេនឹងអះអាង ឬរួតរួមប្រើប្រាស់ប៉ាកការបស់ខ្លួនធ្វើជាអាវុធតស៊ូដើម្បីជ័យជម្នះរបស់វណ្ណៈមួយ ពេលនោះវណ្ណៈបានរីកចម្រើន ហើយក្លាយទៅជាលក្ខណៈបក្ស។ ដើម្បីកំណត់លក្ខណៈវណ្ណៈរបស់អក្សរសិល្ប៍ យើងត្រូវពិនិត្យទៅលើគំនិត សញ្ញេតនា ឧត្តមគតិ សោភ័ណដែលផុសចេញពីស្នាដៃនោះ។ លក្ខណៈវណ្ណៈស្ថែងឡើងតាមរយៈវិធីនិម្មិតកម្មរបស់អ្នកនិពន្ធ ទៅតាមរចនាបថវិធីនិងកម្លាំងទឹកចិត្តទៅលើវណ្ណៈរបស់គេផងដែរ។ នៅក្នុងសង្គមមានវណ្ណៈ អ្នកនិពន្ធក្នុងក្របខណ្ឌនៃសមាជិកវណ្ណៈមួយតែងទទួលការបណ្តុះបណ្តាលមនោគមវិជ្ជាអំពីវណ្ណៈរបស់និងមានទស្សនៈនយោបាយ បម្រើនយោបាយគេជានិច្ច។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកនិពន្ធ កវី សិល្បករមួយចំនួនក៏មិនសុទ្ធតែចំណុះឱ្យវណ្ណៈរបស់ខ្លួនគ្រប់បញ្ហានិងពេលវេលាដែរ។ ដូច្នេះ លក្ខណៈវណ្ណៈនៅក្នុងមនសិការរបស់មនុស្សម្នាក់ៗក៏មានការវិវត្តដែរ។

៤ . លក្ខណៈប្រជាជន

ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ ដែលមានលក្ខណៈប្រជាជន ជាស្នាដៃយកចិត្តទុកដាក់លើជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជនទាំងជីវភាព ភាសា ស្មារតី សម្ភារៈ... ។ មានន័យថា ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដែលមានលក្ខណៈប្រជាជននិយាយយ៉ាងច្រើនពីផ្នត់គំនិត សតិអារម្មណ៍ ព្រលឹង ចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់ប្រជាជន ហើយជាងនេះទៅទៀត បានចេញមុខការពារយ៉ាងឬរួតរួតនូវផលប្រយោជន៍ប្រជាជនប្រឆាំងនឹងអំពើកេងប្រវ័ញ្ចសព្វបែបយ៉ាងនៃក្រុមឱកាសនិយមនិងវណ្ណៈជិះជាន់។ ម្យ៉ាងទៀត ស្នាដៃប្រភេទនេះទាមទារផងដែរនូវការបង្ហាញពីមនោសញ្ញេតនា ឧត្តមគតិ និងសុច្ឆន្ទៈ ព្រមទាំងលើកកម្ពស់នូវបញ្ហាខាងលើនេះ ដើម្បីបម្រើនូវសេចក្តីត្រូវការក្នុងជីវភាពប្រជាជននិងមានអត្ថន័យសង្គមយ៉ាងធំធេងប្រកបដោយលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យទៀតផង។ ពិសេសទៅទៀត អ្នកនិពន្ធបានប្រើភាសាពាក្យពេចន៍ ដែលមហាជន ប្រជាជនចូលចិត្ត ស្រួលអាន ស្រួលស្តាប់ ងាយយល់។ ចំណែកស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដែលគ្មានលក្ខណៈប្រជាជនជាអក្សរសិល្ប៍ដាច់ចេញពីប្រជាជន និពន្ធឡើងដើម្បីតែបុគ្គលដើម្បីវណ្ណៈរបស់គេ។

៥ . លក្ខណៈបក្ស

ជាការស្តែងចេញពិសេសមួយរបស់វណ្ណៈក្នុងស្ថានភាពមួយ ដែលមានការតស៊ូតឹងតែងលក្ខណៈបក្សផ្តើមចេញពីលក្ខណៈវណ្ណៈ ដែលជាសារជាតិ ជាក្រិតក្រមរបស់សង្គម និងជនជាតិចាប់តាំងពីពេលដែលមនុស្សមានការបែងចែកជាពួក ជាក្រុមទៅតាមទស្សនៈ គោលការណ៍ លទ្ធិឬមនោគមវិជ្ជា ...តែក្រុមពួកនីមួយៗ ។ ចំណុចពិសេសៗនៃលក្ខណៈបក្សមាន :

- បំផុសស្មារតី ឧត្តមគតិស្នេហាជាតិ មាតុភូមិរបស់ប្រជាពលករ
- បំផុសស្មារតី បញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកអាន អ្នកស្តាប់ អ្នកទស្សនាឱ្យលង់ជំនឿទៅលើបក្សណាមួយ
- ផ្សព្វផ្សាយឥទ្ធិពលដឹកនាំនិងសកម្មភាពរបស់បក្សក្នុងការកសាងមាតុភូមិ
- ជាស្នាដៃបម្រើនយោបាយនិងបម្រើគោលមាគ៌ារបស់បក្ស ការពារផលប្រយោជន៍របស់បក្ស ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងផលប្រយោជន៍ជាតិ ។

លក្ខណៈទាំងអស់នេះមានន័យថា គំនិតរបស់អ្នកនិពន្ធ កវី សិល្បករ ផ្តើមឡើងដោយខ្លួនឯងជាអ្នកយល់ជ្រួតជ្រាបយ៉ាងជ្រាលជ្រៅលើគោលការណ៍បក្សដែលខ្លួនប្រកាន់យក ។ ជាក់ស្តែងដូចជាវាគ្មិន ប្រព័ន្ធយោសនាដែលប្រកាន់យកនិន្នាការគណបក្សនយោបាយជានិច្ច គឺនិយាយដើម្បីអូសទាញប្រជាជនឱ្យមានជំនឿមកលើបក្សរបស់គេ ហើយការនិយាយក៏ជាការលើកសរសើរបក្ស បម្រើឧត្តមគតិនិងផលប្រយោជន៍របស់បក្ស ។

៦ . លក្ខណៈប្រវត្តិ

ជាលក្ខណៈមួយដែលស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ទាក់ទងទៅនឹងសម័យកាល ឬព្រឹត្តិការណ៍ខ្លះៗដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ប៉ុន្តែយើងត្រូវយល់ថា អក្សរសិល្ប៍ពុំដូចគ្នានឹងប្រវត្តិសាស្ត្រដែលមាននាទីកត់ត្រានូវរឿងរ៉ាវ ឬព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗបានកើតមានឡើងក្នុងសង្គមនីមួយៗនោះឡើយ ។

៧ . លក្ខណៈជាតិ

អក្សរសិល្ប៍មានដែលលក្ខណៈជាតិជាស្នាដៃ ដែលបានបង្ហាញនូវតម្លៃពិសេសរបស់ជាតិមួយដែលខុសប្លែកពីបរទេសតាំងពីជំនឿ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ទស្សនៈ ចិត្តគំនិត និងអាកប្បកិរិយាផ្សេងៗ ។ គេចាត់ទុកអក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈជាតិ គឺជាស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដែលទ្រទ្រង់ព្រលឹងរបស់ជាតិឱ្យមានភាពស្ថិតស្ថេរជាអមតៈ ។ លក្ខណៈជាតិក្នុងអក្សរសិល្ប៍នេះ ស្តែងឡើងតាមអត្ថន័យនិង

អត្ថរូប ដែលស្នាដៃបានលើកពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ភូមិសាស្ត្រ ភាសា វប្បធម៌ ទិដ្ឋភាព ធម្មជាតិ សោភ័ណភាពរបស់ប្រទេសជាតិមកធ្វើជាកម្មវត្ថុ ឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងក្របខណ្ឌប្រធានបទនៃលក្ខណៈជាតិ ទោះជាតាមរយៈបទចម្រៀង កំណាព្យ ឬសិល្បៈផ្សេងៗ។ ការចោទនិងការដោះស្រាយបញ្ហាស្នាដៃនីមួយៗសុទ្ធតែបំផុសទឹកចិត្តស្នេហាជាតិមោទនភាពជាតិ មនសិការ ឯករាជ្យ សេរីភាព។ ពិសេសស្នាដៃនេះមិនត្រឹមតែបង្ហាញពីគោលបំណងដណ្តើមសិទ្ធិអំណាចជូនមាតុភូមិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបង្ហាញនូវយុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធវិធី និងវិធានការតស៊ូដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ទៀតផង។ លក្ខណៈជាតិកាន់តែចូលជ្រៅថែមទៀតទៅក្នុងការបង្ហាញរូបារម្មណ៍ កាបង្ហាញតួអង្គ និយាយដោយទ្បែកជាមួយនឹងស្មារតីព្រលឹង និងលក្ខណៈជាតិនីមួយៗផ្ទាល់។ វិធីតែងនិពន្ធ គឺជាភាពបន្ស៊ីដ៏ប៉ិនប្រសប់រវាងអត្ថន័យនិងអត្ថរូប ដែលមានការសម្រិតសម្រាំងយ៉ាងល្អនៅក្នុងតថភាពអក្សរសិល្ប៍និងក្នុងប្រព័ន្ធគំនិតក៏នាំមកនូវលក្ខណៈជាតិនេះផងដែរ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃស្នាដៃដែលមានលក្ខណៈជាតិរួមមាន ៖

- បង្ហាញនិងបំផុសនូវសេចក្ដីស្នេហាចំពោះមាតុភូមិ ស្មារតីតស៊ូប្រកបដោយថាមពលល្អប្រពៃ ដែលពុំអាចបង្ក្រាបបាន
- បណ្តុះស្មារតីគ្រឹះនិងការពារប្រទេសក្នុងឆន្ទៈឯករាជ្យ
- បង្ហាញតួអង្គដែលពោរពេញទៅដោយចិត្តសាស្ត្រនិងលក្ខណៈជាតិ
- អ្នកនិពន្ធចេះប្រើប្រាស់យ៉ាងប៉ិនប្រសប់នូវឃ្លាប្រយោគ ពាក្យពេចន៍របស់ជាតិច្បាស់លាស់
- អ្នកនិពន្ធចេះប្រើយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញនិងទូលាយនូវសិល្ប៍រូបារម្មណ៍ស្របតាមសោភ័ណរស

រីឯស្នាដៃដែលមានប្រភពមកពីបរទេស ក៏អាចមានលក្ខណៈជាតិបានដែរ ប៉ុន្តែលុះត្រាតែអ្នកនិពន្ធចេះកែច្នៃបូកផ្សំធាតុចាស់និងធាតុថ្មីធ្វើយ៉ាងណាឱ្យបានធាតុថ្មីមួយទៀត ដែលមានលក្ខណៈស្របទៅនឹងទស្សនៈចំណង់ចំណូលចិត្តជាតិរបស់ខ្លួន ធ្វើឱ្យស្នាដៃក្លាយទៅជានិមិត្តរូបជាតិ ដោយមានអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរសល្អ។ តាមធម្មតាជនជាតិនីមួយៗមានលក្ខណៈតម្លៃ ពិសេសក្នុងការឆ្លុះបញ្ចាំងចិត្តគំនិតគេ។ ដូច្នេះ អ្នកនិពន្ធត្រូវបំផុសបង្ហាញយ៉ាងណាឱ្យឃើញទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីល្អរបស់ជាតិ រួចការពារដួងព្រលឹង និងនិមិត្តរូបរបស់ជាតិឱ្យស្ថិតស្ថេរគង់វង្ស និងចេះច្នៃឥទ្ធិពលបរទេសឱ្យស្របនឹងវប្បធម៌ជាតិ។ ក្រៅពីនេះ លក្ខណៈជាតិក៏តម្រូវឱ្យមានការទទួលយកវប្បធម៌បរទេសជឿនលឿនមកបំពេញបន្ថែមលើវប្បធម៌ជាតិខ្លួនឱ្យកាន់តែមានភាពប្រសើរឡើងដែរ ប៉ុន្តែត្រូវស្ថិតក្នុងលក្ខខណ្ឌរក្សាលក្ខណៈជាតិជានិច្ច។

facebook.com/moey.gov.kh moey.gov.kh

៨ . លក្ខណៈអន្តរជាតិ

មនុស្សយើងក្រៅពីរួមផ្តុំជនជាតិ នៅមានការរួមផ្តុំអន្តរជាតិផងដែរ ។ មានន័យថា អក្សរសិល្ប៍ បានជះឥទ្ធិពលទាំងផ្នែកអត្ថន័យ អត្ថរូបទៅលើឆាកអន្តរជាតិទទួលយកមកសិក្សាដូចស្នាដៃជាតិរបស់ខ្លួនដែរ ។ លក្ខណៈអន្តរជាតិ គឺជាលក្ខណៈមួយរបស់អក្សរសិល្ប៍ បន្ទាប់ពីស្នាដៃមានលក្ខណៈជាតិរួចហើយ ។ បានន័យថា នៅពេលដែលជាតិទទួលស្គាល់ថា រឿងនេះមានតម្លៃទ្រង់ទ្រាយ វប្បធម៌ជាតិ ហើយបរទេសក៏បានមករៀនសូត្រផ្សព្វផ្សាយនៅក្នុងអន្តរជាតិរបស់គេ ។ ពេលនោះហើយ ដែលអក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈអន្តរជាតិ ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃលក្ខណៈអន្តរជាតិរបស់អក្សរសិល្ប៍រួមមាន ៖

- ជាស្នាដៃដែលបម្រើនូវឧត្តមគតិ ផលប្រយោជន៍របស់មនុស្សជាតិទូទៅ
- ខ្លឹមសារនៃស្នាដៃបានបម្រើផលប្រយោជន៍សង្គម សមូហភាព អន្តរជាតិ
- ជាស្នាដៃដែលសិក្សាស្រាវជ្រាវស៊ីជម្រៅលើផ្នែកសង្គមសាស្ត្រ មនោគមវិជ្ជា នយោបាយ សង្គមស្រាវជ្រាវផ្សព្វផ្សាយពីការរីកចម្រើនបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រ ដើម្បីធ្វើឱ្យជីវិតមនុស្ស ជាតិទាំងមូលរស់នៅប្រកបដោយសុខមាលភាពសុភមង្គល ។
- ស្នាដៃបានបង្កើតនូវតួតាងខ្លះដែលមានឧត្តមគតិ ហើយតាមរយៈឧត្តមគតិនេះ គេបានបញ្ជេញនូវសកម្មភាព ដែលគួរដកស្រង់ធ្វើជាមេរៀនជាគំរូនៃបទពិសោធក្នុងការត្រិះរិះពិចារណានិងយកទៅអនុវត្តក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់មនុស្សជាទូទៅ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
www.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ការសិក្សាអំពីលិខិតផ្លូវការរដ្ឋបាល

លិខិតរដ្ឋបាលធ្វើឡើងសម្រាប់ទាក់ទងគ្នាជាផ្លូវការពីស្ថាប័នខ្ពស់មកស្ថាប័នទាប ឬពីស្ថាប័នទាបទៅស្ថាប័នខ្ពស់ ឬស្ថាប័នដែលមានឋានៈស្មើនិងប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។ ទម្រង់លិខិតរដ្ឋបាលនីមួយៗចែកចេញជាបីផ្នែក គឺផ្នែកក្បាល(ដើម) ផ្នែកអត្ថបទ(កណ្តាល) និងផ្នែកបញ្ចប់(បញ្ចប់) ។ ចូរអានទម្រង់គំរូលិខិតរដ្ឋបាលខាងក្រោម ៖

- **លិខិតពីស្ថាប័នខ្ពស់ទៅស្ថាប័នទាប**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលារាជធានីភ្នំពេញ

លេខ ..... រាជធានីភ្នំពេញ , ថ្ងៃទី .....ខែ .....ឆ្នាំ ២០ ...

ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលទទួលបន្ទុករាជធានីភ្នំពេញ
គោរពមក
លោកប្រធានមន្ទីរអប់រំ យុវជន និងកីឬារាជធានីភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ : ការធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ច

សេចក្ដីដូចបានចែងក្នុងកម្មវត្ថុខាងលើនេះ ខ្ញុំសូមជម្រាបលោកថា នៅសាលារាជធានីភ្នំពេញត្រូវរៀបចំធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តម ..... ប្រធានរដ្ឋសភា ប្រទេស .....នៅថ្ងៃទី .....ខែ .....ឆ្នាំ ២០.... វេលាម៉ោង ៩ : ៣០នាទីព្រឹក ។

អាស្រ័យហេតុនេះ សូមលោកមេត្តាជួយផ្សព្វផ្សាយនិងរៀបចំចាត់ចែងបុគ្គលិកសិក្សានិងសិស្សានុសិស្សទាំងអស់របស់លោកចូលរួមក្នុងពិធីនេះឱ្យបានច្រើនកុះករ ។

សូមលោកទទួកនូវការរាប់អានដ៏ស្មោះស្ម័គ្រអំពីខ្ញុំ ។

ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលទទួលបន្ទុករាជធានីភ្នំពេញ
ហត្ថលេខា ឈ្មោះ និងត្រា

ចម្លងជូន
-គ្រប់មន្ទីរជុំវិញរាជធានី
"ដើម្បីចូលរួម"
-ឯកសារកាលប្បវត្តិ

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh

- **លិខិតពីស្ថាប័នទាបទៅស្ថាប័នខ្ពស់**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាខណ្ឌ (ដ.ក)

លេខ .....

អភិបាលខណ្ឌ (ដ.ក)

គោរពមក

ឯកឧត្តមប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលទទួលបន្ទុករាជធានីភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ : សំណើសុំជ្រើសរើសបុគ្គលិក

សេចក្តីដូចបានចែងក្នុងកម្មវត្ថុខាងលើនេះ ខ្ញុំបាទមានកិត្តិយសសូមជម្រាបឯកឧត្តមមេត្តាជ្រាបថា សព្វថ្ងៃនេះនៅការិយាល័យរដ្ឋបាលខណ្ឌ(ដ.ក) មានការខ្វះខាតបុគ្គលិកបម្រើការចំនួន ០១នាក់ ។

អាស្រ័យហេតុនេះសូមឯកឧត្តម មេត្តាអនុញ្ញាតឱ្យសាលាខណ្ឌជ្រើសរើសបុគ្គលិកតាមចំនួនត្រូវការដោយអនុគ្រោះ ។

សូមឯកឧត្តមទទួលនូវការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំ ។

ភ្នំពេញ , ថ្ងៃទី ..... ខែ .....ឆ្នាំ ២០១១

អភិបាលខណ្ឌ

ហត្ថលេខា ឈ្មោះ និងត្រា

ចម្លងជូន
-ឯកសារកាលប្បវត្តិ

លំហាត់

ចូររៀបគ្នាជាក្រុមតូចៗ រួចពិភាក្សាសរសេរលិខិតផ្ញើការរដ្ឋបាលតាមទម្រង់ខាងលើ ។

១. សរសេរលិខិតពីអង្គភាពអ្នកជួនទៅមន្ទីរអប់រំ យុវជន និងកីឡាខេត្តតាមរយៈការិយាល័យអប់រំស្រុក ។

២. សរសេរលិខិតអញ្ជើញមាតាបិតា សហគមន៍ អាជ្ញធរឱ្យចូលរួមក្នុងពិធីមួយក្នុងសាលារបស់អ្នក ។

៣. សរសេរលិខិតពីស្ថាប័នទាបទៅស្ថាប័នខ្ពស់និងពីស្ថាប័នខ្ពស់ទៅស្ថាប័នទាប ។

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

៣ អក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម

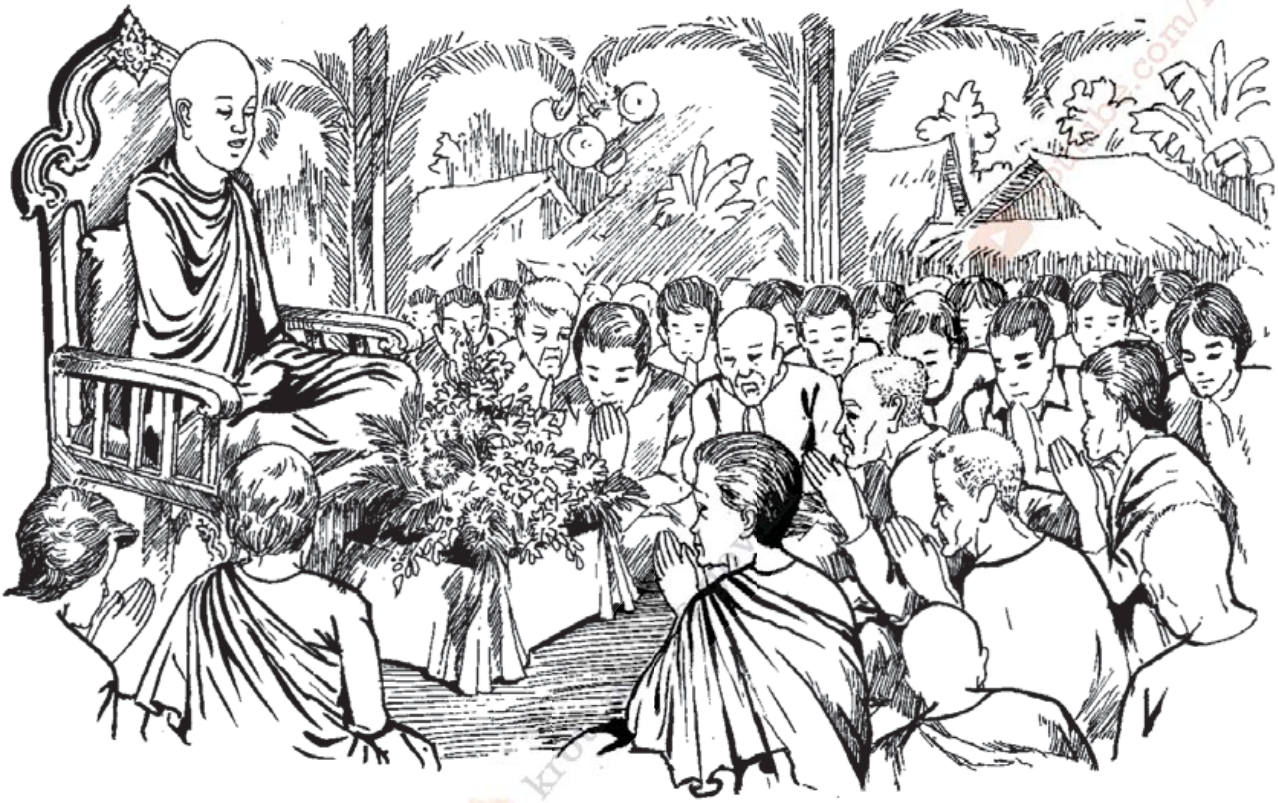

អក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម គឺជាអក្សរសិល្ប៍ដែលទទួលឥទ្ធិពលពីព្រះពុទ្ធសាសនា ។ រឿងក្នុងគោលពុទ្ធនិយមមានលក្ខណៈខុសស្លែកពីរឿងក្នុងគោលព្រាហ្មណ៍និយម ដោយគោលគំនិតធំ ឬមូលបញ្ហានៃរឿងពុទ្ធនិយម គឺការសាងបារមីរបស់ព្រះពោធិសត្ត ដើម្បីបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ ដំណោះស្រាយបញ្ហាក្នុងរឿងពុទ្ធនិយម គឺអហិង្សា ឬសន្តិវិធី ។ រីឯតួអង្គឯកប្រុសជាព្រះពោធិសត្វនិងតួអង្គឯកស្រីជាកន្សែ្ងសពេ៉ជ្ជ ។ ចុងបញ្ចប់នៃរឿង គឺការសរជាតិ ។ រឿងក្នុងអក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម មានពីរបែប គឺ រឿងពុទ្ធនិយមសុទ្ធសាធនិងរឿងបែបពុទ្ធនិយមក្លាយ ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាអំពីគោលគំនិតសំខាន់ៗរបស់ពុទ្ធសាសនា លក្ខណៈសម្គាល់រឿងបែបពុទ្ធនិយម អត្ថបទដកស្រង់រឿងព្រះវេស្សន្តរ ខ្ជឹមសារអត្ថបទ វិធីតែងនិពន្ធមួយចំនួននិងអត្ថបទរឿងបែបពុទ្ធនិយមមួយចំនួនទៀត ។ អ្នកនឹងបានសិក្សាបន្ថែមទៀតអំពីការវិវត្តនៃអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ លក្ខណៈអ្នកនិពន្ធនិងស្នាដៃមួយចំនួន រៀបរាប់ឡើងវិញពីគោលគំនិតសំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងទ្រឹស្តីព្រះពុទ្ធសាសនា បន្ទាប់ពីបានស្តាប់ ព្រមទាំងសំណេរបំពេញលិខិតរដ្ឋបាលផ្លូវការមួយចំនួន ។

ពុទ្ធសាសនា

ពុទ្ធសាសនាមានដើមកំណើតនៅប្រទេសឥណ្ឌាក្នុងសតវត្សទី ៦មុនគ្រិស្តសករាជ ប្រហែលគ្នានឹងកំណើតព្រាហ្មណ៍និយមដែរ ។ នៅសតវត្សទី៣មុនគ្រិស្តសករាជ ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទអសោក ពុទ្ធសាសនាត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយពាសពេញទាំងក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាទាំងក្រៅប្រទេស ។ តាមប្រវត្តិសាស្ត្រ គេបានដឹងថានៅពុទ្ធសតវត្សទី៣(ព.ស. ២៣៤)គឺមុនគ.ស. ៣០០ឆ្នាំម្ល៉េះ ព្រះបាទអសោកពុទ្ធសាសនិកដ៏ផ្ទើមក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាបានបញ្ជូនសមណទូតពីរអង្គគឺព្រះសោណត្ថេរ និងព្រះឧត្តរត្ថេរឱ្យនាំយកពុទ្ធសាសនាថេរវាទមកផ្សាយនៅសុវណ្ណភូមិ (អាស៊ីអាគ្នេយ៍) ។ តាមសិលាចារិករ៉ូកាញ់ (វៀតណាមខាងត្បូង)ទំនងជាពុទ្ធសាសនាចូលមកប្រតិស្ឋានក្នុងប្រទេសខ្មែរនៅសតវត្សទី២នៃគ្រិស្តសករាជក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទស្រីមារ:ឬហ្វាន់ចេរម៉ន ។

ស្ថាបនិកនៃពុទ្ធសាសនា គឺព្រះពុទ្ធគោតម (៥៦៤-៤ផ១ាមុនគ.ស.) ។ ព្រះអង្គមានព្រះជន្មគង់នៅ បានប្រៀនប្រដៅ និងបានចូលបរិនិព្វានៅប្រទេសឥណ្ឌាភាគឦសាននៅពេលដែលទស្សនៈឥណ្ឌាបុរាណកំពុងចោទជាបញ្ហាអំពីសុពលភាពនៃសម្មតិកម្មខ្លះៗជាគ្រឹះផ្ទាល់របស់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែព្រះធម៌ជាពាក្យប្រៀនប្រដៅទាំងឡាយ និងឥទ្ធិពលរបស់ព្រះអង្គបានផ្សព្វផ្សាយទៅទូទាំងទ្វីបអាស៊ីភាគកណ្តាល ខាងត្បូង និងខាងជើងដែលនៅទីនោះៗបានបន្តផ្តល់ឱ្យមានចំណងវប្បធម៌រួមគ្នាមួយ ហើយព្រះធម៌ជាពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គក៏ត្រូវបានគេស្គាល់នាពេលសព្វថ្ងៃនេះ នៅក្នុងអឌ្ឍគោលខាងលិចផងដែរ ។ នៅពេលខាងក្រោយមក ពុទ្ធសាសនាត្រូវបែកចេញជានិកាយផ្សេងៗ ។ និកាយទាំងឡាយនោះ នៅតែបានរក្សាប្រពៃណីនៃជីវភាពរបស់ព្រះអង្គ ។ ប្រពៃណីទាំងនោះភាគច្រើនឃើញមាននៅក្នុងភាសាបាលី ភាសាសំស្ក្រិត ភាសាចិន និងភាសាទីបេ ។ ចេញពីភាសាទាំងនោះ ការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យថ្មី ស្វែងរកឃើញក្របខណ្ឌព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ មានស្ថិរភាពបង្ហូរនៅក្នុងចរិតមួយ ដែលគេនៅតែធ្វើបុណ្យអបអរសាទរនៅឡើយក្រោយពេល ២ ៥០០ឆ្នាំបានកន្លងទៅ ។ ពុទ្ធសាសនា គឺជាសាសនាផង និងជាទស្សនវិជ្ជាផង ។ វាហាក់ដូចជាព្រះពុទ្ធ និងគ្រូអាចារ្យប្រដៅសាសនាសហសម័យដទៃទៀតផង ហើយព្រះធម៌ជា "វាទ: និងវិនិយ"មួយ ។ នេះបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា យោងតាមទស្សនៈឥណ្ឌាបុរាណវាទ:ឬទស្សនវិជ្ជាមួយមិនអាចប្រតិបត្តិកើតដោយគ្មានវិនិយសមស្របទេ ។ តាមការពិតព្រះពុទ្ធបានបញ្ញត្តិក្រមចរិយាធម៌មួយយ៉ាងល្អសម្រាប់ភិក្ខុ និងភិក្ខុនី ហើយទ្រង់ក៏បានទូន្មានពុទ្ធសាសនិកជនជាគ្រហស្ថឱ្យចេះប្រព្រឹត្តធ្វើខ្លួនយ៉ាងណាផងដែរ ។

ពុទ្ធសាសនា គឺជាសាសនាមនុស្សនិយម ។ រូបមន្តដំបូងបំផុតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ត្រូវបានគេរកឃើញនៅក្នុងអ្វីដែលគេស្គាល់ថាជា "ចតុរារិយសច្ច:" ដែលត្រូវតែជាការយកចិត្តទុកដាក់របស់

មនុស្ស ប្រកបដោយប្រាជ្ញាគ្រប់រូប និងជាសេចក្តីប្រកាសត្រឹមត្រូវ ស្តីពីធម្មជាតិនៃលោកនិងធម្មជាតិនៃមនុស្ស ។

ចតុរារិយសច្ចៈ (អរិយសច្ចៈបួន)គឺ :

១. ទុក្ខអរិយសច្ចៈ ទាក់ទងនឹងធម្មជាតិពិតនៃជីវិត សេចក្តីសោកសៅ និងសេចក្តីសប្បាយតែខាងក្រៅនៃជីវិតការខកចិត្ត និងទោមនស្សនៃជីវិតអនិច្ចតានិងអនត្តានៃជីវិត ។ បុគ្គលគប្បីយល់ប្រការនេះជាការណ៍ពិតដោយច្បាស់លាស់និងដោយពេញលេញ ។

២. សមុទយអរិយសច្ចៈ (ហេតុនៃទុក្ខ) សម្តែងថាទុក្ខបណ្តាលមកពីប្រភេទនៃរាគៈ ឬតម្រេកដែលជិតជាមដោយកាមតណ្ហា កិលេស និងសេចក្តីសៅហ្មងដទៃទៀត ។ បុគ្គលមិនគ្រាន់តែយល់ដឹងនូវការពិតនេះដោយច្បាស់លាស់ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវមានសេចក្តីព្យាយាមលុបបំបាត់បំផ្លាញចោលនិងរំលើងឫសគល់រាគៈទាំងនោះថែមទៀត ។

៣. និរោធទុក្ខអរិយសច្ចៈ (ការរំលត់ទុក្ខ) អះអាងពីលទ្ធភាពជម្នះទុក្ខបាន ដោយនិយាយយោងទៅរកគុណធម៌ដ៏ខ្ពស់បំផុតនៃពុទ្ធសាសនាគឺនិព្វាន ដែលគេត្រូវសម្រេចបានក្នុងជាតិនេះនៅក្នុងជីវិតផ្ទាល់របស់គេ ហើយក៏មិនមែនជាតថភាពបរមត្ថដូចនៅក្នុងវេទាន្តៈទេ ។ បុគ្គលត្រូវខិតខំព្យាយាមសម្រេចឱ្យបានយ៉ាងឆាប់ ។

៤. មគ្គអរិយសច្ចៈ មាគ៌ានាំទៅកាន់ការរំលត់ទុក្ខពិតប្រាកដ ការយល់ដឹងនូវមគ្គៈតែប៉ុណ្ណោះមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ គេត្រូវខិតខំដើរតាមមាគ៌ានេះ និងប្រតិបត្តិតាមដោយទៀតទាត់ទៀត ។

(រៀបរៀងនិងកែសម្រួលពីសៀវភៅអរិយធម៌ខ្មែររបស់អ្នកស្រី ត្រឹង-ងា ទំព័រ ២៥-៣៣)

សំណួរ

១. តើពុទ្ធសាសនាមានកំណើតពីពេលណា ? នៅឯណា ?

២. តើពុទ្ធសាសនាមានការរីកចម្រើនក្នុងសម័យណា ? ហើយចូលមកផែនដីសុវណ្ណភូមិតាមរយៈនរណា ? មានអ្វីជាភស្តុតាង ?

៣. តើនរណាជាអ្នកបង្កើតពុទ្ធសាសនា ? ព្រះអង្គជាជនជាតិអ្វី ?

៤. ចូរអ្នករាប់និកាយផ្សេងៗនៃពុទ្ធសាសនាឱ្យបានពីរ ។

៥. ចូរបង្ហាញថាពុទ្ធសាសនាជាសាសនាមនុស្សនិយម ។

៦. តើអ្នកយល់ដូចម្តេចចំពោះពុទ្ធសាសនា ?

facebook.com/moeys.gov.kh
kru.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

វិវត្តន៍អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- ត្រៃវេទ (ន) : គម្ពីរសម្តែងបែបរបៀបផ្សេងៗខាងសាសនាព្រាហ្មណ៍ក្នុងសម័យដើម មានត្រឹមតែបីយ៉ាង ដែលពួកព្រាហ្មណ៍ក៏ប្រកាន់ជឿស៊ប់ថា មហាព្រហ្ម ប្រសិទ្ធិឱ្យកើតឡើង ... ។
- វិបរិត (គុ) : ដែលប្រែប្រួល ផ្លាស់ប្រែ ដែលមិនពិត ដែលជាទំនាស់នឹងគ្នា ដែលផ្ទុយគ្នា ទីទៃពីគ្នា ។
- វិវត្តន៍ (ន) : ការប្រែចម្រើនឡើង ការស្ទុះទៅមុខ ។
- វិបត្តិ (ន) : សេចក្តីប្រែប្រួល ដំណើរថ្លោះធ្លាក់ សេចក្តីវិនាស អន្តរាយ ដំណើរទទួលគ្រោះថ្នាក់ ដំណើរហិនហោច ... ។
- សាស្ត្រ (ន) : សត្រា គម្ពីរក្បួន ។
- និន្នាការ (ន) : អាការដែលទ្រេតទេរទៅ ឬដែលលម្អៀងទៅម្ខាងៗ ។
- ជាតិនិយម (ន) : សេចក្តីកំណត់តាមកំណើត ការនិយមតែជាតិរបស់ខ្លួន ។
- ចរន្ត (ន) : ចលនាឬដំណើរប្រព្រឹត្តទៅដោយកម្លាំងនៃធាតុទឹកនិងធាតុភ្លើងជាដើម ។

facebook.com/moeys.gov.kh
moeys.gov.kh
moeys.gov.kh/moeys

- បដិវត្តន៍ (ន) : ការប្រែប្រួល ការវិលត្រឡប់ ការកែប្រែ ឬផ្លាស់ប្តូរ ។ ការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងឆាប់រហ័សនូវរបបគ្រប់គ្រងចាស់ ដែលមិនចម្រើនឱ្យបានចម្រើនលូតលាស់ទាន់កាលសម័យជាដើមការប្រព្រឹត្តប្រឆាំងដោយកម្លាំងអាវុធចំពោះអំពើរំលោភ ។
- បញ្ញវន្ត (ន) : អ្នកមានប្រាជ្ញា អ្នកប្រាជ្ញ អ្នកយកចិត្តទុកដាក់ប្រើគំនិតត្រិះរិះក្នុងកិច្ចការគ្រប់ជ្រុង ។
- ប្រលោមលោក (ន) : រឿងប្រលោមចិត្តមនុស្សលោក គឺរឿងដែលអ្នកតែងប្រតិដ្ឋដូចឡើងដោយឥតមានច្បាប់ដើមជាការណ៍ពិតប្រាកដជាគោលចារឹកឡើយ ។
- សង្គមរាស្ត្រនិយម(ន) : ជារបបនយោបាយមួយនៅកម្ពុជានាទសវត្សទី ៦០ ។
- ប្រជាធិបតេយ្យ (ន) : ភាពនៃប្រទេសដែលមានប្រជារាស្ត្រជាអធិបតី គឺប្រទេសឬរដ្ឋបាលដែលមានប្រជាជនជាធំក្នុងការរើសតំណាងរបស់ខ្លួនឱ្យជាអ្នកសម្រេចកិច្ចការក្នុងប្រទេស ... ។
- ប្រជាប្រិយ (គុ) : ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់ពួករាស្ត្រ(ប្រជាជន) ។
- ផលិតកម្ម (ន) : ការបង្កើនផល ការធ្វើឱ្យបានផល ការបង្ហាញឬបញ្ចេញផលឱ្យឃើញជាក់ស្តែង អំពើដែលនាំឱ្យបានសម្រេចផល ។
- សមាគម (ន) : ការមកជួបជុំ ការប្រជុំ ការរួមគំនិតគ្នា ដំណើររួបរួម កិច្ចការជាមួយគ្នា ។
- រណសិរ្ស (ន) : ក្បាលទ័ព ខាងមុខនៃកងទ័ព ជួរនៃកងទ័ពដែលរៀបចំត្រៀមខ្លួនចាំឈមមុខបម្រុងប្រយុទ្ធនឹងបច្ចាមិត្ត ។
- សាធារណរដ្ឋ (ន) : រដ្ឋដែលបណ្តារាស្ត្រជ្រើសរើសតំណាងរបស់ខ្លួន ហើយចាត់តាំងឱ្យកាន់កាប់ផែនដី ។ រដ្ឋដែលគ្មានស្តេចគង់រាជ្យ ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

អ្នកធ្លាប់បានសិក្សាអំពីការវិវត្តនៃអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនៅមេរៀនមុខខ្លះហើយ ។ ឥឡូវអ្នកសិក្សាអំពីប្រវត្តិអក្សរសិល្ប៍តាមដំណាក់កាលសង្គមប្រវត្តិសាស្ត្រ អំពីអ្នកកវី អ្នកនិពន្ធ និងស្នាដៃរបស់លោកនៅដំណាក់កាលនីមួយៗតាមខ្លឹមសារអត្ថបទ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

គ. អត្ថបទ

អក្សរសិល្ប៍ ជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំងតថភាពសង្គម។ តាមស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ យើងអាចឆ្លុះឃើញការរស់នៅរបស់សង្គមមនុស្សក្នុងសម័យកាលនីមួយៗ ហើយអាចឱ្យយើងធ្វើការវិភាគវាយតម្លៃពីចរិតអ្នកកវីនិពន្ធនិងបំណងរបស់អ្នកនិពន្ធ ដែលបង្កប់នៅក្នុងស្នាដៃនោះ។

បើយោងតាមប្រវត្តិសាស្ត្រ គេចែកសង្គមខ្មែរជាបីដំណាក់កាលធំៗ គឺសម័យមុនអង្គរ សម័យអង្គរ និងសម័យក្រោយអង្គរ។ ចំណែកស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ក៏ត្រូវបានបែងចែកជាបីដំណាក់កាលធំៗ គឺអក្សរសិស្ប៍សម័យបុរាណ អក្សរសិល្ប៍កណ្តាល និងអក្សរសិល្ប៍សម័យទំនើប។

១ . អក្សរសិល្ប៍សម័យបុរាណ

អ្នកស្រាវជ្រាវប្រវត្តិអក្សរសិល្ប៍ បានកំណត់ថា សម័យមុនអង្គរនិងសម័យអង្គរ គេឃើញមានសេសសល់តែសិលាចារឹក ដែលភាគច្រើនសរសេរជាភាសាសំស្ក្រិត ហើយខ្លះទៀតសរសេរជាអក្សរខ្មែរបុរាណដែលពិបាកយល់។ នៅសម័យអង្គរដ៏រុងរឿង គេឃើញមានសិលាចារឹកខ្លះបានប្រាប់ឈ្មោះអ្នកកវីដូចជា ៖

- បណ្ឌិតសិវសោម មានចំណេះខាងក្បួនច្បាប់ផ្សេងៗក្នុងអក្សរសាស្ត្រនិងមន្តវិជ្ជាគាថាខាងព្រាហ្មណ៍សាសនា។ លោកបានបកប្រែរឿងមហាភារត:និងក្បួនវេយ្យាករណ៍។ ស្នាដៃសិលាចារឹកប្រាសាទកណ្តាលដើម នៅចម្ងាយ ៣០០ម ខាងលិចកំពែងប្រាសាទព្រះគោ។
- បណ្ឌិតយតិអមរភាវ: ឋាន:សង្ឃរាជនៅវត្តឥន្ទ្រស្រម (ផ្នែកសាសនាព្រាហ្មណ៍)។ ស្នាដៃសិលាចារឹកភ្នំបាយ័ង្ក នៅស្រុកទ្រាំង ខេត្តតាកែវ។
- បណ្ឌិតទិវាករ មានចំណេះចារត្រែវេទស្ទាត់ជំនាញ។ ស្នាដៃសិលាចារឹកប្រាសាទកំភ ីស នៅឃុំយាង(ម្ហូព្រៃ) ចម្ងាយ ២៥គ.ម ពីកោះកែវ។
- បណ្ឌិតកវិន្ទ្ર: មានឋាន:ជាទីប្រឹក្សានៃមហាក្សត្រផ្ទាល់។ ស្នាដៃសិលាចារឹកប្រាសាទខ្ទាស្ថិតនៅក្នុងខេត្តម្ហូព្រៃ។
- បណ្ឌិតភូបេន្ទ្ર: ជាអធិបតីលើអ្នកប្រាជ្ញនិងចៅក្រម(នីតិសាស្ត្រ)។ ស្នាដៃសិលាចារឹកប្រាសាទទរ ស្ថិតនៅតំបន់វត្តភូ (ប្រទេសឡាវ)។
- ព្រះនាងឥន្ទ្រទេវី ជាព្រះអគ្គមហេសីទី ២ នៃព្រះបាទជ័យវរ្ម៉ន ទី ៧ និងជាអត្ថសាធ្យបត្ថម្ភខាងព្រះពុទ្ធសាសនា។ ស្នាដៃសិលាចារឹកប្រាសាទភីមានអាកាស (ខេត្តសៀមរាប)។

- បណ្ឌិតសិរីវាចារ្យ ជាអធិការត្រួតត្រាខាងសីលធម៌ ។ ស្នាដៃសិលាចារឹកប្រាសាទតាកែវ (ខេត្ត សៀមរាម) ។

ក្រៅពីនេះមានសិលាចារឹក រាប់រយទៀត ដែលគេពុំបានស្គាល់ឈ្មោះអ្នកនិពន្ធឡើយ ។

២ . អក្សរសិល្ប៍សម័យកណ្តាល (សម័យក្រោយអង្គរ)

នៅសម័យក្រោយអង្គរ ប្រទេសខ្មែរមានវិបវិតដោយសារតែសង្គ្រាម ។ គ្រោះមហន្តរាយទាំងអស់នេះធ្វើឱ្យការសិក្សា តែងនិពន្ធ ក្បួនខ្នាត ឬការចងក្រងកត់ត្រានូវព្រឹត្តិការណ៍ផ្សេងៗថយចុះជាលំដាប់ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ អ្នកនិពន្ធ កវីបណ្ឌិតខ្មែរពុំលះបង់សេចក្តីព្យាយាមចងក្រងអត្ថបទ រឿងរ៉ាវកត់ត្រាលើថ្មនិងចារលើក្រាំង ឬស្លឹកឬ ដើម្បីលាតត្រដាងនូវទឹកចិត្តរបស់ខ្លួនសម្រាប់ទុកជាកេរមរតកនិងជាវិភាគទានយ៉ាងធំក្នុងវិស័យវប្ផធម៌ អរិយធម៌ជាតិដែរ ។ អត្ថន័យនៃអត្ថបទមានលក្ខណៈរឿងប្រឌិតតាមបែបមនោសញ្ចេតនា ។ រឿងក្នុងជាតកបែបបាលី បានធ្វើតែងផ្សំប្រមុំតាមចិត្តគំនិតរបស់ខ្លួន ដើម្បីសម្របទៅតាមជំនឿ បញ្ហាជីវភាពរស់នៅនាសម័យនោះ ។ អត្ថបទភាគច្រើនសរសេរជាពាក្យកាព្យមានបទកាកគតិ ពំនោល ព្រហ្មគតិ បទភុជង្គលីលាជាដើម ។

កវីនិពន្ធនិងស្នាដៃនាសម័យនោះមានដូចជា ៖

- អ្នកឧញ្ញាចក្រីកែវ និពន្ធសាស្ត្រា "ដាវរឿង" ជាពាក្យកាព្យ ។
- បណ្ឌិតកោ និពន្ធសាស្ត្រា "ជ័យទត្ត" ជាពាក្យកាព្យ ។
- បណ្ឌិតស្ពាតឬសំអាត និពន្ធសាស្ត្រា "មុច្ចលិន" ជាពាក្យកាព្យ ។
- ព្រះអារិយគាមុនីហ៊ីង មានឋានៈជារាជាគណៈសម័យក្រុងឧដុង្គមានជ័យ និពន្ធសាស្ត្រា "ជិនវង្ស" ជាពាក្យកាព្យ ។
- កវីយ៉ែម និពន្ធសាស្ត្រា "វិមានចន្ទ" ជាពាក្យកាព្យនិងមានកវីនិពន្ធនិងស្នាដៃច្រើនទៀត ដែលខ្លះស្គាល់ឈ្មោះអ្នកតែងដឹងកាលបរិច្ឆេទ ខ្លះទៀតពុំស្គាល់ឈ្មោះនិពន្ធទេ ។

ក្នុងសម័យនោះ គេហៅថា "សាស្ត្រា" ជំនួសពាក្យ "រឿង" ដូចជា សាស្ត្រាជ័យទត្ត សាស្ត្រាដាវរឿង ... គេហៅដូចនេះប្រហែលជាគេសម្អាងថា រឿងរ៉ាវទាំងនោះគឺចារលើសាស្ត្រាស្លឹកឬ ។

៣ . អក្សរសិល្ប៍សម័យទំនើប

ដំណាក់កាលនេះ អក្សរសិល្ប៍មានការវិវត្តខ្លាំងណាស់ ដែលយើងអាចចែកជា ៥ សម័យសំខាន់ៗ ៖

- **សម័យអាណាព្យាបាលបារាំង (១៨៦៣-១៩៥៤)**

សម័យនេះខ្មែរ មានវិបត្តិភាសាជាតិយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ កូនចៅខ្មែរត្រូវពួកអាណាព្យាបាលចាប់បង្ខំឱ្យរៀនភាសាបារាំងតាំងពីថ្នាក់ដំបូងឡើងទៅ ។ អក្សរខ្មែរបានទៅជ្រកកោនក្នុងទីវត្តអារាមព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏មានកូនខ្មែរមួយចំនួនធំទៅសិក្សារៀនសូត្រនៅទីនោះ ។ ការតាក់តែងនិពន្ធស្នាដៃគ្រប់យ៉ាងត្រូវឆ្លងកាត់ត្រួតពិនិត្យពីពួកបារាំងដែរ ។ ទោះបីជាមានគំនាបដ៏ខ្លាំងរបស់ពួកអាណាព្យាបាលបែបនេះក៏ដោយ ក៏គេសង្កេតឃើញមានស្នាដៃមួយចំនួនបានបង្ហាញនូវមសារៈនិងគន់របបគ្រប់គ្រងបែបនេះដែរ ។ រឿង "កូនចៀមនិងចចក" ក្នុងគតិលោកដែលជាស្នាដៃកវីនិពន្ធសុតន្តប្រឹជាឥន្ទ ច្បាប់ល្បើកថ្មី របស់លោកតាក្រម ង៉ុយ និងស្នាដៃផ្សេងទៀតក៏សុទ្ធតែបានបង្ហាញគំនិតរិះគន់ដ៏ខ្លាំងក្លាចំពោះអាណាព្យាបាលបារាំង ។ ក្រៅពីនេះ ការតាក់តែងស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍គ្រានោះ មួយចំនួនបានទទួលឥទ្ធិពលពីបរទេស ដោយមានស្នាដៃខ្លះ សរសេរជាពាក្យរាយ ហើយគេឱ្យឈ្មោះថា **ប្រលោមលោក** ។ ចូរចងចាំថាសម័យនេះបានបង្កើតពុម្ពអក្សរខ្មែរ មានបោះពុម្ពសៀវភៅជាលើកដំបូង រៀបចំវចនានុក្រមខ្មែរ បង្កើតទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយា ហើយក៏មានការប្រឡងប្រជែងអក្សរសាស្ត្រ ហើយនឹងបង្កើតក្រុមពុទ្ធសាសនាបណ្ដិត្យផងដែរ ។

- **សម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម (១៩៥៣-១៩៧០)**

សម័យឯករាជ្យ អ្នកនិពន្ធមានសេរីភាពក្នុងការនិពន្ធមានគន្ធការជាតិនិយម សង្គមនិយមប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រជាប្រិយ ។ ផលិតកម្មអក្សរសិល្ប៍ប្រកបដោយវឌ្ឍនភាពខ្លាំងក្លា ជាពិសេសនៅរវាងឆ្នាំ ១៩៦៥និង ១៩៦៦ គឺប្រទេសទទួលការរីកចម្រើនដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតក្នុងវិស័យវប្ប្ធម៌ ដោយមានសកលវិទ្យាល័យរីកដុះដាលក្នុងព្រះរាជាណាចក្រ ។ ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍មានច្រើនប្រភេទដូចជា ប្រលោមលោក កំណាព្យ រឿងល្ខោន សៀវភៅបច្ចេកទេស សៀវភៅសិក្សាអប់រំ សៀវភៅទាក់ទងនឹងទស្សនវិជ្ជា ។ល។ នៅសម័យនោះអ្នកនិពន្ធខ្មែរបានបង្កើតសមាគម ដើម្បីពង្រីងនិងផ្សព្វផ្សាយអក្សរសិល្ប៍ជាតិ ព្រមទាំងមានការប្រលងប្រជែងយកពានរង្វាន់ឥន្ទ្រទេវីរវាង ៥ឆ្នាំម្ដង ។ អ្នកនិពន្ធនិងស្នាដៃសម័យនោះមានច្រើនណាស់ដូចជា ៖

- លោក អ៊ីម ឆោម សមាជិកសមាគមអ្នកនិពន្ធខ្មែរ បានទទួលជ័យលាភីអក្សរសិល្ប៍ឥន្ទ្រទេវីនៅឆ្នាំ ១៩៦៥ ចំពោះប្រលោមលោករឿង **នាងរ៉ែនណែត** និងស្នាដៃផ្សេងទៀត គឺរឿងព្រេងខ្មែរជាកំណាព្យ រឿង **ក្រឡាហោមគង់**ជាដើម ។

- លោកទ្រិញ ว៉ាញ ជាសមាជិកអ្នកនិពន្ធខ្មែរ ។ ស្នាដៃរបស់លោក គឺរឿង **ខ្ញុំមានព្រោះអ្វី ?**
- លោក ហ៊ីល សុំផា ជាប្រធានសមាគមអ្នកនិពន្ធខ្មែរក្នុងចន្លោះឆ្នាំ ១៩៥៧-១៩៧៤ ។ ស្នាដៃរបស់លោកមានរឿង ចោរបិទមុខ រឿងចោរលួចប្រាក់ រឿងចោរភ្នំតែ្បង រឿងចិត្ត ខ្ជីពុក និងសិក្សាកថា វចនានុក្រមច្បាប់ជាដើម ។
- លោកកេង ว៉ាន់សាក់ ជានិស្សិតមកពីប្រទេសបារាំង ។ លោកបាននិពន្ធរឿងល្ខោន កំណាព្យ និងសិក្សាកថាជាច្រើន ។ រឿងល្ខោនសាច់ពុំបានស៊ីយកឆ្ពីងព្ស្ដ្ដ កំណាព្យចិត្តក្រមុំ កុកកាម កិលេសជាដើម ។

នៅសម័យនោះមានកវីនិពន្ធជាច្រើនទៀត ហើយមានខ្លះបានបន្ដការតែងនិពន្ធមកដល់សម័យសាធារណរដ្ដខ្មែរ ។

- **អក្សរសិល្ប៍សម័យសាធារណរដ្ដខ្មែរ (១៩៧០-១៩៧៥)**

ប្រទេសកម្ពុជានាសម័យនោះ ស្ថិតក្នុងភ្លើងសង្គ្រាមយ៉ាងសន្ធោសន្ធៅ ។ អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនៅសម័យនេះបានចាប់ផ្ដើមបែររកទិសដៅថ្មី ហើយមានសន្ទុះរីកចម្រើនខ្លាំងក្លាណាស់ ព្រមទាំងមានចលនារស់រវើក ។ ជាតិកតាងគេឃើញស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធជាច្រើនបានរីកដុះដាលឡើង ហើយថែមបានទទួលជោគជ័យនិងមានឈ្មោះបោះសំឡេងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ថែមទៀត ។ អាជីពអ្នកនិពន្ធបានទទួលបានជីវភាពសមល្មមនឹងរស់នៅស្រួលក្នុងសង្គមតាមរយៈការបោះពុម្ពនិងការលក់ស្នាដៃរបស់ខ្លួននេះ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងអាជីពដទៃទៀតផ្សេងទៀត ។ អត្ថន័យអក្សរសិល្ប៍សម័យនេះមានចរន្ដពីរ គឺមួយទ្រទ្រង់នយោបាយថ្មីបែបសាធារណរដ្ដនិងមួយទៀតទិតៀនរិះគន់របបថ្មីនេះ ។ ជាមួយគ្នានោះប្រធានបទនៃស្នាដៃមួយចំនួននិយាយពីបញ្ហាទឹកដី ប្រវត្តិសាស្ត្រ ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៃសង្គមខ្មែរ ពីចលនាតស៊ូ ពីបញ្ហាវន្ដទាមទារសិទ្ធិសេរីភាព ។ល ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយភាពថ្មីនៃរបបដែលប្រជាជាតិទាំងមូលមិនដែលស្គាល់និងភ្ជក់រសជាតិពីមុនមកនោះ ហាក់ដូចជាកាន់តែនាំឱ្យប្រជាជាតិទាំងមូលទទួលរងនូវវិបត្តិនិងបញ្ហាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរទ្វេឡើងថែមទៅវិញ ។ ភាពទំនើបនិងការចម្លងអារ្យធម៌បរទេសដ៏ស៊ីវិល័យនាសម័យនោះ គឺជាឧបសគ្គធំចំពោះប្រជាជនក្នុងប្រទេស ហើយក៏ជាគ្រោះថ្នាក់មួយចំពោះវិស័យវប្ប្ធម៌និងអារ្យធម៌របស់ជាតិសាសន៍ខ្លួនដែលធ្លាប់មានភាពទន់ភ្លន់ស្ងប់ស្ងៀម និងផ្ដែផ្ដួ តាំងពីយូរយារមកហើយនោះ ។

អក្សរសិល្ប៍សម័យនេះមានប្រភេទប្រលោមលោក កំណាព្យ ល្ខោននិយាយឬភាគនិទានរឿង ប្រលោមលោក ចម្រៀង និងល្ខោនបាសាក់ជាដើម ។

អ្នកកវីនិពន្ធនិងស្នាដៃមាន ៖

- លោក គង្គ ប៊ុនឈឿន ស្នាដៃរឿង **ពលទោអភ័ព្ធ**និងប្រលោមលោកជាច្រើន ។
- លោក ឡាំង ម៉ង់សៀក ស្នាដៃរឿង **ព្រលឹងម៉ែ ទោសពានវាំង ខ្យល់កំបុតត្ស្លុង** ... ។
- លោក ឃុន ស្រ៊ុន ស្នាដៃ **លំនៅចុងក្រោយ** ជាកម្រងរឿងនិទាននិងកំណាព្យមួយចំនួន ។
- លោក តាំង វស្សា ស្នាដៃរឿង **នាងខៀប-វណ្ណជារ៉ា** រឿង **អន្ទាក់កាមទេព** ... ។
- លោក ប៊ុណ្ណ ចន្ទម៉ុល ស្នាដៃអត្ថបទ **ចរិតខ្មែរ គុកនយោបាយ** ... ។
- លោក គយ សារុន ស្នាដៃ **កើតជាមនុស្សនេះ** សរសេរជាកំណាព្យ **បុប្ផាខ្ចៅ** ។
- លោក ជិត ខៀ ស្នាដៃ រឿង **ខ្ទោចព្រាយអសុរកាយ មេម៉ាយប្តី ៥** និងមានស្នាដៃបកប្រែពីភាសាបរទេសមួយចំនួនដូចជា **បុត្រផ្ទើមនៃសង្គ្រាម ជញ្ជាំង** ... ។
- លោក ស៊ូ ចំរើន ស្នាដៃរឿង ជនសង្គ្រាមជ័យ អាម៉ៅផ្លែខ្ទុំ ពោធ៍កំបោរ ... ។ មានអ្នកនិពន្ធល្បីៗជាច្រើនទៀតដូចជា សុទ្ធ ប៉ូលីន ,មិត្ត សាខុន , ឌីក គាម , ទី ជីហ្ជត ... ។

- **អក្សរសិល្ប៍សម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)**

ខ្មែរក្រហម បានចាប់ផ្តើមកាន់កាប់អំណាចនាថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ការធ្វើបដិវត្តផ្តាច់ការដ៏ខ្លាំងក្លា បានធ្វើឱ្យប្រជាជនស្លាប់ជាច្រើនលាននាក់ ។ កវីនិពន្ធស្លាប់ស្ទើរតែទាំងអស់ អក្សរសិល្ប៍ស្ទើរតែវិនាសមហន្តរាយអស់ ។ ផលិតកម្មក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានតិចតួចបំផុត ។

យើងអាចចែកអក្សរសិល្ប៍សម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជាដំណាក់កាល ៖

ដំណាក់កាលរណសិរ្ស : ១៩៧០-១៩៧៦ ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈបង្រួបបង្រួមកម្លាំងគ្រប់ស្រទាប់ គ្រប់សមាសភាពបទចម្រៀងនាពេលនោះមាន បទមិត្តដើរព្រៃលើ អាគិញ្ចចង្រៃ ។ល ។ រឿងខ្លីៗមានពលីកម្មម៉ែៗ រឿងគំនុំវណ្ណៈ ... ។

ដំណាក់កាលបដិវត្តប្រជាជាតិ ប្រជាធិបតេយ្យ : ១៩៧៦-១៩៧៧ អក្សរសិល្ប៍មានភារកិច្ចនិងប្រធានបទជុំវិញស្មារតីកសាងប្រទេសនិងលុបបំបាត់កាកសំណល់សង្គមចាស់ ។ ប៉ុល ពតបាននិពន្ធបទ "១៧ មេសា មហាជោគជ័យ" ក្រៅពីនេះមានបទ "នៅគ្រប់ការដ្ឋានថ្ងៃណាក៏បុណ្យ" ។

ដំណាក់កាលបដិវត្តសង្គមនិយម : ១៩៧៧-១៩៧៩ អក្សរសិល្ប៍មានភារកិច្ចរួមចំណែកបម្រើឱ្យមាគ៌ាសង្គមនិយមផ្ទ្រានផ្ទ្រៅរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ជារណសិរ្សសតិអារម្មណ៍ ជាឧបករណ៍នយោបាយក្នុងការអនុវត្តមាគ៌ា "មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ" និងប្រឆាំងវាយកំទេចរាល់ខ្មាំង

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh

របស់បដិវត្តទាំងក្នុងទាំងក្រៅប្រទេស"[១] ។ ក្រៅពីអ្នកនិពន្ធបម្រើឱ្យបក្សកុម្មុយនីស្តជាផ្លូវការ គេក៏រកឃើញថាមានអ្នកនិពន្ធ ជាប្រជាជនដែលមានការឈឺចាប់ក្នុងរបបនេះបានលួចតាក់តែងបញ្ចេញគំនិតរបស់ខ្លួនរិះគន់ ដែលជាស្នាដៃមានលក្ខណៈជាប្រវត្តិសាស្ត្រមានដូចជា ៖

- លោកជួន ម៉ែន កំណាព្យ "**មើលផែនដីខ្មែរសម័យប៉ុល ពត អៀងសារី**" និពន្ធឆ្នាំ ១៩៧៦-១៩៧៧ ។
- លោកស្រី អ៊ុន ស៊ីណន កំណាព្យ "**សោកនាដកម្មស្រុកមោងឫស្សី**" និពន្ធឆ្នាំ១៩៧៨ ។
- លោក កែវ ចិន្តា កំណាព្យ "ចុកណែនឱ្យ" និពន្ធឆ្នាំ១៩៧៦ ។

- **អក្សរសិល្ប៍សម័យក្រោយថ្ងៃ ៧មករា ១៩៧៩-បច្ចុប្បន្ន**

សម័យសាធារណរដ្ឋប្រមានិតកម្ពុជា-រដ្ឋកម្ពុជា : នៅខែមករា ១៩៧៩ មានអ្នកនិពន្ធខ្មែរមួយចំនួនបានរស់រានមានភ័ព្វបានរួចផុតពីរណ្តៅមរណៈនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ ស្នាដៃមួយចំនួនបានផ្តើមគំនិតក្នុងទិសដៅថ្មីស្របទៅនឹងបន្ទាត់នយោបាយថ្មីនៃកម្ពុជា ជាពិសេសគឺសរសេរពីទុក្ខសោកនិងភាពយោរយៅនានានៃរបបប្រល័យពូជសាសន៍របស់រដ្ឋកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(ខ្មែរក្រហម) ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៥ លោក **ហ៊ី សុខ** បានផ្សាយដំបូងជាល្ខោននិយាយតាមវិទ្យុជាតិនូវរឿង "ក្រញ្ចាំមូលធន" ឆ្នាំ១៩៨៧-១៩៨៨ យើងឃើញមានលេចចេញស្នាដៃប្រលោមលោកខ្លីៗ ដែលចាប់ផ្តើមសរសេរពីប្រធានបទមនោសញ្ចេតនាសុទ្ធសាធ បរិយាយនិងឆ្លុះបញ្ចាំងជ្រុងនៃជីវិតក្នុងសង្គមជាបន្តបន្ទាប់ដូចជារឿង "យប់កណ្តាលថ្ងៃ" របស់អ្នកនិពន្ធប៉ុក បុណ្ណសមាជ បានរៀបរាប់អំពីជីវិតមនោសញ្ចេតនាពិតៗក្នុងគ្រួសារតូចមួយ ដែលតថភាពសង្គមបានរុញច្រានទៅដល់ភាពជូរចត់នៃជីវភាពគ្រួសារ ។

សម័យព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទី ២ : យើងឃើញថាអក្សរសិល្ប៍ក៏ចាប់ផ្តើមរីកចម្រើនបែបសេរីឡើងវិញ ។ ប៉ុន្តែវិស័យអក្សរសិល្ប៍ដែលទើបនឹងទទួលសេរីភាពពេញលេញនេះក៏ចាប់ផ្តើមជួបនឹងការប៉ះទង្គិចយ៉ាងខ្លាំងនោះ គឺការរីកចម្រើននូវបច្ចេកវិទ្យាវីដេអូ ព្រមទាំងការហូរចូលយ៉ាងគំហុក ដោយខ្វះការត្រួតពិនិត្យឱ្យបានត្រឹមត្រូវនៃវប្ប្ធម៌និងខ្សែវីដេអូបរទេសចូលលុកលុយសង្គមកម្ពុជាយើង ហើយសង្កត់វិស័យវប្ប្ធម៌ខ្មែរ វិស័យអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ដែលទើបតែងើបពីសង្គ្រាមជាងពីរទសវត្សកន្លងមក ។

សរុបសេចក្ដីមក អក្សរសិល្ប៍មិនគ្រាន់តែជាកញ្ចក់សម្រាប់ឆ្លុះមើលការរស់នៅរបស់សង្គមមនុស្សក្នុងសម័យកាលនីមួយៗប៉ុណ្ណោះទេ គឺជាមធ្យោបាយមួយយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់ផ្សាយវប្បធម៌ជាតិថែមទៀត ។ ដូច្នេះអ្នកនិពន្ធដែលមាននាទីជាអ្នកផ្សាយវប្បធម៌ គប្បីជ្រើសរើសយកគំនិតទស្សនៈយោបល់ល្អៗ ហើយសំខាន់ៗទៅតាក់តែងអត្ថបទរបស់ខ្លួនឱ្យបានជាទីគាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍ហើយជាគុណប្រយោជន៍ដល់អ្នកអានថែមទៀត ។

ដកស្រង់និងសំរួលពី ៖

- *សៀវភៅប្រវត្តិអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរភាគ ១ របស់លោក លាង ហាប់អាន*
- *សៀវភៅ "អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរឆ្នាំ ១៩៧០-១៩៧៥" របស់លោក ហាក់ វ៉ាន់ដារា ទំព័រ ២៣១-២៣២*
- *សៀវភៅ "អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរឆ្នាំ ១៩៧០-១៩៧៥" របស់លោក ហាក់ វ៉ាន់ដារានិងសៀវភៅអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរសតវត្ស ទី ២០ របស់លោក យ៉ីង ហុកឌី*
- *សៀវភៅកំណាព្យចម្រៀងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទំព័រ ៣៥ របស់លោក ណុន សុខា រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា*

សំណួរ

១. តាមរយៈអត្ថបទនេះ តើគេអាចចែកអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរប៉ុន្មានដំណាក់កាល ? គឺអ្វីខ្លះ ?

២. តើអក្សរសិល្ប៍សម័យទំនើបមានប៉ុន្មានផ្នែក ? ចូររៀបរាប់ ។

៣. ចូររាប់ឈ្មោះរឿងប្រលោមលោកល្បីៗក្នុងសម័យអាណាព្យាបាលបារាំង ហើយកំពុងបញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីសិក្សានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។

៤. តើអ្នកយល់ដូចម្ដេច ចំពោះអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរក្នុងសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ?

៥. ចូរនិយាយអំពីអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ហើយពន្យល់ចំណងជើងចម្រៀង "នៅគ្រប់ការដ្ឋានថ្ងៃណាក៏បុណ្យ" ។

៦. តើអ្នកមានវិធីណាខ្លះដើម្បីទប់ស្កាត់ការហូរចូលនៃអក្សរសិល្ប៍បរទេស ដែលបង្ហាញពីចំណុចអសកម្ម (អវិជ្ជមាន) ដល់អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ (ផ្នែកខ្សែភាពយន្តនិងវីដេអូ) ?

facebook.com/moeys.gov.kh
kro.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

រឿងព្រះវេស្សន្តរ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- រលាក់រលើ (កិ) : រលើដោយភ័ន្តស្មារតី ភ័ន្តផ្ទូរ ពភ្លាក់ពភ្លើ ។
- សសៀរមមៀរ (កិ) : ដើរសសៀរសំរៀមៗ ក្បែរខាង ។
- ភគវតី (ន) : ពាក្យជាឥត្ថីលិង្គរបស់ពាក្យភគវត ឬភគវន្ត តាមរូបសព្ទសម្រាប់ហៅស្ត្រីអ្នកមានបុណ្យ មានសក្តិទាំងពួង តាមលទ្ធិព្រាហ្មណ៍ច្រើនហៅព្រះឧមារ ឬព្រះលក្ស្មីថា ព្រះភគវតីតាមសណ្តាប់ប្រទេសហៅថា ស្ត្រីជាព្រះអគ្គមហេសីនៃក្សត្រទ្រង់រាជ្យក៏បាន ។
- សុបិននិមិត្ត (ន) : ការយល់សប្តិឃើញមានទំនងជាគ្រឿងសង្កេតបាន (ថានឹងមានហេតុអាក្រក់ឬល្អ) ។
- ផ្ទៀល (កិ) : ខ្ទេះកកាយគាស់អ្វីៗ ដោយម្រាមដៃ ចុងកាំបិត ឬដែកស្រួច ។
- ព្រះអង្ឃ (ន) : ស្នាក្សត្រិយ៍ (រាជសព្ទ)
- តើន (កិ) : ភ្ញាក់ពីដេក (រាជសព្ទ សង្ឃសព្ទ)
- ភិតភ័យ (គុ) : សេចក្តីខ្លាច ហេតុឬដំណើរដែលគួរឱ្យខ្លាច ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys

- អាស្រម (ន) : កន្លែងនៅសម្រាប់ធ្វើចិត្តឱ្យស្ងប់រម្ងាប់ លំនៅសម្រាប់រម្ងាប់រាគាទិក្ខិ លេស គឺខ្ទមឬកុដិលំនៅរបស់តាបស ឥសី យោគី ។
- ពૃ្ហះ (គុ) : ដែលតឹងឬណែនខ្លាំង ដែលចង្អៀតចិត្តខ្លាំង ។
- ទង្គ្ហះ (កិ) : ផ្ទួកនឹកមមៃដោយអាការតានតឹងចិត្ត ។
- តក្កមា (កិ) : តក់ប្រាជ្ញា គឺតក់ស្លុត ស្ពន់ញ័ររទ្រាក់ទទ្រើកស្ទើរភ័ន្តបាត់ប្រាជ្ញាស្មារតី
- ស្ងះពន្ធះ (កិ) : លះកិច្ចការឯទៀតហើយខំប្រឹងសង្ហាតស្វែងរកអ្វីមួយដែលត្រូវការមិនគិតដល់ទីឆ្ងាយ ។
- បារមី (ន) : គុណជាតិដ៏ល្អដែលបុគ្គលគួរបំពេញ ។
- ញ័ររន្ធាប់ (កិ) : កក្រើកទទ្រាក់ខ្លាំង កម្រើករន្ធាន់ ភ័យខ្លាំង ។
- ព្រាហ្មណ៍ (ន) : មនុស្សដែលកំណត់តាមលទ្ធិបុរាណពីព្រេងនាយ ថាមានពួជដើមកើតអំពីព្រះឱ្ស្ន ព្រហ្ម ។
- អយ្យកោ (ន) :ជីតា តា ។
- ទន្ទ្ម (កិ.វិ) : ដែលមានអាការឱ្ងនៗ លបៗ ។
- កញ្ជ្ជក់ (កិ) : ចាប់យកដោយប្រញ្ជាប់ ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអ្នកអានអត្ថបទ អ្នកត្រូវអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយនឹងសំណួរដែលទាក់ទងទៅនឹងគោលសំខាន់ៗក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា វិធីតែងនិពន្ធមួយចំនួននិងខ្លឹមសារសំខាន់ៗក្នុងអក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម ។

គ. សង្ខេបរឿង

កាលព្រះសាស្ត្រាចារ្យគង់នៅនគររាជគ្រឹះ ឧទាយិត្ថេរ បាននិមន្តព្រះសង្ឆឱ្យនិវត្តមកកាន់នគរកបិលព័ស្តុ តាមសេចក្តីអារាធនារបស់ព្រះបាទស្រីសុទ្ធោទន៍ ពុទ្ធបិតា ។ កាលព្រះពុទ្ធយាងមកដល់និងក្រោយពេលដែលពុទ្ធបិតាទ្រង់ផ្គងអញ្ជលីគោរពថ្វាយបង្គំព្រះដ៏មានបុណ្យ ស្រាប់តែមហាមេឃបង្ហូរភ្លៀងបោកទ្ធរព័ស្តដ៏អស្ចារ្យ គឺនរណាចង់ទទឹកទើបទទឹក នរណាពុំចង់ទទឹកក៏ឥតទទឹកឡើយ ។ ដោយហេតុដ៏អស្ចារ្យនៃភ្លៀងសួគ៌នេះ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្តែងធម្មទេសនារឿងព្រះវេស្សន្តរថា ៖

កាលនោះព្រះបាទសិរិមហារាជ សោយរាជ្យនៅនគរជេតុត្តរសិរិរដ្ឋ ទ្រង់មានព្រះរាជបុត្រនាមសញ្ជ័យ ។ ព្រះរាជាទ្រង់អភិសេកព្រះសញ្ជ័យជាមួយ ផុស្សតី ជារាជបុត្រីនៃព្រះបាទ មទ្ទរាជ នៃនគរមទ្ទរដ្ឋ ។

បុព្វប្រវត្តិនៃនាងផុស្សតីនោះ គឺថានៅចុងកប្បទី ៩១ នាងនេះជារាជបុត្រីនៃព្រះបាទ មទ្ទរាជ នៃនគរមទរដ្ឋ ។ នាងបានបូជាលំអិតខ្ជឹមចន្ទន៍ចំពោះព្រះពុទ្ធ វិបស្សី ។ ដោយផលានិសង្សនេះ នាងមានក្លិនក្រអូប ។ ទីបំផុតនាងបានទៅជាអគ្គមហេសីនៃព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ។ កាលដល់កំណត់ជន្មាយុ ព្រះឥន្ទ្រជ្រាបថា នាងនឹងច្យុតចាកទេវលោក ព្រះអង្គក៏ប្រទានពរ ១០ប្រការ ចំពោះនាងតាមសេចក្ដីប្រាថ្នាគឺ :

១. ឱ្យបានជាអគ្គមហេសីនៃព្រះបាទស្រីសញ្ជ័យ នានគរជេតុត្តរ

២. ឱ្យមានភ្នែកល្អ មានភ្លឺមោកោងទ្រទេសទ្រទួយដូចចង្កួយកៅទណ្ឌ

៣. ឱ្យមានឈ្មោះថា ផុស្សតីដដែល

៤. ឱ្យមានកូនប្រុសមួយ មានកិត្តិនាមល្បីល្បាញ

៥. ពេលមានគតិ៍សូមឱ្យមានផ្ទៃពោះរាបស្មើល្អដូចប្រក្រតី

៦. កុំឱ្យមានដោះសណ្ដាយ

៧. កុំឱ្យមានសក់ស្ពូវ

៨. ត្រូវមានសាច់សម្បុរស្បែកម៉ដ្ឋខៃល្អ ដូចសាច់ពពិលមាស

៩. ឱ្យមានអំណាចអាចដោះទុក្ខទោសរបស់មនុស្ស សត្វទាំងឡាយ

១០.ត្រូវមានបក្សី គឺហង្ស ក្រៀល ក្ងាន ក្ងោក បន្ទឹនូវសំឡេងលើយនាព្រះរាជមន្ទីរ ។

ព្រះនាងផុស្សតី ច្យុតចាកទេវលោកមកកើតក្នុងផ្ទៃនៃព្រះអគ្គមហេសីរបស់ព្រះបាទមទ្ទរាជ ។ នាងមានក្លិនកាយក្រអូបដូចខ្ជឹមចន្ទន៍ ទើបគេថ្វាយព្រះនាមថា ផុស្សតី ។ ព្រះបាទ សិរិមហារាជទ្រង់ប្រោសអភិសេកនាងឱ្យជាអគ្គមហេសីនៃព្រះស្រីសញ្ជ័យរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គ ។ កាលនោះព្រះពោធិសត្វយាងចុះពីឋានត្រៃត្រឹង្សមកចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃនាងផុស្សតី ។ តាំងពីមានគតិ៍កាលណា ព្រះនាងផុស្សតីចំណាយព្រះរាជទ្រព្យ ៦ម៉ឺនគហាបណៈរាល់ៗថ្ងៃ ដើម្បីព្រះរាជទានក្នុងសាលាទានទាំង ៦ ។ នៅពេលគ្រប់ទសមាស ព្រះនាងយាងប្រទក្សិណនគរ ក៏ស្រាប់តែប្រសូតព្រះពោធិសត្វនៅចំចន្លោះផ្ទ្ទ្ទ

ព្រះជន្មបាន ១៦ឆ្នាំ ព្រះបិតាទ្រង់ផ្សំផ្គុំនាង មទ្រី ជារាជបុត្រីនៃស្តេច មាតុលនគរ នៃដែលមទ្ទ រដ្ឋឱ្យជាអគ្គមហេសី ហើយទ្រង់ដាក់រាជ្យថ្វាយឱ្យគ្រប់គ្រងនគរវៀងមក។ ចំណេរកាលមក នាងមទ្រី ប្រសូតព្រះរាជបុត្រមួយដាក់នាមថា ជាលី រួចប្រសូត្របានរាជបុត្រីមួយដាក់នាមថា កណ្ហាជិនា។[៥]

គ្រាមួយដែន ក្ដីងរាស្ត្រ កើតទ្ធ្ជិក្ស រាំងភ្ជៀងអត់បាយ។ អ្នកនគរចាត់ឱ្យព្រាហ្មណ៍ ៨នាក់ទៅ សុំដំរីមង្គលពីព្រះវេស្សន្តរ។ ព្រះពោធិសត្វក៏សព្វព្រះទ័យប្រោសប្រទានដំរី ព្រមទាំងគ្រឿងប្រដាប់ ស្ទូម។ ពេលនោះអ្នកស្រុកពិរាស្ត្រនាំគ្នាខឹង សុំព្រះរាជាឱ្យបំបរបង់ព្រះវេស្សន្តរចេញពីនគរ។ ព្រះ បាទស្រីសញ្ជ័យពុំយល់ព្រមតាម តែអ្នកស្រុកពុំសុខចិត្ត។ ទីបំផុត ព្រះវេស្សន្តរសម្រេចព្រះទ័យថានឹង ចេញពីនគរទៅបួសនៅក្នុងព្រៃភ្នំគីរីវង្គត។ ព្រះអង្គហៅនាងមទ្រី មកផ្ដែផ្ដាំ ប៉ុន្តែព្រះនាងទទួចសុំទៅ តាមបម្រើព្រះស្វាមីតែមួយមុខ។

ព្រះនាង ផុស្សតី អាឡោះអាល័យបុត្រ។ នាងយាងទៅអង្ហរសុំទោសព្រះស្វាមីឱ្យព្រះរាជទាន លើកលែងទោសព្រះវេស្សន្តរ តែពុំបានសម្រេច។ តមកព្រះវេស្សន្តរប្រារព្ធធ្វើសត្តកមហាទាន គឺ ទានវត្ថុចំនួន ៧រយៗ គម្រប់ ៧មុខ មានដំរី សេះ រទេះ កញ្ញា មេគោឆ្នាត់ គោបា ខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រី ៧រយៗ មួយមុខៗ។

ព្រះនាងផុស្សតី សុំឃាត់នាងមទ្រីជារាជសុណិសាឱ្យនៅក្នុងនគរ នាងមទ្រីពុំព្រម។

តមកព្រះវេស្សន្តរនិងនាងមទ្រី នាំបុត្រទាំងពីរថ្វាយបង្គំព្រះមាតាបិតាយាងចេញទៅ។ ព្រះ ពោធិសត្វទ្រង់ប្រទានសេះទាំង៤ទៅព្រាហ្មណ៍ ៤នាក់និងរាជរថទៅព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ទៀតតាមផ្លូវ។ ទីបញ្ចប់ទ្រង់ពបាជាលី នាងមទ្រីពចៅក្រីស្ណា[៦] យាងផ្ទាល់ព្រះបាទាបន្តផ្លូវទៅមុខទៀត។

ព្រះវេស្សន្តរមហេសីនិងបុត្រយាងដល់មាតុលនគរ។ ពួកអ្នកចេត្ររាស្ត្រចេញមកទទួល ហើយ ព្រមព្រៀងថ្វាយរាជសម្ប្ដត្តិចំពោះព្រះវេស្សន្តរ ប៉ុន្តែព្រះអង្គពុំទទួល។ ស្តេចចេត្ររាស្ត្រនាំគ្នាវៀបជួន ដំណើរព្រះពោធិសត្វទៅដល់ទ្វារភ្នំគីរីវង្គត ហើយវើសកូនប្រុសអ្នកស្រុកម្នាក់ឈ្មោះ ចេតបុត្រឱ្យចាំ នាច្រកភ្នំ ដើម្បីការពារសេចក្ដីសុខចំពោះព្រះវេស្សន្តរ។ ក្សត្រទាំង ៤ យាងដល់ឆ្នេរស្រះបោក្ខរណី បានឃើញអាស្រមបទដែលសក្ដទេវរាជនិម្មិតថ្វាយ ក៏នាំគ្នាចូលគង់នៅបួសជាឥសីក្នុងទីនោះទៅ។

គេនិយាយពីព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឈ្មោះ ជូជក នៅស្រុកទុន្ទវិដ្ឋព្រាហ្មណ៍គ្រាម សន្សំប្រាក់បាន ១រយ គហាបណៈយកទៅផ្ញើនឹងត្រកូលព្រាហ្មណ៍មួយ។ ត្រកូលព្រាហ្មណ៍ថាយប្រាក់ជូជកអស់ ក៏សុខចិត្ត លើកកូនស្រីឈ្មោះនាងអមិត្ដតាបនា ឱ្យធ្វើជាប្រពន្ធតាជូជក។ ថ្ងៃមួយពួកព្រាហ្មណ៍ក្មេងៗបានចោម រោមវាយនាងអមិត្ដតាបនា ដោយក្ដីច្រណែន។ នាងនេះបានលេសក៏លែងបម្រើប្ដីចាស់ ហើយក៏បង្ខំ តាជូជកឱ្យទៅរកសុំកូនព្រះវេស្សន្តរមកបម្រើនាង។ ជូជក ធ្វើដំណើរទៅកាន់ភ្នំគីរីវង្គត។ ចេតបុត្រ

ឃើញព្រាហ្មណ៍ចាស់ត្រូវឆ្កែដេញខាំរត់ឡើងចុងឈើ ក៏គិតបាញ់ប្រហារ ។ ជូជក កុហកថាខ្លួនជារាជទូតព្រះបាទស្រីសញ្ជ័យ ។ ចេតបុត្រជឿក៏អញ្ជើញជូជកមកជប់លៀង ។

ក្រោយការជប់លៀង ចេតបុត្ររៀបរាប់ដំណើរទៅកាន់ភ្នំគីរីវង្កតឱ្យជូជកស្លាប់ ។ តមកជូជកលាចេតបុត្រធ្វើដំណើរទៅដល់អាស្រមនៃអច្ចុតមហាឫសី ។

អច្ចុតមហាឫសីទទួលជូជក រួចក៏រៀបរាប់ពីផ្លូវទៅកាន់អាស្រមព្រះវេស្សន្តរ ។

ជូជក ទៅដល់ជិតអាស្រមនៅពេលរសៀល ។ តាជីនៅសំណាក់ជើងភ្នំមួយយប់ រង់ចាំព្រឹកស្អែកនឹងចូលទៅសុំបុត្រអំពីព្រះវេស្សន្តរ ។

រាត្រីនោះនាងមទ្រីយល់សប្ដិឃើញបុរសម្នាក់ទាបខ្ចៅ ស្លៀកសំពត់អម្ចត់ សៀតផ្ការាជានៅ ត្រចៀកចូលមកផ្ទួលនាង ឆ្ពៀលយកភ្នែកទាំងពីរ កាត់ស្មានាងទាំងសងខាង ពុះទ្រូងរួងយកថ្លើមនិងបេះដូងទៅ ។ ភ្ញាក់ទាំងរាត្រីទូលព្រះវេស្សន្តរ ។ ព្រះពោធិសត្វកាត់សុបិនថា ល្អណាស់ ។

ស្អែកឡើងនាងមទ្រីចេញទៅបេះផលា ។ តាជូជកចូលមកសុំចៅក្រឹស្ថានិងជាលី ។ រាជកុមារទាំងពីរភិតភ័យ ក៏នាំគ្នារត់ទៅពួននៅឯស្រះឈូក ។ ជូជក ចាប់រាជកុមារទាំងពីរចងវាយវាត់នៅចំពោះមុខព្រះភ័ក្ត្រព្រះវេស្សន្តរ ។ ព្រះពោធិសត្វទប់ព្រះទ័យពុំបាន ទ្រង់ចាប់ធ្នូសរបម្រុងនឹងប្រហារព្រាហ្មណ៍ចោល តែទ្រង់ទប់បានវិញ ។ ជូជកនាំកុមារចេញទៅ ។

និយាយពីនាងមទ្រីទៅបេះផ្លែឈើពុំបានសោះ ។ នាងបានជួបប្រទះនូវខ្យល់ព្យុះ ភ្លៀង ផ្គរ ហើយចេះតែជួបហេតុភេទស្លែកៗដូចជា រកាំភ្នែកឆ្វេង កម្រើកភ្នែកស្តាំ ធ្លាក់សង្រែកពីស្មា ធ្លាក់ទំពក់ពីដៃ ។ នាងពុំអាចវិលមកអាស្រមបាន ព្រោះទេវបុត្រនិម្មិតកាយជារាជសីហ៍១ ខ្លាធំ១ ខ្លាដំបង១ រាំងផ្លូវនាង ។ លុះព្រលប់ទើបទេវបុត្រកាឡាចេញអស់ទៅ នាងវិលមកកាន់អាស្រម ។ នាងមទ្រីបាត់ពុំឃើញបុត្ររត់មកទទួលដូចប្រក្រតី ។ នាងភិតភ័យខំស្រែកហៅក៏ពុំឃើញ ។ នាងសួរព្រះស្វាមីក៏ព្រះអង្គពុំឆ្លើយតប ។ នាងមទ្រីសោយសោកលុះដួលសន្លប់បាត់ស្មារតី ។ ព្រះវេស្សន្តរស្ទុះមកត្រកងបីយកទឹកស្រពាភ្ក្ត្រឱ្យនាងដឹងខ្លួនវិញ ទើបទ្រង់លួងលោមប្រាប់ថា ព្រះអង្គបានប្រទានបុត្រទៅជូជកហើយ ។ នាងមទ្រីអនុមោទនាបុត្តទានក្នុងខណៈនោះ ។

និយាយពីព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ទ្រង់ចុះមកកាឡាជាព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ដើរចូលមកអាស្រមព្រះវេស្សន្តរ ដើម្បីបំពេញភរិយាទានរបស់ព្រះពោធិសត្ត ។ ព្រះនាងមទ្រីយល់អធ្យាស្រ័យស្វាមី ក៏ព្រមឱ្យព្រះវេស្សន្តរដាក់ប្រទាននាងទៅឥន្ទ្រព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រះឥន្ទ្រទ្រង់សរសើរព្រះហឫទ័យសប្ប៉ុសរបស់ព្រះពោធិសត្ត ហើយទ្រង់បានប្រគល់នាងមទ្រីថ្វាយទៅព្រះវេស្សន្តរវិញ ។ ខណៈនោះព្រះវេស្សន្តរបានសុំពរពីព្រះឥន្ទ្រ ៨ប្រការ :

១. សូមឱ្យព្រះរាជបិតាស្តេចមកនាំយើងខ្ញុំត្រឡប់ទៅនគរវិញ

២. សូមឱ្យមានអំណាចអាចដោះទុក្ខទោសរបស់សត្វទាំងឡាយឱ្យផុតពីសេចក្តីស្លាប់

៣. សូមឱ្យបានជួយសង្គ្រោះដល់ជនកំសត់ទុគ្គិតផុតពីក្តីក្រលំបាក

៤. សូមកុំឱ្យមានចិត្តត្រេកត្រអាលខាងផ្លូវកាមគុណជាអកុសល

៥. សូមឱ្យចៅជាលីនិងកណ្ហាជិនា បានគ្រប់គ្រងបុរីពិជ័យជេតុត្តរ

៦. សូមឱ្យមានអាហារទិព្វកើតឡើងរាល់ថ្ងៃ

៧. សូមឱ្យការបរិច្ចាគទានកុំបីមានការខ្វះខាតឡើយ

៨. សូមឱ្យរំលងខន្ធទៅបានកើតឋានតុសិតទេវលោក កុំបីខានឡើយ ។

ជូជក បានដើរអស់ ១៥ ថ្ងៃ ហើយទីបំផុតក៏វង្វេងផ្លូវទៅកាន់ក្រុងជេតុត្តរ ។ ព្រះបាទស្រីសញ្ជ័យ ទតឃើញព្រាហ្មណ៍ចាប់បណ្តើរក្មេងតូចៗទ្រង់បញ្ជាឱ្យហៅមកគាល់ ។ ពួកអាមាត្យមុខមន្ត្រីបានស្តាប់ ជូជកប្រាប់ ក៏ចោទប្រកាន់ថ្កោលទោសព្រះវេស្សន្តរថា "មិនគួរលើកកូនឱ្យទានសោះ" ។ ចៅជាលី បានដោះសារការពារព្រះបិតា ។ ព្រះបាទស្រីសញ្ជ័យត្រាស់ឱ្យលោះព្រះរាជនត្តោអំពីជូជក ហើយទ្រង់ ឱ្យរៀបពិធីទទួលព្រលឹងចៅ ។ ជាលីបានក្រាបទូលអំពីទុក្ខលំបាករបស់មាតាបិតានៅក្នុងព្រៃ ។ ព្រះ ស្រីសញ្ជ័យសម្រេចនាំរេហ៍ពលទៅតាមរាជបុត្រវិលមកនគរវិញ ។ ជូជកឃ្លានអាហារពេកស៊ីហួស ប្រមាណទាល់តែរលត់សង្ហារទៅ ។ ព្រះបាទស្រីសញ្ជ័យ នាងផុស្សតី រាជវង្សានុវង្ស និងអស់មន្ត្រី ព្រមទាំងកុមារទាំងពីរបានចេញដំណើរទៅកាន់ភ្នំគិរីវង្គត ។ ក្សត្រទាំង៦អង្គក៏បានជួបជុំគ្នាដូចប្រាថ្នា ហើយសំណេះសំណាលយំសោកត្រាតែសន្ធប់អស់ ។ ខណៈនោះមហាមេឃបង្អុរភ្លៀងបោកន្ទរព័ស៊ីចុះ មក ធ្វើឱ្យក្សត្រទាំង៦ និងសេនាអាមាត្យមុខមន្ត្រីដឹងស្មារតីវិញ ។ អស់មុខមន្ត្រីក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ វេស្សន្តរនិងនាងមទ្រីសូមឱ្យស្តេចត្រឡប់ថ្កានព្រះនគរសោយរាជសម្បត្តិវិញ ។ ក្រោយនោះព្រះ វេស្សន្តរនិងនាងមទ្រីលាព្រះផ្ទួស ។ ព្រះស្រីសញ្ជ័យបានសុំទោសបុត្រ ហើយទ្រង់លួងលោមបុត្រ ដោយប្រការផ្សេងៗ ។ តមកចតុរង្គសេនា ក៏ដង្ហែព្រះពោធិសត្ត្ব រាជវង្សានុវង្សចូលមកនគរវិញដោយ សុវត្ថិភាព ។ ព្រះវេស្សន្តរសោយរាជ្យជាសុខរហូតសោយទីវង្គតបានទៅកើតឋានតុសិត មាន នាមថា សន្ធុសិតទេវបុត្រ ។ ព្រះរាជវង្សានុវង្សនិងនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រី បានចាត់ការធ្វើរាជាភិសេកព្រះជាលី និងនាងកណ្ហាជិនាជាព្រះមហាក្សត្ររៀងមក ។

គ. អត្ថបទដកស្រង់ : កណ្ឌទី ៨ កុមារបាពិ

ជូជកោ ឬជូជកចាស់ជរា ដើរតាមមាគ៌ាអស់រយៈពេលមួយថ្ងៃគត់បានដល់ទីជិតអាស្រមបទ ជួនជា រយៈពេលសាយណ្ណសម័យថ្ងៃទន់ទាបរហៀបអស្តង្គតរលត់ព្រះសូរ្យសែង ដោយអំណាចនាំដើរតាមផ្លូវដាច់

សង្ខែង ក៏មានក្តីលំបាកយ៉ាងខ្លាំង ជូជកចុកចង្កេះរឹងតាំង ទើបយកដៃគក់បណ្តើរ គិតបណ្តើរថា "ថ្ម្ចារនេះ នាងមទ្រីមកពីព្រៃវិញហើយ មុខជាពុំព្រមឱ្យកូនដល់អញទេ អញដេកនៅទីនេះសិនចុះ ព្រឹកឡើងនាងមទ្រីទៅព្រៃបាត់ សឹមអញសុំកូននឹងព្រះវេស្សន្តរ" គិតដូច្នោះហើយ ក៏ដើរសសៀរមមៀរតាមជំនៀរភ្នំ ឃើញថ្ពុកជង្ហុកណ្ណងថ្ម គាត់ក៏យកខ្ជងទៅល យល់ជាត្រូវណ្ណ ទើបប្រុងខ្ជនដេកលក់ជាសុខនៅទីនោះ ។

ថ្លែងពីសម្តេចព្រះភគវតីស្រីមទ្រី ក្នុងវេលារាត្រីនោះព្រះនាងទ្រង់ឃើញសុបិននិមិត្តថា "បុរសម្នាក់ទាបខ្ទៅ ស្លៀកសំពត់អម្ចត់ត្រឹមជង្គង់ សៀតផ្ការាចារព្ធដ៏ត្រចៀក កាន់អាវុធមុតថ្ការត់ចូលមកក្នុងបរមសាលា ចាប់ព្រះនាងផ្ទួលចុះ ផ្ទៀលយកព្រះនេត្រទាំងពីរ កាត់យកព្រះអង្ករាទាំងសងខាង ពុះទ្ទូងរួងយកថ្ងើមបេះដូងទៅ ។ ព្រះនាងតើនឡើងភិតភ័យតក្កមា ទើបព្រះនាងយាងយាត្រាចូលទៅរកស្វាមី គោះទ្វារអាស្រមបរមកុដិទាំងរាត្រីនោះឯង ។

- ព្រះវេស្សន្តរសួថា កោងសោ នរណាអ្ហ៊ុះ ! នរណាហ្ន៊ីង ?
- ព្រះនាងមទ្រីទូលថា ខ្ញុំម្ចាស់ព្រះអង្គ សូមទ្រង់មេត្តាប្រោស !
- ព្រះវេស្សន្តរ ន៏ ! ម្តេចក៏នាងមកក្នុងពេលពុំជួរកាលដូច្នេះ ក្រែងយើងបានប្តេជ្ញាគ្នាហើយ ឬ! ថាកុំឱ្យមករកគ្នាក្នុងវេលាយប់ស្ងាត់ ។
- ព្រះនាងមទ្រីថា ពិតដូច្នោះមែនហើយព្រះអង្គ ប៉ុន្តែសូមទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងសារសព្ធ្ធ្ធ

ព្រះវេស្សន្តរទ្រង់ជ្រាបតាំងពីល្ងាចថា "ព្រឹកនេះនឹងមានស្ងួមមកសូមព្រះរាជបុត្រ" ទើបព្រឹកឡើងទ្រង់ចេញមកគង់ខាងក្រៅអាស្រមបទ ទន្ទឹងផ្លូវស្ងួមដូចជា មនុស្សប្រមឹកទន្ទឹងផ្លូវប្រពន្ធទៅផ្សារ ដើម្បីទិញស្រាមកផ្ទៃ លុះទ្រង់ទតឃើញជូជកដើររលាក់លើ ទ្រង់ហៅកុមារជាលីថា កូនអើយកូន អ្នកណាឈរឡើង ! មើលនុះន៏ នរណាមកពីចម្ងាយ ?

- ជាលីក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះបិតា ទូលព្រះបង្គំមើលទៅឃើញប្រាកដដូចជាព្រាហ្មណ៍ ព្រាហ្មណ៍នោះមកជាភ្ញៀវយើងហើយព្រះអង្គ ។ ព្រះកុមារទូលហើយ ក៏ស្ទុះតម្រង់ទៅទទួលដំណើរព្រាហ្មណ៍ត្រូវជូជកគំរាម ។
- ជូជកទន្ទឹបលបចូលទៅសួរសុខទុក្ខព្រះវេស្សន្តរ ។
- ព្រះវេស្សន្តរថា យើងសុខសប្បាយទេព្រាហ្មណ៍ទាំងមូលផលាផលក៏គ្រប់គ្រាន់ ពួកសត្វល្ហិតសត្វទ្ងេបាត ចតុប្ផាទ ឥតយាយីយើងទេ តែតាំងពីយើងមកនៅព្រៃ ៧ខែហើយឥតមានមនុស្សណាមួយមកជាភ្ញៀវយើងឡើយ ទើបតែនឹងបានឃើញព្រាហ្មណ៍ឯងជាដំបូង ចូរអ្នកលាងជើង ចូរអ្នកបរិភោគផ្លែឈើបើអ្នកចង់ផឹកចូរដងយកអំពីរោងទឹកខាងណោះ អ្នកសូះពន្ធ៏មកដល់ទីនេះ តើដើម្បីអ្វី ?
- ជូជកទូលថា ខ្ញុំព្រះអង្គឮថា ព្រះរាជហាឫទ័យរបស់ព្រះអង្គពេញព្រៀបដោយបរិច្ចាគចេតនាដូចជា ទន្លេពេញព្រៀបដោយទឹក មិនចេះអស់សព្វកាយ កាលពេលមុន ខ្ញុំព្រះអង្គមកទទួលព្រះរាជទានពុំទាន់នឹងគេ ទើបតែឥឡូវនេះបានតាមមកថ្វាយបង្គំដើម្បីសុំព្រះរាជបុត្រាបុត្រី ។
- ព្រះវេស្សន្តរថា យើងឱ្យ ! យើងឥតរុញ្ជរាទេ ប៉ុន្តែមាតានៃបុត្រទាំងពីរនុ៎ះ ចេញទៅរកផលាតាំងពីព្រឹកម្ល៏ះ ដូច្នេះព្រាហ្មណ៍រង់ចាំនៅទីនេះមួយយប់សិន លុះព្រឹកឡើងសឹមនាំយកកុមារទាំងពីរ ដែលមាតាស្ងិតស្ងាងហើយនោះទៅចុះ ។
- ជូជកថា ទូលព្រះបង្គំមិនគាប់ចិត្តនឹងការនៅទេ ក្រែងមានអន្តរាយ ទូលព្រះបង្គំនឹងទៅឥឡូវនេះខានពុំបាន ។
- ព្រះវេស្សន្តរថា បើអ្នកមិនចង់ជួបនឹងភរិយាយើងទេ ចូរអ្នកនាំកុមារទាំងពីរនេះទៅថ្វាយចំពោះព្រះអយ្យកោចុះ មុខជាទ្រង់រីករាយនឹងព្រះរាជទានទ្រព្យច្រើនដល់អ្នក ។
- ជូជកប្រកែកថា ទេ ! ទេ ! ពុំហ៊ានៃនាំទៅទេព្រះអង្គ ខ្លាចក្រែងព្រះអយ្យកោដណ្តើមយកព្រះរាជកុមារ ហើយពួកអាមាត្រធ្វើរាជទណ្ឌចំពោះខ្ញុំព្រះអង្គ ។

- ព្រះវេស្សន្តរថា លៃកូនទាំងពីរជាទីស្រឡាញ់របស់បិតា ចូរកូនមកអាយ ចូរបំពេញបារមីរបស់បិតា ចូរស្រោចស្រពហាឫទ័យរបស់បិតា ចូរកូនតាំងខ្លួនជាយានានាវាឱ្យបិតានាំសត្វដិះឆ្លងចាក ជាតិ ជរា ព្យាធិ មរណៈ ទៅកាន់ត្រើយនាយ គឺព្រះនិព្វានណ៎ាកូន ។

គ្រាដែលព្រះពោធិសត្វប្រទានព្រះរាជបុត្រដល់ព្រាហ្មណ៍នេះ ផែនដីក៏កក្រើករំពើកញ្ជាប់ញ័ររជាលើកទី ៥ ។ កុមារទាំងពីរញ្ញសម្ដីព្រាហ្មណ៍រ៉ាងរួសដូច្នោះភ័យណាស់នាំគ្នារត់ទៅពួនឯស្រះ យកស្លឹកឈូកបាំងព្រះភ័ក្ត្រ ។ ជូជកបោចវល្ជិចឯព្រះហស្តនៃព្រះកុមារទាំងពីរព្រះអង្គ វាយនាំបណ្ដើរទៅអំពីទីចំពោះព្រះភ័ក្ត្រនៃព្រះរាជា គ្រាន់តែផុតអំពីព្រះនេត្រា ជូជកជំពប់ដួលខ្ពោក ។ កុមារទាំងពីរ កំពុងមានទឹកនេត្រាហូរសស្រាក់ ក៏របូតអំពីចំណងរត់ត្រសងមករកបិតា មានព្រះកាយាញ័រចំប្រប់ដូចស្លឹកពោធិ៍ត្រូវខ្យល់ ឱបងើបទត្រព្រះភ័ក្ត្រព្រះបិតា ។

- ជាលីទូលអង្វរថា ព្រះមាតាចេញទៅព្រៃហើយ ម្ដេចក៏ព្រះបិតាពុំបង្ហង់ឱ្យយើងខ្ញុំជួបនឹងព្រះមាតាសិន សឹមទ្រង់ព្រះរាជទានយើងខ្ញុំ ! មួយទៀត សូមព្រះអង្គព្រះរាជទានតែខ្ញុំជាលីទៅចុះ កុំព្រះរាជទានកណ្ហាជិនាឡើយ ព្រោះនាងនៅតូចណាស់ ។

ជូជកតាមមកចាប់កញ្ជក់ទាញយកទៅទៀត វាយវាត់ឥតត្រាប្រណី ។ ព្រះមហាឥសីទប់ព្រះហឫទ័យពុំបាន ទ្រង់ចាប់ធ្នូសរផ្គងតម្រង់ឆ្ពោះទៅជូជកបម្រុងនឹងប្រហារជីវិតបង់ តែទ្រង់ទប់បានដោយ មានព្រះតម្រិះថា ប្រពៃណីនៃពោធិសត្វអំពីបុរាណ មិនដែលខានធ្វើនូវបញ្ចមហាបរិច្ចាគ គឺ ធនបរិច្ចាគ អង្គបរិច្ចាគ ជីវិតបរិច្ចាគ បុត្របរិច្ចាគ និងភរិយាបរិច្ចាគទេ ។ [...]

សំណួរ

១. ចូរសង្ខេបអត្ថបទខាងលើឱ្យខ្លីល្មមស្ដាប់បាន ។

២. ចូរបង្ហាញសិល្ប:វិធីនិពន្ធ (ឯកវាទវិធី សំវាទវិធី សន្ទេហាវិធី រចនាវិធី ឧបមានវិធី ...) ពីអត្ថបទខាងលើនេះ ។

៣. តើប្រផ្ទួលអ្វីដែលធ្វើឱ្យព្រះនាងមទ្រីព្រួយបារម្ភ មុនពេលចេញទៅបេះផលា ?

៤. ប្រសិនបើតាជូជកជួបនឹងព្រះនាងមទ្រី តើអាចសុំព្រះរាជបុត្រទាំងពីរ ពីព្រះវេស្សន្តរបានឬទេ ? ព្រោះអ្វី ?

៥. ចូររកមូលន័យក្នុងអត្ថបទដកស្រង់ខាងលើ ដោយភ្ជាប់ឧទាហរណ៍ផង ។

៦. ដូចម្ដេចដែលហៅថាអជ្ឈត្តិកទាន ? ពាហិរទាន ? ចូររកឧទាហរណ៍ពីក្នុងអត្ថបទខាងលើមកបញ្ជាក់ ។

៧. តាមរយៈអត្ថបទនេះ តើអក្សរសិល្ប:ពុទ្ធនិយមបានផ្ដល់ការអប់រំដូចម្ដេចខ្លះ ?

ការរៀបរាប់ឡើងវិញពីទស្សនៈមួយចំនួនក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺជាព្រះធម៌ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ។ ព្រះធម៌ ជាពាក្យប្រៀនប្រដៅសំខាន់ៗមួយចំនួនមានដូចខាងក្រោម ៖

១ . អរិយសច្ចៈ ៤យ៉ាង

- ទុក្ខអរិយសច្ចៈ ទុក្ខដែលជាសភាពពិត មាន ជាតិទុក្ខ គឺទុក្ខព្រោះកំណើត។ ជរាទុក្ខ គឺជាទុក្ខព្រោះចាស់។ ព្យាធិទុក្ខ គឺទុក្ខព្រោះឈឺ។ មរណទុក្ខ គឺទុក្ខព្រោះស្លាប់។
- សមុទយអរិយសច្ចៈ ហេតុដែលនាំឱ្យកើតទុក្ខ ព្រោះវិជ្ជានិងតណ្ហា។ អវិជ្ជា គឺមកពីមិនដឹងមិនយល់ហេតុនៃទុក្ខ។ តណ្ហា គឺចំណង់ចង់បាននូវអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងមានកាមតណ្ហា ចំណងជាដើម។
- និរោធអរិយសច្ចៈ សភាពពិតក្នុងការរំលត់ទុក្ខ ដោយបំបាត់អវិជ្ជាជាប្រភពដើមនៃទុក្ខ។
- មគ្គអរិយសច្ចៈ វិធីរំលត់ទុក្ខប្រកបដោយមគ្គ (ត្រូវ) មាន ៨យ៉ាងគឺ (ហៅថា អដ្ឋង្គិកមគ្គ)
  - សម្មាទិដ្ឋិ : យល់ឃើញត្រូវ
  - សម្មាសង្គប្ប : ត្រិះរិះត្រូវ
  - សម្មាវាចា : សម្តីត្រូវ
  - សម្មាកម្មន្ត : ការងារត្រូវ
  - សម្មាអាជីវៈ : ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ
  - សម្មាវាយាម : ព្យាយាមត្រូវ
  - សម្មាសតិ : រឭកត្រូវ
  - សម្មាសមាធិ : តាំងចិត្តត្រូវ

២ . លក្ខណៈនៃតាទៈ (ត្រៃលក្ខណ៍)

លក្ខណៈសកលបីយ៉ាងនៃជីវិតគឺ :

- អនិច្ចំ : ភាវៈទាំងអស់សុទ្ធតែមិនទៀងទាត់ ក្នុងការកើតស្លាប់ចម្រើនវិនាស មិនទៀងទាត់។
- ទុក្ខំ : ភាវៈទាំងអស់ឱ្យតែមាននាមនិងរូប សុទ្ធតែមានទុក្ខដូចគ្នា។
- អនត្តា : ភាវៈទាំងអស់សុទ្ធតែមិនមែនជារបស់ខ្លួន។

  សរុបមក ភាវៈទាំងពួងក្នុងធម្មជាតិត្រូវតែមានការប្រែប្រួលដោយភ្ជាប់ហេតុនិងផល។

facebook.com/moeysovan
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

៣ . បញ្ហាកម្មផល

- កម្មផល : ទ្រឹស្តីកម្មផល ដែលបង្ហាញពីចំណងនៃអំពើនិងផលដែលបុគ្គលបានសាងឡើង ។

មនុស្សមានការចេះដឹង លង់ខ្លៅ ល្អ អាក្រក់ ស្រេចទៅលើខ្លួនឯង អំពើរបស់ខ្លួននិងមានវិជ្ជាចេះដឹងបានសម្រេចមគ្គផលក៏ដោយសារខ្លួនឯង បានសិក្សាសន្សំ ប្រឹងស្ទឹងស្ទាធ៏ បើលង់ខ្លៅអប្ប ប្រាជ្ញាក៏ដោយសារកម្មនិងផល ២យ៉ាង :

- កល្យាណកម្ម : អំពើល្អឱ្យផលល្អ (ធ្វើបុណ្យបានបុណ្យ)
- បាបកម្ម : អំពើអាក្រក់ឱ្យផលអាក្រក់ (ធ្វើបាបបានបាប) ។

ពុទ្ធភាសិត "អ្នកណាសាបព្រួសពូជបែបណា អ្នកនោះនឹងបានផលបែបនោះ" ។

- កម្មពៀរ : ផលអាក្រក់ដែលបុគ្គលបានទទួលដោយសារអំពើអាក្រក់ ដែលបុគ្គលនោះបានប្រព្រឹត្តពីអតីតជាតិ ។

៤ . បញ្ហាសុខ

ដើម្បីបានសេចក្តីសុខ គឺលះបង់តណ្ហា កំចាត់អវិជ្ជា មិនប្រមាថធ្វេសប្រហែស តម្កល់ចិត្តក្នុងសីល សមាធិ បញ្ញា និងលះបង់អត្ត: (កុំប្រកាន់ថាខ្លួន ជារបស់ខ្លួន)

សម្បត្តិ ៣ប្រការ

- សម្បត្តិមនុស្ស ឬមនុស្សសម្បត្តិ គឺសម្បត្តិដែលប្រសើរជាងសត្វតិរច្ឆាន ។
- សម្បត្តិសួគ៌ ឬសគ្គសម្បត្តិ គឺសម្បត្តិដែលកើតឡើងដោយចំណងនិស្ស័យនៃបុញ្ញកម្ម ។
- សម្បត្តិនិព្វាន ឬនិព្វានសម្បត្តិ គឺសម្បត្តិខ្ពស់បំផុតឥតមានភ័យណាមួយក្នុងលោកចូលមកបៀតបៀនបានឡើយ ។

លំហាត់

ចូរអ្នករៀបរាប់ឡើងវិញ ប្រាប់មិត្តភក្តិរបស់អ្នកស្តីអំពីធម្មទេសនារបស់ព្រះសង្ឆនៅក្នុងពិធីណាមួយដែលអ្នកបានស្តាប់ ដែលមានខ្លឹមសារទាក់ទងនឹងបញ្ហាសំខាន់ៗក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាខាងលើ ។

នៅពេលអ្នករៀបរាប់នេះ អ្នកគប្បីបង្ហាញអំពី ៖

- ពេលវេលា ទីកន្លែង ប្រភព ...នៃព្រះធម្មទេសនា ឬពុទ្ធឱវាទផ្សេងៗទៀត
- ខ្លឹមសារនៃធម្មទេសនាឬពុទ្ធឱវាទ
- ចំណាប់អារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួន ។

facebook.com/moeys.gov.kh
kpou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

សំណេរបំពេញលិខិតផ្សេងៗ

អ្នកធ្លាប់បានរៀនសរសេរបំពេញលិខិតផ្សេងៗច្រើនមកហើយ ។ ពេលនេះ ចូរអ្នកបំពេញលិខិតខាងក្រោមនេះ ៖

១ . លិខិតបញ្ជាក់ទីលំនៅ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ខណ្ឌ .....

សង្កាត់ .....

លេខ .....

លិខិតបញ្ជាក់ទីលំនៅ

យើងចៅសង្កាត់ / ឃុំ .....

បានបញ្ជាក់ថា ឈ្មោះ ..... សញ្ជាតិ ..... អាយុ ..... ភេទ ..... របរកសិ ..... សព្វថ្ងៃរស់នៅក្នុងភូមិ ..... ឃុំ / សង្កាត់ ..... ស្រុក / ខណ្ឌ ..... ខេត្ត / ក្រុង ..... ពិតប្រាកដមែន ។

យើងចេញលិខិតបញ្ជាក់នេះ ឱ្យសាមីជនសម្រាប់យកទៅប្រើប្រាស់ក្នុងករណីដែលច្បាប់អនុញ្ញាត ។

..... ថ្ងៃទី ..... ខែ ..... ឆ្នាំ .....

ចៅសង្កាត់-មេឃុំ

ហត្ថលេខា ត្រា និងឈ្មោះ

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

២ . ពាក្យសុំប្រកបមុខរបរអាជីវកម្ម

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យសុំប្រកបមុខរបរអាជីវកម្ម

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ ..... សញ្ជាតិ ..... អាយុ ..... ភេទ ..... កើតថ្ងៃទី ..... ខែ ..... ឆ្នាំ ..... ទីលំនៅផ្ទះលេខ ..... ផ្លូវលេខ ..... ក្រុមទី ..... ឃុំ/សង្កាត់ ..... ស្រុក/ខណ្ឌ ..... ខេត្ត/ក្រុង ..... ។

សូមគោរពជូន

លោកអភិបាល .....

កម្មវត្ថុ : សំណើសុំប្រកបមុខរបរអាជីវកម្ម .....

ដូចមានចែងក្នុងកម្មវត្ថុខាងលើ ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំសូមលោក ..... មេត្តាពិនិត្យនិងអនុញ្ញាតច្បាប់ប្រកបរបរអាជីវកម្ម ..... ដល់ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំដែលមានទីតាំងអាជីវកម្មនៅដីឡូត៍លេខ ..... ទីលំនៅផ្ទះលេខ ..... ផ្លូវលេខ ..... ក្រុមទី ..... ឃុំ/សង្កាត់ ..... ស្រុក/ខណ្ឌ ..... ខេត្ត/ក្រុង .....ដោយអនុគ្រោះ ។

សូមលោកទទួលនូវការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំ ។

..... ថ្ងៃទី ..... ខែ ..... ឆ្នាំ .....

ហត្ថលេខា និងឈ្មោះ

សូមភ្ជាប់ជាមួយនូវ :

- រូបថត ៤ x ៦ ២សន្លឹក
- ប្រវត្តិរូបសង្ខេបបិទរូបថត ១សន្លឹក
- ប័ណ្ណសម្គាល់គ្រួសារឬអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ ១សន្លឹក
- កិច្ចសន្យា ១សន្លឹក

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
krouMoeys.gov.kh

៣ . ពាក្យសុំបើកទីតាំងអាជីវកម្ម

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យសុំបើកទីតាំងអាជីវកម្ម

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ ..... សញ្ជាតិ ..... អាយុ ..... ភេទ ..... កើតថ្ងៃទី ..... ខែ ..... ឆ្នាំ ..... ទីលំនៅផ្ទះលេខ ..... ផ្លូវលេខ ..... ក្រុមទី ..... ឃុំ/សង្កាត់ ..... ស្រុក/ខណ្ឌ ..... ខេត្ত/ក្រុង ..... ។

សូមគោរពជូន

.....

តាមរយៈ - លោកប្រធានគណៈកម្មការផ្សារ

- .....

កម្មវត្ថុ : សំណើសុំបើកទីតាំងអាជីវកម្ម .....

សេចក្តីដូចមានចែងក្នុងកម្មវត្ថុខាងលើនេះ ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំមានកិត្តិយសសូមជម្រាបជូន ..... ឱ្យបានជ្រាបថា ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំទើបតែចេញលក់ពុំទាន់មានច្បាប់អនុញ្ញាតពីរដ្ឋអំណាចមានសមត្ថកិច្ចនៅឡើយ ។ ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំសុំអនុញ្ញាតបញ្ជាក់នូវទីតាំងតូបលេខ ..... ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ដើម្បីសម្រួលក្នុងការសុំច្បាប់ធ្វើអាជីវកម្មថ្មីពីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំសូម ..... មេត្តាពិនិត្យនិងសម្រេចជួយផ្តល់នូវលិខិតបញ្ជាក់លើទីតាំងអាជីវកម្មដល់ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំដោយអនុគ្រោះ ។

សូមលោកទទួលនូវការគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំ ។

..... ថ្ងៃទី ..... ខែ ..... ឆ្នាំ .....

ហត្ថលេខានិងស្នាមមេដៃ

លេខ .....ប.ជ

បានយើញនិងបញ្ជូនមក

.....

មេត្តាពិនិត្យនិងសម្រេចដោយអនុគ្រោះ ។

.....ថ្ងៃទី .....ខែ .....ឆ្នាំ .....

.....

លេខ .....ប.ជ

បានយើញនិងបញ្ជូនមក

លោក .....

មេត្តាពិនិត្យនិងសម្រេចដោយអនុគ្រោះ ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី .....ខែ .....ឆ្នាំ .....

ប្រធានគណៈកម្មការផ្សារ .....

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys moeys.gov.kh

សិល្ប:

សិល្ប:ជាមែកធាងមួយរបស់វប្ប:ធម៌ ។ សិល្ប:ក៏ជាអត្តសញ្ញាណជាតិមួយក្នុងចំណោមអត្តសញ្ញាណជាតិជាច្រើនទៀត ។ សិល្ប:មានន័យទូលំទូលាយណាស់ ។ តាមន័យមួយសិល្ប:សំដៅយកការងារផ្សេងៗផ្នែកជំនាងហត្ថកម្មគ្រប់បែបយ៉ាងប្រកបទៅដោយសិល្ប៍ ដែលអាចខាបអន្ទង ធ្វើឱ្យជក់ចិត្ត ជក់អារម្មណ៍ ចង់មើល ចង់ឃើញ ចង់ស្តាប់ ។ សិល្ប:មានច្រើនប្រភេទណាស់ទាំងបុរាណនិងសម័យដូចជា ភ្លេង ចម្រៀង របាំ ល្ខោន ភាពយន្តខ្នាតធំ វីដេអូ សំណង់ស្ថាបត្យកម្ម គំនូរ ចម្លាក់ សួនរូប ។ល ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាប្រភេទសិល្ប:របស់ខ្មែរយើងមួយចំនួន ខ្លឹមសារសំខាន់ៗនិងលក្ខណៈពិសេសខ្លះៗរបស់សិល្ប:ខ្មែរ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ អ្នកនឹងសិក្សាបន្ថែមទៀតអំពីអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ទំនើប គឺរឿងព្រះអាទិត្យថ្មីរះលើផែនដីចាស់ ដោយបង្ហាញពីអត្ថរូប អត្ថន័យ អត្ថរស និងការតាក់តែងរឿងប្រលោមលោកខ្នាតខ្លីដែលមានលក្ខណៈរៀបរយល្អ ។

facebook.com/poeyrgowth

អត្ថរស

ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដែលល្អ គឺអាស្រ័យលើគោលធំៗបី គឺអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរស។ យើងអាចចែកអត្ថរសនៅអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ជាបី គឺបច្ចេករស វិសេសរស និងសព្វរស។

ក. បច្ចេករស

ជាតម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធបានបង្កើតឡើង ពិសេសសម្រាប់តាក់តែងនិពន្ធរឿងរ៉ាវផ្សេងៗក្នុងអក្សរសិល្ប៍។ គេអាចឱ្យឈ្មោះតម្លៃសិល្ប:កែច្នៃនូវអត្ថបទផ្សេងៗគ្នានៃអក្សរសិល្ប៍នោះថា បច្ចេករស បច្ចេកសិល្បារម្មណ៍រសដែលមាន ៖

កាព្យរស : តម្លៃដែលកវីបានរចនាអត្ថបទជាពាក្យកាព្យឱ្យមានសម្ផស្សួសរស័ព្ទសំឡេងចួនរណ្តំណែងណង ក្នុងការពិពណ៌នារៀបរាប់អ្វីមួយធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់រំភើបតាមដំណើររឿងដែរ។ ដូចជាកំណាព្យរៀបរាប់ពីអរុណោទ័យអស្តង្គតកាលនៃព្រះអាទិត្យ រៀបរាប់ពីធម្មជាតិព្រៃព្រឹក្សា ទេសភាពម្រីគីម្រីគា ដោយប្រើពាក្យពេចន៍ចួនរណ្តំពីរោះដល់ត្រចៀក រំភើបដល់ចិត្តទៀតផង។

ប្រលោមរស : តម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធបង្កើតជាដំណើររឿងក្តី ជាសកម្មភាពតួអង្គក្តីធ្វើឱ្យមានភាពអណ្តែតអណ្តូង ស្នេហាក្រោមពន្លឺព្រះចន្ទ កម្សត់លើផ្ទៃកខ្សាច់ លើកោះ លើវាលស្មៅ។ល។ ដូចជារឿងផ្កាស្រពោន និយាយពីដំណើរតាមរថភ្លើងរបស់ប៊ុនធឿនទៅស្រុកកំណើតទាំងកណ្តាចកណ្តែងក្នុងចំណោមមិត្តភក្តិទាំងឡាយ ដែលសប្បាយរីករាយ ព្រោះតែនឹកសង្សារ ផ្ទះសម្បែង និង ឪពុកម្តាយ។ លក្ខណៈនេះធ្វើឱ្យអ្នកអានរំភើប កើតនូវការកម្សត់ សប្បាយ ព្រួយជាមួយតួអង្គក្នុងរឿងដែរ។

នាដករស : តម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធប្រើនៅក្នុងការសរសេររឿងល្ខោន ដោយមានការរៀបរាប់ដំណើររឿងក្នុងអត្ថបទល្ខោនឱ្យមានលក្ខណៈឯកភាព ទាំងក្នុងសកម្មភាព ទីកន្លែង និងពេលវេលា។

២. វិសេសរស

ជាតម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធបានបង្កើតឡើងពិសេសៗ នៅក្នុងការតាក់តែងនិពន្ធល្ខោន កំណាព្យ រឿងព្រេង រឿងល្បីក ឬអត្ថបទផ្សេងៗក្តី។ វិសេសរសមានច្រើនប្រភេទដូចជា ៖

សុន្ទរ៍រស (តម្លៃល្អ) : តម្លៃមួយល្អដែលធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកទស្សនាឱ្យទៅលើរឿងដែលខ្លួនពេញចិត្ត ទោះបីរឿងអាក្រក់ក៏ដោយ។ ល្អម្យ៉ាងទៀត គឺល្អដោយសារអ្នកនិពន្ធបង្ហាញលក្ខណៈតួអង្គត្រឹមត្រូវ តាមការពិត សេចក្តីពិត ឬរូបលក្ខណៈពិត។ ល្អម្យ៉ាងទៀត ដោយសារអ្នកនិពន្ធចេះពណ៌នារូបភាព លក្ខណៈសកម្មភាពរបស់តួអង្គ ដំណើររឿងធម្មជាតិ ទេសភាពច្បាស់លាស់នៅក្នុងរឿងនីមួយៗ។ ដូចជារឿងកាកី អ្នកនិពន្ធបង្ហាញថាល្អទាំងរូប ល្អទាំងកាយ ពាក្យសម្តី ឃ្លារៀបរាប់ អំពីសម្រស់របស់នាងកាកី។

youtube.com/moeys
facebook.com/moeys.gov.kh
moeys.gov.kh

វិភាសរូបរស (តម្លៃអាក្រក់) : តម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធបង្ហាញទៅលើលក្ខណៈអាក្រក់របស់តួអង្គ ក្តី លក្ខណៈសកម្មភាពក្តី តាមរយៈការពណ៌នានេះធ្វើឱ្យមានភាពប្រត្យក្សអំពីរឿងរបស់តួអង្គ ដើម្បីបង្កើតនូវសោភ័ណភាពនៃរឿង។ ដូចជារឿងរាមកេរ្តិ៍ វិភាសរូបរស ត្រង់កន្លែងដែលអ្នកនិពន្ធបង្ហាញនូវរូបលក្ខណៈរបស់តួអង្គ កូខ័នជាថ្មើរព្រៃមានរូបរាងអាក្រក់ តែមានទឹកចិត្តល្អបរិសុទ្ធ ស្គាល់គុណទោស។ រីឯការពណ៌នាពីតាជូជក់នៅក្នុងរឿងព្រះវេស្សន្តរ គឺអាក្រក់ទាំងរូប សម្បុរ ទាំងកាយ និងចិត្ត។

វិសិដ្ឋរស : តម្លៃដែលស្តែងឡើងដោយអ្នកនិពន្ធបង្ហាញនូវសកម្មភាពអស្ចារ្យរបស់តួអង្គក្នុងការធ្វើពលិកម្មអ្វីមួយ ដែលសកម្មភាពខ្លះជាការលះបង់ខ្ពស់រហូតដល់មនុស្សធម្មតាធ្វើពុំដូចទៀតផង។ ដូចជាតួអង្គព្រះពោធិសត្វក្នុងរឿងព្រះវេស្សន្តរជាតក តួអង្គព្រះវេស្សន្តរដាក់ទានតាំងពីទ្រព្យសម្បត្តិរហូតដល់ប្រពន្ធកូននិងខ្លួនឯងថែមទៀតផង។

វីរៈរស : តម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធបង្ហាញនូវលក្ខណៈអាកប្បកិរិយា ចិត្តក្លាហានមោះមុតរបស់តួអង្គក្នុងការប្រយុទ្ធដោយកាយ វាចា ចិត្ត ឬក្នុងអំពើណាមួយ ដើម្បីទប់ទល់តាំងនឹងអំពើអ្វីមួយដែលមានលក្ខណៈមិនល្អ។ ដូចជាក្នុងរឿងកុលាបប៉ែលិន ថៅចិត្រមានសេចក្តីក្លាហានចេញមុខប្រយុទ្ធតតាំងជាមួយក្រុមចោរ ដែលស្នាក់ប្លន់ដំណើរក្រុមគ្រួសារលោកហ្ជួងរតនសម្បត្តិ។ រឿងរាមកេរ្តិ៍ ហនុមានតតាំងនឹងទ័ពយក្សក្នុងសង្គ្រាមដណ្តើមនាងសីតា។

ទារុណរស : តម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធរៀបរៀងរឿងឡើងធ្វើឱ្យឃើញនូវសកម្មភាពប្រយុទ្ធ ការព្យាបាទសងសឹក ជិះជាន់រំលោភ ធ្វើទុក្ខទោសទណ្ឌកម្មយ៉ាងឃោរឃៅអស្ចារ្យរហូតដល់បាត់បង់ជីវិតតួអង្គទន់ខ្សោយ ដែលគ្មានសមត្ថភាព។ ដូចជាប្រជាជនភូមិក្រាំងលាវ ក្រោយពីបានបង្កើតចលនាតស៊ូសម្លាប់បារាំងឈ្មោះ បាដេសរួចមក ប្រជាជនក្នុងភូមិទាំងមូលត្រូវអាណានិគមបារាំងដាក់ទណ្ឌកម្មសងសឹកវិញយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

នាដ្យរស : តម្លៃដែលចេញមកពីការកម្សត់នៅក្នុងរឿងវិបត្តិទំនាស់ ប្រឆាំងរវាងតួអង្គបដិបក្ខដ៏មានកម្លាំង សមត្ថភាព មធ្យោបាយគ្រឿងការពារប៉ុនគ្នា ស្មើគ្នា។ ដូចជាសង្គ្រាមរវាងព្រះរាមនិងក្រុងរាពណ៌ក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍បានបន្សល់ទុកនូវការបែកបាក់ព្រាត់ប្រាសបងប្អូន សាច់ញាតិ ក្រុមគ្រួសាររបស់ជាតិយក្សក៏ដូចជា ពួកស្វាសុទ្ធតែទទួលរងនូវសោកនាដ្យកម្ម។

ហាសរស : តម្លៃដែលកើតឡើងមកពីលក្ខណៈសកម្មភាព ឬចលនានៃរឿងក្តី នៃតួអង្គក្តីក្នុងការបង្កើតភាពកំប្លែង ធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់សប្បាយរីករាយសើចអបអរសាទរ ជ្រះថ្លា ថ្លាចិត្ត។ ដូចជារឿងធនញ័យ ត្រង់សកម្មភាពរបស់ធនញ័យរើសអាចម៍សេះដាក់ក្នុងថង់យាមជួនសេដ្ឋីហ្ជូប ធនញ័យជិះសេះចត្រង្គ ជិះដំរីដោលនឹងផ្ទោលបើកក្តោងតាមស្តេច។

សោភណរស (ល្អ) : តម្លៃដែលធ្វើឱ្យស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈប្រសើរ គឺល្អក្នុងផ្នែកអត្ថន័យ ឬ ចិនចោទ ឬ ចិនស្រាយ។ ល្អក្នុងផ្នែកអត្ថរូប គឺអត្ថបទមានភាពទាក់ទាញអារម្មណ៍អ្នកអានឱ្យចូលចិត្ត ពីរោះស្តាប់និយាយខ្ជីងាយយល់។

ទស្សនីយរស : តម្លៃដែលកើតឡើងតាមរយៈការរៀបរាប់ទេសភាព ធម្មជាតិ ព្រៃព្រឹក្ស មច្ឆា បក្សាបក្សីប្រកបដោយសូរស័ព្ទសំឡេងពីរោះរណ្តំគ្នានៃស្រៈនិងព្យញ្ជនៈបង្កើតជាបរិយាកាសមួយ។

ឧទាហរណ៍ : ក្នុងរឿងទុំទាវ ការរៀបរាប់ទេសភាពធម្មជាតិតាមដងទន្លេមេគង្គពីក្រុងលង្វែកមកស្រុកត្បូងឃ្មុំក្នុងពេលដែលព្រះរាមាទ្រង់យាងមកជំនុំជំរះក្តីអរជួននិងក្រុមបក្សពួក។

គ. សព្ទរស

ជាតម្លៃទូទៅនៃរឿងដែលកវីនិពន្ធតែងលើកយកមកប្រើក្នុងអត្ថបទឬស្នាដៃរបស់ខ្លួនតម្លៃមាន :

តថរស : តម្លៃដែលអ្នកនិពន្ធយកតួអង្គជាក់ស្តែងមានមនុស្សគ្រប់វ័យនិងយកបញ្ហាជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់មនុស្សមានដូចជា ទំនាស់វិបត្តិផ្សេងៗទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងសង្គម ជំនឿ ប្រពៃណី សាសនាមកធ្វើការតាក់តែងនិពន្ធឱ្យឃើញជាក់ច្បាស់នឹងភ្នែក ងាយយល់ ងាយស្តាប់ ងាយចាប់សេចក្តីបាន។ ដូចជារឿងទុំទាវ បានបង្ហាញយ៉ាងជាក់ច្បាស់អំពីតថភាពសង្គមខ្មែរសម័យលង្វែកដែលពេលនោះប្រជាជនខ្មែរប្រកាន់ខ្ជាប់នូវប្រពៃណី "នំមិនធំជាងនាឬ"ក្នុងការទុកដាក់កូនចៅឱ្យមានគូស្រករ។

អច្ឆរិយរស : តម្លៃស្តែងចេញតាមរយៈការលើកឡើងរបស់អ្នកនិពន្ធក្នុងការយកតួអង្គអរូបី ឬ តួអង្គសត្វចេះនិយាយ តួអង្គទេវៈ ឬសកម្មភាពអស្ចារ្យ ចេះហោះហើរ ដើរលើអាកាសប្រែកាឡាបែងភាគ។ល។ លក្ខណៈអស្ចារ្យទាំងនេះជាតម្លៃអច្ឆរិយ។

កុសលរស : តម្លៃដែលស្ថិតនៅលើការអប់រំទូន្មានប្រៀនប្រដៅ (ពិសេសកុសលនៅក្នុងរឿងផ្នែកមនោគតិនិយម) នៅក្នុងក្បួនច្បាប់ផ្សេងៗហៅថា ច្បាប់ឧបទេសដែលកុសលរសមាននៅក្នុងពាក្យសុភាសិត ពាក្យទំនឹមទំនៀម ពាក្យទូន្មាន ពុទ្ធសុភាសិតនៅក្នុងរឿងព្រេងរឿងល្បីក ដែលស្តែងឡើងតាមរយៈអត្ថន័យរបស់អត្ថបទ ឬសកម្មភាពរបស់តួអង្គជាដើម។

> *រស មានន័យថាតម្លៃមានដូចជា ល្អ អាក្រក់ ពីរោះ មិនពីរោះជាដើម។ ដូច្នេះ អត្ថរសគឺជាតម្លៃរបស់អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ដូចជា តម្លៃល្អ អាក្រក់ ពីរោះ មិនពីរោះរបស់ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍នីមួយៗ។*

លំហាត់

ចូរបង្ហាញពីអត្ថរសនីមួយៗនៅក្នុងរឿង ព្រះអាទិត្យថ្មីរះលើផែនដីចាស់ដោយលើកឧទាហរណ៍មកបញ្ជាក់។

ចលនាអក្សរសិល្ប៍

អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរយើង មានដើមកំណើតតាំងពីយូរយាណាស់មកហើយ ហើយវាបានវិវត្តន៍ឥតឈប់ឈរពីសម័យកាលមួយទៅសម័យកាលមួយ ។ ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ទាំងនោះ តែងផ្តោតទៅតាមគំនិតទស្សនៈការនិយមរបស់ក្រុមមនុស្សផ្សេងៗគ្នា ។ ដូច្នេះហើយទើបគេចែកស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ទាំងនោះជាចលនាផ្សេងៗ ដើម្បីងាយស្រួលកត់សម្គាល់ ។

១ . ចលនាអក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម

ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ទាំងឡាយណាដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងបែបបទលិទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ ។ អក្សរសិល្ប៍បែបនេះគេតែងជឿលើអាទិទេពបីអង្គ គឺព្រះព្រហ្ម ព្រះឥសូរ និងព្រះវិស្ណុ ឬព្រះនារាយណ៍ ។ ជួនកាលគេគោរពអាទិទេពទាំងបីចម្រុះគ្នាមានឈ្មោះ ត្រៃម៉ូ៌ត្តិ ។ ជួនកាលគេគោរពដោយមានការបង្រួបបង្រួមគ្នារវាងអាទិទេពពីរ គឺព្រះវិស្ណុនិងព្រះឥសូរ រួមបញ្ចូលគ្នាឱ្យឈ្មោះថា ហារិហ៊ៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត គេជឿលើពុទ្ធិទាំងឡាយស្ថិតក្នុងគម្ពីរវេទ ហើយតួអង្គសំខាន់ៗជាតួអង្គអាទិទេព ឬអវតារជាដើម ។

ក. ផ្តើមរឿង

ការផ្តើមរឿងនៃស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ប្រភេទនេះ គឺចាប់ផ្តើមឡើងដោយការបង្ហាញឈ្មោះរបស់អាទិទេពធំទាំងបីដូចជា ព្រះព្រហ្ម ព្រះវិស្ណុ ព្រះឥសូរ ។

២. តួអង្គ

- តួអង្គ : ជាអាទិទេព ឬអវតារនៃព្រះវិស្ណុមកយកកំណើតជាមនុស្សបុរសអស្ចារ្យនិងនារីអស្ចារ្យ ឯតួអង្គផ្សេងទៀតមានឥសី ទេវតា យក្ស គ្រុឌ ... ។
- ដំណើររឿង : ច្បាំងមិនចេះចប់ ប្រកបដោយសិល្ប៍សាស្ត្រអស្ចារ្យ ។
- ទីកន្លែង : ព្រៃហោមពាន្ត ស្ថានសួគ៌ ស្ថានសិម្ពលី ... ។
- បញ្ហាចោទ : ដោយមានទំនាស់វិបត្តិរវាងសភាវៈល្អនិងសភាវៈអាក្រក់ ។
- ដំណោះស្រាយ : ដោយសិល្ប៍មន្ត ឫទ្ធិអំណាច សងសឹក ធ្វើចម្បាំងនឹងគ្នា ដោះស្រាយដោយយុទ្ធវិធី ។
- ស្នេហា : មកពីឥទ្ធិពលអាទិទេព ហើយអ្នកឈ្នះ គឺបានទទួលស្នេហា ។
- កម្សត់ : កើតឡើងដោយវិបត្តិទំនាស់រវាងសភាវៈល្អនិងអាក្រក់ច្បាំងទាស់ទែងគ្នា មានទារុណកម្មខាងផ្លូវចិត្តនិងផ្លូវកាយ ។

- ឧត្តមគតិរឿង : អប់រំមនុស្សឱ្យជឿលើអាទិទេពនិងមានជំនឿថា ទុក្ខសោក ល្អ អាក្រក់ របស់ខ្លួនបានមកពីអាទិទេពទាំងនេះធ្វើឱ្យមនុស្សខ្វះការជឿជាក់លើខ្លួនឯង ។

គ. បញ្ចប់រឿង

ការបញ្ចប់រឿងបែបព្រាហ្មណ៍និយម គឺតួអង្គតំណាងអាទិទេព (សភាវៈល្អ) មានជ័យជម្នះលើសភាវៈអាក្រក់ យក្ស គ្រុឌ អសុរៈ ... ។

២ . ចលនាអក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម

អត្ថបទរឿងរ៉ាវផ្សេងៗដែលទាក់ទងនឹងការលើកយកទ្រឹស្តីពុទ្ធសាសនាធ្វើជាគោល ហើយទ្រឹស្តីតាំងនោះស្ថិតនៅក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិតក ដែលអ្នកនិពន្ធលើកយកបញ្ហាបុណ្យ បាប ផលល្អ ផលអាក្រក់របស់តួអង្គមកចោទនិងដោះស្រាយ ។ អក្សរសិល្ប៍បែបពុទ្ធនិយមនេះមានអក្សរសិល្ប៍ ពុទ្ធនិយមសុទ្ធសាធ ពុទ្ធិនិយមក្លាយ និងពុទ្ធនិយមក្លាយហួសហេតុ ។

ក. ផ្តើមរឿង

ផ្តើមរឿងឡើងដោយបទនមស្ការមានតំណាលថា ព្រះពុទ្ធគង់ក្នុងអារាមណាមួយទ្រង់សំដែងឡើងនូវរឿងអតីតជាតិរបស់ព្រះអង្គទៅកាន់ពុទ្ធបរិស័ទ ។

ខ. តួរឿង

- តួអង្គ : តួអង្គប្រុសជាព្រះពោធិសត្ត ឯតួអង្គស្រីជាកន្ទ្រៃសារពេជ្ជ ។ តួអង្គមានមនុស្ស ទេវៈ អសុរៈ ... ។
- ទីកន្លែង : ដំណើររឿងប្រព្រឹត្តិទៅនៅនគរពារាណសី តក្កសិលា ព្រៃហេមពាន្ត ... ។
- បញ្ហាចោទ : ជាទំនាស់រវាងព្រះពោធិសត្តនិងសង្គមមនុស្ស ទំនៀមទម្លាប់ កម្មពៀរ ... ។
- ដំណោះស្រាយ : ព្យាយាមតស៊ូប្រឹងប្រែងដោយយកសីលធម៌ទៅអប់រំដោយសន្តិវិធី ខន្តី មិនប្រើហិង្សា ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាជានិច្ច ។
- ស្នេហា : គឺស្នេហារវាងព្រះពោធិសត្តនិងកន្ទ្រៃសារពេជ្ជជាស្នេហាបរិសុទ្ធ ។
- កំសត់ : កើតឡើងដោយសារការព្រាត់ប្រាស ទំនៀមទម្លាប់ និងកម្មពៀរ ... ។
- ឧត្តមគតិរឿង : អប់រំមនុស្សឱ្យស្គាល់បុណ្យ បាប ខំប្រឹងតស៊ូ និងជឿជាក់លើខ្លួនឯង ។

គ. បញ្ចប់រឿង

ការបញ្ចប់រឿងដោយមានការសរជាតិរបស់តួអង្គព្រះពោធិសត្តនិងកន្ទ្រៃសារពេជ្ជ ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

កំណត់សម្គាល់ : រឿងក្នុងជាតក គឺជារឿងរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ កាលកំពុងវិលអន្ទោលយកកំណើតក្នុងបុព្វជាតិ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីស្រង់សត្វលោកដែលស្ថិតក្នុងវាលវដ្តសង្សារ។ អក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយមមាន ៖

រឿងពុទ្ធនិយមសុទ្ធសាធ : សំដៅលើរឿងទសជាតក ឬរឿងនានាជាតកដែលដំណើររឿងទាក់ទងនឹងទស្សនៈគោលសំខាន់ៗក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយអ្នកនិពន្ធលើកយករឿងបុណ្យ បាប កម្ម ផលល្អអាក្រក់របស់តួអង្គមកចោទនិងដោះស្រាយ។ រឿងទាំងឡាយត្រូវបានរៀបរៀងឡើងជាភាសាបាលី តែក្រោយមកមានសម្រាយជាខេមរភាសា មានសរសេរជាពាក្យកាព្យ។ ចំពោះអត្ថបទសរសេរជាពាក្យរាយគេច្រើនសរសេរឱ្យឈ្មោះថា រឿងជាតកឬគម្ពីរជាតក គម្ពីរទសជាតក គម្ពីរបញ្ញាសជាតក គម្ពីរនានាជាតកជាដើម។ រឿងក្នុងទសជាតកជារឿងដែលព្រះពោធិសត្វកសាងបារមីដូចជា ៖

១. រឿង តេមិយ	២. រឿង មហាជនក
៣. រឿង សុវណ្ណសាម	៤. រឿង នេមិរាជ
៥. រឿង មហោសថ	៦. រឿង ភូរិទត្ត
៧. រឿង ចន្ទកុមារ	៨. រឿង នារទ:
៩. រឿង វិធុរ	១០. រឿង ព្រះវេស្សន្តរ

រឿងពុទ្ធនិយមកាយ : អត្ថបទអក្សរពុទ្ធនិយមកាយចែកជាពីរ ៖

- រឿងពុទ្ធនិយមកាយធម្មតា : ជាអត្ថបទដែលទាក់ទងនឹងទស្សនៈក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាតិចតួច ហើយរឿងទៀតសោតពុំស្ថិតក្នុងគម្ពីរត្រឹមត្រូវជាពុទ្ធវចនៈ (ក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិតក)ដូចជារឿងទសជាតកឡើយ។ អត្ថបទរឿងបែបពុទ្ធនិយមកាយច្រើនស្ថិតក្នុងគម្ពីរបញ្ញាសជាតក (៥០ជាតិ) មាន៥០រឿង។
- រឿងពុទ្ធនិយមកាយហួសហេតុ : ស្នាដៃប្រភេទនេះពុំមាននៅក្នុងគម្ពីរក្បួនខ្នាតពីបុរាណណាមួយឱ្យបានច្បាស់លាស់ទេ ប្រសិនបើមានបញ្ជាក់ក្បួនខ្នាតដើម គម្ពីរដើម គឺអ្នកនិពន្ធគ្រាន់តែថាប៉ុណ្ណោះ ពុំមានដំណើររឿងដូចគ្នាបេះបិទឡើយ។ ដំណើររឿងមានគោលគំនិតទាក់ទងនឹងពុទ្ធទស្សនៈតែបន្តិចបន្តួច ចំណែកឯតួអង្គនៃរឿងច្រើនមានសកម្មភាពប្រកបដោយគុណវិបត្តិហួសហេតុ រហូតដល់មនុស្សធម្មតាធ្វើមិនកើត ហើយរឿងពុំមានការកសាងបារមីអ្វីមួយច្បាស់លាស់ឡើយ តែទោះជាតួអង្គធ្វើអំពើខុសយ៉ាងណាក្តី លុះដល់ចប់រឿងមានការសរជាតិ អ្នកនិពន្ធប្រារព្ធថា តួអង្គនោះជាព្រះពោធិសត្ត។ ***ឧទាហរណ៍ :*** រឿង កាកី។

៣ . ចលនាអក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម

ក. អត្ថន័យ

គោលបំណងសំខាន់បំផុតនៃអក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម គឺបង្ហាញបញ្ហាជីវភាពជាក់ស្តែងរបស់មនុស្សក្នុងសង្គមស្របទៅតាមវប្បធម៌ អរិយធម៌យើង ។ ពិសេសខ្លឹមសារនៃស្នាដៃប្រភេទនេះ មានការទាក់ទងទៅនឹងសង្គមបរិយាកាសរបស់ខ្មែរ ។ ដំណើររឿងកើតឡើងនៅក្នុងភូមិស្រុក ឬទីកន្លែងណាមួយដែលមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងការប្រកបអាជីវកម្មរបស់ខ្មែរពិត "ច្រើនតែជារឿងតថ" ។

មូលហេតុដែលនាំឱ្យមានទំនាស់វិបត្តិក្នុងអក្សរសិល្ប៍បែបខ្មែរនិយម គឺជាទំនាស់ដែលកើតមានក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់ជនសាមញ្ញ ដែលតែងតែប្រទះដូចជា ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃ ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងគ្រួសារ ទំនាស់រវាងអ្នកដទៃនិងគ្រួសារខ្លួន ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងសង្គម ។

ជាទូទៅដំណោះស្រាយបញ្ហានៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខេមនិយម គឺតួអង្គពឹងលើសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួនជម្នះលើផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត ដើម្បីផ្ចាញ់ឧបសគ្គក្នុងសង្គមនិងធម្មជាតិ ។ ជម្រៅនៃរឿង (រឿងព្រេង) មានបញ្ហាចោទចំពោះមនុស្សលោកបច្ចុប្បន្នដោយអប់រំឱ្យខិតខំត្រិះរិះដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងសង្គមមនុស្ស ។ គេយករឿងរបស់មនុស្ស គឺរឿងរបស់ខ្មែរគ្រប់បែបយ៉ាងមកចោទហើយដោះស្រាយតាមលក្ខណៈស្របទៅនឹងរឿងបច្ចុប្បន្ន រឿងពិតរបស់មនុស្ស ។ ដូចជារឿង ពស់កេងកង មាយាស្ត្រី ។

តួអង្គមនុស្សធម្មតា ចាប់ពីអ្នកបម្រើគេរហូតដល់វណ្ណៈអភិជន ក្រៅពីនេះមានតួអង្គដែលមានលក្ខណៈអច្ឆរិយៈដូចជា យក្ស ខ្មោច បិសាច អ្នកតា ទេវតា និងមានតួអង្គជាសត្វដូចជា ចចក ទន្សាយ ... ប៉ុន្តែតួអង្គទាំងនោះសុទ្ធតែតំណាងឱ្យមនុស្ស ឬជីវភាពរបស់សង្គមមនុស្ស ។

ខ. អត្ថរូប

អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម ច្រើនតែអត្ថបទប្រលោមលោក ពាក្យកាព្យ រាយពាក្យជារឿងសម្រាប់អានកម្សាន្តកែអផ្សុក តែមានគតិក្នុងការអប់រំទូន្មានប្រៀនប្រដៅផង ។ អត្ថបទខ្លះ ត្រូវបានបោះពុម្ពជាសៀវភៅ ។ រឿងទាំងនោះមានប្រើពាក្យសម្តីរបស់ជនសាមញ្ញ ពាក្យអ្នកស្រុកជាន់កណ្តាលជាន់ទាប ពុំមានភាសាបាលីសំស្ក្រិតច្រើនគួរឱ្យពិបាកអាននោះឡើយ ។

- ផ្តើមរឿង : ការផ្តើមរឿងក្នុងស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយមមិនមានការឯកភាពគ្នាទេ អាស្រ័យលើទេពកោសល្យរបស់អ្នកនិពន្ធម្នាក់ៗ ។
- ដំណើររឿង : វណ្ណនារូប អ្នកនិពន្ធច្រើនតែនិទានខ្លួនឯង
- ការបញ្ចប់រឿង : គឺបង្ហាញពីឧត្តមគតិអប់រំទូន្មានដល់អ្នកអាន អ្នកសិក្សាតាមរយៈសុភាសិត ។ ប៉ុន្តែចំពោះស្នាដៃប្រលោមលោកវិញ ការបញ្ចប់រឿងមានឈ្នះ មានចាញ់ទៅតាមការពិតជាក់ស្តែងនៃបញ្ហា ដែលអ្នកនិពន្ធឆ្លុះបញ្ចាំងជាទូទៅអំពើល្អឈ្នះអំពើអាក្រក់ ។

គ. អត្ថរស

តម្លៃរបស់អក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយមស្ថិតចេញពីការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវតថភាពជាក់ស្តែង ការអប់រំសីលធម៌ និងស្មារតីជាតិនិយមពិតៗ ។

យោបល់រួម : អក្សរសិល្ប៍បែបខេមរនិយម ជារឿងបែបមនុស្សលោកិយ ជារឿងរបស់ជាតិខ្មែរដែលយកសង្គមារម្មណ៍មកចោទនិងដោះស្រាយទៅតាមប្រយោជន៍នៃសង្គមជាតិក្នុងគោលបំណងណែនាំ ខេមរជនឱ្យស្រឡាញ់អំពើល្អ ស្អប់ និងចៀសវាងអំពើអាក្រក់ ។

ឧទាហរណ៍ : រឿង ផ្កាស្រពោន រឿង កុលាបប៉ៃលិន ... ។

៤ . ចលនាអក្សរសិល្ប៍បរទេសនិយម

ចលនានេះ ពុំមាននៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍បុរាណទេ ទើបតែសម័យដែលប្រទេសធ្លាក់ក្រោមឱវាទពួកបស្ចិមប្រទេស (អាណានិគមបារាំង) អស់រយៈពេលមួយសតវត្ស ចលនានេះក៏កើតមានឡើង ។ ចលនានេះ មានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លាណាស់ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន មានមនុស្សទូទៅក្នុងសកលលោក ច្រើនចូលចិត្តការនិយមបែបនេះ ។ សព្វថ្ងៃគេឃើញមាននៅសល់ការនិយមពាសពេញដូចជា សុជីវធម៌ សម្លៀកបំពាក់ សិល្ប: ការរាំវ៉ែក ... ។

ចលនាអក្សរសិល្ប៍ គឺជាការប្រែប្រួលនៃអក្សរសិល្ប៍តាមការនិយមនៃវណ្ណ: ឬស្រទាប់សង្គមលើទស្សន: ទ្រឹស្តី គោលគំនិតណាមួយក្នុងដំណាក់កាលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ តាមការសិក្សាគេចែកអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរជា ៤ចលនា គឺចលនាអក្សរសិល្ប៍ព្រាហ្មណ៍និយម ចលនាអក្សរសិល្ប៍ពុទ្ធនិយម ចលនាអក្សរសិល្ប៍ខេមរនិយម និងចលនាអក្សរសិល្ប៍បរទេសនិយម ។

លំហាត់

១. តើគេចែកអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរជាប៉ុន្មានចលនា ? ចលនាអ្វីខ្លះ ?

២. ដូចម្តេចហៅថា ចលនាព្រាហ្មណ៍និយម ពុទ្ធនិយម ខេមរនិយម និងបរទេសនិយម ?

៣. ចូរធ្វើចំណែកថ្នាក់រឿងទាំងនេះតាមចលនាអក្សរសិល្ប៍ ដោយផ្តល់អំណះអំណាងក្នុងរឿងនីមួយៗឱ្យបានសមស្រប ។ រឿងព្រះវេស្សន្តរ រាមកេរ្តិ៍ ព្រះអាទិត្យថ្មីរះលើផែនដីចាស់ តេជោយ៉ត ថៅកែចិត្តចោរ ទុំទាវ មាយើង ចៅស្រទបចេក សព្វសិទ្ធិ ក្រពើនិងអ្នកបរទេះ ចាបស្រុកនិងចាបព្រៃ អារក្សនិងអ្នកស្រែ ។

រឿង ព្រះអាទិត្យថ្នូរលើផែនដីចាស់

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- ករណីយកិច្ច (ន) : កិច្ចការដែលត្រូវធ្វើ ។
- ក្ងដកម្ម (កិ) : សម្តែងអាកប្បកិរិយាប្រឆាំងជំទាស់ ។
- ទិដ្ឋិមានៈ (ន) : ការរឹងរូស ។
- ទុក្ករកិរិយាកម្ម (ន) : អំពើយ៉ាងកម្រ អំពើដែលព្រះពុទ្ធធ្វើ ដើម្បីសម្រេចពោធិញ្ញាណ ។
- នក្ខត្តឫក្ស (ន) : ពេលវេលាដែលហោរាគន់រក ដើម្បីឱ្យដឹងថាគ្រោះកាចឬគ្រោះជា ។
- នយោបាយទឹក (ន) : ការរៀបចំអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធទឹក ។
- យថាកម្ម (កិ) : តាមកម្ម តាមអំពើ ។
- សហជីវិន (ន) : អ្នកចូលរួមសមាគមជាមួយគ្នា ។
- ស្ទូមយាចក (ន) : អ្នកដើរសុំទាន ។
- ហាត្ថកម្ម (ន) : ការធ្វើដោយដៃ ។
- អាណានិគម (ន) : លទ្ធិនៃជនខ្លះដែលចូលចិត្តតែខាងជ្រៀតជ្រែក វាយដណ្តើមយកប្រទេសដទៃមកធ្វើជាស្រុកចំណុះរបស់ខ្លួន ។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

- ឥស្សរយស (ន) : គ្រឿងតម្កើងយស មេដាយ ... ។
- ឥស្សរភាព (ន) : ភាពនៃអ្នកធំ ។
- ឱសថាល័យ (ន) : មន្ទីរពេទ្យសាធារណៈ (ពេទ្យរដ្ឋ) កន្លែងផ្តល់ថ្នាំព្យាបាលជំងឺ ។

១. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលសិក្សាអត្ថបទរឿង ព្រះអាទិត្យថ្មីរះលើផែនដីចាស់ ចូរអ្នកអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងចលនាអក្សរសិល្ប៍ អត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរស ។

គ. សង្ខេបរឿង

ស្ពនសមជាកូនរបស់ នាយស្ពនសុខនិងនាងសន រស់នៅឃុំបរវិល ស្រុកសង្កែ ខេត្តបាត់ដំបង ។ ឪពុកត្រូវបារាំងធ្វើទណ្ឌកម្មរហូតដល់ស្លាប់ ដោយចោទថាចូលដៃជាមួយឥស្សរៈ ។ ម្តាយស្លាប់ដោយជំងឺ ។ សម ត្រូវពួកឥស្សរៈសង្ស័យថា ចូលដៃជាមួយបារាំងក៏បានធ្វើដំណើរមកភ្នំពេញ ហើយបានធ្វើជាកម្មករ ស្នាក់នៅវត្តមហាមន្ត្រីជាមួយភិក្ខុសៅ ។ សម ផ្លាស់ប្តូរកន្លែងធ្វើការជាញឹកញាប់ ព្រោះទ្រាំមិនបាននឹងពាក្យមើលងាយមើលថោក ។ ក្រោយមកសមមានប្រពន្ធឈ្មោះនាងសយ ។ សមបានទៅនៅផ្ទះជួលទាំងជីវភាពលំបាកលំបិន ។ សម ជាកម្មករត្រីចក្រយាន ។ ទាំងពីរនាក់ប្តីប្រពន្ធរស់នៅយ៉ាងកម្សត់ ណាមួយប៉ូលីសផាកពិន័យ ណាមួយរកប្រាក់បង់ថ្លៃស៊ីក្លូមិនគ្រប់ ធ្វើឱ្យម្ចាស់ស៊ីក្លូរឹបអូសយកស៊ីក្លូទៅវិញ ។ ក្នុងភាពទំនេរគ្មានការងារធ្វើ សមត្រូវជួបនឹងការលំបាកកាន់តែខ្លាំង ។ ឆ្លៀតពេលនេះ សៅរកស៊ីដើរលួចឆក់បានបញ្ចុះបញ្ចូលសមឱ្យទៅជាមួយ តែសមបដិសេធ ។ ដោយខ្វះប្រាក់បង់ថ្លៃផ្ទះ សមនិងប្រពន្ធត្រូវតាសានបណ្តេញចេញពីផ្ទះ ។ ទាំងពីរនាក់បានទៅនៅនឹងសំយាបព្រះវិហារលោកសង្ឃយួនទួលប្រសី ។ ក្រោយមកនាងសយបានទៅធ្វើជាអ្នកបម្រើនៅផ្ទះថៅកែហុក ។ សមនិងប្រពន្ធត្រូវរស់បែកគ្នា ។

ថៅកែហុក ជាមនុស្សខិលខូចនឹងស្រីញ៉ីណាស់ ។ ស្រីបម្រើនៅផ្ទះគាត់ ច្រើនធ្លាក់ខ្លួនជាចំណីនៃសេចក្តីសប្បាយស្ទើរតែទាំងអស់ ។ វាសនារបស់នាងសយក៏មិនខុសពីអ្នកទាំងនោះដែរ ត្រូវថៅកែហុករំលោភយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ។ តាំងពីពេលនោះមក នាងសយក៏ចាកចេញពីផ្ទះថៅកែហុក ហើយបានទៅរស់នៅជាមួយនាយម៉ីនិងនាងម៉ុម ដែលជាកម្មករត្រីចក្រយាននិងត្រូវជាមិត្តភ័ក្តិប្តីនាង ដើម្បីរង់ចាំប្តីត្រឡប់មកពីបាត់ដំបងវិញ ។ សម ត្រឡប់ពីបាត់ដំបងវិញដឹងរឿងនេះ មានការឈឺចាប់ជាខ្លាំងនិងមានបំណងសងសឹកភ្លាមតែត្រូវ ម៉ីឃាត់ ។ ដោយទប់កំហឹងមិនបាន សម បានទៅផ្ទះថៅកែហុកក្នុងបំណងសម្លាប់ថៅកែនោះ ដើម្បីសងសឹក ។ តែសមត្រូវចាញ់កលថៅកែហុកក៏ត្រូវបានប៉ូលិសចាប់ដាក់

គុក ។ សមត្រូវជាប់គុកបីខែ ។ នៅក្នុងគុក សមត្រូវអ្នកទោសនៅបន្ទប់ជាមួយនិងភ្នាក់ងារអនុរក្សវាយធ្វើបាបស្ទើរស្លាប់ស្ទើररស់ ។ ពេលចេញពីគុក សមប្រកបរបរធាក់ស៊ីក្លូដូចពីមុន ។ ចៃដន្យ ថ្ងៃមួយសមត្រូវរងគ្រោះថ្នាក់ចរាចរយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ រថយន្ត ដែលបើកបុកសមនោះបានបើកគេចបាត់ ។ សមត្រូវសម្រាកនៅមន្ទីរពេទ្យព្រះកេតុមាលាយ៉ាងយូរ ។ ពេលបានជាសះស្បើយ សមសម្រេចចិត្តឈប់ធាក់ស៊ីក្លូ ហើយរកការងារថ្មីធ្វើវិញ ។ សមបានទៅធ្វើការនៅរោងចក្រសាប៊ូ ដែលមានថៅកែជាជនជាតិចិន ដោយសមបានធ្វើជាកាបូរ៉ាល់ ។ មិនយូរប៉ុន្មានថ្ងៃមួយ នៅពេលរោងចក្រត្រូវប្តូរអ្នកចាត់ការថ្មី ។ អ្នកចាត់ការថ្មីត្រូវការកាត់បន្ថយចំនួនកម្មករ ធ្វើឱ្យមានទំនាស់ជាមួយសម ។ ដោយហេតុនេះសមក៏លាឈប់ពីការងារ ។ សមបានទៅធ្វើការនៅរោងចក្រឧស្សាហកម្មមួយទៀតក្នុង តំណែងជាកាបូរ៉ាល់ដដែល ។ ទីបំផុតសមត្រូវបណ្តេញពីតំណែង ដោយសារសមបានកាន់ជើងកម្មករ ។ បន្ទាប់ពីនេះ សមបានទៅធ្វើកម្មករលីសែងនៅកំពង់ផែក្នុងតំណែងជាកាបូរ៉ាល់ទៀត ហើយត្រូវបណ្តេញចេញពីតំណែងដោយសាររឿងការពារកម្មករដដែល ។ សមបានត្រឡប់ទៅប្រកបរបរធាក់ស៊ីក្លូវិញ ។ ដោយស្ទះខ្ពើមការជិះជាន់របស់នាយទុន សមបានបង្កើតសមាគមកម្មករឡើង ។ ក្រោយមកមានអ្នកនយោបាយជ្រៀតចូល ដោយចំណាយប្រាក់កាសខ្លះៗ ដើម្បីទាក់ទាញពួកកម្មករឱ្យស្ថិតក្រោមការគ្គោបគ្គាប់របស់ពួកគេ ដើម្បីបានសន្ធឹកឆ្នោត ។

ក្រោយពេលជាប់ឆ្នោត អ្នកនយោបាយទាំងនោះមិនបានយកចិត្តទុកដាក់នឹងសមាគមរបស់សមទៀតឡើយ ។ ក្រោយមកសមាគមនេះ ត្រូវរំលាយព្រោះគ្មានអ្នកឧបត្ថម្ភ ។ សមបាននាំប្រពន្ធទៅជួលខ្ទមនៅឆ្ងាយពីក្រុង ដោយប្រកបរបរជាកម្មករត្រីចក្រយានដដែល ។ ពេលនេះសមមិនអាចធាក់ស៊ីក្លូពេញៗមួយថ្ងៃបានឡើយ ព្រោះបញ្ហាសុខភាព ។ ប៉ុន្តែបន្ទុកក្នុងគ្រួសារកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ ព្រោះប្រពន្ធមានផ្ទៃពោះគ្រប់ខែ ។ ថ្ងៃមួយពួកអ្នកលេងបានបន្ទំជិះស៊ីក្លូសមដោយឱ្យសមដឹកទៅផ្លូវឆ្ងាយ រួចគំរាមទារប្រាក់ តែសមគ្មានប្រាក់មួយរៀលសោះ ពួកគេក៏គេចបាត់ទៅ ។ ថ្ងៃប្រពន្ធឆ្លងទន្លេបានមកដល់ប្រពន្ធសមបានឈឺពោះខ្លាំងទាំងយប់ សមបានទៅអញ្ជើញគ្រូពេទ្យដ៏ល្បីល្បាញឈ្មោះ ឌរា តែត្រូវគ្រូពេទ្យនោះបដិសេធ ព្រោះសមមិនមានប្រាក់គ្រប់គ្រាន់ ។ នាងសយត្រូវស្លាប់នៅពេលឆ្លងទន្លេ ព្រោះគ្មានឆ្មបមានជំនាញត្រឹមត្រូវជួយ ។ តាំងពីប្រពន្ធស្លាប់ទៅសមនៅតែលតោលឥតការងារធ្វើ ឯម៉ីក៏មានជំងឺនិងថែមទាំងឥតស៊ីក្លូធាក់ទៀតផង ។ សមក៏បានទៅផ្ទះលោកយ៉ងតំណាងរាស្ត្រ ដែលសមធ្លាប់ជួយគាំទ្រដើម្បីរកជួលស៊ីក្លូ តែត្រូវលោកយ៉ងបដិសេធ ព្រោះសមគ្មានប្រាក់កក់ ។ សមចេះតែដើរអានាថាម្នាក់ឯងរហូតត្រូវប៉ូលិសចាប់ឃុំអស់ពីរថ្ងៃ ព្រោះសង្ស័យថាជាអ្នកទោសរត់ចេញពីគុក ។ ចេញពីប៉ុស្តិ៍ប៉ូលិស សមដើរដោយគ្មានគោលដៅ ។ ដោយសេចក្តីស្រេកឃ្លាន សមដាច់ចិត្តទៅឆក់កាបូបគេ ដើម្បី

យកប្រាក់ទិញអាហារ ។ តែឃើញប្រាក់និងទ្រព្យច្រើនពេកសមបានយករបស់ទាំងនោះឱ្យម្ចាស់គេវិញ និងមានបំណងសុំការអត់ឱនទោសពីម្ចាស់ទ្រព្យ ។ តែរឿងនេះមិនដូចបំណងទេ សមត្រូវម្ចាស់ទ្រព្យ ប្តឹងដាក់គុក ៦ ខែ ។

ចេញពីគុក សម ត្រាច់ចរកការងារធ្វើចៃដន្យពេលឆ្លងកាត់ផ្លូវ ត្រូវឡានលោករដ្ឋមន្ត្រីបុក ។ គ្រោះអាក្រក់ក្លាយជាលាភ លោករដ្ឋមន្ត្រីកំលោះនោះទើបតែមកពីស្រុកបារាំង ។ លោកជាមនុស្ស មេត្តា ដោយបានឱ្យសមទៅធ្វើការមើលថែផ្ទះរបស់គាត់ ។ មិនយូរប៉ុន្មានសមបានផ្លាស់ប្តូរគំនិត ដោយ ឈប់ធ្វើកម្មករ ត្រឡប់មកធ្វើស្រែចម្ការវិញ ។ ដំបូងឡើយការធ្វើកសិកម្មមិនសូវបានផលល្អឡើយ ព្រោះធ្វើស្រែប្រវាស់មេយ តែក្រោយមក ប្រទេសក្រោមការដឹកនាំដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់**ព្រះបាទនរោត្តម សីហនុ** ធ្វើឱ្យកសិករមានសង្ឃឹមដោយការធ្វើនយោបាយទឹក ។ ថ្ងៃមួយ សមបានមកលេងភ្នំពេញ ។ សម ដើរមើលឃើញរាជធានីភ្នំពេញស្ពែកជាខ្លាំងមាន អគារធំៗ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ហេដ្ឋារចនា សម្ព័ន្ធយ៉ាងល្អ នេះជាជោគជ័យនៃសង្គមរាស្ត្រនិយម ។ រង្គសាលដែលធ្លាប់មានជាច្រើននៅសម័យមុន ត្រូវបិទទ្វារ ព្រោះរាជការរឹតបន្តឹងមិនឱ្យមានមន្ត្រីខិលខូចប្រព្រឹត្តិអំពើទុច្ចរិតយកប្រាក់ទៅស៊ីចាយ សប្បាយហ៊ីហា ហើយរាជការផ្តល់ប្រាក់ខែត្រឹមតែគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារប៉ុណ្ណោះ ហើយ រាជការតែងរៀបចំធ្វើសមាជជាតិ ដែលមានប្រជារាស្ត្រចូលរួមយ៉ាងច្រើនទៀតផង ។

ឃ. អត្ថបទដកស្រង់

វគ្គ : ទីពីងថ្ម

[...]សមបានត្រឡប់មកពីកន្លែងនោះវិញ ហើយចេះតែដើររសាត់អណ្តែតតទៅទៀត ក្នុងឋានៈ ជាកម្មករកការងារធ្វើមិនបានម្នាក់ ។ ទីបំផុតការម្យ៉ាង ដែលជាការពិតនោះ គឺសមត្រូវបានចាប់ផ្តើម អត់អាហារទៀតផង ហើយសមមិនមែនអត់អាហារដើម្បីទុក្ករកិរិយាកម្ម ក្ងដកម្ម ដើម្បីទាមទារសិទ្ធិ សេរីភាពអ្វីឡើយ តែសមអត់ព្រោះគ្មានអាហារបរិភោគ ។ ដូចជាសាកសពដែលអាចកម្រើកខ្លួនបាន សមចេះតែដើររសាត់អណ្តែតទៅដោយគ្មានគោលបំណង ឬទីដៅអ្វីឡើយ ... សមមានទឹកមុខខ្ចៅជាំ ខុសធម្មតាមានប្រសីភ្នែក ដែលគ្មានរស្មីនៃសេចក្ដីរីករាយ ហើយមានសម្លៀកបំពាក់និងខ្លួនប្រាណមិន ខុសពីស្នូមយាចក ... តាំងពីថ្ងៃដល់រសៀល រហូតដល់ពេលល្ងាច សេចក្ដីស្រេកឃ្លានបានធ្វើទុក្ខបុក ម្ហែញសមជាខ្លាំង ។ សមបានផឹកត្រឹមតែទឹកម៉ាស៊ីននៅតាមចិញ្ចើមផ្លូវ ដើម្បីផ្សើមបំពង់កប៉ុណ្ណោះ ។ សមដូចជាស្រយុតស្រយុងរោយស្រពន់អស់ទាំងរាងកាយ ។ ហើយក្នុងវេលាប្រហែលម៉ោង ១៧ កន្លះ សមក៏បានជួបប្រទះនឹងឧប្បទ្ទវហេតុ ដែលគួរឱ្យព្រឺខ្លួនក្នុងខណៈ ដែលបានឆ្លងកាត់វិថីដោយអារម្មណ៍ អណ្តែតអណ្តូង ហើយមិនឃើញរថយន្តមួយ ដែលលូនចូលមកក្នុងរយៈដ៏ជិត អ្នកបើកបរខំទប់ហ្វ្រាំង

បញ្ឈប់ រថយន្តនោះក៏បុកកម្មករពោះម៉ាយ ដែលគួរឱ្យអាណិតនោះដួលដេកនៅលើវិថីនាកណ្តាល សំឡេងស្រែកភ្ជាត់មាត់ភ្ជាត់ករបស់ស្រីៗ ២-៣នាក់ ដែលបានឃើញហេតុការណ៍ដែលគួរឱ្យខ្លាចនោះ។ គ្រោះបែបនេះ រាប់ថាជាគ្រោះអាក្រក់សម្រាប់អ្នកមាន តែថាវាជាគ្រោះល្អសម្រាប់អ្នកក្រដូចរូបសម ព្រោះគ្រោះថ្នាក់នេះ ជាហេតុធ្វើឱ្យសមមានការងារធ្វើ។ សុភាពបុរសកំលោះម្នាក់ដែលអង្គុយលើរថយន្តខាងក្រោយនោះ ជារដ្ឋមន្ត្រីនៃក្រសួងមួយ ដែលលោកទើបនឹងត្រឡប់មកពីប្រទេសបារាំងកាលពីឆ្នាំទៅ ហើយលោកទើបនឹងជ្រើសតាំងជារដ្ឋមន្ត្រីកាលពីប៉ុន្មានខែមុននេះ។ ដោយសារការភ័យនឹកអាណិតអាសូរ លោករដ្ឋមន្ត្រីកំលោះនោះក៏បើកទ្វាររថយន្តចុះទៅមើលភ្លាម។ ខណៈនោះអ្នកបើកបររថយន្តស្ទុះចូលទៅត្រកងលើក សម ឡើង។ តែគ្រោះថ្នាក់នោះក៏មិនជាធ្ងន់ធ្ងរអ្វីប៉ុន្មានទេ គឺគ្រាន់តែបែកក្បាលជង្គង់និងគ្រេចកជើងខាងស្តាំប៉ុណ្ណោះ។ លោករដ្ឋមន្ត្រីជួយលើកសមហើយពិនិត្យមើលដោយក្រសែភ្នែកដែលសម្តែងនូវសេចក្តីអាណិតអាសូរ។ លើកដាក់លើឡានទៅ លោករដ្ឋមន្ត្រីបង្គាប់អ្នកបើកបររថយន្ត នាំគាត់យកទៅពេទ្យ ហើយលោកក៏ឱនសួរសមដោយសេចក្តីមេត្តាថា "ម្តេចទៅបងត្រូវត្រង់ណាខ្លះ ?" មិនអីទេទានប្រោស ! សមឆ្លើយឡើងតិចៗត្រូវបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ហើយការនេះវាជាកំហុសរបស់ខ្ញុំបាទ ដែលដើរឆ្លងកាត់ផ្លូវដោយការធ្វេសប្រហែសពេកមិនងាកមើលឆ្វេងស្តាំជាមុន សុំព្រះតេជគុណមេត្តាដាក់ខ្ញុំទៅវិញចុះរបួសបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះមិនបាច់ទៅពេទ្យទេទានប្រោស"។ បើអញ្ជើងខ្ញុំនឹងជូនបងទៅដល់ផ្ទះ "លោករដ្ឋមន្ត្រីនិយាយឡើងទឹកមុខញញឹម" ចុះផ្ទះបងនៅដល់ណាទៅ ? ខ្ញុំគ្មានផ្ទះសម្បែងទេទានប្រោស សមឆ្លើយដោយទឹកមុខក្រៀមក្រំ តែខំសម្តែងនូវសេចក្តីគោរព "ខ្ញុំបាទជាមនុស្សកំព្រាអានាថា ជាកម្មករដែលគ្មានការងារធ្វើទេទានប្រោស"។ លោករដ្ឋមន្ត្រីក្មេងងក់ក្បាលទទួលស្តាប់ពាក្យសម្តីរបស់សម ដោយការអាណិតអាសូរ។ លោកពេញចិត្តចំពោះសុភាពរាបសារបស់សមជាខ្លាំង ថ្វីបើសមជាអ្នកក្រមានសម្លៀកបំពាក់មិនសមរម្យក៏ដោយ តែសមក៏មានឫកពានិងពាក្យសម្តីគួរឱ្យអាណិតដែរ។ បង ! លោករដ្ឋមន្ត្រីនិយាយឡើងដោយពាក្យផ្អែមល្អែម "អាណិតបងឯងណាស់ក្នុងការដែលបងត្រូវទទួលគ្រោះថ្នាក់ដោយសារឡានរបស់ខ្ញុំនេះ ខ្ញុំសូមជូនបង ៥០០រៀល ជាសាហ៊ុយខូចខាត ហើយបងមានការអីសូមអញ្ជើញទៅរកខ្ញុំចុះ" ហើយលោករដ្ឋមន្ត្រីហុចប្រាក់ ព្រមទាំងនামប័ណ្ណមួយសន្លឹកទៅ ឱ្យសម "សុំបងទៅរកខ្ញុំកុំខានណា"។ ពាក្យសម្តីពោរពេញទៅដោយសេចក្តីមេត្តាករុណារបស់លោករដ្ឋមន្ត្រីនេះ ធ្វើឱ្យសមកោតសរសើរនឹងគោរពលោកជាខ្លាំង។ សមលើកដៃសំពះលោករដ្ឋមន្ត្រីដោយសេចក្តីគោរព ហើយនិយាយតិចថា "ព្រះតេជគុណមេត្តាខ្ញុំបាទ សុំព្រះតេជគុណកុំឱ្យប្រាក់ខ្ញុំបាទធ្វើអីទានប្រោស សុំព្រះតេជគុណជួយរកការងារឱ្យខ្ញុំបាទធ្វើវិញទៅល្អជាជាង ព្រោះខ្ញុំបាទកំពុងតែដើរស្វែងរកការងារធ្វើអីក៏បានដែរទានប្រោស ឱ្យតែការងារសុចរិតខ្ញុំធ្វើបានទាំងអស់ ដោយមិនរើសថាការធ្ងន់

ឬស្រាលឡើយ" ។ ខ្ញុំជាអ្នករាជការ មិនមែនជាអ្នកជំនួញទេ តែខ្ញុំពេញចិត្តនឹងជួយបងតាមសមត្ថភាព ខ្ញុំត្រូវនាំបងទៅពេទ្យសិន ហើយសឹមនាំបងឯងទៅផ្ទះខ្ញុំ បងឯងមិនរើសការងារមែនឬទេ ។ សមខំប្រឹងញញឹមឡើងទាំងដែលមានរាងកាយកំពុងឈឺចាប់ ព្រោះការត្រេតអរលើសលន់ពន់ប្រមាណ ។ ខ្ញុំបាទមិនរើសទេទានប្រាសឱ្យតែឈ្មោះថា ការងារខ្ញុំបាទធ្វើបានទាំងអស់សុំឱ្យតែការងារនោះជាការងារសុចរិត ។ រថយន្តបានលូនចេញពីកន្លែងឧបទ្រវហេតុនោះសន្សឹមៗ ។ សមបានអង្គុយជិតលោករដ្ឋមន្ត្រីត្រង់ចាំងខាងក្រោយ ។ លោករដ្ឋមន្ត្រីបានសម្លឹងពិនិត្យមើលសមដោយការគិតវែងឆ្ងាយ ។ រថយន្តបានបើកសំដៅទៅឱ្យសថាល័យព្រះអង្គឌួង ។ បង ! លោករដ្ឋមន្ត្រីនិយាយប្រាប់សមតាមផ្លូវដោយការអាណិតអាសូរ "ខ្ញុំនឹងឱ្យបងមើលថែផ្ទះសម្បែងខ្ញុំ ដើម្បីឱ្យមានការងារធ្វើ ហើយមិនពិបាកតទៅទៀត" ។ សូមអរគុណព្រះតេជគុណណាស់ហើយទានប្រាស ។ មនុស្សយើងត្រូវតែពឹងពាក់អាស្រ័យគ្នាទៅមកណាបង លោករដ្ឋមន្ត្រីសម្លឹងមើលមុខ សម ហើយនិយាយឡើងយឺតៗមនុស្សយើងត្រូវមានសិទ្ធិសេរីភាពស្មើគ្នា តែសិទ្ធិសេរីភាពនោះត្រូវតែមានព្រំដែន ខ្ញុំរីករាយណាស់ក្នុងការដែលបានជួយជ្រោមជ្រែងមនុស្សដែលមានទុក្ខលំបាក សុំទោសចុះបង បងឈ្មោះអី ? ខ្ញុំបាទឈ្មោះសមទានប្រាស ... ។ បើអញ្ជឹងក៏ស្រួលដែរ ខ្ញុំនឹងជួយបងឯងឱ្យបានស្រួល ខ្ញុំមិនត្រូវការអីក្រៅពីសេចក្ដីស្មោះត្រង់សុចរិតរបស់បងឯងទេបង ។ បាទទានប្រាស ! ខ្ញុំបាទនឹងធ្វើជាអ្នកបម្រើ ព្រះតេជគុណដោយសេចក្ដីស្មោះត្រង់តរៀងទៅ ។

ជីវិតរបស់សមបានវិលវល់ផ្លាស់ប្តូរទៅតាមយថាកម្ម ... ។ សមបានទទួលនូវសេចក្ដីសុខកាយសប្បាយចិត្តគ្រាន់បើបន្តិចនៅក្រោមម្លប់ដំបូលផ្ទះរបស់លោករដ្ឋមន្ត្រីកំលោះ ដែលមានចិត្តទូលាយចំពោះជនរួមជាតិទូទៅ ។

វគ្គ : កសិករថ្មី

ដោយសារកិរិយាមារយាទដ៏សុភាពរាបសារបស់សម លោករដ្ឋមន្ត្រីអាណិតអាសូរស្រឡាញ់សមជាខ្លាំង ។ សមបានជ្រកកោននៅក្រោមម្លប់នៃដំបូលផ្ទះលោករដ្ឋមន្ត្រីដោយសេចក្ដីសុខសាន្ត ។ ប៉ុន្តែសមសម្លឹងមើលទៅឃើញថា ការរស់នៅក្នុងឋានៈជាកម្មករនៅរាជធានីមិនជាការសុខកាយសប្បាយចិត្តរស់នៅដោយមានកិត្តិយសថ្កុំថ្កើងរស់នៅដោយមានចម្រើនលូតលាស់ឡើយ ។ ការរស់នៅក្នុងក្រុងចំនួនប៉ុន្មានឆ្នាំមកនេះ ជីវិតរបស់សមត្រូវរិចរិលបន្តិចម្តងៗដូចជា បុប្ផាដែលគេយកទៅដាំក្នុងផើងគ្មានជីវជាតិកាន់តែស្វិតស្រពោនទៅមួយថ្ងៃបន្តិចៗ ... ។

ក្នុងកាលដែលប្រទេសកម្ពុជាបានឯករាជ្យបរិបូរហើយ ដោយស្នាព្រះហស្តរបស់ព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុជាព្រះមហាប្រមុខរដ្ឋនៃព្រះរាជាណាចក្រទាំងមូលដែលធ្លាប់ជួបប្រទះនូវអសន្តិសុខ ដែលជួបប្រទះគ្រោះមហន្តរាយយ៉ាងសម្បើមដោយសារពួកឧទ្ទាមនោះ ឥឡូវក៏បានប្រែក្លាយទៅ

ជាមានសន្តិសុខយ៉ាងពិតប្រាកដ។ ប្រជារាស្ត្រខ្មែរគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ទោះបីនៅក្នុងទីក្រុងក្តី ស្រុកស្រែចម្ការក្តីក៏បានទទួលនូវសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្តឥតមានភ័យបារម្ភចំពោះសន្តិសុខទៀតឡើយ។ សមបានសម្លឹង មើលទៅឃើញនូវការដ៏សំខាន់ ម្យ៉ាងដែលអាចនាំឱ្យជីវិតគេឱ្យមានជំហានឈានឆ្ពោះទៅកាន់សេចក្តីចម្រើនរុងរឿងទៅអនាគត។ លុះបាននឹកដល់វាលស្រែដ៏ធំធេង តែគ្មានអ្នកភ្ជួររាស់។ វាលស្រែស្រុកសមអាចនឹងក្លាយទៅជាគំនរទ្រព្យសម្បត្តិយ៉ាងពិសេសបាន ប្រសិនបើមានកសិករខិតខំកាប់គាស់សម្រុកភ្ជួររាស់សារជាថ្មី។ គួរឱ្យស្តាយណាស់ ! ស្តាយស្រែភ្លឺដែលជាកេរមត៌កពីបុព្វបុរសបានសាងទុកឱ្យមក ហើយសមបានបោះបង់ចោលនូវមត៌តដ៏មានតម្លៃនោះអស់ចំនួនច្រើនឆ្នាំណាស់មកហើយ ... តែការបោះបង់នេះក៏មិនមែនប្រែសេចក្តីថា សមខ្ជើមរអើមចំពោះការរកស៊ីដោយកម្លាំងកាយដ៏សុចរិតនោះឡើយ។ ការដែលសមបោះបង់ស្រែចំការចោល ហើយមកនៅទីក្រុងនេះ សមក៏ត្រូវធ្វើការបែកញើសហូរញើសដូចគ្នាដែរ ហើយការរកស៊ីដោយកម្លាំងកាយនៅទីក្រុងនេះ វារឹតតែធ្វើឱ្យសមមានសភាពដុនដាបជាងនៅស្រុកស្រែចម្ការទៅទៀត។ សមបោះបង់ស្រែចម្ការក៏ព្រោះតែអសន្តិសុខ។

ឥឡូវនេះ ព្រះអាទិត្យថ្មីបានរះនៅលើផែនដីចាស់ ហើយរះនៅលើផែនដីនៃអាណានិគមបារាំងនិងផែនដីនៃអ្នកនយោបាយបោកប្រាស់។ ព្រះអាទិត្យថ្មីបានយកនូវរស្មីនៃសន្តិភាពមកបាចជះនៅលើផែនដីចាស់។ សមបានតាំងចិត្តយ៉ាងមាំថា ត្រូវតែត្រឡប់ទៅលើកចប នង្គ័ល រនាស់នៅស្រុកកំណើតដូចជាពេលមុនវិញ ... ។ សមសប្បាយរីករាយណាស់ក្នុងការដែលនឹកឃើញដល់ជីវភាពនៃកសិកររបស់ខ្លួនពីអតីត ដែលពោរពេញទៅដោយឥស្សរភាពនិងសុខដុមរមនា សមក៏កាត់ចិត្តថា ត្រូវតែត្រឡប់ទៅកាន់ជីវភាពចាស់វិញ។ សមនៅចាំបានទៀតថា ក្នុងថ្ងៃនក្ខត្តឫក្សមួយនោះ ព្រះមហាវីរក្សត្រព្រះបិតាឯករាជ្យជាតិទ្រង់បានថ្លែងព្រះរាជសុន្ទរកថាទៅកាន់ជនរួមជាតិ ដើម្បីដាស់តឿនប្រជាពលរដ្ឋឱ្យនឹករលឹកដល់វាលស្រែយើង ព្រោះវាលស្រែនេះហើយជាឫសគល់ ឬជាមូលដ្ឋាននៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ... ។ សមពេញចិត្តនឹងព្រះរាជសុន្ទរកថានោះណាស់ ព្រោះសមយល់ថា វាលស្រែស្រុកខ្មែរគឺជាជង្រុកមាសពេជ្រ សេដ្ឋកិច្ចក៏បានលូតលាស់។ ហេតុនេះក្នុងឋានៈជាពលរដ្ឋខ្មែរស្នេហាជាតិម្នាក់ សមក៏បានប្តេជ្ញាចិត្តថា ត្រូវតែត្រឡប់ទៅកាន់ស្រុកកំណើតវិញ ដើម្បីពួតដៃជាមួយកសិករខ្មែរទាំងឡាយកសាងខឿនសេដ្ឋកិច្ច ដែលទ្រុឌទ្រោមរិចរិលក្នុងសម័យអាណានិគមនិយមឱ្យបានខ្ពស់ត្រដែតឡើងវិញ ... ។ សមគិតថា ត្រូវយកនង្គ័ល រនាស់ ចបជីក កណ្ដៀវមកធ្វើជាឧបករណ៍នៃអាជីវកម្ម ដោយត្រូវត្រឡប់ទៅកសាងជីវភាព "**កសិករថ្មី**" ដោយរួសរាន់ ... ។ ពិតដូចគំនិតមែន សមបានត្រឡប់ទៅប្រកបការកសិកម្មវិញ ដោយពេញចិត្ត តែអស់ពេលបីឆ្នាំមកហើយការធ្វើស្រែនោះពុំទាន់

បានផលល្អមកឱ្យសមនៅឡើយ ព្រោះសមត្រូវធ្វើស្រែប្រវាស់នឹងមេឃ បើមេឃបង្អុរភ្លៀងចុះមក កសិករទាំងឡាយមានសមជាដើម ក៏មានសង្ឃឹមតែបើមេឃបែរជារាំងទៅវិញ ជីវិតកសិករត្រូវស្រពោនក្រៀមក្រំតាមមេឃដែរ ព្រោះសេចក្តីសង្ឃឹម សមនិងកសិករខ្មែរភាគច្រើនធ្វើស្រែមិនសូវបានចម្រើនសោះ ។ សមនិងកសិករឯទៀតៗត្រូវធ្លាក់ចុះក្នុងសេចក្តីអស់សង្ឃឹម ។ ប៉ុន្តែការអស់សង្ឃឹមរបស់កសិករមានសមជាដើមនោះ ពុំមែនស្ថិតនៅអស់មួយជីវិតទេ ... ន៎ុះហ្ន! កសិករទាំងនោះត្រូវបានរីករាយឡើងវិញ ហើយជីវភាពកសិករដែលកំពុងតែក្រៀមក្រំស្ងួតស្រពោននោះ ឥឡូវក៏ប្រែទៅជាស្រស់បស់ប្រកបដោយសេចក្តីសង្ឃឹមយ៉ាងធំទូលាយឡើងវិញ ។ សមសង្ឃឹមអ្វី ? សង្ឃឹមលើការធ្វើស្រែចម្ការប្រវាស់មេឃនោះឬ ? មិនមែនទេ ! សមឈប់សង្ឃឹមលើមេឃទៀតហើយ តែសមបែរជាមានសង្ឃឹមទៅលើ "**នយោបាយទឹក**" ទៅវិញ ។ ចាប់តាំងពីសម័យដែលសង្គមរាស្ត្រនិយមកើតឡើង ហើយកាន់ការប្រទេសក្រោមការដឹកនាំក៏ភ្លឺស្វាងរបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ មកប្រទេសបានឈានមួយជំហានយ៉ាងវែងទៅកាន់សម័យថ្មី គឺ "**សម័យកសាង**" រាជរដ្ឋាភិបាលបានជួយយិតយោងលើកតម្កើងកម្រិតជីវភាពប្រជារាស្ត្រដោយគ្រប់វិធី ហើយជាពិសេស **គឺផែនការប្រចាំឆ្នាំ** ដែលនៅក្នុងនោះមាន "**ហត្ថកម្ម**" ដែលជាដួងព្រលឹងរបស់កសិករ ... ។ សព្វថ្ងៃនេះ សមលែងសង្ឃឹមលើមេឃទៀតហើយ ព្រោះសមមានទំនប់ទឹក មានស្រះ មានអណ្តូងប្រើប្រាស់គ្រប់គ្រាន់ កាលពេលមុនសមត្រូវអុចធូបបន់ព្រះ សំពះទេវតាសុំទឹកភ្លៀង ... តែឥឡូវទោះបីគ្មានភ្លៀង សមក៏មិនអស់សង្ឃឹមដែរ ព្រោះក្នុងស្រុករបស់សម ដែលកាលពីដើមគ្មានទំនប់ទឹក គ្មានស្រះ គ្មានអណ្តូងឥឡូវក៏បានប្រែក្លាយទៅជាសម្បុកទឹកឥតខ្វះខាត ។

រាជរដ្ឋាភិបាលសង្គមរាស្ត្រនិយម បានដឹកនាំប្រជារាស្ត្រស្ថាបនាទំនប់ទឹកឱ្យជីកស្រះ ជីកអណ្តូងជាច្រើននៅក្នុងស្រុករបស់សម ។ កសិករទាំងឡាយមានសមជាដើម ក៏បានខិតខំកសាងដោយសេចក្តីរីករាយ ។ កសិករទាំងឡាយមានសមជាដើម លែងមានសេចក្តីព្រួយបារម្ភពីរឿងទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់និងធ្វើស្រែចំការទៀតហើយ ជាពិសេសដីស្រែចម្ការរបស់សម ដែលកាលពីមុនមកបានផ្តល់យ៉ាងតិចតួចស្ពួចស្ពើងនោះ ឥឡូវក៏បានហុចផលយ៉ាងសម្បើមដល់កសិករថ្មីនេះ ។ សមនឹកពេញចិត្តចំពោះនយោបាយទឹក គឺហត្ថកម្មលើកទំនប់ទឹករកអ្វីប្រៀបគ្មាន ។ ស្រែសមបានចម្រើន ស្រែរបស់កសិករឯទៀតក៏បានរីកចម្រើន ហើយវាលស្រែគ្រប់ជនបទក្នុងព្រះរាជាណាចក្រទាំងមូលក៏បានចម្រើនដែរ

កាលបើកសិកម្មបានចម្រើន ដូច្នេះសេដ្ឋកិច្ចជាតិក៏បានល្អលូតលាស់យ៉ាងពិតប្រាកដ ។ ក្រៅពីនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលសង្គមរាស្ត្រនិយមបានជួយយឹតយោងកសិករច្រើនផ្លូវទៀត គឺជួយលើកតម្កើងផលិតផលដែលកើតឡើងក្នុងប្រទេសយើង អាស្រ័យហេតុនេះ ផលិតផលខ្មែរក៏ត្រូវមានជំហររឹងប៉ឹងនិង

ផ្ទៃផ្ទរលើផ្សារក្នុងប្រទេសនិងបរទេស ។ មិនមែនមិនបាច់ព្រួយតែអំពីរឿងខ្ទះទឹកធ្វើស្រែទេ សមត្រូវមិនបាច់ព្រួយបារម្ភអំពីការខ្ទះពួជដំណាំ ការបំផ្លាញនៃសត្វចង្រៃ ដែលតែងតែស៊ីបំផ្លាញនូវដំណាំផ្សេងៗទៀតផង ។ សព្វថ្ងៃនេះនៅក្នុងស្រុករបស់សម ក៏ដូចជាគ្រប់តំបន់នៃព្រះរាជាណាចក្រដែរ គឺ រាជរដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតក្រសួងកសិកម្មសម្រាប់ធ្វើជាគំរូដល់កសិករក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលពួជ ព្រមទាំងសម្រាប់ការពារផលដំណាំរបស់កសិករទៀតផង ។សមបានទទួលនូវការពន្យល់ហ្វឹកហាត់គ្រប់ផ្នែក មានការធ្វើដីឱ្យមានជីវជាតិ ការបណ្តុះពួជធារ ពីភ្នាក់ងារនៃក្រសួងកសិកម្ម ។ សមរីតតែសប្បាយចិត្តចំពោះកិច្ចការខ្លួនណាស់ទៅទៀត ។ ពេលមួយនោះ សត្វចង្រៃបានស៊ីបំផ្លាញស្រូវសមនិងអ្នកស្រុកឯទៀត ។ សមបានទៅប្តឹងក្រសួងកសិកម្ម ដើម្បីឱ្យប្រយុទ្ធនឹងសត្វចង្រៃ ។ ក្រសួងនេះក៏បានចាត់ភ្នាក់ងារឱ្យចេញទៅប្រតិបត្តិការណ៍បាចថ្នាំកំចាត់សត្វចង្រៃតាមពាក្យសុំរបស់សម ។ សមបានឃើញច្បាស់នឹងភ្នែកថា ក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ន គឺសម័យកសាងរបស់សង្គមរាស្ត្រនិយមមិនដូចសម័យអាណានិគមបារាំង ឬក្នុងសម័យឯករាជ្យក្លែងក្លាយនោះឡើយ ។ សម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម គឺជាសម័យដែលរាជរដ្ឋាភិបាលបានជួយជ្រោមជ្រែងកសិករក្នុងការធ្វើស្រែចម្ការ ហើយថែមទាំងលើកតម្កើងកសិករឱ្យក្លាយទៅជាពលរដ្ឋដ៏មានតម្លៃក្នុងសង្គមជាតិផង ... ។ កសិករសម័យព្រះសីហនុមិនមែនអាប់ឱន ឬថោកទាបដូចសម័យមុនៗឡើយ ។ សមស្រឡាញ់សង្គមរាស្ត្រនិយមស្មើជីវិត សព្វថ្ងៃនេះសេចក្តីស្មោះត្រង់ ដែលហូរចេញពីដួងចិត្តដ៏បរិសុទ្ធនោះ សមបានបូជាចំពោះសង្គមរាស្ត្រនិយមដោយសេចក្តីគោរព ។ សមបានឃើញច្បាស់នឹងភ្នែកថា ព្រះបិតាឯករាជ្យជាតិព្រះអង្គទ្រង់មិនប្រកាន់ព្រះរាជឋានៈទ្បើយ ។ ព្រះអង្គតែងយាងទៅប្រតិបត្តិការណ៍ហត្ថកម្មដោយផ្ទាល់ព្រះហស្ត ហើយចេះអាណិតអាសូរនិងស្រឡាញ់រាស្ត្រ ។ សម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម មន្ត្រីរាជការគ្រប់រូបត្រូវបោះបង់ទួងដងប៉ាកកាចោលមួយពេលមួយគ្រា ដើម្បីទៅចាប់នង្គ័ល រនាស់ ចប បង្គីជួយធ្វើស្រែរាស្ត្រនិងដើម្បីបង្ហាត់ចិត្តគំនិតរបស់មន្ត្រីរាជការទាំងនោះឱ្យដឹងសុខទុក្ខនិងជីវភាពរបស់ប្រជារាស្ត្រ ។ សមហ៊ាននិយាយថា ក្នុងទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរគ្មានព្រះមហាក្សត្រអង្គណា ឬវរជនរូបណាដែលចេញទៅធ្វើហត្ថកម្មដោយព្រះហស្ត ឬដោយដៃដូចសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុឡើយ ។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ សម្តេចឧបយុវរាជទ្រង់បានយាងទៅប្រតិបត្តិការហត្ថកម្មដោយផ្ទាល់ព្រះហស្តរបស់ព្រះអង្គនៅជិតស្រុករបស់សម ។ ដោយសារការស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ព្រោះឃើញច្បាស់ថា សង្គមរាស្ត្រនិយមក្រោមការដឹកនាំដ៏ភ្លឺស្វាងរបស់សម្តេចព្រះឧបយុវរាជ សីហនុ ពិតជាធ្វើផលប្រយោជន៍ឱ្យរាស្ត្រ ដោយជាក់ស្តែងនោះសមបានខិតខំប្រឹងប្រែងដើរបញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកស្រុក អ្នកភូមិឱ្យយល់ដល់តម្លៃនៃការហត្ថកម្ម ស្រឡាញ់ការហត្ថកម្ម ហើយនាំគ្នាស្ម័គ្រចិត្តចូលទៅជួយរួបរួមក្នុងហត្ថកម្មនោះ ការហត្ថកម្មនោះក៏បានសម្រេចផល

ជាទីពេញចិត្ត ។ សមបានយកកម្លាំងកាយនិងកម្លាំងចិត្តបូជាចំពោះសង្គមរាស្ត្រនិយម ដោយឥតខ្លាចនឿយហត់សោះឡើយ ។ មិនយូរប៉ុន្មានប្រជារាស្ត្រក្នុងស្រុកភូមិក៏ស្រឡាញ់រាប់អានគោរពសម ហើយទុកសមដូចជាមេកោយរបស់ខ្លួន ។ ដោយសេចក្តីស្មោះត្រង់ចំពោះជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ និងសេចក្តីប្រឹងប្រែងចំពោះការងារគ្រប់បែបមានដឹកនាំប្រជារាស្ត្រឱ្យធ្វើហត្ថកម្មជាដើម ដែលជាការជួយឱ្យបានសម្រេចនូវគោលបំណងសង្គមរាស្ត្រនិយម នោះរាជរដ្ឋាភិបាលក៏ពេញចិត្តនឹងអាកប្បកិរិយារបស់សមជាខ្លាំង ហើយបានសរសើរសមដោយរង្វាន់និងឥស្សរយសផ្សេងៗដ៏គួរពេញចិត្ត ។ មិនយូរប៉ុន្មាន សមត្រូវប្រជារាស្ត្រក្នុងស្រុកភូមិបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងឱ្យធ្វើជាប្រធានគណៈកម្មការក្នុងឃុំនៃសង្គមរាស្ត្រនិយម ។ ការដែលបានធ្វើជាប្រធានហើយ សមក៏រឹងរឹតតែខំប្រឹងប្រែងធ្វើការណាស់ទៅទៀត ។ សមបានដឹកនាំអ្នកស្រុកឱ្យដើរតាមក្រោយនយោបាយរបស់សម្តេច សហជីវិន គឺដឹកនាំឱ្យចេះស្រឡាញ់ការងារ ពួតដៃគ្នាជីកស្រះ អណ្តូង លើកថ្នល់ សង់ស្ពាន សាលារៀន ។ល ។ ក្រៅពីនោះ សមដឹកនាំអ្នកស្រុកឱ្យចេះស្រឡាញ់ករណីយកិច្ចនៃពលរដ្ឋដ៏ល្អមានការកំចាត់ជនទុច្ចរិតជាដើម ។

ជាទីបំផុត សមបានដឹកនាំអ្នកស្រុកឱ្យស្គាល់តម្លៃនៃសមាជជាតិ ពេលសមាជម្តងៗអ្នកស្រុកសមតែងតែនាំគ្នាមកចូលរួមប្រជុំជាច្រើន ។ អ្នកស្រុកសមកាលពីដើមលង់ខ្លៅ ឥឡូវបានប្រែទៅជាមនុស្សចេះដឹង និយាយ និងយល់ការណ៍ ។ ស្រុកសមដែលធ្លាប់ជួបប្រទះនូវទុរ្ភិក្សកាលពីដើម ឥឡូវបានប្រែក្លាយទៅជាស្រុកសម្បូរសប្បាយ ។ អ្នកស្រុកសមកាលពីដើមមានសភាពដុនដាបនោះ ឥឡូវក៏បានប្រែក្លាយទៅជាមានជីវភាពធូរធាជាងមុនច្រើន ... ។

(ដកស្រង់ពីរឿងព្រះអាទិត្យថ្មីរះលើផែនដីចាស់ របស់លោក សួន សុវិន្ទ)

សំណួរ

១. តើរឿងព្រះអាទិត្យថ្មីរះលើផែនដីចាស់ស្ថិតនៅក្នុងចលនាអក្សរសិល្ប៍អ្វី ? ចូរផ្តល់អំណះអំណាង ។

២. តើសមមានលក្ខណៈពិសេសអ្វីខ្លះ ដែលនាំឱ្យជីវិតសមបានទទួលលទ្ធផលវិជ្ជមានបែបនេះ ? ចូរបង្ហាញពីលក្ខណៈវិជ្ជមានទាំងនោះ ។

៣. ចូរអ្នកបកស្រាយឃ្លា "ព្រះអាទិត្យថ្មីបានរះនៅលើផែនដីចាស់ ហើយរះនៅលើផែនដីនៃអាណានិគមនិយមបារាំង" រកអំណះអំណាងក្នុងអត្ថបទខាងលើមកបញ្ជាក់ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
kroa.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

សិល្ប:ខ្មែរ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- កេតនភណ្ឌ (ន) : របស់ទុកដូចជាទង់សម្រាប់ជាតិ វត្ថុដ៏ឧត្តុង្គឧត្តមសម្រាប់ជានិមិត្ត រូប ។
- កំពែង (ន) : របងធ្វើដោយឥដ្ឋឬថ្ម ។
- ដោះ (ន) : ឈ្មោះរូបមួយក្នុងខ្សែងស័ង្ខ ជារូបអាក្រក់ ។
- ថ្មភក់ (ន) : ឈ្មោះថ្មមួយប្រភេទដែលគេយកមកធ្វើប្រាសាទ (សសរពេជ្រ) ។
- ប្រាង្គ (ន) : កំពូលប្រាសាទ ។
- ព្រះពោធិសត្ត (ន) : អ្នកដែលខំបំពេញបារមីបម្រុងនឹងបានបំពេញជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
- រចនាបថ (ន) : បែបបទ ម៉ូតដែលគេរចនា ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅក្នុងការសិក្សាអត្ថបទនេះ ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងប្រភេទសិល្ប:ខ្មែរ ចម្លាក់ ភ្លេង របាំជាដើម ។

គ. អត្ថបទ

សិល្ប:សំដៅយកការងារផ្សេងៗផ្នែកជំនាងហត្ថកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ដែលមានសិល្ប៍ ពោលគឺធ្វើមនុស្សចិត្តចាប់អារម្មណ៍ ចង់មើល ចង់ស្តាប់ ។ សិល្ប:មានច្រើនប្រភេទណាស់ដូចជា សិល្ប:របាំ ភ្លេងចម្រៀង ល្ខោន គំនូរ សំណង់ សួនរូប ។ល។ ក្នុងចំណោមសិល្ប:របស់ខ្មែរយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ភ្លេងនិងរបាំក៏មានច្រើនបែបយ៉ាងដែរ ។

១ . ភ្លេង

ភ្លេងជាសិល្ប:មួយប្រភេទ សម្រាប់ប្រគុំញ្ចុំងបរិយាកាសក្នុងពិធីបុណ្យទាននិងពិធីជាទំនៀមផ្សេងៗឱ្យមានភាពលន្ធង់លន្ធោចរីករាយរុងរឿង ឬអ៊ឹកធឹកឡើង ។ ភ្លេងដែលខ្មែរនិយមប្រើតាំងពីសម័យបុរាណមានច្រើនប្រភេទដូចជា ៖

ក. ភ្លេងពិណពាទ្យ

គេឱ្យឈ្មោះថា **ភ្លេងពិណពាទ្យ** ព្រោះក្នុងក្រុមភ្លេងនោះកាលដើមឡើយគេនិយមប្រើពិណចេញផ្តើមមុនគេ ។ អ្នកខ្លះហៅភ្លេងពិណពាទ្យនេះដោយភ័ន្តច្រឡំថា **ភ្លេងសៀម** ។ ការពិតសៀមយកពីខ្មែរយើងទៅវិញទេ ។ សៀមហៅវង់ភ្លេងនេះថា ប៊ីពាទ្យ (ពិផាត) ព្រោះក្នុងការចាប់ផ្តើមគេប្រើប៊ីឬស្រឡៃនាំមុខគេ ។ លោក **ឈឹម ក្រសេម** បានលើកឡើងថា ភ្លេងពិណពាទ្យមានកំណើតមកពីឥណ្ឌាតាំងពីសម័យព្រេងនាយ លុះដល់ក្រោយមកខ្មែរក៏បានកែប្រែផ្លាស់ប្តូរនិងថែមថយគ្រឿងភ្លេងឱ្យក្លាយជាភ្លេងរបស់ខ្មែរ ។ សព្វថ្ងៃនេះគេបានរៀបចំភ្លេងពិណពាទ្យជាពីរវង់ គឺពិណពាទ្យវង់តូច (មានប្រដាប់ ៥គ្រឿង) និងពិណពាទ្យវង់ធំ (មានប្រដាប់ ១០គ្រឿង) ។ នៅក្នុងព្រះរាជវាំងមានគ្រឿងភ្លេងពិណពាទ្យពិសេសមួយបែបហៅថា ក្រុមមហោរីព្រះរាជទ្រព្យ (មានគ្រឿងចម្រុះច្រើនយ៉ាងដល់ទៅ ១៦គ្រឿង) ។ ខ្មែរប្រើវង់ភ្លេងពិណពាទ្យក្នុងការកំដររបាំបុរាណក្នុងពិធីបួងសួង (បន់ស្រន់លាបំណន់) ក្នុងពិធីសាសនា (បុណ្យកឋិន បំបួសនាគ ពុទ្ធភិសេក ...) ជួនកាលក្នុងពិធីបុណ្យសព ។

ខ. ភ្លេងអារក្ខ

ភ្លេងដែលគេប្រគំឡើងក្នុងពិធីបញ្ជូលខ្មោច ឬសាច អារក្ខ អ្នកតា ។ នៅពេលមានមនុស្សឈឺហើយបើចង់សាកសួរខ្មោចអំពីបុព្វហេតុនៃជំងឺ គេលេងភ្លេងអារក្ខនេះ ដើម្បីបញ្ជូលខ្មោចលៀងខ្មោច ។ ក្រោយពីបានសាកសួរដឹងបុព្វហេតុ ដែលនាំឱ្យមានជំងឺគេអង្វរខ្មោចសុំឱ្យជាសះស្បើយ ហើយ គេរៀបចំតង្វាយផ្សេងៗថ្វាយខ្មោចនោះទៅ ក្រៅពីលេងក្នុងពិធីបញ្ជូលនិងលៀងអារក្ខ ភ្លេង

អារក្ខប្រើក្នុងពិធីឡើងអ្នកតាដែរ ។ តាមការស្រាវជ្រាវរបស់លោក **ជីម ឈុំ** សមាជិកនៃក្រុមទំនៀមទម្លាប់ភ្លេងអារក្ខនេះ មានកំណើតឡើងអំពីកូនក្មេងលេង "បាយឡុកបាយឡ" ។ គេតែនិយាយរឿងនេះតៗគ្នាមកថា កាលនោះនៅក្នុងភូមិមួយមានក្មេងស្រីប្រុសប្រជុំគ្នាលេង អ្នកខ្លះធ្វើភ្ជៀវ ខ្លះធ្វើអ្នកផ្ទះ ខ្លះធ្វើប្ដី ខ្លះធ្វើប្រពន្ធ ខ្លះទៀតធ្វើកូន ហើយនាំគ្នាជប់លៀងស៊ីផឹកស្រវឹងដួលដេក សើចហ៊ានកញ្ជ្រៀវយ៉ាងសប្បាយរាល់ៗថ្ងៃរៀងខ្លួន ។ ដំបូងលេងតែពេលថ្ងៃទេ លុះយូរទៅក៏វក់លេងទាំងថ្ងៃទាំងយប់ រហូតដល់ពេលភ្លេចបាយទឹកភ្លេចដេកពួន ។ ឪពុកម្ដាយ ហាមឃាត់យ៉ាងណាក៏ពុំស្ដាប់ ។ ឃើញហេតុខុសពីធម្មតាបែបនេះ ចាស់ៗក៏នឹងថាប្រហែលមានព្រាយបិសាចចូលមកពង្វក់ចិត្តក្មេងទាំងនោះ ហើយទើបនាំគ្នាបន់ស្រន់ឡើង ។ ឯពួកបិសាចកាលបើគេនឹងហៅរកខ្លួន ក៏ឆ្លៀតឱកាសនេះចូលទៅសណ្ឋិតក្នុងរូបក្មេងម្នាក់ភ្លាម ហើយក៏និយាយបញ្ជូនឱ្យចាស់ទាំងនោះរៀបសំណែន ដោយមានលេងភ្លេងថ្វាយពួកគេផង ទើបពួកគេជួយរក្សាឱ្យបានសុខសប្បាយតរៀងទៅ ។ បន្ទាប់មក បិសាចក៏នាំគ្នាឱ្យក្មេងធ្វើបទភ្លេងដោយមាត់តាមចិត្តវា ។ ក្រោយដែលបានស៊ីសំណែនឆ្អែតស្កប់ស្កល់ហើយ ពួកបិសាចក៏ចាកចេញទៅ ឯពួកក្មេងក៏ឈប់វក់លេងដូចមុនទៀត ហើយរស់នៅជាសុខសប្បាយរហូតមក ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក អ្នកស្រុកក៏ប្រកាន់ជឿខ្ចោចអារក្ខ ព្រាយបិសាច ព្រមទាំងយកទីគោរពទីពឹងក្នុងគ្រាមានអាសន្ន ។

គ. ភ្លេងខ្មែរ

គេចាត់ទុកភ្លេងខ្មែរជាភ្លេងមង្គល ។ ដូច្នេះហើយបានជាគេត្រូវប្រគំតែក្នុងពិធីមង្គលតាមប្រពៃណីខ្មែរដូចជា ពិធីបញ្ចេញមួយកូនស្រី ពិធីមង្គលការជាដើម ។ ភ្លេងខ្មែរសម្រាប់ពិធីមង្គលការមានច្រើនប្រភេទណាស់ដូចជា បទហ៊ែកូនកំលោះចូលរោង ហ៊ែកំណត់ស៊ីស្លា កាត់សក់ សែនក្រុងពាលីកូនប្រុសសំពះពេលកូនស្រីចេញផ្ទឹមចងដៃ បង្ហិលពពិល ។ល។ បទភ្លេងខ្មែរមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងរឿងព្រេងខ្មែរ ។ បទខ្មែរ ខ្ជងភ្ជុំ របងមាស បន្ទាយប្រាសាទ ស្រងាត់ ដោះក្រាល កន្ត្រែនទ្រាំងលេងនៅពេលលៀងភោជនាហារថ្ងៃត្រង់ (ក្រោយពេលស៊ីស្លាកំណត់) មានកំណើតដោយយកតម្រាប់តាមតាដុងយាយជ័យ ដែលឱ្យអ្នកភ្លេងលេងបទទាំងនេះថ្វាយអ្នកតាព្រៃ ដើម្បីលាមាត់លាកដែលគាត់បានបន់ស្រន់នៅពេលធ្វើដំណើរកាត់ព្រៃទៅរៀបការកូនស្រីឈ្មោះនាង**ត្រចើលដោះក្រាល** និងចៅប្រុសម្នាញ់ **រ៉ាងស៊ុង** ។ ចំណែកបទព្រះថោង ដែលគេប្រើលេងនៅពេលសំពះផ្ទឹមនោះ មានកំណើតឡើងក្នុងរជ្ជកាលព្រះថោង (ហ៊ុនទៀន) បឋមក្សត្រខ្មែរ ។ ព្រះអង្គទ្រង់រៀបអភិសេកជាមួយនាងទាវតី (លីវយី) បុត្រីស្ដេចភុជង្គនាគ ។ លុះរៀបមង្គលការនៅស្ថានមនុស្សរួចហើយ ស្ដេចភុជង្គនាគបាននាំ

ព្រះថោងទៅជប់លៀងម្តងទៀតនៅស្ថានបាតាល ។ ដោយព្រះថោងពុំចេះវិជ្ជាខាងជ្រែកទឹកក៏តោងកន្ទុយនាងនាគទើបចុះទៅបាន ។ អាស្រ័យដោយមានរឿងខាងលើនេះ ហើយបានជាគេសន្មតឈ្មោះបទភ្លេងថា បទព្រះថោង ដែលខ្មែរនិយមប្រើលេងជាប់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ព្រមទាំងមានទំនៀមទម្លាប់ឱ្យប្រុសតោងជាយស្បៃកូនស្រីចូលបន្ទប់ទៀតផង ។

ឃ. ភ្លេងឆៃយ៉ាំ

គេលេងភ្លេងឆៃយ៉ាំតែក្នុងពិធីបុណ្យ ដែលជាទីរីករាយដូចជា លេងកំដរបុណ្យកឋិន បុណ្យផ្កា បុណ្យបំបួសនាគជាដើម ។ ភ្លេងឆៃយ៉ាំជាភ្លេងដែលរំភើបសប្បាយ ហើយរស់រវើកប្លែកពីភ្លេងងទៀត ។ គេពុំទាន់ដឹងច្បាស់នៅឡើយទេអំពីប្រភពភ្លេងឆៃយ៉ាំនេះ ។ ដោយចង្វាក់ភ្លេងមានលោតៗ ភ្ជាក់ៗ អ្នកខ្លះឱ្យយោបល់ថា ភ្លេងឆៃយ៉ាំទំនងមានកំណើតចេញពីមនុស្សជំនាន់ដើម ដែលតែមានសភាពភ្ជាក់ផ្ទើលខ្លាចរអាប្រៀបបានទៅនឹងសត្វព្រៃផ្ទើលនៅពេលឃើញមនុស្ស ។ អ្នកខ្លះទៀតថា នៅពេលមនុស្សបានទទួលជោគជ័យក្នុងកិច្ចការរបស់ខ្លួនតែងតែសប្បាយរីករាយយ៉ាងខ្លាំង ហើយក៏បង្កើតភ្លេងឆៃយ៉ាំនេះឡើង ដើម្បីរំលឹកនូវជ័យជម្នះនោះ ។

ង. ភ្លេងមហោរី

ពាក្យមហោរី សម្គាល់ឈ្មោះភ្លេងផង សម្គាល់សភាពនៃវង់ភ្លេងផង ។ បទភ្លេងមហោរីមានលក្ខណៈប្រជាប្រិយ ហើយស្រាលជាងភ្លេងពិណពាទ្យ ។ វង់ភ្លេងមហោរីនិយមលេងក្នុងពិធីបុណ្យទានផ្ទាល់ទេ ប៉ុន្តែអាចប្រើកំដរបរិយាកាសបានដែរ ។ ជាទូទៅ គេលេងភ្លេងមហោរីកំដរល្ខោនមហោរី ។

ច. ភ្លេងក្លងឆ្នាក់

ដើម្បីឱ្យបរិយាកាសស្រងេះស្រងោចលន្ធង់លន្ធោច គេលេងភ្លេងក្លងឆ្នាក់ក្នុងពិធីតម្កល់សពហែសពបូជា ។ អ្នកខ្លះហៅភ្លេងក្លងឆ្នាក់នេះតាមភាសាសៀមថា **ភ្លេងក្លងខ្វែក** ដែលមានន័យថាភ្លេងស្ករជ្វា ។ តាមសេចក្តីរាយការណ៍របស់លោក **ឌួង អ៊ូច** ថាកាលពីយូរណាស់មកហើយនៅវត្តពោធិរាមា ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល ព្រះគ្រូសីរីវង្សាជាមេគណក្នុងស្រុកនោះបង្កើតឱ្យមានភ្លេងខ្មែរមួយវង់សម្រាប់លេងទទួលកឋិននិងកំដរបុណ្យទានដែលលោកតែងតែហៅថា ភ្លេងខ្វែក លោកគ្រូអង្គនោះតែងមានពុទ្ធដីកាប្រាប់អ្នកស្និទ្ធស្នាលនឹងលោកថា នេះហើយជាភ្លេងខ្មែរបុរាណយូរយារណាស់មកហើយ ។

ឆ. ភ្លេងគងស្គរ

អ្នកខ្លះហៅថាភ្លេងគងស្គរថា ភ្លេងទាំមួនឬកន្ទ្រាំមួន ។ ភ្លេងនេះ មានសូរស័ព្ទគួរឱ្យស្រងេះស្រងោចណាស់ ហេតុនេះហើយបានជាគេលេងភ្លេងនេះនៅពេលដែលមានមនុស្សស្លាប់និងនៅពេលធ្វើបុណ្យលើកខ្មោច ។ តាមការស្រាវជ្រាវរបស់សមាជិកក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ថា ភ្លេងគងស្គរមានកំណើតឡើងក្នុងរជ្ជកាល **ព្រះបាទត្រសក់ផ្អែម** ។ កាលព្រះអង្គបានឡើងសោយរាជ្យសម្បត្តិ ព្រះអង្គតែងនឹកស្រណោះសំឡេងសត្វគ្រប់បែបយ៉ាងលាយឡំនឹងស្នូរខ្យល់ ភ្លៀង ផ្គរ រន្ទះ ដែលព្រះអង្គធ្លាប់បានស្តាប់ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ កាលព្រះអង្គនៅជាម្ចាស់ចម្ការត្រសក់ផ្អែម ។ ដើម្បីតាងភ្លេងធម្មជាតិដ៏កម្សត់បែបនេះ ព្រះអង្គទ្រង់ចាត់ឱ្យអ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិតបង្កើតក្រុមភ្លេងគងស្គរនេះឡើង ។

ជ. ភ្លេងយោល

នៅសម័យដើមគេប្រើវង់ភ្លេងស្គរយោលជាវង់ភ្លេងកងទ័ព ដែលគេព្យួរនៅលើខ្នងដំរី លុះមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ន គេយកមកប្រើសម្រាប់កំដរពិធីបុណ្យខ្មោចនិងកំដរល្បែងប្រជាល់សេរី ។

ឈ. ភ្លេងប៊ីកែវ

ភ្លេងប៊ីកែវ គឺជាភ្លេងមួយបែបស្ថិតនៅក្នុងវង់ភ្លេងព្រះរាជទ្រព្យ ។ តាមលោក **បាន តេង** គ្រូនៃក្រុមភ្លេងព្រះរាជទ្រព្យថា ភ្លេងប៊ីកែវលេងនៅពេលចាក់ទឹកដូងថ្វាយព្រះបិដក (សែនដូនតា) នៅក្នុងព្រះរាជវាំង ។

យោបល់រួម : ការអធិប្បាយរៀបរាប់មកហើយនេះបង្ហាញឱ្យឃើញថា ភ្លេងខ្មែរបុរាណមានច្រើនប្រភេទ ច្រើនវង់ ហើយវង់នីមួយៗពុំមែនចេះតែយកទៅប្រគំលេងបានគ្រប់ពេលវេលាទេ គឺមានលក្ខណៈពិសេសរបស់ខ្លួនស្របទៅតាមតម្រូវការនៃពិធីបុណ្យទាន ឬពិធីផ្សេងៗថែមទៀត ។ បើនិយាយពីតម្លៃវិញ បទភ្លេងខ្មែរបុរាណមានចង្វាក់ស្របទៅនឹងកិច្ចការរបស់មនុស្សខ្មែរ ដែលតែងប្រព្រឹត្តទៅតាមសម្រួលមិនលឿនពេកមិនយឺតពេកក្នុងបរិយាកាសធម្មតា ទុក្ខសោក ស្រងេះស្រងោចលន្ធង់លន្ធោចសប្បាយរីករាយ ។ល។ បទភ្លេងខ្លះមានសូរសព្ទរង់ស្តាប់យូរទៅរឹតតែពីរោះឡើងៗមិនងាយសាបរលាបទៅវិញភ្លាមៗបានឡើយ ។ ទាំងនេះសុទ្ធតែផុសចេញមកពីគំនិតសញ្ញេតនារបស់ខ្មែរព្រលឹងខ្មែរនេះឯង ពោលគឺបទភ្លេងនីមួយៗពុំមែនបង្កើតឡើងដើម្បីគ្រាន់តែពីរោះស្តាប់ ឬបញ្ជើចបញ្ជើឥតន័យនោះឡើយ ។

២ . រចនាប្រពៃណី

ការស្តាប់ភ្លេងជាតិ ជាការពីរោះម្យ៉ាងហើយ ប៉ុន្តែបើគេធ្វើកាយវិការទៅតាមចង្វាក់ភ្លេង នោះគេនឹងបានល្អមើលផង ហើយពីរោះស្តាប់ផង ដោយហេតុនេះហើយទើបគេបង្កើតឱ្យមានរបាំឡើង ។

ក. របាំប្រជាប្រិយ

របាំប្រជាប្រិយ គឺជារបាំដែលប្រជារាស្ត្រស្រឡាញ់រាប់អាន ។

របាំត្រុដិ : ពាក្យសំស្ក្រិត ត្រុដិ បានន័យថាផ្តាច់ ។ របាំត្រុដិប្រជាប្រិយមួយបែប ដែលគេនិយមលេងតែក្នុងពេលចូលឆ្នាំខ្មែរ ដើម្បីផ្តាច់ឆ្នាំចាស់ចូលឆ្នាំថ្មី ដើម្បីប្រសិទ្ធិសព្ទសាធុការជូនពរដល់អ្នកស្រុកឱកាសចូលឆ្នាំនោះផង ។ ប៉ុន្តែតាមទម្លាប់របស់អ្នកស្រុកជួនកាលគេលេងរបាំនេះម្តងៗដែរ នៅពេលបន់ស្រន់សុំទឹកភ្លៀង ដោយនៅពេលនោះមានការរាំងស្ងួតជាយូរមកហើយ ។ សព្វថ្ងៃនេះ គេប្រទះឃើញមានលេងរបាំត្រុដិតែនៅខេត្តសៀមរាបនិងខេត្តបាត់ដំបងប៉ុណ្ណោះ ។ តាមសេចក្តីរាយការណ៍ពីលោក**មាស ហាំម** កាលធ្វើចៅហ្វាយស្រុកសូទ្រនិគម ថាត្រុដិជារបាំរបស់សាសន៍សំរែ ដែលជាជនជាតិដើមមួយ រស់នៅលើទឹកដីយើងតាំងពីបុរាណមក (សព្វថ្ងៃរស់នៅត្រង់ភូមិភាគខាងជើងនៃទន្លេសាប) ។ ជនជាតិសំរែនេះធ្លាប់នាំយករបាំត្រុដិលេងថ្វាយព្រះពរព្រះរាជាខ្មែរ កាលព្រះអង្គគង់នៅនគរវត្តរាល់ពេលចូលឆ្នាំ ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបបានជារបៀបរាំត្រុដិនេះ នៅសេសសល់ នៅខេត្តសៀមរាប ហើយគេនិយមលេងនៅពេលចូលឆ្នាំរហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ តាមសេចក្តីរាយការណ៍ពីលោក **ឡុង សាន់** នៅខេត្តបាត់ដំបងថា នៅតាមស្រុកជិតឆ្ងាយយូរៗម្តងរមែងមានសត្វព្រៃចូលមកក្នុងស្រុក ។ អ្នកស្រុកមានជំនឿថា ប្រសិនបើមានសត្វព្រៃណាមួយចូលក្នុងស្រុក ហើយនឹងកើតឧបទ្រុបចង្រៃបែបណាមួយមិនខាន ។ គេក៏នាំប្រោះព្រំប្រេងម្សៅឱ្យសត្វនោះហើយ សុំពរជ័យពីសត្វនោះវិញ ។ ដោយមានជំនឿបែបនេះ អ្នកស្រុកក៏បង្កើតឱ្យមានរបាំត្រុដិនេះឡើង ដែលមានសត្វប្រីស ទន្សោង ក្ងោកសុទ្ធសឹងតែជាសត្វព្រៃមកបង្ហាញឱ្យអ្នកស្រុកភូមិប្រោះព្រំប្រេងម្សៅ ចងដៃអំបោះ កម្រងផ្កា ឱ្យទានជាលុយកាក់ទៅធ្វើបុណ្យរំដោះគ្រោះឱ្យស្រេចតែម្តងទៅ ប្រសិនបើមានសត្វព្រៃចូលមកក្រោយទៀតក៏ចង្រៃឧបទ្រពពុំអាចកើតទៀតឡើយ ។ តាមឯកសារលោក **សុក** មេភូមិក្រសាំង(សៀមរាប) ថារបាំត្រុដិនេះមានប្រភពទាក់ទងនឹងបុរាណមួយដែលតំណាលថា កាលព្រះពុទ្ធនៅជាព្រះពោធិសត្វមុនត្រាស់ដឹង ទ្រង់យាងចេញទៅសាងផ្ទួសស្រាប់តែមារតំណែងខ្លួនជាសត្វប្រីសមករាំងស្ទាក់ផ្លូវព្រះអង្គកុំឱ្យយាងទៅមុខបាន ។ ពេលនោះ ព្រះពោធិសត្វក៏អធិដ្ឋានឡើងធ្វើឱ្យក្តៅដល់ទេវលោក ។ ទេវតាទាំងឡាយក៏ចុះតំណែងខ្លួនជាដោះ លបបាញ់ប្រើសក្លែងភេទនោះស្លាប់ទៅ ហើយក៏ដង្ហែព្រះពោធិសត្វទៅសាងផ្ទួសបានសម្រេចដូចបំណង ។ ដោយមានរឿងបែបនេះហើយបានជាគេសាងរបាំត្រុដិដែលមាន "ដាក់កញ្ជ្រងតំណាងឆ័ត្រ ឬក្ងស់បាំងព្រះពោធិសត្ត ពួកភ្លេងតំណាងទេវតា នាងរាំតំណាងទេពអប្សរហ៊ីរហ៊ាម ប្រើស ទន្សោងតំណាងមារ ព្រាន មនុស្សព្រៃតំណាងដោះ(ទេវតាកាឡាខ្លួន)" ។

តាមមតិរបស់អ្នកស្រី **ហ្គ បូរ៉េ** របាំត្រុដិដែលគេនិយមកន្ទុយក្ងោក ដោយហេតុថាជនជាតិអាស៊ី យើងនិយមទុកសត្វនេះជាតំណាងព្រះអាទិត្យ ដែលជំនឿជំនាន់ដើមទុកជាអាទិទេពមួយដែរ ។ មនុស្ស យើងត្រូវការបន់ស្រន់ចំពោះអាទិទេពឱ្យធ្វើអំណោយទឹកភ្លៀងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើស្រែចម្ការ ។ ហេតុនេះបានជាកាលណាគ្មានភ្លៀង គេលេងត្រុដិសុំទឹកភ្លៀង ។ នៅពេលចូលឆ្នាំគេនិយមលេងត្រុដិ កំចាត់ឧបទ្រពផង ថ្វាយព្រះអាទិត្យផង ដើម្បីអង្វរករសុំទឹកភ្លៀងឱ្យស្រេចតាំងពីដើមឆ្នាំទៅដូចគ្នានឹង ទម្លាប់ជនជាតិចិនហ៊ីកឡាលតោ ហ៊ីនាគនៅរាល់ពេលចូលឆ្នាំនោះដែរ ។

របាំស្នែងទន្សោង : ហេតុបានជាគេឱ្យឈ្មោះបែបនេះ ព្រោះនៅពេលរាំគេពាក់ស្នែងទន្សោង នៅលើក្បាល ហើយគេធ្វើកាយវិការត្រាប់តាមសត្វទន្សោង ។ អ្នកភូមិអញ្ជាងរួង ស្រុកបរិបូណ៌ ខេត្ត កំពង់ឆ្នាំងបានចេះចាំរឿងនិទានមួយដែលទាក់ទងនឹងរបាំស្នែងទន្សោង ។ ឯរឿងព្រេងនោះ មាន សេចក្តីអាទិ៍ថា កាលនោះមានព្រានព្រៃម្នាក់ឈ្មោះព្រានពរបានទទួលព្រះរាជបញ្ជាពីព្រះរាជាឱ្យទៅ រកបាញ់ទន្សោង ។ នៅទីបំផុតព្រានគោះត្រឡប់មកគាល់ព្រះរាជាវិញដោយដៃទទេ ហើយរៀបរាប់ ទូលព្រះរាជាថាខ្លួនបានជួបប្រទះទន្សោងមួយគូ ញ៉ីឈ្មោលចេះរាំយ៉ាងល្អស្លែកនាំឱ្យខ្លួនជក់មើលពុំអាច បាញ់វាកើតឡើយ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតមានខ្លាធំមួយដែលបម្រុងនឹងចាប់ទន្សោងដែរនោះក៏ចាប់មិនកើត បែរជាជួយគោះជើងជាចង្វាក់ឱ្យសត្វនោះវិញ ហើយនៅជុំវិញទន្សោងនេះមានកន្លង់មួយហ្វូង ហើរ ប្រទក្សិណដោយបញ្ចេញសូរសៀងជួយធ្វើជាភ្លេងកំដរយ៉ាងពីរោះថែមទៀតផង ។ ព្រះរាជាលុះទ្រង់ សណ្តាប់សព្ទគ្រប់ ហើយត្រាស់ប្រើឱ្យព្រានពរធ្វើត្រាប់តាមទស្សនីយភាពនោះ ថ្វាយព្រះអង្គទត ។ ការសម្តែងកាយវិការរបស់ព្រានពរនេះហើយ ដែលនាំឱ្យកើតរបាំស្នែងទន្សោងនេះឡើងដែលមាន អ្នកពាក់ស្នែងពីរនាក់តំណាងទន្សោងញ៉ីឈ្មោល សំឡេងផ្ទុតតំណាងសន្ធឹកខ្លា សំឡេងពួយ (ប្រដាប់ផ្ទុំ ពីរោះដូចខ្ពុយដែរ)តំណាងសូរសព្ទកន្លង់ ។ ការស្រាវជ្រាវរបស់លោក **រ. បារ៉ាដាត** (R.Baradat) ជាតិ បារាំង បានឱ្យដឹងថា របាំស្នែងទន្សោងមានដើមកំណើតឡើងពីជនជាតិមួយហៅថា ព័រ ដែលច្រើន រស់នៅតាមជួរភ្នំក្រវាញ ស្រុកភ្នំក្រវាញ (ខេត្តពោធិ៍សាត់) ស្រុកភ្នំស្រួច (ខេត្តកំពង់ស្ពឺ) ស្រុកទឹក ផុស (ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង) និងស្រុកកំពង់សោម (ខេត្តព្រះសីហនុ) ។ ដោយព្រានពរជាសាសន៍ព័រ គេក៏ សន្និដ្ឋានថា របាំស្នែងទន្សោងប្រាកដជាកេរតំណរពីជនជាតិព័រសម្រាប់លេងនៅពេលប្រកបពិធីមួយ យកលំនាំតាមរបរគ្នាគេជាអ្នកប្រមាញ់ ។ ប៉ុន្តែតាមមតិខ្មែរយើងខ្លះចាំថា គេលេងរបាំនេះនៅក្នុងវាំង តែក្នុងព្រះរាជពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំ ។

របាំគោះអង្រែ : កាលពីសម័យដើម គេនិយមលេងរបាំគោះអង្រែសឹងតែគ្រប់ភូមិស្រុក ប៉ុន្តែ មកដល់សព្ទថ្ងៃរបាំនេះនៅសេសសល់បន្តិចបន្តួចតែក្នុងកន្លែងណាដែលមានអ្នកចង់ថែរក្សាទុកនូវ ប្រពៃណីនេះ ឬកន្លែងណាដែលឆ្ងាយពីទំនាក់ទំនងជាមួយអរិយធម៌បរទេសដូចជា សំរោងចុងកាល់ ជាំក្សាន្តជាដើម ។ លោក **គុយ ហ្ពូក** បានរាយការណ៍ថា អ្នកស្រុកសូទ្រនិគមហៅរបាំគោះអង្រែថា **របាំកួយនិងរ៉ាំកួយ** ឃើញថាមានជាប់ឈ្មោះកុលសម្ព័ន្ធខ្មែរដើមមួយហៅថា **កួយ** ដែលជាហេតុនាំឱ្យ

គេសន្និដ្ឋានថា របាំគោះអង្រែមានដើមកំណើតមកពីសាសន៍ក្ងួយនេះឯង ។ ឯកសារឆ្លើយឆ្លងពីសមាជិកនៃក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់បានឱ្យដឹងថា របាំនេះចម្លងមកពីប្រទេសហ្វីលីពីនតាំងពីរជ្ជកាលព្រះបាទសម្តេច**ព្រះនរោត្តម** កាលដែលព្រះអង្គទ្រង់យាងទៅក្រុងម៉ានីល ហើយពួកបរិពារព្រះអង្គក៏បានរៀបចំរបាំនេះយកមកលេងនៅប្រទេសខ្មែរយើង ។ ប៉ុន្តែនៅមានមតិមួយទៀតយល់ឃើញថា ជនជាតិក្ងួយក្តី ហ្វីលីពីនក្តី សុទ្ធតែជាអ្នកមានកំណើតដើមបង្កើតអរិយធម៌អ្នស្ត្រូអាស៊ីដូចគ្នា ។ ដូច្នេះរបាំគោះអង្រែនេះមានដើមកំណើតមកពីមនុស្សជាន់ដើមទាំងនោះ មិនប្រាកដថាជារបស់ជនជាតិណាតែម្នាក់ឯងឡើយ ។

របាំយីកេ : ខ្មែរយើងនិយមលេងរបាំយីកេនេះតាំងពីយូរយារណាស់មកហើយ ។ គេច្រើនលេងរបាំយីកេនៅពេលបុណ្យទាន ឬនៅពេលលំហែពីកិច្ចការស្រែចំការ ។ គេតែងបង្កើតវង់របាំយីកេប្រចាំភូមិស្រុករបស់គេ ហើយដែលមានអ្នកស្រុកស្រីប្រុសក្មេងចាស់ចូលរួមក្នុងវង់របាំនេះដែរ ។ ម្ល៉ោះហើយរបាំនេះក៏មានការរីកចម្រើនលូតលាស់ ដោយសារការនិយមរាប់អានយ៉ាងខ្លាំងអំពីសំណាក់អ្នកស្រុកនេះឯង ។ ប៉ុន្តែ របាំនេះខ្សត់ខ្សោយទៅវិញ នៅគ្រាដែលប្រទេសយើងមានការកើតចលាចលក្នុងរវាងដើមសតវត្សទី១៩ រហូតដល់សម័យអាណាព្យាបាលបារាំង ។ ចាប់ពីក្រោយពេលនោះមករបាំយីកេក៏មានជីវិតឡើងវិញ ។ ចំពោះប្រភពនៃរបាំយីកេអ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះបានឱ្យដឹងថារបាំនេះមានកំណើតមកពីជ្វា ឬម៉ាលយូរហើយទំនងចូលមកស្រុកខ្មែរតាមរយៈព្រះបាទជ័យវរ្មនទី២ ដែលយាងទៅគង់នៅប្រទេសជ្វាអស់ពេលយ៉ាងយូរ ឬតាមរយៈចាម ។

របាំឆៃយ៉ាំ : គេនិយមលេងរបាំនេះជាញឹកញាប់ក្នុងពិធីបុណ្យទានដូចជា បុណ្យផ្កា កឋិនបំបួសនាគជាដើម ។ របាំឆៃយ៉ាំធ្វើឱ្យបរិយាកាសមានសភាពអ៊ឹកធឹកណាស់ ព្រោះចង្វាក់ភ្លេងមានសន្ទុះហ៊ឹកហ៊ាក់ស្របតាមកាយវិការលោតចុះឡើង ញាក់មុខ ញាក់ខ្លួន ក្រមាច់ក្រមើមគួរឱ្យអ្នកស្តាប់ឬអ្នកមើលរីករាយជាខ្លាំង ។ ការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិនៃរបាំនេះ ពុំទាន់បានលទ្ធផលច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ ប៉ុន្តែគេអាចសន្និដ្ឋានបានខ្លះថា របាំនេះប្រាកដជាមានសំណល់ពីអរិយធម៌មនុស្សជាន់ដើមលើទឹកដីខ្មែរនេះឯង ។

របាំរ៉ាវង់ : បានជារបាំនេះមានឈ្មោះថា **រ៉ាវង់** ព្រោះរបាំនេះប្រព្រឹត្តទៅជុំវិញតុផ្ការ៉ា មានគូប្រុសស្រីដើររ៉ាបន្តបន្ទាប់គ្នាជាវង់មូល ។ លាវហៅរបាំនេះថា ឡ្យ៉ាំលាវឬឡ្យ៉ាំកេន ឯសៀមហៅថា ឡ្យ៉ាំថូន ។តាមពិតរបាំរ៉ាវង់ជាសិល្ប:ចាស់បុរាណ ដែលប្រភពដើមនៅប្រទេសខ្មែរយើងនេះឯង ។ ប៉ុន្តែរបាំនេះក្រោយមកជនជាតិជិតខាងយកទៅពត់បត់បែនតាមរបៀបគេរួចហើយ ទើបចូលមកប្រទេសខ្មែរវិញ ។សព្វថ្ងៃរបាំនេះក្លាយជារបាំប្រជាប្រិយទៅហើយ ។ គេតែងតែសង្កេតឃើញនៅគ្រប់ខេត្តមានការនិយមរ៉ាវង់ ជាពិសេសនៅពេលបុណ្យចូលឆ្នាំ ។ ជួនកាល គេរ៉ានៅពេលទំនេរពីការងារ ឬនៅក្នុងពិធីជប់លៀង ក្នុងឱកាសពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងក្នុងពិធីបុណ្យទានក្នុងគ្រួសារដែរ ។

របាំក្ងោក : ជារបាំដែលគេប្រទះឃើញជាពិសេសនៅតំបន់ប៉ៃលិន ។ បណ្តាជនបរប៉ៃលិនច្រើនជាជនជាតិកុឡា ដែលចូលសញ្ជាតិខ្មែរ ។ ពេលចូលឆ្នាំ គេនិយមរាំក្ងោកឱ្យបណ្តាជនមើលកំសាន្ត ។ តាមមតិរបស់អ្នកស្រុកបរប៉ៃលិនថា របាំក្ងោកមានប្រវត្តិទាក់ទងនឹងរឿងព្រេង ។ ប៉ុន្តែ បើតាមការស្រាវជ្រាវ របាំក្ងោកនេះសេសសល់ពីអរិយធម៌អូស្ត្រូអាស៊ីដូចរបាំប្រជាប្រិយដទៃទៀតដែរ ។ រីឯទំនុកច្រៀងនៃរបាំនេះនៅជាពាក្យកុឡានៅឡើយ ដែលមានន័យថាជាសេចក្តីបួងសួងប្រសិទ្ធពរជ័យដល់អ្នកស្រុកឱ្យបានសុខចម្រើនឱ្យមានទឹកភ្លៀងគ្រប់គ្រាន់ឱ្យដីកដីរកត្បូងបានផលល្អ ។ល ។

ក្រៅពីរបាំប្រជាប្រិយដែលរៀបរាប់រួចមកហើយនៅមានរបាំប្រជាប្រិយខ្លះទៀតដែរ ដែលសព្វថ្ងៃមិនសូវនិយមយកមកលេងកំសាន្តដូចជា របាំបុកអង្ក្រៃ របាំកន្ត្រែរ៉ែ របាំសួព្រ័ត្រ របាំគោះត្រឡោក របាំវាយក្រាប់ របាំវាយកួយជាដើម ។

២. របាំតន្ត្រី

កាលពីសម័យមុនគេហៅរបាំតន្ត្រីនេះថា របាំព្រះរាជទ្រព្យ ព្រោះជារបាំរបស់ស្តេច ហើយគេនិយមលេងតែក្នុងវាំងស្តេច ដូចជាលេងនៅពេលបួងសួង លេងថ្វាយអាទិទេព និងថ្វាយវិញ្ញាណខ័ន្ធស្តេចដែលបានចូលទិវង្គតទៅហើយ ។ របាំនេះមានកំណើតយូរយារណាស់មកហើយ ។ លុះដល់សម័យអង្គរគេបានឆ្លាក់រូបទេពអប្សរដែលជាស្ត្រីរបាំចុះពីលើស្ថានសួគ៌មករេរាំនៅតាមជញ្ជាំងប្រាសាទ ។ ផ្នែកខ្លះនៃរបាំនេះបានដកស្រង់អំពីរឿងរ៉ាមកេ្ត៌ រឿងមហាភារត: និងរឿងព្រេងខ្មែរ ។ ក្រៅពីរបាំដែលទាក់ទងនឹងរឿងរ៉ាវទាំងនេះមានរបាំថ្វាយពរ របាំទេពមនោរម្យ របាំមេអំបៅ របាំស្ងា របាំដាវ ។ល ។ ឯការដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ចំពោះរបាំតន្ត្រី ឬរបាំក្បាច់បុរាណនេះ គឺកាយវិការនីមួយៗមានន័យមួយ ហើយសភាពទន់ភ្លន់សុភាពសមតាមចិត្តគំនិតខ្មែរ ដែលជាអ្នកនិយមសុខសន្តិភាព ។ សម័យបច្ចុប្បន្នរបាំក្បាច់បុរាណនេះ ត្រូវបាននាំទៅលេងឯបរទេសជាញឹកញាប់ ។

(ដកស្រង់និងកែសម្រួលចេញពីឯកសារអរិយធម៌ខ្មែររបស់អ្នកស្រី ត្រឹង ងារ)

សំណួរ

១. តើភ្លេងខ្មែរមានប៉ុន្មានប្រភេទ ? អ្វីខ្លះ ? ចូររៀបរាប់ ។

២. ដូចម្តេចហៅថារបាំប្រជាប្រិយ ? តើខ្មែរយើងមានរបាំប្រជាប្រិយអ្វីខ្លះ ? ចូររៀបរាប់អំពីរបាំទាំងនោះ ។

៣. តើ "របាំតន្ត្រី" មានន័យយ៉ាងដូចម្តេច ? តើរបាំតន្ត្រីមានប្រភពមកពីណា ? មានអ្វីជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីប្រវត្តិនិងអត្ថន័យនៃរបាំនេះ ?

៤. ចូរអ្នកបង្ហាញពីលក្ខណៈដូចគ្នានិងលក្ខណៈខុសគ្នានៃរបាំគោះអង្ក្រៃ របាំយីកេ របាំឆៃយ៉ាំ និងរបាំរ៉ាវង់ ។ តើរបាំខាងលើនេះបានបង្កប់នូវអត្តសញ្ញាណជាតិយ៉ាងណាខ្លះ ?

វិធីតែងនិពន្ធ

ស្នាដៃនិពន្ធ គឺជាការប្រមូលផ្តុំនូវសកម្មភាពអក្សរសិល្ប៍ សិល្ប: (និយាមសិល្ប:) ដោយមានកត្តាវត្ថុ វិស័យកត្តាប្រធានវិស័យ មានកាលអាកាសពិតប្រាកដ។ ការនិពន្ធស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍មិនមែនសរសេរជារបៀបរបាយការណ៍ដូចសារព័ត៌មានទេ តែជាការធ្វើទូទៅកម្មទៅលើតថភាព (វត្ថុវិស័យ និងប្រធានវិស័យ) ដោយបញ្ចូលធាតុសិល្ប: ចេះលើកយករឿងរ៉ាវមួយមក ធ្វើជារឿងរ៉ាវរបស់មនុស្សទូទៅនិងធ្វើឱ្យយើងមើលឃើញនូវអ្វីធម្មតាក្នុងភាពមិនធម្មតានិងមើលឃើញនូវអ្វីមិនធម្មតាក្នុងភាពមិនធម្មតា។ អ្នកនិពន្ធមិនត្រឹមតែសរសេរឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញតថភាពទេ តែត្រូវសរសេរមានលក្ខណៈធំជាងនិងមានលក្ខណៈពិសេសជាងរបាយការណ៍។

ក. រូបារម្មណ៍

ចំពោះបញ្ហារូបារម្មណ៍ត្រូវ ៖

- ចេះបង្កើតតួអង្គដែលតំណាងឱ្យចិត្តគំនិត ទស្សនៈ ឧត្តមគតិផ្ទាល់របស់ខ្លួន(មានន័យថាត្រូវមានតួអង្គច្បាស់លាស់ តួអង្គណាទំនាស់ជាមួយតួអង្គណា)។
- ចេះបង្កើតប្រព័ន្ធហេតុការណ៍ ប្រព័ន្ធហេតុការណ៍មានសារៈសំខាន់ណាស់ ព្រោះវាជាកត្តាបង្កើតតួអង្គ ហើយត្រូវរៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ណាខ្លះ ? តួអង្គចេញនៅទីណា ? ជួបហេតុការណ៍អ្វីខ្លះ? តួអង្គមានទំនាក់ទំនងគ្នាបែបណា ? មានបញ្ហាអ្វីកើតឡើង ? ជាមួយនឹងការតែងនិពន្ធនេះដែរ អ្នកនិពន្ធក៏មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹង ៖
  - **សមត្ថភាពលំនឹក** (ការនឹកឡើងវិញអំពីដំណើររឿង) សមត្ថភាពលំនឹកពុំមែនអាចមាននៅគ្រប់អ្នកនិពន្ធនោះទេ។ អ្នកនិពន្ធត្រូវការសកម្មភាព ឬសមត្ថភាពខាងលំនឹក ដើម្បីកុំឱ្យការតែងនិពន្ធមានភាពច្របូកច្របល់។ ***ឧទាហរណ៍ :*** អ្នកនិពន្ធ **ហ្ស៊ីត** មានសមត្ថភាពលំនឹកខ្ពស់នៅក្នុងរឿងខ្លះ គាត់សរសេរមិនទាន់ចប់ដោយទុកចោល ៣០ឆ្នាំ ប៉ុន្តែគាត់នៅតែចងចាំដំណើររឿងបានល្អ។
  - **បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អ្នកនិពន្ធ** អ្នកនិពន្ធម្នាក់ៗតែងមានស្រាប់នូវទឹកចិត្ត សញ្ញេតនា ឧត្តមគតិ ទំនោរអត្តចរិត។ ចំណែកឯតថភាពខាងក្រៅ ដែលអ្នកនិពន្ធត្រូវលើកយកមកបង្ហាញ ត្រូវឆ្លងកាត់ចិត្តគំនិត ឧត្តមគតិ សញ្ញេតនា ទំនោរទាំងនោះយ៉ាងជោគជាំ មានន័យថា អ្នកនិពន្ធមិនមែនជាម៉ាស៊ីនស្ងួយប្រវត្តិ មានលក្ខណៈបែបមនុស្សយន្តទេ។ ការរចនា គឺជាអត្តចរិត ហើយអត្តចរិតនេះកើតឡើងដោយសារស្ថានភាពសង្គម (គ្រួសារ សាលារៀន

មជ្ឈដ្ឋានជុំវិញ) សញ្ញេតនា > ចិត្តរំភើប > មានឧត្តមគតិ ។ គេមិនអាចបង្ខំសិល្ប:ករឱ្យមានសកម្មភាពស្មោះត្រង់ដូចរូបថត ឬម៉ាស៊ីននោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវមានអ្វីមួយទៀតដែលជ្រាលជ្រៅនិងធំធេងជាងនេះ គឺអ្នកនិពន្ធត្រូវមានឧត្តមគតិដោយឡែក ។ នៅពេលមានស្នាដៃណាមួយ អ្នកនិពន្ធត្រូវប្រឈមនឹងសំណួរថា តើអ្នកជាមនុស្សប្រភេទណា ? តើអ្វីដែលអ្នកខុសប្លែកពីអ្នកនិពន្ធដទៃ ? តើអ្នកអាចនិយាយប្រាប់ខ្ញុំនូវអ្វីដែលថ្មីបានទេ ? ។ល ។ មនុស្សម្នាក់ៗមានគ្រប់គ្រាន់នូវធនធានរបស់ខ្លួន ដូច្នេះគេត្រូវតែចម្រាញ់ ឬរៀបចំធនធានទាំងនោះប្រើឱ្យបាន មានន័យថា អ្នកនិពន្ធត្រូវយកអ្វីដែលជាទេពកោសល្យរបស់ខ្លួនមកប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្កើតស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ ។ មនុស្សទាំងអស់តែងមានចំណង់ គឺអាចធ្វើជាអ្នកនិពន្ធបាន ព្រោះស្នាដៃអក្សរសិល្ប:នោះកើតចេញពីស្រមោលនៃស្មារតីរបស់មនុស្សក្រោមឥទ្ធិពលដ៏ស្មុគស្មាញនៃចំណង់របស់អ្នកនិពន្ធ ។ អ្នកនិពន្ធត្រូវមានទំនាក់ទំនងជាមួយសង្គម មិនឯកកោគឺត្រូវមានចំណេះដឹងខាងប្រវត្តិសាស្ត្រ ភូមិសាស្ត្រ សីលធម៌ថែមទៀតផង ។ អ្នកនិពន្ធត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញនូវទស្សន:ពិភពខាងក្នុង ឬទស្សន:ពិភពខាងក្រៅ ដែលជាតថភាពរបស់សង្គម ។

២. មាគ៌ាឆ្ពោះទៅរកទេពកោសល្យ

នៅក្នុងទស្សនវិជ្ជា បើយើងមិនទៅមុខមិនមែនមានន័យថា យើងនៅមួយកន្លែងទេ ប៉ុន្តែយើងដើរថយក្រោយ ។ ដូច្នេះយើងត្រូវយកលក្ខណសម្បត្តិទៅអនុវត្ត ដើម្បីជាកម្លាំងចលករឆ្ពោះទៅរកទេពកោសល្យ ពោលគឺត្រូវតែខំហាត់ពត់ខ្លួន ដើម្បីឈានទៅរកភាពល្បីល្បាញបាន ។ ឧត្តមគតិ គឺជាផ្កាយឬព្រះចន្ទ សម្រាប់នាំផ្លូវ ប្រសិនបើយើងមិនអាចក្លាយជាព្រះចន្ទបំភ្លឺលោកបានទេ គួរតែយើងជាចង្កៀងតូចមួយសម្រាប់បំភ្លឺអ្នកជិតខាង ។ ដូច្នេះសមត្ថភាពចាំបាច់ដំបូង គឺការគួបផ្សំទេពកោសល្យដែលមានតាំងពីកំណើត រួមបញ្ចូលជាមួយនៃទុននៃជីវិតដែលប្រមូលផ្តុំបទពិសោធក្នុងជីវិតមកសម្តែងក្នុងអក្សរសិល្ប៍ ។ ក្រៅពីទេពកោសល្យនិងទុនជីវិត អ្នកនិពន្ធត្រូវមានទុនវប្បធម៌ ទុនវិជ្ជាជីវ:ថែមទៀត គឺត្រូវចេះសរសេរ ចេះរៀបតាក់តែង និងរបៀបរបបរបស់អ្នកនិពន្ធ ជាពិសេសអ្នកនិពន្ធត្រូវមានឆន្ទ:ថែមទៀតផង ។

គ. ដំណួចគំនិត

ដំណួចគំនិត : មានន័យថា ការប្រមូលគំនិត ប្រមូលអារម្មណ៍ ឬការផ្តោតគំនិតឱ្យមូលដើម្បីសរសេរ ។ ក្នុងដំណើរការតែងនិពន្ធយើងសង្កេតឃើញថា មានទស្សន:ជាច្រើនដែលយល់ដឹងនិងមាន

បទពិសោធខុសៗគ្នា ។ អ្នកនិពន្ធខ្លះ គិតគួរអំពីប្លង់ មុនពេលចាប់ផ្តើមតែងនិពន្ធ ប៉ុន្តែអ្នកនិពន្ធខ្លះទៀត ពុំត្រូវការប្លង់ឡើយ គឺគេអាចចាប់ផ្តើមសរសេររឿងតែយកតែម្តង ។ ឥឡូវនេះ យើងចាប់ផ្តើមមើលដំណាក់ដំបូង (ដំណាក់កាលទី១) គឺដំណួចគំនិតរបស់យើង ។ ដំណួចគំនិត គឺជាបញ្ហាលេចធ្លោបំផុត មានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំបំផុត ដែលផុសឡើងក្នុងអារម្មណ៍កវីអ្នកនិពន្ធ ក្នុងកាលៈទេសៈណាមួយមុនពេលចាប់ផ្តើមសរសេររឿង ។ ដំណួចគំនិតអាចកើតឡើងក្នុងអារម្មណ៍មនុស្សគ្រប់ស្រទាប់ពលករ សិប្បករ ... កវីនិពន្ធតែងមានពន្លក ឬការនឹកស្រមៃ ។ ដំណួចគំនិត គឺជាកត្តាប្រធានវិស័យរបស់អ្នកនិពន្ធ ។ អ្នកនិពន្ធដែលមានទេពកោសល្យខ្ពស់ គេមិនសូវគិតអំពីបញ្ហាដំណួចគំនិតនោះទេ ប៉ុន្តែគេខិតខំពិចារណារកកម្មវត្ថុឬបញ្ហាដែលត្រូវសរសេរឱ្យបានច្បាស់លាស់ ។ អ្នកនិពន្ធស្តង់ដាល (**Standal**) បានខកចិត្តក្នុងការរង់ចាំដំណួចគំនិតអស់រយៈពេល ១០ឆ្នាំអត់បានផលប្រយោជន៍អ្វីទាំងអស់ ។ អ្នកនិពន្ធហ្ស្ហូឡា (**Zola**) គាត់តែងអង្គុយរង់ចាំដំណួចគំនិត ដូចអ្នកលក់ដូរអង្គុយចាំអ្នកទិញ ។ អ្នកនិពន្ធហ្ស្ហ្ការ្ហសង់ (**J.Sand**) តែងប្រើប្រាស់ពេលវេលាសរសេរយ៉ាងទៀងទាត់បំផុត ។ គាត់បាននិយាយថា "**បើគ្មានដំណួចគំនិតទេ គាត់មិនអាចសរសេរបានមួយថ្ងៃពីរសន្លឹកទេ**" ។ លោកប៊ែរ ស៊ុន (**Berg Son**) បានពោលថា ដំណួចគំនិត គឺជាអព្ភូតរញ្ជាណមួយនៅក្នុងខួរក្បាលអ្នកនិពន្ធ ឬសហាជញ្ញាណ(ញ្ញាណដែលកើតឡើងឯងៗ) វាជាជំនួយយ៉ាងពិសេស ។ អ្នកដែលនិយាយបានល្អមិនចេះចប់ គឺអ្នកដែលមានសហាជញ្ញាណនេះឯង ។

ឃ. ដំណាក់កាលតែងនិពន្ធ

ក្នុងតែងនិពន្ធមាន ៥ដំណាក់កាល ៖

១. ភ្ជកគំនិត ជាដំណាក់កាលតែងនិពន្ធស្ទាដែអក្សរសិល្ប៍ ។ ភ្ជកគំនិតកំណត់ទៅលើគំនិតតែងនិពន្ធជាប្រធានរឿង ឬកំណត់ប្រធានបទ ។ គឺជាដំណាក់ដំបូង ព្រោះវាប្រមូលផ្តុំឆន្ទៈសំដៅទៅរកអ្វីដែលជាក់លាក់ ។ អ្នកខ្លះភ្ជកចង់សរសេរពីសាសនា ខ្លះភ្ជកចង់សរសេរពីនយោបាយ និងខ្លះទៀតចង់សរសេរពីស្នេហា ... ។ ចំពោះបញ្ហាភ្ជកគំនិតរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ តែងតែខុសៗគ្នានៅចំពោះមុខកម្មវត្ថុតែមួយ ។ ***ឧទាហរណ៍ :*** នៅពេលឃើញមរណភាព ឬអត្តឃាតនារីណាម្នាក់ អ្នកនិពន្ធម្នាក់ៗតែងមានការភ្ជកគំនិតខុសៗគ្នា ។ ខ្លះយល់ថា មកពីបញ្ហាសង្គម ខ្លះថាមកពីបញ្ហាគ្រួសារ ហើយខ្លះទៀតថាមកពីបញ្ហាស្នេហា ... ។

២. ការប្រមូលផ្តុំឯកសារ ដើម្បីចៀសវាងការសសេរឃ្លាតឆ្ងាយពីតថភាព អ្នកនិពន្ធត្រូវមានឯកសារជាកំណត់ ។ ***ឧទាហរណ៍ :*** រឿងភូមិតិរច្ឆាន អ្នកនិពន្ធប្រមូលផ្តុំឯកសារជាច្រើនដែលទាក់ទងទៅនឹងដំណើររឿង ។

អ្នកនិពន្ធត្រូវស្គាល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ពីទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ស្រុក ខេត្ត...ពោលគឺទាមទារឱ្យអ្នកនិពន្ធចូលឱ្យជិតនឹងព្រឹត្តិការណ៍ ។ ***ឧទាហរណ៍ :*** បើចង់សរសេរពីសង្គ្រាម អ្នកនិពន្ធត្រូវដឹងពីព្រឹត្តិការណ៍នៃសង្គ្រាម ព្រមទាំងត្រូវដឹងពីឯកសារសម្ងាត់ខ្លះៗទៀតផង ។

៣. ការកសាងទម្រង់ ការកសាងទម្រង់ ឬគម្រោងរឿងមានលក្ខណៈសំខាន់ក្នុងការតែងនិពន្ធ ។ អ្នកនិពន្ធជាទូទៅត្រូវធ្វើគម្រោង ប៉ុន្តែក៏មានអ្នកនិពន្ធខ្លះសរសេររឿងដោយមិនត្រូវការគម្រោងដែរ ដូចជា អ្នកនិពន្ធ **ពុស្តីន តុលស្តយ** ជាអ្នករៀបចំគម្រោងយ៉ាងសម្រិតសម្រាំងមុនពេលសរសេររឿង ។ ប៉ុន្តែអ្នកនិពន្ធ **ស្តង់ដាល** ចាប់ផ្តើមសរសេរដោយពុំចាំបាច់គិតពីគម្រោងឡើយ គំនិតផុសឡើងឯងៗក្នុងពេលសរសេរ ។

៤. ដំណាក់សរសេររឿង ក្នុងដំណាក់កាលនេះ អ្នកនិពន្ធអាចធ្វើការផ្លាស់ប្តូរគម្រោង ។ ក្នុងពេលសរសេរ អ្នកនិពន្ធត្រូវផ្តាច់ខ្លួនចេញពីមជ្ឈដ្ឋានខាងក្រៅ ហើយចូលខ្លួនទៅក្នុងពិភពប្រលោមលោក ។ ដំណាក់កាលសរសេរជាដំណាក់កាលពិបាកបំផុត ។ អ្នកនិពន្ធចែកចេញជាពីរប្រភេទ គឺអ្នកនិពន្ធដែលសរសេរលឿននិងអ្នកនិពន្ធដែលសរសេរយឺត ។

៥. ដំណាក់ជួសជុល រឿងដែលសរសេររួចត្រូវមានការជួសជុលឡើងវិញ ។ ប៉ុន្តែមានអ្នកនិពន្ធមួយចំនួនមិនត្រូវការជួសជុលទេ ពីព្រោះគាត់យល់ថា "តួអង្គពេលសរសេរទេដែលជាអ្នកសរសេរ" ចំណែកអ្នកនិពន្ធខ្លួនគាត់មិនអាចកែប្រែបានឡើយ ។ ***ឧទាហរណ៍ :*** ឡាម៉ាទីន (**Lamatin**) ជាកវីអណ្តែតអណ្តូងជាតិបារាំង បានចាត់ទុកស្នាដៃកំណាព្យរបស់គាត់ជាស្នាដៃគ្មានម្ចាស់ គ្មាននរណាមកប៉ះពាល់ ឬកែបានឡើយ ។

ង. សិល្ប៍វិធីក្នុងការតែងនិពន្ធ

ជាទូទៅអ្នកនិពន្ធតែងប្រើប្រាស់សិល្ប៍វិធីមួយចំនួនដូចខាងក្រោម ៖

- វចនវិធី គឺការប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍នៅក្នុងអត្ថបទ ។ ពាក្យពេចន៍ត្រូវឱ្យស្របតាមស្ថានភាពសង្គម បរិយាកាស តួនាទី ឋានៈ មុខរបរ និងតាមប្រភេទនៃរឿងផងដែរដូចជា ពាក្យពេចន៍របស់កសិករ អាជីវករ មន្ត្រីរាជការ រាជស័ព្ទ សង្ឃស័ព្ទជាដើម ។
- រចនាវិធី គឺការប្រើប្រាស់ឃ្លាលួរ ដើម្បីឱ្យស្នាដៃ ឬអត្ថបទរឿងមានសម្រស់ទាក់ទាញ អារម្មណ៍បង្កើតបាននូវបរិយាកាសអណ្តែងអណ្តូង រំភើបរីករាយ កើតទុក្ខ ព្រួយបារម្ភ... ។
- សន្ទេហាវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកទស្សនាងឿងឆ្ងល់ចង់តាមដាន ចង់ដឹងហើយចង់ដឹងទៀតអំពីបញ្ហាដែលកំពុងចោទនៅក្នុងដំណើររឿង ។ ស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ សិល្ប:ដែលគេចូលចិត្តអានតាមដានទស្សនា គឺអាស្រ័យលើអ្នកនិពន្ធមានទេពកោសល្យក្នុងការ

បញ្ជូលសន្ទេហាវិធីនេះឯងដូចជា ក្នុងរឿងទុំទាវ ពេលព្រះរាជាជ្រើសទាវទៅធ្វើស្ពំ តើស្ពេហាទុំទាវនឹងទៅជាយ៉ាងណា ? ពេលម្តាយទាវ កុហកទាវឱ្យមករៀបការជាមួយម៉ឹនងួន តើស្ពេហាទុំទាវទៅជាយ៉ាងណា ?

- បដិវិធីឬវិធីផ្ទុយ គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធប្រើសម្រាប់ធ្វើឱ្យតួអង្គមានទំនាស់វិបត្តិគ្នាខាងពាក្យសម្តី កាយវិការ វាចា ចិត្ត ។
- វណ្ណនាវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធលើកយកតួអង្គ ព្រឹត្តិការណ៍ ធម្មជាតិ ទេសភាព សកម្មភាព មកពណ៌នារៀបរាប់ឱ្យឃើញច្បាស់ហាក់នៅនឹងភ្នែកស្រស់ៗ ។
- ឧបមានវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធធ្វើការប្រៀបធៀបតួអង្គ ឬសកម្មភាពនៅក្នុងដំណើររឿង ដើម្បីរំលេចនូវជីវរូបារម្មណ៍ ឬមនោរម្មណ៍ ។

ឧទាហរណ៍ : រឿងទុំទាវ មានវគ្គមួយលើកឡើងថា "ខ្ពស់ស្ពួនសព្វថ្ងៃប្រៀបដូចផ្កា ខ្ពស់អ្នកឧបមាដូចកន្ទង់ ហើ�១ រកឃើញផ្កាចូលត្រីបត្រង់ រួចមិនបង្ហង់ត្រាច់លីលា" ។

- សំវាទវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធធ្វើឱ្យតួអង្គពីរនាក់ឡើងសន្ទនាឆ្លើយឆ្លងគ្នាអំពីបញ្ហាអ្វីមួយ ។
- វេសមវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធបង្ហាញភាពផ្ទុយគ្នានៅក្នុងហេតុការណ៍ គំនិត រូបលក្ខណៈ ដើម្បីធ្វើឱ្យឃើញឬយល់កាន់តែច្បាស់ថែមទៀត ។

ឧទាហរណ៍ : ក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្សែទី១ ពណ៌នារាងកាយកូវ៉ន "សក្តិសួនជាអ្នកថ្មើរព្រៃ ខ្ពស់ខ្ទៅ ក្រៅវិស័យ ឆ្ងាយធ្មេញសស្ពឹមភ្នែកច្រាល" ។

- ឯកវាទវិធី គឺជាវិធីដែលគេធ្វើឱ្យតួអង្គរងទុក្ខទោសមានការឈឺចាប់ក្នុងខ្លួន ឬមានវិប្បដិសារីអំពីរឿងអ្វីមួយ ដោយមានការនិយាយរំលឹកអំពីហេតុភេទ ឬរឿងរបស់ខ្លួនតែម្នាក់ឯង ។

ឧទាហរណ៍ : ក្នុងរឿងកុលាបប៉ែលិន ចៅចិត្របាននិយាយម្នាក់ឯងថា "ឱ! ខ្ញុំអញអើយ កណ្តាចកណ្តែងខ្ញោចផ្សារតែម្នាក់ឯង ហើយបើងាកទៅពឹងបងប្អូនញ្ញាតិសាច់សារលោហិតជិតខាងឯណាក៏គ្មាន ..." ។

- វឌ្ឍមានវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធប្រើដើម្បីធ្វើឱ្យដំណើររឿងកាន់តែតឹងតែងឡើងៗតាំងពីកម្រិតទាបរហូតដល់កម្រិតខ្ពស់ ។
- ឧបកថាវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធចែកដំណើររឿងជាដំណាក់ៗ ។ មានន័យថា កំពុងតែនិយាយអំពីហេតុការណ៍ត្រង់នេះ ស្រាប់ដំណើររឿងត្រូវផ្អាក ហើយចាប់រឿងផ្សេងមកនិយាយវិញម្តង ។

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys kroma.moeys.gov.kh

- សមន្តវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធលើកយកតួអង្គដែលមានសមត្ថភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នាធ្វើជាគូទំនាស់ ។ ដូច្នេះនៅក្នុងទំនាស់ មិនមានតួអង្គណាឈ្នះរហូតឡើយ ពេលគឺទោះបីតួអង្គល្អក្តី អាក្រក់ក្តី មានចាញ់មានឈ្នះគ្នាទៅវិញទៅមក ។
- អបេក្ខណវិធី គឺជាវិធីពណ៌នាបង្ហាញតួអង្គឱ្យស្របទៅតាម កាយវិការ ចរិយា និងសកម្មភាព ។
- បុនរុត្តិវិធី គឺជាវិធីតែងកាព្យ ដែលធ្វើឱ្យផ្ទួនពាក្យសម្តីដែលអ្នកនិពន្ធប្រើដើម្បីបញ្ជាក់សម្មភាពរបស់តួអង្គឱ្យកាន់តែជាក់ស្តែងថែមទៀត ។

ឧទាហរណ៍ :	នឹកៗថាអេះ	នាងនេះល្អម្ល៉េះ	នេះហៅល្អល្អន់
	ត្រកាលយើញម្តង	នេះហោងហៅបុណ្យ	គ្មានស្រីណាប៉ុន
		ល្អពន់ប្រមាណ ។	
	អេះនេះហៅល្អ	ល្អចេះរកក្រ	ក្ររកទៀតគ្មាន
	អញធ្លាប់យើញសព្ង	នឹករាប់ពុំបាន	ពុំដែលយើញមាន
		ឱ្យល្អដូច្នេះ ។	

- ហាសវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធប្រើក្នុងដំណើររឿង ធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់ផ្ទុះសំណើចមិនដឹងខ្លួន ។
- ប្រលោមវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធចេះលួងលោម បបោសអង្អែលធ្វើឱ្យអ្នកអាន អ្នកស្តាប់រីករាយរំភើបតាមដំណើររឿង ។
- ទារុណវិធី គឺជាវិធីដែលអ្នកនិពន្ធធ្វើឱ្យដំណើររឿងមានភាពកំសត់ព្រាត់ប្រាសនិងការធ្វើទុក្ខទោសតួអង្គ ។ ចលនាអក្សរសិល្ប៍នឹងស្របទៅតាមសិល្ប៍វិធីរៀងៗខ្លួន ។
  - ចលនាពុទ្ធិនិយម អ្នកនិពន្ធបានបញ្ចប់រឿងដោយការបានសម្រេចជោគជ័យក្នុងការកសាងបារមីរបស់តួអង្គពោធិសត្ត្ব “ទសបារមី” ដោយមានការជួបជុំវង្សត្រកូលប្រពន្ធកូននិងដោយសរជាតិ ។
  - ចលនាព្រហ្មនិយម អ្នកនិពន្ធបញ្ចប់ដោយធ្វើឱ្យសភាវៈល្អ តំណាងឱ្យទេវៈឈ្នះលើភាវៈអាក្រក់មានពួកយក្ស អាសុរ ... ។
  - ចលនាខេមរនិយម អ្នកនិពន្ធបញ្ចប់ដោយពុំមានលក្ខណៈឯកភាពគ្នាទូទៅទេ គឺវាអាស្រ័យទៅតាមដំណើររឿងដែលមានឈ្នះ មានចាញ់ បានជួបជុំគ្នា ឬពុំបានជួបជុំបានសម្រេចបំណងឬពុំបានសម្រេចបំណង ។

facebook.com/moeys.gov.kh kroom.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

ការតែងរឿងប្រលោមលោក

អ្នកបានសិក្សារួចមកហើយអំពីប្រភេទអក្សរសិល្ប៍ លក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍ ចលនាអក្សរសិល្ប៍ និងសិល្ប៍វិធីក្នុងការតែងនិពន្ធអក្សរសិល្ប៍ ។ នៅពេលនេះ អ្នកនឹងត្រូវតាក់តែងរឿងប្រលោមលោកដែលមានកាលអាកាសច្រើន ព្រឹត្តិការណ៍ច្រើន និងស្មុគស្មាញ ។ ដូច្នេះអ្នកត្រូវស្គាល់ចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនរបស់រឿងប្រលោមលោក ។ ក្នុងការតាក់តែងប្រលោមលោក អ្នកត្រូវយកចិត្តទុកដាក់លើចំណុចសំខាន់ៗបីធំៗ គឺអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរស ។

ក. អត្ថន័យ

បង្ហាញពីបញ្ហាជីវភាពជាក់ស្តែងរបស់មនុស្សក្នុងសង្គមស្របទៅតាមវប្បធម៌ អរិយធម៌ ។ ពិសេសខ្លឹមសារនៃស្នាដៃប្រភេទនេះមានការទាក់ទងទៅនឹងសង្គមបរិយាកាសរបស់ខ្មែរ ។ ដំណើររឿងកើតឡើងនៅក្នុងភូមិស្រុក ឬទីកន្លែងណាមួយដែលមានទំនាក់ទំនងនឹងការប្រកបអាជីវកម្មរបស់ខ្មែរពិត "ច្រើនតែជារឿងតថ" ។ ដំណើររឿងមានលក្ខណៈតឹងតែង ធូរស្រាលប្រកបដោយជ័យជម្នះ បរាជ័យ មានស្លាប់ មានរស់ មានកម្សត់ មានកំប្លែងលាយឡំគ្នា ។

- មូលហេតុដែលនាំឱ្យមានទំនាស់វិបត្តិ គឺជាទំនាស់ដែលកើតមានក្នុងជីវភាពរស់នៅជាក់ស្តែងរបស់មនុស្សដូចជា ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃ ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងគ្រួសារ ទំនាស់រវាងអ្នកដទៃនិងគ្រួសារ ទំនាស់រវាងខ្លួនឯងនិងសង្គម
- ជម្រៅនៃរឿង មានបញ្ហាចោទចំពោះមនុស្សលោកិយបច្ចុប្បន្ន ដោយអប់រំឱ្យវិតវំត្រិះរិះដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងសង្គមមនុស្ស ។ គេយករឿងរបស់មនុស្សមកចោទ ហើយដោះស្រាយតាមលក្ខណៈស្របទៅនឹងរឿងបច្ចុប្បន្ន រឿងពិតរបស់មនុស្ស ។
- ដំណោះស្រាយបញ្ហា គឺតួអង្គពឹងលើសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួន ជម្នះផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត ដើម្បីផ្ទាញ់ឧបសគ្គក្នុងសង្គមនិងធម្មជាតិ ។
- តួអង្គជាមនុស្សធម្មតា ចាប់ពីអ្នកបម្រើគេរហូតដល់វណ្ណៈអភិជន ។ រវាងតួអង្គត្រូវមានលក្ខណៈសម្បត្តិ សមត្ថភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

២. អត្ថរូប

អ្នកនិពន្ធប្រើប្រាស់សិល្ប៍វិធីផ្សេងៗក្នុងការតែងនិពន្ធដូចជា សំវាទវិធី សន្ទេហាវិធី ឯកវាទវិធី វចនវិធី វណ្ណវិធី បដិវិធី វណ្ណនាវិធី រចនាវិធី ... ។

គ. អត្ថរស

តម្លៃរបស់អក្សរសិល្ប៍ស្ថែងចេញពីការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវតថភាពជាក់ស្ដែង ការអប់រំ សីលធម៌ និងស្មារតីជាតិនិយមពិតៗ ។ អ្នកនិពន្ធបញ្ចូលនូវគំនិត យោបល់ ទស្សនៈ ដំបូន្មានរបស់ខ្លួនទៅក្នុងសកម្មភាពនៃរឿង ។ ពាក្យពេចន៍ចរចាដើម្បីជាការរិះគន់ ប្រដៅណែនាំ ទូន្មានអ្នកអាន អ្នកទស្សនា ។ ដូច្នេះគេតែងប្រលោមលោកដោយប្រត្យក្សភាព ដើម្បីបង្កើតប្រត្យក្សរស ពោលគឺគេយកកំហុស គុណវិបត្តិ អំពើឆ្គាំឆ្គងរបស់មនុស្សដែលត្រូវគេរិះគន់សម្រាប់ណែនាំអប់រំមកបញ្ចូលក្នុងពាក្យសម្ដីសកម្មភាពកាយវិការរបស់តួអង្គយកទៅសម្ដែងបង្ហាញទស្សនិកជនបានឃើញនឹងភ្នែក ។ លក្ខណៈជាតម្លៃឃើញប្រត្យក្សនឹងភ្នែកនេះហើយ ដែលរឿងប្រលោមលោកផ្ដល់នូវកុសលនិងការអប់រំសម្រាប់ណែនាំទូន្មានប្រជាជន ។

លំហាត់

ចូររៀបគ្នាជាក្រុម រួចពិភាក្សាតែងរឿងប្រលោមលោក ដែលមានកាលអាកាសច្រើន ព្រឹត្តិការណ៍ច្រើន និងស្នុគស្នាញ ។ ក្នុងការតាក់តែងអ្នកត្រូវផ្អែកទៅលើអត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ល្ខោន

គ្រប់ជាតិសាសន៍ទាំងអស់ សុទ្ធតែមានសិល្ប:ជាច្រើនប្រភេទទៅតាមការច្នៃប្រឌិតនិងការនិយមចូលចិត្តរបស់ពួកគេ។ ល្ខោន ជាសិល្ប:មួយប្រភេទដែលបញ្ជាក់ពីអត្តសញ្ញាណជាតិនីមួយៗ។ ខ្មែរយើងមានល្ខោនជាច្រើនប្រភេទដូចជា ល្ខោនបាសាក់ ល្ខោនយីកេ ល្ខោនមហោរី ល្ខោននិយាយ ល្ខោនខោល ល្ខោនអាប៉ូ ល្ខោនស្រមោល (ស្បែកធំ ស្បែកតូច)។ល។ នៅសម័យមុនល្ខោនជាសិល្ប:ដ៏មានប្រជាប្រិយភាព។ គេនិយមសម្តែងល្ខោនក្នុងពិធីផ្សេងៗមាន បុណ្យប្រពៃណីជាតិ បុណ្យជាលក្ខណ:គ្រួសារ បុណ្យជាតិ រាជពិធីបុណ្យ និងពិធីមហោស្រពសិល្ប:ជាដើម។ បច្ចុប្បន្នសិល្ប:ល្ខោននៅតែជាទីនិយមចូលចិត្តរបស់ប្រជាជនយើង ពិសេសអ្នកមានវ័យចំណាស់។ ក្នុងនាមយើងជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ត្រូវចូលរួមអភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍអត្តសញ្ញាណជាតិនេះឱ្យបានគង់វង្សនិងរីកចម្រើន។

មេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាអំពីបំណិនមួយចំនួនទាក់ទងនឹងរឿងល្ខោនដូចជា ឈុត ឆាក វិធីបង្ហាញតួអង្គ លក្ខណ:សម្បត្តិតួអង្គ (ការវិភាគតួអង្គ) លក្ខណ:ពិសេសរបស់ល្ខោន អត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស ខ្លឹមសារសំខាន់ៗ សង្ខេបរឿងឡើងវិញ និងតែងរឿងល្ខោនខ្លាតខ្លី។

facebook.com/moeys.gov.kh

វិធីបង្ហាញតួអង្គក្នុងរឿងល្ខោន

ល្ខោន គឺជាសិល្ប:មួយប្រភេទដែលអ្នកនិពន្ធចងក្រងឡើងសម្រាប់យកទៅសម្តែងលើឆាក ។ រឿងល្ខោនមានទាំងអត្ថបទសំណេរនិងការសម្តែង ។ វិធីបង្ហាញតួអង្គក្នុងរឿងល្ខោនស្រដៀងគ្នានឹងប្រភេទរឿងផ្សេងៗទៀតដែរ ។ គេសង្កេតឃើញថា រឿងល្ខោនមានវិធីបង្ហាញតួអង្គបួនបែប គឺការបង្ហាញដោយអ្នកនិពន្ធ ការបង្ហាញដោយតួអង្គខ្លួនឯង ការបង្ហាញដោយតួអង្គដទៃ និងការបង្ហាញតាមរយ:ដំណើររឿង ឬសកម្មភាពតួអង្គ ។ ចូរអានរឿងខាងក្រោម រួចសង្កេតមើលវិធីបង្ហាញតួអង្គ ៖

តួអង្គនិងមុខងារ

- តេជោមាស : ជាស្វាមីជំទាវស្រែន មានងារជាតេជោបរមរាជត្រួតខេត្ត កំពង់ស្វាយ ។
- តេជោយ៉ត : ជាសិស្សតេជោមាស មានងារជាតេជោត្រួតខេត្ត កំពង់ស្វាយ ពេលតេជោមាសស្លាប់ទៅ ។
- ជំទាវស្រែន : ជាភរិយារបស់តេជោមាស ជាស្ត្រីដែលមានល្បិចឆ្លើមអាចចាប់ស្តេចសម្រែកត្បត់ជាតិយកទៅកាត់ទោស ។
- ព្រះចៅជ័យចេស្តា : មហាក្សត្រខ្មែរគង់នៅក្រុងឧដុង្គមានជ័យ ។
- អ្នកម្នាងនួ : បងស្រីម៉ឹនចៃចុងរ៉ាក់និងជាអ្នកម្នាងរបស់ព្រះចៅជ័យចេស្តា ។
- ស្តេចសំរ៉ែ : មេបះបោរបម្រុងដណ្តើមរាជពីព្រះចៅជ័យចេស្តា ។
- ឧកញ៉ាពិភា : មន្ត្រីជំនិតរបស់ស្តេចសំរ៉ែ ។
- ឧកញ៉ាព្រះស្រី ទ្វារប្រាសាទដប់ : បម្រើការងារជាមួយតេជោមាសនិងតេជោយ៉ត ។
- នាងម៉ៃ : បុត្រីឧកញ៉ាស្រីទ្វារប្រាសាទដប់និងជាអ្នកស្រឡាញ់តេជោយ៉ត តែមិនបានសម្រេចក្លាយទៅជាបួនធម៌របស់តេជោយ៉តទៅវិញ ។
- នាយឈិត : ឈ្លើយសឹកសៀមនិងជាមេបះបោរប្រឆាំងព្រះរាជាខ្មែរ ។
- ម៉ឹនចៃចុងរ៉ាក់ : បួនអ្នកម្នាងនួប្រឆាំងតេជោយ៉ត ហើយតេជោយ៉តចាប់ទៅសម្លាប់ចោលនិងមានតួអង្គរំលឹកជាច្រើន ។

ឆាកទី ១

តេជោមាស : ខ្ញុំឈ្មោះ "មាស" មានគោរមៃងារជាឧកញ៉ាតេជោបរមរាជ ...(ច្រៀង) តាំងចិត្តប្តេជ្ញាការពារទឹកដី ដូចជាប្រសើរក្នុងកែវនេត្រា(២ដង) ទោះត្រូវលះបង់អាយុសង្ខារ ក៏ចិត្តស្នេហាជាតិ មិនរសាយ ។ (និយាយ) ជិតដល់ពេលចេញដំណើរហើយតើ ! ឯណាយ៉ត ?

យ៉ត : បាទលោកគ្រូ !

តេជោមាស : កងទ័ពរបស់យើងបានរៀបចំរួចរាល់ហើយឬនៅ ?

យ៉ត : បាទ ! ខ្ញុំបាទត្រៀមរួចអស់ហើយ គឺយើងយកតែទ័ពសេះប៉ុណ្ណោះតាមការគ្រោងទុកណាលោកគ្រូ ។

តេជោមាស : អឺ ! ល្អហើយ(សួរសំឡេងសេះកញ្ជ្រៀវខ្ជៀវខ្ជារ ...) ។

ជំទាវស្រែន : បងគិតចេញដំណើរឥឡូវនេះឬ ?

តេជោមាស : ហ្ន៎ងហើយអូន ! ដល់ពេលវេលាបងហើយណា !

ជំទាវស្រែន : នេះថ្នាំព្យាបាលរបួសដែលបងតែងដាក់តាមខ្លួន អូនបានរៀបចំជូនបងសព្វគ្រប់អស់ហើយ ។

តេជោមាស : អឺ ល្អហើយ !

ជំទាវស្រែន : ហ៊ឹ ! រាល់ពេលមានកលយុគក្នុងនគរ បងតែងមានភារកិច្ចចេញធ្វើសឹកសង្គ្រាមជានិច្ច ។

តេជោមាស : ស្រែនអូន !

ជំទាវស្រែន : ចា៎សបង !

តេជោមាស : បានធ្វើពលិកម្មបម្រើជាតិយ៉ាងនេះ គឺជាកិត្តិយសមួយធំធេងណាស់អូន ។

ជំទាវស្រែន : ចា៎ស ! សូមបងប្រយ័ត្នប្រយែងណា៎ ព្រោះអូនឮគេថា ស្តេចសំរែនោះខ្លាំងពូកែណាស់បង !

តេជោមាស : មិនអីទេអូន ! មិនអីទេ !

ជំទាវស្រែន : (ច្រៀង) អូនសូមជូនពរជោគជ័យ អឺ អ៊ីង អ៊ីយ (២ដង) ដល់រូបអ្នកប្តី អឺ អ៊ីង អ៊ីយ (២ដង) គូគាប់វាសនា សូមបងបានឈ្នះ លើពួកបច្ចា អឺ អ៊ីង អ៊ីយ ... ។

តេជោមាស : ស្រែនអូន ! នៅផ្ទះចូរថែរក្សាខ្លួនឱ្យបានសុខចុះណាកុំព្រួយបារម្ភដល់បង អឺ ! ណាអូន ។

ជំទាវស្រែន : ចាស ! បងជាមេទ័ពខ្លាំងពូកែធ្លាប់មានស្នាដៃក្នុងសឹកអូនតែងគិតដល់សុខទុក្ខរបស់បងជានិច្ចណា៎ !

តេជោមាស : អឺ ! មែនហើយអូនកុំគិតច្រើនពេកណា៎អូនស្រែន ស្លាប់ក្នុងបុព្វហេតុការពារប្រទេសជាតិមាតុភូមិ ជាមហាកិត្តិយសដ៏ធំមែនទេអូន !

ជំទាវស្រែន : ចា៎ ឯណាយ៉ត ?

យ៉ត : បាទ !

ជំទាវស្រែន : បម្រើគ្រូងងឱ្យដិតដល់មែនទែនណា៎ !

យ៉ត : បាទ ! សូមលោកជំទាវកុំបារម្ភឱ្យសោះ ។

តេជោមាស : ប្រពន្ធសម្លាញ់ បងលាហើយណា៎ !

ជំទាវស្រែន : សូមបង ! ប្រកបតែជោគជ័យនិងសេចក្ដីសុខណាបង !

តេជោមាស : សូមនៅឱ្យបានសេចក្ដីសុខណាអូន បងលាសិនហើយ !

ជំទាវស្រែន : ចា៎ស ! ចា៎ស ! (ស្ទូរជើងសេះចេញដំណើរ) ។

តាមរយៈសាច់រឿងខាងលើ យើងអាចសិក្សាពីវិធីបង្ហាញតួអង្គដូចតទៅ ៖

- **វិធីបង្ហាញតួអង្គដោយអ្នកនិពន្ធ** : សរសេររាយនាមតួអង្គ មុខងារ ប្រភពកំណើតរបស់តួអង្គនីមួយៗនៅខាងដើមអត្ថបទ ។ ចំពោះនៅក្នុងការសម្ដែងវិញ **វិធីបង្ហាញតួអង្គ**របស់គេ គឺការប្រកាសឈ្មោះតួអង្គនៅក្នុងរឿងនិងឈ្មោះតួសម្ដែងតំណាងនៅពេលចាប់ផ្ដើមសម្ដែងល្ខោន ។
- **វិធីបង្ហាញតួអង្គដោយតួអង្គខ្លួនឯង** : តួអង្គតេជោមាសបង្ហាញឈ្មោះនិងមុខងារដោយខ្លួនឯង ខ្ញុំឈ្មោះ "មាស" មានគោរមៀងជាឧកញ៉ាតេជោបរមរាជ ។
- **វិធីបង្ហាញតួអង្គដោយតួអង្គដទៃ** : តួអង្គតេជោមាសបង្ហាញឈ្មោះតួអង្គយ៉ត : តេជោមាស ... (និយាយ) ជិតដល់ពេលចេញដំណើរហើយតើ ! ឯណាយ៉ត ? យ៉ត : បាទលោកគ្រូ !
- **វិធីបង្ហាញតួអង្គតាមរយៈដំណើររឿង ឬសកម្មភាពតួអង្គ** : តួអង្គជំទាវស្រែន លេចចេញមកដោយគ្មានអ្នកហៅនិងមិនបង្ហាញឈ្មោះខ្លួនឯងឡើយ គឺបង្ហាញខ្លួនតាមដំណើររឿងតែម្ដង យ៉ត : បាទ ! ខ្ញុំបាទ ត្រៀម ... លោកគ្រូ ! តេជោមាស : អឺ ! ល្អហើយ (សួរសំឡេងសេះកញ្ជ្រៀវខ្ជៀវខ្ជារ ...) ។ ជំទាវស្រែន : បងគិតចេញដំណើរឥឡូវនេះឬ ? តេជោមាស : ហ្ន៎ងហើយអូន ... ។

> *វិធីបង្ហាញតួអង្គ គឺជាការប្រាប់ពីឈ្មោះ អាយុ ឋានៈ ប្រភពកំណើតរបស់តួអង្គនីមួយៗនៅក្នុងរឿង ដើម្បីឱ្យអ្នកអាន ឬអ្នកទស្សនាបានស្គាល់ ។ **វិធីបង្ហាញតួអង្គ**ក្នុងរឿងល្ខោនមានបង្ហាញតួអង្គដោយ ៖ អ្នកនិពន្ធ តួអង្គខ្លួនឯង តួអង្គផ្សេងទៀត ដំណើររឿង ។*

លំហាត់

ចូរអ្នកអានអត្ថបទល្ខោននិយាយរឿង "ចៅកែចិត្តចោរ" របស់អ្នកនិពន្ធ ពៅ យូឡេងនិងអ្នកនិពន្ធ អ៊ុំ ឈឿន រួចប្រាប់ពីវិធីបង្ហាញតួអង្គក្នុងរឿង ។

facebook.com/moeys.gov.kh
kpou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

រឿងតែដោយ៧ត

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- កេណ្ឌ (កិ) : ប្រមូលហៅដោយអាជ្ញា កេណ្ឌពល ។
- ឃ្នាង (ន) : គ្រឿងមានកាំម្យ៉ាងសម្រាប់ដាក់កមនុស្សមានទោស ។
- ជំទាវ (ន) : បណ្ដាស័ក្ដិសម្រាប់ស្ត្រីជាភរិយា ដោយព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតទ្រង់ប្រោសព្រះរាជទានតាំងលោកជំទាវ (លោកស្រី) ។ បណ្ដាស័ក្ដិនេះ ទោះបីភរិយារបស់មន្ត្រីស័ក្ដិ ១០ហ៊ីពាន់ឯទៀតៗក្រៅពីសេនាបតីក៏ដោយ ស្រេចតែនឹងព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត បើទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសព្រះរាជទានតាំងក៏បាន ។ បច្ចុប្បន្នងារនេះ ត្រូវបានគេប្រើសម្រាប់ភរិយារបស់ស្វាមីដែលមានងារជាឯកឧត្តមនិងសម្រាប់ស្ត្រីដែលមានឋានៈចាប់ពីអគ្គនាយក អនុរដ្ឋលេខាធិការឡើងទៅ ។
- ឧកញ៉ា (ន) : ពាក្យប្រើជាឋានន្តរស័ក្ដិនៃមន្ត្រីថ្នាក់ខ្ពស់សំដៅលើអ្នកចេះត្រួតត្រាមុខការក្នុងក្រសួង ឬនាទីរបស់ខ្លួន ។ ប្រើតាមលំដាប់ធំតូច គឺលោកឧកញ៉ា អ្នកឧកញ៉ា ឧកញ៉ា ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

- តេជោ (ន) : អំណាច អានុភាពកម្លាំង ។
- អាសនៈ (ន) : កន្លែងអង្គុយ ។
- វិបុលសុខ (ន) : សេចក្តីសុខក្រៃលែង ។
- និទ្ទា (ន) : ការរិះគន់ ការតិះដៀល ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលសិក្សាអត្ថបទរឿងល្ខោននេះ ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងឈុត ឆាក សង្ខេបរឿងឡើងវិញ វិធីបង្ហាញតួអង្គ វិភាគតួអង្គ អត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរស ។

គ. សង្ខេបរឿង

នៅដែនកំពង់ស្វាយមានបុរសម្នាក់ឈ្មោះ **មាស** មានងារជាឧកញ៉ាតេជោបរមរាជ ដែលគេហៅថា **តេជោមាស** ។ លោកមានភរិយាឈ្មោះ **ស្រែន** មានងារជាជំទាវនិងមានសិស្សម្នាក់ឈ្មោះ **យ៉ត** ដែលតែងតែទៅសមរភូមិប្រយុទ្ធជាមួយនឹងលោកគ្រប់ទីកន្លែង ។ ស្វាមីភរិយាទាំងពីរនេះ មានទឹកចិត្តស្រឡាញ់រាប់អាន យ៉តជាពន់ពេក ។ ស្តេចសម្រែបានតាំងខ្លួនឯងថា **ស្តេចសម្រែរាជាធិរាជ** បានតាំងទីកងទ័ពនៅកំពង់ហៅ (កំពង់ឆ្នាំង) ដោយបានរៀបចំបន្ទាយមួយឈ្មោះថា **បន្ទាយនគរ** ។ ស្តេចសម្រែជាមេបះបោរប្រឆាំងនឹងព្រះជ័យចេស្តា ដើម្បីដណ្តើមអំណាចគ្រប់គ្រងផែនដី ។ តេជោមាសនិងយ៉តបានព្យាយាមលើកទ័ពទៅបង្ក្រាបក្រុមបះបោរនេះខ្លាំងណាស់ដែរ តែត្រូវបរាជ័យ ។ ជំទាវស្រែនបានរៀបចំលិ្ចចបញ្ឆោតឱ្យស្តេចសម្រែធ្លាក់ក្នុងអន្ទង់ស្នេហា ហើយបង្ហកស្រារហួតដល់ស្រវឹង ។ ស្តេចសម្រែនិងបក្សពួកត្រូវតេជោមាស យ៉ត និងកងទ័ពចាប់ទៅថ្វាយព្រះចៅជ័យចេស្តាកាត់ទោសតាមច្បាប់នគរ ។

ក្រោយពីបានទទួលជោគជ័យលើស្តេចសម្រែមក តេជោមាសបានទទួលអនិច្ចកម្មទៅ ។ ព្រះរាជាក៏ប្រទានងារឱ្យទៅ**តេជោយ៉ត** បំពេញនាទីដឹកនាំទ័ពជំនួស ។ តេជោយ៉តបានទទួលរាជបញ្ជានិងដាវអាជ្ញាសឹកទៅបង្ក្រាបពួកឈ្លើយសឹកបះបោរនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ។ ឆ្លងតាមបទពិសោធរបស់ឧកញ៉ាចក្រីនិងក្រឡាហោមដែលទទួលបរាជ័យក្នុងការបង្ក្រាបឈ្លើយសឹកនៅទីនោះ តេជោយ៉តបានបញ្ជាកេណ្ឌទ័ពនៅលង្វែក កំពង់ស្វាយក្នុងនោះមាន **ម៉ឺនចៃចុងរ៉ាក់** ដែលជាប្អូនថ្លៃមហាក្សត្រផងដែរ ។ ដើម្បីរកសត្រូវក្រោយខ្នង តេជោយ៉តបានបញ្ជាឱ្យកងទ័ពកំណែនទាំងអស់អូសឫស្សីបញ្ជ្រាសចុងដើម្បីកសាងបន្ទាយ បើនរណាប្រឆាំងត្រូវសម្លាប់ចោល ។ បក្សពួកម៉ឺនចៃចុងរ៉ាក់មិនធ្វើតាមបញ្ជានេះឡើយ ហើយថែមទាំងធ្វើការតាមទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួន ព្រោះសម្ងាងទៅលើបងស្រីដែលធ្លាប់ទទួលសំណូកនិងជាអ្នកម្ងាងរបស់ព្រះមហាក្សត្រនឹងជួយឱ្យរួចពីកំណែននេះ ។ ទង្វើនេះត្រូវបានតេជោយ៉ត

រកឃើញហើយសម្លាប់ម៉ឺនចៃចុងរ៉ាក់ចោលទៅ។ ដឹងដំណឹងនេះភ្លាម អ្នកម្នាងនួបានទូលថ្វាយ ព្រះរាជាឱ្យចាប់តេជោយ៉ត់ទៅកាត់ទោសប្រហារជីវិត។ ព្រះរាជាបានធ្វើតាមអ្នកម្នាង តែតេជោយ៉ត មិនបានមកតាមបញ្ជានេះទេ្បីយ ដោយសម្ពោងថា ខ្លួនជាប់ដៃបង្ក្រាបសត្រូវបះបោរ ចាំរួចការនេះនឹងចូលទៅទទួលទោសដោយខ្លួនឯង។ ដោយការទទូចសុំពីអ្នកម្នាងខ្លាំងពេក ព្រះរាជាបានបង្ខំឱ្យតេជោយ៉ត់មកជួបទល់មុខជាមួយអ្នកម្នាងនួ។ ពេលកំពុងជជែកគ្នាតេជោយ៉ត់បានចោទប្រកាន់ថា អ្នកម្នាងនួជាសត្រូវពីក្រោយខ្នង ព្រោះបានរំខានខ្លួនធ្វើសឹកបើកឱកាសឱ្យសត្រូវវាយលុកនិងទទួលសំណូកដើម្បីការពារបក្សពួកម៉ឺនចៃចុងរ៉ាក់ធ្វើកងទ័ពបាក់ស្ការតី ហើយក៏គប់ក្ងូនដាវសម្លាប់អ្នកម្នាងនួនាពេលនោះទៅ។ តេជោយ៉ត់ប្រកាសជំរាបមន្ត្រីទាំងនោះថា ចាំបង្ក្រាបសត្រូវរួចនឹងចូលមកទទួលទោសដោយខ្លួនឯង។

ការបង្ក្រាបឈ្លើយសឹកសៀមបះបោរបានទទួលជោគជ័យ តេជោយ៉ត់ឱ្យគេធ្វើឃ្នាងដាក់ខ្លួនឯងដើរចូលទៅទទួលទោសពីព្រះរាជា ពីបទដែលខ្លួនបានសម្លាប់អ្នកម្នាងនួ។ ព្រះរាជាមិនឱ្យចូលជួប ហើយបញ្ជាឱ្យមន្ត្រីដោះលែងនិងឱ្យទៅត្រួតការងកំពង់ស្វាយវិញ។ តេជោយ៉ត បានគួចចិត្តប៉ងយកជំទាវស្រែនធ្វើជាភរិយាតែមិនបានសម្រេច ព្រោះជំទាវគិតថាយ៉ត់ជាជនជាតិភាគតិច ហើយជាសិស្ស ប្តីនាងពីមុនផងដែរ។ ដោយឃើញថា ជំទាវរើសអើងប្រកាន់វណ្ណៈបែបនេះ យ៉ត់ប្រើល្បិចលួចយកកាំជណ្តើរផ្ទះជំទាវស្រែនមកឱ្យជាងឆ្លាក់ព្រះពុទ្ធបដិមានិងរូបសំណាកតេជោមាស ហើយប្រកាសធ្វើបុណ្យយ៉ាងធំបញ្ជូនកុសលទៅគ្ងូរបស់ខ្លួន។ ជំទាវស្រែនបានទៅចូលរួមពិធីនេះ ហើយថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធបដិមានិងរូបសំណាកតេជោមាសនោះ តែត្រូវបានតេជោយ៉ត់ប្រាប់ការពិតថា ថ្វាយបង្គំកាំជណ្តើរផ្ទះរបស់ខ្លួនឯង។ ពេលនោះជំទាវស្រែន យល់ន័យនៃទង្វើរបស់តេជោយ៉ត ហើយក៏ព្រមព្រៀងរៀបការជាមួយតេជោយ៉ត់នាពេលនោះទៅ។

ឃ. អត្ថបទដកស្រង់

ឆាកទី ១៥ : ជំទាវស្រែន-តេជោយ៉ត

ជំទាវស្រែន : យ៉ត! ខ្ញុំជួយអបអរសាទរចំពោះជ័យជម្នះក្នុងការធ្វើសង្គ្រាមរបស់យ៉ត់ណា!

តេជោយ៉ត : អូ! លោកជំទាវជម្រាបសួរ!

ជំទាវស្រែន : ចាស! យ៉ត់ខ្ញុំគ្រាន់តែទទួលដំណឹងថាយ៉ត់មកដល់ខ្ញុំក៏ជួបភ្លាមដែរ ព្រោះយ៉ត យ៉ត់ធ្លាប់ទៅច្បាំងជាមួយប្តីខ្ញុំជាច្រើនលើកជាច្រើនសារ។ ខ្ញុំហាក់ស្រមៃថាគាត់នៅរស់ ហើយទៅធ្វើសឹកសង្គ្រាមដូចមុនអញ្ចឹងធ្វើឱ្យខ្ញុំទន្ទឹងផ្លូវគ្រប់ពេលវេលា ឃើញយ៉ត់ត្រឡប់មកវិញ!

តេជោយ៉ត : ដោយក្តីរំភើបចំពោះទឹកចិត្តប្រកបដោយសប្បុរសធម៌របស់លោកជំទាវ ដែលធ្លាប់មានចំពោះរូបខ្ញុំតាំងពីដើមរហូតមកទល់សព្វថ្ងៃនេះ ឥតមានប្រែប្រួលបន្តិចទេ ។

ជំទាវស្រែន : នេះជាវត្ថុដែលខ្ញុំរៀបចំផ្ទាល់ដៃយ៉ាងសម្រិតសម្រាំងទុកដាក់ឱ្យយ៉ត ជារង្វាន់ណា ! មានតាំងពីក្រមាជរជាយស្រោមខ្ទើយប៉ាក់ឱនជាដើម ។ ប៉ុន្តែនៅរង្វាន់មួយបែបទៀតដែលខ្ញុំរកឱ្យយ៉ត ពុំទាន់បានណា !

តេជោយ៉ត : រង្វាន់អីទៅ ? ដែលលោកជំទាវរកពុំទាន់បាននោះ !

ជំទាវស្រែន : រង្វាន់សុភមង្គលប្រចាំជីវិតរបស់យ៉ត ! (ច្រៀង) ធម្មជាតិជាមនុស្ស អ៊ី... រស់លើផែនដីទាំងប្រុសទាំងស្រីត្រូវមានស្នេហា (២ដង) ប៉ុន្តែជ្រើសរើសទៅតាមកំណត់វាសនាត្រូវត្រិះរិះពិចារណាឱ្យបានអើយ ... ។

តេជោយ៉ត : រង្វាន់សុភមង្គល គឺអ្វីទៅ ?

ជំទាវស្រែន : គឺស្នេហា !

តេជោយ៉ត : អ៉ូ ! លោកជំទាវប្រាថ្នារកភរិយាឱ្យខ្ញុំ !

ជំទាវស្រែន : ត្រូវហើយ ខ្ញុំមានបំណងបែបនេះ តាំងពីលោកគ្រូរបស់យ៉តឯងនៅរស់ជីវិតម្ល៉េះណា !

តេជោយ៉ត : ខ្ញុំលួចស្រឡាញ់ស្រីម្នាក់យូរខែហើយ តែក្រែងពេលបានស្គាល់ឈ្មោះទៅ លោកជំទាវពុំព្រមដណ្តឹងឱ្យណា៎ !

ជំទាវស្រែន : ម៉េចថាអញ្ចឹងយ៉ត ! ឱ្យតែយ៉តពេញចិត្ត ខ្ញុំក៏ប្រហែលជាពុំទាស់ចិត្តដែរណា យ៉ត !

តេជោយ៉ត : ប៉ុន្តែកុំអាលសិន ! ចាំថ្ងៃក្រោយខ្ញុំនឹងជម្រាបលោកជំទាវ ។

ជំទាវស្រែន : អ៊ីបើអញ្ចឹងក៏មិនអ៊ីដែរ តែល្ងាចនេះសូមយ៉តអញ្ជើញអស់លោកដែលទើបនឹងមកពីធ្វើសង្គ្រាមទាំងអស់គ្នាទៅផ្ទះខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំធ្វើពិធីជប់លៀងមួយដើម្បីទទួលយ៉តណា៎ !

តេជោយ៉ត : បាទ ! បាទ ! សូមអរគុណ !

ឆាកទី ១៦ : តេជោយ៉ត-នាងម៉ែ-នាយតយ

នាងតយ : អូ ! នាងម៉ែអញ្ជើញទៅណា ! បានជាទឹកមុខពុំសូវស្អាតសោះ !

នាងម៉ែ : នាយតយ ! តើបងយ៉តនៅឯណា ?

នាយតយ : បាទ ! បាទ ! គាត់កំពុងបង្ហាត់សេះនៅខាងក្រោយផ្ទះឯណោះបាទ ! បើអ្នកនាងរកលោកតេជោ ចាំខ្ញុំទៅជម្រាបជូន !

នាងម៉ែ : ចាស់ ! មិនអីទេ ចាំខ្ញុំទៅជួបនឹងគាត់បានហើយ ! (ពេលនោះតេជោយ៉ត កំពុងបង្ក្រាបសេះនៅឯទីវាល)

តេជោយ៉ត : អ្នកម៉ែឈប់ៗកុំអាលចូល ។ សេះនេះកាចណាស់ចាំបងយកវាចងសិន ។ តោះយើងទៅអង្គុយលើគ្រែក្រោមដើមស្វាយឯនោះណា៎ ! អ្នកកើតអីហ្ន៎ ?

នាងម៉ែ : បងយ៉ត !

តេជោយ៉ត : ហេតុអ្វីបានជាយំ !

នាងម៉ែ : មកពីបង ! ខ្ញុំចង់ណាបងទៅបួសហើយ ។

តេជោយ៉ត : អា៎ ! ទៅបួស ! បងឆ្ងល់ណាស់ហេតុអីបានជាម៉ែចេះតែយំ ? យំមិនឈប់អញ្ចឹង !

នាងម៉ែ : ព្រោះបងធ្វើបាបចិត្តខ្ញុំណាស់ !

តេជោយ៉ត : បងមិនដែលធ្វើបាបម៉ែសោះ ហេតុអីបានជាអ្នកម៉ែចោទថា បងជាអ្នកធ្វើបាបចិត្តអ្នក ? ម៉ែអ្នក ! អ្នកយល់ច្រឡំហើយ !

នាងម៉ែ : ខ្ញុំតូចចិត្តណាស់ ! (ច្រៀង) បងជាបុរសមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីការពារទឹកដី បុរីសីមា តែមានចិត្តយោរយៅមិនយល់ជម្រៅស្នេហា (តេជោយ៉តច្រៀងបន្ត) អ្នកជាបុជ្ជាក្រពុំពេញវ័យអ្នកផង ស្រម៉ែចង់បានស្នេហា អឹយ ... ។

តេជោយ៉ត : អ្នកម៉ែយល់ច្រឡំទេដឹងអ្នន !

នាងម៉ែ : ខ្ញុំខ្ជាសខ្ជួនឯងណាស់ ខ្ញុំមិនចង់ឃើញមុខបងឯងទេ !

តេជោយ៉ត : ឈប់យំទៅអ្នន ។ អ្នកស្តាប់បងសិន ។

នាងម៉ែ : ខ្ញុំឈប់ស្តាប់បងហើយ បងឯងជាអ្នកច្រានខ្ញុំទម្លាប់ទៅក្នុងរណ្តៅទឹកភ្នែក

តេជោយ៉ត : មិនមែនអញ្ចឹងទេ អ្នកយល់ខុសហើយ ។

នាងម៉ែ : ម៉េចក៏ខ្ញុំយល់ខុសតាំងពីបងមកពីបង្ក្រាបឈ្លីយសឹកសៀមប៉ុន្មានខែនេះ យើងទាំងពីរនាក់កាន់តែស្និទ្ធស្នាលនឹងគ្នាណាស់ ដូច្នេះបងមិនមែនមិនដឹងចិត្តខ្ញុំទេ ។

តេជោយ៉ត : បងដឹងច្បាស់ណាស់ !

នាងម៉ៃ : បើដឹង ហេតុអ្វីបងធ្វើបាបខ្ញុំ ខ្ញុំទើបឮពុកខ្ញុំប្រាប់ពីយប់មិញនេះ ថាបងពឹងគាត់និងចាស់ទុំទៀតឱ្យចូលស្តីដណ្តឹងជំទាវស្រែនឱ្យបង ! ហេតុអ្វីបងធ្វើអ៊ីចឹង !

តេជោយ៉ត : ព្រោះបងស្រឡាញ់ជំទាវស្រែន !

នាងម៉ៃ : ស្តាប់ពាក្យសំដីនេះ ធ្វើឱ្យខ្ញុំឈឺចិត្តណាស់ !

តេជោយ៉ត : ម៉ៃសេចក្តីស្នេហាពិតប្រាកដ គេមិនអាចបង្ខំបានទេ គឺស្នេហានោះវាផុសចេញពីមនោសញ្ចេតនាយើងសុទ្ធសាធ ។ បងស្រឡាញ់រាប់អានម៉ៃដោយស្មោះ ទើបបងមិនយកសេចក្តីស្នេហាក្លែងបន្លំទៅបោកប្រាសអូនណា៎ !

នាងម៉ៃ : អញ្ចឹងបងគ្រាន់តែស្រឡាញ់ខ្ញុំ រាប់អានប៉ុណ្ណោះទេអ៊ី ?

តេជោយ៉ត : ស្នេហានិងការស្រឡាញ់រាប់អានវាចែកដាច់ពីគ្នាស្រឡះណាម៉ៃ ។

នាងម៉ៃ : អូនសូមជូនពរឱ្យបានរស់ក្នុងសុភមង្គលជាមួយជំទាវស្រែនទៅចុះ ។ ខ្ញុំសូមលាហើយ !

តេជោយ៉ត : ឈប់សិន ! ឈប់សិនម៉ៃ ! ន៏ បើអូនមានចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងសាសនាដោយស្មោះស្ម័គ្រមែនបងមិនហ៊ានឃាត់ទេ ។ ប៉ុន្តែបើអូនទៅបួស ព្រោះឈឺចាប់នឹងរឿងនេះ គឺជាការខុសឆ្គងទៅវិញ ។

នាងម៉ៃ : ម៉ែចក៏ខុសឆ្គង ?

តេជោយ៉ត : ព្រោះអូនជម្នះឧបសគ្គក្នុងជីវិតពុំបាន ទើបរត់ទៅបួស ។

នាងម៉ៃ : ទេ ! ទេ ! ខ្ញុំកាត់ចិត្តពីបងហើយ ។

តេជោយ៉ត : បើពិតជាកាត់ចិត្តមែនចាំបាច់អ៊ីអូនទៅបួសទៀត គួរតែអូនរក្សាយុវវ័យរបស់អូនឱ្យរឹងប៉ឹងភ្លឺស្វាង ដើម្បីកសាងប្រទេសណា៎ !

នាងម៉ៃ : អ៉ា៎ ! នេះពិតជាគំនិតវីរបុរសមែន ។ បងយ៉ត ខ្ញុំសូមសំពះបងធ្វើជាបងធម៌ រហូតអស់មួយជីវិតណាបងណា៎ !

តេជោយ៉ត : អូនម៉ៃ បងសប្បាយចិត្តណាស់ក្រោកឡើងអូន ។

ឆាកទី ១៧ : តេជោយ៉ត-ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី

ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី : លោកតេជោរឿងនោះ មិនកើតទេណា !

តេជោយ៉ត : យ៉ាងម៉េចទៀតហើយ លោកព្រហ្មស្រី

ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី : បាទ ! នេះជាលើកទីបីហើយ តែឥរិយាបថរបស់ជំទាវស្រែននៅតែរឹងរួសដដែលឥតមានទន់ជ្រាយបន្តិចសោះទាន !

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh

តេជោយ៉ត : ស្រែន ! ប្រកែកទៀតអី !

ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី : បាទ ! ដូចតែលើកមុនៗអញ្ចឹង ពេលពួកខ្ញុំជាចៅមហាជាចាស់ទុំទៅដល់លោកជំទាវរៀបចំទទួលយ៉ាងរាក់ទាក់ស្និទ្ធស្នាល ឥតមានរង្កៀសសោះ ។ តែដល់ពេលនិយាយដល់ការស្តីដណ្តឹងរូបគាត់ជូនលោកតេជោ ជំទាវតបយ៉ាងញញឹមពន្យាយថា គាត់មិនអាចទទួលយកតេជោជាស្វាមីបានទេ ព្រោះលោកជាអតីតបាវបម្រើរបស់គាត់ ហើយមានដើមកំណើតជាជនជាតិភាគតិចផងបាទ ! (ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រីនិយាយទាំងញញើតញញើម)

តេជោយ៉ត : ហ៊ឹ ! ជំទាវស្រែនជានារីបញ្ចូពិធកល្យាណស្រីគ្រប់លក្ខណ តែនៅមានគំនិតប្រកាន់វណ្ណៈប្រកាន់ពូជសាសន៍ដែលបណ្តាលមកពីបរិយាកាសសង្គម ។

ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី : បាទ ! ពិតជាអញ្ចឹងហើយលោកតេជោ !

តេជោយ៉ត : មិនអីទេ ! ខ្ញុំនឹងព្យាយាមធ្វើឱ្យនាងភ្ញាក់រលឹក ។ លោកត្រូវចាត់ចែងសង់រោងឱ្យធំ ដើម្បីប្រារព្ធធ្វើបុណ្យរំលឹកដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់លោកតេជោ ។

ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី : អ៊ូ ! បាទមិនអីទេ ។

តេជោយ៉ត : ឯរូបសំណាកលោកគ្រូនិងព្រះពុទ្ធរូបដែលខ្ញុំឱ្យជាងឆ្លាក់ពីថ្ងៃមុននោះ ត្រូវយកទៅតម្កល់លើអាសនៈកណ្តាលរោងបុណ្យណា៎ ! ដើម្បីធ្វើសក្តានៈបូជា ។ សូមលោកជួយចាត់ចែងឱ្យអធឹកអធមណា ។

ឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី : បាទ !

ឆាកទី ១៨ : ជំទាវស្រែន-តេជោយ៉ត-អ្នកបម្រើ-នាយទិន

ជំទាវស្រែន : ហ៊ឹ ! ពិបាកចិត្តណាស់ ! យ៉ាតពឹងពាក់ចាស់ទុំឱ្យចូលស្តីដណ្តឹងខ្ញុំពីរបីសាទៅហើយ ។ យី ! គិតយ៉ាងម៉េចអ៊ីចេះ ! ខ្ញុំដូចជាពុំយល់សោះ ។ គិតមិនលេចសោះ ។ (ច្រៀង) អាណិត ស្រឡាញ់ អ៊ីយ ពេញក្នុងចិន្តា អ៊ីយ ពេញចិត្តប៉ុន្តែ អ៊ីយ ចាប់ស្រវាអ៊ីយពុំបាន អ៊ីយពីព្រោះ ខ្ញុំៗខ្ចាស អៀន អ៊ីយខ្ចាសអៀនញាតិសន្តាន អ៊ីយ យើងទាំងពីរប្រាណៗ អ៊ីយ វណ្ណៈខុសគ្នា អ៊ីយ ឱ ណាថ្លៃអ៊ីយ វណ្ណៈខុសគ្នា ខ្ជូនអ៊ីយចំបែងថ្លៃអ៊ីយខ្ញុំរែងថ្លែងប្រាប់នរណា បើខ្ញុំអ៊ីយ ក្លាហាន អ្នកផងសើចនិន្ទា អ៊ីយទុក្ខញ៉ាំញ៉ី អ៊ីយ ប្រកែកវែកទុក្ខគ្រាំគ្រា អ្ហ្ម ម្តេចក៏ពុំងា ពារចាប់ស្រវា ឱប្រុសជីវាស្នេហាខ្ញុំអ៊ីយ ... ។ (និយាយ) ហ៊ឹ ! យ៉ាតជាបុរសមានឧត្តមគតិ

ស្នេហាជាតិនិងលក្ខណៈសម្បត្តិផ្ទៃផ្ទរដូចស្វាមីខ្ញុំគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ ប៉ុន្តែគេជាអតីតបាវបម្រើ ដូច្នេះបើរៀបការជាមួយយ៉ត ច្បាស់ជាអ្នកផង សើចនិន្ទាខ្ទរខ្ទារពេញនគរមិនខាន ។

អ្នកបម្រើ : លោកជំទាវ តេជោយ៉ត តេជោយ៉តបានរៀបចំពិធីបុណ្យអធ្រីកអធមណាស់ ។ ហើយមានតាំងរូបសំណាក់លោកតេជោមាសជាទីសក្ការៈបូជាផង ។

ជំទាវស្រែន : អូ ! អ៊ីចឹងផង មានរូបសំណាក់ប្តីខ្ញុំផងអី ! អ៉ូ ! ខ្ញុំចង់ឃើញរូបបងមាសណាស់ ។ ន៏ ! នាងៗទាំងអស់គ្នារៀបចំរណ្តាប់ទៅ ដើម្បីទៅចូលរួមបុណ្យតេជោយ៉តណា ។ ចំណែកខ្ញុំទៅរៀបចំខ្លួនសិនណា ! ។

អ្នកបម្រើ : ចាស ! ។

ជំទាវស្រែន : យី ! បុណ្យគេអធ្រីកអធមណាស់ហ្ន ! ។ មនុស្សច្រើនអ ! ។ ន៏ ! ឯងមើលជាងណានេះ ចេះឆ្លាក់រូបសំណាក់ដូចប្តីខ្ញុំបេះបិទហ្ន ! ។

អ្នកបម្រើ : ចាស ! ព្រះពុទ្ធក្បែរនោះក៏ល្អដែរ លោកជំទាវ ! ។

ជំទាវស្រែន : ហ្ន៏ងហើយ ! ខ្ញុំទៅដុតធូបថ្វាយបង្គំសិនទើបយករណ្តាប់ទៅចូលបុណ្យជាក្រោយណា ! ។

អ្នកបម្រើ : ចាស ! ។

ជំទាវស្រែន : បងមាសៗ សូមបងទៅកាន់សុគតិភពកុំបីឈ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

តេជោយ៉ត : ជម្រាបសួរ លោកជំទាវ ! ។

ជំទាវស្រែន : ចាស ! យី ! យ៉ត ! ។ ! ។ ! ។

តេជោយ៉ត : ត្រូវហើយ ! ប៉ុន្តែលោកជំទាវដឹងទេថា ខ្ញុំយកឈើអ្ហីមកឱ្យគេធ្លាក់ ?

ជំទាវស្រែន : យី ! ធ្វើម៉េចខ្ញុំនឹងដឹងបាន !

តេជោយ៉ត : រូបសំណាកលោកគ្រូនិងព្រះពុទ្ធរូបនេះ ខ្ញុំបានទៅលួចយកកាំជណ្តើរទីមួយពីផ្ទះលោកជំទាវមកឱ្យគេធ្លាក់ណា !

ជំទាវស្រែន : អ៉ា ! អ៊ីចឹងបានពីថ្ងៃមុនខ្ញុំបាត់កាំជណ្តើរមួយ ។ យី ! យ៉ត !

តេជោយ៉ត : ហ៉ាស ! ហ៉ាស ! កាំជណ្តើរនោះ ជាឈើដែលលោកជំទាវជាន់រាត្រីកល្ងាចៗរាល់ថ្ងៃ ។ ប៉ុន្តែលុះយកមកធ្លាក់ធ្វើជារូបសំណាកព្រះពុទ្ធ លោកជំទាវបែរជាបត់ជើងសំពះទៅវិញ ។ នេះបានសេចក្ដីថា លោកជំទាវសំពះកាំជណ្តើររបស់ខ្លួនទេឬ ?

ជំទាវស្រែន : យី ! អ៊ូ ! ខ្ញុំយល់ហើយ យ៉តឯងផ្ចាញ់ខ្ញុំ ។

តេជោយ៉ត : ខ្ញុំមិនមែនជាអ្នកផ្ចាញ់ទេ (ច្រៀង) លើកកាំជណ្តើរជាន់ឡើងរាល់ថ្ងៃ ខ្ញុំធ្លាក់ការ៉ែ ស្រែនក្រាបសំពះ ខ្ញុំជាបាវព្រាវបម្រើក្នុងផ្ទះ ពេលនេះគួរណាស់ស្រែនឈប់ប្រកែក ។

ជំទាវស្រែន : (ច្រៀងបន្ត) សង្គមវណ្ណៈ ធ្លាក់ជាប់ចិត្តស្រីអ៊ីយពេលនេះ ស្ទារតីភ្ជីស្ងាងចំម្ដែក ប្រស្នាអ្នកប្រុសខ្ញុំច្ឆាស់អនេក អ្ហូនឈប់ប្រកែកស្ទោះស្ម័គ្រស្នេហាអ៊ីយ ... ។

តេជោយ៉ត : និយាយលាក់ចាំងអ៊ីស្រែនក្នុងដែនកំពង់ស្ងាយទាំងមូល ខ្ញុំសម្ហ៊ីងរកនារីឱ្យមានលក្ខណៈល្អគ្រប់យ៉ាងដូចស្រែនគ្មានសោះ ។ ដូច្នេះហើយទើបខ្ញុំចេះទទួចស្ដីដណ្ដឹងស្រែន លើសពីនេះទៅទៀត លោកគ្រូជាអ្នកមានគុណធ្លាប់ចិញ្ចឹមខ្ញុំ ដោយសេចក្ដីសប្បុរសជាទីបំផុត ។ អស់ពីលោកគ្រូទៅ ខ្ញុំពុំចង់ឱ្យស្រែនបានទៅលើបុរសណាផ្សេងៗទៀតទេ ព្រោះក្រែងប ះលើមនុស្សមិនល្អ នាំឱ្យអនាគតរបស់ស្រែនធ្លាក់ទៅក្នុងការឈឺចាប់ដោយប្រការផ្សេងៗណា ។

ជំទាវស្រែន : ខ្ញុំអាណិតនិងស្រឡាញ់យ៉តលើសដើមទៅទៀត ។ ប៉ុន្តែដោយសារមានគំនិតប្រកាន់វណ្ណៈ ទើបចេះតែប្រកែក ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំលែងស្ទាក់ស្ទើរក្នុងចិត្តហើយ ។ ជាពិសេសការប្រកាន់ពួជសាសន៍ គឺជាគំនិតអយុត្តិធម៌

facebook.com/moeys.gov.kh
kh.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

បំផុត ។ ឧទាហរណ៍ដូចរូបអ្នកដែលមានដើមកំណើតជាជនជាតិភាគតិច ប៉ុន្តែស្មារតីស្នេហាជាតិរបស់យ៉ាតខ្ពង់ខ្ពស់ជាទីបំផុត អឺ ...រីរភាពរបស់អ្នកឧត្តុង្គឧត្តមណាស់សម្រាប់ទំព័រសាវតាររបស់នគរកម្ពុជាយើងនេះណ៎ !

នាងម៉ែ : បងយ៉ាត ! ខ្ញុំសូមជូនពរបងមុនថ្ងៃរៀបការឱ្យហើយ សូមបងទាំងពីរប្រកបតែនឹងសុភមង្គល វិបុលសុខរហូតអវសានៃជីវិត ។

ជំទាវស្រែន : ហ៊ឺ ! នាងម៉ែបានមាត់បានកណាស់តើហ៎ !

នាយទិន : ន៏ បងប្អូនទាំងអស់គ្នា ជំទាវស្រែនព្រមរៀបការជាមួយតេជោយ៉ាតហើយណា ។ ដូច្នេះ សូមអ្នកភ្លេងប្រគំឡើង ដើម្បីអបអរចំពោះការភ្ជាក់រលឹកឥតប្រកាន់វណ្ណៈនិងពូជសាសន៍របស់ជំទាវស្រែនផង ។

(ដកស្រង់ដោយកត់ត្រាចេញពីល្ខោនបាសាក់សំម្ដែងតាមវិទ្យុ តេជោយ៉ាត របស់លោក ទី ដីហ្ជត)

សំណួរ

១. ចូរអ្នកធ្វើការសង្ខេបរឿងឆាកទី១៨ ។

២. ចូរអ្នកធ្វើការវិភាគតួអង្គតេជោយ៉ាត ជំទាវស្រែន នាងម៉ែ និងឧកញ៉ាព្រហ្មស្រី ។

៣. តើអត្ថបទនេះជាប្រភេទអ្វី ? អត្ថបទប្រភេទនេះ មានរចនាបថយ៉ាងដូចម្ដេច ?

៤. ចូរអ្នកបង្ហាញពីតួនាទីរបស់តួអង្គនាយតយនិងទិនក្នុងវគ្គដកស្រង់នេះ ។ តើតួអង្គទាំងពីរខាងលើចាំបាច់ឬទេក្នុងការសម្ដែង ? ហេតុអ្វី ?

៥. ដោយផ្អែកតាមឆាកទី១៥ដល់ទី១៨ ចូរអ្នកធ្វើការសិក្សាអំពី :

- អត្ថន័យ : ប្រធានរឿង មូលបញ្ហារឿង គំនិតដឹកនាំ(ឧត្តមគតិអ្នកនិពន្ធ) ។
- អត្ថរូប : វចនវិធី សន្ទេហាវិធី វឌ្ឍនវិធី វឌ្ឍមានវិធី និងបជីវិធី ។
- អត្ថរស : តថរស សច្ចរស កុសលរស សង្គមរស ។

៦. តើរវាងជំទាវស្រែននិងនាងម៉ែ មានលក្ខណៈដូចគ្នានិងលក្ខណៈខុសគ្នាយ៉ាងណាខ្លះ ? ឧត្តមភាពរបស់នារីទាំងពីរនេះស្ថិតត្រង់ណា ? ចូរបង្ហាញ ។

៧. តើស្ថានភាពជាកត្តាកំណត់លើវីរជន ឬវីរជនជាកត្តាកំណត់លើស្ថានភាព ? តើតេជោយ៉ាតក្នុងវគ្គដកស្រង់នេះ អាចចាត់ទុកជាវីរជនបានដែរឬទេ ? ព្រោះអ្វី ?

៨. តើសេចក្ដីស្នេហារវាងជំទាវស្រែននិងតេជោយ៉ាត បានផ្ដល់ជាផលវិបាកយ៉ាងណាខ្លះ ? ហេតុអ្វី ?

លក្ខណៈពិសេសរបស់ល្ខោន

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- ចតុមុខ (ន) : មុខបួន ។
- ចៅអធិការ (ន) : ភិក្ខុជាមេវត្ត ។
- ទស្សនីយភាព (ន) : អ្វីដែលគួរឱ្យចង់មើល ចង់ឃើញភាពដែលគួរមើលគួរឃើញ ។
- នាដ្យកថា (ន) : រឿងល្ខោន ។
- បរម (គុ) : ឧត្តម ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រសើរ ល្អប្រពៃ ក្រៃលែង ។
- ប្រវ៉ាញ (កិ) : បញ្ជោត បោកប្រាស់ ឆបោក ។
- ពុទ្ធប្រវត្តិ (ន) : ប្រវត្តិរបស់ព្រះពុទ្ធ ។
- វេទមន្ត (ន) : មន្តអាគម មន្តសម្រាប់ផ្ចុំ ស្ពោះ ធ្វើអំពើ ខាប ជបជាដើម ។
- សន្ទិដ្ឋាន (កិ) : រួមគំនិតជាមួយការយល់ជាក់ ចូលចិត្ត ការយល់ឃើញស៊ប់ ។
- សាសនា (ន) : ការប្រៀនប្រដៅ ពាក្យប្រៀនប្រដៅ បណ្ដាំ ពាក្យផ្ដាំផ្ញើ ។
- អរិយធម៌ (ន) : ធម៌ដែលនាំឱ្យកើតសេចក្ដីសុខចម្រើន ទំនៀមទម្លាប់ល្អ សណ្ដាប់ធ្នាប់ល្អ ។
- អាណានិគម (ន) : រដ្ឋដែលតាំងនៅក្នុងអំណាចបរទេស ស្រុកចំណុះគេ ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

១. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅក្នុងការសិក្សាអត្ថបទនេះ ចូរអ្នកអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងប្រភេទល្ខោននិងលក្ខណៈពិសេសរបស់ល្ខោន ។

គ. អត្ថបទ

តាមអ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះថា ល្ខោនជាទស្សនីយភាពមួយ ស្ថិតនៅចំពីមុខទស្សនិកជន ។ សិល្ប:បញ្ជូលគ្រប់ទម្រង់នៃការកំសាន្តសប្បាយ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតតាមការកំណត់ពីបរមបុរាណមក ល្ខោនជាទម្រង់សិល្ប:មួយបែប ដែលនៅក្នុងនោះនាដ្យកថា ... បានត្រូវសម្តែងឡើង ។ នៅប្រទេសកម្ពុជាយើង មានទម្រង់ល្ខោនជាច្រើន(ជាងម្ភៃ) ដែលនៅក្នុងនោះទម្រង់ល្ខោនខ្លះរស់រានៅឡើយ ។ ទម្រង់ខ្លះកំពុងឈានទៅដល់ការបាត់បង់ ។ ឯទម្រង់ខ្លះទៀត បានបាត់បង់រួចទៅហើយនៅសល់តែឈ្មោះនិងព័ត៌មានទាក់ទងតែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ។

ទម្រង់ល្ខោនទាំងនោះមាន : ល្ខោនស្រមោល "ស្បែកធំ" ល្ខោនស្រមោល "ស្បែកតូច" ស្បែកពណ៌ "ស្បែកសម្តែងពេលថ្ងៃ" ល្ខោនខោល (ល្ខោនប្រុស ឬល្ខោនពាក់មុខ) ល្ខោនព្រះរាជទ្រព្យ ល្ខោនមហោរី ល្ខោនចាប៉ីរឿងនិទាន រឿងខ្សែដៀវ ល្ខោនបាសាក់ ល្ខោនពោលស្រី ល្ខោនប្រាមោទ្យ ឬប្រាមោទ័យ ល្ខោនអាប៉េ ល្ខោនគែន ល្ខោនបើកបទ ល្ខោនភ្លេងការ ល្ខោនតុក្កតា ល្ខោននិយាយ ល្ខោនចម្រុះ ល្ខោនកំណាព្យ យីកេ អាយ៉ៃរឿង សៀកសម្តែងជារឿង ។

ល្ខោនអាប៉េ : តាមការស្រាវជ្រាវ វង់តន្ត្រីល្ខោនអាប៉េ មានដើមកំណើតនៅខេត្តកំពង់ចាម (ស្រុកមេមត់) នៅខេត្តតាកែវភាគខាងត្បូង នៅកំពត និងនៅព្រះបរមរាជវាំង ។ ទម្រង់ល្ខោនអាប៉េនេះ ក៏មានប្រជាប្រិយភាពណាស់ដែរ ។ ល្ខោននេះច្រើនសម្តែងក្នុងពិធីបុណ្យប្រជាពលរដ្ឋ ។ ឧបករណ៍ភ្លេងមាន ស្គរដៃ ស្គរយីកេ ឈឹង ទ្រអ៊ូ ក្រាប់ ។

ល្ខោនមហោរី : មានប្រជាប្រិយភាពក្នុងចំណោមប្រជាជនខ្មែរ ។ វង់ល្ខោនមហោរីនេះ មានដើមកំណើតបន្ទាប់ពីវង់តន្ត្រីមហោរី គឺកើតនៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំងតែម្តង ។ ល្ខោននេះ អាចសម្តែងរឿងបុរាណខ្លះដូចជា ពុទ្ធប្រវត្តិ ព្រះវេស្សន្តរ ក្រុងសុភមិត្រ ប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ និងពពួកសត្ត(ប្រៀបធៀបមកមនុស្ស) និងរឿងកំប្លុកកំប្លែង ទុក្ខសោក ព្រាត់ប្រាសក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលនេះផង ។

ការសម្តែង គឺមានភ្លេងនិងចម្រៀងនាំមុខ បន្ទាប់ពីនោះត្រូវមានអ្នកពោលបន្ថែមបង្ហាញតួអង្គនីមួយៗផង ។ ល្ខោននេះ ច្រើនសម្តែងក្នុងពិធីបុណ្យប្រជាពលរដ្ឋឬថ្វាយព្រះរាជាទតកំសាន្ត ។

ល្ខោនប្រាមោទ្យ ឬបាមោជ្ជ ឬប្រាមោទ័យ ឬបាមោទ័យ : តាមវចនានុក្រមភាគ ១ ភាគ ២ ត្រង់ទំព័រ ៦២៦ បាមោជ្ជ (ប៉ាម៉ោចជ: ឬប៉ាម៉ោច) ន. (បា.សំ. ប្រាមោទ្យ) សេចក្តីរីករាយសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំង ។ អ្នកខ្លះហៅថា ល្ខោនប្រាមោទ័យ ឬភ្លេងប្រាមោទ័យ ។

ល្ខោនប្រាមោទ័យឬប្រាមោទ្យ ជាទម្រង់ល្ខោនមួយបែបដែលសម្តែងរឿងខ្លីៗប្រកបដោយបរិយាកាសរីករាយ មិនសម្តែងរឿងកម្សត់ព្រាត់ប្រាស ឬការប្រើវេទមន្តច្បាំងគ្នាខ្លាំងក្លាអ្វីឡើយ។ តាមអ្នកស្រាវជ្រាវល្ខោនប្រាមោទ្យឬប្រាមោទ័យនេះមានវត្តមាននៅលើទឹកដីកម្ពុជាយើងតាំងពីមុនសម័យអង្គរមកម្ល៉ះ។ តែល្ខោននេះ ទើបតែមានឥទ្ធិពលខ្លាំងនៅសម័យចតុមុខ។ ការសម្តែងសាច់រឿងនីមួយៗច្រើនមានអត្ថន័យស្នេហាពោរពេញទៅដោយកាយវិការទន់ភ្លន់និងពាក្យពេចន៍ផ្អែមល្អែម។ ល្ខោននេះ ច្រើនសម្តែងជូនភ្ញៀវកិត្តិយសនិងទស្សនិកជនទូទៅទស្សនាផងដែរ។

ល្ខោនបាសាក់ : ជាទម្រង់ល្ខោនមួយដែលមានដើមកំណើតនៅខេត្តបាសាក់កម្ពុជាក្រោម។ ដើមឡើយ ល្ខោននេះមានឈ្មោះថា ល្ខោនទ្រើងឃ្លោក ព្រោះគេហាត់រៀនក្រោមទ្រើងឃ្លោក។ លុះមកដល់ឆ្នាំ១៩៣០ ទើបល្ខោនបាសាក់ចូលមកដល់រាជធានីភ្នំពេញ ហើយសម្តែងជាលើកដំបូងនៅលើទូកប៉ុកចាយ (មុខវត្តឧណ្ណាលោម)។

ល្ខោននេះ សម្តែងរឿងបុរាណដូចជា រឿងស័ង្ខសិល្ប៍ជ័យ ព្រះជិនវង្ស ...។ ល្ខោននេះ ច្រើនសម្តែងក្នុងពិធីបុណ្យផ្សេងៗតាមវត្តអារាម ឬតាមស្រុកភូមិ។

កំណត់សម្គាល់ : កាយវិការក្នុងទម្រង់ល្ខោនមានពីរបែប គឺកាយវិការធម្មតាសម្រាប់រំលេចន័យខ្លឹមសាររបស់ពាក្យសម្តី និយាយឬចម្រៀង និងកាយវិការក្បាច់ (ក្បាច់គុនចិននិងខ្មែរចម្រុះ) ដែលភាសាបច្ចេកទេសក្នុងទម្រង់ល្ខោនបាសាក់ហៅថា "**ហ្ជន**"។

ល្ខោនខោល : ជាទម្រង់សិល្ប:ល្ខោនម្យ៉ាងដែលតួរាំសុទ្ធតែប្រុស។ ល្ខោនខោលនេះ មានចំណាស់មិនលើសពីរបាំឬល្ខោនក្បាច់បុរាណខ្មែរឡើយ។ ក្រោយអរិយធម៌ដ៏មហារុងរឿងអង្គរបានធ្លាក់ចុះ ល្ខោននេះស្ទើរតែបាត់បង់ដូចទម្រង់សិល្ប:ដទៃទៀតដែរ។ ក្រោយមក គេឃើញល្ខោនខោលនេះ ចាប់កំណើតឡើងវិញនៅវត្តដំរីស ខេត្តបាត់ដំបងនិងវត្តស្វាយអណ្តើក ស្រុកល្វាឯម ខេត្តកណ្តាល។ កាលដើមឡើយ ល្ខោនខោល សម្តែងតែរឿង "**រាមកេរ្តិ៍**"។ តែក្រោយមក ដោយមានប្រជាប្រិយភាពក្នុងចំណោមមហាជន ល្ខោននេះក៏សម្តែងរឿងដទៃទៀតដូចជា រឿងព្រះវេស្សន្តរ រឿងព្រះសុធនកែវមនោហ៍រា ...។

ល្ខោននេះច្រើនសម្តែងក្នុងពិធីបុណ្យសាសនានៅតាមវត្តអារាម ឬនៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង។

ល្ខោននិយាយ : ជាទម្រង់សិល្ប:ម្យ៉ាងដែលមានប្រភពមកពីបរទេស (អឺរ៉ុប)។ ល្ខោននិយាយច្រើនសម្តែងរឿងសម័យទំនើប ទាក់ទងនឹងបញ្ហាវណ្ណ:អ្នកមាននិងអ្នកក្រ កម្មករនិងនិយោជកឬរឿងល្បីកផ្សេងៗ។ ***ឧទាហរណ៍ :*** រឿងល្ខោននិយាយដែលគេធ្លាប់បានផ្សព្វផ្សាយរួចមកហើយ មានរឿងថៅកែចិត្តចោរ រឿងសម្ព្រុកឥតមេបា រឿងជនកំណាញ់ក្រៅតម្រា ...។ ល្ខោននេះច្រើនចាក់ផ្សាយតាមវិទ្យុ ដើម្បីឱ្យអ្នកស្តាប់កំសាន្តសប្បាយ។

ល្ខោនយីកេ : អ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះបានឱ្យដឹងថា ល្ខោនយីកេនេះមានដើមកំណើតមកពីជ្វា ឬ ម៉ាឡាយូ ហើយទំនងជាចូលមកស្រុកខ្មែរតាមរយៈព្រះបាទជ័យវន្ម៉ុនទី ២ ឬតាមរយៈជនជាតិចាម។ ល្ខោនយីកេនេះ សម្តែងរឿងបុរាណក៏បាន រឿងទំនើបក៏បាន។ ***ឧទាហរណ៍ :*** យីកេរឿងទុំទាវ។ គេសម្តែងល្ខោនយីកេ នៅពេលមានបុណ្យទានតាមភូមិ ឬតាមវត្តអារាម ឬនៅពេលទំនេរពីការងារស្រែចំការ។

ល្ខោនស្រមោល (ស្បែកធំនិងស្បែកតូច) : នៅក្នុពិភពលោក គេសង្កេតឃើញមានប្រភេទល្ខោនស្រមោលនេះនៅច្រើនប្រទេសដូចជា អ៊ីរ៉ង់ តួគី ឥណ្ឌា កម្ពុជា ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី ថៃ។

សិល្ប:ល្ខោនប្រភេទស្រមោលនៅកម្ពុជាមានពីរប្រភេទ គឺសិល្ប:ស្បែកធំនិងសិល្ប:ស្បែកតូចដែលគេនិយមហៅថា "**អាយ៉ង**"។ តាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងប្រៀបធៀបទៅនឹងទម្រង់ធំៗដទៃទៀតរបស់ខ្មែរ គេអាចសន្និដ្ឋានបានថា ល្ខោនស្រមោលនេះមានអាយុមុនសម័យអង្គរឆ្ងាយណាស់។ រូបចម្លាក់ស្បែកធំជារូបចម្លាក់នឹងថ្ពល់គ្មានចលនាទេ ឯរូបចម្លាក់ស្បែកតូចវិញមានចលនារស់រវើក អាចបត់ដៃ បត់ជើង ហាមាត់ និយាយបាន។

សិល្ប:ស្បែកធំត្រូវគេអនុញ្ញាតឱ្យសម្តែងតែរឿងរាមកេ្ដ៏មួយគត់ (មានរូបចម្លាក់ទាំងអស់ ១៥៤ផ្ទាំង)។ សិល្ប:ស្បែកតូច ឬអាយ៉ងអាចសម្តែងរឿងព្រះជិនវង្ស ព្រះលក្ស្ម៊ីណាវង្ស ស័ង្ខ សិល្ប៉ ជ័យ ព្រះសុធននាងកែវមនោហ៍រា និងរឿងសម័យ ពិសេសរឿងដែលកើតមាននៅក្នុងសង្គមដូចជាការជិះជាន់ កេងប្រវ័ញ្ចរបស់ចៅកែ និងពួកអាណានិគមមកលើប្រជាជនស្លូតត្រង់ ឬការចំអកពេបជ្រាយ រិះគន់ចំពោះអ្នកជិះជាន់ទៀតផង។

ល្ខោនស្បែកធំសម្តែងក្នុងពិធីផ្សេងៗដូចជា សុំទឹកភ្លៀង ចម្រើនព្រះជន្មចៅអធិការឬមាតាបិតាបូជាសពមាតាបិតាឬចៅអធិការវត្តជាដើម។ ឯស្បែកតូចអាចសម្តែងបានក្នុងពិធីបុណ្យទានទូទៅនៅតាមភូមិឬតាមវត្តអារាម។

(ដកស្រង់ចេញពីអរិយធម៌ខ្មែរ សាកលវិទ្យាល័យជាតិគ្រប់គ្រង គ.ស. ២០០៥

សូ មុយយៀង , ទិត សៀង , ជា ឈិន ទំព័រទី ២៤៨-២៤៨)

សំណួរ

១. តើល្ខោនមានប៉ុន្មានប្រភេទ ? អ្វីខ្លះ ?

២. តើប្រភេទល្ខោនអ្វីខ្លះ ដែលនៅមានគេសម្តែងរាល់ថ្ងៃ ?

៣. តើប្រភេទល្ខោនអ្វីខ្លះ ដែលបាត់បង់ ? ហេតុអ្វី ?

៤. ចូរអ្នកបញ្ជាក់ន័យខ្លីៗអំពីល្ខោនអាប៉ ល្ខោនមហោរី ល្ខោនប្រាមោទ្យ ល្ខោនបាសាក់ ល្ខោនខោល ល្ខោននិយាយ ល្ខោនយីកេ ល្ខោនស្រមោល។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
kpm.moeys.gov.kh

រឿង ចៅកែចិត្តចោរ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- ចក្រពត្តិ (ន) : ដែលមានអំណាចដ៏ពន្លឹក អ្នកជិះជាន់គេ ។
- នាយទុន (ន) : ពួកអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភ អ្នកធ្វើជំនួញ ។
- បទឧក្រិដ្ឋ (ន) : បទល្មើស ឬដំណើរល្មើសដែលប៉ះទៅលើទោសឧក្រិដ្ឋ ។
- បះបោរ (ន) : ការមិនព្រមធ្វើតាមបញ្ញត្តិរបស់រាជការ ។
- មនុស្សធម៌ (ន) : ច្បាប់សម្រាប់ប្រដៅពួកមនុស្សឱ្យប្រព្រឹត្តសុច្ចរិត ។
- យុត្តិធម៌ (ន) : សេចក្តីត្រឹមត្រូវ ទៀងត្រង់ ការគួរតាមច្បាប់ ។
- សែហ្ម (ន) : ងារឋានន្តរសក្តិរបស់ប៉ូលិសឬទាហានកាលពីជំនាន់មុន ។ ប្រែថាលោកនាយ ចៅហ្ម ... ។
- អាយ៉ង (ន) : អ្នកសុខចិត្តបម្រើគេ ធ្វើតាមបង្គាប់គេជានិច្ច ។

ខ. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅក្នុងការសិក្សាអត្ថបទល្ខោននេះ ចូរអ្នកអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរស ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh moeys.gov.kh /moeys

គ. សង្ខេបអត្ថបទ

ក្រោយពីបើកឡានបុកឡានថៅកែ អុងប៉ាង ហុងលីបង្កឱ្យស្លាប់មនុស្សបីនាក់និងរបួសជាច្រើន រួចមក **ពូហ៊ាំ**បានមករកថៅកែនៅផ្ទះដើម្បីទារប្រាក់ថ្លៃឈ្នួលចំនួនមួយម៉ឺនរៀល ដែលថៅកែជួលគាត់ឱ្យប្រព្រឹត្តអំពើនេះ ពេលមកដល់មិនជួបនឹងថៅកែទេ គាត់បានជួបនឹងផានីត។ ពូហ៊ាំបាននិយាយរឿងនេះប្រាប់ផានីត។ ផានីតបានបញ្ជូនឱ្យគាត់រត់គេច ព្រោះដឹងថារាជការកំពុងតែរកចាប់គាត់។ ពូហ៊ាំមិនព្រមធ្វើតាមផានីតប្រាប់ទេ។ ផានីតបានឱ្យពូហ៊ាំពួនរង់ចាំថៅកែ។ ពេលនោះថៅកែបានមកដល់ ពូហ៊ាំក៏ស្នុះទៅស្នាក់ទារលុយ មួយម៉ឺនរៀលតាមការសន្យា តែត្រូវថៅកែបដិសេធធ្វើមិនដឹងមិនឮ រួចប្រាប់ឱ្យពូហ៊ាំ រត់គេចខ្លួនដោយឱ្យប្រាក់ ២០០រៀល។ ពូហ៊ាំ មិនព្រមក៏បង្កធ្វើឱ្យមានការប្រកែកគ្នាខ្លាំងឮដល់ សុខ គង់ ទ្រី ពួកគេក៏ចេញមកមើល។ ផានីតបានរៀបរាប់រឿងថៅកែឈ្លោះជាមួយពូហ៊ាំប្រាប់ពួកគេ។ ថៅកែនៅតែមិនព្រមឱ្យលុយទៅពូហ៊ាំ រីឯពូហ៊ាំវិញមិនព្រមចេញទៅណាដែរ។ គាត់នៅជជែកទាមទារ ទោះបីថៅកែគំរាមយ៉ាងណាក៏ដោយ។

នាងយ៉ានប្រពន្ធពូហ៊ាំ ដោយបាត់ប្តីមិនឃើញមកផ្ទះ ក៏ទៅផ្ទះថៅកែ ចៃដន្យបានជួបពូហ៊ាំនិងថៅកែកំពុងឈ្លោះប្រកែកគ្នា។ ថៅកែបាននិយាយកុហកនាងយ៉ានពីការប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់របស់ពូហ៊ាំ។ ហើយធ្វើជាចិត្តល្អប្រាប់នាងយ៉ានថា ឱ្យពូហ៊ាំរត់គេចខ្លួនទៅ។ ថៅកែថែមទាំងឱ្យលុយទៅនាងយ៉ាន ៣០០រៀល ហាង ១០០រៀល យាយចាន់ម្តាយនាងយ៉ាន ១០០រៀលនិងមីកាទូចកូននាងយ៉ាន ១០០ រៀលទៀត តែត្រូវពូហ៊ាំហាមមិនឱ្យទទួលយក។ នាងយ៉ានមិនដឹងសាច់រឿង បានជឿតាមសម្តីថៅកែ។ គាត់បានអង្វរឱ្យប្តីរត់គេច ព្រោះគាត់មិនចង់ឱ្យប្តីជាប់គុក តែត្រូវពូហ៊ាំបដិសេធនិងថែមទាំងច្រឡោតខឹងនឹងនាងយ៉ានជាប្រពន្ធទៀតផង។ ផានីតបានឃាត់ពូហ៊ាំ តែត្រូវថៅកែគំរាមបញ្ឈប់ពីការងារ។ ផានីតមិនខ្លាចទេ ថែមទាំងតមាត់យ៉ាងខ្លាំងជាមួយថៅកែទៀតផង។ ឮដល់សុខ ទ្រី មាន គង់ ក៏ចេញមក។ ពេលនោះ ទំនាស់កាន់តែរីកធំឡើងៗ។ ដោយជជែកបើកកកាយកាន់តែខ្លាំង ធ្វើឱ្យអ្នកទាំងអស់ដឹងពីអំពើអាក្រក់របស់ថៅកែ។ អ្នកទាំងអស់ជួយគាំទ្រខាងពូហ៊ាំ។ ឃើញហេតុការណ៍ថៅកែបានប្រើល្បិចបំបែកដោយសន្យាឱ្យលុយទៅ សុខ ទ្រី មាន និងគង់ ម្នាក់មួយម៉ឺនរៀល ដោយគ្រាន់តែជាមិនដឹងមិនឮ ពេលមាននគរបាលមកសួរ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយពីស្តាប់ការពន្យល់របស់ពូហ៊ាំ ផានីត និងនាងយ៉ានរួចមក ពួកគេមិនព្រមធ្វើតាមថៅកែទេ។ ជាចុងក្រោយ ក្រុមនគរបាលបានចូលមកដល់។ ក្រោយពីសាកសួរដឹងរឿងហេតុអស់ហើយ សែហ្ការបានបញ្ជូនទៅភ្នាក់ងារនគរបាលឱ្យចាប់ខ្លួនពូហ៊ាំនិងថៅកែបញ្ជូនទៅក្រសួងនគរបាលក្នុងគ្រានេះទៅ។

ឃ. អត្ថបទដកស្រង់

ឆាកទី ១ : ជានីតនិងតែកុងហាំ

គេឃើញជានីតនៅក្នុងរាងស្គម កំពុងកត់ត្រាចុះបញ្ជីសៀវភៅធំមួយទើប ពូហាំ ចំណាស់ពាក់កណ្តាលមនុស្សដើរចូលមកលបៗ។ ជនទាំងពីរឃើញគ្នា សម្លឹងគ្នាយូរបន្តិចទើប ពូហាំនិយាយ :

ពូហាំ : លោកក្មួយមានរឿងអ្វី បានមើលពួតាំងពីក្បាលដល់ចុងជើង ហាក់ដូចជាយើងមិនដែលស្គាល់គ្នា ?

ជានីត : ពូក្រែង ... ក្រែងឡានពូ ...

ពូហាំ : ថៅកែនៅហ្នឹងឬទេ ?

ជានីត : ចេញបាត់ពីព្រលឹមម្ល៉េះ !

ពូហាំ : យី ! ថ្មើរម៉ានទៅគាត់ត្រឡប់វិញ ពូមានរឿងប្រញ្ជាប់ជាមួយនឹងគាត់ផង

ជានីត : មើលទៅបន្តិចទៀតគាត់នឹងអញ្ជើញមកវិញហើយ។

ពូហាំ : ចុះពួកអាដែងអស់នោះ កំពុងតែរៀបចំធ្វើឡានអាជាគោឬ ?

ជានីត : បាទ !

ពូហាំ : ទៅមើលពួកអាដែងអស់នោះ មួយភ្លែតសិន ! (ដើររួចទុចវិញ) ណ្ហើយកុំឱ្យវាឃើញមុខនាំពិបាកចិត្តទេ។

ជានីត : អញ្ជើញអង្គុយទៅពូ (ពូហាំធ្វើតាម) ខ្ញុំឡើងលើផ្ទះសិន (ជានីតក៏ដើរយ៉ាងលឿនចេញពីទីនោះហាក់ដូចជាខ្លាចមិនហ៊ានអង្គុយជាមួយតែកុង)។

ពូហាំ : លោកក្មួយកុំទៅណាអង្គុយនៅទីនេះហើយឱ្យបានពីរនាក់គ្រាន់បានជាគ្នា (ជានីតក៏ត្រឡប់មកអង្គុយវិញ តែធ្វើជាបើកសៀវភៅធ្វើការ)។ តែកុងឡានជក់ខ្លះ ហួចខ្លះ ច្រៀងខ្លះ ទើបនិយាយថា យី! ចំតែម្តងហើយ ថៅកែទៅណាក៏ក្រមកម្ល៉េះ។ លោកក្មួយ មាននរណាគេនិយាយថាអ្វីពីខ្ញុំទេ ?

ជានីត : ញ្ញគេនិយាយតែរឿងហ្នឹង !

ពូហាំ : រឿងស្អី រឿងហ្នឹង ?

ជានីត : រឿងពីម្សិលនុ៎ះណា ! ថាលោកពូបើកឡានទៅជល់ឡានអ្ងុងប៉ាងហ្ងុងលី ... ស្លាប់មនុស្សអស់ ៣នាក់និងមានរបួសជាច្រើន។

ពូហាំ : រួចដូចម្តេចទៀត ?

ជានីត : ថាលោកពួរត់បាត់ ។ ឥឡូវ ... រាជការប្រកាសឱ្យគេរកចាប់ខ្លួន មានទាំងផ្សាយតាមវិទ្យុផងថា បើនរណាឃើញរូបលោកពូ ឱ្យទៅជម្រាបរាជការ ។ ចុះពួងងមកធ្វើអ្វីកន្លែងនេះ តិចគិញមករកមើល ម្តេចមិនគេចឱ្យបាត់ខ្លួនទៅ ។

ពូហ៌ : (សើច) មុខតែនឹងគេចហើយ តែធ្វើម្តេចឱ្យបានជួបថៅកែបើកលុយសិន ។

ផានីត : ប្រាក់ខែបន្តិច ពូអើយកុំស្តាយ ។ ឆាប់ទៅតិចមានគ្រោះថ្នាក់ធំ បើលោកពូត្រូវការលុយធ្វើសោហ៊ុយខ្លះ ខ្ញុំជួនខ្លះបាន (ផានីតហួតកាបូបចង់រាប់លុយឱ្យតែកុងខ្លះ) ។

ពូហ៌ : (រាដៃមិនព្រមទទួលលុយ) ទុកចាយចុះលោកក្មួយ ពូមានហើយ ។ លោកក្មួយឯងមុននឹងមកធ្វើការនៅទីនេះ នៅឯណាពីមុន ?

ផានីត : នៅរៀនវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ ។ ខ្ញុំបានខំណាស់ដែរ តែប្រឡងចេះតែធ្លាក់ឥឡូវមិនចង់ត្រឡប់ទៅស្រុកសោះ ព្រោះខ្ជាសគេក៏មកសុំធ្វើការនៅទីនេះយកលុយរៀនឈ្នួលយប់ៗទៀត ។

ពូហ៌ : ក្មួយឯងអាយុប៉ុន្មានហើយ ?

ផានីត : ចូលឆ្នាំថ្មីនេះទៀត បាន ១៧ហើយ ។

ពូហ៌ : នៅក្មេងណាស់ គ្មានទាន់បានដឹងរឿងកន្ទុកកន្ទៀតជីវិតបន្តិចសោះ ។ ពូមកនេះបើកលុយរង្វាន់ មិនមែនបើកប្រាក់ខែទេ ប្រាក់ខែបើកចាយអស់ ១ខែមុនស្រេចទៅហើយ ។

ផានីត : រង្វាន់ដោយពូបានធ្វើការយូរមកហើយឬ ? ខ្ញុំបើធ្វើការយូរៗទៅថៅកែថានឹងឱ្យរង្វាន់ខ្ញុំដែរ គឺប្រាក់ចំណេញដែលត្រូវចែកគ្នាតាមភាគៗនោះឬ ?

ពូហ៌ : រង្វាន់នោះឮគ្រាន់តែនិយាយ តែគេមិនដែលចែកទេ ។ រង្វាន់ពូ គឺរង្វាន់ក្តៅៗ ។ គឺថៅកែណា៎ដែលជាអ្នកបញ្ជោះឱ្យពូបុកឡាន អាហុងលី ឱ្យវាមានគ្រោះថ្នាក់ គេលែងហ៊ានជិះទៀត គេមកជិះឡានយើង ហើយថៅកែសន្យាថា បើពូធ្វើបានគាត់ឱ្យរង្វាន់ ១ម៉ឺនរៀល ។ រឿងនេះ ជារឿងសម្ងាត់កុំនិយាយឱ្យសោះ ។

ផានីត : យី ! អូអ៊ីចឹងម្សិលមិញ គឺពូបុកឡានវាដោយចេតនាតែម្តង ។

ពូហ៌ : នឹងហើយ ! ដាក់អាមួយម៉ោងមួយរយ ទាន់អាឯងព្រលែងចំកណ្តាលផ្ទ្ធ័ងជំនីរ ។

ផានីត : យី ! ពូហ៊ានធ្វើអ៊ីចឹង !

ពូហ៌ : មិនហ៊ានឯណា "មួយម៉ឺនរៀល" ។

ផានីត : ចុះឥឡូវបើរាជការគេមករកចាប់ពូឯង ?

ពូហ៌ : ឱ្យតែបានមួយម៉ឺនរៀលគេចប្រាវឥឡូវ ។ យូរៗភ្លេចខ្លួនបន្ទំផ្ទាស់ឈ្មោះ ។ [...]

ឆាកទី ៦ : មនុស្សដដែលថែមកម្មករ សុខ ទ្រី មាន គង

ថៅកែ : ចុះពួកអាអស់ទាំងនេះ ទៅណាមកណា ដើរចោលការ ? យី ! ពួកអានេះការនៅដៃវាហ៊ានដើរចោលការ ។

គង់ : ពួកខ្ញុំឮសូរមានការ ជជែកខ្លាំងពេកហាក់ដូចជាមានរឿងអ្វី បានជាបបួលគ្នាមកមើល ។

ថៅកែ : ទៅ ! នាំគ្នាទៅវិញភ្លាមទៅ ?

ទ្រី : បាទ ! សួរសុខទុក្ខលោកបងហ៊ាបន្ដិចសិន ។

ថៅកែ : យី ! អាងងអស់នេះ វាឡើងចាងទាំងអស់គ្នាហើយ ! អញនិយាយអ្វីក៏គ្មាននរណាស្ដាប់ដែរ ។ ឥឡូវបើដណ្ដើមតែធំទាំងអស់ បានអ្នកណាធ្វើគ្ងាលី អ្នកណាធ្វើថៅកែ ? ឬមួយអាងងអស់នេះ ដូចជាពួកគ្ងាលីងទៀតៗមួយថ្ងៃៗគ្មានធ្វើការអ្វីសោះ ជំនុំគ្នាតែពីគិតបះបោរដំឡើងប្រាក់ខែ ។ អញប្រាប់ងងមុន ធ្វើជាមួយថៅកែណាទៀតបានជាមួយអញមិនបានជាដាច់ខាត ។ កើតមកជាមនុស្សក្នុងសង្គមវាតែងមានឋានៈខ្ពស់ទាបជាធម្មតា តាមចង្វាក់តាក់តែងមក ។ ចុះបើយើងចេះតែបះបោរ ចង់ស្មើមុខដូចៗគ្នា តើបាននរណាធ្វើមេ នរណាធ្វើកូន ស្ដាប់បានទេ អាសុខ អាមាន ?

សុខ : បាទ !

មាន : ព្រះបាទម្ចាស់ !

ថៅកែ : អាគង់ ! អាទ្រី !

គង់ : មិនយល់ មិនដឹងជាថៅកែចង់ថាអ្វីអម្បាញ់មិញ ?

ថៅកែ : ណ្ហើយ ទៅអាមនុស្សមិនយល់នៅតែមិនយល់ដដែលនេះឯង ។ (កម្មករទាំងអស់រៀបទៅ)

ជានីត : កុំអាលអញ្ជើញទៅបងទាំងអស់គ្នា ។ ខាតការមួយព្រឹកចុះ ចាំជួយស្ដាប់ជួយឮរឿងពូហ៊ាផង ។

ថៅកែ : អាជានីត អាណាធ្វើអ្វីឯង ?

ជានីត : ថៅកែងងហ្ន៎ង ធ្វើខ្ញុំឱ្យខ្ញុំឆ្ពួតចិត្ដលើមនុស្សដែលយើញតែពីលុយ ពីមាន ។ រស់សព្វថ្ងៃរស់សម្រាប់តែគិតធ្វើម៉ូចបើកលុយឱ្យហើយ ។ ក្នុងការគិតនេះគ្មានគិតល្អជាទេ គិតតែពីរកល្ងិច អយុត្ដិធម៌ លេងស្នៀតអាក្រក់គ្រប់យ៉ាង តាំងពីប្រើវិធីសូកប៉ាន់ វិធីកៀងមនុស្សឱ្យចូលដៃជាមួយខ្លួន រហូតដល់ធ្វើគ្រោងការសម្លាប់មនុស្ស ដែលអាចក្លាយទៅជាចំបាំងចក្រពត្ដិគ្រប់យ៉ាង ដើម្បីឱ្យតែបានលុយច្រើនៗជាងគេ ។

ថៅកែ : (ស្រែក) អាជានីត ! ចេញពីផ្ទះអញឱ្យឆាប់ ។

ជានីត : ខ្ញុំចោទថៅកែងងពេញទីថា ជាចោរ ចោរជាន់ខ្ពស់ ព្រោះចេះបន្ដំតែពិតជាចោរ ចោរអាក្រក់ជាងចោរឯទៀតៗផង ។ ខ្ញុំចោទថៅកែថា ជាមនុស្សសម្លាប់មនុស្សដូចជា សម្លាប់បីនាក់ក្នុងការបុកឡានពីម្សិល ។

ថៅកែ : មិនមែនអញ្ជេ គឺអាហ៊ ។

ជានីត : មិនមែនពួហ៊ំទេ គឺថៅកែឯងជួលពួហ៊ំឱ្យប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនោះ ដល់ពួហ៊ំធ្វើហើយ មិនព្រមឱ្យ ១ម៉ឺនរៀលទៅគាត់ទៀត ។ នេះហើយសេចក្ដីពិត ។ បងចូរដឹង បងមាន បងសុខ បងគង់ បងទ្រីជួយស្ដាប់ ជួយពួ ថៅកែយើងចិត្តចោរ ចោរប្លន់តែទាំងអស់គ្នា ។

ថៅកែ : ទេ ! ទេ ! អញ្ជមិនមែនចោរទេ ។ យ៉ានជួយអញ្ជផង អាមាន អាគង់ អាសុខ អាទ្រី បើមានពួកគិញមកសួររឿងអ្ជ តោងឯងជួយអញ្ជផង ចាំអញ្ជឱ្យលុយ ។

ពួហ៊ំ : ន៏ ! មិត្តទាំងបួន ! យើងជឿថា ឯងទាំងអស់គ្នាភ្លីភ្លែកខ្លះហើយ ថៅកែនេះគ្មានន៏ក អាណិតយើង ស្រឡាញ់យើងដូចសំដី តែងនិយាយនោះ គិតតែពីប្រើយើង ដើម្ប៏ យកញ៏ីសណ្ឋាមយើងទៅពួតឱ្យបានជាលុយ ជួនកាលបោកយើងដូចបោកអញ្ជ ជាភស្ដុតាងស្រាប់ ។ លុះអំណាចចង់ចំណេញខ្លាំងពេក ថៅកែមិនញ្ជញ៏ីតនិងប្រើវិធីអមនុស្សទ្ជ៏ីយ ពួកនេះគ្មានចេះស្ដេហាជាតិ ដល់តិចតួចទេ មាតុភូមិរបស់គេ គឺ "លុយ" នេះឯង ។

យ៉ាន : ពុទ្ធោអ៏ីយ !

ថៅកែ : អាបួននាក់ឯងគ្មានដឹងពួអ្ជ៏ីទេណ៎ ! បើគេសួរ ចាំអញ្ជគិតឱ្យម្នាក់ៗ ៥០០រៀល ។

ពួហ៊ំ : លុយ ៥០០រៀល ចាយតែមួយភ្លែតអស់ហើយ ។ សេចក្ដីយុត្តិធម៏ទ្ជ៏ង បើយើងយកមកដាក់ក្នុងខ្លួនបានហើយ មិនចេះសាបសូន្យទេ ។ មិត្តទាំងបួនត្រូវពិចារណាឱ្យមែនទែន ។

ថៅកែ : សេចក្ដីយុត្តិធម៏មានតែឈ្មោះទេ ! ក្នុងលោកនេះ គ្មាននរណាប្រតិបត្ដិសេចក្ដីយុត្ដធម៏បានទ្ជ៏ីយ ។ ពីព្រោះ ឬមួយតាមការពិតគ្មានសេចក្ដីយុត្ដិធម៏ទេ ឬមួយជនមួយពួកចេះតែមានរបៀបយល់លើសេចក្ដីយុត្ដិធម៏ប្លែកគ្នា ។ យុត្ដិធម៏របស់ជនមួយក្រុមខ្ជុសនឹងយុត្ដិធម៏របស់ជនមួយក្រុមទៀត ។ ទាំងពីរក្រុមធ្វើអំពើផ្ទុយគ្នាស្រឡះ តែក្រុមមួយៗសុទ្ធតែប្រកាសខ្លួនថា ខ្លួនធ្វើតាមសេចក្ដីយុត្ដិធម៏ទាំងអស់ ។ ដូច្នេះ ទីបំផុតមានតែ "លុយ"ទេ ដែលអាចធ្វើជាអាជ្ញាកណ្ដាលកាត់សេចក្ដីជជែកនៅលើសេចក្ដីយុត្ដិធម៏ ឬអយុត្ដិធម៏ ។ យកលុយវិញទៅអាបួននាក់អញ្ជឱ្យម្នាក់ៗ មួយពាន់រៀល បើឯងឆ្ជ៏ីយថា មិនបានដឹងពួអ្ជ៏ីទេ ។

ជានីត : បងទាំងបួន កុំឱ្យគេយកទ៏ីកលុយទិញទ៏ីកចិត្ដយើងបាន ។ កុំធ្វើជាមនុស្ស "សម្ជក" សុខចិត្ដលក់គំនិតឱ្យគេអស់នៅតែ "សម្ជកខ្លួន" សម្រាប់ធ្វើការជាអាយ៉ង ចាក់ត្ជុកទៅតាមគេញ្ជាក់ ដោយកម្លាំងលុយ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
kgou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ពូហាំ : មិត្តទាំងបួន ពេលនេះថៅកែត្រូវការឯង គេថាឱ្យម្នាក់ៗ ១ពាន់រៀល ដល់គេផុតត្រូវការឯង គេអាចប្រើស្នៀតមួយកាច់ពីឯងម្នាក់ជាងមួយពាន់រៀលវិញផង ពីព្រោះមនុស្សនេះគ្មានជឿលើសេចក្តីយុត្តិធម៌ លើអំពើល្អខ្ពស់ទាបឡើយ ។

យ៉ាន : ឱ ! ឪវ៉ាអើយ ! ខ្ញុំទើបតែនឹងដឹងរឿង ថៅកែចិត្តចោរ ជាមនុស្សអាក្រក់ណាស់ ។

ថៅកែ : (និយាយតែម្នាក់ឯង) នៅទីបំផុត ខ្ញុំនៅតែម្នាក់ឯងទេដឹង ! ទេដូច្នេះ មិនកើតទេ អញយកលុយអញចាយទាំងអស់ ឱ្យតែអញបានបក្សពួក គ្រាន់ធ្វើជាគ្នា កុំឱ្យចិត្តអញកំព្រាពេក ។ អាមាន ! អញឱ្យឯង ៣ពាន់រៀល អាឯងថាដូចម្តេច ?

មាន : ថៅកែ ... ថៅកែ ... ចុះអាសុខ ?

ពូហាំ : គេប្រើស្នៀតបំបែកពួកយើង ត្រូវយើងចងគ្នាជាបាច់ដេញឱ្យបានទើបផ្ទួលពួកជិះជាន់មនុស្សបាន ។

សុខ : ណ្ហើយ លុយដែលថៅកែបម្រុងឱ្យពួកខ្ញុំ ថៅកែវេរទៅឱ្យលោកបងចុះ ។

ហាំ : ទេអាសុខ អញមិនព្រមយកលុយនេះទៀតទេ អញសុខចិត្តឱ្យវង្សត្រកូលអញស្លាប់ចុះ ដើម្បីសេចក្តីពិតផ្ទុះឡើង រួចទើបបានដឹងឮគ្រប់ៗគ្នា ហើយរកផ្លូវដោះស្រាយឱ្យបានឃើញ ។

ថៅកែ : អញមិនខ្ជីឱ្យអាឯងដែរ លុយអញមាន អញសុខចិត្តដុតចោល ។

ជានីត : លោកអើយជួយស្តាប់ ពីរោះណាស់ មានលុយស៊ូដុតចោល ត្រង់អ្នកក្រមិនព្រមជួយ ។

ថៅកែ : (ចង់រត់ចេញ) នៅជជែកគ្នាជាមួយអាអស់នេះ មិនបានជាការសោះ !

ពូហាំ : ពួកយើងស្តាក់ កុំឱ្យចេញរួច ហ៊ុមថៅកែចិត្តចោរនាយទុនទុច្ចរិតនេះឱ្យជាប់ (ទាំងអស់គ្នាធ្វើតាមកម្មករទាំងបួន ធ្វើដោយញញើតញញើម) ។

ថៅកែ : ណ្ហើយ អាបួននាក់ អញនិយាយជាចុងបង្ហើយចុះ អាសុខ ១ម៉ឺន អាទ្រី ១ម៉ឺន អាគង់ ១ម៉ឺន ។

មាន : ១ម៉ឺន ថៅកែហ៊ានឱ្យមួយម៉ឺន ?

ថៅកែ : អើ ! អញឱ្យ ១ម៉ឺន ។

យ៉ាន : មានអើយ ! លុយបានដោយសំណូក ក្តៅក្រហាយ មានឯងយកទៅក៏ទុកមិនបានយូរដែរ ។ លុយរកបានដោយងាយ ចាយក៏ងាយ ប្រហែលជាមានឯង យកទៅលេងល្បែងចាញ់អស់ផងមើលទៅ ចុះដល់អស់លុយនោះទៅ មានឯងយ៉ាងដូចម្តេចទៅទៀត ក្រៅពីនឹកស្តាយថា អញបានភរគេ បានក្បត់មិត្តអ្នកក្រដូចគ្នា ។ រំពឹងលើថៅកែ គេមិនមែនជួយឯងមួយជីវិតទេ គេមើលឃើញតែលុយនឹងគ្នាគេបីបួននាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

facebook.com/moeys.gov.kh krouamoeys.gov.kh youtube.com/moeys

គង់ : មែន ! ពួកយើងកុំចាញ់ពោកថៅកែ កុំចាញ់ពោកពួកអានាយទុនមូលធន ដែលជាឈ្លើងជញ្ជក់ឈាម អារកយើង ជិះជាន់យើង ចឹតញ្ជើស ចឹតឈាមយើងគ្រប់ពេលវេលា ។ យើងត្រូវតែរួមគ្នា ពួតដៃគ្នាចងសាមគ្គីឱ្យស្ងិតរមួត ហើយពុះពារកសខ្ចៅឱ្យទាល់តែឃើញ ។

ទ្រី : អាគង់និយាយត្រូវ ! ខ្ញុំមិនត្រូវយកលុយ ១ម៉ឺនរបស់ថៅកែ ដើម្បីឱ្យមិត្តអ្នកក្រដូចគ្នាស្លាប់ដោយអយុត្តិធម៌ទេ ។

ជានីត : បងគង់ បងទ្រីនិយាយត្រូវណាស់ ។ ខ្លួនខ្ញុំ ក៏សុំចូលដៃជាមួយនឹងពួកបងៗដែរ ។ យើងទាំងអស់គ្នាគោងរួមដៃគ្នាចង្ហុលមុខចោរ ឱ្យចំចោរជាន់ខ្ពស់ដែលចេះប្រើវិធីនិងរឿងរាប់មិនអស់សម្រាប់បំផ្លាញសង្គមខ្មែរ សង្គមមនុស្ស ។ ចោរបែបនេះ ខ្លាំងជាងចោរធម្មតា ដែលលួចឬប្លន់ឯកជន ព្រោះចោរលួចប្លន់ហុតឈាមខ្មែរគ្រប់គ្នាដោយប្រើវិធីបន្ទំ បំបាត់ សូកប៉ាន់ និងអំពើអមនុស្សច្រើនទៀត ។ ចោរនេះ ជាចោរប្លន់ជាតិ ព្រោះចោរបែបនេះមិនខ្លាចនឹងចូលដៃនឹងបរទេស លក់ជាតិខ្មែរដើម្បីខ្លួនបានចំណេញឡើយ ។

ឆាកទី ៧ : ទាំងអស់គ្នាថែមពួកក្រុមនគរបាលចូលមក

សែហ្ម : អ្នកណាថា ឯណាចោរ ? យើងជាក្រុមនគរបាល ប្រាប់មុខចោរយើងមក យើងចាប់ ។ (ទាំងអស់គ្នាជ្រួលភ័យ)

ភ្នាក់ងារទី ២ : កុំជ្រួលនៅស្ងៀម !

ថៅកែ : អស់លោកមករកចាប់តែកុង ហាំឬ ? ន៏ុះវា ! ខ្ញុំជាថៅកែឡាន ឥឡូវខ្ញុំប្តឹងថែមទៀត ព្រោះវាបានបំផ្លាញឡានខ្ញុំឱ្យខូចដែរ ។

ពូហាំ : បាទ ! ខ្ញុំនេះហើយ តែកុងហាំ លោកចាប់ខ្ញុំចុះ ខ្ញុំមិនរត់ទេ ខ្ញុំព្រមទទួលថា បានប្រព្រឹត្តអំពើអមនុស្សធម៌មែន តែសូមលោកជ្រាបថា បើលោកចាប់ខ្ញុំ លោកត្រូវចាប់មនុស្សដែលបានណែនាំខ្ញុំឱ្យធ្វើអំពើយោរយៅនេះផង ។ មនុស្សនោះ ខ្ញុំមិនបាច់ជម្រាបលោកទេ ទុកឱ្យពួកទាំងអស់ គេជម្រាបលោកជំនួសខ្ញុំចុះ ព្រោះខ្ញុំជាមនុស្សមានទោស ក្រែងលោកថា សំដីខ្ញុំយកធ្វើការមិនកើត ។

ថៅកែ : (និយាយខ្សឹបៗ) អាបួននាក់អញឱ្យ ២ម៉ឺន ។

សែហ្ម : តើមនុស្សណាមួយ ?

ជានីត : ថៅកែនេះឯង គាត់បញ្ជោ ពូហាំឱ្យបើកឡានបុកឡានអ្ងុងប៉ាង ហុងលី ដោយសន្យាថា ឱ្យពូហាំ ១ម៉ឺនរៀល ។

ថៅកែ : អានេះ វាបង្ការ៉ាច់ខ្ញុំទេលោក វាស្ទ្ងប់ខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំមិនព្រមឱ្យឡើងប្រាក់ខែ ។

យ៉ាន : លោកសែហ្ស ! រឿងថៅកែបញ្ជ្ចេះនេះ ជារឿងពិត ពួកកម្មករឡានទាំងបួននាក់នេះ ជាសាក្សីស្រាប់ ព្រោះបានដឹងដែរ ។

ពូហ៊ាំ : អាមានជម្រាបលោកដោយត្រង់ទៅ ។

ថៅកែ : អាមាន ... ណែ ... (ខ្សឹប) ២ម៉ឺនរៀល ។

សែហ្ស : ម្តេចក៏នៅស្ងៀមទាំងអស់គ្នាហើយ មើលឆ្លើយប្រាប់ខ្ញុំឱ្យត្រង់មកថា តើថៅកែនេះ បានប្រើតែកុងឱ្យបុកឡានគេមែនឬទេ បើមែនថាមែន បើទេថាទេ (ចង្អ្ងលទៅ កម្មករទ្រី) មែនឬអ្នកឯណោះ ?

ថៅកែ : អាទ្រី

ពូហ៊ាំ : អាទ្រី

ទ្រី : មែន !

ថៅកែ : វាភរទេ ! វាភរទេ !

សែហ្ស : ចុះអ្នកនេះ ?

ថៅកែ : អាគង់អាណិតអញ !

ពូហ៊ាំ : អាគង់អាណិតខ្លួនឯង !

គង់ : មែន !

ថៅកែ : លោកសែហ្ស ! កុំជឿវា វាចូលដៃគ្នា សម្លាប់ខ្ញុំហើយ ។

សែហ្ស : ចុះអ្នកឯណោះទៀត ?

មាន : មែន !

សុខ : មែន !

ថៅកែ : ឱពុទ្ធោអើយ !

សែហ្ស : អ្នកនេះជាប្រពន្ធតែកុងហ៊ាំឬ ?

យ៉ាន : ចាំ៎ស លោក ! ប្តីខ្ញុំបានបុកឡានថៅកែ ហ្ងលី ព្រោះចង់បានលុយ ១ម៉ឺន ឱ្យខ្ញុំតាមសេចក្តីសន្យារបស់ថៅកែដល់ប្តីខ្ញុំ បានធ្វើអំពើនោះ ហើយថៅកែមិនព្រមបើកលុយ ១ម៉ឺនរៀលនោះឱ្យប្តីខ្ញុំផង ។

សែហ្ស : បាទ ! បាទខ្ញុំ យល់ហើយរឿងនេះ (ចង្អ្ងលទៅផានីត) ចុះលោកប្អូនឯណោះយល់ដូចម្តេចដែរ ?

ថៅកែ : ក្មួយផានីតជួយមាផង ។

ផានីត : ខ្ញុំបាទ បានឱ្យយោបល់ហើយ គឺឈ្មោះនេះឯង ដែលខ្ញុំស្រែកចង្អុលថាចោរនោះ ពេលដែលពួកលោកមកដល់ ។ (ថៅកែអូសដៃមេនគរបាលទៅខ្សឹប) ។

សែហ្ម : តាងនាមក្រសួងនគរបាល ខ្ញុំសម្រេចថា ត្រូវនាំខ្លួនឈ្មោះ ហាំ ទៅក្រសួងនគរបាលជាតិ ទៅចូលចាប់ (ភ្នាក់ងារនគរបាល ក៏ប្រតិបត្តិតាម ចាប់តែពូហាំ) ។

ពូហាំ : អរគុណហើយមិត្តទាំងអស់គ្នា ។ ម៉ែវាថែទាំកូននិងម្តាយឱ្យបានស្រួលផង ។

ថៅកែ : ពួកឯងទាំងអស់ឈប់ធ្វើការពីផ្ទះអញ្ជើញទៅ ទៅណាទៅចុះ ! ពួកអាក្រពើ !

សែហ្ម : ទៅ ! ទៅក្រសួងនគរបាល ។ (ច្រានដៃនិងវាយពូហាំ)

យ៉ាន : (ដោយស្រែកយំ) លោកអើយកុំធ្វើបាបប្តីខ្ញុំ (រត់ចេញទៅ) ។

គង់ : ឆ ! អ្នកក្រអើយ ! តើខែណា ! ឆ្នាំណា ! សតវត្សណា ! ទើបបម្រះរួចពីការជិះជាន់បែបនេះ ។ តើកាលណាទើបមានយុត្តិធម៌ ?

សែហ្ម : ឈប់ ! ឈប់និយាយ(ប្រាប់នគរបាល) ចាប់វាភ្លាម ! នគរបាលចូលចាប់គង់ទៀត ។

ផានីត : បញ្ហាស្រដៀងគ្នាបានចោទពេញទំហឹង នៅក្នុងសង្គមខ្មែរសព្វថ្ងៃដែលទើបនឹងរួចពីការជិះជាន់របស់អាណានិគម គ្រាន់តែចាប់ពូហាំទៅដាក់គុក មិនមែនដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះបានច្បាស់លាស់ទេ នាទីយើងឥឡូវគ្រាន់តែស្តែងឡើងឱ្យលោកអ្នកចាប់អារម្មណ៍ លើបញ្ហាសង្គមខ្មែរខ្លះឱ្យបានច្បាស់ ផ្លូវសម្រាប់ដោះស្រាយ លោកទាំងអស់គ្នាជួយគិតចុះ នៅពេលដែលលោកអ្នកបានមកឃើញរឿងប្រឌិតលើរឿងនៃបញ្ហាខ្លះ នៅសង្គមខ្មែរយើងរួចហើយនេះ ។

(ដកស្រង់និងកែសំរួលពីរឿង ថៅកែចិត្តចោរ ឆ្នាំ ១៩៨៩ ត្រង់ឆាកទី ៤ ដល់ឆាកទី ៧)

សំណួរ

១. ចូរអ្នកធ្វើការវិភាគតួអង្គហាំ ផានីត យ៉ាន ថៅកែ សែហ្ម ។

២. តើកត្តាអ្វីខ្លះ ដែលនាំឱ្យហាំសម្រេចចិត្តបើកឡានបុកឡានថៅកែអុងប៉ាងហុងលី ? ការសម្រេចចិត្តប្រព្រឹត្តបែបនេះបានជះឥទ្ធិពលចំពោះផ្លូវច្បាប់ ផ្លូវសីលធម៌ និងផ្លូវសាសនាយ៉ាងណាខ្លះ ?

៣. តាមរយៈតួអង្គហាំ ផានីត សែហ្ម បានផ្តល់តម្លៃអប់រំយ៉ាងណាខ្លះ ?

៤. ចូរអ្នកធ្វើការបង្ហាញពីវិធីតែងនិពន្ធនៃអត្ថបទល្ខោនខាងលើនេះ ។

៥. ដោយឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈសកម្មភាពតួអង្គក្នុងរឿងនេះ ចូរអ្នកបង្ហាញពីសច្ចរស សង្គមរស តថរស វីररស កុសលរស ។

៦. តើអត្ថបទខាងលើ អ្នកនិពន្ធបានបង្ហាញពីប្រធានរឿងអ្វី លើកយកបញ្ហាអ្វីមកចោទនិងស្រាយ ហើយមានគំនិតដឹកនាំ(ឧត្តមគតិរឿង)យ៉ាងដូចម្តេច ?

facebook.com/moeys youtube.com/moeys

ការតែងនិពន្ធរឿងល្ខោន

អ្នកបានសិក្សារួចមកហើយអំពីវិធីតែងនិពន្ធអក្សរសិល្ប៍ ។ នៅពេលនេះ អ្នកនឹងត្រូវតាក់តែងរឿងល្ខោនខ្នាតខ្លី ។ ដូច្នេះ អ្នកត្រូវស្គាល់ចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនរបស់រឿងល្ខោន ។ ខ្មែរយើងមានល្ខោនច្រើនប្រភេទដូចជា ល្ខោនបាសាក់ ល្ខោនយីកេ ល្ខោនមហោរី ល្ខោននិយាយ ល្ខោនខោល ល្ខោនអាប៉េ ល្ខោនស្រមោល (ស្បែកធំ ស្បែកតូច) ។ល ។

អត្ថបទល្ខោន គឺជាអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍មួយប្រភេទដែរអ្នកនិពន្ធចងក្រងឡើងមាន ឆាក ឈុត សម្រាប់យកទៅសម្តែងជាសិល្ប:ល្ខោន ។ អត្ថបទរឿងល្ខោនស្រដៀងគ្នានឹងប្រភេទអត្ថបទរឿងផ្សេងៗទៀតដែរ ចំពោះធាតុសំខាន់ៗដូចជា ចំណោទបញ្ហា តួអង្គ កាលអាកាស និងមូលន័យ ។

ទម្រង់សំណេររបស់អត្ថបទល្ខោនខុសពីទម្រង់សំណេររបស់អត្ថបទរឿង ។ អត្ថបទល្ខោនចែកជាឈុតនិងឆាក ។ នៅខាងដើមអត្ថបទល្ខោននីមួយៗមានបញ្ជីរាយនាមតួអង្គនិងឋាន: ឬប្រភពកំណើតរបស់តួអង្គ ។

អត្ថបទល្ខោនអាចសរសេរជាពាក្យកាព្យ ឬពាក្យរាយ និងជាពំនោល ឬបទសន្ទនារវាងតួអង្គនិងតួអង្គ ។ ក្នុងអត្ថបទល្ខោននិយាយ អ្នកនិពន្ធសរសេរសេចក្តីបញ្ជាក់រូប ទឹកមុខ កាយវិការ ឬសំឡេងរបស់តួអង្គដាក់ក្នុងវង់ក្រចក ។

ក. អត្ថន័យ

ជារឿងធម្មតាដែលបង្ហាញពីការទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នារវាងតួអង្គដែលមានសមត្ថភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។ ដំណើររឿងមានលក្ខណ:តឹងតែង ធូរស្រាលប្រកបដោយជ័យជម្នះ បរាជ័យ មានស្លាប់ មានរស់ មានកម្សត់ មានកំប្លែងលាយឡំគ្នា ។ អ្នកអានមិនរំភើបពេក មិនតក់ស្លុតពេក មិនភ័យពេក មិនកើតទុក្ខពេក និងមិនសប្បាយលើសលប់ពេក ។

២. អត្ថរូប

គេតែងចែករឿងល្ខោនជាឈុត ឆាក ដោយគ្មានចំនួនកំណត់សម្រាប់យកទៅសម្តែង ។ រឿងខ្លះមានច្រើនឈុត ឆាក ឯរឿងខ្លះទៀតមានតិច អាស្រ័យទៅតាមទំហំនៃសាច់រឿងវែងឬខ្លី និងអាស្រ័យទៅលើភាពប៉ិនប្រសប់ផ្នែកប្រឌិតរបស់អ្នកនិពន្ធម្នាក់ៗ ។ ពាក្យពេចន៍ក្នុងដំណើររឿង គឺជាពាក្យសន្ទនារវាងតួអង្គច្រើនរូបដែលគេហៅថា សំវាទវិធី ។ អ្នកនិពន្ធគ្មានធ្វើការពណ៌នាពីរូបលក្ខណ:តួអង្គ សកម្មភាពតួអង្គ ឬរៀបរាប់ពីធម្មជាតិឡើយ ។ ដំណើររឿងក្តី សកម្មភាពក្តី គឺសម្តែងឡើងតាមរយ:សំវាទវិធីទាំងអស់ ។

គ. អត្ថរស

អ្នកនិពន្ធបញ្ចូលនូវគំនិត យោបល់ ទស្សនៈ ដំបូន្មានរបស់ខ្លួនទៅក្នុងសកម្មភាពនៃរឿង ។ ពាក្យពេចន៍ចរចាដើម្បីរិះគន់ ប្រដៅណែនាំ ទូន្មានអ្នកអាន អ្នកទស្សនា ។ ដូច្នេះ គេតែងល្ខោនដោយប្រត្យក្សភាព ដើម្បីបង្កើតប្រត្យក្សរស ពោលគឺគេយកកំហុសគុណវិបត្តិ អំពើឆ្គាំឆ្គងរបស់មនុស្សដែលត្រូវរិះគន់សម្រាប់ណែនាំអប់រំមកបញ្ចូលក្នុងពាក្យសម្តី សកម្មភាព កាយវិការរបស់តួអង្គយកទៅសម្តែងបង្ហាញទស្សនិជនបានឃើញនឹងភ្នែក ។ លក្ខណៈជាតម្លៃឃើញប្រត្យក្សនឹងភ្នែកនេះ ហើយដែលរឿងល្ខោនផ្តល់នូវកុសលនិងការអប់រំ ណែនាំ ទូន្មានប្រជាជន ។

លំហាត់

ចូររៀបគ្នាជាក្រុម រួចពិភាក្សាតែងរឿងល្ខោននិយាយ ល្ខោនបាសាក់ យីកេ ខ្នាតខ្លីមួយរឿង ។ ក្នុងការតាក់តែងអ្នកត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើ ៖

- ការរាយឈ្មោះតួអង្គនិងតួនាទី មុខងារនៅខាងដើមរឿង
- ការរៀបចំសាច់រឿងជាឈុត ឆាក
- ការរៀបចំសំណេរជាអត្ថបទសន្ទនារវាងតួអង្គនិងតួអង្គ
- ការបញ្ជាក់សកម្មភាព កាយវិការ ទឹកមុខ សំឡេងតួអង្គដោយសរសេរក្នុងវង់ក្រចក ។

facebook.com/moeys.gov.kh
grou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

សិលាចារឹកនិងរចនា

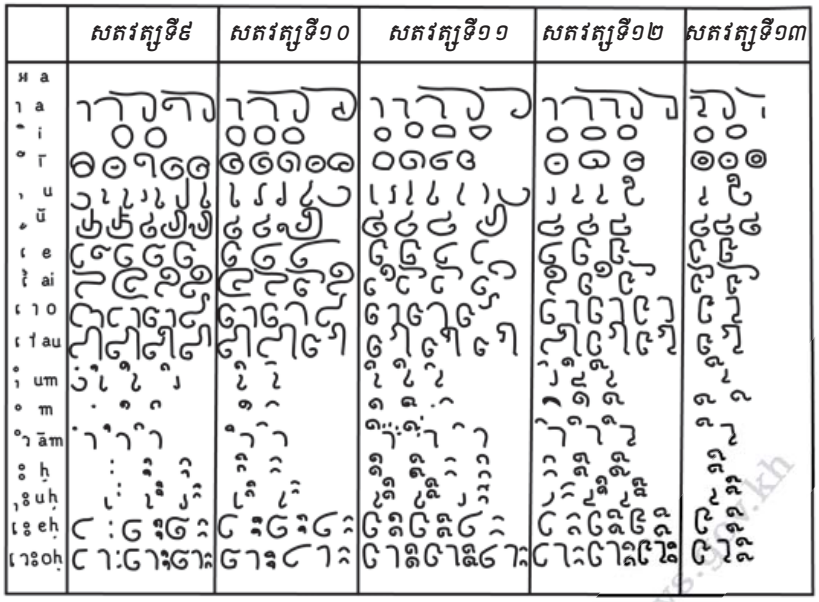

facebook.com/groups/moeys
facebook.com/moeys
moeys.gov.kh

បើគេនិយាយពីវប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរបច្ចុប្បន្ន គេគប្បីដឹងថាជាផលនៃការវិវត្តចេញពីមូលដ្ឋានគ្រឹះមន-ខ្មែរ និងឥណ្ឌាគឺពុំអាចផ្តាច់ចេញពីគ្នាបានឡើយ។ ការសំយោគនៃវប្បធម៌ខាងលើនេះ ជាហេតុនាំឱ្យវប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរសម្បូរបែប។ ប៉ុន្តែមុនពេលសំយោគនៃវប្បធម៌នេះ វាបានផ្តើមឡើងនាសម័យប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬមុននេះបន្តិចដែលវប្បធម៌ខ្មែរមានលក្ខណៈជាតិខ្លួនរួចជាស្រេចមកហើយ។ ចំពោះលក្ខណៈពិសេសនេះ ត្រូវបានបន្តដោយសហគមន៍ស្ថិតក្នុងអំបូរមន-ខ្មែរនៅឥណ្ឌូចិននិងម៉ាឡាយូ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃដែលមានរស់នៅតំបន់ខ្ពង់រាបឬតាមតំបន់ព្រៃភ្នំ ហើយពុំអាចទទួលឥទ្ធិពលពីឥណ្ឌា ចិន ឬអឺរ៉ុបនៅឡើយ។ ដូច្នេះ ពួកគេក៏មិនត្រូវបំភ្លេចបំបាត់នូវរាល់តួនាទីជាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ជនជាតិខ្មែរ ព្រមទាំងកុលសម្ព័ន្ធមនខ្មែរ ដែលកំពុងរស់នៅពាសពេញភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍នេះដែរ។ ដូចនេះ គេត្រូវស្គាល់ជនជាតិខ្មែរឱ្យបានច្បាស់លាស់ជាជនជាតិចាស់និងមានសាវតារដ៏យូរលង់ណាស់មកហើយ។ យ៉ាងនេះហើយទើបអក្សរសាស្ត្រនិងសិល្ប:ដែលចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅទៅក្នុងផ្នត់គំនិតខ្មែរ ក៏បានបង្ហាញខ្លួនតាមរយ:សិលាចារឹករាប់ពាន់ផ្ទាំង ក្បាច់សម្តែងរាប់មិនអស់ មានអត្ថន័យផ្សេងៗដែលឆ្លុះបញ្ចាំងជីវភាពខ្មែរនាសម័យដើម។ ជាមួយនឹងភាពមិនចេះរីងស្ងួតនៃមរតកវប្បធម៌ដែលបន្សល់ទុកដោយបុព្វបុរសយើងបែបនេះហើយ ទើបជនជាតិខ្មែរមានកិត្យានុភាពល្បីសុសសាយ ពាសពេញទ្វីបលោក។

សិលាចារឹក (ប្រាសាទភិមានអាកាស)

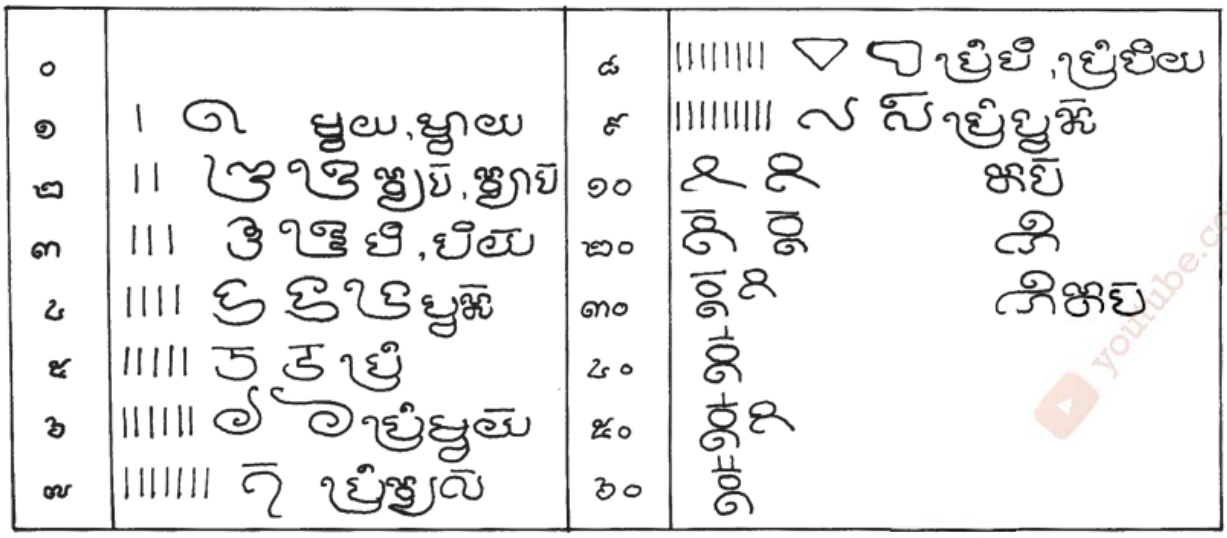

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- សករាជ (ន) : ការរាប់ថ្ងៃខែឆ្នាំ ឬការរាប់ត្រឹមតែឆ្នាំ តាមកាលកំណត់ដែលតាំងទុកពីមួយរៀងមកដោយមានបុគ្គលអស្ចារ្យណាមួយដែលពួកជនានុជនអ្នកគោរពត្រូវកត់ត្រាទុកមិនឱ្យបាត់ ។
- សច្ចាប្រណិធាន (ន) : តាំងប្រកាសពាក្យពិត ការសំបូងសង្ហេង ការប្រកាសពាក្យសម្បថ ។
- ព្រះរតន: (ន) : ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ (ព្រះរតនត្រ័យ) ។
- គម្ពែង (ន) : (ក្លាយឃ្លាតមកពីពាក្យខ្មែរ ក្នុងសម័យបុរាណព្រេងនាយថា កម្រតាង >កម្រតេង > កម្រតែង) មានន័យថាព្រះតេជព្រះគុណ លោកជាម្ចាស់ លោកអ្នកមានបុណ្យច្រើនគួរជាទីគោរព គួរធ្វើសក្ការបូជា លោកអ្នកមានស័ក្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់ ។
- អម្ចាស់ (ន) : អ្នកមានអំណាចកាន់កាប់អ្វីៗដែលជារបស់ខ្លួន ឥស្សរជន ម្ចាស់ទ្រព្យ ម្ចាស់បំណុល ម្ចាស់ផ្ទះ ។
- ពាក្យសម្បថ (ន) : ពាក្យស្បថ ការស្បថ ។
- នរក (ន) : ទីអបាយភូមិ ឬអធោលោក ដែលមានរណ្ដៅជាលំនៅនៃសត្វមានបាបនៅរងទុក្ខតាមកម្លាំងកម្មដែលខ្លួនធ្វើ ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអ្នកអានអត្ថបទសិលាចារឹកនេះ អ្នកគប្បីអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងអត្ថន័យនៅលើសិលាចារឹក ទម្រង់ព្យញ្ជនៈ ស្រៈ រចនាបថ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

គ. អត្ថបទ

អត្ថបទសិលាចារឹកដើម

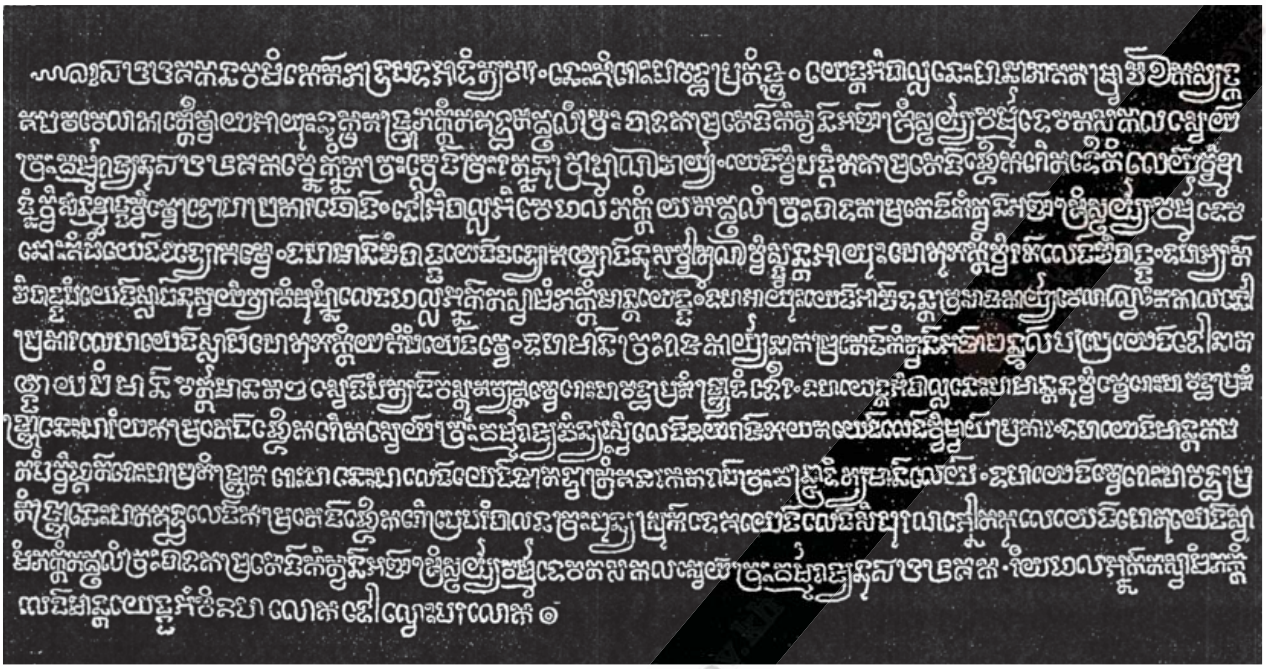

អត្ថបទពាក្យសម្បថដែលសរសេរតាមលំនាំអក្សរខ្មែរបុរាណ

៩៣៣ កកនវមី ភេត ភទ្របទ អាទិត្យវារ០នេះគឺ ព្រោះហ វទ្ធប្រតិជ្ញា០ យេង្ គ អំបាល្ នេះហនា ភាគ តម្រាច ឯក (ទោ ករតីណ ចត្ថារ) ស្យង្ គបថ ដេលា ការ្ត ថ្ងាយ អាយុ នុកតជ្ជ ភ្ជ្ជ ១ យេង តគុទ្ធ ត ធ្ជ ១ ១ ១

ស្វាមីភក្ដិ ត ធូលី ជ្រះ បាទ កម្រតេង កំតូន អញ ត្រីសូយ៉ាវម្ម៉ីទេវ ត សកល ស្ងួយ ជ្រះធម្ម៉ីរាជ្យ នុ ៩២៤ គក ០ ១ យ ផល អ្ងក្ត ស្វាមីភក្ដិ លេង មាន្ត យេង្ង អ៌ាវ ឦ្ជាហ្ជាលោក ទៅលោ្ងះហ្ជាបរលោក០

អត្ថបទពាក្យសម្ជថសរសេរតាមលំនាំអក្សរខ្មែរបច្ចុប្ជន្ន :

មហាសករាជ ៩៣៣ ប្រាំបួនកើត ខែភទ្របទ ថ្ងៃអាទិត្យ។ នេះគឺពាក្យសច្ចាប្រណិធានរបស់ទូលព្រះបង្គំទាំងអស់គ្ន។ (ទូលបង្គំ) យើង (ខ្ញុំ) ទាំងអស់គ្ន្ជាតំរួតរបស់ភាគ(តំបន់) ថ្ន្ជាក់(ឯក ទោ ត្រី ចត្ជា) នៅពេលស្ជ្ជ(ទូលបង្គំ) យើង(ខ្ញុំ) សូមសច្ចាកាត់ដៃថ្ជាយអាយុនិងថ្ជាយនូវកត្ដញ្ជ្ញូភក្ដ្ដីភាពដ៏បរិសុទ្ធផ្ជ្ជ្ជ

ព្រះរាជទាន(ប្រើ) ឱ្យ (ទូលបង្គំ) យើង (ខ្ញុំ) បានថែទាំនូវការស្ថាបនាជាកុសលរបស់ស្រុកទេស យើងនិងផ្តល់នូវភាពស្ថិតស្ថេរសម្បូណ៌រុងរឿងនៃវង្សត្រកូលរបស់ (ទូលបង្គំ) យើង (ខ្ញុំ) ដោយហេតុថា (ទូលបង្គំ) យើង (ខ្ញុំ) មានកតញ្ញូភក្តីភាពចំពោះល្អងធូលីព្រះបាទ(គម្ពែងផ្ទៃក្រោម) សម្តេចព្រះសួយ្យ៉ាវម្ម៉ិទេវ: ដែលព្រះអង្គបានសោយរាជ្យជាសកលនៅឆ្នាំ ៩២៤ នៃមហាសករាជ។ សូមឱ្យផល(រង្វាន់) នៃអ្នកមានស្វាមីភក្តិចំពោះព្រះរាជា ជាអម្ចាស់របស់ខ្លួនកើតមានដល់(ទូលបង្គំ) យើង(ខ្ញុំ) ចាប់ពីលោកនេះ រហូតដល់បរលោក។

(ដកស្រង់ចេញពីទស្សនាវដ្ដី កម្ពុជសុរិយា ឆ្នាំទី ៤៩ លេខ ១ ឆ្នាំ ១៩៩៤)

សំណួរ

១. តើអត្ថបទពាក្យសម្បថនេះ បានតាក់ឡើងនៅពេលណា ? មានបុគ្គលណាជាអធិបតី ? ហើយអ្នកណាជាអ្នកស្បថ ?

២. ចូរបង្ហាញពីប្រធានបទនៃអត្ថបទដកស្រង់ មូលន័យ គំនិតអប់រំ។

៣. តើខ្លឹមសារនៃអត្ថបទនេះ អាចចែកចេញជាប៉ុន្មានផ្នែក ? មានអ្វីខ្លះ ?

៤. រកគំនិតអប់រំតាមរយៈអត្ថបទនេះ។

៥. ចូរអ្នកសាកល្បងអានសិលាចារឹក ដែលសរសេរតាមលំនាំខ្មែរបុរាណនិងប្រែជាភាសាខ្មែរទំនើបខាងលើនេះ។

ក. បង្ហាញពីលក្ខណៈជាតិ ដោយរកអំណះអំណាងជាពាក្យទំនឹមទំនៀម ចំនួនពីរបីឃ្លាដែលមានអត្ថន័យទាក់ទងនឹងខ្លឹមសារនៃអត្ថបទសិលាចារឹកនេះ។

ខ. បកស្រាយពីអត្ថន័យនៃមហាសករាជ។ ក្រៅពីមហាសករាជ តើជាតិខ្មែរធ្លាប់ប្រើសករាជអ្វីទៀត ? ចូរពន្យល់។

គ. បង្ហាញពីសំណេរភាសាខ្មែរសម័យទំនើបនិងពន្យល់ពាក្យដែលមានក្នុងអត្ថបទដើម : ព្រះ ព្រាហ្មណាចារ្យ ចំបាង អំបាល។

ឃ. ពាក្យ "នេះហ" ត្រូវនឹងសំណេរភាសាខ្មែរទំនើបយ៉ាងដូចម្តេច ? បើគិតតាមសូរវិទ្យាអន្តរជាតិ (API) វិញ តើព្យញ្ជនៈខ្យល់ "ហ" ត្រូវនឹងព្យញ្ជនៈខ្យល់ស្ទះ ព្យញ្ជនៈខ្យល់ច្រមុះ ឬព្យញ្ជនៈខ្យល់បង្ហូរ ? ហើយ "នេះហ"ស្ថិតក្នុងទម្រង់ណាមួយ (ពស ពពស ពសព ឬពពសព) ? បើតាមអ្នកធ្លាប់សិក្សាកន្លងមក តើមានពាក្យ ១ព្យាង្គណាខ្លះទៀត ដែលមានសូរចុងព្យាង្គដោយខ្យល់ "ហ"នេះ ? ចូររកឧទាហរណ៍ឱ្យបានប្រាំពាក្យ (ពាក្យ ១ព្យាង្គ)។

រចាំបុរាណខ្មែរ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- វប្បធម៌ (ន) : ការផ្សាំបណ្តុះចំណេះវិជ្ជានិងប្រាជ្ញាស្មារតីឱ្យបានលូតលាស់ចម្រើនដោយវិទ្យាសាស្ត្រ ឬដោយសិល្ប:ផ្សេងៗជាដើម ។
- អរិយធម៌ (ន) : ធម៌ដែលនាំឱ្យកើតសេចក្តីសុខចម្រើនខ្ពង់ខ្ពស់ ។
- ប្រារព្ធ (កិ) : តាំងផ្តើម ផ្តួចផ្តើម ផ្គងជាមុន ប្រុងប្រៀប ។
- មហោស្រព (ន) : ការលេងល្បែង ការរីករាយសប្បាយខ្លាំងដោយល្បែងរបាំ ការបញ្ចេញរបស់ស្លែកៗដាក់តាំងជារបៀបយ៉ាងធំឱ្យមហាជនមើល ។
- ប្រជាប្រិយភាព (គុ) : ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់ប្រជា ដែលគួរឱ្យប្រជារាស្ត្រស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ដែលសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ។
- ឧប្បត្តិក (ន) : ការកើត ការចាប់កំណើត ការចាប់ជាតិ ។
- មកុដ (ន) : គ្រឿងប្រដាប់ធ្វើដោយមាសសុទ្ធ មានរាងក្រឡូម មានកំពូលរំលេចដោយក្បាច់រចនាដ៏វិចិត្រដាំតួងសម្រាប់ក្សត្រិយ៍ទ្រង់រាជ្យទ្រង់ពាក់ព្រះសិរមាប់បញ្ជូលក្នុងរាជកកុធភណ្ឌ ។
- ក្សត្រីយានី (ន) : ស្ត្រីដែលមានពូជពង្សដ៏ប្រសើរ ស្តេចស្រីដែលមានពូជពង្សដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

១. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

អត្ថបទនេះអ្នកនឹងបានស្គាល់ពីរបាំអប្សរា គ្រឿងអលង្ការក្នុងសម្តែងនិងលក្ខណៈជាតិនៅក្នុងរបាំអប្សរា ។

គ. អត្ថបទ

បុព្វបុរសខ្មែរ បានបង្កើតរបាំបុរាណមានភាពល្អឥតខ្ចោះ មានឈ្មោះល្បីល្បាញលើសាកអន្តរជាតិ ។ គេប្រៀបប្រដូចថា ជាទេវតាបង្កើត ។ អ្នកប្រាជ្ញផ្នែកខាងសិល្បៈបានចាត់ជាបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌អរូបីសម្បត្តិរបស់មនុស្សជាតិនៅថ្ងៃទី៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៣ ។

របាំបុរាណនេះជាសិល្បៈសម្រេចឥតកែប្រែឡើយ គឺជាសិល្បៈពិសិដ្ឋ ។ ការតាក់តែងកាយច្រើនបង្ហាញពីភាពខ្ពង់ខ្ពស់ ដែលប្រកបទៅដោយសម្លៀកបំពាក់ភ្លឺចិញ្ចាចចិញ្ចែង មានរស្មីដូចព្រះអាទិត្យ ឬព្រះចន្ទសម្រាប់ពពួកទេវតា ឬពពួកអ្នកស្ថានសួគ៌ ។ ម្យ៉ាងទៀតសិល្បៈនេះមានលក្ខណៈហួសពីសោភណវិទ្យា បានផ្តល់ឱ្យទស្សនិកជនរំភើបអណ្តែតត្រសែតទៅរកពិភពនៃក្តីស្ងប់និងត្រជាក់ពេញចិត្ត ។ អ្នកប្រាជ្ញខាងសិល្បៈក៏បានទទួលស្គាល់ទៀតថា ជាសិល្បៈពិសេសខាងកាយវិការ ដែលមានលក្ខណៈប្លែក តែជាសកល ។ ទោះបីជាមានកាយវិការខ្លះ មានការលំបាកយល់ ចំពោះជនសាមញ្ញតែក៏បានផ្តល់ឱ្យគេជក់អារម្មណ៍ពីសម្ផស្សនៃរូបារម្មណ៍ដែរ ។ ក្បាច់ទន់ភ្លន់អែនអន បានបញ្ជាចក្ខុអ្នកទស្សនាឱ្យកើតនូវក្តីស្រមៃ ឬកំពុងស្ថិតក្នុងពិភពសួគ៌ា ហើយផ្តិតយកនូវរូបភាពមួយចំនួន ដែលបង្កឱ្យគេកើតក្តីសុខដុម ។ ឯការរៀបចំឆាកច្រើនមានលក្ខណៈជានិមិត្តរូបដូចជា ការលំអដោយមានជាក់ដើមឈើបញ្ឈរ តែប្រើពណ៌ទឹកមាស ឬទឹកប្រាក់ដែលគេហៅថា ដើមមាសដើមប្រាក់ ហើយបើមានស្លឹកផ្លែផ្កានោះ ក៏ជាមាសឬប្រាក់ដែរ ។ ចំពោះតួសម្តែងត្រូវសម្តែងក្នុងលក្ខណៈជាសត្វក៏ដោយ ក៏សត្វនោះច្រើនស្ថិតក្នុងលក្ខណៈខ្ពង់ខ្ពស់ទៀតដែរ ។

របាំបុរាណខ្មែរ គឺជាសិល្បៈគំនិតដែលប្រើនិមិត្តរូបនិយម ។ ការបង្កើតក្បាច់គឺចេញពីមូលដ្ឋានជីវិតនិងធម្មជាតិ ។ ក្បាច់ទាំងនេះយើងមើលទៅឃើញថា មានលក្ខណៈយឺត ហើយហាក់ដូចជាទន់ជ្រាយ តែធាតុពិតគឺទន់ភ្លន់ ។ គ្រប់សរសៃទាំងអស់ សុទ្ធតែផ្ទុកទៅដោយការប្រឹង គឺអ្នករាំសុទ្ធតែបានប្រើកម្លាំងគ្រប់ដងម្ជើម ។

របាំព្រះរាជទ្រព្យមានច្រើនប្រភេទ ហើយក្នុងចំណោមរបាំទាំងនោះមានរបាំមួយ ដែលមានឈ្មោះល្បីល្បាញនិងបានលើកតម្កើងកិត្តិយសវប្បធម៌ប្រទេសជាតិ ធ្វើឱ្យពិភពលោកស្គាល់ខ្មែរជាងគេនោះ គឺរបាំអប្សរា ។ សព្វថ្ងៃ គេនិយមសម្តែងរបាំអប្សរានៅពេលប្រារព្ធពិធីបុណ្យជាតិ បុណ្យសាសនា មហោស្រព សិល្បៈធំៗ និងពិធីទទួលស្វាគមន៍ភ្ញៀវជាតិនិងអន្តរជាតិផ្សេងៗ ។ របាំអប្សរានៅរក្សាប្រជាប្រិយភាពរបស់ខ្លួន តាំងពីសម័យបុរាណកាលរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នកាលនេះ ។

របាំនេះបានទទួលការកោតសរសើរស្ងប់ស្ងែង ល្បីរន្ទឹ្ធាសពេញពិភពលោក។ របាំអប្សរា បានបង្កើតជាផ្លូវការតាំងពីឆ្នាំ១៩៦១ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះមហាក្សត្រយានី **ស៊ីសុវត្ថិកុសមៈនារីរ័ត្ន** ហើយតួឯកអប្សរាទី១ គឺម្ចាស់ក្សត្រីនរោត្តម បុប្ផាទេវី។ របាំអប្សរាបានឧប្បត្តិកឡើងក្នុងឱកាសដែលព្រះមហាក្សត្រីយានីយាងមកធ្វើទស្សនកិច្ច នៅសាលាបឋមសិក្សា សុធារស។ នាយិកាដែលបានរៀបចំពិធីសិល្ប:កុមារ បានកាត់ក្រដាសធ្វើជាមកុដពាក់ដូចគ្នានឹងមកុដអប្សរាឆ្លាក់ជាប់នឹងជញ្ជាំងប្រាសាទអង្គរវត្តបេះបិទ។ រឿងនេះញ្ជាំងឱ្យព្រះមហាក្សត្រិយានីផ្ទួចផ្ដើមគំនិត បង្កើតរបាំនេះឡើង ហើយបានប្រសិទ្ធនាមថា "របាំអប្សរា"។ ចំណែកឯពាក្យថា របាំអប្សរានេះ ជាពាក្យផ្សំខ្មែរនិងសំស្ក្រឹត មានន័យថារបាំទេវ: របាំទេពអប្សរ ឬរបាំទេវតា។ បើនិយាយពីគ្រឿងតុបតែងកាយ មកុដអប្សរានិងក្បាច់រាំជាដើម សុទ្ធតែបានចម្លងតាមគំរូអប្សរានៅតាមជញ្ជាំងប្រាសាទអង្គរវត្តទាំងអស់។ មានន័យថា វាមានតម្លៃនិងរក្សាចរិតជាលក្ខណ:ខ្មែរសុទ្ធសាធ។ តាមការសង្កេត មកុដអប្សរាដែលមានតាមជញ្ជាំងអង្គរវត្ត ត្រូវមានកំពូលប្រាំពីរ។ កំពូលនីមួយៗ មានរចនាក្បាច់ផ្ទាំងអំពៅ មានសមាមាត្រសមឥតខ្ចោះនឹងសក់វែងប្រះស្មា។ នៅអមត្រចៀក គេរចនាសក់ក្រងម្ជាងបីសរសៃ។ ឯត្រចៀកពាក់រំយោលធ្លាក់ដល់ស្មា។ កមានពាក់សុរង ព្រមទាំងរំលេចដោយរំយោលក្បាច់រចនាតាមម្ជុតផ្សេងៗ។

ចំណែកដើមដៃទាំងសងខាងមានពាក់ស្ពឹដៃ ហើយកដៃពាក់កង នៅលើទ្រូងឃើញមានសង្វារខ្ទងពីលើអាវនិងស្ពឹចង្កេះរឹតយ៉ាងតឹង ដែលមានរំយោលភ្ជាប់ទៅនឹងសំពត់ផង។ ភាគច្រើនជើងសំពត់មានរចនាជារាងកន្ទុយត្រី។ ក្រៅពីនេះសំពត់មួយផ្ទាំងទៀត ឃើញមានសៀតត្រង់ចង្កេះខាងស្ដាំទម្លាក់ជាយចុះមកក្រោម។ នៅលើជើងមានពាក់កងនិងកងទ្រដល់ដី។ ចំណែកឯជាយសំពត់នៅត្រង់ខាងចង្កេះខាងឆ្វេង រចនាជាផ្ទត់អង្ការញ្ជ្ជ្ជ

លើគិតពីធាតុដើមនៃរបាំអប្សរាក៏សមស្របនឹងអត្ថន័យថា របាំទេពអប្សរ ឬទេវតាដែលគ្មានកង្ខល់នឹងជីវិតឡើយ ។ ការសម្តែងរបាំអប្សរាបានក្លាយជាប្រពៃណីជាតិ ។ ជាពិសេសរបាំនេះធ្លាប់ទៅបង្ហាញខ្លួននៅលើផ្ទៃអន្តរជាតិជាច្រើនដូចជា ប្រទេសបារាំង សហរដ្ឋអាមេរិក ជប៉ុន អ៊ីតាលី ជាណីម៉ាក ។ល ។ ថ្ងៃត្បិតតែរបាំអប្សរាពុំបានលើកយកមកសម្តែងជាប្រចាំ ហើយញ៉ីកញ្ជាប់ដូចតន្ត្រីសម័យក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែរបាំនេះមានលក្ខណៈនិងចរិតជាតិ ពិសេសជ្រាលជ្រៅខុសពីតន្ត្រីសម័យ ។ របាំអប្សរាមានតម្លៃបង្កប់ក្នុងអារម្មណ៍ជនជាតិខ្មែរគ្រប់រូប ។ វាតំណាងឱ្យដួងព្រលឹងជាតិខ្មែរពិតៗ ដែលបានទទួលការនិយមគាំទ្រនិងកោតសរសើរដល់ទឹកដៃសិល្ប:របាំអប្សរានេះថា សិល្បករបាំអប្សរាពិតជាទន់ភ្លន់សក្តិសមនឹងឫកពាសុភាពរាបសា ផ្ទៃថ្នូរជាសុភាពស្ត្រីខ្មែរពិតៗ ។

សព្វថ្ងៃប្រទេសយើងបានបង្កើតមហាវិទ្យាល័យនាដសាស្ត្ររបាំបុរាណ ។ នៅទីនោះគេបានហាត់របាំជួនពរ របាំទេពប្រណម្យ របាំមនោរម្យ របាំផ្ទិត ។ល ។ ឯនៅតាមសាលាបឋមសិក្សាមួយចំនួនក៏មានគ្រូសិល្ប:សម្រាប់បង្ហាញរបាំបុរាណដល់កុមារៗទៀតផងដែរ ។ នេះបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា សិល្ប:របាំបុរាណ ពិសេសរបាំអប្សរាមានតម្លៃជាតិខ្ពស់ ព្រោះវាបានរក្សានិងបង្ហាញចរិតលក្ខណៈរបស់ជាតិ ជាតំណាងព្រលឹងជាតិខ្មែរជាច្រើនតំណមកហើយ ។

(ដកស្រង់និងកែសម្រួលពីសៀវភៅ មគ្គុទ្ទេសក៍នគរ និង"ឧបនិស្សៃ្ជ"ខ្មែរ"របស់ អ្នកស្រីកែវ ណារ៉ុ ២០០៧ ទំព័រ ៣-៤)

សំណួរ

១. តើរបាំអប្សរា ជារបាំអ្វី ? គេសម្តែងរបាំនេះនៅពេលណា ?

២. តើរបាំនេះមានកំណើតតាំងពីពេលណា ? តើអ្នកណាជាអ្នកបង្កើតរបាំនេះមុនគេ ? ហើយការបង្កើតរបាំនេះ ប្រព្រឹត្តទៅតាមវិធីណា ?

៣. ចូរអ្នកបង្ហាញពីទម្រង់និងអត្ថន័យនៃការសម្តែងរបាំអប្សរា ដោយផ្អែកលើអត្ថបទនេះ ។

៤. ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងខ្លឹមសារនៃអត្ថបទ ចូរអ្នកធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងពីលក្ខណៈជាតិសំខាន់ៗដែលមាននៅក្នុងរបាំអប្សរា ។

៥. ចូរអ្នកប្រៀបធៀបរបាំអប្សរានិងរបាំប្រជាប្រិយណាមួយ ដែលអ្នកធ្លាប់ស្គាល់ ។ តើរបាំទាំងពីរប្រភេទនេះ មានលក្ខណៈពិសេសក្នុងវប្បធម៌ជាតិយ៉ាងណាខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។

៦. ចូរអ្នកធ្វើការវិភាគល្អនេះ "ថ្ងៃត្បិតតែរបាំអប្សរា មានចលនាសម្តែងមួយៗ បែបយឺតៗ... ប៉ុន្តែលក្ខណៈនេះ បញ្ជាក់ច្បាស់នូវស្ថានភាពសម្បូណ៌សប្បាយនាសម័យកាលនោះ" ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

របាំព្រះរាជទ្រព្យ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- សក្ការ: (ន) : ការធ្វើគោរព សេចក្ដីគោរព ការធ្វើបដិសណ្ឋារៈដោយគោរព ។
- នាដកា (ន) : បុរសរាំរបាំ ។
- ឧទ្ទិស (ន) : សំដៅទៅរក សំដៅចំពោះ ឆ្ពោះត្រង់ តម្រង់ទៅរក ។
- អាទិទេព (ន) : ទេព្តាខាងដើម ទេព្តាមុនបង្អស់ ។
- និរសាសន្តិភាព (ន) : អ្នកនាំពាក្យឬសកម្មភាពដែលបង្ហាញនូវសន្តិភាព ។
- សន្តិភាវការិនី (ន) : តួអង្គនៃការសម្ដែងដែលតំណាងនូវសន្តិភាព ។
- ងោះ (ន) : តួអង្គតំណាងមនុស្សដែលមានរូបមិនល្អ ។
- ង្វែល (កិ) : ហើរក្រវែលបណ្ដើរ គន់មើលបណ្ដើរ ហើរហាក់ផ្ទៀងផ្ទង ។
- និមិត្តរូប (ន) : តំណាង ។

១. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

តាមរយៈអត្ថបទនេះ អ្នកនឹងបានស្គាល់របាំព្រះរាជទ្រព្យ ស្វែងយល់ពីនិមិត្តរូបសំខាន់ៗ តាមកាយវិការសម្ដែង និងចំណុចពិសេសចំពោះលក្ខណៈជាតិដែលមាននៅក្នុងរបាំនេះទៀតផង ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ នឹងមើលឃើញពីតម្លៃវប្ប្ធម៌ជាតិថែមទៀតផង ។

គ. អត្ថបទ

របាំព្រះរាជទ្រព្យ ជារបាំក្បាច់បុរាណខ្មែរ និងជាទម្រង់សិល្ប:សក្ការ: (សិល្ប:ទេវ:)មួយដែលមានវ័យចំណាស់ ដ៏យូរលង់ណាស់មកហើយនៅក្នុងចំណោមទម្រង់សិល្ប:សក្ការ: ហើយក៏ជាទម្រង់សិល្ប:ដែលមានតម្លៃពិតខាងស្នារតីនិងខាងបច្ចេកទេសកម្រិតខ្ពស់ក្នុងចំណោមទម្រង់សិល្ប:ទស្សនីយភាពនៅកម្ពុជា ។ កាលដើមឡើយ នាសម័យមហានគរ នាដការ នាដការិនី ប្រចាំប្រាសាទមានតួនាទីសម្រាប់រាំឧទ្ទិសដល់អាទិទេពឬរាំថ្វាយទេវ:រាជា គឺជានិរសាសន្តិភាពពីស្ថានមនុស្សលោក ទៅស្ថានទេវតា និងជាសិល្បការិនីសន្តិភាព ឬជាសន្តិភាវការិនីខាងផ្លូវដួងចិត្ត គំនិត ដែលធ្លាប់បានរាំផ្សព្វផ្សាយសីលធម៌ និងគុណធម៌ ដើម្បីសេចក្តីសុខ សន្តិភាពខ្មែររាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយ ។

ចំពោះការរៀបរាប់ការសម្តែងនៃរបាំខាងលើនេះ តួអង្គមានបួនក្រុមហើយដោយផ្អែកតាមលក្ខណ:រូបសម្ព្ធត្តិពីកំណើត គេអាចចែកតួសម្តែងជាបួនក្រុមដែរ មានក្រុមនាងតំណាងឱ្យស្ត្រីភេទ ក្រុមនាយរោងតំណាងឱ្យបុរស ។ ក្រុមយក្សតំណាងឱ្យពពួកយក្សពួកដោះ ជាមនុស្សដែលមានរូបមិនល្អ ។ ក្រុមស្វាពីដើមឡើយច្រើនពួកកុមារីរាំ តែក្រោយមកជ្រើសរើសកុមារារាំវិញ ព្រោះអាចរាំបានស្ថិតស្ថេរជារៀងរហូត ។ ចំណែកកាយវិការនៃការសម្តែងរបស់តួអង្គបួននេះវិញ បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា តួអង្គបួននេះមានក្បាច់រាំស្លែកៗគ្នា ប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រើម្រាមដៃនិងម្រាមចង្អុលដៃ ហើយម្រាមដៃនិងម្រាមចង្អុលដៃ ជីបជាប់គ្នា ដែលតំណាងឱ្យត្រួយផ្កាឬផ្កាក្រពុំ ។ ពេលយកក្បាច់នេះមកដាក់ចុងដង្ហើមមានន័យថា "ខ្ទុំ" ។ ដើម្បីឱ្យបានន័យថា "ខ្ទុំ"គេត្រូវប្រើកម្លាំងនិងដង្ហើមចង្វាក់ (Rythme) ៥ ។ ដំបូងត្រូវលើកដៃ ហើយលាបាតដៃ រួចផ្ងារជីប រួចបានលើកយកមកដាក់លើទ្រូងចុងដង្ហើម ... ។ ខ្ទុំនេះ គឺប្រៀបដូចផ្កា ។ ធម្មតាភាគច្រើននៃផ្កា គឺល្អទាំងរូប ល្អទាំងក្លិន ។ ដូច្នេះខ្លួនខ្ទុំដែលប្រដូចទៅនឹងផ្កា ព្រោះយល់ថាខ្លួនឯងល្អ គឺល្អទាំងរូប ល្អទាំងឈ្មោះ ល្អទាំងចិត្ត គឺជាលំអនៃគ្រួសារនិងសង្គមដែលហាក់ដូចជាផ្កាសម្រាប់ធម្មជាតិ ហើយនឹងរោយទៅវិញនៅថ្ងៃណាមួយមិនខាន ។ កាយវិការចង្អុលឬការដុះពន្លក សម្រាប់បង្ហាញប្រាប់ពីន័យដែលត្រូវអធិប្បាយ ។ បើគេនិយាយពីអ្វីៗដែលស្ថិតនៅជិត គេចង្អុលទៅខាងមុខបន្តិច ។ តែបើចង់និយាយពីអ្វីដែលនៅឆ្ងាយគេត្រូវលើកដៃចង្អុលទៅមុខបន្តិចទៀត ។ ឯចំពោះអ្នកដែលតូចជាង ដូចជាប្អូនកូនចៅជាដើម គេយកក្បាច់នេះចង្អុលទៅខាងចំហៀងខ្លួន ។ ចំពោះអ្នកដែលធំជាង មានមាតាបិតាជាដើមគេលើកក្បាច់នេះស្ទួយខ្ពស់ទៅលើ ។ រីងកាយវិការពត់កដៃដោយប្រើម្រាមដៃ ៤ ង មានសភាពដូចស្លឹក គេបានយកស្លឹកមកបាំងថ្ពាល់នៅ

ពេលអៀនខ្មាស តែបើយកស្លឹកមកបាំងនៅខាងលើភ្នែក មានន័យថាយំ។ មនុស្សដែលយំ មិនចង់ឱ្យអ្នកដទៃមើលឃើញទេ ព្រោះការយំឬមានទុក្ខ មុខមិនដែលល្អឡើយ។ ជាមួយនឹងម្រាមចង្អុលឬម្រាមកណ្តាល ម្រាមចង្អុល ឬម្រាមកណ្តាលប្រឹង ងស្មើត ឯម្រាមបីទៀតខ្ទិនគួបគ្នាគឺការបែកមែកសម្រាប់ប្រើក្នុងន័យផ្សេងៗ ដូចជាប្រើសម្រាប់សម្គាល់ថាស្នែងសត្វជាដើម។ ម្រាមដៃទាំងប្រាំជីប គឺជាផ្កា ព្រោះវាមានលក្ខណៈដូចជាផ្កាមែន។ ម្រាមដៃបួនក្តាប់ ដោយឱ្យម្រាមមេប្រឹងនោះ គឺជាផ្លែឈើក្តីប សម្រាប់ប្រើកាន់ដំបងឬដាវលំពែងក្នុងពេលប្រយុទ្ធ។ ម្រាមកណ្តាល និងម្រាមមេខ្ទិនគួបគ្នា គឺជាផ្លែ ចាស់បន្តិចទៀតនឹងត្រូវទុំជ្រុះ។ បន្ទាប់មកគេផ្ទាត់លាឃ្លាតចាកពីគ្នានោះ គឺជាផ្លែទុំជ្រុះ។ គេច្រើនប្រើក្បាច់នេះនៅពេលរាំជិតបញ្ចប់របាំ ដូចជារបាំទេពមនោរម្យ។ មានន័យថាលាគ្នាមុននឹងហោះទៅកាន់ឋានសួគ៌។ ពេលហោះអ្នករបាំរាំវ៉ែលចុះវ៉ែលឡើង លើកដៃពត់កោងទៅលើនិងម្ខាងទៀត ងកោងត្រង់ក្ងយដៃ ដែលជាការប្រឹងហាត់ពត់ខ្លាំងណាស់ទើបមានលក្ខណៈល្អបណ្តាច់។ ចំពោះការខឹង ការស្អប់ ការស្រឡាញ់ ប្រព្រឹត្តទៅដោយលើកដៃចង្អុលឱ្យខ្លាំងឬបានបន្ថែមជើងទន្ទ្រាំទៀតនោះ គឺជាសញ្ញានៃសេចក្តីស្រឡាញ់។ ការយំប្រព្រឹត្តទៅចំពោះតួនាងដែលជាស្ត្រីភេទ តួនាងដែលជាស្ត្រីភេទមានភាពទន់ភ្លន់នោះ គេយកដៃបាំងលើភ្នែក ដោយមិនលើកបើកភ្លៀកឡើយ។ តួនាយរោងគឺជាបុរសភេទត្រូវមានភាពសង្ហាស្ងាហាប់ ទោះបីជាគេយំក៏ដោយក៏ត្រូវរក្សាលក្ខណៈរឹងប៉ឹងដែរ គឺគេយកដៃបាំងមុខ ដោយកន្ទ្រែកម្រាមមេដៃនិងចង្អុលឱ្យទាល់តែតឹងរួចបើកភ្លៀកចេញបន្តិច។ តួស្ងាយំ គេមិនប្រើបាតដៃ ឬសន្ទ្រីកបាំងមុខទេ គឺគេយកម្រាមមេដៃនិងម្រាមចង្អុលដៃជីបជាប់គ្នា រួចកាច់កដៃក្ងិចចុះក្រោមដោយដាក់បាំងមុខដែរ។ តួយក្សយំ គេនៅតែតំណាងឱ្យលក្ខណៈកាចខ្លាំងដដែល គឺគេឈរកន្ទ្រែកជើងដោយខ្ទិនក្បាលបន្តិចរួចក្តាប់ដៃហើយយកកំភួនដៃបាំងមុខដែរ។ ចំពោះការរៀបចំឆាកច្រើនមានលក្ខណៈជានិមិត្តរូបដូចជាការលំអដោយមានដាក់ដើមឈើបញ្ឈរគេតែងប្រើពណ៌ទឹកមាសឬប្រាក់ដែលគេហៅថា ដើមមាសដើមប្រាក់។ ចំពោះផ្លែផ្កានៃដើមឈើនោះក៏ជាមាសឬប្រាក់ដែរ។ ចំពោះឧបករណ៍ភ្លេងវិញ ជាឧបករណ៍ភ្លេងពិណពាទ្យដែលមាន រនាតឯក រនាតធុង រនាតដែកដែលបច្ចុប្បន្នមិនសូវឃើញគេប្រើទេ។ ក្រៅពីនេះនៅមានរនាតថោង បច្ចុប្បន្នក៏មិនសូវប្រើដែរមាន គងធំ ឬគងវង់ធំ គងតូចឬគងវង់តូច សំភោរ ស្គរធំមួយគូ ឈិង និងក្រាប់។ របាំបុរាណមានលក្ខណៈល្អពិសេសមួយទៀត គឺនៅត្រង់ប្រើដងខ្លួនឱ្យស្ថិតក្នុងលំនឹង (Equilibre) គឺមិនផ្ទៀងមិនភ្ជួកឬកាច់ចង្កេះ ក្រវិកក្រវក់ចុះឡើងឡើយ។ គេតែងរំកិលខ្លួនដូចអណ្តែតលើអាកាស ហើយត្រូវហាត់ចេះទប់ខ្លួនឱ្យ

មានលំនឹងកុំឱ្យរង្គើ ។ ដងខ្លួននោះត្រូវទន់ភ្លន់អែនអនដូចពស់វារ ។ បញ្ហានេះក៏ជាលក្ខណៈពិសេសដែលជនសាមញ្ញពិបាកធ្វើបានឡើយ ។ ក្រុមស្វាពីដើមឡើយច្រើនពួកកុមារីរាំ តែមកដល់រាជ្យព្រះករុណានរោត្តមសីហនុ (១៩៤០-៤១) សម្តេចព្រះមាតារបស់ព្រះអង្គគឺក្រោយមកលោកជា សម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានីស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្សកុសមៈនារីរ័ត្នសិរីវឌ្ឍនា លោកគ្រប់គ្រងវិញ ព្រះអង្គបានជ្រើសរើសកុមារារាំវិញ ព្រោះអាចរាំបានស្ថិតស្ថេរជារៀងរហូត ។

(ដកស្រង់និងកែសម្រួលចេញពី "ឧបនិស្សៃយខ្មែរ" កែវ ណារ៉ុ ២០០៧និង http//km.wikipedia.org/wiki)

សំណួរ

១. តើរបាំព្រះរាជទ្រព្យ គេអាចចែកតួអង្គសម្តែងជាប៉ុន្មានក្រុម ? ចូររៀបរាប់លក្ខណៈសម្តែងនៃក្រុមនីមួយៗ ។

២. តើអ្វីទៅដែលហៅថានិមិត្តរូប ? តើនិមិត្តរូបសំខាន់ៗ តាមរយៈកាយវិការ ការសម្តែងនៃតួអង្គក្នុងរបាំព្រះរាជទ្រព្យនេះ មានចំណុចពិសេសចំពោះលក្ខណៈជាតិយ៉ាងណាខ្លះ ?

៣. បើនិយាយពីទម្រង់សិល្បៈខ្មែរ តើរបាំនេះស្ថិតក្នុងទម្រង់ទីប៉ុន្មាន ? ហេតុដូចម្តេចបានជាអ្នកយល់បែបនេះ ? ចូរអ្នកបកស្រាយ ដោយបញ្ជាក់ឧទាហរណ៍តាមការស្រាវជ្រាវរបស់អ្នក ។

៤. ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងខ្លឹមសារនៃអត្ថបទខាងលើនេះ ចូរអ្នកធ្វើការប្រៀបធៀបរបាំព្រះរាជទ្រព្យ និងរបាំអប្សរា ។

៥. ចូរអ្នកធ្វើការបកស្រាយ ពីអត្ថន័យនៃការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ភ្លេងខ្មែរ ក្នុងវប្បធម៌ខ្មែរដែលមានឧបករណ៍ : គងវង់ធំ សំភោរ ស្គរធំ ស្គរជ្វា ស្រឡៃ ឈឹង ក្រាប់ ។

៦. តាមរយៈកាយវិការសម្តែង "ខ្ទុំ" និមិត្តរូប "ក្ងិន" ប្រដូចទៅនឹង "ផ្កា" ក្នុងធម្មជាតិ ។ តើនិមិត្តរូបនេះ បានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសោភ័ណមនុស្សក្នុងសង្គមយ៉ាងណាខ្លះ ?

facebook.com/moeysrov.kh youtube.com/moeys grou.moeys.gov.kh

ពិធីចូលម្ជប់

ដូចជាការជុកដែរ ចូលម្ជប់ជាពិធីដែលស្ទើរតែបាត់បង់ពីប្រពៃណីទៅហើយ។ តាមដែលដឹងមកអាចពោលថា នៅសល់តែបីតំបន់ប៉ុណ្ណោះទេនៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលគេប្រតិបត្តិនៅឡើយ។ ពុំមានន័យថា នៅទីដទៃទៀតបាត់បង់រហូតទាល់តែសូន្យសុងនោះទេ ប៉ុន្តែជាការកម្រពេកនឹងរាប់ថាជាទំនៀមដែលនៅរស់រវើកពុំបាន។ ក្នុងតំបន់ទាំងបីនោះក្រុមភូមិមួយចំនួននៅស្រុកស្រែអំបិល ខេត្តកោះកុងប្រតិបត្តិខ្លាំងក្លាជាងគេ បន្ទាប់មក គឺក្រុមភូមិមួយចំនួនទៀតនៃស្រុកបាធាយ ខេត្តកំពង់ចាម។ បន្ទាប់មកទៀត ទើបភូមិខ្លះនៅស្រុកសូទ្រនិគម ខេត្តសៀមរាប។ បើក្រឡេកមើលលើផែនទីឃើញថាទីតាំងស្រុកទាំងបីនេះនៅដាច់ឆ្ងាយពីគ្នាស្រឡះ ពុំអាចគិតថាមានការឆ្លងពីមួយទៅមួយទេ គឺពិតជាពីដើមឡើយ ប្រពៃណីនេះគេប្រកាន់ទូទៅពេញទាំងប្រទេស។ មុននឹងស្តាប់អត្ថបទនេះ ចូរឃ្លួនសង្កេតរូបភាពខាងលើដែលបង្ហាញពីពិធីចូលម្ជប់ :

youtube.com/moeys
facebook.com/moeys.gov.kh

តទៅនេះ ចូរអ្នកស្តាប់អត្ថបទ "ចូលម្លប់" ហើយត្រៀមឆ្លើយនឹងសំណួរខាងក្រោមនេះ ៖

១. តាមរយៈខ្លឹមសារនៃអត្ថបទនេះ តើពិធីចូលម្លប់មាននៅក្នុងខេត្តណាខ្លះ ?

២. បើតាមប្រពៃណី តើគេត្រូវឱ្យកូនស្រីនៅវ័យណាដែលត្រូវចូលម្លប់ ? ហើយរយៈពេលនៃការចូលម្លប់នេះ មានការឯកភាពគ្នាឬទេ ? ចូររៀបរាប់ ។

៣. ចូរប្រាប់ពីគ្រឿងរណ្ដាប់និងអត្ថន័យនៃគ្រឿងរណ្ដាប់នៃពិធីចូលម្លប់ ដែលគេនិយមប្រារព្ធធ្វើនៅតាមខេត្តនីមួយៗ ។

៤. តើពេលដែលនៅក្នុងម្លប់ គេបានប្រកាន់ត្រណមយ៉ាងណាខ្លះ ?

៥. តើស្រូវកញ្ជើតំណាងឱ្យអ្វី ? ហើយរណ្ដាប់ស្រូវកញ្ជើនេះ មានន័យសំខាន់អ្វីខ្លះចំពោះពិធីចូលម្លប់ ?

៦. ចូរអ្នកបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃពាក្យឬកន្ទ្រាមពាក្យ "មេ ម្លប់ ស្រា ស្ងឹកម្ហូ" ។

៧. តើអ្នកយល់យ៉ាងណា ចំពោះប្រពៃណីពិធីចូលម្លប់របស់ជនជាតិខ្មែរ ?

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ការរៀបរាប់ពីលំនាំនៃការសម្តែងរបាំបុរាណ

ដោយផ្អែកលើខ្លឹមសារនៃអំណានរបស់មេរៀននេះ ចូរអ្នកធ្វើការសរសេររៀបរាប់អំពីលំនាំនៃរបាំបុរាណណាមួយ ដែលអ្នកពេញចិត្ត ។ អ្នកអាចពិនិត្យមើលគម្រោងខាងក្រោម :

គម្រោងតែង

ក. ផ្តើមសេចក្តី

- លំនាំបញ្ហា : លក្ខណៈទូទៅនៃរបាំប្រពៃណីខ្មែរ
- ចំណូលបញ្ហា : ការបង្ហាញប្រធានបទ (របាំប្រពៃណីណាមួយ)
- ចំណោទបញ្ហា : បំផុសសំណួរដោយភ្ជាប់នឹងគំនិតប្រធានបទ ។

ខ. តួសេចក្តី

- ឃ្លាភ្ជាប់សេចក្តី : ឃ្លាដែលត្រូវនិយាយភ្ជាប់ពីផ្តើមសេចក្តីចូលមកតួសេចក្តី ។
- ពន្យល់ពាក្យ : ករណីពាក្យពិបាកដែលត្រូវឱ្យនិយមន័យ ឬជាការពន្យល់តាមន័យធម្មតា ។
- ពន្យល់ន័យប្រធានបទ : ជាការសរុបន័យនៃការពន្យល់ពាក្យ ដើម្បីជួយសម្រួលន័យប្រធានឱ្យកាន់តែងាយយល់ថែមទៀត ។
- បកស្រាយ : លើកយកប្រធានបទមកធ្វើការបកស្រាយ ដោយឆ្លុះឱ្យឃើញពីគំនិតសំខាន់ និងអំណះអំណាងគាំទ្រស្របតាមគំនិតសំខាន់នីមួយៗ ។
  - គំនិតសំខាន់ទី ១ : សេចក្តីលំអិតគាំទ្រ (*ឧទាហរណ៍ :* ព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងសង្គម ប្រវត្តិសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍)
  - គំនិតសំខាន់ទី ២ : សេចក្តីលំអិតគាំទ្រ (*ឧទាហរណ៍ :* ព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងសង្គម ប្រវត្តិសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍)

  (តែគេអាចបង្ហាញគំនិតសំខាន់ជាមុនឱ្យអស់លទ្ធភាព ទើបលើកយកឧទាហរណ៍ឬអំណះអំណាងជាក្រោយក៏បាន)
- សរុប : ជាការសរុបនៃការបកស្រាយគំនិតប្រធានឡើងវិញ ។

គ. បញ្ចប់សេចក្តី

- សន្និដ្ឋានគំនិតប្រធាន : ផ្តល់តម្លៃចំពោះវប្បធម៌ជាតិយ៉ាងណាខ្លះ ? ឬស្មារតីជាតិនិយមយ៉ាងណាខ្លះ ?

  មតិផ្ទាល់ខ្លួន : មតិផ្ទាល់របស់អ្នកធ្វើតែងសេចក្តីក្នុងការទាញតម្លៃវិជ្ជមានឬតម្លៃអប់រំដែលមាននៅក្នុងប្រធានបទខាងលើ ។

youtube.com/moeys
facebook.com/moeys.gov.kh
ksau.moeys.gov.kh

ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់

បើគេនិយាយដល់ជនជាតិខ្មែរ គេនឹងនឹកឃើញភ្លាមនូវសមិទ្ធផលវប្បធម៌មិនចេះរីងស្ងួតនិងសម្បូណ៌បែប ហើយបន្សល់ទុកនៅគ្រប់ទិសទីលើទឹកដីកម្ពុជាយើងនេះ ។ ដោយឡែកតែទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីដែលជាផ្នែកមួយនៃវប្បធម៌របស់ជនជាតិខ្មែរ ក៏បានស្ថេរចេញតាំងពីសម័យបុរាណរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ហើយមានទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីច្រើនណាស់បានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងផ្នត់គំនិតខ្មែរ ចិត្តគំនិតខ្មែរ ព្រមទាំងបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីលក្ខណៈជាតិខ្មែរ ។ ដោយបានមើលឃើញពីតម្លៃមរតកជាតិខាងលើនេះហើយ ទើបមានកុលបុត្រកុលធីតាខ្មែរតែងតែធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងចងក្រងវប្បធម៌ប្រពៃណីខ្មែរនេះជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីបន្សល់ទុកជាកេរដំណែលដល់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយឱ្យបានស្គាល់និងបានយល់ដឹងបន្ថែមទៀត ។

ស្របជាមួយនឹងស្មារតីនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាបន្ថែមទៀតនូវទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីមុនពេលរៀបការ ពិធីចម្រើនអាយុ ព្រមទាំងស្គាល់ពីអត្ថន័យនៃរឿង ចំណុចសំខាន់ៗដែលទាក់ទងនឹងអ្នកនិពន្ធនិងស្នាដៃ អត្ថរស ពិធីមួយចំនួនក្នុងទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីខ្មែរ ជាពិសេសស្គាល់ពីអត្តសញ្ញាណជាតិតាមរយៈពិធីទាំងនោះផង ។

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- ស្រី (ន) : គូកំណាន់ចិត្តលួចលាក់ មិនពេញច្បាប់ជាប្រពន្ធ ។
- ភួយគ (ន) : ភួយដែលត្បាញពីសរសៃសំឡីគ ។
- សំពត់ព្រៃ (ន) : សំពត់សូត្រដោយបែបជាព្រៃលាត ព្រៃផ្កា ។ សំពត់អំបោះដោយបែបក៏ហៅព្រៃខ្ពស់ដែរ ព្រៃអំបោះ ។
- លេងមែនទែន (គុ) : ដែលប្រើកម្លាំងទាំងកំរោល បំពារបំពានរំលោភលើផ្លូវច្បាប់ ។
- ភូមិតួង (ន) : ភូមិដែលនៅទិសខាងតួង ធៀបនឹងចំណុចកណ្តាលនៃផ្លូវ ឬទីបុរាណស្ថានណាមួយ ដែលមានទីតាំងចំណាស់ជាងគេ ។
- បណ្ណាការ (ន) : ជំនួន ភ័ស្តុភារ តង្វាយ ច្រើននិយាយក្លាយជាបណ្ណាការ ។
- នាម៉ឺន (ន) : មន្ត្រីមានបណ្តាស័ក្តិ ១០ហ្ជូពាន់ គឺស័ក្តិមួយម៉ឺន ។
- សាស្ត្រាទាវឯក (ន) : សាស្ត្រាលែ្បង ដែលបានចារ ឬកត់ត្រារឿងទាវឯក (ទុំទាវ) ។
- អ្នងប៉ាងថាវ (ន) : ឈ្មោះនាយទុនជនបទជាជនជាតិចិនគ្រប់គ្រងជាតិចិនទាំងឡាយក្នុងភូមិស្រុក នាសម័យកាលអាណានិគមនិយម ។

- គូលី (ន) : មនុស្សដែលស៊ីឈ្នួលធ្វើការ ។ ពាក្យនេះមានដើមកំណើតនៅប្រទេសហិណ្ឌូ ឬចិន គេបានយកពាក្យនេះទៅប្រើក្នុងប្រទេសអង់គ្លេសតមកដល់ប្រទេសបារាំងសែស ទើបផ្សាយមកក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូចិន មានស្រុកខ្មែរជាដើម ។
- ដឹកញ៉ីបន្ទ្រីឈ្មោល (កិ) : បញ្ចុកបន្ទ្រី គឺនាំយកទៅឱ្យធីកស៊ី ដើរលេងសប្បាយ ហើយនិយាយលួងបញ្ចុះបញ្ចូលឱ្យងាកទៅតាមគោលបំណងរបស់ខ្លួន ។
- ល្បុក្កតោ (ន) : ដំបងខ្លីមួយប្រភេទ សម្រាប់កាន់អបផ្ទាប់នឹងកំភួនដៃ ជាគ្រឿងការពារ រងដំបងវែងឬបុកបុះការពារខ្លួន ។ ឈ្មោះស្ទៀតគុនដែលមានល្បុក្កតោជាគ្រឿងការពារ ។
- បែកអំពិលអំពែក (គុ) : ដែលមើលឃើញដូចផ្កាភ្លើងក្នុងភ្នែកនៅពេលដែលមានការប៉ះទង្គិចភ្នែកឬក្បាលយ៉ាងខ្លាំង ។
- ដាវ (ន) : គ្រឿងសាស្ត្រាធ្វើដោយដែក តួវែង មានមុខតែម្ខាង ខ្នងអ៊ែន ដងខ្លីមានរបាំងសម្រាប់រងដៃ ។
- ហាប (ន) : ទម្ងន់មួយរយនាឡិ ឬពីរចុង(៦០គីឡូក្រាម) អង្ករមួយហាប ថ្លឹងឱ្យគ្រប់មួយហាប ។
- តៅ (ន) : ល្ហែរងាស់អនុភាគនៃចាំងគឺកន្លះចាំង(ពីរតៅជាមួយចាំង) អង្ករមួយតៅ រងាស់ឬប្រដាប់ឯទៀតៗ ដែលមានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងតៅក៏ហៅតៅបានខ្លះដែរ ក្រួសមួយតៅ តៅត្បាល់កិន ។
- ត្រង់សេ(លេណដ្ឋាន)(ន) : គុហាដែលកើតឯងក្នុងរូងភ្នំ រូង ទីសម្រាប់ពួន រូងដែលគេជីកសម្រាប់ចូលលាក់ពួនអាត្មាការពារភ័យអន្តរាយ ។
- ភាវនាធម៌ (ន) : ការចម្រើន ការនឹកចំពោះត្រង់អារម្មណ៍ដ៏ល្អតែមួយដងដែលៗ ឱ្យច្រើនៗគឺនឹកហើយនឹកទៀតរឿយៗ ជាអនេក ការរំពឹងស្ទឹងស្ទាធ៌ តាំងភាវនា ។
- ចេតិយ (ន) : ទីដែលគេគោរពបូជា គឺទីណាមួយ ទោះមានដើមឈើធំ ជាប្រធានជាទីសម្គាល់ក្តី មានថ្មធំៗជាទីចំណាំក្តី ដែលអ្នកផងគេសន្មត គេជឿថាទីស័ក្តិសិទ្ធិ គេតែងធ្វើសក្ការបូជាគោរពក៏ហៅចេតិយទាំងអស់ តែក្នុងប្រទេសយើងសព្វថ្ងៃនេះ ចំពោះតែការវត្ថុ ដែលគេធ្វើដោយឥដ្ឋជាដើម សម្រាប់តម្កល់សារីរិកធាតុ នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាដើមនោះ ទើបហៅថា ចេតិយ ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអ្នកអានអត្ថបទ អ្នកគប្បីអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីឆ្លើយសំណួរទាក់ទងនឹងអត្ថន័យរបស់រឿង ចំណុចសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងអ្នកនិពន្ធនិងស្នាដៃអត្ថរស វិភាគតួអង្គដោយផ្អែកលើអត្ថបទ ព្រមទាំងសិក្សាពីសង្គមបរិយាកាស ។

គ. អត្ថបទ : លឹមទៅពោធិ៍ចិនតុង

លឹមទៅពោធិ៍ចិនតុងបានដប់ថ្ងៃ ព្រឹត្តិការណ៍ច្រើនចំឡែកបានកើតឡើងរវាងគ្រួសារនាងហេង និងមេឃុំផាន់ ។ អ្នកភូមិដើមអំពិលបានយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្នាពីរឿងនេះ ។ គ្រួសារនាងហេងដែលបានទទួលគ្រោះថ្នាក់ផ្ទាល់បានប្រជុំគ្នា ។ ពួស្វាយប្រមូលប្រពន្ធនិងកូនស្រីគាត់ មកសួរដណ្តឹងរកផ្លូវដោះស្រាយ ។

- ក្រហេង មេឃុំផាន់មកពីអាទិត្យមុននិយាយអ្វីខ្លះ ?
- គាត់បានមកបញ្ជោរគ្រួសារយើង ។ គាត់ថាខ្ញុំមុខស្រស់ រាងសម ម្រាមដៃដូចបន្ទាក្រូច កំភួនជើងតូចល្អ មិនគួរឡើយនៅធ្វើស្រែទេ ។ រូបរាងខ្ញុំសមជាអ្នកក្រុងធ្វើយុនអ្នកម្ចាងធ្វើលោកជំទាវ លោកស្រី បើមិនដល់ប្រពន្ធទីមួយហោចណាស់ក៏បានធ្វើប្រពន្ធទី ៣ ឬស្រីលោកចៅហ្វាយដែរ ។ គាត់ថាលោកចៅហ្វាយស្រឡាញ់ខ្ញុំ សរសើរភ្ជួយគដែលខ្ញុំត្រូវគេកេណ្ឌឱ្យត្បាញជូនលោក ថាលោកសម្រាន្តមិនលក់ បាយមិនឆ្ងាញ់ ហើយចង់លែងប្រពន្ធលោកទាំងពីរ ហើយដេកយប់ថ្ងៃស្រមៃឃើញខ្ញុំនៅនៃបនិត្យនឹងលោកជានិច្ច ។ គាត់ថាគួរណាស់តែខ្ញុំជួយជីវិតលោកចៅហ្វាយផង ។ រួចពីសរសើរគ្រប់ គាត់បានហុចកញ្ចប់ម្សៅនិងទឹកអប់ សាប៊ូ ក្រអូប សំពត់ព្រៃបីម៉ែត្រ ព្រមទាំងផ្លែក្រូច ម្ទាស់ នំចិនមួយកញ្ចប់ផង ហើយថាជាជំនួនលោកចៅហ្វាយផ្ញើមកជូន ។
- ក្រហេងឯងបានប្រាប់គាត់ដូចម្តេចវិញ ? (ពួស្វាយបានបញ្ជាក់)
- ខ្ញុំជម្រាបគាត់ថា ខ្ញុំជិតការហើយ ។ សូមកុំឱ្យមករវីរវល់ទៀត ខ្ញុំបានបង្ហិលប្រដាប់ប្រដាទៅគាត់ទាំងអស់ តែព្រឹកមិញនេះគាត់មកទៀត មានប៉ូលិសពីរនាក់មកផង ។ គាត់កំហែងចង់ចាប់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំបានអង្ករគាត់ថាកុំអាលប្រញ្ជាប់ពេក ។ គាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថា លើកទីបីគាត់លេងមែនទែនហើយ ។

រឿងក្រហេងនេះពិបាកណាស់ តើម៉ែវាគិតដូចម្តេច ? មីងពតគិតមួយស្របក់ឆ្លើយ :

- ពីម្សិលមិញ យាយចាន់ភូមិត្បូងបានជួបអញ ។ គាត់បានឱ្យយោបល់ថាយើងមានសំណាងគួរណាស់តែផ្តាច់ពីអន្ទិតលឹម ហើយលើកក្រហេងឱ្យទៅលោកចៅហ្វាយ ។ គាត់ថាបើកូនគាត់វិញ គាត់ជូនលោកចៅហ្វាយស្រេច មិនឱ្យវាទៅកាយដី ត្រាំភក់ដល់ណាទេ ។
- ម៉ែវាឯងយល់ស្របតាមយាយចាន់ឬ ?
- ចំណែកអញគ្មានយោបល់ទេ ។ បើក្រហេងវាចង់នៅកាយដីនៅជាមួយអន្ទិតលឹមក៏នៅទៅ បើចង់បានស្រណុកមានសំពត់មាសពេជ្រពាក់នឹងគេ ទៅនៅជាមួយចៅហ្វាយទៅ ។ មេឃុំផាន់គេសុខចិត្តសងបណ្ណាការទៅតាវ៉ែតវិញ ។
- ចំណែកអញមិនយល់ស្របតាមឯងទេ ។ អញអ្នកស្រែមិនចង់ឱ្យកូនចៅទៅនាម៉ឺនទេ ។ ឯងមិនឮក្រហេងប្រាប់ទេថា លោកចៅហ្វាយមានប្រពន្ធពីរៀងទៅហើយ ហើយនៅមានកៀនកោះទៀតតាមអញដឹង មីខ្ញែនភូមិក្រសាំងនេះ ក៏ស្រីមេឃុំផាន់នាំឱ្យលោកដែរ ។ ណ្ហើយមុននឹងសម្រេចអញចង់ដឹងក្រហេងសិន តើឯងគិតដូចម្តេច ?
- យើងបានទទួលជំនួននិងពាក្យតាវ៉ែតរួចហើយ នៅជាងមួយខែទៀតយើងនឹងរៀបការ ។ បងលឹមបានទាំងមកនៅផ្ទះយើងកាលចំរូតអស់មួយខែ ។ ខ្ញុំបានស្គាល់ចិត្តគាត់ ឃើញថាគាត់អាចជាទីជម្រករបស់ខ្ញុំបាន ។ យើងប្រាកដនៅជាមួយគ្នាយ៉ាងសុខ កុំថាលោកចៅហ្វាយ គង់តែកុងរ្ទីយ៍ក៏ខ្ញុំមិនអាចបែកចិត្តពីបងលឹមបានឡើយ ។ ឪមិនចាំទេ យប់មួយបងលឹមបានខ្ចីសាស្ត្រាទាវ-ឯកយកមកមើល ។ ព្រឹកឡើងខ្ញុំនិងគាត់ជាន់អង្ករពីរនាក់ ខ្ញុំបានប្រាប់គាត់ពីជំណើរអាចារ្យឆេង ហើយបានពន្យល់ខ្ញុំអំពីសេចក្តីស្នេហាស៊ីស្លាប់រវាងទាវនិងឯក ។ ខ្ញុំបានសន្យាថា ខ្ញុំសុខចិត្តបួរផ្តាច់រស់នៅជាមួយគាត់ ដូចទាវបានបួរផ្តាច់ជាមួយនឹងឯក ប្រកែកមិនព្រមធ្វើស្ទ្ងមហេសីព្រះរាមា ។
- អញក៏ពេញចិត្តណាស់ដែរ (ពួស្ងាយបានកាត់) ។ អន្ទិតលឹមត្រឹមត្រូវស្រឡាញ់ការងារ ។ វាន្លាតនិយាយត្រូវតាមគំនិតអញ ។ ម៉ែវាចាំទេ កាលថ្ងៃសីលមួយយើងមកពីវត្តវិញ អាចារ្យឆេងបានមកជំហរអ្ហតពន្យល់យើងថា យើងរាស្ត្រត្រូវទទួលធ្វើការចិញ្ចឹមអ្ហករាជការ ស្តេចមន្ត្រី ដូចដៃជើងនឿយហត់សម្រាប់ក្រពះ ហើយយើងនឿយហត់វេទនា ព្រោះយើងមិនបានកសាងពីជាតិមុនឱ្យបានក្រាស់ក្រែល ។ ចំពោះរឿងនេះ អន្ទិតលឹមមានយោបល់ផ្ទុយ បានឆ្លើយថា ៖ "យើងមិនត្រូវអណ្តែតអណ្តូងលើរឿងដែលមិនពិតនោះទេ ។ យើងមិនអាចជជែកឃើញជាក់ស្តែងថា ជាតិមុនកើតជាអ្វី ហើយជាតិក្រោយក៏មិនដឹងទៅជាអ្វីដែរ ។ យើងត្រូវពិនិត្យមើលប្រវត្តិមនុស្សនៅលើដីនេះ ដែលមានហេតុភេទជាក់ស្តែង ។ យើងឃើញ

ហើយថារាស្ត្រក្រីក្រសព្វថ្ងៃ គឺត្រូវពួកបារាំងជប៉ុនជិះជាន់ ។ ក្តីសុខ ក្តីសម្បូណ៌បានពិតប្រាកដដល់មនុស្ស បើកាលណាមនុស្សខំធ្វើការទាំងអស់គ្នាពិតៗ ហើយគ្មានអ្នកមានអ្នកក្រ" ។ សំដីវានេះចំជាត្រូវ អញដេកគិតទៅរឹតឃើញកាន់តែត្រូវកាន់តែពិត ។ នៅស្រុកយើងនេះ អុងប៉ាងថាវត្រូវជើងបារាំងសែស បានយកប្រាក់មកបុលចងការ ហើយរាល់ឆ្នាំ អ្នកភូមិយើងបានលក់ស្រែឱ្យគាត់ធ្លាក់ទៅជាខ្ញុំគាត់ ។ នៅស្រុកយើងសព្វថ្ងៃ ពួកអុងប៉ាងថាវ បានត្រូវកងទ័ពជប៉ុនទិញឈើចំណេញរាប់លានរៀល ឯចំណែកយើងជារាស្ត្របានត្រូវពួកវាចាប់កេណ្ឌគូលី ។ ក្រៅពីនិយាយត្រូវ អន្ទិតលឹមមានរូបឆោមមិនចាញ់កំលោះស្របាលៗវាទេនៅភូមិយើង ។ មើលម៉ែវាយល់ឃើញយ៉ាងដូចម្តេច ?

- អញយល់ដូចឪវាដែរ ។
- អញស្មានថាឯងត្រូវយាយចាន់ភូមិតួងទាក់បានហើយ ឯងដឹងទេយាយចាន់នេះជាអ្នកដឹកញ្ជីបន្ទ្បីឈ្មោល កុំទៅជឿគាត់ផ្តេសផ្តាស ។ មីខ្ញែនភូមិដើមក្រសាំងធ្លាក់ខ្លួនអាវាសែ សព្វថ្ងៃដោយកញ្ជ្ជាស់ចាន់មកបោកយកទៅឱ្យថីផែនទីដំបូង ។ តើឥឡូវយើងស្រលាញ់ស្រឡាញ់លឹមហើយ ដូចនេះយើងត្រូវឱ្យក្រហេងគេចពីក្រញ្ចាំមេឃុំផាន់ ។ អញបានស្នើដន្ទងយើងរួចហើយ ថាឱ្យក្រហេងទៅនៅសម្ងំលាក់ខ្លួនឯផ្ទះគាត់ទម្រាំដល់ថ្ងៃការ ។ តើឯងយល់ដូចម្តេច ?
- ខ្ញុំយល់ស្របពេញទីតាមឪវា ។ ខ្ញុំអាចជួយថែទាំគាត់ផង ។
- បើដូចនោះ ស្ងែកទៅនៅជាមួយចុះ ។

ក្រោយពីលឹមចេញទៅធ្វើគូលីជប៉ុន តាង៉ែតចាប់ផ្ទៀងឡើងវិញ ។ គាត់ឃ្ងាលគោរ៉ែកទឹក ។ ឯចំណែកយាយម៉ុកក៏ត្រូវធ្វើការសព្វសារពើក្នុងផ្ទះ ។ ពួស្ងាយបានមកលេងនឹងគាត់ជាញឹកញាប់និយាយពីរឿងនាងហេងនិងរកមធ្យោបាយបង្ហែងដានគ្នាងហេងពីមេឃុំផាន់ ។

ដូចសេចក្តីសម្រេចគ្រួសារពួស្ងាយ នាងហេងបានមកនៅជាមួយតាង៉ែត យាយម៉ុក ។ ចាប់តាំងពីនាងហេងមកលាក់ខ្លួនពួនៅផ្ទះគាត់ យាយតាចាស់ៗរីកមុខរីកមាត់ នាងហេងបានជំនួសដៃយាយម៉ុកស្ទើរគ្រប់កិច្ចការក្នុងផ្ទះ ។ នាងបោសសំអាតផ្ទះ រៀបចំបាយទឹក ។ រាល់យប់នាងដងទឹកដាក់ផ្ទ្ជ្ជ ទុកបៀតសសរទ្ទ្ជ ហើយរៀបហ្ជ្ជ្ជ

យាយម៉ុកពេញចិត្តកូនប្រសាគាត់ពន់ពេក គាត់បានលូកមាត់ខ្សឹបប្រាប់ប្តីគាត់ថា "ឌីវាយើញទេ នាងហេងឧស្សាហ៍ធ្វើការណាស់ ។ វាស្រឡាញ់កូនយើងពិត ម្ងៃៗវារាប់ថ្ងៃគិតពេលអន្ទិតលឹមត្រលប់មកវិញ ។ វាសួរដំណឹងលឹមតែញ៉ឹក" ។

តែសេចក្តីរីករាយយាយតា មិនបានយូរទេ ។ មួយអាទិត្យក្រោយ នាងហេងមកលាក់ខ្លួនជាមួយពួស្វាយបានមកត្រហេបត្រហបទាំងថ្ងៃត្រង់ឡើងទៅហៅយាយតានិយាយប្រាប់ស្ទើរតែដាក់ក្ដិតដល់ កន្ទេលមិនទាន់ ៖

- អ្នកដន្លងដឹងទេ ។ ពីព្រឹកមិញនេះ មេឃុំផាន់បាននាំប៉ូលិសបីនាក់ ប្រដាប់សុទ្ធតែកាំភ្លើងមករកចាប់ក្រហេង ។ ឥលូវទៅវិញហើយ តែបានស្រែកប្រាប់អ្នកភូមិថា ឱ្យជួយរកក្រហេងពួនផង ។ មេឃុំផាន់ថាម៉េចអ៊ីចឹងហើយ បើដូចនោះ ឃើញក្រហេងនៅផងមិនបានទេ ត្រូវឱ្យវាគេចទៅនៅឆ្ងាយ ។

ដំណឹងនេះធ្វើឱ្យតាង៉ែត ខឹងញ័រច្រលោតស្ទុះក្រោកចូលទៅក្នុងរើសយកដាវមួយចេញមក ។ គាត់និយាយដោយក្រោធថា ៖ អាផាន់នៅឯណា គ្នាវាប៉ុន្ម្មាននាក់ ។ វាចង់ល្បងចាស់ឬ ? គុនដំបងឬ ល្បួកតោប្រាប់មក ។ អញឱ្យទាំងអាផាន់ទាំងប៉ូលិស អញវាយវាឱ្យបែកអំពិលអំពែក វាចង់ស្លាប់ឬ ? ដាវនេះគឺកេរខ្ទោចឌ ដែលបានកាន់យកទៅនៅទ័ពអាចារ្យស្វាយបារាំង ។ មកនាងហេងកូនស្រីឌ ទៅជាមួយឌឱ្យអាផាន់ចាប់ល្បងមើល ។

ថាដល់ឃ្លានេះ គាត់ស្ទុះចុះទៅដី ។ យាយម៉ុកបានឃាត់ថា "ឌីវាអើយ ! កុំខ្លាំងពេកឈប់ទៅ មេឃុំផាន់ទៅបាត់ហើយ ។ ស្តាប់ដន្លងយើងនិយាយវិញ" ។

លុះដល់តាង៉ែតរំសាយខឹង ពួស្វាយបានចាប់និយាយ តាមខ្ញុំធ្លាប់ស្គាល់ ផាន់មិនទុកឱ្យយើងសុខទេ ។ យើងទទឹងមុខគាត់មិនបានទេ គាត់បានចាប់ពង្រាត់កូនគេបួនដងហើយ ។ កញ្ញាស់ចាន់ទៀតក៏ឆ្នើមណាស់ដែរ ដើរតែបោកលួងលោមដឹកញ៉ីបន្ទ្ប៉ីឈ្មោល ។ យើងត្រូវរកវិធីឱ្យក្រហេងចេញពីភូមិនៅនេះទៀតមិនបានទេ ។ តាមយោបល់ខ្ញុំ ស្នើឱ្យដន្លងទៅលក់អង្ករភ្នំពេញ នាំក្រហេងទៅជាមួយផងដល់ត្រលប់មកវិញត្រូវនៅសំរាកតាមស្រុកចំការទិញបន្ថែ ត្រឡាច ល្ពៅ ឃ្លោក សម្រាប់ការកូនយើង ។ ត្រូវសំរាកនៅចំការយូរបន្តិច បង្ហង់ជិតថ្ងៃការចាំមក ហើយពេលនោះអន្ទិតលឹមត្រលប់ពីពោធិ៍ចិនតុងវិញ ។

សេចក្តីស្នើពួស្វាយបានទទួលយោបល់គ្រប់គ្នា ។ តាង៉ែត យាយម៉ុក នាងហេងបានទទួលរួមគ្នាខំធ្វើអង្ករ ។ តែពីរយប់គាត់បាន ៥ហាប ផ្ទុកដាក់រទេះរួចស្រេចគាត់ក៏បបួលគ្នាទាំងបីនាក់ បររទេះគោមកឡើងផ្ទល់ខាងលិចភូមិ ហើយបរសំដៅទៅភ្នំពេញ ។ នៅលើផ្ទល់រទេះឡានឈ្ងួល រទេះឡានសឹក

ជប៉ុន រទេះឡានតូចរបស់បារាំងខ្មែរ បានលើកវីចុះវីឡើងឆាបបង្ហើលរទេះគោឱ្យធ្លាក់ថ្ម។ នាងហេងនិងយាយម៉ុកជិះរទេះ។ នាងហេងបរ តាង៉ែតដើរមុខរទេះគោ រៀលដែលមានរទេះឡានជែងឬចៀសរទេះគាត់ បរបានមកដល់ចាក់អង្រែក្រោម តាង៉ែតបញ្ឈប់រទេះគាត់ឱ្យគោស៊ីស្មៅ ហើយបបួលកូនប្រពន្ធបាយថ្ងៃនៅលើសាលាឆទានមួយគ្មានជញ្ជាំង។

ថ្ងៃរសៀលតាង៉ែតចាប់គោទឹមឡើងបរទៅទៀត។ គាត់បរបណ្ដើរគាត់ខឹងរោលរាលបណ្ដើរ។ គាត់ប្រាប់ប្រពន្ធកូនថា ៖ ថ្ម‌ល់អស់នេះសុទ្ធតែអញ្ជ្ការ អញ្ជកាប់ អញ្ជលើក អញ្ជរែកដីចាក់ទាំងអស់។ គ្មានរណាធ្វើក្រៅពីរាស្ត្រទេ។ ដល់ឥលូវបានចាក់ជ័រស្ពាត គេបែរជាឃាត់ឃាំងមិនឱ្យអ្នកស្រែបររទេះគោផង ដោយគេថាដែកកង់ជីកខ្ទងដីឱ្យឆាប់ខ្ទួចថ្ម‌ល់។ ធម្ម‌តារាស្ត្រមិនដែលបានបេះផ្ដែផ្ការ៉ាពីញ្ញើសណ្ឋានរបស់ខ្លួនទេ។ តាង៉ែតនិយាយត្រង់នេះបន្ដិចត្រង់នោះបន្ដិចឱ្យចប់តាមផ្លូវ។ មកដល់ក្ប្ជាលស្ពានជ្រោយតាអោកចូលទីក្រុង តាង៉ែតហុចខ្សែគោទៅឱ្យនាងហេងវិញ ហើយរអ៊ូប្រាប់ប្រពន្ធកូនថា ៖ អាផាន់ហ៊ានប្រមាថមើលងាយអញមែន។ វាប្រើអំណាចមកចាប់កូនប្រសាយើងនាំឱ្យយើងអំពល់មកលក់អង្ករភ្នំពេញ ក្នុងស្រុកគេមានសង្គ្រាម។

ពេលនេះភ្នំពេញស្ងាត់មានមនុស្សដើរមួយៗ រទេះឡានសឹកជប៉ុនបានធ្វើជាម្ចាស់ក្រុងភ្នំពេញ បើកលឿនច្រវាត់មើលតែហោះវូចុះវូឡើង ចេញពីបន្ទាយមួយទៅបន្ទាយមួយដែលបោះនៅគ្រប់សាលារៀនក្រុងភ្នំពេញ។ អ្នកក្រុងមានធនធានបានបណ្ដោះកូន ទ្រព្យសម្ប‌ត្ដិ ហើយជួលផ្ទះនៅស្រែចំការគេចគ្រាប់បែក។ ឯចំណែកអ្នកក្រុងទ័លក្ររិញ្ញ មិនដឹងរត់ទៅពួនៅកន្ដែងណា ក៏នៅរកស៊ីធ្វើគ្ងីរងគ្រាប់បែក ចាំតែស្ងាប់នៅភ្នំពេញ។ ខ្លះស៊ីឈ្នួលចាំយាមផ្ទះឱ្យគេ។ អ្នកចំការភាគច្រើនឈប់យកបន្ដែមកលក់ផ្សារភ្នំពេញ ហើយអ្នកស្រែក៏មិនសូវដឹកអង្ករ ស្ពឹក អុសមកលក់ដែរ។

ហេតុនេះរៀលយើញរទេះអង្ករតាង៉ែត ចិន រ‌ៀតណាម ខ្មែរត្រេកអរ‌ត់ចេញពីផ្ទះមកដណ្ដើមគ្នាទិញ។ ខ្លះទិញមួយចុង ខ្លះទិញបីតៅ ខ្លះទិញដប់ហាប។ តែមួយផ្លូវពីវត្ដតាកែវមកស្ពានកូនកាត់ តាង៉ែតលក់អង្ករដាច់អស់។ គាត់ត្រេកអ‌ណ‌ាន់មាត់ប្រាប់ប្រពន្ធកូនថា ៖ ចម្លែកណាស់លើកនេះ លក់ឆាប់ដាច់ ហើយមិនឈ្ងឿយពពាយនាយមួយម៉ាត់ផង។

គាត់បរ‌ សំដៅទៅផ្សារ‌ស៊ីលិប សំ‌រ‌ាកឈប់ យ‌ប់នៅ‌ក‌ន្ដ‌ែ‌ងខ‌ាងត‌្ជ‌ងផ្ស‌ារ‌។

ពេ‌ល‌យ‌ប់ ភ្នំ‌ពេ‌ញ‌ស្ងា‌ត់ជា‌ង‌ពេ‌ល‌ថ្ងៃ‌ទៅ‌ទៀ‌ត។ ‌រ‌ាជ‌ការ‌ប‌ាន‌ក្ម‌ប‌ចង‌ង‌ៀ‌ង‌តា‌ម‌ផ្លូ‌វ‌កុ‌ំ‌ឱ្យ‌ម‌ាន‌ព‌ន្ធ‌ឺ‌ចាំ‌ង‌ឆ្ល‌ាយ‌ការ‌ពា‌រ‌កុ‌ំ‌ឱ្យ‌យ‌ន្ដ‌ហោ‌ះ‌មើ‌ល‌ដឹ‌ង‌ជា‌ទី‌ក្រុ‌ង។ ‌តា‌ង‌ង‌ត‌គ្ម‌ាន‌ហ‌ាន‌ទៅ‌ឆ្ល‌ាយ‌ពី‌រ‌ទេ‌ះ‌គា‌ត់‌ទេ។ ‌គា‌ត់‌ប‌ប‌ួ‌ល‌ក‌ូ‌ន‌ប្រ‌ព‌ន្ធ‌គា‌ត់‌សំ‌រ‌ាក ‌ដើ‌ម្ប‌ី‌នឹ‌ង‌យ‌ក‌ក‌ម្ល‌ាំ‌ង‌ប‌ត‌ត‌ទេ‌ះ ‌ព្រ‌ឹ‌ក‌ត្រ‌ល‌ប់‌ទៅ‌ចំ‌ការ‌វ‌ិ‌ញ។

‌ល‌ុ‌ះ‌ព្រ‌ឹ‌ក‌ឡើ‌ង‌តា‌ង‌ង‌ត‌ប‌ាន‌ដា‌ស់‌ប្រ‌ព‌ន្ធ‌គា‌ត់‌ឱ្យ‌ដាំ‌ប‌ាយ ‌រ‌ៀ‌ប‌ចំ‌ប្រ‌ដា‌ប់‌ប្រ‌ជា‌ដា‌ក់‌ទេ‌ះ ‌ហើ‌យ‌គា‌ត់‌ក‌ប‌ត‌ទេ‌ះ‌យ‌ក‌អ‌ង‌ក‌ម‌ួ‌យ‌ត‌ៅ‌ប្រ‌គ‌ន‌ល‌ោ‌ក‌ក្ម‌ួ‌យ‌គា‌ត់‌ដែ‌ល‌ค‌ង‌់‌នៅ‌ว‌ត‌ត‌ប្រ‌ណ‌ោ‌ម។

ភ្នំពេញមិនបានសុខសប្បាយជាទេ លោះថ្ងៃតិចណាស់អ្នកក្រុងមិនរត់ចូលរូងត្រង់សេ។ ស្ទើររាល់ព្រឹកល្ងាច យប់កញ្ចែ្ចពួចផ្ទៃលូ បញ្ចេ្ចញសូរស័ព្ទប្រាប់អ្នកក្រុងឱ្យរត់ពួនលាក់ខ្លួនគេចគ្រាប់បែកថា មានយន្តហោះអាមេរិចកាំងមកទម្លាក់គ្រាប់បែកសម្លាប់។ នៅលើចិញ្ចើមផ្ទ្លស់មានជីករូងត្រង់សេក្រងិចក្រងក់ទុកសម្រាប់ឱ្យអ្នកដំណើររត់ចូលពួន នៅពេលយន្តហោះខ្ទាំងមកដល់។ តាង៉ែតឃើញស្ថានការណ៍ដូចនេះបារម្ភជាខ្លាំងក្នុងចិត្ត។ គាត់មិនធ្លាប់រត់គេចគ្រាប់បែក។ លឺកញ្ចែ្ចស្រែក គាត់មិនដឹងជារត់ចោលរទេះគោយ៉ាងណា ហើយមិនដឹងជានាំប្រពន្ធកូនរត់ទៅខាងណា។ គាត់បរទេះបណ្តើរគាត់គិតបណ្តើរ។ គាត់ខំដេញគោឱ្យដើរលឿនលើផ្លូវក្រោយវត្តបុទុម រួចបត់តាមផ្លូវវាលមេរុខាងជើងវាំង។ ដល់ជ្រុងខាងត្បូងវាលមេរុផ្លូវផ្សារស៊ីញ្ចែក គាត់កាច់រទេះគាត់តម្រង់ទៅជើងចំមុខវត្តប្រលោម។ មកដល់មុខវត្តប្រលោមបៀតរូបស្ពេចគំលង់ តាង៉ែតបញ្ឈប់រទេះ។ កំពុងយកអង្ករមួយល្ហែពីរទេះ ស្រាប់តែឮសំឡេងផ្ទ្លលូ មុនដំបូងលឿយៗ បន្តិចទៅខ្លាំងឡើងៗប្រាប់ថាមានយន្តហោះអាមេរិចកាំងមកទម្លាក់គ្រាប់បែក។ យាយម៉ុកភ័យនោទ្បាស្រែកឪវាយើងទៅខាងណា ?

តាង៉ែតទម្លាក់អង្ករចោលនាំប្រពន្ធកូនគាត់ចូលទៅវត្តចោលរទេះ ចោលគោ។ កញ្ចែ្ចឈប់ស្រែក សូរស័ព្ទសន្ធឹកយន្តហោះបានបញ្ចេ្ចញឮសូរកន្ទ្ចូលធ្ងន់ ហើយមួយស្របក់ក្រោយគេឮមាត់មនុស្សច្របូកច្របល់គ្នា ៖

- លើកនេះមែនទែនហើយ សូរនេះមិនមែនយន្តហោះជប៉ុន បបួលគ្នាក្រាបប្រយ័ត្ន។
- មើលគ្រោះថ្នាក់មិនឃើញទេ ញ្ញាតិញ្ញោមអើយខំភាវនាធម៏ទៅ !

យាយម៉ុកភ័យស្ទាំងបានទន្ទេ្ចញញ្ជាប់មាត់ថា "ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៏ ព្រះសង្ឆ"។

នាងហេងភ័យញ័ររមាត់ បានខ្សឹបសួរតាង៉ែតថា បើយើងមានគ្រោះថ្នាក់ តើបងលឹមទុក្ខសោកយ៉ាងណាទៅ ? តើម៉ែឪខ្ញុំព្រួយដូចម្តេចទៅ ?

តាង៉ែតបានកម្លាលើកទឹកចិត្តប្រពន្ធគាត់ថា "កុំភ័យព្រួយហួសពេក វាគ្មានអ្វីទេ ខំនឹកគុណរតនត្រ័យ។ ស្រេចលើព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៏ ព្រះសង្ឆ"។

យន្តហោះកាន់តែមកជិត សូរញ័ររកក្រើកដី។ សំឡេងខ្សឹបខ្សាវច្របូកច្របល់ក៏ផុសចេញឡើងពីត្រង់សេ ៖

- មកមែនហើយ ខំក្រាបឱ្យស្រួល ប្រយ័ត្នកុំយកដើមទ្រូងដាក់ផ្ទាល់នឹងដី។
- មកដល់ដប់។
- ហេតុអ្វីក៏ជប៉ុនមិនឡើងទៅដេញបាញ់ ?
- កុំព្រួយអ្វី គេមិនទម្លាក់លើវត្តទេ។ គេទម្លាក់លើឃ្លាំងកាំភ្លើងរំសេវ តែលើបន្ទាយទាហាន។

គ្រាប់បែកគ្មានស្គាល់វត្តអារាម គ្មានស្គាល់សង្ឆ គ្មានស្គាល់គ្រហស្ថ គ្មានស្គាល់ផ្សារ គ្មានស្គាល់បន្ទាយឡើយ។ សង្គ្រាមបង្ហិនបង្ហោចគ្រប់គ្នា។ ក្នុងពេលច្របូកច្របល់ ខ្លះយំ ខ្លះបន់ទេពតា បន់ព្រះ ខ្លះស្រែករកម៉ែ៖ដ្ឋនតា យន្តហោះបោះពួយ ចុះលឿនវ៉ ហើយត្រលប់ឡើងទៅវិញ ជំរុះគ្រាប់បែកធ្លាក់ចំចេតិយមុខរូបស្ពេចគំលង់។ ដីថ្ម ស្ទើរាបក៏បានប្រែទៅជាស្ពាមភ្លោះជ្រៅ ចេតិយក៏បានរលាយបាក់បែកខ្ទេចខ្ទី។ អ្នកនៅជ្រកកោនពួនពឹងផ្ទៃជីវិតនឹងចេតិយ ខ្លះខ្ទាតដាច់ពីគ្នាហើយ ខ្លះត្រូវដុំថ្មសង្កត់លើ។ តាវ៉ែត យាយម៉ុក នាងហេងបានខ្ទាតចេញពីគ្នាមិនដឹងខ្លួន។ គ្រាប់បែកបានលើកនាងហេងគ្រវែងចោលទៅឆ្ងាយ ហើយបានទាំងនាំដុំថ្មមួយយកទៅសង្កត់ដើមទ្រូងនាងទៀត។ នាងមានឈាមចេញពីមាត់។ នាងនិយាយមិនចេញ ហើយបែបចង់ហាមាត់ស្រែកហៅគេងង ឬនឹកដល់គ្ងសំឡាញ់ ឬនឹកព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឆ។

ការបន់ស្រន់ទាំងប៉ុន្មានជួយនាងមិនបាន។ នាងក៏ចាកឋានទៅជាមួយម៉ែ៖ដ្ឋ ក្មេកនាងព្រមនឹងប្រជាជនចិន វៀតណាម ខ្មែរជាច្រើនរូបទៀត។

សង្គ្រាមចក្រពត្តិបានកម្ទេចផ្ទះច្រើនខ្ទង នៅក្រុងភ្នំពេញ បានធ្វើឱ្យកូនកំព្រាឪពុកម្តាយ បានធ្វើឱ្យម្តាយព្រាត់កូន បានធ្វើឱ្យអ្នកមានផ្ទះ រកផ្ទះជ្រកគ្មាន។

(ដកស្រង់ចេញពីរឿង គ្ងលីកំណែន ចោះពុម្ពដោយក្រសួងអប់រំ ទំព័រទី ២៤-២៧ ឆ្នាំ១៩៨៧)

សំណួរ

១. ចូរអ្នកបង្ហាញពីអត្ថន័យសំខាន់ៗដែលទាក់ទងនឹងប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ :
   - តួនាទីសាមីខ្លួនខាងប្រុសមុនពេលមង្គលការ។
   - តួនាទីឪពុកម្តាយខាងប្រុស ខាងស្រីមុនពេលមង្គលការ។

២. តើទស្សនៈរបស់ពួស្វាយ មីងពត អាចចាត់ទុកជាទស្សនៈតាងឱ្យមាតាបិតាខ្មែរបានដែរឬទេ ? ព្រោះអ្វី ? ហើយទស្សនៈនេះជាទស្សនៈវិជ្ជមាន ឬអវិជ្ជមាន ?

៣. បើតាមទស្សនៈរបស់អ្នកនិពន្ធបានបង្ហាញឱ្យឃើញពីផ្លូវអាណាចក្រនិងពុទ្ធចក្រ។ តើការបង្ហាញបែបនេះបានជះឥទ្ធិពលទៅលើផ្នត់គំនិតខ្មែរយ៉ាងណាខ្លះ ? ហេតុអ្វី ?

៤. បើផ្អែកទៅតាមដំណើររឿងនេះ គេអាចចាត់ទុកជាអក្សរសិល្ប៍បែបអ្វី ? ចូរអ្នករកអំណះអំណាងគាំទ្រ។

៥. ចូរបង្ហាញពីលក្ខណៈជាតិ លក្ខណៈមនុស្ស លក្ខណៈសង្គមតាមរយៈរឿងខាងលើនេះ។

៦. ចូរអ្នកធ្វើការសិក្សាពីសង្គមបរិយាកាសនិងគំនិតអ្នកនិពន្ធក្នុងការលើកយកតថភាពនាសម័យអាណានិគមមកឆ្លុះបញ្ចាំង។

នៅពេលស្លាប់

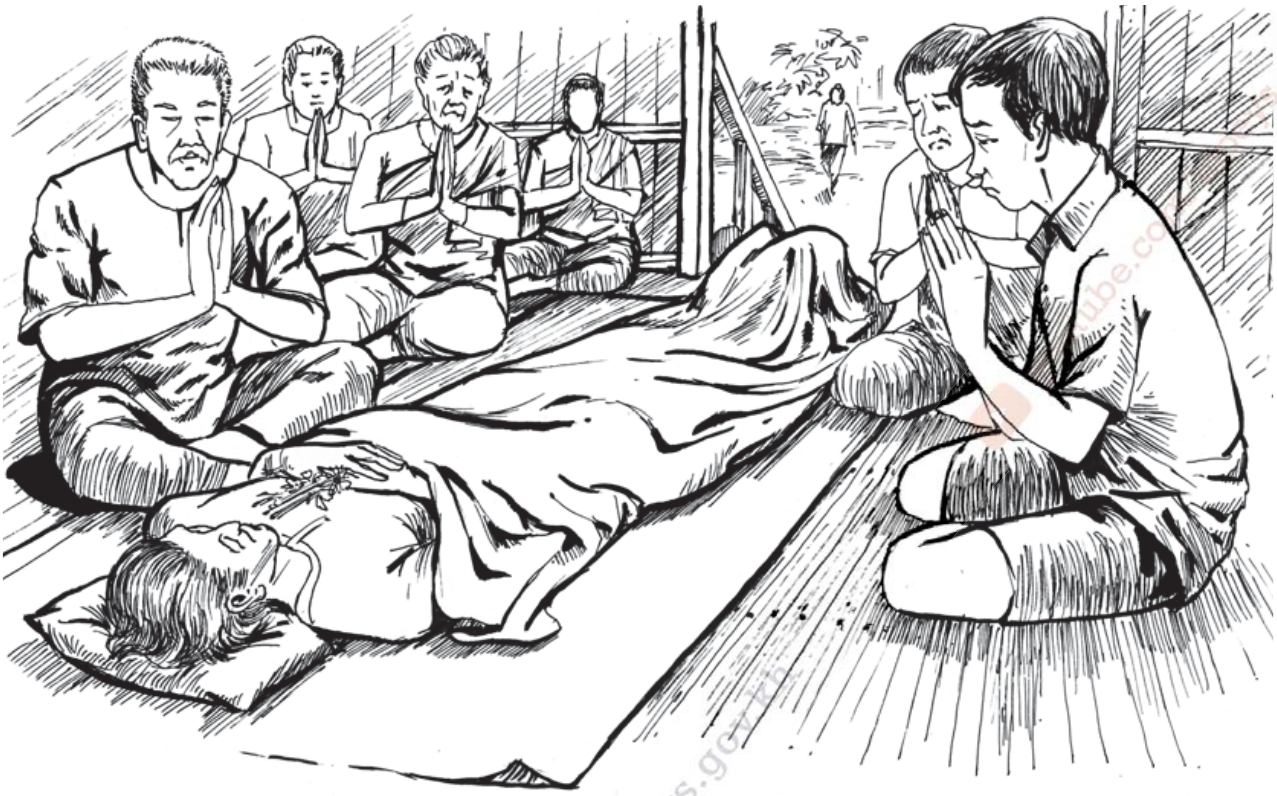

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- តាយហោង (កិ) : ស្លាប់ខុសធម្មតា ស្លាប់ដោយត្រូវគេពិឃាត ឬស្លាប់ដោយលង់ទឹក ។
- គាស់ (កិ) : ជីករំលើង ធ្វើឱ្យរបើក ឱ្យកក្រើក ឱ្យហើប ។
- ស្លាប់តាមកាល (កិ) : ស្លាប់តាមកាលកំណត់ ដោយចាស់ជរា ។
- សុំខមាទោស (ន) : ការសុំឱ្យអត់ទោស ពាក្យសុំឱ្យអត់ទោស ឬលើកទោសចោល ។
- បន្ទូង (ន) : របស់ដែលគេដាក់ប្លូងឱ្យបពូជិតទស់យក ។ របស់ដែលគេរៀបបញ្ជូនឱ្យបុគ្គលអ្នករំលាងខន្ធទៅហើយ ។
- ទៀនកល្ប (ន) : ទៀនមួយប្រភេទធំខ្លី សម្រាប់អុជជូនដំណើរបុគ្គល ដែលជិតនឹងទទួលមរណភាព (ប្រើតាមសណ្ឋាប់ស្រុក ចំពោះតែអ្នកដែលត្រូវការ) ។
- ទៀនគោល (ន) : ទៀនធំលញ់ដោយក្រមួន ទម្ងន់តាំងពី ១តម្លឹងឡើងទៅសម្រាប់ប្រើក្នុងពិធីបុណ្យ និងមង្គលការផ្សេងៗ ឬបិទនៅគ្រែទេសនាដោយសន្មតថាជាគោល លើអស់ទៀនទាំងពួង ។

- ស្លាត្រួយ (ន) : កញ្ចប់ស្លឹកចេកស្រស់ខ្ចាស់កន្លាស់រាងតូចស្រួចចុងដើមស្មើគ្នាមានដាក់ម្ហូសាខាងក្នុង សម្រាប់ប្រើក្នុងការបុណ្យទានតាមរណ្តាប់ខ្មែរសម័យបុរាណ ។
- ព្រះចូឡាមណី (ន) : ឈ្មោះព្រះចេតិយមួយនៅឋានត្រៃត្រិង្ស ជាទីបញ្ចុះព្រះកេសាព្រមទាំងស្នៀតព្រះកេសនៃព្រះសក្យមុនីសម្មាសម្ពុទ្ធ ហៅឱ្យពេញថា ព្រះចូឡាមណីចេតិយនៅឋានត្រៃត្រិង្ស ។
- ហាត្ថ (ន) : ឈ្មោះរង្វាស់ប្រវែងខ្មែរបុរាណ ដែល ១ហាត្ថមានកន្លះលូកឬប្រមាណជាកន្លះម៉ែត្រ ។
- ព្រះបត់ (ន) : គំនូរព្រះពុទ្ធរូបជាដើម ដែលគួរនឹងផ្ទាំងសំពត់អាចបត់ឬមូរបាន ។
- ក្ងម (ន) : របស់ធ្វើអំពីដីសម្រាប់ដាក់ទឹក មានកស្ពួចរាងធំក្នែង ដូចផ្ដែ ឃ្លោកសាយដៀវ ។
- អាចម៍បំណះ (ន) : បន្ទះដីដែលរបើកធ្លាក់តម្រួតៗប៉ះលើគ្នាព្រោះភ្ជួរ ។
- ចំអាសទឹក (កិ) : លាងជម្រះរូបសពដែលទើបនឹងស្លាប់ ។
- ខ្សែបាស (ន) : ឈ្មោះខ្សែអំបោះនៅសម្រាប់ទាក់ចងរុំសាកសពតាមកិច្ចតាមក្ណនយោគី ។
- សំសារវដ្ត (ន) : ដំណើរអន្ទោលទៅមក ដំណើរអន្ទោលកើតស្លាប់មិនឈប់មិនស្រាក ។
- ស្ទូប (ន) : សំពត់ដែលរុំសាកសព ។
- កោដ្ឋ (ន) : របស់សម្រាប់ដាក់សព ដាក់ធាតុ ។
- ឈាបនដ្ឋាន (ន) : ទីសម្រាប់ធ្វើឈាបនកិច្ច កន្លែងរំលាយសព ។
- ពពិល (ន) : ប្រដាប់ធ្វើដោយលោហជាតិមានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងស្លឹកពោធិ៍ សម្រាប់បិទទៀនអុជកាន់ហុចបន្ត្ជាបង្ហិលបក់ផ្ទ្ងចូលជុំវិញមនុស្ស ឬរបស់អ្ហ្ងដើម្ប្ីកើតស្រីសួស្ដ្ ។
- អាចារ្យយោគី (ន) : អាចារ្យប្រមុខនៃអ្ហ្ងកភ្ជ្ងកទាំង ៤ នាក់ក្ងុងការធ្ងើឈាបនកិច្ច ឬ របស់អាចារ្យនាំសព ។
- លាជ (ន) : គ្រាប់ធញ្ញជាតិមានស្ងួរជាដើម ដែលផ្ទ្ះបែកវ្ងកព្រោះលីង ។

- ប៉ានា (ន) : ព្រៃសម្រាប់តម្កល់ ឬបញ្ចុះសព សម្រាប់កប់ខ្មោច ទីសម្រាប់រំលាយសព ឈាបនដ្ឋាន ។
- ស្ពៅ (ន) : ស្មៅមួយប្រភេទ ស្លឹកវែងៗរឹងគគ្រាត មានពីរប្រភេទ គឺស្ពៅភ្លាំងស្ពៅស្លឹកធំៗប្រើការក្រងប្រក់ផ្ទះ ស្ពៅរណ្ដាស ស្ពៅស្លឹកល្អិតៗបើទាស់ប្រើការក្រងផ្ទះបានតែមិនសូវជាប់ ។
- ឧត្តរាព័ត៌ឬឧត្តរាវដ្ត (ន) : ដំណើរទៅវិលទៅខាងឆ្វេង ដើរជាឧត្តរាព័ត៌ ដើរវិលទៅឆ្វេងជុំវិញទីណាមួយ ។
- សព (ន) : ខ្មោចស្រស់ រូបបុគ្គលស្លាប់ សាកខ្មោច ។
- សំបួរមាស (ន) : ដើមតូច ផ្កាតូចៗ ពណ៌លឿង ក្លិនក្រអូបឆ្ងិតគេច្រើនដាំប្រមាត់ទ្វាររបងផ្ទះ ឬដាំធ្វើជារបងផ្ទះក៏មាន ។
- ប្រគេន (កិ) : ឱ្យ លើកឱ្យដល់ដៃក្នុងហត្ថបាស ប្រគេនចង្ហាន់លោក ។
- វិញ្ញាណក្ខន្ធ (ន) : កងវិញ្ញាណដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងខន្ធ ៥ (រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ) ។
- ចេតិយ (ន) : ទីដែលគេគោរពបូជា គឺទីណាមួយទោះមានដើមឈើធំជាប្រធានជាទីសម្គាល់ក្តី មានថ្មធំៗជាទីចំណាំក្តី ។ល ។ ដែលអ្នកផងគេសន្មត គេជឿថាជាទីស័ក្តិសិទ្ធិ គេតែងធ្វើសក្ការបូជាគោរពក៏ហៅចេតិយទាំងអស់ តែក្នុងប្រទេសយើងសព្វថ្ងៃចំពោះតែការវត្ថុដែលគេកដោយឥដ្ឋជាដើម សម្រាប់តម្កល់សារីរិកធាតុនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាដើមនោះទើបហៅថាចេតិយ ។
- ឧទ្ទិសកុសល (កិ) : សំដៅទៅរក សំដៅចំពោះ ឆ្ពោះត្រង់ តម្រង់ទៅរក បម្រុងត្រង់ បម្រុងចំពោះ ធ្វើបម្រុង ឬដើម្បីឧទ្ទិសចំពោះព្រះសង្ឆ ។

អត្ថបទ

នៅក្នុងគ្រួសារខ្មែរ ក៏ដូចជាគ្រួសារជាតិសាសន៍ដទៃទៀត កាលបើមានមនុស្សស្លាប់គេតែងរៀបចំធ្វើបុណ្យ ជូនដំណើរខ្មោចនោះតាមទំនៀមទម្លាប់ដែលប្រែប្រួលទៅតាមសម័យកាលនិងស្ថែកគ្នាខ្លះតាមតំបន់នីមួយៗ ។ ខ្មែរចាត់ទុកពិធីបុណ្យខ្មោច ឬបូជាសពជាករណីយកិច្ចមួយ ដែលគ្រួសារសពត្រូវបំពេញ ។ កាលណាគេរំលងប្រពៃណី ដោយទុកឱ្យឪពុកម្តាយ ជីដូនជីតាបងប្អូនស្លាប់ដូចសត្វធាតុនោះ នឹងត្រូវទទួលការរិះគន់ពីសង្គមហើយនឹងមានការស្តាយក្រោយជាពុំខាន ។

ការស្លាប់មានច្រើនបែបយ៉ាងណាស់ ដូចជាស្លាប់ដោយលង់ទឹក ចងក រន្ទះបាញ់ គ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗជាដើម ។ មនុស្សដែលស្លាប់បែបនេះ ហៅថា "ខ្មោចតាយហោង" គឺស្លាប់មិនតាមកាលដែលគេពុំអាចប្រុងប្រៀបទុកជាមុនបាន ។ តាមទំនៀមគេពុំយកខ្មោចតាយហោងទៅបូជាទេ គេយកទៅកប់សិនចាំបានពេលល្អទើបគាស់យកឆ្អឹងមកធ្វើបុណ្យវិញ ។ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃ គេពុំសូវយកទៅកប់ទេ ដោយខ្ទះដីកប់ផងហើយដោយទំនៀមទម្លាប់ប្រែប្រួលផង គេក៏យកខ្មោចប្រភេទនេះ មករៀបចំធ្វើបុណ្យបូជាដែរ ។ ឯមនុស្សស្លាប់តាមកាល ដូចជាស្លាប់ដោយមានជំងឺមើលពុំជា ឬស្លាប់ដោយចាស់ជរា (ទុំជ្រុះ) គេអាចប្រុងប្រៀបរៀបចំជាមុនបាន ដូចមានសេចក្តីអធិប្បាយខាងក្រោយនេះ ។

នៅពេលជិតស្លាប់ គេនិមន្តព្រះសង្ឆ ៤អង្គ ឬ ១អង្គក៏បាន មកសូត្រធម៌ឱ្យអ្នកជំងឺស្តាប់ ។ តែត្រូវរកអាចារ្យម្នាក់នៅជួយមើលខុសត្រូវរហូតដល់ដង្ហើមចុងក្រោយ ។ នៅពេលនោះដែរមិត្តភក្តិបងប្អូនកូនចៅក្តី ដែលបានប្រព្រឹត្តមិនគប្បីចំពោះអ្នកនោះត្រូវមកសុំខមាទោស ។ បន្ទាប់មក គេឱ្យអ្នកជំងឺទន្ទេញធម៌ថា **ពុទ្ធោអរហំ** ហើយឱ្យតាំងស្មារតីឱ្យនឹងក្នុងអំពើល្អដែលខ្លួនបានធ្វើហើយកុំឱ្យខ្ទល់ខ្វាយជំពាក់ចិត្តទៅលើគ្រួសារ លើទ្រព្យសម្បត្តិជាដើម ។ នៅខណៈនោះគេនាំរៀបចំគ្រឿងបន្ទូង មានគ្រឿងបរិភោគ ឧបភោគ និងរបស់ផ្សេងៗសម្រាប់ថ្វាយព្រះសង្ឆនៅពេលស្លាប់ទៅ ។ ប្រដាប់ប្រដាទាំងនោះត្រូវយកទៅបង្ហាញអ្នកជម្ងឺឱ្យបានឃើញ ហើយត្រេកអរនឹងកុសលផលបុណ្យនោះផង ចំណែកអាចារ្យក៏រៀបចំលញ់ **ទៀនកល្ប ទៀនគោល ធ្វើស្លាត្រួយ ទង់ព្រលឹង និងសុពារបាត** ៦ សន្លឹក (ជាបន្ទះធ្វើដោយមាស ឬប្រាក់ ឬទង់ហ្ជា ឬស្លឹករឹត ឬក្រដាសក៏បានទុកដាក់ដល់ពេលស្លាប់នៅត្រង់ថ្ងាស ក្បាល បបូរមាត់ លើចង្កាក្នុងដៃប្រណម្យ និងលើដើមទ្រូង) ។ គេអុជទៀនកល្ปនៅពេលជិតដាច់ខ្យល់ និងនៅពេលស្លាប់ ។ ឯស្លាត្រួយគឺស្រទាប់ស្លឹកចេកដែលគេដោតស្លា ម្ជូ ធ្ជូ ហើយដែលគេធ្វើទុកសម្រាប់ឱ្យអ្នកជំងឺកាន់ថ្វាយដល់ ព្រះចូឡាមណី (ចេតិយនៅឋានត្រៃត្រិង្ស ដែលបញ្ចុះព្រះកេសា និងស្នៀតព្រះកេសរបស់ព្រះពុទ្ធ) នៅពេលដែលកម្លាំងកាន់តែខ្សោយទៅ គេធ្វើទង់ព្រលឹងដោយកំណាត់សំពត់សវែងប្រហែល ១ហត្ថនៃអ្នកជំងឺ ។ នៅលើទង់ព្រលឹងនោះ ជួនកាលគេទុកទំនេរ ជួនកាលគេចារគាថា ជួនកាលទៀតគេគូររូបព្រះចូឡាមណី ។ នៅតាមតំបន់ខ្លះ គេគូររូបក្រពើតំណាងក្រុងពាលី ។ គេដាក់ទង់ព្រលឹងនោះនៅក្បាលគ្រែអ្នកជិតស្លាប់ ហើយបន្តអំបោះពីទង់ព្រលឹងទៅដល់រូបព្រះពុទ្ធ ឬព្រះចូឡាមណី ។ គេមានជំនឿថា លុះអ្នកនោះស្លាប់ទៅទង់ព្រលឹងនេះឯងនឹងទ្រព្រលឹងរហូតដល់ពេលចាប់ភពជាថ្មី ។ នៅជុំវិញនិងនៅខាងលើអ្នកជំងឺ គេចងកំណាត់សំពត់ស ឬព្រះបត់(បដាដែលគេគួរជីវប្រវត្តិព្រះពុទ្ធ) ។

លុះមនុស្សនោះផុតដង្ហើមទៅហើយ អាចារ្យចូលទៅបិទភ្នែក និងមាត់ខ្មោច ហើយយកសុពារ បាតទាំង ៦ សន្ធឹកមកដាក់តាមកន្លែងដែលត្រូវដាក់ ។ រំពេចនោះគេយកទៀនកល្ប្រមកអុជបិទនៅ ក្បាលគ្រែ ហើយយកទៀនគោល ៥ ទៀតមកអុជតាំងពីពេលជិតស្លាប់នោះត្រូវអុជបន្តទៅកូនចង្កៀង ប្រេងកាតជំនួសវិញ ។ បន្ទាប់មកគេរៀប **ទៀនតួ្បង** ដែលមានស្រូវពន្លែ ១ ល្ហ្ម ប្រាក់ ១ បាត សំពត់ស ៥ ហាត្ថ ចេកទុំ ១ ស្ពឹត និងចង្កៀងប្រេងកាតនោះដាក់តម្កល់នៅចុងជើងខ្មោច ។ នៅក្រោមកន្លែងតម្កល់ ទៀនតួ្បងនោះ គេដាក់ថ្ម ១ ដុំនិងទឹក ១ ក្អម ។ តាមជំនឿគេថា ការអុជបន្តភ្លើងទៀនកល្ប្រមកចង្កៀង ប្រេងកាតជានិមិត្តរូបនៃជីវិតដែលរលត់ពីរូបមួយទៅបន្តក្នុងរូបមួយថ្មីទៀត ។ តាមទំនៀមទម្លាប់នៅ តំបន់ខ្លះ គេយកដីអាចម៍បំណះមួយដុំដាក់ក្នុងល្ហ្ម្ម ស្រូវជាការសម្គាល់ថា រូបកាយនឹងត្រូវក្លាយជាដីវិញ ហើយក្នុងពេលដ៏ឆាប់នឹងផ្ទុំផ្សំកើតបានជារូបកាយមនុស្សជាថ្មី ។ នៅមុខផ្ទះខ្មោចមានដោតទង់ក្រពើ មួយ ឬមួយគូជាសញ្ញាឱ្យដឹងថានៅផ្ទះនោះមានមនុស្សស្លាប់ថ្មីៗ ។ មុននឹងដាក់ខ្មោចទៅក្នុងមឈូស តាមទំនៀមទម្លាប់គេត្រូវលើកខ្មោចនោះចំអាសទឹកសិន ។[(១)] ហើយលាបទឹកអប់សិតសក់(សិតទៅ ក្រោយ ៣ ដង រួចសិតមកមុខ ៣ ដងដើម្បីជាប្រស្នាថា ការវិលកើតស្លាប់ត្រឡប់ចុះឡើងក្នុងភព ៣) ។ បន្ទាប់មកគេយកសំពត់ស ៤ ហាត្ថស្លៀកឱ្យខ្មោចដាក់ថ្នក់មកខាងមុខ សំពត់ស ៤ ហាត្ថទៀតស្លៀកដាក់ ថ្នក់ទៅខាងក្រោយវិញ(ដើម្បីជាប្រស្នាថាមានអវិជ្ជាបិទក្រោយនិងតណ្ហាចាក់ស្រេះគ្នា)សំពត់ ៤ ហាត្ថ ទៀត ៣ នាពាក់ពីលើស្មាខាងស្តាំ ។ រួចហើយគេយកខ្សែបាស ចងខ្មោចត្រង់ក-កដៃ និងកជើង ។ ការចងខ្មោចបែបនេះមានទំនាក់ទំនងទៅនឹងផ្លូវធម៌ថា មនុស្សយើងមានចំណងលោកិយ ៣ ប្រការគឺ : ប្រពន្ធឬប្ដី កូននិងទ្រព្យសម្បត្តិ ។ បើអ្នកណាផុតពីចំណងនេះបាននឹងរួចផុតពីសំសារវដ្ត ។ តមកទៀត គេយកមាស ឬប្រាក់មួយកាក់ទៅបង់ក្នុងមាត់ខ្មោច (ដើម្បីជាគ្រឿងពិចារណាថា នៅពេលស្លាប់គេពុំ អាចយកទ្រព្យសម្បត្តិទៅផងបានទេ សូម្បីតែប្រាក់មួយកាក់ក្នុងមាត់នេះក៏យកទៅពុំបានដែរ) ។ នៅទី បញ្ចប់ គេយកសំពត់សប្រវែងមួយចំអាម ៤ ជ្រុង គ្របមុខឱ្យខ្មោច រួចលើកខ្មោច ដាក់លើស្ពរ (សំពត់រុំខ្មោចប្រវែង ១២ ហាត្ថ) ។ លុះរុំខ្មោចរួចហើយ គេចងខ្សែបាសម្ដងទៀតទើបដាក់ទៅក្នុងក្ដារ មឈូស ។ ខណៈនោះគេនិមន្តព្រះសង្ឆបង្ស្ងកូល ។ ចំពោះគ្រួសារក្រខ្សត់ ពិធីបូជាសពអាចប្រព្រឹត្ត នៅថ្ងៃនោះ ។ ចំពោះគ្រួសារអ្នកមានគ្រាន់បើ អាចតម្កល់សពនោះទុកក្នុងរវាងពីរ ឬបីថ្ងៃទៀត ។ ចំណែកសពស្ដេចឬព្រះសង្ឆចៅអធិការវត្ត គេតម្កល់ដាក់ក្នុងកោដ្ឋទុកយូរថ្ងៃទើបបូជា ។

---

(១) : ការចំអាសទឹកឱ្យខ្មោច តាមជំនឿពួកព្រាហ្មណ៍ថាជាការលាងបាបនៅពេលស្លាប់ ។ កាល នៅរស់មនុស្សនោះលាងបាបខ្លួនឯងមួយឆ្នាំម្ដងនៅក្នុងទន្លេគង្គា ។ តាមជំនឿខ្មែរយើងវិញថាការផ្ង�eទឹកឱ្យ ខ្មោចគឺជាការដឹងគុណដល់អ្នកនោះ ខ្លះថាធ្វើឱ្យជ្រះក្លិនមិនល្អក្នុងពេលតម្កល់ ។

ក្បួនដង្កៃ និងពិធីរំលាយសព លុះថ្ងៃឈាបនកិច្ចមកដល់ គេត្រូវរៀបក្បួនដង្កៃសពនោះឆ្ពោះទៅកាន់ឈាបនដ្ឋាន ។ មុននឹងរំកិលសពចេញពីទីតម្កល់ គេនិមន្តព្រះសង្ឆបង្ស្ងួកូល ជួនកាលគេប្រារព្ធពិធីបង្ហិលពពិល ៣ជុំ ជុំវិញមឈូស ។ បន្ទាប់មកទៀតតាមទំនៀមទម្លាប់នៅពេលរំកិលសពចេញទៅអាចារ្យយោគីយកក្អមទឹកទៅស្រោចរំងាប់ដុំថ្ម រួចទាត់ទម្លាក់ចោលទៅដីនូវក្អមទឹកនិងដុំថ្មនោះ (ប្រហែលមានន័យធ្វើរូបឱ្យបែកធ្លាយទៅ) ។ ឯក្បួនដង្កៃសពមានរបៀបដូចតទៅនេះ

- ព្រះសង្ឆសូត្រព្រះអភិធម្ម ។
- ព្រះសង្ឆមាតិកា ជួនកាលព្រះសង្ឆនៅជាមួយសពមានសូត្រធម៌ផង ។
- អាចារ្យយោគីកាន់ទង់ព្រលឹង ។
- វង់ភ្លេងខ្មោច (បើមាន)
- អ្នកប្រាយលាជ (ក្មេងស្រីស្លៀកពាក់ស ជាកូន ឬសាច់ញាតិរបស់សពបាចលាជទៅស្តាំម្តងឆ្វេងម្តង ដោយទន្ទេញធម៌បណ្តើរផង ហើយមើលទៅមុខជានិច្ច ។ គ្រាប់លាជដែលបាចនៅដីជាតំណាងឆ្អឹងនៃខ្មោចដែលនៅរាយប៉ាយលើដី) ។
- អ្នកបួសមុខភ្លើង (ក្មេងប្រុសជាកូន ឬសាច់ញាតិរបស់សពកោរសក់ ស្លៀកស ពានាស) នៅជុំវិញក្បាលមានខ្សែស្បូវភ្លាំង ឬស្មៅផ្ងងចងបន្តពីមឈូសមក ។ គេថាខ្សែស្បូវភ្លាំងនោះជានិមិត្តរូបនៃនាកជីវិត ដែលបន្តគ្នាដូចច្រវាក់ (Chaine d'existence) ហើយការបួសមុខភ្លើងនេះគឺជាកិច្ចតបស្នងសងគុណមួយដែរ ។
- អ្នកភ្ជុក (អ្នកដុតខ្មោច) ៤ នាក់សែងមឈូសយកជើងទៅមុខ (សព្វថ្ងៃគេនិយមដាក់មឈូសហែលើរថយន្ត) ។
- អ្នកទទួលទៀនតួង (ក្មេង ឬអ្នកបំរើពេញចិត្តរបស់សព) ។
- គ្រួសារនិងញាតិមិត្តរបស់សព ។

លុះដល់ទីប៉ាន់ហើយគេហែប្រទក្សិណ ៣ជុំជាឧត្តរាព័ត៌ (ពីខាងឆ្វេងនៃប៉ាន់) រួចហើយដាក់មឈូសលើជើងថ្ករយកក្បាលទៅទិសខាងលិច ។ គេបើកគំរបមឈូសឡើង អាចារ្យក៏បើកស្ពប បើកកន្ទ្រែងគ្របមុខ (កូនចៅសពខ្លះយកកន្ទ្រែងនេះទុកឡើងថានាំឱ្យមានសិរីសួស្តីរកស៊ីមានបាន) រួចកាត់ចំណងខ្សែបាសហើយនិមន្តលោកបង្ស្ងួកូល ។ បន្ទាប់មកទើបញ្ជាតិមិត្តនាំគ្នាយកផ្កា ទៀនធូប ទៅដាក់លើសពសុំខមាទោសជាចុងក្រោយ ។ រួចហើយអាចារ្យយោគីនិងអ្នកភ្ជុក ៤ នាក់ អុជចន្ទុះមួយដើមម្នាក់ដើរព័ទ្ធជុំវិញមឈូស ៣ជុំជាឧត្តរាព័ត៌ ហើយអាចារ្យក៏ដុតភ្លើងបូជាសពនោះទៅ ។ ចំពោះសពអ្នករដ្ឋការគេនិយមសូត្រសុន្ទរកថាផ្ទែងពីជីវប្រវត្តិសពនិងវិយោគទុក្ខនៃញាតិមិត្តមុនពេលបូជា ។ នៅ

ពេលដែលភ្លើងកំពុងឆេះសព គេនិមន្តលោកបំបួសអ្នកបួសមុខភ្លើងហើយនិមន្តទេសនាមុខភ្លើងទៀត។ គេអាចផ្ស៊ីកអ្នកបួសមុខភ្លើងនៅពេលបូជាសពរួច ជួនកាលគេទុករហូតដល់ព្រឹកស្អែកទើបដាក់ផ្ទួស។ លុះ ៥ ឬ ៦ម៉ោងក្រោយមក រូបនៃសាកសពក៏ឆេះសុសអស់។ អ្នកភ្ជុកយកសំពត់គ្របមឈូស ចោលរំលងភ្លើង ៣ដង ដើម្បីរ៉ាប់ចង្រៃឧបទ្រព។ យោគីយកទឹកមន្ត (ទឹកសំបួរមាស)មួយផ្ដិល អ្នកភ្ជុកកាន់ក្អមទឹកម្នាក់មួយដើរប្រទក្សិណជាឧត្តរាព័ត៌ ៣ជុំ ហើយលត់ភ្លើង បន្ទាប់មកគេបាចគ្រាប់ស្រូវ សណ្ដែក លូនៅលើគំនរធ្យូងនិងផេះដើម្បីប្រារព្ធពិធីប្ដូររូប។ ឯគ្រាប់ធញ្ញជាតិដែលបាចនោះជានិមិត្តរូបនៃការស្លាប់ដែលជាសំណាបនៃជីវិតថ្មី។

ពិធីប្ដូររូបប្រព្រឹត្តទៅ ៣ដង (ដើម្បីឱ្យពិចារណាទៅតាមភពទាំង ៣)។ ដំបូងយោគីយកចបប្រមូលធ្យូងធ្វើជារូបមនុស្សមានក្បាលទៅខាងកើតហើយសួរថាល្អ ឬទេ ? អ្នកភ្ជុកឆ្លើយថាមិនល្អទេក៏ធ្វើរូបមនុស្សម្ដងទៀតមានក្បាលទៅខាងលិចហើយសួរដូចមុនទៀត គេឆ្លើយថា នៅមិនទាន់ល្អទេ។ លើកទី ៣ អាចារ្យធ្វើរូបមនុស្សមានក្បាលទៅទិសខាងកើតវិញ្ញរួចសួរបញ្ជាក់ថាល្អហើយឬនៅ គេឆ្លើយថាល្អហើយ ទើបយកស្លឹកចេកមួយផ្ទាងគ្របលើរូបនោះ ហើយយកសំពត់ស ៥ហាត្ថមកដាក់លើស្លឹកចេក។ នៅទីបញ្ចប់គេនិមន្តលោកបង្ស្ងុកូល ឬគេឱ្យយោគីបង្ស្ងុកូលឆាកយកសំពត់សនោះទៅ។ លំដាប់មកទើបគ្រួសារសពនាំគ្នារើសធាតុយកមកលាងទឹកមួរ ទឹកសំបួរមាស និងទឹកដូងខ្ចី។ នៅពេលដែលរើសធាតុ កូនចៅណារើសបានប្រាក់កាក់ ឬធ្មេញរបស់សពគេចាត់ទុកប្រាក់ ឬធ្មេញនោះថាជាអំណោយពិសេសរបស់សពដល់កូនចៅនោះហើយត្រូវថែរក្សាឱ្យបានគង់វង្ស។ ឯធាតុដែលលាងស្អាតហើយគេយកទៅដាក់ក្នុងកោដ្ឋតូចមួយ ដែលគេយកទៅតាំងនៅក្នុងផ្ទះ។

នៅយប់ថ្ងៃដដែលគេនិមន្តព្រះសង្ឆសូត្រមន្តទេសនាហើយព្រឹកស្អែកគេធ្វើចង្ហាន់ប្រគេនលោកទៀត ដើម្បីបញ្ជូនមគ្គផលដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃសព។ លុះដល់ខួប ៧ថ្ងៃ បន្ទាប់មកខួប ១០០ថ្ងៃគេប្រារព្ធធ្វើបុណ្យដូចនេះទៀត។ ក្រោយពីបានធ្វើបុណ្យខួប ១០០ថ្ងៃហើយ គេអាចទុកធាតុនៅក្នុងផ្ទះតទៅទៀតក៏បាន ឬក៏យកទៅបញ្ចុះក្នុងចេតិយនៅវត្តក៏បាន។ អំណឹះតទៅមុខទៀតគេគ្រាន់តែរំលឹកគុណ ដោយធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសកុសលតាមពេលវេលាជាប្រពៃណីតទៅ។

ចំពោះការកាន់ទុក្ខ គ្រួសារផ្ទាល់នៃសពនិយមកោរសក់ ស្លៀកពាក់សឬខ្មៅ ឬស្លៀកខ្មៅពាក់ស។ ជាទូទៅគេកាន់ទុក្ខចំនួន ១០០ថ្ងៃ ប៉ុន្តែមានអ្នកខ្លះកាន់រហូតដល់ ១ឆ្នាំក៏មាន។

សេចក្ដីសង្កេត

- **សម័យហ្ហូណន**

ក្នុងករណីកាន់ទុក្ខគេត្រូវកោរសក់និងកោរពុកមាត់ ។ ឯវិធីរំលាយសពមាន ៤យ៉ាងគឺ :

១. បោះចោលសពទៅក្នុងទន្លេ

២. បូជាដោយភ្លើង

៣. យកសពទៅកប់

៤. យកសពទៅដាក់ចោលក្នុងព្រៃស្មសានឱ្យសត្វស៊ី ។

ក្នុងករណីបូជាភ្លើង គេតែងប្រមូលធាតុដែលនៅសល់យកទៅដាក់ក្នុងកោដ្ឋមួយបិទជិត ហើយយកទៅបោះចោលក្នុងទឹកទន្លេ ។ បើជាព្រះមហាក្សត្រកោដ្ឋនោះធ្វើពីមាស បើជានាម៉ឺនសពមុខមន្ត្រីគេប្រើកោដ្ឋប្រាក់ ហើយបើជារាស្ត្រសាមញ្ញគេប្រើកោដ្ឋដី ។

- **សម័យចេនឡា**

អ្នកដំណើរចិនឈ្មោះ ម៉ាតូលីន បានសរសេរទុកថាក្នុងករណីមានទុក្ខពួកកូនចៅនៃសពត្រូវកោរសក់យំស្រែកយ៉ាងខ្លាំង ហើយអត់បាយអស់រយៈពេល ៧ថ្ងៃទៀតផង ។ សពត្រូវគេយកទៅបូជា ហើយគេប្រមូលធាតុដាក់ក្នុងកោដ្ឋធ្វើពីមាស ឬពីប្រាក់ហើយបោះចោលទៅក្នុងទឹកដ៏ជ្រៅ ។ ពួកអ្នកក្រគេប្រើកោដ្ឋធ្វើពីដី ហើយមានលាបពណ៌ផ្សេងៗ ។ មានអ្នកខ្លះទៀតពេលមានមនុស្សស្លាប់ គ្រាន់តែយកទៅដាក់ចោលក្នុងព្រៃភ្នំទុកឱ្យសត្វស៊ីជាការស្រេច ។

(ដកស្រង់អត្ថបទ "ហ្ហូណនជារដ្ឋខ្មែរ ឬពុំមែនទេ" របស់លោកត្រឹងងា
ចុះផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិប័ត្រខ្មែរ-មន លេខ ៥ សីហា ១៩៧៣ ត្រង់ទំព័រ ២៥)

- **សម័យអង្គរ**

លោក ជីវតាក្វាន់ បានកត់សម្គាល់ឃើញថា ពេលមានមនុស្សស្លាប់គេឥតមានដាក់ក្ដារមឈូសទេ គេយកតែកន្ទេលក្រាលពីក្រោម យកកំណាត់សំពត់ក្រាលពីលើ ហើយគេយកទៅព្រៃ ។ លុះសែងដល់ក្រៅក្រុង ដល់កន្លែងណាមួយស្ងាត់ គេដាក់ខ្មោចនោះចោលហើយត្រឡប់មកវិញដើម្បីទុកឱ្យសត្វមកស៊ី ។ ប៉ុន្តែ លោក ជីវតាក្វាន់ ក៏បានសង្កេតឃើញថាមានគេយកខ្មោចទៅដុតបូជាខ្លះៗហើយ ។ ពេលកាន់ទុក្ខគេឥតស្លៀកពាក់សទេ តែគ្រាន់តែកោរសក់ (ប្រុសៗ) ឬកាត់សក់ (ស្រីៗ) ។

- **សម័យបច្ចុប្បន្ន**

ខ្មែរយើងសព្វថ្ងៃឃើញថានិយមប្រើវិធីបូជាជាងគេ ឯខ្មែរនៅកម្ពុជាក្រោមច្រើននិយមយកសពទៅកប់អស់មួយរយៈពេលរួច ទើបគេធ្វើបុណ្យ "លើកសព" រើសធាតុដាក់ក្នុងកោដ្ឋយកទៅដាក់ក្នុងផ្ទះ ឬយកទៅតម្កល់ក្នុងចេតិយដែរ ។

(ដកស្រង់ចេញពីអរិយធម៌ខ្មែររបស់អ្នកស្រី ត្រឹងងា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ទំព័រ ១២៧-១៣៤)

សំណួរ

១. តាមប្រពៃណីនៃការស្លាប់ តើជនជាតិខ្មែរបានរៀបចំពិធីជាប៉ុន្មានដំណាក់ ? អ្វីខ្លះ ?

២. តើគេនិយមធ្វើអ្វីខ្លះ ?

ក. មុនពេលស្លាប់ ?

ខ. ពេលស្លាប់ ?

គ. ក្រោយពេលស្លាប់ ?

៣. ចូរអ្នកបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃ "កោដ្ឋ"ក្នុងទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ ។

៤. តើការប្រើទង់ព្រលឹងមានអត្ថន័យយ៉ាងណាខ្លះចំពោះអ្នកស្លាប់ ? ចូរបង្ហាញ ។

៥. តើពិធីរំលាយសព មានចំណុចសំខាន់ៗអ្វីខ្លះគួរកត់សម្គាល់ ?

៦. ចូរអ្នករកលក្ខណៈជាតិតាមរយៈប្រពៃណីនៅពេលស្លាប់ ។

៧. តើការធ្វើពិធីបុណ្យឱ្យអ្នកស្លាប់នៅសម័យចេនឡានិងសម័យអង្គរមានលក្ខណៈយ៉ាងណាខ្លះ ?

៨. តើអត្ថបទនេះ បានផ្តល់តម្លៃអប់រំយ៉ាងណាខ្លះចំពោះអ្នក ?

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

ពិធីចម្រើនអាយុ

ពាក្យថា "ចម្រើនអាយុ" ជាពាក្យហៅទូទៅ។ របៀបធ្វើមានទំនងផ្សេងៗគ្នា ឯឈ្មោះហៅក៏ដូរតាមប្រភេទពិធី ឬតាមតំបន់ផងក៏សឹងមាន។ បើគេធ្វើរបៀបសង្ខេបបន្តិច តែងឮគេហៅថា "បុណ្យបច្ច័យបួន" ជាពិសេសនៅទីក្រុងភ្នំពេញនិងតំបន់ជុំវិញនោះ។ នៅទីដទៃទៀតខ្លះពុំថាក្រុងឬជនបទឡើយ ជួនកាលគេធ្វើកិច្ចនោះវែងឆ្ងាយហៅថា "ចន្ទសុក្រគីរីសូត្រ" ឬបើធ្វើកិច្ចនោះទូលំទូលាយជាងបន្តិចទៅទៀតហៅថា "ឆាកមហាបង្សុកូល"។ តែទោះជាកិច្ចទាំងនោះវែងឬខ្លី តិចឬច្រើន ក៏គំនិតជាគោលនោះ ផ្តោតសំខាន់ទៅលើការចម្រើនដល់អាយុកាលឬការស្លាប់របស់សាមីខ្លួន ហើយបន្ទាប់មកការកើតសាជាថ្មីឡើងវិញ។ ពិធីនេះគេអាចធ្វើពីខែផល្គុនដល់ខែពិសាខ ប៉ុន្តែភាគច្រើនគេនិយមប្រារព្ធនៅខែចេត្រច្រើនជាងគេ។ នេះប្រហែលជាមកពីកិច្ចខ្លះនៅក្នុងនោះ មានន័យប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងកិច្ចខ្លះនៃពិធីចូលឆ្នាំ ដែលតែងតែធ្វើឡើងក្នុងខែចេត្រនេះឯងដូចជាស្រង់ទឹកព្រះ ពួនភ្នំខ្សាច់ជាដើម។ គេតែងពួនភ្នំខ្សាច់ក្នុងបុណ្យចន្ទសុក្រគីរីសូត្រ ហើយម្យ៉ាងទៀតពិធីចម្រើនអាយុណាមួយ ក៏តែងតែមានកិច្ចស្រោចទឹកដែរ។[(១)]

ចូរអ្នកស្តាប់អត្ថបទចម្រើនអាយុ ហើយត្រៀមឆ្លើយនឹងសំណួរខាងក្រោមនេះ

១. តើអ្វីទៅដែលហៅថាពិធីចម្រើនអាយុ ?

២. តើការធ្វើពិធីចម្រើនអាយុភាគច្រើនគេត្រូវធ្វើឱ្យមនុស្សវ័យណា ? ហើយគេប្រារព្ធពិធីនេះឡើងដើម្បីអ្វី ?

៣. តើពិធីចម្រើនអាយុនេះ ទាមទារឱ្យតែអ្នកជិតស្និទ្ធ (សាច់ឈាមបង្កើត) ជាអ្នកផ្តើមប្រារព្ធជូនចំពោះសាមីពិធី ឬក៏អ្នកដទៃក៏បំពេញកិច្ចនេះជូនបានដែរ ? ហេតុអ្វី ?

៤. ចូរអ្នកកំណត់អត្ថន័យនៃ :

- បុណ្យបច្ច័យបួន
- ឆាកមហាបង្សុកូល
- ចន្ទសុក្រគីរីសូត្រ

៥. តើពិធីចម្រើនអាយុនិងពិធីបុណ្យខួបថ្ងៃកំណើតដូចគ្នាដែរឬទេ ? ចូរពន្យល់។

៦. ចូរអ្នកធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងពីចំណុចសំខាន់ៗដែលជាគំនិតអ្នកនិពន្ធមានក្នុងអត្ថបទនេះ។

៧. តាមរយៈពិធីចម្រើនអាយុនេះ ចូរអ្នកបង្ហាញឱ្យឃើញពីអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ។

---

(១) : អាំង ជូលាន , ព្រាប ចាន់ម៉ារ៉ា , ស៊ុន ចាន់ដីប "ដំណើរជីវិតមនុស្សខ្មែរមើលតាមពិធីឆ្លងវ័យ" ទំព័រ ៦៧ ឆ្នាំ២០០៧

ការស្រាវជ្រាវ

ការស្រាវជ្រាវមានច្រើនប្រភេទ ។ ការស្រាវជ្រាវអាចធ្វើទៅតាមការសាកសួរព័ត៌មានដោយផ្ទាល់មាត់ ទៅលើមនុស្សចាស់ទុំច្រើនគ្នា ដែលធ្លាប់ដឹងពួហេតុការណ៍ ឬរឿងរ៉ាវដែលកន្លងផុតទៅ តាមរយៈឯកសារដែលមានស្រាប់ ឬក៏តាមរយៈការរុករកក្នុងធម្មជាតិ ។ ពេលនេះអ្នកនឹងសិក្សាអំពីសំណេរស្រាវជ្រាវដែលទាក់ទងទៅនឹងជំនឿ ដែលមានប្រភពតាមការស្រាវជ្រាវ ឬដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅនានា ។ ដូច្នេះអ្នកត្រូវ :

- កំណត់ប្រធានបទ ដែលត្រូវស្រាវជ្រាវឱ្យបានច្បាស់លាស់ ។
- កំណត់ទីតាំងរកឯកសារ (បណ្ណាល័យ មជ្ឈមណ្ឌលតំកល់ឯកសារនានា) ដើម្បីរកឯកសារពិគ្រោះ ។
- អានមាតិកាអត្ថបទរបស់សៀវភៅ ដើម្បីរកចំណងជើងដែលទាក់ទងនឹងប្រធានបទរបស់អ្នក ។
- អានអត្ថបទដែលអ្នករកឃើញដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដើម្បីយកខ្លឹមសំខាន់ៗដែលទាក់ទងនឹងប្រធានបទរបស់អ្នក ។
- ស្រង់ប្រភពឯកសារ ដូចជាចំណងជើងសៀវភៅ ឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ ទីកន្លែង និងឆ្នាំបោះពុម្ពផ្សាយ ព្រមទាំងទំព័រអត្ថបទ ។

ចូរពិនិត្យមើលគំរោងខាងក្រោម ៖

- **ផ្តើមសេចក្តី**
  - ប្រាប់ពីប្រធានបទនិងចំណងជើងនៃការស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទនោះ ។
- **តួសេចក្តី**
  - ផ្តល់សេចក្តីពន្យល់និយមន័យចាំបាច់លើពាក្យគន្លឹះ ប្រធានបទ ប្រធានបទរងជាដើម ។
  - ស្រង់ឧទាហរណ៍ក្នុងឯកសារយោង (ឯកសារដែលយើងកំពុងពិគ្រោះក្នុងសំណេរស្រាវជ្រាវនេះ) ក្នុងករណីនេះត្រូវចុះលេខយោងប្រាប់ពីប្រភព ... ។
  - រកឧទាហរណ៍មកបន្ថែម ។
  - ពន្យល់លក្ខណៈពិសេសនៃផ្នែកនីមួយៗ ។
- **បញ្ចប់សេចក្តី**
  - វាយតម្លៃលើលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវ ។
  - ភ្ជាប់បញ្ជីឯកសារពិគ្រោះ ។

ចូរអ្នកពិនិត្យមើលសំណេរស្រាវជ្រាវគំរូដូចខាងក្រោមនេះ

ប្រធាន : ចូរអ្នកធ្វើការស្រាវជ្រាវអំពីប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់តាមរយៈរឿងទុំទាវ ។

ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ ជាផ្នែកមួយនៃវប្ប៉ធម៌ជាតិ ដែលជនជាតិខ្មែរតែងតែប្រកាន់តាំងពីដើមរៀងមក ។ ក្នុងវិស័យនេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរ និងក្នុងស្នាដៃអក្សរសិល្ប៉ៈនានា ដែលកវីនិពន្ធយើងបានចងក្រងជាប្រធានបទ ដើម្បីបង្ហាញពីតថភាពសង្គមក្នុងសម័យកាលនីមួយៗ ដល់អ្នកសិក្សាអ្នកអាន ។ ចំណែករឿងទុំទាវវិញ កវីនិពន្ធយើងក៏បានផ្សារភ្ជាប់វិស័យប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់នៅសម័យលង្វែក ដែលបង្កប់ជាមួយនូវលក្ខណៈជាតិខ្មែរតាំងពីបុរាណកាលមកម្ល៉េះ ។

តើតាមរយៈរឿងទុំទាវ បានបង្ហាញពីប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់យ៉ាងណាខ្លះ ?

ដើម្បីជាមូលដ្ឋាន នៃការសិក្សាទៅលើវិស័យទំនៀមទម្លាប់ ក្នុងស្នាដៃខាងលើនេះយើងគប្បីស្វែងយល់ន័យនៃកន្សោមពាក្យ "ទំនៀមទម្លាប់"ជាមុនសិន ។ បើតាមវចនានុក្រមសម្តេចសង្ឆរាជជួនណាតភាគទីមួយនិងភាគទីពីរ ពាក្យ "ទំនៀម" មានថ្នាក់ពាក្យជានាម គឺសំដៅទៅលើបវេណី ធម្មតា សណ្តាប់ សណ្តាប់ធ្នាប់ ទម្លាប់ បែបបទ ក្នុងន័យថាធ្វើតាមទំនៀម ។ រីឯ "ទម្លាប់" មានថ្នាក់ពាក្យជាកិរិយា គឺធ្វើឱ្យធ្លាប់ ឱ្យថ្នឹក ទម្លាប់ខ្លួន ទម្លាប់ចិត្ត ទម្លាប់ដៃ ទម្លាប់មាត់ជាដើម ។ បើថ្នាក់ពាក្យជានាមវិញមានន័យថាការដែលធ្លាប់លំអាន ដែលធ្លាប់តែមានមក ដូចជាទម្លាប់ចាស់បុរាណធ្វើតាមទម្លាប់ពីមុនមក មានទម្លាប់ពីនាយមកជាដើម [(១)] ។ ដូចនេះ កន្សោមពាក្យ "ទំនៀមទម្លាប់"មានន័យថាលំអាន ទំនៀមទម្លាប់ បវេណី ធម្មតា សណ្តាប់ សណ្តាប់ធ្នាប់ ទម្លាប់ បែបបទ ក្នុងន័យថាធ្វើឱ្យធ្លាប់ឱ្យថ្នឹក ទម្លាប់ខ្លួន ទម្លាប់ចិត្ត ទម្លាប់ដៃ ទម្លាប់មាត់ជាដើម ។ បើថ្នាក់ពាក្យជានាមវិញមានន័យថា ការដែលធ្លាប់ លំអានដែលធ្លាប់តែមានមក ដូចជាទម្លាប់ចាស់ពីបុរាណ ធ្វើតាមទម្លាប់ពីមុនមក មានទម្លាប់ពីនាយមកជាដើម ។

អ្នកនិពន្ធរឿងទុំទាវ បានលើកយកផ្នត់គំនិតសង្គម ដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងទំនៀមទម្លាប់អភិរក្ស និយមមួយមកធ្វើជាប្រភពនៃទំនាស់របស់រឿងនោះគឺផ្នត់គំនិត "នំមិនធំជាងនាឡិ" ។ បើផ្អែកតាមរឿងនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា នៅសម័យលង្វែកកូនប្រុសស្រីគ្មានសិទ្ធិក្នុងការជ្រើសរើសគូស្រករទេ ។ យើងអាចពិចារណាឱ្យស៊ីជម្រៅជាងនេះទៅលើប្រពៃណីជ្រើសរើសគូស្រករបស់យុវជននាសម័យលង្វែក ព្រោះវាបានជ្រួតជ្រាបចូលទៅក្នុងសង្គមខ្មែរនាសម័យនោះទៅហើយ ។ យ៉ាងណាមិញ ចំពោះម្តាយទាវនិងអរជួនគឺជាលក្ខណៈតួអង្គនិមិត្តរូបដែលតំណាងឱ្យមាតាបិតាខ្មែរស្តែងពីការប្រកាន់

(១) វចនានុក្រមសម្តេចសង្ឆរាជជួនណាតភាគ ១និងភាគ ២

ទំនៀមទម្លាប់ខាងលើនេះ ។ ដោយហេតុថា ឪពុកម្តាយខ្មែរបានចាត់ទុកការទុកដាក់កូនចៅឱ្យមានគួស្រករថា ជាភារកិច្ចដ៏ចម្បងមួយរបស់ខ្លួន ទោះបីការសម្រេចចិត្តនោះមិនសមស្របតាមឆន្ទៈកូនយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ដូចករណី ម្តាយទាវក៏បានធ្វើការសម្រេចចិត្តលើកទាវឱ្យទៅម៉ឹងងួនដែលនាងមិនស្រឡាញ់ ហើយគំរាមថា "មិនដែលសោះឡើយទាវអើយនំច្រឡើសបើសធំម្តេចជាងនាឡិ កូនគោកៀចកាចដោយព្រៃវាលរោលរាលឈឺខ្លួនជួនដល់ស្លាប់" ។ អ្វីៗម្តាយជាអ្នកសម្រេច មេគ្រួសារជាអ្នកកំណត់ កូន ឬអ្នកក្រោមបង្គាប់គ្មានសិទ្ធិសម្រេចឡើយ ។ ទំនាស់នេះជាសំពាធខាងផ្លូវចិត្តដែលនាំទាវធ្លាប់តែទន់ភ្លន់សុភាពស្តាប់តាមបង្គាប់ម្តាយ តែពេលនេះនាងបែរជាហ៊ានជំទាស់ម្តាយដោយចេញមុខផ្ទាល់ថា "ថាបើម៉ែព្រមល្មមនឹងគេ កូនម៉ែទំនេរមានប្រុសស្រីលើកឱ្យគេទៅទោះពីរបី តាមម៉ែមេត្រីឱ្យថ្ងៃខ្ញុំ" ។ ចំពោះប្រការនេះ កូនប្រុស ឬកូនស្រីនិងម្តាយឪពុកតែងមានការមិនចុះសម្រុងគ្នា រហូតឈានទៅជាសោកនាដកម្មគួរឱ្យរន្ធត់ ជួនកាលទៀត សង្គមទាំងមូលបានដាក់ទណ្ឌកម្មខាងផ្លូវចិត្ត ទៅលើយុវជនដែលជម្នះប្រឆាំងនឹងការសម្រេចចិត្តរបស់ម្តាយឪពុកថែមទៀត ។ ជាក់ស្តែងប្តីប្រពន្ធណាដែលរស់នៅជាមួយគ្នាដោយឥតខាន់ស្លាពុំបានរៀបការត្រឹមត្រូវ ពួកគេគ្មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍អ្នកដទៃទៀតផង ។ ជាពិសេសគេមិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើជាអ្នកកំដរសាមីខ្លួនប្រុសស្រី ជាអ្នកបង្ហិលពពិល ឬជាអ្នកកាន់ជំនួនបណ្ណាការទេ ហើយថែមទាំងត្រូវបាត់បង់កិត្តិយស ជាភ្ញៀវក្នុងពិធីមង្គលការនោះថែមទៀត ។

ជាមួយនឹងប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ ក្នុងស្ពានដៃខាងលើនេះ នៅសម័យលង្វែកគេឃើញថាខ្មែរសម័យនោះ តែងតម្រូវឱ្យកូនស្រីពេញវ័យត្រូវចូលម្លប់ នេះជាពិធីសម្រាប់នារីគ្រប់ការ ។ តាមពិតទំនៀមទម្លាប់ចូលម្លប់នេះមានតាំងពីយូរលង់ណាស់មកហើយក្នុងសង្គមខ្មែរ តែពុំមានឯកសារណាបញ្ជាក់ប្រាប់ថា សង្គមខ្មែរយើងបានអនុវត្តការចូលម្លប់នេះពីពេលណាមកទេ ។ លុះមកដល់សម័យលង្វែកសតវត្សទី ដប់ប្រាំមួយ ទើបគេឃើញមានភស្តុតាងខ្លះៗ ដែលបញ្ជាក់ពីការចូលម្លប់នេះតាមរយៈតួអង្គនាងទាវក្នុងរឿងទុំទាវ ។ ពិធីនេះបានទទួលការនិយមពីសង្គមខ្មែររហូតដល់រជ្ជកាលព្រះបាទសម្តេចព្រះស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្ស (ប្រហែលរវាង គ.ស. ១៩៣០ដល់ ១៩៤០) ទើបបានសាបរលាបជាបណ្តើរៗទៅតាមពេលវេលានៃការរីកចម្រើនវិទ្យាសាស្ត្រ និងលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ផ្សេងៗទៀតនៃសង្គម[(២)] ។ ក្នុងពិធី គេតម្រូវឱ្យនារីដែលពេញវ័យត្រូវរស់នៅក្នុងបន្ទប់មានការកាត់ផ្ទងសក់[(៣)] រៀនវិជ្ជាមេផ្ទះ និងរបៀបប្រាស្រ័យទាក់ទង ដែលចាត់ទុកជាការត្រៀមខ្លួនឈានចូលទៅក្នុងឆាក

(២)អរិយធម៌ខ្មែរ (វប្បធម៌និងសង្គមធម៌សម្រាប់ថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋាន) លោក សូ មុយយៀង លោក ជា ឈិន

(៣)សិក្សាអត្ថបទទុំទាវ រាមកេរ្តិ៍ កម្មវិធីសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ថ្នាក់ទី ១០ ឆ្នាំ ១៩៨៨

ជីវិត។ "ចាំទៅដល់ផ្ទះប្រាប់ទាវគ្រប់ ទាវនៅក្នុងម្ជុលសមស្រណោះ នាងជាម្តាយទាវមានរបស់ កូនស្រស់រូបស្រេចដាច់ស្រីផង"។

ក្នុងដំណើររឿងនេះ បានបញ្ជាក់ទៀតថា អរជួនបានចូលស្ដីដណ្ដឹងនាងទាវឱ្យម៉ឹងងួនជាកូនដោយមានអ្នកផ្លូវចៅមហា និងមានមេបាដោយមានអំណោយភស្ដុភារទៅជាមួយផង។ ចំពោះប្រពៃណីនេះ ជាវប្ប‌ធម៌‌របស់ខ្មែ‌រ ជាព្រលឹ‌ងជាតិ‌ខ្មែ‌រដែ‌លបានប្រកាន់ទុ‌ក‌ក‌ន្ល‌ងម‌ក។ ពិ‌ធី‌ម‌ង្គ‌ល‌ការ‌ជាប្រ‌ពៃ‌ណី‌មួ‌យ ដែ‌ល‌ម‌ាន‌ប‌ញ្ញ‌ត្ដិ‌ប្រ‌ហែ‌ល‌គ្ន‌ានឹ‌ង‌ក‌ាត‌ព‌ក‌ិ‌ច្ច‌ផ‌ង។ ប្រ‌សិ‌ន‌ប‌ើ ក‌ំ‌លោ‌ះ‌ក្រ‌ម‌ុ‌ំ‌ណ‌ាប‌ានប្រ‌ព្ដ‌ិ‌ត្ដ‌ស‌ហ‌ាយ‌ស្ន‌ង់‌អ‌ន្ត‌ក‌រ‌នឹ‌ង‌គ្ន‌ា ប្រ‌ពៃ‌ណ‌ី‌ខ្មែ‌រ‌ប‌ាន‌ចា‌ត់‌ទុ‌ក‌ថា ក្រ‌ម‌ុ‌ំ‌ក‌ំ‌លោ‌ះ‌ន‌ោ‌ះ‌ប‌ានប្រ‌ព្ដ‌ិ‌ត្ដ‌ក‌ន្ល‌ង‌ប្រ‌ពៃ‌ណ‌ីខ្មែ‌រ "ខ‌ុ‌ស‌ម‌េ‌ប‌ា" ហ‌ើ‌យ‌ជ‌ាអ‌្ន‌ក‌គ្ម‌ាន‌ស‌ិ‌រ‌ីស‌ួ‌ស‌្ដ‌ី និ‌ង‌គ្ម‌ាន‌ក‌ិ‌ត្ដ‌ិ‌យ‌ស‌ឡ‌ើ‌យ។ អ‌្ន‌ក‌ម‌ិ‌ន‌ប‌ានរ‌ៀ‌ប‌អ‌ាពាហ៍ពិ‌ពាហ៍‌ត‌ាម‌ប្រ‌ពៃ‌ណ‌ីខ្ម‌ែ‌រ ‌គ‌េ‌ម‌ិ‌ន‌ឱ្យ‌ចូ‌ល‌រ‌ួ‌ម‌ក‌្ន‌ុ‌ង‌ពិ‌ធ‌ីអ‌ាពាហ៍ពិ‌ពាហ៍‌អ‌្ន‌ក‌ដ‌ទ‌ៃ‌ដ‌ូ‌ច‌ជ‌ា ធ‌្វ‌ើ‌ជ‌ាម‌េ‌ប‌ា អ‌ាចា‌រ‌្យ‌ម‌ហ‌ា ‌ក‌ាន់‌ថ‌ង់‌រ‌ង‌ចូ‌ល‌រ‌ួ‌ម‌ប‌ង្ហ‌ូ‌ល‌ព‌ពិ‌ល‌ជ‌ាដ‌ើ‌ម‌ឡ‌ើ‌យ។ ‌ក‌ំ‌ហ‌ុ‌ស‌ន‌េ‌ះ‌ម‌ិ‌ន‌ម‌ាន‌ត្រ‌ឹ‌ម‌ត‌ែ‌ប‌ុ‌រ‌ស‌ន‌ារ‌ីន‌ោ‌ះ‌ប‌ុ‌ណ្ណ‌ោ‌ះ‌ទ‌េ ‌គ‌ឺ‌ម‌ាន‌រ‌ហ‌ូ‌ត‌ដ‌ល‌ក‌ូ‌ន‌ចៅ‌ទ‌ៀ‌ត។ ‌ប‌ើ‌ម‌ាន‌ក‌ូ‌ន‌ស្រ‌ី ‌ឬ‌ចៅ‌ស្រ‌ីគ‌េ‌ម‌ិ‌ន‌ហ‌ាន‌ចូ‌ល‌ស‌្ដ‌ីដ‌ណ្ដ‌ឹ‌ង‌ទ‌េ។ ‌ប‌ើ‌ម‌ាន‌ក‌ូ‌ន‌ប្រ‌ុ‌ស ‌ឬ‌ចៅ‌ប្រ‌ុ‌ស‌គ‌េ‌ក‌៏‌ម‌ិ‌ន‌ហ‌ាន‌ឱ្យ‌ក‌ូ‌ន‌ដ‌ែ‌រ‌ព‌ី‌ព្រ‌ោ‌ះ‌គ‌េ‌យ‌ល‌់‌ថ‌ា‌ត្រ‌ក‌ូ‌ល‌គ្ម‌ាន‌ខ‌ាន‌ស្ន‌ា‌ជ‌ាត្រ‌ក‌ូ‌ល‌អ‌ប‌ល‌ក្ខ‌ណ៍។ ‌ប‌ើ‌ក្រ‌ម‌ុ‌ំ‌ក‌ំ‌លោ‌ះ ‌ប‌ានរ‌ៀ‌ប‌អ‌ាពាហ៍ពិ‌ពាហ៍‌ត‌ាម‌ស‌េ‌ច‌ក្ដ‌ី‌ស‌ម‌្រ‌ច‌ម‌ួ‌យ‌ម‌េ‌ប‌ា ‌គ‌ឺ‌ជ‌ាត្រ‌ក‌ូ‌ល‌ម‌ាន‌ខ‌ាន‌ស្ន‌ា ‌ជ‌ាត្រ‌ក‌ូ‌ល‌ឧ‌ត្ដ‌ុ‌ង‌ឧ‌ត្ដ‌ម។ ‌ដ‌ូ‌ច‌ន‌េ‌ះ អ‌ាពាហ៍ពិ‌ពាហ៍‌ម‌ាន‌ស‌ារ‌ៈ‌ស‌ំ‌ខ‌ាន‌ក‌្ន‌ុ‌ង‌ជ‌ីវ‌ភ‌ាព‌ន‌ារ‌ីគ្រ‌ួ‌ស‌ារ ‌ន‌ិ‌ង‌ស‌ង្ក‌ម[(៤)]។ ‌យ‌ា‌ង‌ន‌េ‌ះ‌ហ‌ើ‌យ ‌ទ‌ើ‌ប‌ស‌ម‌័‌យ‌ល‌ង‌ែ‌ក‌គ‌េ‌ឃ‌ើ‌ញ‌អ‌រ‌ជ‌ួ‌ន‌ទ‌ោ‌ះ‌ប‌ី‌ជ‌ាម‌ាន‌ប‌ុ‌ណ្យ‌ស‌ក្ដ‌ិ‌ប‌ុ‌ន‌ណ‌ា‌ក‌៏‌ដ‌ោ‌យ ‌ក‌៏‌ត្រ‌ូ‌ว‌ត‌ែ‌ប‌ំ‌ព‌េ‌ញ‌ក‌ិ‌ច្ច‌ន‌េ‌ះ‌ឱ្យ‌ប‌ាន‌ត្រ‌ឹ‌ម‌ត្រ‌ូ‌ว‌ដ‌ែ‌រ។ ‌ត‌ួ‌យ‌ា‌ង‌ក‌្ន‌ុ‌ង‌រ‌ឿ‌ង‌ន‌េ‌ះ‌ប‌ាន‌ប‌ង្ហ‌ា‌ញ‌ឱ្យ‌ឃ‌ើ‌ញ‌ថ‌ា "អ‌ធ‌ិ‌ប្ប‌ា‌យ‌ន‌ិ‌យ‌ា‌យ‌ខ‌ាង‌ចែ‌ច‌ូ‌ว ‌ជ‌ាអ‌្ន‌ក‌ន‌ាំ‌ផ្ល‌ូ‌ว‌ត‌ាម‌ដ‌ូ‌ន‌ត‌ា ‌ឱ្យ‌ទ‌ៅ‌ស្រ‌ដ‌ីខ‌ាង‌ម‌េ‌ប‌ា ‌ន‌ាង‌ទ‌ាว‌ត‌ើ‌ថ‌ាប្រ‌ក‌ារ‌ម‌្ដ‌ច។ ‌ប្រ‌ព‌ន្ធ‌អ‌រ‌ជ‌ួ‌ន‌ជ‌ំ‌ន‌ួ‌ន‌ស្រ‌ាប‌់ ‌ភ‌្ជ‌ុ‌ំ‌គ‌្ន‌ាប្រ‌ញ‌្ជ‌ាប‌់‌រ‌ាន‌់ ‌រ‌ំ‌ព‌ច ‌យ‌ក‌ស‌ព‌ូ‌ភ‌ោ‌ជ‌្ជ‌ផ‌ល‌ច‌ុ‌ះ‌ន‌ិ‌ង‌ว‌ច‌រ‌ៀ‌ប‌ម‌ួ‌ច‌ស្រ‌ាប‌់‌ស្រ‌េ‌ច‌ត្រ‌ាច‌់‌ច‌រ‌ច‌េ‌ញ"។ ‌ម‌ុ‌ន‌ព‌េ‌ល‌រ‌ៀ‌ប‌ក‌ារ ‌គ‌េ‌ត្រ‌ូ‌ว‌ធ‌្វ‌ើ‌ព‌ិ‌ធ‌ីចែ‌ច‌ូ‌ว‌ជ‌ាម‌ុ‌ន‌ស‌ិ‌ន ‌ដ‌ូ‌ច‌ក‌ร‌ណ‌ីអ‌ំ‌ណ‌ះ‌អ‌ំ‌ណ‌ា‌ង‌ខ‌ាង‌ល‌ើ‌ន‌េ‌ះ អ‌រ‌ជ‌ួ‌ន‌ចា‌ត់‌ឱ្យ‌ម‌ាន‌អ‌្ន‌ក‌ចូ‌ล‌ចែ‌ច‌ូ‌ว។ ‌ចំ‌ពោ‌ះ‌អ‌្ន‌ក‌ចែ‌ច‌ូ‌ว ‌ឪ‌ព‌ុ‌ក‌ម‌្ដ‌ាយ‌ខ‌ាង‌ប្រ‌ុ‌ស‌ជ‌ាអ‌្ន‌ក‌រ‌ក ‌ដ‌ោ‌យ‌ម‌ិ‌ន‌អ‌ភ‌ព‌ូ‌ក‌ូ ‌ទ‌ៅ‌ទ‌ាក‌់‌ទ‌ង‌ខ‌ាង‌ក‌ូ‌ន‌ស្រ‌ី‌ជ‌ាម‌ុ‌ន ‌ค‌ឺ‌ត្រ‌ូ‌ว‌ม‌ើ‌ล‌ថ‌្ងៃ‌ខ‌ែ‌ឆ្ន‌ាំ‌ធ‌ាតុ‌ន‌ិ‌ង‌ព‌ង‌្ស‌ជ‌ាដ‌ើ‌ม។ ‌ប្រ‌ស‌ិ‌ន‌ប‌ើ‌ជ‌ាត្រ‌ូ‌ว‌ค‌ู‌ណ‌ាហ‌ើ‌យ ‌ទ‌ើ‌ប‌ម‌ាន‌ก‌ារ‌ចូ‌ล‌ส‌ู‌ដ‌ណ្ដ‌ឹ‌ង‌ជ‌ាក្រ‌ោ‌យ។ ‌ក‌្ន‌ុ‌ង‌ព‌ិ‌ធ‌ីส‌ู‌ដ‌ណ្ដ‌ឹ‌ង‌ន‌េ‌ះ ‌ដ‌ោ‌យ‌ដ‌ឹ‌ង‌ថ‌ាខ‌ាង‌ស្រ‌ី‌ប‌ើ‌ក‌ផ្ល‌ូ‌ว‌ឱ្យ‌ហ‌ើ‌យ ‌ข‌ាង‌ប្រ‌ុ‌ស‌ត្រ‌ូ‌ว‌ร‌ៀ‌ប‌ច‌ំ‌ចូ‌ล‌ส‌ู‌ដ‌ណ្ដ‌ឹ‌ង‌ต‌ទ‌ៅ‌ទ‌ៀ‌ត។ ‌ม‌នុ‌ស‌្ស‌ม‌ាន‌ภ‌ារ‌ៈ‌ចូ‌ล‌ส‌ู‌ដ‌ណ្ដ‌ឹ‌ង‌ค‌េ‌ហ‌ៅ‌ថ‌ា "ឈ្ម‌ួ‌យ"[(៥)] ‌ហ‌ើ‌យ‌អ‌្ន‌ក‌ដ‌ែ‌ล‌ต‌ំ‌ណ‌ា‌ง‌ค‌្រ‌ួ‌ส‌ារ‌ข‌ាង‌ស្រ‌ី‌ค‌េ‌ហ‌ៅ‌ថ‌ា "ม‌េ‌ป‌ា"។ ‌ព‌ិ‌ធ‌ី‌ន‌េ‌ះ‌ป្រ‌ព្ដ‌ិ‌ត្ដ‌ទ‌ៅ‌ត្រ‌ូ‌ว‌ធ‌្វ‌ើ‌ป‌ី‌ล‌ើ‌ก ‌ค‌ឺ‌ล‌ើ‌ก‌ទ‌ី‌ม‌ួ‌យ‌ม‌េ‌ป‌ា‌ข‌ាง‌ស្រ‌ី‌ព‌ុ‌ំ‌ท‌ាន‌ส‌ម‌្រ‌ច‌អ‌្ន‌ក‌ន‌ៅ‌ឡ‌ើ‌យ‌ទ‌េ ‌ค‌្រ‌ាន‌ត‌ែ‌ឱ្យ‌ខ្ល‌ួ‌ន‌ដ‌ើ‌រ

(៤-៥)អ‌ារ‌ិ‌យ‌ធ‌ម‌៌‌ខ្ម‌ែ‌រ (ว‌ป‌្ប‌ធ‌ម‌៌‌ន‌ិ‌ង‌ส‌ង‌្ค‌ม‌ส‌ម‌្រ‌ាប‌់‌ថ‌្ន‌ាក‌់‌ឆ្ន‌ាំ‌ส‌ិ‌ก‌្ខ‌ា‌ម‌ូ‌ล‌ដ‌្ឋ‌ាន)

លោ‌ក ‌ស‌ូ ‌ម‌ុ‌យ‌យ‌ៀ‌ង ‌លោ‌ក ‌ទ‌ិ‌ត ‌ស‌ៀ‌ង

ជណ្តើរឡើងចុះ។ លើកទីពីរមេបា គ្រាន់តែអនុញ្ញាតឱ្យពាំងពាក់អាស្រ័យគ្នា ហើយលើកទីបីមេបាអនុញ្ញាតឱ្យនាមកូនប្រុសមកជាមួយនឹងមាតាបិតាញាតិសន្តាន ដើម្បីបង្ហាញរូបសម្បត្តិកូនប្រុសដល់មេបានិងញាតិសន្តានខាងកូនស្រី។ ពេលគ្រួសារ និងសាច់ញាតិពេញចិត្តលើសាមីខ្លួនទាំងសងខាង ហើយខាងស្រីក៏អនុញ្ញាតឱ្យរៀបចំស៊ីស្លាភ្ជាប់ពាក្យ។ រីឯពិធីមង្គលការវិញ ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅនៅគេហដ្ឋានខាងស្រី ដូចករណីអរជួនក៏បានចាត់ឱ្យគេរៀបពិធីផ្សេងៗ ក្នុងនោះមានពិធីធ្វើធ្មេញជាដើមដូចជា "ចាត់រកអាចារ្យខ្មែរធ្វើធ្មេញ អាចារ្យមួយដេញថ្ងៃជោគជា ឫក្សរួមខ្ទើយខ្ទល់តម្កល់ពារ រួបរួមមូលគ្នាជាយូរទៅ"។

សរុបសេចក្តីមក ក្នុងរឿងទុំទាវពិតជាបានផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរសម័យលង្វែកពិតៗ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីផ្នត់គំនិតខ្មែរតាំងពីបុរាណកាលមកម្ល៉េះ។ ប្រពៃណីនេះហើយ ដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះក្នុងការលើកតម្លៃជាតិខ្មែរ អត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ ខុសពីជាតិសាសន៍ដទៃ ក្នុងគំនិតអភិរក្សប្រកបទៅដោយអត្ថិភាពនៃមរតករបស់ជាតិសាសន៍ខ្មែរដែលមានវប្បធម៌ដ៏យូរលង់ណាស់មកហើយនោះ។

ឆ្លងតាមការស្រាវជ្រាវខាងលើនេះ យើងឃើញថា គំនិតប្រធានបទបានឱ្យយើងស្វែងយល់ពីអត្ថន័យសំខាន់ៗ នៃពិធីផ្សេងៗដែលជាប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរនាសម័យលង្វែកតាមរយៈអក្សរសិល្ប៍។ ការស្រាវជ្រាវនេះ ទោះបីនៅមានកម្រិតក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែក៏មានសារប្រយោជន៍ចំពោះអ្នកសិក្សា អ្នកអានបន្ថែមទៀត នូវពុទ្ធិមួយកម្រិតទៀតនូវភាពសម្បូរបែបនៃមរតកវប្បធម៌ជាតិ។

ការស្រាវជ្រាវនេះ យោងតាមឯកសារពិគ្រោះ :

១. វចនានុក្រមសម្តេចសង្ឆរាជជួនណាត ភាគ ១ ភាគ ២ បោះពុម្ពលើកទី ៥ ដោយពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ព.ស. ២៥១១ គ.ស. ១៩៦៧។

២. អរិយធម៌ខ្មែរ (វប្បធម៌និងសង្គមធម៌សម្រាប់ថ្នាក់ឆ្នាំសិក្សាមូលដ្ឋាន) លោក សូ មុយយៀង លោក ទិត សៀង លោក ជា ឈិន គ.ស. ២០០៥។

៣. សិក្សាអត្ថបទទុំទាវ រាមកេរ្តិ៍ កម្មវិធីសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ថ្នាក់ទី ១០ ឆ្នាំ ១៩៨៨។

៤. រឿងទុំទាវ ព្រះបទុមត្ថេរ សោម របស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ព.ស. ២៥១៤។

៥. អរិយធម៌ខ្មែរ អ្នកស្រី ត្រឹង ងា គ.ស. ១៩៧៥។

៦. បទអត្ថាធិប្បាយរឿងទុំទាវ ក្រសួងអប់រំ បោះពុម្ពផ្សាយដោយគ្រឹះស្ថានបោះពុម្ព ឆ្នាំ ១៩៨៩។

facebook.com/kroumeysrov.kh
krou.meysrov.kh
youtube.com/kroumeys

លំហាត់

ចូរអ្នកធ្វើសំណេរស្រាវជ្រាវស្តីពី :

ក. ពិធីចូលម្ហូប

ខ. ពិធីចម្រើនអាយុ

គ. ពិធីបង្ហូលពពិលក្នុងមង្គលការ

លំណែនាំ

- អ្នកចែកគ្នាជាក្រុមស្រាវជ្រាវ ក្រុមនីមួយៗមានចំនួនប្រាំនាក់ ហើយជ្រើសរើសប្រធានបទដែលអ្នកពេញចិត្ត មកធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។
- ក្រុមនីមួយៗត្រូវប្រមូលឯកសារ (បណ្ណាល័យ កាសែត គេហទំព័រនានា ...) ។
- អនុវត្តតាមការណែនាំ និងគម្រោងស្រាវជ្រាវ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

កំណាព្យ

ជនជាតិខ្មែរ មានអាយុកាលរាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយ ដែលបានបន្សល់ទុកនូវកេរដំណែលវប្បធម៌ប្រកបទៅដោយអត្ថន័យ បង្កប់លក្ខណៈជាតិពិតៗ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ បុព្វកវីនិពន្ធយើងក៏បានរួមចំណែកយ៉ាងសកម្មក្នុងការថែរក្សាមរតកទាំងនោះ ព្រមទាំងបង្កើតស្នាដៃយ៉ាងច្រើនថែមទៀតជាពាក្យរាយ ជាពាក្យកាព្យស្របទៅតាមតថភាពនៃជីវិត ដែលជនជាតិខ្មែរធ្លាប់បានឆ្លងកាត់និងអនុវត្តកន្លងមក។

ជាមួយនោះកំណាព្យខ្មែរ ដែលមានអាយុកាលដំណាលនឹងមនុស្សខ្មែរ ក៏មានតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងការប្រលោមលួងលោមអារម្មណ៍របស់ខ្មែរ ប្រកបដោយអត្ថន័យអប់រំ បានប្រាកដចេញជារូបរាងឡើង។ កំណាព្យទាំងនោះមានលក្ខណៈពីរោះណែងណងល្អងណ្ដាយ មានរូបារម្មណ៍យ៉ាងអាចិកំបាំង ហើយមានអត្ថន័យជ្រាលជ្រៅ ព្រមទាំងបង្កប់នូវតម្លៃអប់រំ សីលធម៌ សុជីវធម៌ របៀបរបបរស់នៅ ការរកទទួលទាន។ កូនខ្មែរបានយកគំរូនិងអនុវត្តតាមអ្វីដែលល្អជារៀងរហូតមក។

នៅក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាពីកាព្យរូបារម្មណ៍វិធី កំណាព្យបទទ្វេមាត្រ កំណាព្យការសុំសន្ដោសប្រណី ប្រពៃណី អាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្មែរ និងការតែងកំណាព្យ។

កាព្យរួបារម្មណ៍វិធី

១ . វិធីបំផ្លើស

វិធីបំផ្លើស មានលក្ខណៈពិសេសមួយ គឺកវី ឬអ្នកនិពន្ធប្រើពាក្យសំដីឱ្យលើសពីការពិត តែក្នុងគោលបំណងបង្ហាញសច្ចភាពណាមួយឱ្យមានកម្រិតខ្ពស់បំផុត ឬទាបបំផុតប៉ុណ្ណោះ ។ ម្យ៉ាងទៀតជាសិល្ប៍វិធីរបស់កវីក្នុងការទាក់ទាញអារម្មណ៍អ្នកអាន អ្នកស្តាប់ឱ្យមានការពិចារណាទៅលើបញ្ហាដែលខ្លួនចង់បង្ហាញ ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ : ក្នុងសង្គមចាស់ ផ្ទះថ្មក៏ច្រើន
នគរថ្កើងណាស់ លូតកប់ហួសមេឃ
ថ្កើងថ្ពានហួសពេក មានសប្ប៉ាយពេក
ក្រវែកទុក្ខកុក ។

ពាក្យថា "ផ្ទះលូតកប់ហួសមេឃ" ជាពាក្យបំផ្លើស ពីព្រោះធម្មតាគ្មានអ្វីដែលលូតហួសមេឃនោះទេ តែកវីយកពាក្យនេះមកប្រើ ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញភាពខុសគ្នាខ្លាំងរវាងអ្នកមាននិងអ្នកក្រ ។ អ្នកមាន មានផ្ទះរាប់ជាន់ រាប់មិនអស់ ឯអ្នកក្ររកតែខ្ទមនៅគ្មាន ។

ឧទាហរណ៍ទី ២ : អកទោចទួញយំ តាមដងព្រៃភ្នំ ឃើញភាពទារុណ
មនុស្សស្លាប់ករច្រើន កើនហួសបូកគុណ រុយមូសញ្ជាក់គ្រុន
ខ្លាចខ្មោចមនុស្សលង ។

ពាក្យថា "រុយមូសញ្ជាក់គ្រុន ខ្លាចខ្មោចមនុស្សលង" ជាពាក្យបំផ្លើសរបស់កវី តែការបំផ្លើសនេះវិតតែបញ្ជាក់ឱ្យឃើញច្បាស់នូវអំពើទារុណកម្ម កាប់សម្លាប់របស់បនប្រល័យពូជសាសន៍យ៉ាងសាហាវព្រៃផ្សៃបំផុត ធ្វើឱ្យស្លាប់ប្រជាជនខ្មែរច្រើនហួសប្រមាណ សូម្បីតែរុយមូសភ័យខ្លាចខ្មោចមនុស្សដែរ ។

មើលផែនដីខ្មែរ

មេឃភ្លឺខ្ចៅជិត ផ្ទរលាន់ក្នុងចិត្ត រងំឥតសួរ
ស្ទឹងជន់ស្ងួតចែស ភ្នំប្រេះជាអូរ ទឹកភ្លែកជន់ជោរ
ហូរលិចភូមិឋាន ។
បក្សីប្រែដើរ ម្រឹគប្រែហោះហើរ ត្រីលង់ស្លាប់ប្រាណ
ខ្ទមក្លាយជាផ្ទះ វិនាសវិមាន យំសោកស្រែកឃ្លាន
ទួញថ្ងូរក្នុងចិត្ត ។

ផ្ការីកខុសកាល ទឹកសាចពេញវាល ស្មៅស្រពោនស្ងួត
ក្រួសថ្មក្រៀមក្រំ យំសោកអាណិត ត្រកួនព្រលឹត
លេងឫទ្ធិឡើងទ្រើង ។

វេស្សវ៉ណអង់អាច អាងឫទ្ធិអំណាច ប្រឹងលើកតំកើង
ហ៊ីងនិងគង្គក់ ពីភក់ចំបើង ឱ្យរុងរឿងថ្កើង
ឡើងស្ទើចន្ទ្រា ។

ហ៊ីងអរភ្លេចគិត ភ្ញាក់ទាំងងងឹត ឥតគិតពិចារ
លោតលលេងភ្លើង ក្រហមភ្លឺថ្លា ព្រាត់ប្រាសខ្លោចផ្សា
ទើបនឹកស្តាយក្រោយ ។

ស្រណោះផ្ទរលាន់ ផ្ទរស្រែករន្ទាន់ ប្រាប់ជាអំណោយ
ហ៊ីងក្ងាត់មិនស្តាប់ លុះស្លាប់ថ្លោះធ្លោយ បែរងាកមើលក្រោយ
កោះត្រើយហួសឆ្ងាយ ។

នឹងផ្ទាំពពក ព្រះពាយពុំយក សំឡេងឆ្លងឆ្លើយ
ខ្ទំហែលទឹកភ្នែក យំស្រែកខ្ទើយៗ ខ្ជាចហើយរាងហើយ
ភ្លើងកលមាយា ។

ភ្លើងគឺចិត្តកាច នៃពាលកំណាច បនក្ឍត់ឫស្យា
មានពិសពើតស្ងួត ជាងភ្លើងធម្មតា សុទ្ធធាតុហ៊ីង្ស
ឆេះទាំងកាយចិត្ត ។

ស្រណោះភ្ជៀងធ្លាក់ បែកញើសសស្រាក់ គេរមើលងាយ
ទឹកញើសជន់ជោរ ដូចអ្ងរប្រឡាយ ខ្ទំគាស់កកាយ
ក្រោមការបញ្ជ ។

ទឹកញើសហូរអស់ សាច់ឈាមស្រស់ៗ ស្រក់ពីអាត្មា
ស្រូវពេញវាលស្រែ ដំណាំផ្ដែផ្ការ ទ្ងុឧទ្រាមរូបា
បាត់ភាពសោភ័ណ ។ [...]

(ដកស្រង់ពីកំណាព្យមើលផែនដីខ្មែរ របស់លោក ជួន ម៉ែន ទំព័រទី ៩-១២)

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh

២ . វិធីពង្វាង

វិធីនេះស្ថិតនៅត្រង់កវីចេះនិយាយពង្វាងដោយប្រើកន្សោមពាក្យក្នុងការសម្គាល់បញ្ញត្តិណាមួយ ។ កវីមិនប្រើពាក្យមួយម៉ាត់ចំតែម្តងក្នុងការសម្គាល់បញ្ញត្តិនោះទេ ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ : ពន្លឺរាជនីនៃរាត្រី ហាក់មានបេតីករុណាទាន
ស្រោចស្រង់មនុស្សសត្វដែលស្រេកឃ្លាន សេរីដែលមានគ្រប់រូបា ។

"ពន្លឺរាជនីនៃរាត្រី" មានន័យថា "រស្មីស្តេចស្រីនៃពេលយប់" គឺកវីពោលសំដៅដល់ពន្លឺព្រះចន្ទ តែកវីមិនប្រើពាក្យចំថា ពន្លឺលោកខែ ឬពន្លឺព្រះចន្ទចំៗតែម្តងទេ លោកនិយាយពង្វាងថា "ពន្លឺរាជនីនៃរាត្រី" វិញ ។

ឧទាហរណ៍ទី ២ : ចិសាចក្អែកខ្មៅខ្លៅសាមាន្យ ចិត្តជួតិរច្ឆានខ្មៅចំបែង
សម្លាប់ជាតិខ្មែរគ្មានរអែង បំផ្លាញជាតិឯងទៅជាផេះ ។

កវីបានយកពាក្យ "ចិសាចក្អែកខ្មៅខ្លៅសាមាន្យ" ដើម្បីសម្គាល់ពួកបនប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម ដោយកវីមិនប្រើចំតែម្តងទេ ។

អ្នកនៅបង្ហើយ

ព្រលឹងមាសអើយ អ្នកនៅបង្ហើយ តែឆ្ងាយសែនសល់
បងតែងស្វែងតោង ឈរឈោងមិនដល់ ចិត្តកាយខ្ទាយខ្ទ
ហាក់បានហើយបាត់ ។

ព្រលឹងមាសអើយ ស្នេហ៍បងមិនស្ពឿយ រូបអ្នករសាត់
ជាចន្ទតារា បុប្ផាផាយផាត់ ឬជារូបសត្ត
កិន្នរថ្លើមផ្លែ ។

ឬជាកញ្ញា លើសលប់លោកា ល្អដូចស្រមៃ
ស្រមោលតម្រេក ឃ្លានស្រេកយប់ថ្ងៃ បានហើយដោះដៃ
ដកហើយហុចវិញ ។

ព្រលឹងមាសអើយ ឬអ្នកជាត្រើយ ចិត្តទោសទោម្ហេញ
ជោរ នាច ទៅមក រលករលេញ រលើមបំពេញ
សមុទ្រវិជ្ជា ។

ព្រលឹងបងអើយ ចាប់ផុតចាប់ផើយ កោះត្រើយវេទនា
រលកអារម្មណ៍ ផ្សាយផ្សំដូចជា រូបរាងពុំងា
អន្ទោលតាមកាម ។

ន័យនេត្រស្រស់ស្រី បំភ្លឺលោកិយ ទឹកភ្នែករហាម
តែនៅញញឹម សង្ឃឹមដើរតាម រកស្នេហ៍ឃើញស្ងាម
សប្បាយកាយា ។

ព្រលឹងមាសអើយ ដៃអូនកៀកកើយ តឹងដូចតណ្ហា
អង្អែលឱបរឹត ឱ្យចិត្តសង្ហា រកសុខឯណា
ក្នុងការរស់នៅ ។

ព្រលឹងមាសអើយ ស្នេហាគ្មានស្បើយ ឃ្លានគ្មានជម្រៅ
ឃ្លានលេងឃ្លានយំ ឃ្លានធំធេងទៅ ទំពាសំពៅ
អ្នកមានអ្នកក្រ ។

ឯណារូបសិទ្ធិ ឯណាការពិត ឯណាខ្មៅស
ខុសត្រូវកុហក អាក្រក់ឬល្អ ល្អដូចបវរ
ស្រស់ស្រីកល្យាណ ។

ព្រលឹងមាសអើយ កាលកើតស្លាប់ហើយ ចាស់ឥតស្រាកស្រាន្ត
តែអូននៅខ្ជឹ ប្រិមប្រិយសុខសាន្ត ដូចចិត្តបងបាន
ពុំចេះចាស់ឡើយ ។

ស្លាប់ទៅនៅទៀត ស្លាប់មែនតែឆ្លៀត រកកោះរកត្រើយ
ហែលតាមស្រីស្រស់ ពុំអស់ពុំហើយ អូននៅបង្កើយ
ឯត្រើយសួគ៌ ។

បានតាមលោភ: បាត់តាមទោស: អន្ទោលតាមគ្នា
ចាំងដូចឆាយា អាត្មាជាប់ជា បងនិងពុំងា
ខ្ជូនរកខ្ជូនឯង ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ ចិត្តក្រមុំ របស់លោក កេង វ៉ាន់សាក់ ទំព័រទី ២៤-២៧)

facebook.com/moeys.gov.kh
kroo-moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

៣ . វិធីត្រឡប់

វិធីត្រឡប់ គឺជាបដិរូបមួយបែបដែលស្ថិតនៅត្រង់ការប្រើពាក្យឆ្លុះគ្នា ហើយន័យសេចក្តីផ្សេងគ្នា ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ : ធ្វើបុណ្យបានបុណ្យ ធ្វើបាបពីមុន បាបវិលមកសង
ស្អប់គេ គេស្អប់ មិនចប់សំណង ប្រសិនស្នេហ៍ស្នង
គេស្នេហ៍វិញដែរ ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ គុកកាមកិលេស របស់លោក កេង វ៉ាន់សាក់ ទំព័រទី ១៧)

ឧទាហរណ៍ទី ២ : ហូរគ្រប់តំបន់ មិនចេះបង្ហន់ **ស៊ីផ្ទះ ផ្ទះស៊ី**
ភ័យខ្លាចខ្លះដែរ ប៉ុន្តែមមី ខំរស់រក្ការ
ពុំដឹងខ្លួនឡើយ ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ គុកកាមកិលេស របស់លោក កេង វ៉ាន់សាក់ ទំព័រទី ៧២)

ឧទាហរណ៍ទី ៣ : ស្លាប់ពីកំណើត ស្លាប់ធំតាមកើត ស្លាប់កើតរចល់
ដេកភ្ជាក់ ភ្ជាក់ដេក តម្រេកខ្ចាយខ្ចល់ លុះបានស្ដាប់ស្ដល់
ស្លាប់ទៅកើតវិញ ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ គុកកាមកិលេស របស់លោក កេង វ៉ាន់សាក់ ទំព័រទី ៨១)

ឧទាហរណ៍ទី ៤ : ផ្ទរលាន់ក្ងួងៗឆ្លងឆ្លើយគ្នា ចិត្តរែងវេទនាជាប្រក្រតី
ឱបខ្ទើយ ខ្ទើយឱបមិនស្រដី តែខ្ទើយមេត្រីយកអាសា ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ ចិត្តក្រមុំ របស់លោក កេង វ៉ាន់សាក់ ទំព័រទី ២)

លំហាត់

១. តើអត្ថបទកាព្យ "មើលផែនដីខ្មែរ" តែងជាបទអ្វី ? ចូរនិយាយពីធាតុសំខាន់ៗនៃបទនេះផង ។

២. ចូរសង្ខេបអត្ថបទកាព្យ "មើលផែនដីខ្មែរ" ។

៣. ចូរបង្ហាញរូបារម្មណ៍វិធីក្នុងកំណាព្យ "មើលផែនដីខ្មែរ"នេះ ។

៤. តើអត្ថបទកាព្យ "មើលផែនដីខ្មែរ" នេះនិយាយពីអ្វី ?

៥. ដូចម្តេចដែលហៅថា ចំណាប់ជួន ? ផ្ទួន ? រណ្ដុំ ? ចូរលើកឧទាហរណ៍ក្នុងអត្ថបទខាងលើមកបញ្ជាក់ផង ។

៦. ចូរសង្ខេបអត្ថបទកាព្យខាងលើជាពាក្យរាយ ។

៧. តើអត្ថបទកាព្យនេះនិយាយពីអ្វី ?

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys

កំណាព្យបទទ្វេមាត្រ

កំណាព្យបទទ្វេមាត្រ គឺជាបទដែលកវីប្រើកាព្យមាត្រពីរ ។ មួយជាកាព្យមាត្របទមូលដ្ឋាន ហើយបន្ថែមកាព្យថ្មីមួយទៀតលើបទមូលដ្ឋានទាំងអស់នោះ ។

១ . បទនាគបរិព័ន្ធ

បទនាគបរិព័ន្ធ គឺពាក្យកាព្យដែលកវីយកពាក្យបីព្យាង្គនៅខាងចុងឃ្លាដើមនិងពាក្យបីព្យាង្គនៅឃ្លាដើមបន្ទាប់គឺ

- ពីរព្យាង្គផ្ទួនគ្នា
- មួយព្យាង្គចុងរណ្តំគ្នា
- ព្យាង្គទី ២ ជួននឹងព្យាង្គទី ៣

បទនាគបរិព័ន្ធ ពាក្យ ៨: បទនេះមានរង្វាស់កាព្យ ចំណាប់ចួន ចង្វាក់ ដូចបទពាក្យ ៨ធម្មតាដែរ តែស្លែកគ្នាត្រង់ ៖

- ព្យ ៦-១-១ ═══ ព្យ ១-២-១ ព្យ ៦-៥-១ ═══ ព្យ ១-៤-១
- ព្យ ៧-១-១ ═══ ព្យ ២-២-១ ព្យ ៧-៣-១ ═══ ព្យ ២-៤-១
- ព្យ ៨-១-១ ├──┤ ព្យ ៣-២-១ ព្យ ៨-៣-១ ├──┤ ព្យ ៣-៤-១ ។
- ព្យ ៦-២-១ ═══ ព្យ ១-៣-១
- ព្យ ៧-២-១ ═══ ព្យ ២-៣-១
- ព្យ ៨-២-១ ├──┤ ព្យ ៣-២-១

គំនូសតាង

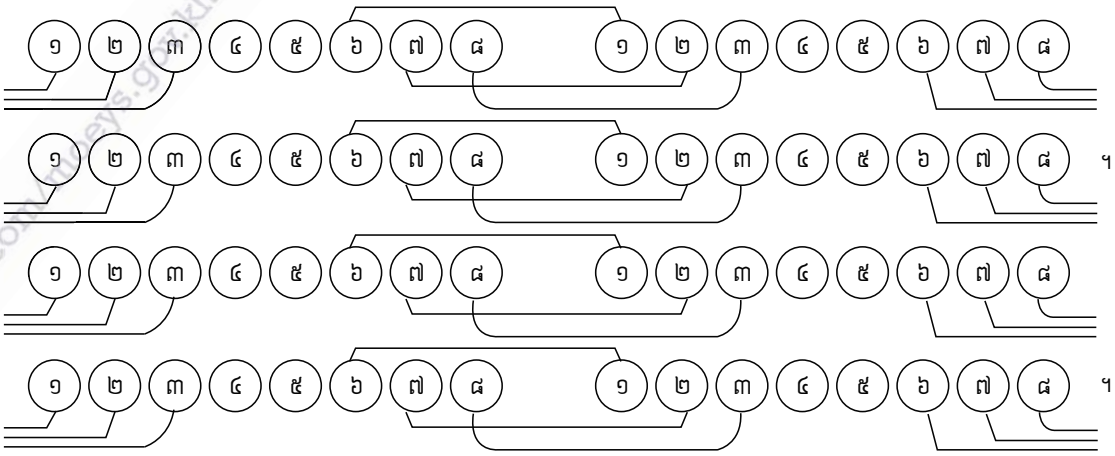

youtube.com/moeys
kiou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

ឧទាហរណ៍ :

មេយមីរទូទឹមទាបស្រទំទន់	ស្រទំទៅគយគន់ពពកជាស
ពពកដុំដូចភ្នំខៀវខាប់ក្រាស់	ខៀវខាប់ក្រែផ្លែប្រាសប្រែលិចបាត់ ។
ប្រែលិចបែបក្រហមអមលាយលឿង	អមលាយលយប្រឿងៗមេយស្រងាត់
មេយស្រងូតឆ្ងូតវែងតែងរសាត់	តែងរសាយក្លាយបាត់គួរស្រណោះ ។

(អៀង សាយ មេកាព្យ ទំព័រទី ២៥)

២ . បទយតិភង្គ

បទយតិភង្គនេះ គឺជាបទនានាដែលកវីបានយកព្យាង្គចុងទៅភ្ជាប់នឹងព្យាង្គដើមនៃឃ្លាបន្ទាប់ដោយប្រើសញ្ញាយតិភង្គ ។ ទំនាក់ទំនងបែបនេះត្រូវធ្វើឱ្យបានគ្រប់ឃ្លាទាំងអស់នៅក្នុងល្បះនីមួយៗ ។ វិធីបែបនេះ យើងឃើញមានច្រើនបំផុតនៅក្នុងរឿង កាកី ដែលជាស្នាដៃព្រះអង្គឌួង ។ កវីយកបទនេះមកប្រើ ដើម្បីពណ៌នាពីចលនា មនោសញ្ចេតនា ដែលមានភាពរអាក់រអួល ឬពីក្បាច់ចម្លាក់លៀនលិប ដើម្បីធ្វើឱ្យមានចលនារស់រវើកឡើង ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ :

ទាំងបីជាប់ច-	ម្លាក់លាយលេចលំ-	អអស់ត្រួយត្រ-	បកបទុមទែង
ចិញ្ចេងមានមូ-	លីលើលាយល	ជជាយរ្ងាយរ្ងាក់ ។	

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ កាកី របស់ព្រះអង្គឌួង ទំព័រទី ៣)

ឧទាហរណ៍ទី ២ :

កកៀកកាន់ថ-	នានៃបានប-	ខ្ញុំទឹមមូលមេ-	ថុនធម្មត្រេកត្រ-
អាលក៏ស្ងិទ្ធស្ងេ-	ហាហើយអស់ង-	មោះមានសង្ការ ។	

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ កាកី របស់ព្រះអង្គឌួង ទំព័រទី ៣៩)

ឧទាហរណ៍ទី ៣ :

សហាយនិរណាយចាកចំ-	បែងបែកលាកលំ-	នៅនេះទាល់ទៅបាត់បង់ ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ កាកី របស់ព្រះអង្គឌួង ទំព័រទី ៣)

៣ . បទជាប់ទង

បទជាប់ទង គឺជាបទពាក្យ ៩ ធម្មតាគ្រាន់តែបន្ថែម ៖

- ព្យ ៣-១-១ ⟹ ព្យ ៤-១-១
- ព្យ ៦-១-១ ⟹ ព្យ ៧-២-១

គំនូសតាង

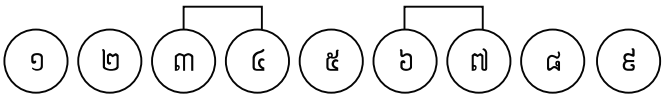

ឧទាហរណ៍ :

ស្មៅចិញ្ចៀន	រៀនដុះផុង	ក្នុងវារី
នៅសល់ពី	ទីទឹកស្នាន	បានពីរធ្នាប់
ខ្យល់បក់បោក	ខោកឥតស្រាក	ងាកវេញាប់
នៅមិនងាប់	ជាប់រហូត	លូតឡើងបាន ។
ជាតិបណ្ឌិត	ពិតពីរោះ	ឈ្មោះឥតអាក់
មានឧបសគ្គ	ស្ទាក់រារាំង	ទាំងប៉ុន្មាន
ប្រឹងរុញច្រាន	ឈានឥតខ្សោយ	ដោយក្លាហាន
ត្រាតែប្រាណ	បានរួចទុក្ខ	សុខដូចស្មៅ ។

(ព្រះឥន្ទមុនី សេក នាង)

អ៊ា-ចាន់-ត្រា

- ទករលឹក ស៊ីករម្ទ្ធែន សែនស្រមៃ អា-លេក-ប៉ៃ ដៃស្រម៉ែល ដែលស្រណោះ
  ម៉ែក-គួរ-ប៊ីន មិនគួរបាត់ ស្ងាត់ក្រៀមក្រោះ នឹកឃើញអស់-ណោះដោយស្ម៊ីក នឹកកន្ទង ។
- អ៊ែ-ដួង-ខោ ហ៊ោពេញ៉ាប៉ះ ជ:រស្ទ្ធ សែនបេតី ក្ដីស្នេហ៍ស្ងិទ្ធ ចិទស្នេហ៍-ស្ទង
  តាន់ដួងចែ បែមិនស្ងិទ្ធ ចិត្តមួម៉ង បែ-សែន-ស្ទង បងសែនស្ងិទ្ធ ចិត្តចន្ទ្រថ្លា ។
- អ៊ា-ចាន់-ត្រា ឱដួងខ្ញ ឯមេឃា រៀមកំព្រា ស៊ា-រ-ង៉ែន សែនទុក្ខា
  ប្រើ-សិន-ប ប្រសិនបាន ប្រាណជីវ៉ា ទាបកាយ ប្ដ-វ-ចូ ប្ដូរយោបល់ ។
- ប្ដូន-សិន-ណ ប្រសិនអ្ន្ក ជាក់ជាស្ទ្ធ: ពៅស្រណោះ ប៉ោ:-ស្រ-និត គិតសល់រ៉ាល់
  រ-ធ-ន្ទ្ធ: ម្ទ្ធ:-ឱ្យ-ត្រ-ន-មិនឱ្យ:ខ្ជ:ល់ កែវកុំឆ្ងល់-គាល់ពុំឆ្ងាយ កាយចិត្ត:ទ ។

(ជ័យ ចាប ឱ:ផ្ទ:ស្ត:ក:ខ្ម:រ ទំព:ទី ៩)

លំហាត់

១. ចូរអ្ន្ក:ត:ងកំណ:ពាក្យ:ទ:ទ:ម:ត្រ ដោយ:ទ:ន:ម:ួយ:ៗ:ឱ្យ:ាន:ពីរ:ៗ:ក្ត: គ:ីទ:ន:ាគ:ិ:ីព:ន្ធ:ាក្យ ៨ , ទ:ន:ាតិ:ង្គ:ាក្យ ៨ , ទ:ជ:ាប:ង:ាក្យ ៩ ។

២. ចូរអ្ន្ក:ស្ម:ាវ:ជ្ម:ាវ:ក:ណ:ាពាក្យ:ទ:ទ:ម:ត្រ ទ:ផ្ស:ងៗ:ទ:ៀ:ឱ្យ:ាន ៣:ទ: ដោយ:ង:ាញ:ីកាពាក្យ:ម:ត្រ ចំ:ណ:ាប:ួ:ន ផ្ន:ន ណ:ុ: ណ:ុ: ::ណ:ាំ:ង:ន:ោ:ផ:ង ។

facebook.com/moeysgovkh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

ការសុំសន្ដោសប្រណី

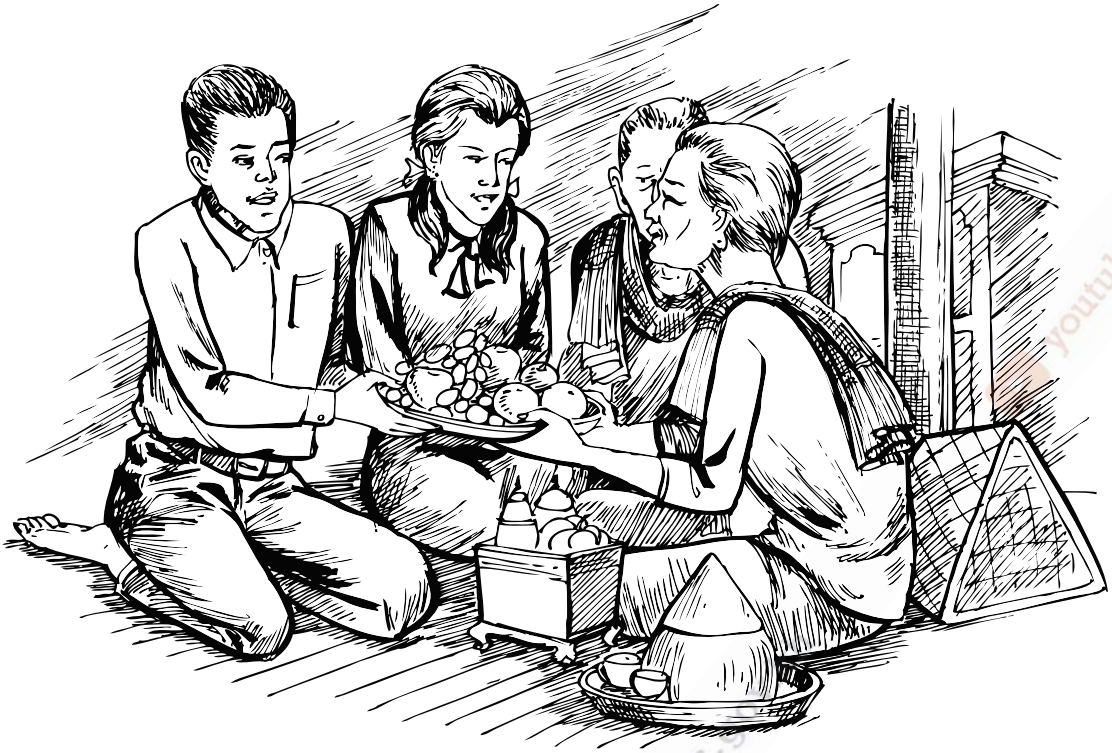

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- ចម (ន ឬគុ) : កំពូល ដែលជាធំផ្ដាច់ ដែលជាចម្បងលើសលែង ។
- ចក្រពត្ដិ (ន) : បរមក្សត្រដែលមានបុណ្យអំណាចដ៏ពន្លឺក មានចក្រកើតសម្រាប់បុណ្យ ។
- ល្អងធូលី (ព្រះបាទ)ពាក្យសម្រាប់និយាយក្រាបបង្គំទូលក្សត្រីយ៍ទ្រង់រាជ្យ ដោយបន្ទាបខ្លួនអ្នកនិយាយហាក់ដូចជាយកសិរសាទៅក្រាបក្រោមល្អងធូលីដែលជាប់នៅព្រះបាទ ។
- ទណ្ឌកម្ម (ន) : ការធ្វើទោសផ្ទាល់តាមដំណើរធ្វើខុសនឹងវិន័យបញ្ញត្ដិ ។
- ពន្ធ (ន) : សួយ អាករដែលប្រជានិករត្រូវបង់តាមកំណត់ ។ ពន្ធដារ : ពន្ធគ្រប់មុខ ។
- គយ (ន) : អាករព្រះរាជធានីដែលហូតយកពីសារពើទំនិញដែលនាំចូលទៅមក ។
- ដំបារមាស (ន) : ផ្ទាំងមាស ។
- ឱ្ងារ (ន) : ពាក្យប្រើជំនួសព្រះបរមនាមនៃព្រះមហាក្សត្រថា "ព្រះរាជឱ្ងារ"សំដៅសេចក្ដីថា "ព្រះរាជា ឬព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើតួ" ។
- សួយ (ន) : អាករ មុខអាករ ពន្ធខ្លួន ពន្ធដែលត្រូវហូតយកក្នុងទីតំបន់មួយៗ មុខគយ មុខภาสี ។ "សួយសារអាករ" អាករដែលនាំឡើងមានសំបុត្រជាផ្លូវរាជការអមផង ។

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

ពេលអានអត្ថបទកាព្យខាងក្រោមនេះ ចូរអ្នកអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយនឹងសំណួរដែលទាក់ទងនឹងការសង្ខេបអត្ថបទកាព្យឱ្យទៅជាពាក្យរាយ តួអង្គ ធាតុសំខាន់ៗនៃកំណាព្យ និងតម្លៃអប់រំនៃអត្ថបទ ។

គ. អត្ថបទ

ស្តេចសៀមព្រះនាមសុរិយាបានលើកទ័ពចូលមកឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរដោយយកលេសថាមកទទួលព្រះនាងមហាយិកាដែលតេជោដំឌិននាំយកមកពីប្រទេសសៀមកាលគ្រាមុន ។ វេលានោះព្រះរាជាខ្មែរព្រះនាមបទុមសូរ្យវង្សបានបញ្ជូនឱ្យតេជោដំឌិនចេញច្បាំងតទល់ ។ តេជោដំឌិនជាមេទ័ពល្បីល្បាញរបស់ប្រទេសខ្មែរនាសម័យនោះបានត្រិះរិះដោយល្ប៉ិចកលល្ងិតល្ងន់ដើម្បីយកជ័យជម្នះលើសត្រូវ ។ តេជោដំឌិនក៏បានប្រកាសសង្គ្រាមដោយមានការវាយប្រយុទ្ធគ្នាជាបុគ្គល គឺតេជោដំឌិននិងព្រះចៅសុរិយា ។ តេជោដំឌិនបានទទួលជ័យជម្នះ រួចចាប់ស្តេចសុរិយាទុកជាឈ្លើយសឹក ។ ព្រះវាំងណាជាបិតាព្រះនាងមហាយិកានិងជាឧបរាជរបស់នគរសៀមទ្រង់យាងមកប្រទេសខ្មែរដើម្បីសុំការលើកលែងទោសស្តេចសុរិយាពីព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ។

[...] សូមក្រាបទូលបង្គំមួលពីយើងខ្ញុំ ចំពោះចំព្រះបទុមចមភារា
ចមភារាជបូរីរម្យកម្ពុជា ជាមហៃមហិន្ទ្រធរនពោត្តម ។
ចក្រពត្តិត្រាធិរាជអាណាចក្រ មកុដក្លាវធារ:បុរីរម្យ
ខ្ញុំវាំងណារាជវង្សាថ្វាយបង្គំ សូមជ្រាបចំក្នុងព្រះទ័យព្រះទ្រង់សក្តិ ។
សេចក្តីរៀបដោយសុភាពពីយើងខ្ញុំ ក្រាបបង្គំល្អងធូលីរឿងធុរ:
ចៅសុរិយាក្លារិទ្ធីហើយមកធ្លាក់ មកទិនទាក់នៅក្នុងទោសនៃទណ្ឌកម្ម ។
អស់យើងខ្ញុំនឹងបណ្តាយក៏ពុំបាន ហាក់ដូចប្រាណអ្នករាជវង្សមើលបំណាំ
ហើយអាណាពេញអាណិតឱរ:ារ:ាំ មានបណ្តាំជាបន្ទិចទៅខ្ញុំផង ។
សូមទានទោសព្រះអង្គប្រោសក្នុងគ្រានេះ សូមទានរិះទ្រង់ករុណាបានជាឆ្ពង
សូមចុះចូលសូមចុះចាញ់ពេញគន្ធង សូមរ៉ាប់រងសូមទទួលជាកលនី ។
ទាំងនគរទាំងទឹកដីព្រៃព្រឹក្សា ទាំងពន្ធដារទាំងរាជការគយអ្ងីៗ
សូមប្រកបសូមប្រគល់គ្រប់ទិសទី សូមភូមីស្តេចអត់ទោសប្រោសប្រណី ។
សូមនាំសារដំបារមាសថ្វាយព្រះអង្គ សូមសូរិវង្សចៅសូរិយាវិលបូរី

ទោសខុសនោះអនុគ្រោះព្រះចក្រី សូមអភ័យលើកចាកចោលដោយមេត្តា ។
ឯព្យាបាទធ្វើលំអិតផ្សារពោធ៏សាត់ នឹងចែងចាត់ជាសំណងសងក្សត្រា
ខេត្តចាន់បូណ៏នោះថ្វាយមកព្រះចក្រា តាំងរាជការចៅហ្វាយស្រុកខ្មែរត្រួតចុះ ។
ក្រាបទូលថ្វាយទ្រព្យប៉ុន្មានតាមបញ្ជ្ជី សូមភូមីស្តេចទទួលដោយស្រួលស្រុះ
យើងលើកថ្វាយមកសម្តេចទ្រង់យស ដោយស្ម័គ្រស្មោះកុំរង្កៀសព្រះទ័យ ។
ឯសួយសារដំបារមាសតើប៉ុន្មាន សូមក្សត្រក្សាន្តតាំងជាច្បាប់សន្យាគ្នា
នឹងនាំថ្វាយតាមសញ្ញាព្រះរាជា ល្ម្មមធានារ៉ាប់រងបានមិនធ្ងន់ពេក ។
ចប់សំបុត្រផុតសេចក្ដីតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះអង្គរិះក្នុងព្រះទ័យហើយទ្រង់ត្រេក
មានឱ្ងារតម្រាស់ថាយើងសង្ងេគ អាណិតពេកនឹងបន្ទូលក្រុមវាំងណា ។
និយាយមកពេញហៅត្រូវផ្ទ្ជ្ជ្ជ

ទីប្រឹក្សាឱនក្រាបទូលព្រះចមពង្ស ថាសូមទ្រង់ដាក់ស្តួយសារនោះឯងកូវ
ងៀតកន្ធរនិងជាលទឹកជាតម្ប្រូ មួយរយកូវហែមកថ្វាយព្រះចក្រា ។
ងៀតកន្ធរមួយរយជាលនោះជាក់ច្បាស់ ឱ្យពលព្រះយកទៅស៊ីតាមចិន្តា
ឯទឹកជាលទាំងមួយរយថ្វាយក្សត្រា លាងបាទាជាជម្រះសោះមន្ទិល ។
ស្តេចទ្រង់ស្តាប់សព្ទជំនុំកងសេនា ត្រូវចិន្តាអង្គសម្តេចព្រះទ្រង់សីល
ឱ្យតែងសារសព្ទសញ្ញាតតបវិល សោះមន្ទិលជាបន្ទាត់កត់សញ្ញា ។
ព្រះឱង្ការថ្លាពិសេសព្រះបុទ្ធ ជាបរមចមបូរីរាជខេមរា
ថ្វាយព្រះចៅព្រះចោមជាតិវង្សសុរិយា នឹងវាំងណារាជវង្សាផងទាំងឡាយ ។
យើងព្រមព្រៀងន័យទីទៀងកិច្ចសញ្ញា ដាក់ពន្ធដារចំពោះលើបុរីអាយ
ទឹកមួយរយជាលជាតិជាក់ដាក់ខ្ទ ល់ខ្ទាយ ហើយឱ្យថ្វាយងៀតកន្ធररយជាលផង ។
ឱ្យវាំងណានាំទៅថ្វាយរាល់ឆ្នាំ បើមិនទៅព្រះអង្គឯងតាមបំណង
មហេសីជួសក៏សឹងបានឥតសៅហ្មង កិច្ចនេះហ្ចាងចង់ឱ្យជួបនឹងយិកា ។
សោះរលឹកនឹកអាល័យមកក្រៃពេក ដោយតម្រេកបានជួនជួបព្រះភក្ត្រា
ហេតុនេះស្តេចទ្រង់សម្រេចកិច្ចសញ្ញា ឱ្យវាំងណាឬមហេសីនាំស្ងួយថ្វាយ ។
ខេត្តចន្ទបូណ៌ាព្រមទទួលជាសំណង ចាត់មេកងនាំទាហានបីរយប្ដាយ
ទៅត្ពួតត្រាកិច្ចរាជការផងទាំងឡាយ មានចៅហ្វាយខេត្តមួយនាក់ដាក់ងារថា ។...

(ដកស្រង់ និងកែសម្រួលពីរឿងតេជោជំនិនរបស់លោកតាមាស ទំព័រ ២៥០-២៥៣)

សំណួរ

១. តើអត្ថបទខាងលើដកស្រង់ពីរឿងអ្វី ? អ្នកនិពន្ធឈ្មោះដូចម្តេច ?

២. ចូរសង្ខេបអត្ថបទកាព្យខាងលើឱ្យទៅជាពាក្យរាយ ។

៣. ចូរស្រង់ឈ្មោះតួអង្គក្នុងអត្ថបទដកស្រង់ខាងលើដោយប្រាប់មុខងារ និងឋានានុក្រមផង ។

៤. តើសៀមបានសារភាពដូចម្តេចខ្លះ ? ហើយសន្យាដូចម្តេចខ្លះដែរចំពោះមុខព្រះរាជាខ្មែរ ?

៥. តើអត្ថបទខាងលើបានបង្ហាញពីអំណាចមហាក្សត្រខ្មែរបែបណាខ្លះ ?

៦. តើអត្ថបទខាងលើសរសេរជាបទអ្វី ? ចូរបង្ហាញធាតុសំខាន់ៗនៃបទកំណាព្យនេះ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeysrov.kh
youtube.com/moeys

ប្រពៃណីអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្មែរ

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- អាពាហ៍ពិពាហ៍ (ន) : មង្គលការគូប្រុសស្រីដែលនាំមកហើយត្រឡប់ទៅវិញ ។ ប៉ុន្តែតាមប្រពៃណីខ្មែរ គេនាំកូនប្រុសមកកាន់លំនៅកូនស្រីមុន គឺអាវាហមង្គល ហើយនាំកូនស្រីទៅរោងកូនប្រុសវិញ គឺវិវាហមង្គល ។ សង្គមខ្មែរបច្ចុប្បន្នគេនិយមធ្វើត្រឹមតែអាវាហមង្គល ប៉ុណ្ណោះ ។
- ចែចូរ (កិ) : នាំសំដីទៅមក ។
- អភ័ព្វ (គុ) : ដែលមិនគួរ ពុំគួរដល់កិច្ចការ ដែលពុំអាច ដែលឥតសំណាងល្អ មានសំណាងតិច ដែលឃ្លាងចាកប្រយោជន៍ ឬឃ្លាងចាកមគ្គផល ។
- មេអណ្តើក (ន) : អ្នកនាំការឱ្យបុរសស្ត្រី គឺអ្នកដែលនាំការចុះឡើងពីប្រុសទៅស្រី ដើម្បីឱ្យបានគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ (ឱ្យបានគ្នាជាសាហាយស្ពន់) ។
- ដណ្តឹង (កិ) : សាកសួរឱ្យដឹង ។ ធ្វើរបៀបចងព័ន្ធ ចងស្ពានមេត្រីក្នុងការផ្សំកូនប្រុសស្រី មុនរៀបមង្គលការ ។

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

- មេបា (ន) : មេនិងបា ។ ដែលជាប្រធានក្នុងដំណើរនិយាយកិច្ចការផ្សេងៗជាមួយនឹងអ្នកផ្ទះ ចៅមហាក្នុងមង្គលការ ។ ខ្ទោចចំបួរជួរ (ឧទាហរណ៍ ខ្ទោចមេបា មេបាចាស់ទុំ) ។
- ពិគ្រោះ (កិ) : ប្រឹក្សាគ្នា គិតគ្នា សាកសួរគ្នាឱ្យអស់អាថិសេចក្តី ។
- ថង់រង (ន) : ប្រដាប់មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងហិបស្លា តែខ្ពស់ជាង មានរាងបួនជ្រុងសម្រាប់រងទ្រស្លាម្ជូក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។
- រណ្តាប់ (ន) : វត្ថុសម្រាប់ធ្វើទាន ឬសម្រាប់ទទួលភ្ជៀវ គ្រឿងទេយ្យទាន ទ្រនឹបគ្រួ គ្រឿងបណ្ណាការ ។
- បញ្ជាប់ពាក្យ (កិ) : ជូនរបស់ទ្រព្យអ្វីមួយទៅមាតាបិតាខាងស្រី ទុកជាភស្តុតាងរបស់បញ្ជាំ ចិត្តភ្ជាប់មេត្រីក្នុងការចងព័ន្ធ ។
- បណ្ណាការ (ន) : ជំនួន ភស្តុភារ តង្វាយ ។
- សែន(ព្រេន) (កិ) : ដាក់ភោជនាហារសំបូងសង្ស្ងងចំពោះមរតកបុគ្គល ឬដាក់ក្រយា ឬជាពោលពាក្យអំពាវនាវចំពោះខ្ទោចបិសាច ។
- កន្ទោង (ន) : ចាន ភាជន៍ធ្វើដោយស្ពឹកសម្រាប់ដាក់ភោជនាហារ ដាក់ស្លាបារី បាន ។
- បុកល័ក្ខ (ន) : ឈ្មោះបទភ្លេងបុរាណខ្មែរមួយមេ គេលេងនៅពេលបុកល័ក្ខស្រម៉ក្នុងពិធីធ្វើផ្ទេញក្នុងសម័យដើម ដែលហៅតាមទម្លាប់ថា ពិធីមង្គលធ្វើផ្ទេញបំពេញល័ក្ខ ។
- ជាវ (ន) : លក់ឬទិញ (ពាក្យគោរព) ។
- ប្រាក់ណែន (ន) : ឈ្មោះប្រាក់ដុំមួយបែបរូបសណ្ឋានស្រដៀងនឹងស្នូកជ្រូក ទម្ងន់ ១០ តម្លឹង ឬ ១០តម្លឹង ២ជី ចាយជាប្រាក់រាយចំនួន ១៥រៀល ឬ ១៦ រៀល ដោយចុះឡើងតាមកាល តាមសម័យ ។ សព្វថ្ងៃនេះលែងចាយហើយ ។
- ខ្ពស្ចា (ន) : សំណុំផ្ការ ។
- ពេលា (ន) : កាល កាលតូច ។
- ពពិល (ន) : ប្រដាប់ធ្វើដោយលោហជាតិ មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងស្ពឹកពោធ៍ សម្រាប់បិទទៀនអុជកាន់ហុចបន្តគ្នាបង្ហិលបក់ផ្សែងចូលជុំវិញមនុស្ស ឬរបស់អ្វីមួយ ដើម្បីឱ្យកើតសិរីសួស្តី ។

facebook.com/moeys.gov.kh
www.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអ្នកអានអត្ថបទនេះ អ្នកគប្បីអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ហើយត្រៀមឆ្លើយនឹងសំណួរដែលទាក់ទងនឹងអត្ថន័យ និងលក្ខណៈជាតិរបស់ខ្មែរ ។

គ. អត្ថបទ

នៅក្នុងសង្គមខ្មែរ ពិធីរៀបមង្គលការ ជាប្រពៃណីមួយដែលមានបញ្ញត្តិប្រហែលនឹងកាតព្វកិច្ចដែរ ព្រោះអ្នកដែលបានគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ត្រូវតែរៀបការ បើគេចវេះពិធីនេះនឹងត្រូវគេចាត់ទុកថាជាអ្នកគ្មានសិរីសួស្តី គ្មានកិត្តិយស ។

នេះជាទម្រង់មង្គលការតាមប្រពៃណីខ្មែរ ដែលយើងលើកយកមកអធិប្បាយដោយសង្ខេប :

១ . មុនពេលរៀបការ

ក. ពិធីចែចូវ

ដំបូងបង្អស់ឪពុកម្តាយ ឬអាណាព្យាបាលខាងប្រុសបានចាត់ស្រីម្នាក់ ដែលស្គាល់ទុកចិត្តមិនអភព្វ ដែលគេឱ្យឈ្មោះអ្នកនោះថា អ្នកឃ្មាយ ឬមេអណ្តើក ហើយធ្លាប់ស្និទ្ធស្នាលនឹងគ្រួសារខាងស្រី ។ លុះបានដឹងថានាងនោះ(កូនក្រមុំ) នៅទំនេរហើយ ដឹងថាថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំត្រូវគ្នាល្អ ទើបគេចូលទៅចែចូវដល់ឪពុកម្តាយ ឬអាណាព្យាបាលរបស់កូនស្រីនោះ ។ ឯពិធីចែចូវត្រូវប្រព្រឹត្តទៅអស់ ៣លើក ។ ក្នុងមួយលើកៗត្រូវមានស្លា ម្ជូ ថ្នាំជក់ កំដរដៃទៅជាមួយផង ។ ក្នុងការចែចូវ គេពុំនិយាយគ្នាត្រង់ៗទេ គឺនិយាយបញ្ជិតបញ្ជៀង ។ នៅលើកទី ៣ កាលបើខាងស្រីបើកផ្លូវឱ្យដើរ ជណ្តើរឱ្យឡើងហើយអ្នកចែចូវក៏ត្រឡប់យកព័ត៌មាននេះ មកប្រាប់ខាងប្រុសវិញ ។ ពិធីចែចូវនៅលើកទី ៣នេះគេហៅថា "ស៊ីស្លាដក់" ។

២. ពិធីស្តីដណ្តឹង

ក្រោយដែលបានចាត់មនុស្សឱ្យទៅនិយាយចែចូវ បានដឹងថាគេបើកផ្លូវឱ្យចូលហើយ ខាងប្រុសត្រូវរៀបចំគិតគូររឿងស្តីដណ្តឹងតទៅទៀត ។ មុននឹងចូលទៅដណ្តឹងថ្ងៃណាៗ ត្រូវឱ្យព័ត៌មានទៅខាងស្រីជាមុនសិន ។ ពិធីដណ្តឹងត្រូវប្រព្រឹត្តទៅ ៣ដងដែរ ។ មនុស្សដែលមានភារកិច្ចទៅដណ្តឹងកូនស្រីគេហៅថា "អ្នកផ្លូវចៅមហា ឯអ្នកដែលតំណាងឱ្យគ្រួសារខាងស្រីគេឱ្យឈ្មោះថា "មេបា" ។

- **លើកទី ១ :** នៅថ្ងៃដែលគេបានកំណត់ទុក មនុស្សស្រី ៣នាក់ ដែលមានគូស្រករសុខនឹងគ្នា ត្រូវខាងប្រុសពឹងឱ្យធ្វើជាអ្នកផ្លូវទៅដណ្តឹង ដោយមានថង់រង ១គូ ស្លា ថ្នាំជក់ ឬស្លាជ្ងា ចេកទុំ នំអន្សម នំគម នំបត់ រៀបជាគូៗ ទៅជូនខាងស្រីផង ។ លើកនេះមេបាខាងស្រី ពុំទាន់សម្រេចអ្វីទេ ថាចាំពិគ្រោះគ្នាមើលសិន ។
- **លើកទី ២ :** ដោយលើកទីមួយ ពុំទាន់សម្រេច គេឱ្យអ្នកផ្លូវ ៣នាក់ទៅដណ្តឹងជាលើកទី ២ ទៀត ដោយមានថង់រង ១គូ មានកន្ទែ្សងច្របុចក្រាលពីលើមាន ស្លា ម្ហូ ស្លាជ្ងា ទៀន ១គូ ស្រាមួយដប ចេកទុំ នំអន្សម នំគម នំបង់ខ្លាញ់ ។ ខាងស្រីមិនទាន់សម្រេចទៀត ថាចង់ឱ្យអ្នកផ្លូវប្រុសៗមកម្តងវិញ ព្រោះក្រែងអ្នកផ្លូវស្រីៗទទួលការគ្រប់ជ្ជំពូកមិនបាន ម្យ៉ាងទៀតចង់ឱ្យនាំកូនប្រុសមកមើលផង ។ ពិធីនេះគេហៅថា "ស៊ីស្លាកន្ទែ្ស" ។
- លើកទី ៣ : លើកនេះគេឱ្យស្រី ៣នាក់(អ្នកផ្លូវ) ប្រុស ៣នាក់(អ្នកមហា) ឱ្យនាំរណ្តាប់ដែលមានថង់រងមួយគូ ស្លាម្ហូថ្នាំ ស្លាជ្ងា ទៀន ស្រា ចេកទុំ នំអន្សម នំគម នំបត់ នំបង់ខ្លាញ់ នំកន្ទ្រាំ នំក្រូច អង្ករ ត្រីសាច់ បន្លែ និងផ្លែឈើផ្សេងៗជាគូៗ ព្រមទាំងគ្រឿងមាស ពេជ្រ និងសម្លៀកបំពាក់ទៅជូនខាងស្រី ហើយនាំកូនប្រុសទៅជាមួយផង ។ ក្រោយពីបានសន្ទនារវាងអ្នកផ្លូវ ចៅមហា និង មេបារួចសព្វគ្រប់ហើយ មេបាខាងស្រីសុំពិនិត្យសាមីខ្លួនប្រុស ព្រមទាំងបញ្ជាក់សួរអំពីគំនិត មារយាទសាមីខ្លួនប្រុសនោះផង ។ ចំណែកឯអ្នកផ្លូវចៅមហាក៏អាចសុំមើលសាមីខ្លួនស្រីវិញដែរ ។ នៅពេលនោះ សាមីខ្លួនស្រីក៏ចេញមកជម្រាបសួរភ្ញៀវ ហើយជួនកាលមានពិធីបំពាក់ចិញ្ចៀនទៅវិញទៅមករវាងគូដណ្តឹងផង ។ ...បន្ទាប់មកអ្នកមហាក៏លើកគ្រឿងស្លាបញ្ជាប់ពាក្យជូនទៅមេបាស្រីពិសា ។ ពិធីនេះ ហៅថា "ស៊ីស្លាបញ្ជាប់ពាក្យ" ។ ដោយមេបាមិនទាន់អស់ចិត្ត អំពីគំនិតមារយាទរបស់សាមីខ្លួនប្រុស ទើបមានទំនៀមថា ត្រូវឱ្យសាមីខ្លួនប្រុសមកនៅបម្រើអនាគតឪពុកម្តាយក្មេករហូតដល់ពេលរៀបការ ប៉ុន្តែធ្វើតែកិច្ចការក្រៅផ្ទះគឺពុំទាន់មានសិទ្ធិចូលទៅនៅក្នុងផ្ទះបាននៅឡើយទេ ។ ចំណែកទំនាក់ទំនងរវាងគូដណ្តឹងក៏ត្រូវគោរពច្បាប់យ៉ាងតឹងរ៉ឹង ។

គ. ពិធីជូនកំណត់

ចំពោះថ្ងៃខែរៀបមង្គលការដែលគេជ្រើសរើសនិងគន់គូរដោយម៉ត់ចត់ ហើយគេពុំរើសខែណាដែលមាន ២៩ ថ្ងៃ(ខែឈ្មោល) ឬខែណាដែលព្រះសង្ឆចូលវស្សាទេ ។ គេត្រូវយកទៅចុះក្នុងផ្ទៃក្រដាសមួយសន្លឹក ហើយរៀបរណ្តាប់កំដរដៃផងមាន ស្លាម្ហូ ចេកទុំ រងស្លាដែលដាក់គ្រឿងគ្រប់

សព្ទ។ រួចហើយអ្នកផ្លូវ ត្រូវយកក្រដាសកំណត់ពេលវេលានិងរណ្តាប់ទៅជូនមេបាខាងស្រី។ មេបាខាងស្រីក៏បើកក្រដាសកំណត់ពេលនោះអានជូនភ្ញៀវស្តាប់។ ក្រោយពីបានជូនក្រដាសពេលជូនទៅមេបារួចហើយ អ្នកផ្លូវក៏ជូនស្លាកំណត់ទៅមេបាពិសា ពិធីនេះហៅថា "ស៊ីស្លាកំណត់"។

នៅទីបញ្ចប់ អ្នកផ្លូវសុំឱ្យមេបាបង្គាប់នូវគ្រឿងបណ្ណាការសព្ទសារពើដែលត្រូវជូននិងប្រើប្រាស់ក្នុងឱកាសធ្វើមង្គល។

ចាប់ពីពេលនេះទៅ សាមីខ្លួនប្រុសអាចជួយធ្វើការក្នុងផ្ទះអនាគតឪពុកម្តាយក្មេក ឬអាណាព្យាបាលបាន។ ចំណែកឯសាមីខ្លួនស្រីជាអ្នករៀបចំដំណេកនិងបាយទឹកឱ្យ ហើយកាលណាមានជំងឺនាង មានសិទ្ធិជួយមើលថែទាំថែមទៀតផង។

២ . ពេលរៀបការ

តាមប្រពៃណីបុរាណ ពិធីរៀបមង្គលការប្រព្រឹត្តទៅចំនួន ៣ថ្ងៃ គឺថ្ងៃចូលរោង ថ្ងៃស៊ីស្លាកំណត់ និងថ្ងៃសំពះ។

ក. ថ្ងៃចូលរោង

នៅថ្ងៃទី ១ គ្រួសារខាងប្រុសត្រូវមកសង់រោងការនៅផ្ទះខាងស្រី។ រោងការច្រើនតែសង់អំពីឫស្សីប្រក់ស្បូវមាន ៣ លែង។ លែងមួយសម្រាប់ចុងភៅធ្វើម្ហូបអាហារ លែងមួយទៀតសម្រាប់លៀងភោជនាហារ ហើយលែងមួយទៀតជាលែងផ្កាស្លាសម្រាប់កូនកំលោះស្នាក់នៅរហូតដល់ថ្ងៃចុងក្រោយនៃពិធីការ។ នៅមុខរោងផ្កាស្លាមានសង់រានទេវតាផង។ លុះសង់និងតុបតែងលំអរោងរួចហើយ គេនាំគ្នាជញ្ជូនភស្តុភារបណ្ណាការចូលរោងមង្គលការ ហើយគេរៀបចំធ្វើម្ហូបអាហារនិងធ្វើនំផ្សេងៗ ជាពិសេសនំអន្សមនិងនំគម។ តាមជំនឿលទ្ធិព្រាហ្មណ៍សាសនា គេថានំអន្សមជានិមិត្តរូបលិង្គឥសូរ ឯនំគមជានិមិត្តរូបយោនីនាងឧមា ហើយអវត្តមាននំទាំងពីរប្រភេទនេះក្នុងពិធីមង្គលការនឹងនាំឱ្យគ្មានកូនចៅដល់គូស្វាមីភរិយាថ្មីឡើយ។

ខ. ថ្ងៃស៊ីស្លាកំណត់

នៅវេលាព្រឹកថ្ងៃទី ២ គេហៅកូនកំលោះ ដោយមានភ្លេងខ្មែរកំដរផងមកកាន់ផ្ទះខាងស្រី។ កូនកំលោះនោះត្រូវចូលទៅនៅក្នុងរោងផ្កាស្លា។ ចំណែកនៅលើផ្ទះការ មានធ្វើពិធីសែនព្រេនជម្រាបជូនតាអំពីការរៀបចំទុកដាក់កូនចៅឱ្យមានគូស្រករនិងពិធីស៊ីស្លាកំណត់។

នៅពេលរសៀលថ្ងៃដដែលនោះពិធីកាត់សក់កូនស្រី ប្រព្រឹត្តទៅនៅលើផ្ទះការ ឯពិធីកាត់សក់កូនប្រុសនៅក្នុងរោងផ្កាស្លា។ សព្វថ្ងៃគេអាចកាត់សក់កូនប្រុសស្រីរួមគ្នា នៅលើផ្ទះការក៏បាន។ តាមទំនៀមជាងកាត់សក់ត្រូវកាន់កន្ត្រៃកាន់ក្រាស់ច្រៀងរាំជាមុនសិន។ សក់ដែលគេកាត់ត្រូវដាក់ក្នុងកន្ទោងស្លឹកចេកមួយ ហើយត្រូវយកទៅចោល ដើម្បីឱ្យអស់ចង្រៃឧបទ្រព។ បន្ទាប់មក គេរៀបតង្វាយក្រុងពាលី ដើម្បីជូនព័ត៌មាននៃពិធីការនេះដល់ម្ចាស់ទឹកម្ចាស់ដី។ ឯពិធីសូត្រមន្តក៏ប្រព្រឹត្តទៅនៅផ្ទះការផង នៅរោងផ្កាស្លាផង។ ប៉ុន្តែគេអាចសូត្រមន្តរួមគ្នានៅលើផ្ទះការក៏បាន។ នៅពេលសូត្រមន្តនេះ សាមីខ្លួនទាំងពីរនាក់ត្រូវចេញមកស្តាប់ហើយទទួលទឹកមន្ត ដើម្បីឱ្យជ្រះចង្រៃនិងរោគាផ្សេងៗ ហើយឱ្យបានសេចក្តីសុខចម្រើន។

នៅវេលាយប់ គេរៀបចំផ្ការឈើ គឺខ្ចប់នំជាកញ្ចប់ៗតាមទំនៀមបុរាណទុកជូនមេបា។ បន្ទាប់មកគេធ្វើពិធីបុកលក្ត ធ្វើធ្មេញឱ្យសាមីខ្លួនស្រី។ បន្ទាប់មកទៀតមានជាវ ឬកាត់ខាន់ស្លាជាប្រាក់សុទ្ធ ១ណែនទម្ងន់ ១៦រៀល។ លុះទៀបភ្លឺ គេរកស្រី ៣នាក់ដែលមានគូស្រករប្រកបនឹងគ្នាឱ្យរៀបដោតផ្កាស្លាដោយយកខ្ពស្លាដែលដាក់សូត្រមន្តពីថ្ងៃរសៀលនោះមកដោតជា ៣ជុំ គឺស្លាទី១ត្រូវដោតស្លា ២១ផ្ការ មួ ២១សន្លឹក(ផ្កាស្លាចម្ការ) ផ្កាស្លាទី ២ត្រូវដោតស្លា ១២ផ្ការ មួ ១២សន្លឹក(ផ្កាស្លាកណ្តាល) ផ្កាស្លាទី ៣ត្រូវដោតស្លា ៦ផ្ការ មួ ៦សន្លឹក(ផ្ការស្លាពៅ)។

គ. ថ្ងៃសំពះ

នៅថ្ងៃទី ៣លុះភ្លឺស្រាងៗឡើង សាមីខ្លួនប្រុសនិងសាមីខ្លួនស្រីត្រូវរៀបចំស្លៀកពាក់តាមបែបបុរាណ។ អាចារ្យអ្នកកាន់ពេលា ត្រូវនាំកូនប្រុសទៅថ្វាយបង្គំរានទេពតា ហើយត្រូវអង្គុយបែរមុខទៅទិសខាងកើត ចាំយកពេលានៅទីនោះ។ លុះពេលាល្អដល់ហើយ (ពេលាដែលព្រះអាទិត្យរះ) អាចារ្យវាយឃ្លោះ ៣ដង ហើយកូនកំលោះក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអាទិត្យ ៣ដងដែរ។ ការយកពេលាក្នុងពិធីការនេះ គឺការយកពេលដ៏បរិសុទ្ធដែលជាពេលមង្គល ដើម្បីជាប្រផ្ទួលឱ្យគូស្វាមីភរិយាបាននូវសេចក្តីចម្រើនរុងរឿងទៅអនាគត។ កាលបើបានពេលាល្អហើយ គេដង្ហែកូនកម្លោះទៅសំពះផ្កាស្លានៅលើផ្ទះការ។ ដំបូងអាចារ្យកាន់ជាវបើកផ្លូវ បន្ទាប់មកមហា ៣នាក់ អ្នកកាន់ទៀប ២នាក់ អ្នកកាន់ផ្កាស្លា ៣នាក់ អ្នកកាន់រងប្រាក់ខាន់ស្លាប្រាក់ស្ពាប់ទឹកដោះ អាចារ្យកូនកំលោះអ្នកបាំងឆត្រឱ្យកូនកំលោះក្រោយបំផុត គឺពួកភ្លេង។ លុះហែទៅដល់មាត់ជណ្តើរ គេវាយឃ្លោះ ៣ដង ជាសញ្ញាអនុញ្ញាតឱ្យកូនកំលោះឡើងលើផ្ទះបាន។ នៅពេលនោះមានក្មេងប្រុសឬស្រីម្នាក់ដែលត្រូវជាប្អូន ឬ

ជំនិតនឹងសាមីខ្លួនស្រី បានមកទទួលដោយកាន់ទឹកមួយផ្ដិលមកលាងជើងឱ្យកូនកំលោះ ព្រមទាំងជូនស្លាមួយម៉ាត់ផង ។ ចំណែកកូនប្រុសនោះក៏បានឱ្យប្រាក់កាក់ដល់ក្មេងនោះវិញ ហើយក្មេងនោះក៏ដឹកដៃកូនប្រុសឡើងលើផ្ទះ ។ គេឱ្យសាមីខ្លួនប្រុសអង្គុយលើកន្ទេលបែរមុខទៅកើតចាំមេបានិយាយការ ។ នៅពីមុខមានរៀបពានផ្កាស្លា ពានទៀនពេលា ទៀប ២ដាក់បាយខុន ក្ប្រាលជ្រូក ១ឬមាន់ស្ងោរ ១ នំអន្សម នំគម ។ បន្ទាប់មកគេឱ្យកូនកំលោះសំពះស្លាព្រះពរ(ម្ហូដែលគេមួរចំនួន ៣ត្រួយ) ដែលដាក់លើខ្ជើយ ។ តមកទៀតអ្នកផ្ទួរស្រីម្នាក់អុជទៀនបិទនៅរង ហើយកាន់រងនោះទៅអញ្ជើញកូនស្រីឱ្យចេញមកផ្ទឹម ។ ពេលនោះគេរាំច្រៀងបើកវាំងនន ។ សាមីខ្លួនកូនក្រមុំត្រូវអង្គុយផ្ទឹមជិតកូនកំលោះខាងឆ្វេង ។ នៅតាមតំបន់ខ្លះគេរាំកាន់ដាវ រាំបើកគ្របទៀបរួចហើយ គេយកដាវទៅដាក់លើម្រាមដៃកូនកំលោះកូនក្រមុំ ។ ជួនកាលអាចារ្យដាក់អកកំបោរនិងប្រណាក ដើម្បីជានិមិត្តរូបនៃការរួមសំបាច់គ្នា ។ ក្រោយមកគេប្រារព្ធពិធីបង្ហិលពពិលនៅជុំវិញគូស្វាមីភរិយា ។ អ្នកកាន់ពពិលបង្ហិលមានប្រុស ៥នាក់ ស្រី ៤នាក់ ដែលជាអ្នកមានខាន់ស្លា ហើយមិនអភ័ព្វគូ ។ គេហុចពពិលបន្ត្ដាពីដៃស្ដាំទៅដៃឆ្វេង ហើយអាចារ្យសូត្រធម៏ជយន្ដោបណ្ដីរ ។ លុះចប់ពិធីនោះហើយ អាចារ្យត្រូវសូត្រឱ្យពរផ្កាស្លា ។ ឯពួកមេបាត្រូវចងដៃកូនប្រុសស្រីដោយអំបោះស ព្រមទាំងឱ្យពរសព្ទសាធុការរៀងៗខ្លួន ។ រួចហើយគេស្រាយផ្កាស្លាកណ្ដាលនិងផ្កាស្លាពៅឱ្យញ្ញាតិមិត្តបាចឱ្យពរដល់គូស្វាមីភរិយា ។ លុះចប់ហើយសាមីខ្លួនប្រុសស្រីងើបអង្គុយបែរមុខរកគ្នា ហើយគេវាយឃ្នោះឱ្យកូនក្រមុំនិងកំលោះចូលក្នុងបន្ទប់ ពេលនោះសាមីខ្លួនប្រុសដើរតាមសាមីខ្លួនស្រីដោយតោងជាយស្បៃរបស់សាមីខ្លួនស្រី ។ នៅក្នុងបន្ទប់ សាមីខ្លួនស្រីត្រូវបញ្ចុកស្លាមួយដល់សាមីខ្លួនប្រុស ឬអុជបារីឱ្យជក់ រួចហើយទាំងពីរនាក់ត្រូវផ្ទាស់គ្រឿងសម្អាងចេញ ហើយទៅអង្គុយកណ្ដាលទីប្រជុំ ។ លំដាប់នោះមានការកាន់ដាវច្រៀងរាំសាកន្ទេល ។ លុះចប់ពិធីនេះហើយគូស្វាមីភរិយាត្រូវចេញទៅបម្រើមេបាក្នុងការលៀងភោជនាហារ ។ សម័យបុរាណគេលៀងភ្ជៀវ ២លើកធំៗ គឺនៅល្ងាចថ្ងៃស៊ីកំណត់និងព្រឹកថ្ងៃសំពះ ។

លុះយប់ប្រហែលម៉ោង ៨-៩ គេប្រារព្ធពិធីផ្ទ្ស៊ីដំណេកនៅក្នុងបន្ទប់ដេករបស់គូស្វាមីភរិយាថ្មី ។ គេជ្រើសរើសស្ត្រីមានវ័យចំណាស់ ២នាក់ឱ្យរៀបចំពិធីនេះ ។ ត្រូវមានចំអាប ១ថាស បង្ហែ្ហម ១ថាស បាយសី ១ ដូងខ្ចី ១ ។ ដំបូងគេអុជទៀនធូបសែនដូនតា ហើយជួសទឹកដូងខ្ចីបញ្ចុកកូនប្រុស ៣ស្លាបព្រា ។ បន្ទាប់មកគេឱ្យសាមីខ្លួនស្រីបកចេកបញ្ចុកសាមីខ្លួនប្រុស ឯសាមីខ្លួនប្រុសត្រូវបញ្ចុកសាមីខ្លួនស្រីវិញ ជានិមិត្តរូបនៃការឱ្យចេះស្រឡាញ់គ្នារហូតមួយជីវិត ។

៣ . ក្រោយពេលរៀបការ

ក្រោយពេលរៀបការបាន ៣ថ្ងៃ គេនាំស្វាមីភរិយាថ្មីនេះដោយយកផ្កាស្លាចម្បង ចំអាប បង្ហែមស្លាបារីទៅថ្វាយបង្គំសុំពរពីព្រះសង្ឆឯវត្ត ហើយឱ្យលោកបាចផ្កាស្លានេះ ដើម្បីប្រសិទ្ធពរឱ្យបានសុខចម្រើនតទៅ ។

តាមច្បាប់អត្រានុកូលដ្ឋាន ឪពុកម្តាយទាំងសងខាង ត្រូវនាំកូនប្រុសស្រីទៅសាលាសង្កាត់ ដើម្បីសុំចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមានសាក្សី ២នាក់ផង ។ ចាប់ពីពេលនេះតទៅ គេមានឈ្មោះជាប្តីប្រពន្ធពេញច្បាប់ហើយ ។

ថ្ងៃក្រោយមកទៀត គេនាំស្វាមីភរិយាថ្មីនេះដើរសាកសួរញ្ញាតិមិត្តទាំងខាងប្រុស ទាំងខាងស្រី ។

សម្គាល់ : នៅសម័យមុន នៅក្នុងសង្គមខ្មែរពិធីរៀបមង្គលការជាប្រពៃណីមួយ ដែលមានបញ្ញត្តិប្រហែលគ្នានឹងកាតព្វកិច្ចដែរ ។ ប្រសិនបើកម្លោះក្រមុំណាបានប្រព្រឹត្តសហាយស្មន់អន្ធករនឹងគ្នា ប្រពៃណីខ្មែរបានចាត់ទុកថាក្រមុំកំលោះនោះបានប្រព្រឹត្តកន្លងប្រពៃណីខ្មែរ "ខុសមេបា" ហើយអ្នកគ្មានសិរីសួស្តីនិងគ្មានកិត្តិយសឡើយ ។ អ្នកមិនបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមប្រពៃណីខ្មែរ គេមិនឱ្យចូលរួមក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍អ្នកដទៃដូចជា ធ្វើជាមេបា អាចារ្យ មហាកាន់ថង់រង ចូលរួមបង្ហិលពពិលជាដើមឡើយ ។ កំហុសនេះមិនមានត្រឹមតែបុរសនារីប៉ុណ្ណោះទេគឺមានរហូតដល់កូនចៅទៀត ។ បើមានកូនស្រី ឬចៅស្រីគេមិនហ៊ានចូលស្តីដណ្តឹងទេ ។ បើមានកូនប្រុស ឬចៅប្រុសក៏គេមិនហ៊ានឱ្យកូនដែរ ពីព្រោះគេយល់ថា ត្រកូលគ្មានខាន់ស្លាជាត្រកូលអបលក្ខណ៍ ។

បើកូនក្រមុំកំលោះដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់លោកមេបា គឺជាត្រកូលមានខាន់ស្លា ជាត្រកូលឧត្តុង្គឧត្តម ។

ដូច្នេះអាពាហ៍ពិពាហ៍មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងជីវភាពគ្រួសារនិងសង្គមខ្មែរ ។

(ដកស្រង់និងកែសម្រួលពីអរិយធម៌ខ្មែរ របស់អ្នកស្រី ត្រឹង ងា)

សំណួរ

១. តើដំណាក់កាលធំៗនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្មែរមានអ្វីខ្លះ ?

២. តើគេជ្រើសរើសមនុស្សប្រភេទណា ដើម្បីចូលទៅស៊ើបសួរ (ចែចូវ) ព័ត៌មានខាងកូនក្រមុំ ?

៣. ចូររៀបរាប់ចំណុចសំខាន់ៗក្នុងថ្ងៃសំពះ ។

៤. តើទំនៀមរៀបចំដោតផ្កាស្លា ៣ ទាក់ទងទៅនឹងរឿងអ្វី ?

៥. ចូររាប់ឈ្មោះបទចម្រៀងក្នុងពិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ឱ្យបាន ៥បទដោយបញ្ជាក់ថា បទនោះច្រៀងក្នុងពិធីអ្វី ?

៦. តើអ្នកយល់ដូចម្តេចចំពោះប្រពៃណីរៀបមង្គលការរបស់ជូនតាខ្មែរយើង ?

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys

ការតែងកំណាព្យ

១ . បទបថ្យាវត្ត

ក. រង្វាស់កាព្យ

- ១វគ្គមាន៤ឃ្លា , ១ឃ្លាមាន៨ព្យាង្គ

ខ. ចំណាប់ចួន

- **សេចក្តីពន្យល់**

ចួនក្នុងវគ្គ

- ព្យ ៨-ឃ ១ ═══ ព្យ ៤-ឃ ២
- ព្យ ៨-ឃ ១ ═══ ព្យ ៨-ឃ ៣
- ព្យ ៨-ឃ ១ ═══ ព្យ ៤-ឃ ៤

ចួនឆ្លងវគ្គ

- ព្យ ៨-ឃ ៤-វ ១ ═══ ព្យ ៨-ឃ ១-វ ២
- ព្យ ៨-ឃ ៤-វ ១ ═══ ព្យ ៨-ឃ ២-វ ២

- **គំនូសតាង**

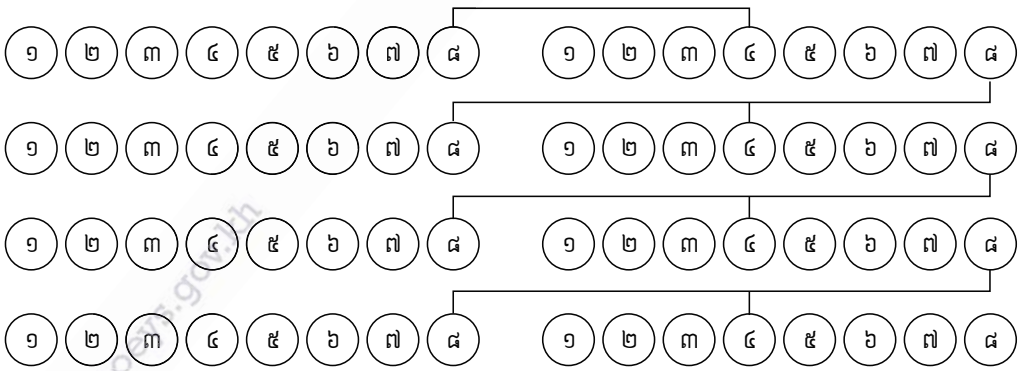

ឧទាហរណ៍ :

វិនាសទីមួយការស្អប់ធម៌ត្រូវ	ទ្រុស្តសីលអាស្រូវច្រើនធ្វើបំពាន
ជាហេតុទាន់ហាន់និងជាប្រធាន	នាំសត្វឱ្យមានក្តីវិនាសពិត ។
វិនាសទីពីរគឺការគប់មិត្ត	ដែលមានគំនិតអសប្បុរស
គ្មានមេត្តានៅក្នុងខ្លួនសោះ	ជាហេតុនាំឆ្ពោះវិនាសជាក់ស្តែង ។

(ដកស្រង់ពីរបាយការណ៍បូកសរុបលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវបទស្ងួតកំណាព្យ)

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

គ. ចង្វាក់

សង្កត់សំឡេងលើព្យាង្គ ២ ៤ និង ៦គ្រប់ឃ្លា ។

ឃ. បរិយាកាស

គេនិយមស្មូតនៅតាមវត្តអារាមនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាពេលបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនិងក្នុងទិវាចងកំហឹង ។

ង. របៀបស្មូត

របៀបស្មូតមានបីបែប គឺ

- បែបបរាភវសូត្រ
- បែបសំស្ក្រិត
- បែបសម្រាយ

ច. អត្ថបទ

បញ្ចសីលា

ធម៌សុខទីមួយមេត្តាគ្រប់ទី សព្វសត្វជីវីកុំប៉ះពាធា
ប្រមាថសម្លាប់ផ្ដិលផ្ដាច់ជន្មា ត្រូវមានសទ្ធាការពារជីវិត ។
ធម៌សុខទីពីរកុំប៉ុនប៉ងគិត លង់ក្នុងគំនិតគិតគន់ខ្ជាន់ខ្ជេរ
កេងកិបប្រវ៉ាញ្ចលួចសម្បត្តិគេ គួរកុំវៀចវេរលោភលន់ចង់បាន ។
ធម៌សុខទីបីនាំក្ដីក្បេមក្សាន្ត គឺត្រូវប្រមាណកុំគិតប្រមាថ
រំលោភសេពកាមនិងស្ត្រីរូបស្អាត ដែលស្ថិតក្នុងជាតិមានគេរក្សា ។
ធម៌សុខទីបួនត្រូវកាន់ចិត្ត កុំពោលវាចាកុហកបញ្ឆោត
ស្ដីពាក្យពុំពិតឬគិតចាក់ដោត បង្កនាំក្រោធព្រោះតែមុសា ។
ធម៌សុខទីប្រាំកុំសេពសុរា អាភៀនកញ្ឆាគ្រឿងញៀនស្រវឹង
នាំបាត់ស្មារតីវង្វេងកើតខឹង គិតខុសលែងដឹងកើតទោសពេកពន់ ។
បញ្ចសីលាធម៌ល្អលើសលន់ នាំសុខគ្រប់ជនទាំងមនុស្សទេពតា
ប្រកាន់ឱ្យខ្ជាប់កើតក្ដីសុខា សត្វលើលោការស់សុខសាន្តហោង ។

(រចាយការណ៍ប្ជុកសរុបលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវបទស្មូតកំណាព្យទំព័រ ៣-៤)

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

២ . បទពាក្យ ៨

ក. រង្វាស់កាព្យ

- មួយវគ្គ មាន ៤ឃ្លា
- មួយឃ្លា មាន ៨ព្យាង្គ

ខ. ចំណាប់ចួន

- សេចក្តីពន្យល់

ចួនក្នុងល្បះ

- ព្យ ៨-ឃ ១ ═══ ព្យ ៥-ឃ ២
- ព្យ ៨-ឃ ២ ═══ ព្យ ៨-ឃ ៣
- ព្យ ៨-ឃ ៣ ═══ ព្យ ៥-ឃ ៤

ចួនឆ្លងល្បះ

- ព្យ ៨-ឃ ៤-វ ១ ═══ ព្យ ៨-ឃ ២-វ ២

- គំនូសតាង

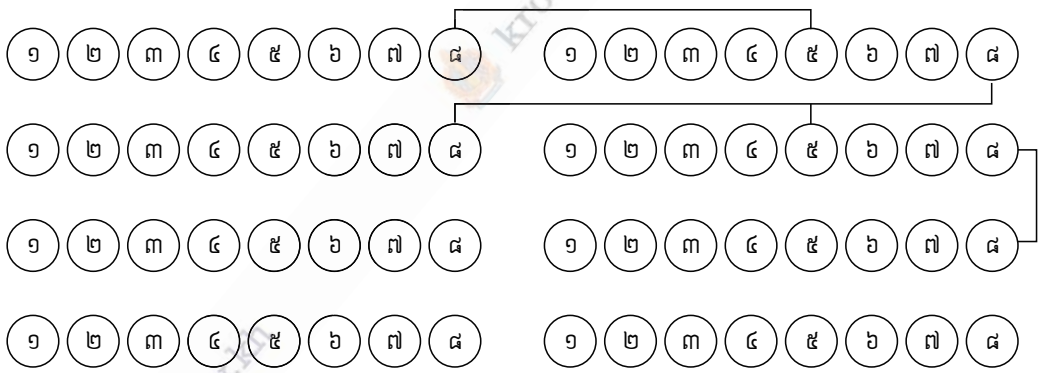

ឧទាហរណ៍ :

មកដល់សេចក្តីគិតមានអាល័យ	ដែលអាណោះនឹកថ្លៃសោកសែនសល់
ហើយសែនណែនទ្រូងខ្ទុំទ្រាំទុក្ខទល់	ទ្រាំទុក្ខទៀបដាច់ខ្យល់ខ្ចាត់ពីកាយ ។
ពីកើតមកវៀមមិនដែលទុក្ខដូច្នឹង	ទុក្ខដូច្នេះសមនឹងទ្រូងប្រេះខ្ចាយ
ទ្រូងបែកខ្ចាត់បាត់ជន្មចេញពីកាយ	ទុក្ខក្រុំផ្សាពុំរសាយសាន្តទុក្ខា ។

(ប្រជុំពាក្យកាព្យទំព័រទី ១២០)

សម្គាល់ : របៀបតែងកាព្យបទពាក្យ ៨មាន ៤បែប ។

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

គ. ចង្វាក់

សង្កត់សំឡេងលើព្យាង្គទី ៣ និងទី ៥ គ្រប់ឃ្លា

ឃ. បរិយាកាស

បទពាក្យ ៨ ប្រើដោយសេរី ។

ង. របៀបស្នូត

មានបទពណ៌នា បែបរាស់ ... ។

៣ . បទពាក្យ ៩

ក. រង្វាស់កាព្យ

- មួយវគ្គ មាន ៤ឃ្លា
- មួយឃ្លា មាន ៩ ព្យាង្គ

ខ. ចំណាប់ចួន

- សេចក្តីពន្យល់

ចួនក្នុងវគ្គ

- ព្យ ៩-ឃ ១ វ ១ ⟹ ព្យ ៣ ឬ ព្យ ៦-ឃ ២-វ ១
- ព្យ ៩-ឃ ២ វ ១ ⟹ ព្យ ៩-ឃ ៣-វ ១ ⟹ ព្យ ៣ ឬ ព្យ ៦-ឃ ៤-វ ១

ចួនឆ្លងវគ្គ

- ព្យ ៩-ឃ ៤-វ ១ ⟹ ព្យ ៩-ឃ ១-វ ២

- គំនូសតាង

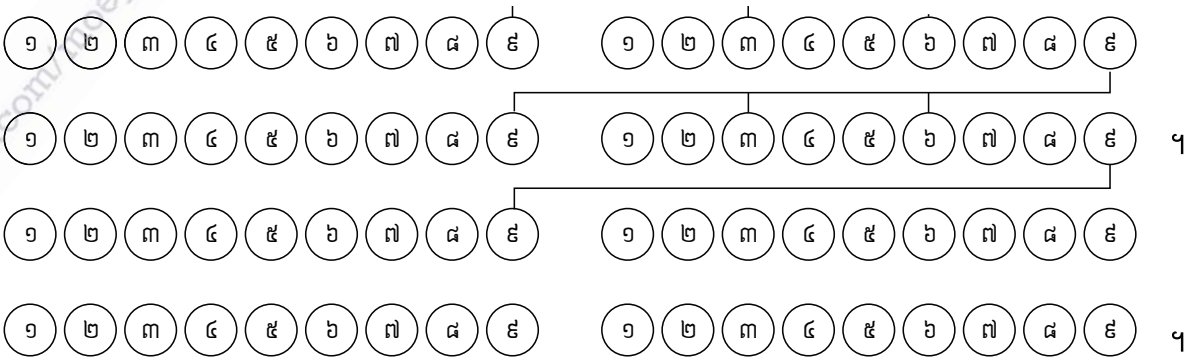
១ ២ ៣ ៤ ៥ ៦ ៧ ៨ ៩

គ. ចង្វាក់

ទម្លាក់សំឡេងលើព្យាង្គទី ៣ និងព្យាង្គទី ៦គ្រប់ឃ្លា ។

ឃ. បរិយាកាស

បទពាក្យ ៩ ប្រើសម្រាប់បញ្ចេញនូវមនោសញ្ចេតនា ឬការឆ្លើយឆ្លងលែបខាយបែបស្ពឹបន្ទោស គំហក កំហឹង ។ ជាធម្មតាគេក៏អាចប្រើគ្រប់បរិយាកាសបានដូចជា បទពាក្យ ៧ ពាក្យ ៨ដែរ ។

ង. អត្ថបទ

ស្គាយដួងចន្ទ្រា

ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាពេញបូណ៌មី រឿងរង្សីភ្លឺត្រចះច្បាស់មេឃា
ស្អាតបរិសុទ្ធមូលក្រឡង់ក្នុងនភា ខ្ញុំនិទ្រាមិនលក់ឡើយពេលរាត្រី ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាភ្លឺត្រជាក់ ពន្លឺប្រាក់ស្រោបដួងចិត្តជនប្រុសស្រី
ឱ្យសប្បាយភ្លើតភ្លើនចិត្តឥតខ្ចល់អ្វី ភ្លេចក្រក្រីក្តីសោកសៅក្នុងជីវិត ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាមូលក្រឡង់ ហាក់ដូចវង់ភក្ត្រកល្យាណគូស្នេហ៍ស្និទ្ធ
នាងញញឹមខ្ញុំសង្ឃឹមសប្បាយចិត្ត ហាក់បានជិតរីតរួមរក្សស្ម័គ្រកន្ទ្ធិដ្ឋា ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាជាសាក្សី នៃសេចក្តីស្មោះស្ម័គ្រចិត្តស្និទ្ធស្នេហា
នៃក្រមុំនិងកំលោះគូសង្សារ ដែលប្រាថ្នាបានជាគូរួបរួមកាយ ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាជាលែ្បងក្មេង ម្តាយពោលលេងឱ្យកូនតូចពនសុំបាយ
សុំសម្ព ទឹកបំពង់ ចេកដួងស្ងាយ កូនសប្បាយញ្ចុំចិបៗសើចក្ហឹកៗ ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាមានពោធិ៍ធំ ជីដូនខ្ញុំប្រាប់ដូច្នោះមកជាញឹក
មើលទៅឃើញមានឫសគល់ដើមមែកស្ងឹក ក្រោមពោធិ៍ព្រឹក្សដូនចាស់រវៃអំបោះ ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាហៅសសាង្ក ព្រះឥន្ទ្រស្ទ្ធាងរូបទន្សាយទុកនៅនោះ
រំលឹកកាលពោធិសត្ត្វគិតសង្គ្រោះ ព្រាហ្មណ៍ដោយស្ទុះលោតចូលភ្លើងជាអាហារ ។
ខ្ញុំស្រឡាញ់ដួងចន្ទ្រាហៅលោកខែ នៅស្រុកខ្មែររាជពិធីដ៏ថ្លៃថ្លា
អ្នកអំបុកដើយមើលចំដួងចន្ទ្រា បន់ទេពតាសូមខេមរាបានថ្កើងថ្កាន ។

(ដកស្រង់ពីកំណាព្យ បុប្ផាខ្មៅ របស់លោក គយ សារុន ទំព័រទី ៤១-៤៤)

youtube.com/noeys
krou.noey.gov.kh
facebook.com/noey.gov.kh

មេរៀនទី ៩ ទំនាក់ទំនងរវាងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនិងបរទេស

ទំនាក់ទំនង គឺជាការទាក់ទងគ្នាក្នុងសង្គម ដែលមានសារៈសំខាន់បំផុតសម្រាប់ពិភពលោកទាំងមូល ដែលពុំអាចខ្វះបាន ។ ការមានទំនាក់ទំនងល្អរវាងគ្នានឹងគ្នា រវាងប្រទេសនិងប្រទេស រវាងកិច្ចការមួយទៅកិច្ចការមួយ ។ល។ តែងនាំមកនូវមិត្តភាពនិងការស្រឡាញ់រាប់អានកាន់តែជិតស្និទ្ធ កាន់តែរឹងមាំនិងប្រកបដោយការយោគយល់ អធ្យាស្រ័យល្អជានិច្ច ។ ទំនាក់ទំនងល្អតែងនាំមកនូវការផ្លាស់ប្តូរផ្នត់គំនិតថ្មីៗ ការច្នៃប្រឌិតកាន់តែខ្ពស់ទាំងផ្នែកវប្បធម៌ អរិយធម៌ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច ឬនយោបាយ ដែលនាំឱ្យសង្គមកាន់តែមានភាពជឿនលឿន រីកចម្រើនខ្លាំងក្លា ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាអំពីទំនាក់ទំនងរវាងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនិងអក្សរសិល្ប៍បរទេសតាមរយៈអត្ថបទមួយចំនួន ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ អ្នកនឹងសិក្សាផងដែរអំពី អ្នកនិពន្ធនិងកាលបរិច្ឆេទរឿង ខ្លឹមសារសំខាន់ៗនៃអត្ថបទ កំណត់ពីអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរសរបស់រឿង និយាយបកស្រាយន័យរបស់សុភាសិតបានត្រឹមត្រូវ សរសេរអត្ថបទប្រៀបធៀបចំណុចខុសគ្នាសំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងរាមាយណៈ ។

រឿងរ៉ាមាយណៈឥណ្ឌា

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- រាជបុរោហិត (ន) : ព្រាហ្មណ៍ជាគ្រូរបស់ព្រះរាជា ។
- អារាធនា (ន) : សេចក្ដីពេញចិត្ត ការរាប់រក ។
- រាជសីហ៍ (ន) : ស្ដេចសីហៈ ឬស្ដេចសិង្ហ គោ ។
- ភាជន៍ (ន) : គ្រឿងចាន ផ្ទាំង ក្អមធ្វើពីដីឥដ្ឋសម្រាប់ដាក់អាហារចំណី ។
- មធុបាយាស (ន) : ពំនួតបាយពណ៌ស គឺផ្សំដោយទឹកដោះគោ ទឹកឃ្មុំ ... ។
- ប្រទាន (កិ) : ឱ្យ ។
- ទសមាស (ន) : គំរប់ ១០ខែ ។
- ប្រសូត (កិ) : កើត ។
- រាក្សស (ន) : យក្ស ឬបិសាចដែលអាស្រ័យតាមមាត់ទឹក ឬដងព្រៃ ។
- អសុរ (ន) : អមនុស្សមួយពួក ទីទៃពីពួកទេវតា (ពួកយក្ស) ។
- យក្ខិនី (ន) : យក្ខ ឬយក្សស្រី ។
- ពលិកម្ម (ន) : ការបូជាជីវិត ការលះបង់ជីវិត ។
- រាជសុណិសា (ន) : កូនប្រសាស្រីព្រះរាជា កូនប្រសាស្ដេច ។

- រាជាភិសេក (កិ) : ពិធីស្រោចទឹកក្លស់ ទឹកសង្ខតាំងព្រះរាជាឱ្យពេញជាក្សត្រទ្រង់រាជា ។
- រាជបរិពារ (ន) : រាជបរិវារ បរិវាររបស់ព្រះរាជា ។
- ទិស្ណុ (ន) : ទេវតា អាទិទេព ។
- អវតារ (ន) : ដំណើរឆ្លងចុះពីលំដាប់មួយទៅលំដាប់មួយទៀតៗគ្នា ។
- ព្យូហយាត្រា (ន) : ក្បួនដង្ហែ ។
- សត្យវាចា (ន) : វាចា សម្ដី ឬពាក្យពិត ។
- អយ្យកោ (ន) : ជីតា ។
- ប្រតិស្ឋាន (ន) : ការស្ថិត ស្ថិតនៅ ការតាំងនៅ ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអ្នកអានអត្ថបទខាងក្រោមនេះ អ្នកត្រូវអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ហើយកត់ចំណាំ សេចក្ដីលម្អិត ខ្លឹមសារសំខាន់ៗនៃអត្ថបទដកស្រង់ ដើម្បីឆ្លើយនឹងសំណួរមួយចំនួនទាក់ទងនឹងអ្នកនិពន្ធ កាលកំណត់តែងនៃរឿង សង្គមបរិយាកាសនៃរឿង ខ្លឹមសារសំខាន់ៗក្នុងកាន្ទនីមួយៗ ព្រមទាំងបង្ហាញពីអត្ថរសនៃរឿងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ។

គ. អត្ថបទដកស្រង់

កាន្ទទី ១ : ពាលកាន្ទ

កាន្ទទី ១ ឈ្មោះពាលកាន្ទ ដែលរៀបរាប់អំពីបុព្វប្រវត្តិរបស់ព្រះរាម ចាប់តាំងពីជីវប្រវត្តិរបស់ព្រះបាទទសរថ ដែលជាអម្ចាស់ក្សត្រសុរិយវង្ស ។ ព្រះរាជវង្សក្សត្រនេះ សោយរាជ្យមហានគរឈ្មោះ ឲ្យយុធ្យា តាំងនៅតាមមាត់ទន្លេសយ៉ូក្នុងដែនកោសលរដ្ឋ នគរនេះមានទទឹង ១០យោជន៍ បណ្ដោយ ១២យោជន៍ ។

ព្រះបាទទសរថទ្រង់ប្រារព្ធធ្វើពិធីអស្សមេធបូជាសេះស ចំពោះព្រះអគ្គីដើម្បីសុំបុត្រ ។ ក្នុងពិធីនេះ ព្រះបាទទសរថទ្រង់អញ្ជើញឥសីដ៏មានឈ្មោះល្បីក្នុងព្រាហ្មណ៍សាសនាដូចជា សិដ្ឋមុនីជារាជបុរោហិត ព្រះទេពមុនី ជាភូឈ្ជួយបុរោហិត ព្រះសុយញ្ញមុនី ព្រះជ្ជាលីមុនី ព្រះកស្សបមុនី ហើយនិងព្រះឫស្សស្រឹង្គមុនី ។ ក្នុងពិធីនេះទៀតទ្រង់បានអញ្ជើញក្សត្រនគរជិតខាងជាច្រើនមកជាអធិបតីដូចជា

- ព្រះជនកសុរិយាវង្ស គ្រងរាជ្យនគរមិថិលានៃដែនវិទេហៈ
- ព្រះចៅនគរពារាណសី នៃដែនកាសី
- ព្រះបាទអស្សបតី គ្រងរាជ្យកេកយៈជនបទ

- ព្រះចៅលោមបាទ គ្រងនគរអង្គតរាស្ត្រ
- ព្រះចៅមគធរាស្ត្រ ហើយនិងស្តេចគ្រងរាជ្យនៅជនបទក្នុងបួកាប្រទេស សន្ធិប្រទេស លោវិទេស សុរាស្ត្រ ហើយនិងទក្ខិណទេស ។

នៅខណៈដែលប្រារព្ធធ្វើពិធីអស្សមេធនេះ នៅឯទេវលោក ពួកទេវតាទាំងឡាយ បានចូលទៅគាល់ព្រះព្រហ្ម ដើម្បីសុំប្រហារ ទសកណ្ឌរាវណៈ ដែលធ្វើទុក្ខបុកម្នេញពួកឥសីនិងព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រះព្រហ្មអារាធនាព្រះនារាយណ៍ ដែលមកក្នុងទីប្រជុំនោះដែរ ឱ្យចុះមកស្ថានមនុស្សលោក ដើម្បីប្រហារទសកណ្ឌ ។

នៅក្នុងពិធីនេះ មានមនុស្សម្នាក់ខ្លួនខ្ចៅធំដំបង មុខក្រហម ស្លៀកពាក់ក្រហម មានរោមដុះពេញខ្លួនដូចរាជសីហ៍ មានពុកមាត់និងសក់ស្ករ កាន់ភាជន៍មធុបាយាសផុសឡើងកណ្តាលគំនរភ្លើង ហើយសម្តែងថា ខ្លួនជាទូតនៃប្រជាបតីនាំបាយមធុបាយាសមកថ្វាយព្រះមហេសីព្រះបាទទសរថសោយ ។ ព្រះបាទទសរថចែកបាយនេះទៅជា ៤ ចំណែក ប្រទានឱ្យព្រះនាងកៅសល្យា អគ្គមហេសីមួយចំណែក ព្រះកៃកេយីមហេសីទីពីរមួយចំណែក ហើយនិងព្រះនាងសុមិត្រាមហេសីពៅមួយចំណែក ។ លំដាប់មកនាងទាំងបីក៏មានគភ៌ ។

ពពួកទេវតា បែងភាគរបស់ខ្លួនទៅកើតជាបរិវារនៃព្រះនារាយកាឡា គឺមាន : ព្រះព្រហ្មបានសាងជម្ពូវានៈ ព្រះឥន្ទ្របានសាងពាលី“វ៉ាលីន” ព្រះអាទិត្យបានសាងសុគ្រីព“សុគ្រីវៈ” ព្រះពាយុបានសាងហនុមាន “ហនុមាន” ព្រះវិស្វកម្មបានសាង “នលៈ” ព្រះព្រហស្តបានសាង “តារៈ” ព្រះកុវេរៈបានសាង “គន្ធមាទន៍” ព្រះបញ្ជរបានសាង “សព” និងព្រះអស្ទិនបានសាង “មេន្ទៈនិងទ្វិវិនៈ” ។

លុះគ្រប់ទសមាសា ព្រះនាងកៅសល្យាបានប្រសូត “ព្រះរាម” នាងកៃកេយីបានប្រសូត ព្រះភរត “ភិរុត” និងព្រះនាងសុមិត្រាបានប្រសូតព្រះលក្ស្មណ៍ “លក្ស្មណៈ” ព្រមទាំងព្រះសុត្រុយន៍ “សុត្រុត” ។

កាលដែលព្រះរាមមានព្រះជន្ម ១៦ វស្សា ឥសីវិស្វាមិត្របានចូលមកទូលសុំព្រះបាទទសរថឱ្យព្រះរាមទៅជួយបង្ក្រាបពួករាក្សស ដែលជាពួកយក្សមានចិត្តអាក្រក់ឈ្មោះ មារិចៈនិងសុវាហុ អសុរៈទាំងពីរនេះជាកូនរបស់យក្ខិនីឈ្មោះ តារកា ដែលតែងតែប្រហារមនុស្សស៊ីជាអាហារនៅក្នុងនគរពីរទៀបឆ្នេរទន្លេសយ៉ូ ។ យក្ខិនីនេះជាកូនរបស់ស្តេចយក្សឈ្មោះ សុកេតុ ហើយជាមហេសីស្តេចយក្សឈ្មោះ សុន្ទាសូរ ។ កាលសូមីស្លាប់ទៅ នាងតារកានិងកូនឈ្មោះ មារិចៈ នាំគ្នាទៅធ្វើទុក្ខសោកដ្ឋីឈ្មោះ អគ្គសត្យមុនី ។ ឥសីខឹងដាក់បណ្តាសាឱ្យនាងតារកាទៅជាក្អែក ហើយមារិចៈទៅជារាក្សសៈ ។

ព្រះរាមយាងទៅជាមួយឥសីវិស្វាមិត្រ ហើយប្រហារនាងតារកាចោលទៅ ។ ក្រោយមកនោះ មារិចៈនិងសុវាហុ លើកទ័ពទៅសងសឹកជំនួសម្តាយ ប៉ុន្តែត្រូវព្រះរាមប្រហារចោលអស់ ។

ឥសីវិស្វាមិត្របានដំណឹងថា ព្រះបាទជនក នៅក្រុងមិថិលា រៀបធ្វើពិធីលើកធ្នូ ព្រះអង្គនាំព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ទៅរួមក្នុងពិធីនោះ។ នៅតាមផ្លូវទៅក្រុងមិថិលា ឥសីនិងសិស្សបានទៅដល់នគរឈ្មោះ វិសលា ហើយសំណាក់នៅនឹងព្រះរាជាឈ្មោះ សុមតី អស់មួយយប់។ តមកព្រះអង្គយាងទៅដល់អាស្រមឥសីឈ្មោះ គោតមឫសី ដែលជាយាឈ្មោះ អហាលយា។ ព្រះអង្គជ្រាបនូវប្រវត្តិរបស់គោតមឫសី ដែលមានវិវាទជាមួយនឹងព្រះឥន្ទ្រ។ រឿងនេះដូចតទៅ ៖

ថ្ងៃមួយ ព្រះឥន្ទ្រក្លែងខ្លួនគោតមឫសីចូលទៅសាហាយស្នន់នឹងនាងអហាលយា។ ព្រះគោតមឫសីយាងមកទាន់ ក៏ដាក់បណ្ដាសាឱ្យព្រះឥន្ទ្ររួញលិង្គ ហើយឱ្យនាងអហាលយារងទុក្ខទោសនៅតែក្នុងអាស្រម បរិភោគតែខ្យល់ចេញទៅណាពុំរួច ទាល់តែព្រះរាមបានយាងមកដល់អាស្រមទើបអស់បាប។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបព្រះរាមយាងចូលទៅក្នុងអាស្រម ជួយសង្គ្រោះនាងអហាលយានេះ។

លុះដល់នគរក្រុងមិថិលា ព្រះស្ពានន្ទមុនី ជាបុរោហិតរបស់ព្រះជនក ហើយជាបុត្ររបស់ព្រះគោតមព្រហ្មនិងអហាលយា ក៏ចេញមកទទួលព្រះរាម។ ព្រះបាទជនកទ្រង់ដំណាលរឿងធ្នូសរ ហើយនិងដំណើររបស់នាងសីតាថ្វាយព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ស្ដាប់ ៖

ប្រវត្តិធ្នូ ៖ ធ្នូនេះជារបស់ព្រះឥសូរ។ ទេវតាបាននាំមកថ្វាយសម្ដេចទេវរាជសុរិយវង្ស ជាមហារាជនគរមិថិលា។ ខណៈមួយនោះព្រះទក្សមុនីធ្វើពលិកម្ម ហើយបានអញ្ជើញព្រះឥសូរចូលមករួបរួមផង។ ព្រះឥសូរក្រោធខឹង ក៏យាងទៅទម្លាយពិធីនោះបាញ់ព្រះទក្សបង្ក្រាបទេវតានឹងធ្នូនេះ។ ព្រះឥសូរប្រទានធ្នូនេះទៅដល់ទេវតាឈ្មោះ ទូយទេវ:។ ទូយទេវ:នាំយកធ្នូនេះមកផ្ញើទុកនៅនឹងបុព្វបុរសព្រះជនក ដើម្បីថែទាំ។

ជីវប្រវត្តិនាងសីតា ៖ នៅដើមវស្សន្តរដូវ ព្រះជនកប្រារព្ធធ្វើពិធីច្រត់ព្រះនង្គ័ល។ ខណៈនោះព្រះអង្គរើសបានទេពកញ្ញាមួយ ដែលផុសឡើងតាមគន្លងនង្គ័លយកមកចិញ្ចឹម ធ្វើជារាជបុត្រីដាក់ឈ្មោះថា នាងសីតា។ លុះនាងសីតា ចម្រើនវ័យពេញក្រមុំ ព្រះបាទជនកប្រារព្ធធ្វើពិធីលើកធ្នូសរនេះ ដើម្បីជ្រើសរើសនូវរាជសុណិសា។ ខណៈនោះព្រះរាជបុត្រស្ដេច ១០១នគរ ចូលមកសំដែងឫទ្ធីបារមីលើកធ្នូសរ តែពុំអាចធ្វើឱ្យរង្គើឡើយ ហើយនាំគ្នាខឹងឡោមព័ទ្ធក្រុងមិថិលាអស់មួយឆ្នាំ។ ព្រះបាទជនកមានព្រះកង្វល់ ហើយយាងទៅសុំពលទេពតាឱ្យចុះមកជួយកម្ចាត់ ក្សត្រទាំងឡាយបរាជ័យរត់អស់។ ក្រោយនោះ ព្រះរាមដែលមកដល់ក្រោយគេជាមួយឥសីវិស្វាមិត្រនិងព្រះលក្ស្មណ៍ ក៏លើករតនធ្នូចាប់យិតខ្សែ បណ្ដាលឱ្យបាក់ចំកណ្ដាលដង។ ព្រះជនកទតឃើញដូច្នេះក៏រីករាយ ហើយទ្រង់បញ្ជូនរាជទូតឱ្យទៅអញ្ជើញព្រះបាទទសរថមកធ្វើពិធីរាជាភិសេក ផ្សំផ្គុំព្រះរាមនិងនាងសីតា ព្រះលក្ស្មណ៍និងនាងឧរមិលា ជារាជបុត្រីព្រះបាទជនកដែរ ព្រះភរតជាគូនឹងនាងមានទវី ជារាជធីតាព្រះបាទស្រីធវជ្រ: ហើយនិងព្រះសុត្រុយន៍ជាមួយនាងសរុតកេ៌ី្ជជារាជបុត្រីព្រះបាទស្រីធវជ្រ:ដែរ។

ព្រះបាទស្រីធវជ្រ:នេះ ជាបងព្រះជនក គ្រងរាជ្យនគរសង្ការ៉ាសយា ។ លុះរៀបរាជាភិសេករួចហើយ ព្រះបាទទសរថក៏លាព្រះជនកនាំព្រះរាមនិងនាងសីតា ព្រមទាំងរាជបរិពារវិលមកនគរក្រុងព្ធយុធ្យាវិញ ។

លុះមកដល់កណ្តាលផ្លូវ ព្រះបាទទសរថបានជួបនឹងព្រាហ្មណ៍ម្នាក់កាចសាហាវឈ្មោះ បរសុរាម ឬរាមបរសុ ។ ព្រាហ្មណ៍នេះជាត្រកូល ភឫគុ ហើយជាកូនរបស់ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ ជមទគ្ធិ ។ រាមបរសុសម្ពុតព្រះបាទទសរថ ហេតុដូចម្តេចបានជាហ៊ានយកឈ្មោះរបស់ខ្លួនទៅដាក់ឱ្យកូនឯងថាព្រះរាមដែរ ។ ហើយកំហែងព្រះរាមថា បើអាចកាច់ធ្នូរបស់ខ្លួនបាក់ ទើបខ្លួនស្គាល់ថាជាវិស្ណុអវតារ ។

ព្រះរាមទទួលយកធ្នូរបស់ព្រាហ្មណ៍កំលោះយិតឡើងបម្រុងបាញ់សម្លាប់ព្រាហ្មណ៍ ប៉ុន្តែគិតថាបរសុរាមជាព្រាហ្មណ៍គួរឱ្យគោរព បើនឹងសម្លាប់ជាការមិនគួរ ។ ដូច្នេះគួរឱ្យព្រាហ្មណ៍ជ្រើសរើសយកទណ្ឌកម្មមួយក្នុងទណ្ឌកម្មពីរ គឺកម្ទេចស្ថានសួគ៌របស់ព្រាហ្មណ៍ដែលបម្រុងនឹងបាន និងទម្លាយនូវចំណេះវិជ្ជាទាំងឡាយរបស់ព្រាហ្មណ៍ ដែលសម្រេចហើយ ។ ព្រាហ្មណ៍គិតថាស្ថានសួគ៌កម្ទ្រកបាន ។ ដូច្នេះសុំឱ្យព្រះរាមធ្វើទណ្ឌកម្ម រំលាយចំណេះវិជ្ជារបស់ខ្លួនចោល ហើយអនុញ្ញាតឱ្យទៅនៅស្ថានសួគ៌ចុះ ។ ព្រះរាមក៏សម្រេចតាមបំណង ។ តមក ព្យូហយាត្រាក៏បានទៅដល់ក្រុងព្ធយុធ្យា ។

កាន្ឋទី ២ : អយុធ្យាកាន្ឋ

លុះមកដល់នគរ ព្រះបាទទសរថប្រារព្ធធ្វើពិធីរាជាភិសេកព្រះរាមឱ្យឡើងជាព្រះយុវរាជ ។ នាងទាសីគមម្នាក់ឈ្មោះមន្ថរាបានដឹងរឿងនេះក៏ទៅញុះញង់នាងកៃកេយី ដើម្បីជំទាស់ក្នុងរឿងនេះ ។ នាងកៃកេយីបានរំលឹកនឹកឃើញដល់សត្យវាចារបស់ខ្លួន ដែលបានធ្វើជាមួយនឹងព្រះបាទទសរថ នៅពេលដែលមានជ័យជម្នះលើស្តេចអាទិត្យសុរិយា ។ នាងកៃកេយីបានចូលមកសុំព្រះបាទទសរថរាជស្វាមី ដើម្បីឱ្យព្រះភរត:បុត្ររបស់ខ្លួនឡើងជាព្រះយុវរាជ ។ នាងសុំឱ្យនិរទេសព្រះរាមចេញពីនគរទៅនៅព្រៃចំនួន ១៤ឆ្នាំ ។ សេចក្តីសម្រេចកើតមានឡើងក្នុងខណ:នោះ ។ ដូច្នេះព្រះរាម នាងសីតាព្រមទាំងព្រះលក្ស្មណ៍នាំគ្នាចេញពីនគរ ដើម្បីចូលព្រៃទៅបួសជាឫសី ។ ក្សត្រទាំងបីយាងទៅដល់ឆ្នេរទន្លេគង្គា ។ នៅទីនោះគុហ: "កូវ៉ន" ជាមេនៃអ្នកនេសាទ បាននាំកូនចៅយកទូកក្តារមកចម្លងក្សត្រទាំងបីទៅដាក់ត្រើយនាយ ។ ក្សត្រទាំងបីបានទៅដល់សំណាក់អាស្រមបទរបស់ឥសីឈ្មោះ ភរទ្វាជ: នៅតំបន់មួយឈ្មោះ ប្រយាគ ហើយក៏សំណាក់នៅទីនោះអស់មួយរាត្រី ។ តមកព្រះអង្គយាងទៅដល់ភ្នំចិត្រកូដ សំណាក់នៅក្នុងអាស្រមឥសី វាល្មិកិ ។

នៅឯក្រុងព្ធយុធ្យាវិញ ព្រះបាទទសរថកាលបើព្រាត់រាជបុត្រជាទីស្នេហា ក៏កើតទុក្ខព្រួយធ្លាក់ខ្លួនឈឺរហូតដល់ស្លាប់ ។ ខណ:នោះព្រះភរត: គង់នៅជាមួយព្រះសុត្រុឃ្ន៍ នៅនគរកេកយ: ជាមួយនឹងអយ្យកោព្រះនាមព្រះបាទ អសូបតិ ។ ក្សត្រទាំងពីរបានដំណឹងថា ព្រះរាមបានទទួលរាជាភិសេក

មានចិត្តរីករាយយាងត្រឡប់មកក្រុងព្ធយុធ្យាវិញ ។ លុះមកដល់ទីក្រុង ព្រះភរត:ដឹងច្បាស់ថា ព្រះបិតាសុគត ហើយព្រះរាមត្រូវនិរទេស ក៏ទៅជាខឹងនឹងព្រះមាតាគិតប៉ងប្រហារ ប៉ុន្តែព្រះសុត្រុយន៍បានឃាត់កុំឱ្យធ្វើដូច្នោះ ។ តមកព្រះវិសិដ្ឋមុនីជារាជបុរោហិតនិងព្រះរាមទេវមុនី ភូឈួយបុរោហិតបានអញ្ជើញព្រះភរត:ថ្វាយព្រះភ្លើងចំពោះសពព្រះបាទទសរថ ។

រំលងមកបានពីរថ្ងៃ ពួកអាមាត្យមន្ត្រីព្រមព្រៀងគ្នាអញ្ជើញព្រះភរត:គ្រងរាជសម្បត្តិ ប៉ុន្តែព្រះអង្គពុំព្រមសោះ ។ ទ្រង់សម្រេចធ្វើដ្ឋល់ពីក្រុងព្ធយុធ្យា ដើម្បីលើកកងទ័ពទៅកាន់ភ្នំចិត្រកូដ មួយអន្លើនិងព្រះសុត្រុយន៍ នាងកោសល្យា កៃកេយី និងនាងសុមិត្រា ។ លុះទៅដល់ជើងភ្នំចិត្រកូដ ព្រះភរត:ឱ្យបញ្ឈប់ទ័ព ហើយទ្រង់យាងទៅរកព្រះរាមនៅលើភ្នំ ។ ល្ងីកតែឃើញព្រះភរត: ព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ និងនាងសីតានាំគ្នាខ្សឹកខ្សួល ។ ព្រះភរត:សុំអញ្ជើញឱ្យព្រះរាមយាងទៅគ្រងរាជ្យវិញ ប៉ុន្តែកូរ្យត្រអង្គនេះប្រកែកជាច់អហង្ការ ។ ព្រភរត:ក្រាបបង្គំទូលសុំសុពណ៌ាបាទុកអំពីព្រះរាម ដើម្បីជាតំណាងត្រឡប់ចូលទៅកាន់នគរវិញ ។ លុះមកដល់នគរព្ធយុធ្យា ព្រះភរត:ពុំព្រមនៅក្នុងរាជវាំងឡើយ ហើយក៏តាំងទីនៅតំបន់ឈ្មោះ នន្ទិគ្រាមក្នុងដែនកោសល ។ ព្រះអង្គចាត់ឱ្យរាជសុពណ៌ាបាទុករបស់ព្រះរាមទៅប្រតិស្ឋានគ្រាក្រោមសេ្ងតច្ឆ័ត្រ ។ ក្សត្រទាំងពីរ គឺព្រះភរត:និងសុត្រុយន៍ កាន់ភេទជាទីយោគីដោយប្រគល់កិច្ចការរដ្ឋប្រទានចំពោះរាជបុរោហិត ។ ចំណែកឯព្រះរាមវិញ ក្រោយនោះទ្រង់ជ្រាបថា ក្រុងខរ ដែលជាប្អូនរាវណ: បានមកតាំងទីនៅកែ្សរជលសារ ហើយធ្វើបាបពួកឥសីជាខ្លាំង ។ ព្រះរាមលាឥសីវាល្មិកិទៅតាំងទីនៅជិតក្រុងខរ ដើម្បីបានឱកាសការពារឥសី ។ ត្រីក្សត្របានចេញពីចិត្រកូដមហាគីរីធ្វើដំណើរទៅនមស្ការឥសីព្រះនាម អត្រិមុនីនិងនាងអគ្គសូយា ហើយបន្តដំណើរទៅដល់ព្រៃឈ្មោះ ទណ្ឌក: ឋិតនៅជិតស្ថានជាព្រំដែនរបស់ក្រុងខរ ។

(ដកស្រង់ចេញពីរឿងរាមាយណ:ឥណ្ឌា កាន្ទទី ១និងកាន្ទទី ២ របស់លោក លាង ហាប់អាន)

សំណួរ

១. ចូរប្រាប់ឈ្មោះតួអង្គសំខាន់ៗក្នុងកាន្ទទី ១ និងកាន្ទទី ២ ។

២. តើអត្ថបទដកស្រង់ក្នុងកាន្ទទី ១ និងកាន្ទទី ២ និយាយពីអ្វី ?

៣. ចូរប្រៀបធៀបអត្ថបទដកស្រង់ក្នុងកាន្ទទី ១ និងកាន្ទទី ២ នៅនឹងអត្ថបទដកស្រង់ ដែលអ្នកបានសិក្សាក្នុងមេរៀនមុនក្នុងរឿង រាមកេ្ដ៌ ខ្សែទី ១ និងខ្សែទី ២ ។

៤. តើរាមកេ្ដ៌និងរឿងរាមាយណ: មានទំនាក់ទំនងនិងឥទ្ធិពលទៅលើគ្នាដូចម្តេចខ្លះ ?

៥. តើតួអង្គព្រះរាមក្នុងរឿងរាមកេ្ដ៌ខុសពីព្រះរាមក្នុងរឿងរាមាយណ:ដូចម្តេចខ្លះ ?

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

ទិដ្ឋភាពវប្បធម៌ខ្មែរក្នុងរឿងហង្សយន្ត

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- អគ្គមហេសី (ន) : មហេសីធំចម្បង (អគ្គទេវី) របស់ព្រះរាជា ។
- អានុភាព (ន) : អំណាច តេជៈ ។
- សេវកាមាត្យ (ន) : មន្ត្រីអ្នកគាល់បម្រើរាជា ។
- អធិដ្ឋាន (កិ) : បួងសួង ។
- អាសនៈ (ន) : ទីអង្គុយ កន្លែងអង្គុយ ។
- សក្កទេវរាជ (ន) : ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ។
- បដិសន្ធិ (កិ) : ចាប់កំណើត ។
- ហាឫទ័យ (ន) : បេះដូង ដួងចិត្ត ។
- ប្រតិព័ទ្ធ (កិ) : ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត ។
- ពេជ្ឈឃាត (ន) : អ្នកពិឃាតឬសម្លាប់មនុស្សទោស ។

- ព្រះឧទរ (ន) : ពោះ ។
- ព្រះហស្ត (ន) : ដៃ ។
- អាមាត្យ (ន) : មន្ត្រីស្ថិទ្ធបម្រើរាជា ។
- ទ្រង់ព្រះកន្ទ្រែង (កិ) : យំ ។
- ព្រះបាទា (ន) : ជើង ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអ្នកអានអត្ថបទដកស្រង់នេះ អ្នកត្រូវអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ហើយកត់ចំណាំសេចក្ដីលម្អិតសំខាន់ៗនិងខ្លឹមសារនៃរឿងទាំងមូល ដើម្បីឆ្លើយនឹងសំណួរមួយចំនួនទាក់ទងនឹងអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរសនៃរឿងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ។

គ. អត្ថបទ

- **ប្រភពនិងរចនាបទរឿង :** រឿងហង្សយន្តនេះគ្មានក្នុងគម្ពីរបញ្ញាសជាតកបាលី ឬគម្ពីរបាលីណាទេ ។ តាមការពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ក្នុងគម្ពីរបញ្ញាសជាតក ២ យើងឃើញមានរឿងទី ១៥ ដែលមានតួអង្គឯកឈ្មោះ **សុវណ្ណកុមារ** ដូចក្នុងរឿងហង្សយន្ត ហើយឈ្មោះនេះជាចំណងជើងរឿង តែផ្ទៃរឿងនិងអត្ថន័យខុសគ្នាស្រឡះ មានតែឈ្មោះតួអង្គពោធិសត្ត្វមួយប៉ុណ្ណោះដែលស្របគ្នា ។

រចនាបថរឿងហង្សយន្ត ជាអត្ថបទកំណាព្យបែបចាស់បុរាណ គឺមានបទកាកគតិ ព្រហ្មគតិ ពំនោល ភុជង្គលីលា គឺជាអត្ថបទល្បែងសម្រាប់អានកម្សាន្តអារម្មណ៍លេងរបស់ជនានុជនខ្មែរយើងនៅសម័យកណ្ដាល គឺជាអត្ថបទគ្មានឈ្មោះ គ្មានកវីនិពន្ធ គ្មានកាលបរិច្ឆេទ គឺគ្មានបានប្រាប់ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ដែលបានតាក់តែងរឿង តែតាមទម្រង់ភាសានិងទម្រង់រចនាបថកំណាព្យកាព្យឃ្លោង រឿងហង្សយន្ត ច្បាប់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារស្រាវជ្រាវអរិយធម៌ខ្មែរយកមកបោះពុម្ពឡើងវិញនេះ និពន្ធឡើងប្រហែលនៅចន្លោះសតវត្សទី ១៧-១៨ ។

តែតាមការស្រាវជ្រាវរបស់ព្រះមហា **រស់ ឈុត** និងអ្នកស្រី **ឈុន ខុន** លើកាលបរិច្ឆេទរឿងហង្សយន្ត ដោយប្រៀបធៀបលើសាស្ត្រាស្ទឹករឹតនានានិងសៀវភៅបោះពុម្ពទាំងឡាយនៅស្រុកខ្មែរ បានបញ្ជាក់ឱ្យឃើញនាមអ្នកនិពន្ធ ពេលវេលាតែងរឿង ក្នុងរជ្ជកាលស្ដេចគ្រងរាជ្យ ពោលគឺរឿងហង្សយន្ត និពន្ធឡើងដោយចៅយមបុណ្យភក្ដិ **ឧក** នៅក្នុងមហាសករាជ ១៥៩០ ដែលត្រូវនឹងឆ្នាំមមែ ឆព្វស័ក គ.ស. ១៦៦៨ ក្នុងរាជ្យព្រះជ័យចេស្ដារាមាឥសូរសុរិយោវង្ស ។ ដូចនេះរឿងហង្សយន្ត ជាផលិតកម្មអក្សរសាស្ត្រក្នុងសតវត្សទី ១៧ ស្រករគ្នានឹងរឿង **ខ្សែងសង្ខ** របស់ឧកញ្ញា សុភា

ធិបតី "**អ៊ុក**" ដែរ ។ តែរឿងហង្សយន្ត នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារស្រាវជ្រាវអរិយធម៌ខ្មែរយកមកបោះពុម្ពផ្សាយឡើងវិញនោះ បាត់លំនាំដើមអ្នកនិពន្ធបានជាគ្មានបញ្ជាក់នាមកវី និងពេលវេលាតែងរឿង ។

តាមកាលបរិច្ឆេទ ដែលបានដោះស្រាយរួចមកហើយ រឿងហង្សយន្ត ជាការរៀបរៀងក្នុងជំនាន់រឿង ខ្សែងសង្ខ របស់ឧកញ៉ាសុភាធិបតី "**អ៊ុក**" តែហេតុអ្វីបានជាអ្នកនិពន្ធប្រែរឿងនេះក្នុងជំនាន់ហ្ន៎ងមកជាពាក្យខ្មែរវិញណា ... មានន័យថា រឿងនេះមុនជារបស់ខ្មែរ រួចមានគេលួចប្រែទៅជាសៀម ដូចនេះហើយដើម្បីកុំឱ្យបាត់សម្បត្តិអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ អ្នកនិពន្ធខ្មែរត្រូវបកប្រែមកជា "ពាក្យខ្មែរវិញ" ។

រឿងហង្សយន្ត មានទម្រង់រូបរាងបែបរឿង ជាតក គឺតួអង្គឯកជាពោធិសត្ត ចុះមកចាប់បដិសន្ធិនៅស្ថានមនុស្សលោកដូចយើញក្នុងផ្តើមសេចក្តីរឿងស្រេច ៖

និទានកាលសម្តេច	ព្រះសពេ៌ជ្ញ សម្ពុទ្ធា
ស្តេចសាងបារមិតា	ពុំទាន់ត្រាស់ជាពង្សពុទ្ធ ។
អន្ទោលទៅដោយខ្ជាត	ព្រះយកជាតិជាក់ប្រាកដ
ជាស្តេចស្តែងសន្ធត	នាមព្រះសុវណ្ណកុមារ ។
ព្រះអង្គត្រាច់រង្គាត់	នៅក្នុងវត្តសង្ឆ្ការ
ស្តេចសាងព្រះសម្ភារ	ពុំទាន់ទុំព្រះបារមី ។

ឯតួអង្គឯកស្រី ជាកន្ទ្ស្ស៎ សពេ៌ជ្ញ គឺជាអគ្គមហេសីព្រះបរមពោធិសត្ត ហើយដល់ទីបញ្ចប់ គឺតួអង្គឯកប្រុសសជាតិជាពុទ្ធអង្គ តួអង្គស្រីជានាងពិម្ពា ។ ឯតួអង្គឯទៀត ក៏សរជាតិជាលំដាប់តៗគ្នាទៅទៀតតាមកម្មផលរបស់ខ្លួនម្នាក់ៗ ។

- **ចំណងជើងរឿង :** បណ្តារឿងល្បែងខ្មែរនានា កវីនិពន្ធតែងយកឈ្មោះតួអង្គឯក្នុងរឿងមកដាក់ជាចំណងជើងរឿង ប្លែកតែរឿង ហង្សយន្ត កវីនិពន្ធយើងត្រឡប់យកយានជំនិះគ្មានវិញ្ញាណ ដែលហោះហើរលើអាកាសបាន ដោយគ្រឿងយន្តមកធ្វើជាចំណងជើងរឿងវិញ ។ តាមការសង្កេតយើញថា តួអង្គក្នុងរឿងល្បែងជាច្រើនតែងហោះហើរលើអាកាស អាស្រ័យលើមន្តអាគម សិល្ប៍សាស្ត្រ ឬដំបងសិល្ប៍ ច្រត់សិល្ប៍ ឬយក្ស សត្វឥន្ទ្រី សេះឬដំរីហោះ ។ ពាលគឺការហោះហើយលើអាកាស អាស្រ័យលើមន្តសិល្ប៍សាស្ត្រនិងសត្វមានវិញ្ញាណដែលមានឥទ្ធិឫទ្ធិ ជាអច្ឆរិយ:ហួសអ្វីដែលជាភាពមនុស្ស ផ្ទុយទៅនឹងរឿងហង្សយន្ត សុវណ្ណកុមារ ហោះហើរលើអាកាសបានអាស្រ័យទៅលើយានជាគ្រឿងឆ្នៃប្រឌិត ដោយសិប្បករជារូបហង្ស

ដោយបន្ថែមគ្រឿងយន្តជាឧបករណ៍ហោះហើរបានដូចជា យន្តហោះសព្វថ្ងៃ ។ ធាតុទាំងនេះ បង្ហាញថា កវីនិពន្ធខ្មែរយើងមានអារម្មណ៍ប្រឌិតអ្វីដែលច្នៃស្ថាបនាឡើង ដោយប្រាជ្ញា ចំណេះ វិជ្ជានៃសិប្បករ ឬវិស្វករ បែបអ្នកនិពន្ធបារាំង **ស៊ីល វ៉ែន** ដែរ ។

អ្វីទៅសត្វហង្ស ហើយអ្វីទៅដែលហៅថាយន្ត ?

ពាក្យ "ហង្ស" ជាពាក្យបាលី "ហំសា" ជាពាក្យសំស្ក្រិត គឺសម្គាល់សត្វស្លាបមានសណ្ឋានបែបសត្វក្ងានព្រៃ គឺជាយានជំនិះព្រះព្រហ្ម ។

ពាក្យ "យន្ត" ជាពាក្យបាលី ឯ "យន្ត្រ" ជាពាក្យសំស្ក្រិត គឺសម្គាល់អ្វីដែលជាគ្រឿងចក្រត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា "ម៉ាស៊ីន" ។

ក្នុងបណ្តាអត្ថបទអក្សរសាស្ត្រនានា យើងប្រទះឃើញ ហង្សយន្តមានក្នុងអត្ថបទល្បែងពីរ គឺមួយក្នុងរឿង ព្រះជិនវង្ស និងមួយទៀតឃើញក្នុងរឿង ហង្សយន្តនេះឯង ។ តែហង្សយន្តក្នុងរឿងបន្ទាប់នេះ មានសារៈសំខាន់ក្នុងស្ថាបនារឿង បានសេចក្ដីថា មានការប្រទាក់ក្រឡាជាទំនាក់ទំនងរឿងរចនាឡើងនៅលើជុំវិញយានជំនិះនេះឯង ពោលគឺតួអង្គឯក **សុវណ្ណកុមារ**ចេញទៅរៀនវិជ្ជាសិល្ប៍សាស្ត្រនឹងគ្រូ**ទិសាបាមោក្ខ**ក៏ដោយហង្សយន្ត បានជួបស្នេហ៍ស្និទ្ធជាមួយនឹងនាង **បទុមកេសរ**ក៏ដោយសារហង្សយន្ត រួចខ្លួនពីស្លាប់ក៏ដោយសារហង្សយន្ត ព្រាត់ប្រាស់ប្រពន្ធក៏ដោយសារឆេះខ្សែហង្សយន្ត ហើយទីបញ្ចប់បានត្រឡប់ចូលទៅនគរវិញក៏ដោយសារហង្សយន្ត ។

ប្រសិនបើកវីនិពន្ធរឿងនេះមានគំនិតរក្សានិយម បែបកវីនិពន្ធនានានៅសម័យនោះ គួរតែដាក់ចំណងជើងថា "រឿងព្រះសុវណ្ណកុមារ"ដែលជាតួអង្គឯក ។ តែផ្ទុយទៅវិញកវីនិពន្ធមានគំនិតឆ្នៃប្រឌិតបានយកយានជំនិះជាគ្រឿងយន្តមកឱ្យចំណងជើងរឿងទៅវិញ ពោលគឺរឿងហង្សយន្តនេះឯង ។

- **ដំណើររឿងហង្សយន្ត**

ក្នុងកាលកន្លងទៅហើយ មានព្រះរាជាមួយព្រះអង្គ ព្រះអាទិត្យវង្ស អគ្គមហេសីព្រះនាមពិម្ពាជាស្ដេចមានអានុភាពជាងស្ដេចទាំង ១០១ មានព្រះស្ងំ ៦ពាន់ តែងគាល់បម្រើ សោយរាជ្យនៅក្រុងទេពបុរី ។ ព្រះស្ងំទាំង ៦ពាន់នោះ សឹងពុំមានបុត្រាមួយសោះ ។ ពួកសេវកាមាត្យ ខ្លាចសាបសូន្យព្រះនគរ ក៏ក្រាបទូលព្រះរាជាថា "បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះនគរយើង បើឥតពីព្រះអង្គទៅនឹងពុំមានក្សត្រណាមួយសោយរាជ្យតទៅឡើយ" ។ ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ព្រះនាងពិម្ពាព្រះអគ្គមហេសី ឱ្យប្រដាប់ផ្កាភ្ជីបូជាពួកទេវតា ឱ្យទាន ចាំសីលអធិដ្ឋានសូមព្រះរាជបុត្រាមួយព្រះអង្គ ។ ព្រះនាងក៏ទ្រង់ធ្វើតាមព្រះរាជបញ្ជា ។ ដោយអំណាចបុណ្យបារមីនៃព្រះនាង ក៏កក្រើកទៅដល់អាសនៈនៃសក្កទេវរាជ ។ ទ្រង់បើកទិព្វចក្ខុមើលហេតុសព្វគ្រប់ ទ្រង់អារាធនាព្រះបរមពោធិសត្ត ដែលជាទេវបុត្រមួយ

ព្រះអង្គ ឱ្យចុះមកចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃនៃព្រះនាងពិម្ពា ។ លុះព្រះគភ៌ គ្រប់ ១០ខែហើយ ក៏ប្រសូតព្រះរាជបុត្រ ១ព្រះអង្គ មានសម្ផ្ការដូចមាស ។ ពួកព្រាហ្មណ៍ថ្វាយព្រះនាមថា "ព្រះសុវណ្ណកុមារ" ។ លុះមានព្រះជន្ម ១៦វស្សា ព្រះវររាជបិតាទ្រង់ឱ្យនាំព្រះរាជធីតានៃស្តេចទាំង ១០១មកថ្វាយ តែព្រះរាជកុមារពុំសព្វព្រះរាជហឫទ័យសោះ ទ្រង់ទូលព្រះវររាជបិតាថានឹងស្វែងរកព្រះអគ្គមហេសីផ្ទាល់ព្រះអង្គ ។ គ្រានោះ មានជាងពីរនាក់ ជាងម្នាក់ចេះធ្វើប្រាសាទនិងក្ឫាច់រចនាផ្សេងៗ ម្នាក់ទៀតចេះធ្វើរូបសត្វដូចជា រូបគ្រុឌ ក្ងោកជាដើម ។ មានខ្សែទាញ អាចជិះហោះដ៏អាកាសបាន ។ ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះរាជបញ្ជាឱ្យជាងពីរនាក់នេះធ្វើហង្សយន្តមួយ ជាព្រះទីន័ងសម្រាប់គង់ហោះទៅកាន់ទីផ្សេងៗ ។ លុះជាងពីរធ្វើហើយ ព្រះរាជាទ្រង់គង់លើហង្សយន្តទៅកាន់ទីនានា មានព្រៃហិមពាន្តជាដើម ។

ឯព្រះរាជកុមារ ទ្រង់មានព្រះបំណងចង់ចេញទៅរៀនសិល្ប៍សាស្ត្រ ក៏ទ្រង់ចូលទៅទូលលាព្រះវររាជមាតាបិតា ។ ទ្រង់អនុញ្ញាត ហើយប្រគល់ហង្សយន្តដល់ព្រះរាជកុមារ ។ ទ្រង់គង់លើហង្សយន្តនោះ ហោះទតព្រៃព្រឹក្សាចំនួន ៣សប្តាហ៍ ចូលដល់នគរបញ្ចាល ទ្រង់ទុកហង្សយន្តលើឈើធំ ១ដើម ហើយយាងចូលទៅសំណាក់ផ្ទះចៅព្រាហ្មណ៍ហោរាម្នាក់ ដែលជាបុរោហិតព្រះចៅក្រុងបញ្ចាល សុំរៀនសិល្ប្ចសាស្ត្រ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះសុវណ្ណកុមារ រៀនចេះសិល្ប្ចសាស្ត្រយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ ។ ព្រាហ្មណ៍ហោរា បានសុំព្រះអង្គធ្វើជាកូនធម៌ តែងនាំព្រះអង្គទៅគាល់ព្រះចៅក្រុងបញ្ចាលរាល់ថ្ងៃ ។

ឯព្រះចៅក្រុងបញ្ចាល ព្រះអង្គមានព្រះរាជធីតាមួយព្រះអង្គ ព្រះនាមបទុមកេសរ មានព្រះជន្ម ១៦វស្សា មានព្រះរូបល្អលើស្ត្រីក្នុងព្រះនគរនោះ ។ ថ្ងៃមួយ ព្រះនាងទ្រង់ទតឃើញព្រះសុវណ្ណកុមារកំពុងយាងក្បែរប្រាសាទ មានព្រះទ័យចាប់ប្រតិព័ទ្ធចំពោះព្រះអង្គ អន្ទះអន្ទែងក្នុងព្រះទ័យ ផ្ទុំពុំលក់ មានព្រះឆវីវណ្ណសៅហ្មងខុសធម្មតា ។ ស្រីបម្រើម្នាក់សួរព្រះនាងៗប្រាប់ថា "ទ្រង់មានសេចក្ដីប្រតិព័ទ្ធចំពោះព្រះសុវណ្ណកុមារយ៉ាងខ្លាំង" រួចទ្រង់ប្រាប់ឧបាយឱ្យស្រីនេះ ទៅទូលព្រះសុវណ្ណកុមារ ។ ស្រីបម្រើ ក៏ទៅទូលព្រះសុវណ្ណកុមារៗ សន្យាថានឹងមកកាន់ប្រាសាទព្រះនាងក្នុងពេលរាត្រី ។ លុះពេលរាត្រី ព្រះសុវណ្ណកុមារ គង់លើហង្សយន្ត ទៅកាន់ប្រាសាទព្រះនាងបទុមកេសរ ហើយយប់ក្រោយតែងតែយាងមកយ៉ាងនេះ ដរាបព្រះនាងទ្រង់គភ៌ ។

ព្រះចៅក្រុងបញ្ចាលទ្រង់ជ្រាបថា ព្រះរាជធីតាមានគភ៌ ទ្រង់ធ្វើឧបាយឱ្យចាប់ព្រះសុវណ្ណកុមារ បានឱ្យពេជ្ឈឃាដនាំទៅសម្លាប់ ។ ព្រះរាជកុមារបញ្ឆោតពួកពេជ្ឈឃាដ ឱ្យនាំព្រះអង្គទៅក្បែរគល់ឈើដែលទុកហង្សយន្ត ព្រះអង្គឡើងគង់លើហង្សយន្តនោះ ហោះមកកាន់ប្រាសាទព្រះនាងបទុមកេសរ ឱ្យព្រះនាងគង់លើហង្សយន្ត ហោះទៅត្រង់មុខប្រាសាទព្រះចៅក្រុងបញ្ចាល ស្រែកលាពីលើអាកាស ហើយទៅកាន់ក្រុងទេពបុរីវិញ ។

លុះយាងទៅបាន ១សប្តាហ៍ ព្រះនាងបទុមកេសរទ្រង់ឈឺព្រះឧទរនឹងប្រសូតព្រះរាជបុត្រ ។ ព្រះរាជកុមារ ចុះហាងរ្យយន្តឈប់ក្បែរឆ្នេរសមុទ្រ ។ ព្រះនាង កាលបើប្រសូតរួចហើយ ទ្រង់រងាញ្ជាក់ ព្រះអង្គស្ទើរសន្លប់បាត់ស្មារតី ព្រះចក្រីទ្រង់ក្រឡេកមើលឃើញសំពៅមួយលើកកណ្តាលសមុទ្រ ក៏គង់ហាងរ្យយន្តទៅយកភ្លើង លុះត្រឡប់មកវិញភ្លើងក៏ឆេះខ្ទ្រហាងរ្យយន្ត ក៏ធ្លាក់ព្រះអង្គក្នុងសមុទ្រទៅ ។

រីឯព្រះនាងទេវី ចាំមើលព្រះស្វាមីពុំឃើញមក ទ្រង់ហ៊ីព្រះរាជបុត្រទ្រង់ព្រះកន្ទ្រែងក្នុងព្រៃ លុះនឿយព្រះកាយពល យាងទៅទៀតពុំបានក៏ដោះចិញ្ចៀនព្រះទម្រង់ ចងភ្ជាប់នឹងព្រះហស្តព្រះរាជបុត្រ ហើយផ្ដេកលើកម្រាលព្រះពស្ត្រ ក្រោមឈើក្រស្នាមួយដើម ហើយត្រាច់រកព្រះស្វាមីទៀត ។

ថ្លែងពីព្រះសុវណ្ណកុមារ ទ្រង់ហែលក្នុងមហាសមុទ្រ ត្រូវនាយសំពៅម្នាក់រើសបាន ។ ក្រោយមក មាននាយសំពៅម្នាក់ទៀតរើសបានរូបហាងរ្យយន្ត ។

ថ្ងៃមួយមានក្សត្រមួយព្រះអង្គ ព្រះនាមព្រះបាទព្រហ្មទត្ត សោយរាជសម្បត្តិក្នុងក្រុងពារាណសី ទ្រង់យាងទៅក្រសាលព្រៃហិមពាន្ត លុះយាងទៅទៀបឈើក្រស្នា ទតឃើញព្រះរាជកុមារនោះ ក៏រើសយកមកចិញ្ចឹមសន្ទ្ធតព្រះនាមថា “ចៅក្រឹស្ន”កុមារ” ។

រីឯព្រះនាងទេវី កាលបើមិនជួបព្រះស្វាមី ក៏ត្រឡប់មកដើមក្រស្នាវិញពុំឃើញព្រះរាជបុត្រ ទ្រង់សោកសន្លប់បាត់ស្មារតី លុះដឹងស្មារតីវិញ ទតមើលឆ្ងេងស្ពាំ ឃើញដីទក់ទី ដឹងថាមាননរណារើសព្រះរាជបុត្រ ក៏យាងទៅតាមស្ទ្ធមទ័ពព្រះបាទពារាណសី ដរាបដល់ផ្ទះដូនចាស់តាចាស់នៅក្បែរព្រះនគរ ។ គាត់ជាអ្នកក្រងផ្ការ៉ាថ្វាយព្រះរាជា ។ ព្រះនាង សុំដូនចាស់តាចាស់ធ្វើជាកូនធម៌ ហើយក្រងផ្ការ៉ាថ្វាយព្រះរាជារាល់ថ្ងៃ ជំនួសដូនចាស់ ។

លុះចៅក្រឹស្ន”កុមារ បានព្រះជន្ម ១៦វស្សា ព្រះបាទព្រហ្មទត្តទ្រង់ជ្រើសរើសព្រះធីតានៃក្សត្រនានា រហូតដល់កូនសេដ្ឋីគហបតី ឱ្យធ្វើជាអគ្គជាយា តែព្រះរាជកុមារពុំសព្វព្រះរាជហឫទ័យសោះ ។ ស្រាប់តែអាមាត្យម្នាក់ ក្រាបទូលព្រះរាជា អំពីរូបសម្បត្តិរបស់ចៅយាយមាលា ។ ព្រះរាជាទ្រង់ឱ្យនាំព្រះនាងបទុមកេសរនោះមក ។ ព្រះរាជកុមារគ្រាន់តែឃើញព្រះនាងភ្លាម មានព្រះទ័យប្រតិព័ទ្ធយ៉ាងខ្លាំង ។ ព្រះអង្គអភិសេកព្រះរាជកុមារនិងព្រះបទុមកេសរ តាមព្រះរាជប្រពៃណី ឱ្យគង់លើប្រាសាទមាសមួយដ៏ល្អឆើត ។ ក្នុងយាមទី១នៃរាត្រីនោះ ព្រះកុមារ ទ្រង់ចូលក្រឡាព្រះបន្ទំនាងបទុមកេសរ ស្រាប់តែមានទេពតាមួយអង្គមកបណ្ដាលឱ្យមេឆ្នាដើរទៅជិតកូនវា ។ កូនឆ្នានិយាយថា នរណាអ្ហ៎ ហ៊ានដើរលើក្បាលអញ ។ មេវាឆ្លើយថា កូនកុំនិយាយដូច្នេះ យើងជាសត្វតិរច្ឆាន ចំណង់បើមនុស្ស

ម្តេចគេហ៊ានយកម្តាយឯងធ្វើភរិយា ។ ព្រះរាជកុមារទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ដូច្នោះ ក៏ត្រឡប់មកក្រឡាបន្ទំវិញ ។ យាមទី ២ ទ្រង់ចូលទៅទៀត ស្រាប់តែមេនិងកូនពពែនិយាយពាក្យដូច្នោះទៀត ។ ថ្ងៃមួយ ព្រះសុវណ្ណកុមារបានទៅដល់សាលាសំណាក់ ។ ព្រះសុវណ្ណកុមារបានទតរឿងរ៉ាវនៅលើសាលាឆទាន ទ្រង់ក្តុកក្តួលចិត្តក្រៃលែង ។ ពេលនោះព្រះនាងបទុមកេសរ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្ទ្រៃងសោយសោក ឯចៅក្រឹស្ណកុមារក៏ដូច្នោះដែរ ទាំងបីព្រះអង្គទ្រង់សោកាសន្ធប់នៅទីនោះ ។ ព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត ឱ្យអាមាត្យទៅទូលសួរអំពីរឿងសោកានៃក្សត្រទាំងបីព្រះអង្គ ។ ព្រះសុវណ្ណកុមារមិនហ៊ានទូលត្រង់ទេ ទ្រង់ត្រាស់ថា ត្បិតយើងជាបងព្រះបទុមកេសរព្រាត់គ្នា ទើបតែនឹងបានជួបក្នុងគ្រានេះ ។

ក្សិណនោះ ចៅក្រឹស្ណកុមារ យកហង្សយន្តមកថ្វាយព្រះសុវណ្ណកុមារជាព្រះបិតា ។ ព្រះអង្គទ្រង់រៀបចំហង្សយន្តបានល្អដូចដើម ហើយប្រទានរង្វាន់ជាច្រើនដល់នាយសំពៅទាំងពីរ ព្រមទាំងយាយមាលា ។ ក្នុងរាត្រីនោះ ចៅក្រឹស្ណកុមារ ទ្រង់សរសេរព្រះរាជសារមួយច្បាប់ បិទនៅទ្វារប្រាសាទ ក្រាបថ្វាយបង្គំលាព្រះបាទព្រហ្មទត្ត ហើយព្រះសុវណ្ណកុមារ ព្រះនាងបទុមកេសរ ហើយចៅក្រឹស្ណកុមារ ក៏ទ្រង់ឡើងគង់ហង្សយន្ត ហោះទៅកាន់ក្រុងទេពបុរី ជាជាតិភូមិរបស់ព្រះអង្គដោយសិរីសួស្តី ។

(ដកស្រង់ពីសៀវភៅ ហង្សយន្ត របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារស្រាវជ្រាវអារ្យធម៌ខ្មែរ

រៀបរៀងដោយលោក យ៉ីង ហុកឌី បោះពុម្ពឆ្នាំ ១៩៨៦ ទំព័រ ៨-ឌ)

សំណួរ

១. តើរឿងហង្សយន្តមានតួអង្គសំខាន់ៗណាខ្លះ ? ចូររៀបរាប់ឈ្មោះ ។

២. ហេតុអ្វីបានជាអ្នកនិពន្ធដាក់ឈ្មោះថា ហង្សយន្ត ?

៣. តើរឿងហង្សយន្តមានអត្ថន័យដូចម្តេច ?

៤. ផ្អែកតាមការស្រាវជ្រាវរបស់ព្រះមហា រស់ ឈុត និងលោកស្រី ឈុន ខុន តើរឿងនេះ មានអ្នកនិពន្ធឈ្មោះអ្វី ? តែងឡើងនៅឆ្នាំណា ? ក្នុងរជ្ជកាលស្តេចណា ?

facebook.com/moeysrov.kh
kroul.moeysrov.kh
youtube.com/moeys

ការបកស្រាយន័យសុភាសិត

អ្នកធ្លាប់បានសិក្សារួចមកហើយអំពីពាក្យស្លោកនិងសុភាសិត ។ ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងសិក្សាពីការនិយាយបកស្រាយន័យរបស់សុភាសិត ។

សុភាសិត ជាពាក្យមកពីបាលី ។ "សុ ប្រែថា ល្អ" "ភាសិត ប្រែថា សម្តីឬពាក្យ" ។ បានសេចក្តីថា ជាពាក្យសំដីដែលពោលពីរោះ ល្អ ដែលនិយាយត្រូវ ថាត្រូវ ។

សុភាសិត គឺជាប្រភេទអត្ថបទតូចៗ ខ្លីៗ ច្រើនជាពាក្យកាព្យ ពាក្យចួន ហើយមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងពាក្យទំនឹមទំនៀម ធ្វើឱ្យមហាជនងាយស្តាប់ ងាយចាប់បាន និងចងចាំជាពាក្យពីរោះ ពាក្យត្រូវ មានលំនាំជាពាក្យប្រដៅទូន្មាន ។

សុភាសិត មានន័យអរូបិយបិតនៅក្នុងឧបមានវិធីសម្រាប់ពិចារណា រិះគិត ល្ហិតល្ហន់ ទើបយល់ន័យសេចក្តីបាន ។ បុព្វបុរសខ្មែរយើង បានប្រើវិធីបង្កើតសុភាសិតនិងការបកស្រាយតាមវិធីពីរយ៉ាង ៖

- **ន័យត្រង់ឬអត្ថានុរូប** : សម្រាប់ណែនាំទូន្មានដូចជា
  - ចេះពីរៀន មានពីរក
  - ឈើកោងវល្លិ៍ព័ទ្ធ មនុស្សខ្ជាត់ព្រាត់កុំយកខ្លួនបៀត
  - អ្នកមានរក្សាខ្សត់ដូចសំពត់ព័ទ្ធពីក្រៅ អ្នកប្រាជ្ញរក្សាខ្លៅដូចសំពៅពីងសំប៉ាន
  - ពុតគ្រូកុំត្រាប់ ធ្ម្រាប់គ្រូឱ្យយក ។ល ។
- **ន័យធៀបឬអត្ថបដិរូប** : មានប្រើឧបមានវិធី ប្រៀបធៀប មតិយោបល់អ្វីមួយទៅនឹងវត្ថុណាមួយ ដើម្បីជាគ្រឿងពិចារណាដូចជា
  - អូសទូកកុំឱ្យណ្ណាន ចាប់ត្រីបានកុំឱ្យណ្ណក់ទឹក
  - ងើយស្តុក ឱ្ងដាក់គ្រាប់
  - សន្សឹមៗកុំបំបោល ក្រែងពុំដល់ដូចប្រាថ្នា
  - ចង់ឆ្ងាញ់ឱ្យរកអន្ទក់ ចង់ស្រណុកឱ្យនឿយពីក្មេង

លំហាត់

ចូរបួនចាប់ដៃគូក្នុងក្រុមពីរៗនាក់ រួចជ្រើសរើសប្រធានបទរបស់សុភាសិតដូចខាងក្រោមណាមួយមកនិយាយបកស្រាយន័យរបស់វា :

- ចេះពីរៀន មានពីរក
- ងើយស្តុក ឱ្ងដាក់គ្រាប់
- ធ្វើស្រែនឹងទឹក ធ្វើសឹកនឹងបាយ
- ស្រឡាញ់កុំទៅញ៉ីក រលីកសឹមទៅម្តង ។

ប្រៀបធៀបចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងរាមាយណៈ

អ្នកធ្លាប់សិក្សារួចមកហើយអំពីសំណេរប្រៀបធៀប ។ សំណេរប្រៀបធៀបជាប្រភេទសំណេរម្យ៉ាងដែលតម្រូវឱ្យយើងសរសេរបង្ហាញពីចំណុច ឬលក្ខណៈដូចគ្នាផងនិងលក្ខណៈខុសឬផ្ទុយគ្នាផង ។ ជួនកាលក៏មានតម្រូវឱ្យរកតែចំណុច ឬលក្ខណៈខុសគ្នា ហើយជួនកាលទៀតក៏តម្រូវឱ្យសរសេរតែចំណុច ឬលក្ខណៈដូចគ្នាតែមួយក៏មាន អាស្រ័យតាមប្រធានបទនីមួយៗ ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងសិក្សាពីសំណេរប្រៀបធៀបទាំងលក្ខណៈដូចនិងលក្ខណៈឬចំណុចខុសគ្នាមួយចំនួនផងដែរ នៅក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងរាមាយណៈ នៅខ្សែទី ១ ខ្សែទី ២ និងកាន្តទី ១ កាន្តទី ២ ។

ចូរអ្នកអានអត្ថបទគំរូខាងក្រោម :

មុននឹងប្រៀបធៀបចំណុចសំខាន់ៗ(អត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស) នៃរឿងទាំងពីរបាន អ្នកគប្បីស្វែងយល់ពីស្ថានភាពទូទៅនៃរឿងរាមាយណៈជាមុនសិន ដើម្បីងាយស្រួលប្រៀបធៀបភាពខុសគ្នាខ្លះៗក្នុងរឿងរាមាយណៈនិងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ។

១ . អ្នកនិពន្ធនិងកាលកំណត់តែង

រឿងរាមាយណៈ គម្ពីរដើមជាភាសាបាលីសំស្ក្រឹតតែងជាកាព្យឆន្ទ ហើយជាស្នាដៃរបស់ឥសីឈ្មោះ **វាល្មិកិ** ។ រឿងនេះកើតនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាក្នុងសតវត្សទី ៣មុនគ. ស. ។ បារាំងសែសម្នាក់ឈ្មោះ **Alfred Roussel** បានបកប្រែរឿងទាំងមូលនេះ មកជាភាសាបារាំងបោះពុម្ពផ្សាយក្នុងគ. ស. ១៩០៣ ។ រឿងរាមាយណៈដើមមានកាព្យ ២៤ ០០០ស្លោក ហើយចែកជាកាន្តចំនួន ៧កាន្តគឺមាន :

- ពាលកាន្ត
- អយោធ្យាកាន្ត
- អរណ្យកាន្ត
- កីស្ខិន្ធាកាន្ត
- សុន្ទរកាន្ត
- យុទ្ធកាន្ត
- ឧត្តរកាន្ត

២ . តួអង្គ

យើងមិនចាំបាច់យកឈ្មោះតួអង្គយក្ស ដែលមានចំនួនដ៏ច្រើនលើសលប់ ក្នុងរាមាយណៈមកបញ្ជាក់ទេ ហើយយើងគ្រាន់តែយកឈ្មោះតួអង្គក្នុងរាជវង្សរបស់ព្រះរាម មកប្រៀបធៀបផ្ទឹមអក្ខរាវិរុទ្ធនិងសូរស័ព្ទហៅ ក៏ឃើញខុសគ្នាខ្លះពីរឿងរាមកេរ្តិ៍របស់អ្នកអង្គម្ចាស់វឌ្ឍនាយ៉ាងឯ ដែលបោះពុម្ពដោយក្រុមពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យឆ្នាំ១៩៣៧ ដែរ ។

ឧទាហរណ៍ :

រាមាយណៈ	**រាមកេរ្តិ៍**
- រាមា	ព្រះរាម
- ព្រះភរត: Bharata	ព្រះភិរុត
- ឥសីវិស្វាមិត្រ Visvamitra	ឥសីពិស្វាមិត្រ
- ព្រះលក្ស្មណ: Lakshmana	ព្រះលក្ស្មណ៍
- ព្រះនាងកៃកេយី Kaikeyi	ព្រះនាងកៃកេសី
- ព្រះនាងកៅសល្យា Kausalya	ព្រះនាងកោសកល្យា
- ព្រះនាងសុមិត្រា Sumitra	ព្រះនាងសមុទ្រ
- ព្រះសុត្រុឃ្ន: Sutrughna	ព្រះសុត្រុត

ពោលគឺរឿងទាំងពីរមានលក្ខណៈខុសគ្នាទាំងតួអង្គ ទាំងផ្នែកអត្ថន័យ អត្ថរូប ក៏ដូចជាអត្ថរស ។

៣ . ដំណើររឿង

- រឿងរាមាយណៈ ចាប់រៀបរាប់តាំងតែពីបុព្វប្រវត្តិរបស់ព្រះរាជវង្សានុវង្សរបស់ព្រះរាម រហូតដល់ព្រះរាមប្រសូតដឹងក្តីធំខ្លួននៅជាមួយឥសីវិស្វាមិត្រ បង្ក្រាបនាងយក្ខិនីតារកា ។
- ចំណែករឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរវិញ អ្នកនិពន្ធពុំបានប្រាប់ពីសាវតារប្រវត្តិនៃព្រះរាមឡើយ ។ អ្នកអានមើលទៅឆ្ងាយបន្តិច ទើបដឹងថាព្រះរាមជាបុត្រព្រះនាងមហេសីនាមអ្វី ហើយព្រះភិរុត សុត្រុត និងព្រះលក្ស្មណ៍ទៀតជារាជបុត្រក្សត្រីជាមហេសីអង្គណា នាមអ្វី ? រឿងចាប់ភ្លាមនិយាយពីព្រះរាមធំដឹងក្តីហើយត្រូវទៅជួយបង្ក្រាបយក្សឈ្មោះកាកនាសូរ ដែលមកបំផ្លាញហោមពិធីរបស់ឥសីពិស្វាមិត្រ ។ យើងពុំដឹងថាតើយក្សក្អែកនេះមានភេទជាស្រី ឬប្រុសផង ហើយតើហេតុអ្វីក៏បានទៅជាក្អែកយ៉ាងនេះ ? ។ល ។

ដូច្នេះក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ដំណើររឿងមានអន្លើខ្លះហាក់ដូចជាបិតក្នុងការអាចិកំបាំង ទាល់តែមើលឱ្យឆ្ងាយតៗទៅមុខ ទើបដឹងដំណើរប្រវត្តិរឿងខាងក្រោយវិញ ឬមួយទាល់តែដឹងរឿងបែបរាមាយណៈខ្លះទើបឆាប់យល់ ។

ការពុំរៀបរាប់ដំណើររឿងក្តី ឈ្មោះតួអង្គឱ្យដូចជា រឿងរាមាយណៈដើមក្តី គឺរឿងរាមកេរ្តិ៍ចង់បង្ហាញនូវលក្ខណៈពិសេសប្លែក ដែលពុំមែនផ្ទិតយក ឬចម្លងតាមទាំងស្រុងនូវរឿងបែបឥណ្ឌានេះឡើយ ហើយម្យ៉ាងទៀតមកពីអ្នកនិពន្ធ តាក់តែងរឿងតាមចិត្តគំនិតខ្មែរ ខ្មែរពុំជឿនូវទ្រឹស្តីលទ្ធិបែបពួកព្រាហ្មណ៍នោះឯង ហើយខ្មែរយកព្រះរាមមកដើរតួ ដើម្បីបង្ហាញនូវលក្ខណៈចរិយា សកម្មភាពរបស់មនុស្ស ពុំមែនជាលក្ខណៈចរិយាអស្ចារ្យ បែបទេវៈនោះឡើយ ។

៤ . លក្ខណៈខុសគ្នានៃរឿងរាមាយណៈនិងរាមកេរ្តិ៍

ក. ក្នុងផ្នែកអត្ថន័យ

លក្ខណៈនិងឧត្តមគតិរឿង :

- រឿងរាមាយណៈ បានទ្រទ្រង់រូបលក្ខណៈនិងសកម្មភាពតាំងពីដើមដល់ចប់របស់ព្រះរាម តម្កល់តម្កើងថា ជាតួអង្គប្រកបដោយវិមល (ប្រាសចាកនូវបាប មន្ទិលនានា) ហើយជាតំណាងអាទិទេពវិស្ណុអវតារ ចុះមកសង្គ្រោះលោកឱ្យផុតអំពីការរាតត្បាតចង្រៃនៃពួករាក្សៈ: ដែលជាយក្សអាក្រក់មានទោសទណ្ឌកម្ម ត្រូវតែប្រហារចោលដោយធ្នូសរព្រហ្មាស្ត្រ ។

ព្រះរាមប្រហារយក្សក្តី សុទ្ធសឹងតែអនុវត្តទៅតាមទេវតាបញ្ញា ដោយសារពពួកទមិឡចង្រៃនេះមានទោសទណ្ឌដែលបណ្តាលមកពីការរុករាតត្បាតលោក: ឬដោយមានបុព្វហេតុកម្មពីជាតិមុន ។

ឧទាហរណ៍ : ការសម្លាប់ពាលី ព្រោះស្តេចស្វានេះ ត្រូវបណ្តាសាអាទិទេព ដោយមកពីបំពានបំពានខុសច្បាប់ប្រពៃណីលើរូបកាយប្អូនថ្លៃ ដែលជាប្រពន្ធសុគ្រីពជាបងប្អូនរបស់ខ្លួន ហើយសម្លាប់យក្សនានា ក៏ព្រោះតែពពួកនេះមានកំហុស ។ សម្លាប់នាងតារកា យក្ខិនី ក៏ព្រោះតែនាងបាននាំកូនឈ្មោះ មារិចៈ ទៅរាតត្បាតធ្វើទុក្ខឥសី (ជាអ្នកកាន់សីលតំណាងទេវៈ) នាមអគ្គសត្យមុនី ។

ព្រះរាមបំផ្លាញភូមិវិជ្ជារបស់ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ បរសុរាម ឬរាមបរសុ ក៏ព្រោះហ៊ានមកប្រមាថចេស្តាព្រះអង្គ ។ ព្រះរាមធ្វើទណ្ឌកម្មនាងសុរបនខា ក៏ព្រោះតែនាងយក្ខិនីនេះក្លែងខ្លួនជាទេពអប្សរមកប្រលោមស្នេហាចំពោះព្រះអង្គ រួចហ៊ានសុ:ទៅទ:តប់លើរាងកាយព្រះនាងសីតាថែមទៀត ឬមួយគេតែងរឿងបញ្ជៀសគ្រួសារព្រះរាមឱ្យផុតពីទោសកំហុសទាំងអស់ ។ ***ឧទាហរណ៍ :*** រឿងនាងកៃកេយីក្នុងរាមាយណៈ គឺឥតខុសឥតមានចិត្តលោភលន់ទេ ក្នុងការទាមទាររាជសម្បត្តិឱ្យព្រះភរត:ជា

បុត្រ។ នាងគម ឈ្មោះមន្ត្រាសោះ ដែលជាខ្ញុំស្រីបម្រើចិត្តអាក្រក់ មកនិយាយញុះញង់បំបែកបំបាក់ បញ្ជូលចិត្តនាងកៃកេយីឱ្យស្តុងតាម ដើម្បីទាមទាររាជសម្បត្តិឱ្យកូន គឺព្រះភរត: ដោយសម្ពាងទៅលើពាក្យសន្យា ថានឹងប្រទានរាជសម្បត្តិនោះ។ល។

- ចំណែករឿងរាមកេរ្តិ៍វិញ : អ្នកនិពន្ធបានរៀបរៀងលក្ខណៈសកម្មភាពរបស់ព្រះរាមស្របទៅតាមមនុស្សនិយម ដោយពុំបានទ្រទ្រង់លើកតម្កើងតួអង្គនេះ ជាអាទិទេពដែលគ្មានឆ្គងនោះឡើយ។ ពីខ្សែ ១ដល់ដើមខ្សែ ៣ ព្រះរាមមានលក្ខណៈល្អស្អាតបរិសុទ្ធ គឺប្រកបដោយវិចារណញ្ញាណមានការលះបង់ ប្រកាន់ខន្តី មេត្តាករុណា សន្តោស ហើយមានសុភវិនិច្ឆ័យកាន់សច្ចៈខ្ជាប់ខ្ជួន។ ប៉ុន្តែចាប់ពីខ្សែទី ៤ដល់ ១០ ព្រះរាមមានលក្ខណៈជាមនុស្សផ្ទុងខ្ជួនលង់ទ្រនេស ដោយចាញ់កលយក្សទៅជាចេះយំខ្សឹកខ្ជួល រង្វេងស៊ីង តប់ប្រមល់យកកំហឹងទល់កំហាល់ប្រើឧបាយកលសងសឹកយ៉ាងកម្ពៅ។ ហើយចាប់ពីខ្សែ ៧៥ដល់ ៨០ ព្រះរាមមានអាកប្បកិរិយា លក្ខណៈអន់ថយរហូតដល់ខ្សោយជាងមនុស្សសាមញ្ញ ទាំងខាងផ្លូវកាយវាចាចិត្ត សន្ធ្ងរឿងជាមួយកូនក្មេងល្ងិតល្ងើច (កូនឯង) ចេះប្រើឧបាយកលបោកបញ្ឆោតនាងសីតាខូចទឹកចិត្ត។

សរុបសេចក្ដីទៅ ឧត្តមគតិនិងដំណើររឿងទាំងពីរ គឺខុសគ្នាស្រឡះ ឥតដូចគ្នាឡើយ។

២. ក្នុងផ្នែកអត្ថរូប

និពន្ធវិធី : រឿងរាមាយណៈ តែងជាកាព្យបែបសំស្ក្រិតមានចំនួន ២៤ ០០០ស្លោកចែកជា ៧កាន្ត គឺមាន ៖

១. ពាលកាន្ត

២. អយុធ្យាកាន្ត

៣. អរណ្យកាន្ត

៤. កីស្ខិន្ធាកាន្ត

៥. សុន្ទរកាន្ត

៦. យុទ្ធកាន្ត

៧. ឧត្តរកាន្ត

ឯរឿងរាមកេរ្តិ៍តែងជាកាព្យ ពាក្យបែបខ្មែរ លំនាំបែបបទល្ងោន ហើយគ្មានចែកជាវគ្គ ជាកាន្ដដូចរឿង រាមាយណៈឡើយ។ ឈ្មោះបទខ្លះក្នុងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរមានដូចតទៅ :

បទសំរើប	ជើតបទថយ៉យ
សំណាខរ	ជើតបទឡ្ហ៊ីងរថ
សំណារខម	បទបម្រើ
សំណាស្ដេចលេលា	បទប្រគំ
សំណាខ្មែរ	បទឆា
សំណាស្ងៀម	បទទ្រង់ត្រ្ងៀង
សំណាសៀមសុទ្ធ	បទឆ្នានបទជ្ជុំព្រៃ
សំណារ	បទច្រះជ្ជុក
សំណាលា	បទដណាក
សំណាមន	បទឱ្ងិត
សម្ដេចភាណ	ឱ្ងិតបទពិលាប
សម្ដេច	ឱ្ងិតបទរាយ
សម្ដេចលេលា	ឱ្ងិតបទរាយ
សម្ដេចលា	ឱ្ងិតបទនិយាយ
ជើត	ឱ្ងិតបទរាយភិលាប
ជើតហើយច្រះ	បទឱ្ងិតលោម
ជើតច្រះ	បទរាយ
ជើតហើយច្រះជ្ជុក	បទត្រះ បទរាយ
ជើតបទខ្ចីងមាំ	បទស្ម្ងើ បទរាយ
ជើតបទរាយ	បទក្ដម់ បទរាយ
ជើតរាយ	បទក្ដម់ បទពិលាប
ជើតបទរាយជោន	និយាយបទរាយ
ជើតភ្ជ្ងងបទរាយ	និយាយជើតបទរាយ
ជើតឱ្ងិតបទរាយ	និយាយឯកបទ
និយាយបទឱ្ងិត	បទពិលាប ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

គ. ក្នុងផ្នែកអត្ថរស

- រឿងរាមាយណៈ ជារឿងប្រកបដោយអច្ឆរិយភាព គឺអស្ចារ្យតាំងតែងពីលក្ខណៈ សកម្មភាពរបស់តួអង្គ (តួយក្សក្តី មនុស្សក្តី) រហូតដល់ដំណើររឿង ក៏សុទ្ធសឹងប្រាសចាកនូវតថភាពច្រើន ។ ដូច្នេះតម្លៃបិតនៅលើអច្ឆរិយរសនេះឯង ។
- ចំណែករឿងរាមកេរ្តិ៍វិញ អ្នកនិពន្ធពិតមែនតែយកហេតុភេទដំណើរអស្ចារ្យរបស់តួអង្គខ្លះមកពណ៌នា ក៏គង់លក្ខណៈទូទៅរបស់រឿងប្រកបដោយការពិត ដែលជាតថភាពហើយបិតនៅជារឿងរបស់សង្គមមនុស្សនេះឯង ។ ដូច្នេះតម្លៃជាមូលដ្ឋានបិតនៅលើតថរសនិងសង្គមរសនេះឯង ។ វិបត្តិទំនាស់តួអង្គមានតឹង មានធូរ មានចាញ់ មានឈ្នះ ប្រកបដោយនាដ្យភាព ដែលផ្ទុយអំពីការទាស់ទែងគ្នា ក្នុងរាមាយណៈផ្តល់នូវជ័យជម្នះដាច់ខាតចំពោះព្រះរាម ធ្វើឱ្យពួកអ្នកបដិបក្ខចាញ់ដៃស្លាប់រង្គាល បង្កើតបានទារុណភាពយ៉ាងរន្ធត់ ។

ដូច្នេះរឿងរាមកេរ្តិ៍ មានតម្លៃបិតនៅលើនាដ្យរស ។ ឯរឿងរាមាយណៈ ជារឿងបែបទារុណភាពបិតលើតម្លៃ ទារុណរស ។

តាមរយៈនៃការសិក្សាប្រៀបធៀបនៃលក្ខណៈរឿង ជាទូទៅរបស់រាមាយណៈនិងរាមកេរ្តិ៍ ព្រមទាំងការលើកយកអត្ថបទជាភស្តុតាងមកពិនិត្យបែបនេះ នាំឱ្យយើងឃើញកាន់តែច្បាស់ថា រឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរជារឿងរបស់មនុស្ស បិតនៅក្នុងសភាពវិបត្តិទាស់ទែងគ្នាខ្វែងគំនិតគ្នាបែបមនុស្ស ។ គឺលក្ខណៈពិសេសក្នុងផ្នែកអត្ថន័យ អត្ថរូប និងអត្ថរសនេះហើយ ដែលធ្វើឱ្យរឿងរាមកេរ្តិ៍ មានសភាពជារឿងរបស់ខ្មែរបែបជាតិនិយម (ខេមរនិយម) ផ្ទុយអំពីរឿងរាមាយណៈ ។ រាមកេរ្តិ៍ជាមូលដ្ឋាននៃវប្ប្ធម៌ អារ្យធម៌ខ្មែរ ដែលទ្រទ្រង់នូវអក្សរសិល្ប៍បុរាណក្នុងគោលខេមរនិយមនិងមនុស្សនិយមនេះឯង ។

សំណួរ

១. តើរឿងរាមាយណៈមានប៉ុន្មានកាន្ត ? ចុះរឿងរាមកេរ្តិ៍ ?

២. ចូរបង្ហាញត្រួសៗអំពីលក្ខណៈខុសគ្នា(អត្ថន័យ អត្ថរូប អត្ថរស)នៃរឿងរាមាយណៈនិងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ។

៣. ចូរបង្ហាញពីលក្ខណៈខុសគ្នារវាងតួអង្គរាមាក្នុងរឿងរាមាយណៈនិងព្រះរាមក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ។

លំហាត់

ចូរឃ្លួនសរសេរតែងសេចក្ដីប្រៀបធៀបលក្ខណៈដូចនិងលក្ខណៈខុសគ្នាក្នុងរឿង រាមកេរ្ដ៍ខ្សែទី ១-២ និងរឿងរាមាយណៈឥណ្ឌាកាន្ទទី ១-២ នូវចំណុចសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម :

- តួអង្គ រាមា ក្នុងរាមាយណៈនិងព្រះរាម ក្នុងរឿងរាមកេរ្ដ៍
- ដំណើររឿង ឬតួរឿង ក្នុងខ្សែទី ១ និងទី ២ ក្នុងរឿងរាមកេរ្ដ៍និងរឿងរាមាយណៈ កាន្ទទី ១ និងកាន្ទទី ២ ។
- ឧត្ដមគតិរឿងទាំងពីរ ។

ដើម្បីសរសេរបង្ហាញពីលក្ខណៈដូចនិងខុសគ្នា អ្នកត្រូវប្រើសំនួនដូចខាងក្រោម :

- សំនួនប្រៀបធៀបលក្ខណៈដូចគ្នា : .....ក៏ .....ដែរ , ដូច ស្មើ ប្រហាក់ប្រហែល ស្រដៀង ស្រដៀងគ្នានឹង ..... ។ល។
- សំនួនប្រៀបធៀបលក្ខណៈខុសគ្នា : ប៉ុន្តែ ផ្ទុយទៅវិញ មិនដូច ..... មិនដូចនឹង .....ទេ ផ្ទុយពីនេះ ..... ខុសគ្នាស្រឡះពី .....បែរជា .....ទៅវិញ ។ល។

នៅពេលអ្នកសរសេរចប់ អ្នកត្រូវពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់មើលសំណេររបស់អ្នកឡើងវិញ ដោយប្រើប្រាស់សំណួរខាងក្រោម :

- តើសំណេររបស់អ្នកមានខ្លឹមសារត្រឹមត្រូវស្របនឹងប្រធានបទ ហើយឬនៅ ?
- តើសំណេររបស់អ្នកមានភាពត្រឹមត្រូវតាមទម្រង់វេយ្យាករណ៍ដែរឬទេ ?
- តើការប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ ឃ្លា លរ្ហះ បានត្រឹមត្រូវហើយមានកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធដែរឬទេ ?
- តើការប្រើប្រាស់សំនួនប្រៀបធៀបត្រឹមត្រូវ សមហេតុផលដែរឬទេ ?

facebook.com/moeys.gov.kh
krou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

អក្សរសិល្ប៍បរទេស

ការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ជាតិធ្វើឱ្យយើងស្វែងយល់ពីតថភាពសង្គមរបស់ខ្លួន ដែលមានតាំងពីអតីតកាលរហូតដល់បច្ចុប្បន្ន ។ ការសិក្សាស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍អន្តរជាតិ ឬអក្សរសិល្ប៍បរទេសក៏អាចធ្វើឱ្យយើងបានដឹងពីសង្គមខាងក្រៅ ជាពិសេសបណ្តាប្រទេសដែលមានអរិយធម៌ដ៏ចំណាស់ ។

ក្នុងមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាអំពីជីវប្រវត្តិរបស់អ្នកនិពន្ធ កាលកំណត់តែង សង្គមបរិយាកាស ខ្លឹមសារសំខាន់ៗ អំពីអត្ថរស ការហូរចូលនិងការទទួលយកវប្បធម៌បរទេសនិងទំនាក់ទំនងរវាងអរិយធម៌ខ្មែរនិងអរិយធម៌បរទេស ។

facebook.com/moeys.gov.kh

មរណភាពដ៏ក្លាហានរបស់ហាំលែត

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- គជ (ន) : វត្ថុជាដុំដូចជាពក មានសាច់រឹងដូចកែវ កើតមានក្នុងសរីរាង្គកាយ ឬ ក្នុងក្បាលនៃសត្វទាំងឡាយ ។
- មនសិការ (ន) : ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ការកំណត់ទុកក្នុងចិត្ត ដំណើរយកចិត្តទុកដាក់ ។
- អន្ទាក់ (ន) : ប្រដាប់ធ្វើដោយខ្សែ ឬដោយចម្រៀកផ្តៅជាដើម មានក្រវិលរួតបានសម្រាប់ទាក់ សម្រាប់ដាក់ឱ្យជាប់សត្វទ្វេបាទ ចតុប្បាទជាដើម ។
- ទុយ៌ិស (គុ) : ដំណើរខ្ជិលយឺត ។
- បន្ទាល (កិ) : ធ្វើឱ្យទាល ។
- មច្ចុរាជ (ន) : ស្តេចសេចក្តីស្លាប់ សេចក្តីដែលទុកដូចជាស្តេច ព្រះយមរាជ ។
- ជ័យភណ្ឌ (ន) : ទ្រព្យ របស់ គ្រឿងប្រើប្រាស់ គ្រឿងប្រដាប់ បានទទួលក្រោយពេលឈ្នះសង្គ្រាម ។
- អង្គទូត (ន) : អង្គការផ្នែកខាងទូត មុខក្រសួងទូតព្រមទាំងបុគ្គលិកនៃស្ថានទូតផង ។
- និរន្តរ៍ (កិ.វិ) : ដែលឥតមានចន្លោះ ជានិច្ច ឥតស្រាក ឥតឈប់ ឥតល្ហែ ។
- អមត: (គុ) : ដែលមិនស្លាប់ ដែលមិនដាច់ មិនស្រាក (ដែលមានជានិច្ច) ។

facebook.com/moeys.gov.kh
k-edu.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

- ទស្សនីយភាព (ន) : ភាពដែលគួរមើល គួរឃើញ អ្វីៗដែលគួរឱ្យចង់មើលចង់ឃើញ ។
- បាបធម៌ (ន) : ធម៌លាមក អាក្រក់ គឺជាសភាវៈដែលជាជំនួយចិត្ត នាំចិត្តឱ្យហ៊ានធ្វើអំពើអាក្រក់ ដូចយ៉ាងសេចក្តីច្រណែនឈ្នានីស ឥតអៀនខ្មាស ឥតរាងរអាទៅរកអំពើអាក្រក់ ។
- ភេរវកម្ម (ន) : អំពើដែលគួរឱ្យខ្លាច គួរឱ្យតក់ស្លុត អំពើចលាចលជ្រួលច្របល់ ដែលបណ្តាលមកពីការធ្វើឃាតកម្មដោយសម្លាប់ជាដើម ។
- អភិជន (ន) : មនុស្សខ្ពង់ខ្ពស់ ជាតិ វង្ស ត្រកូល ជាតិភូមិ ។
- អពមង្គល (ន) : សេចក្តីមិនចម្រើន ហេតុដែលនាំឱ្យវិនាស ឱ្យអាប់ឱន ។
- បុស្ប៎ក (ន) : ទីអាសនៈ ឬវេទិកាមានសណ្ឋានជាបល្ល័ង្កខ្ពស់ ទ្រដោយជើងកោសច្រើនថ្នាក់ មានសសរបួន រាងបួនជ្រុងស្រដៀងនឹងបារាំកំពូល ដំបូលមានរាងច្រឡោ សណ្ឋានដូចកំពូលប្រាសាទក៏មាន រាងមូលជាកន្ទ្រាមតាឱ ឬកន្ទ្រាមផ្ការ៉ាក៏មាន វិចិត្ររចនាដោយផ្ការំយោលផ្សេងៗតាមគួរដល់ប្រកប ប្រើជាទីសម្រាប់គង់នៃព្រះមហាក្សត្រក្នុងព្រះរាជពិធីរាជាភិសេកនៅវេលាថ្វាយព្រះសិទ្ធរស (ស្រោចទឹក) និងសម្រាប់ប្រើក្នុងពិធីស្រោចទឹកចម្រើនព្រះជន្មនៃសម្តេចព្រះសង្ឆនាយកជាដើម ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

ពេលអានអត្ថបទដកស្រង់នេះ ចូរអ្នកអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីត្រៀមឆ្លើយទៅនឹងសំណួរទាក់ទងនឹងប្រវត្តិអ្នកនិពន្ធនិងស្នាដៃរបស់លោក កាលបរិច្ឆេទ និងខ្លឹមសារសំខាន់ៗមួយចំនួន ។

គ. អត្ថបទដកស្រង់

ព្រះរាជា : រៀបកែវស្រាដាក់លើតុឱ្យពេញទៅ ។ បើហ៊ាំលែតប៉ះបានមុនគេ ឬទីពីរ ឬបើទ្រង់អាចសងបាននៅស្ទៀតទីបី ចូរឱ្យកាំភ្លើងធំបាញ់ប្រកាសជោគជ័យថ្វាយទ្រង់ ។ ព្រះរាជានឹងសោយមួយកែវ ដើម្បីសុខភាពដ៏បវររបស់ហ៊ាំលែត ហើយព្រះអង្គនឹងដាក់ទៅក្នុងកែវនូវគជ់ដ៏មានតម្លៃលើសគជ់ទាំងអស់របស់ព្រះរាជាបួនព្រះអង្គ ដែលបានសោយរាជ្យជាបន្តបន្ទាប់នៅលើរាជបល្ល័ង្កនៃដាណឺម៉ាកនេះ ។ យកកែវមកឱ្យខ្ញុំ ហើយចូរវាយឃ្នោះប្រកាសទៅត្រែ ឱ្យត្រែប្រកាសទៅកាំភ្លើងធំ ឱ្យកាំភ្លើងធំប្រកាសទៅមេឃ ហើយឱ្យមេឃប្រាប់មកផែនដីវិញថា "ព្រះរាជាសោយសុរា ដើម្បីជោគជ័យដល់ហ៊ាំលែត" ។

ទៅ! ចាប់ផ្តើមទៅ។ ឯលោកអាជ្ញាកណ្តាល សូមលោកផ្តោតភ្នែកប្រុងប្រយ័ត្នរបស់លោក ទៅលើគូប្រយុទ្ធនេះឱ្យមែនទែន។

ហាំលែត : ទៅយើង ឡាយើក។

ឡាយើក : យាងព្រះអង្គម្ចាស់ ... (ចាប់ផ្តើមចាក់សាប)

ហាំលែត : មួយហើយ មួយហើយ។

ឡាយើក : នៅទេ។

ហាំលែត : វិនិច្ឆ័យ។

អ្នសរិច : មែនហើយ ប៉ះច្បាស់ក្រឡែតណាស់។

ឡាយើក : ឆាប់ណាស់ន៎! ម្តងទៀត។

ព្រះរាជា : ឈប់សិន! ឱ្យកែវមកខ្ញុំ! ហាំលែត គជ៏ដ៏មានតម្លៃនេះជារបស់ឯងហើយ! ខ្ញុំឱ្យដើម្បីសុខភាពរបស់ឯង! យកកែវនេះទៅថ្វាយទ្រង់ ... (នៅពេលនោះ ស្នូរត្រែបន្ធឺឡើង ហើយបន្ទាប់មកកាំភ្លើងធំគ្រហឹមក្ញ៉ីល)។

ហាំលែត : ទូលបង្គំចង់ចេញស្នៀតថ្មីមួយទៀតសិន។ យកកែវនេះចេញ! ទៅ! នេះប៉ះមួយទៀតហើយ! តើលោកថាម៉េចទៅមើល៎?

ឡាយើក : ព្រះអង្គម្ចាស់ប៉ះទូលបង្គំមែនហើយក្រាបទូល! ព្រះអង្គម្ចាស់ប៉ះទូលបង្គំមែនហើយ! ទូលបង្គំសូមសារភាព។

ព្រះរាជា : (ចំពោះព្រះរាជនី) កូនយើងមុខតែឈ្នះ។

ព្រះរាជនី : វាប៉ោងខ្លាំងណាស់ទៅហើយព្រះអង្គ បន្តិចទៀតវាមុខតែអស់ខ្យល់ហើយ (និយាយទៅកាន់ហាំលែត) មកនេះមកកូន យកស្បែនេះជូតថ្ងាសសិនទៅកូន ព្រះរាជនីនឹងសោយយ៉ាងរីករាយ ដើម្បីជ័យជម្នះរបស់កូន។

ហាំលែត : ព្រះរាជនីល្អណាស់!

ព្រះរាជា : មហេសីសម្លាញ់កុំសោយអី!

ព្រះរាជនី : ខ្ញុំម្ចាស់ចង់សោយស្រានេះព្រះករុណា សូមព្រះរាជទានទោសក្រាបទូល! (លើកកែវផឹក)។

ព្រះរាជា : (និយាយតែឯង) គឺកែវស្រាពុល! ហួសពេលហើយ!

ហាំលែត : ទូលបង្គំនៅតែមិនហ៊ានទទួលព្រះរាជទានទេ ព្រះរាជនីចាំបន្តិចទៀតសិន!

ព្រះរាជនី : មកកូនប្រុស ឱ្យម្តាយជូតមុខឱ្យ!

facebook.com/moeys.gov.kh
krou moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ឡាយើក : (និយាយតិចៗទៅព្រះរាជា) ព្រះករុណា ម្តងនេះទូលបង្គំនឹងវាយហើយ ។ (និយាយតែឯង) ថ្វីបើមនសិការស្តីបន្ទោសខ្ញុំយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

ព្រះរាជា : ខ្ញុំមិនជឿថា ...

ហាំលែត : ទៅយើងទឹកទីបី ឡាយើក ។ លោកកំប្លុកកំប្លែងលេងនឹងខ្ញុំទេ ។ ខ្ញុំសូមបញ្ជេញឱ្យអស់ពីកម្លាំងលោកមក ! តើលោកចង់ទុកខ្ញុំជាកូនក្មេងកំសាកឬ ? (បន្តការប្រយុទ្ធ)

ឡាយើក : ព្រះអង្គម្ចាស់មានព្រះបន្ទូលអ៊ីចឹឬ ? ទៅ ! បើអ៊ីចឹង ! (រុញសាបទៅមុខ)

អូសរិច : អត់អ៊ីទាំងសងខាង ។

ឡាយើក : ឥឡូវដល់វេនព្រះអង្គម្ចាស់ហើយណា៎ ! (ឡាយើកធ្វើឱ្យហាំលែតមានរបួសហើយនៅក្នុងការប្រឡូកដ៏រីវក់ សាបក៏របូតពីដៃទាំងអស់គ្នា នៅពេលចាប់មកវិញ សាបទាំងពីរក៏ត្រូវប្តូរដៃ ហើយហាំលែតក៏ធ្វើឱ្យឡាយើករបួសវិញដែរ) ។

ព្រះរាជា : បំបែកចេញពីគ្នា ! គេវក់ខ្លាំងណាស់ហើយ ។

ហាំលែត : ទេ ! ទៅម្តងទៀត ។

អូសរិច : ឱ ! ទេពតាអើយ សូមមើលព្រះរាជនី អូ ! (ព្រះរាជនីឡើងស្លេកស្លាំងហើយកំពុងឈឺចុកចាប់)

ហូរេសយោ : របួសទាំងពីរនាក់ ! ព្រោះឈាមហូរហើយ ! (សួរទៅហាំលែត) ព្រះអង្គម្ចាស់ម៉េចក៏ទៅជាយ៉ាងនេះ ?

អូសរិច : មែនហើយ ! ម៉េចក៏ទៅជាយ៉ាងនេះឡាយើក ...?

ឡាយើក : ចង់ដឹងថាម៉េចឬអូសរិច ? គឺថាខ្ញុំធ្លាក់ចូលក្នុងអន្ទាក់របស់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ហើយ ! ខ្ញុំនឹងស្លាប់ដោយសារអំពើកាត់របស់ខ្ញុំខ្លួនឯង ។

ហាំលែត : ព្រះរាជនីកើតអ៊ីហ្នឹង ?

ព្រះរាជា : ព្រះនាងសន្លប់ ព្រោះតែឃើញឈាមច្រើនពេក !

ព្រះរាជនី : ទេ ... ទេ ! កែវនេះ ... កែវចង្រៃនេះ ! ឱហាំលែតកូនសម្លាញ់ម្តាយ ! កែវ ! កែវ ! ខ្ញុំត្រូវផ្ទាំបំពុលហើយ ។ (ព្រះរាជនីចូលទិវង្គត)

ហាំលែត : អ៉ា ! ឧក្រិដ្ឋកម្ម ! បិទទ្វារឱ្យអស់ ! ចូររកមនុស្សក្បត់ ។ វានៅឯណា ?

ឡាយើក : វានៅទីនេះ ហាំលែត ! រូបឯងត្រូវតែស្លាប់ហើយ ! នៅលើលោកនេះគ្មានថ្នាំបន្សាបណាអាចជួយឯងបានទេ ។ ឯងអាចរស់មិនបានដល់កន្លះម៉ោងទៀតទេ ។ ឧបករណ៍ទុរយសដែលនាំឱ្យឯងស្លាប់ វានៅក្នុងដៃខ្ញុំ ។ ឯងមើលសាបនោះទៅមើល៎ វាឥតត្រូវគេបន្ទាលមុខទេ ! ចុងរបស់វាមានជាតិពិស ។ ការច្នៃប្រឌិតដ៏អប្រិយនេះបានធ្លាក់មកលើខ្លួនខ្ញុំវិញហើយ ។ ឱ ! ចូរឯងមើលមកនេះ ! ខ្ញុំដួលដេកលើដីហើយ គឺដេករហូតលែងងើប ។ ... ម្ហាយរបស់ឯងក៏ត្រូវថ្នាំបំពុល ។ ខ្ញុំគ្មានកម្លាំងនឹងបើកមុខវាទេ ... ព្រះរាជា ព្រះរាជាតែមួយអង្គគត់អ្នកដែដល់ ។

ហាំលែត : អាវុធពេញដោយជាតិពិស ជាតិពុល ចូរបញ្ចេញស្នាដៃឯងទៅ ។ (ចាក់ព្រះរាជា)

ពួកអ្នកហែហាម : អំពើកាត់ ! អំពើកាត់ !

ព្រះរាជា : ជួយខ្ញុំផងមិត្តទាំងឡាយ ការពារខ្ញុំផង ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែរបួសទេ ។

ហាំលែត : អាមេបំពុលអប្រិយ អាស្តេចទុរយស (ចាប់បង្ខំឱ្យផឹកថ្នាំពុលដែលនៅសល់ក្នុងកែវ) លេបអានៅសល់នេះទៅ ។ ឯងមានឃើញគជ់នៅខាងក្នុងនោះទេ ទៅតាមមាតាអញទៅ ។ (ព្រះរាជផុតដង្ហើម)

ឡាយើក : វាសមនឹងទទួលវាសនានេះហើយ ! កែវនេះជាទឹកពុលដែលវារៀបចំឡើងដោយដៃវាផ្ទាល់ ។ ហាំលែតដ៏ថ្លៃថ្នូរ ចូរយើងប្តូរការអភ័យទោសនេះឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ។ សូមកុំឱ្យមរណភាពរបស់ខ្ញុំនិងរបស់ឪពុកខ្ញុំ ដាក់ជាទោសកំហុសអ្វីទៅលើរូបឯង ហើយមរណភាពរបស់ឯងក៏សុំកុំឱ្យមានទោសមកលើខ្ញុំ ។ (ស្លាប់)

ហាំលែត : សូមព្រះជាម្ចាស់អភ័យទោសឱ្យឯង ! ខ្ញុំក៏ទៅតាមឯងដែរ ។ ខ្ញុំស្លាប់ហើយ ហូរេសយោ ។

- ព្រះរាជនីអភ័ព្ធ សូមថ្វាយបង្គំលាហើយ ។
- លោកទាំងអស់ដែលជាទស្សនិកជន លើឆាកពេញទៅដោយឈាមនេះ រូបភាពប្រកបដោយឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ ធ្វើឱ្យលោកញាប់ញ័រ ។
- តើខ្ញុំនៅមានពេលឬទេ ? ប៉ុន្តែមច្ចុរាជ អាជ្ញាក៏គ្មានធម៌មេត្តានៃយុត្តិធម៌ជាន់ខ្ពស់ អនុវត្តភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដោយគ្មានពន្យារពេល គ្មានសម្រាកឡើយ ... ខ្ញុំត្រូវតែចុះញ៉ម ។
- ហូរេសយោ ខ្ញុំស្លាប់ហើយ ឯងឯងវិញ ឯងនៅរស់ ! ចូរឯងនិយាយដោះសាឱ្យខ្ញុំផង ។ ដោះសាពីបុព្វហេតុខ្ញុំនៅចំពោះមុខអ្នកដែលចោទប្រកាន់ខ្ញុំ !

facebook.com/noeys.gov.kh
youtube.com/noeys
khmer noeys gov.kh

ហូរេសយោ : ទេ ! កុំស្មានថាទូលបង្គំធ្វើដូចនោះឡើយ ។ កើតមកជាជាតិដាណីម៉ាក ទូលបង្គំមានបេះដូងនៃជនជាតិរ៉ូម៉ាំងបុរាណ នៅសល់ថ្នាំពុលប៉ុន្មានដំណក់ដែរតើ ?

ហាំលែត : បើឯងជាមនុស្ស ប្រគល់កែវនោះមកឱ្យខ្ញុំ ! ឱ្យវាមកខ្ញុំ ! ម្ចាស់ថ្លៃអើយ ខ្ញុំចង់បានវា ។ (ត្រវាត់កែវចោលទៅដី) ឱ ! ហូរេសយោជាទីស្នេហា ! អ្នកមានស្វាមីភក្តិណាស់ ប្រសិនបើការពិតនៅស្ថិតក្នុងភាពងងឹតឈ្លប់ដូចពេលនេះទេនោះ ដល់ខ្ញុំស្លាប់ទៅ តើឈ្មោះខ្ញុំនឹងត្រូវគេស្ពប់ខ្ពើមយ៉ាងណា ! ចូរឯងកុំប្រញ្ជាប់ទៅក្រេបសុភមង្គលនៅស្ថានសួគ៌អី ពន្យារពេលពីរបីថ្ងៃទៀតសិនទៅ ចូរឯងស៊ូទ្រាំរស់នៅដោយពិបាកក្នុងពិភពអប្រិយនេះបន្តិចទៀតសិនទៅ ដើម្បីនិយាយរឿងអភ័ព្វរបស់ខ្ញុំប្រាប់ដល់អ្នកផងឱ្យគេដឹង ។ (ញ្ញសួរទ័ពដើរពីចម្ងាយលាយឡំដោយសម្រែកគឹកកង) សំឡេងសង្គ្រាមអីហ្នឹង ? (អ្ងសរិចដើរចេញទៅ ចូលមកវិញ)

អ្ងសរិច : ព្រះយុវក្សត្រ ផ័រធីនប្រាស យាងត្រឡប់មកវិញហើយ នាំទាំងជ័យជម្នះនិងជ័យភណ្ឌមកពីប៉ូឡូញផង ។ ព្រះអង្គដែលបញ្ជូនឱ្យបាញ់កាំភ្លើង គោរពតាមទំនៀមទម្លាប់ទ័ព ដើម្បីជាកិត្តិយសចំពោះការមកដល់នៃអង្គទូតប្រទេសអង់គ្លេស ។

ហាំលែត : អូ ! ខ្ញុំដាច់ខ្យល់ឥឡូវហើយ ហូរេសយោ ។ ថ្នាំបំពុលនេះសកម្មណាស់ ! វាផ្តាច់ជីវិតខ្ញុំឥឡូវហើយ ! ខ្ញុំអត់មានពេលនៅចាំស្តាប់ដំណឹងពីប្រទេសអង់គ្លេសទេ ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំទាយទុកថា គេនឹងជ្រើសរើស ផ័រធីនប្រាស ឱ្យឡើងសោយរាជ្យហើយ ។ សំឡេងជិតស្លាប់របស់ខ្ញុំ សូមបោះឆ្នោតថ្វាយព្រះអង្គដែរ ។ សូមឯងទូលព្រះអង្គម្ចាស់ជំនួសខ្ញុំផង ពីស្ថានភាពផ្សេងៗ ដែលបណ្តាលឱ្យខ្ញុំប្រកាន់អាកប្បកិរិយាដូចនេះ ...ក្រៅពីនេះ ...គឺជាការសូមស្ងាត់ជានិច្ចនិរន្តរ៍ ...(ព្រះអង្គចូលទីវង្គត)

ហូរេសយោ : ឥឡូវបេះដូងដ៏ថ្លៃថ្នូរបំផុតនោះបែកធ្លាយទៅហើយ ! ព្រះអង្គម្ចាស់ជាទីស្នេហាលាហើយ ! សូមក្រុមតន្ត្រីនៃពពួកទេពតាចុះយាងព្រះអង្គម្ចាស់ទៅកាន់ទីសម្រាកអមតៈ ! ...ប៉ុន្តែហេតុអ្វីក៏ស្ពរខ្ចិតកាន់តែមកជិតដូច្នេះ ? (ផ័រធីនប្រាសនិងទូតអង់គ្លេសចូលមកក្នុងឆាកជាមួយអ្នកហែហាមទាំងអស់ ។ ស្ពរវាយគគ្រឹកគគ្រេង ទង់នានាលាតត្រដាង)

ជ័ន្ធធីនប្រាស : នៅឯណាទៅ ទស្សនីយភាពដ៏គួរឱ្យតក់ស្លុតនោះ ?

ហ្ហូរេសយោ : តើព្រះអង្គម្ចាស់រកអ្វី ? ប្រសិនបើ ព្រះអង្គម្ចាស់ច្រណែនដោយឃើញបាបធម៌និងភេរវកម្មមកប្រមូលផ្ដុំគ្នាគួរឱ្យរន្ធត់នោះ ព្រះអង្គម្ចាស់បានមកជួបប្រទះវានៅទីនេះហើយ ។

ជ័ន្ធធីនប្រាស : ការសម្លាប់នេះត្រូវតែស្រែករកការសងសឹក ស្ដេចផ្ដាច់ការដ៏អង់អាច ... ឱ មច្ចុរាជ ! តើមានពិធីបុណ្យអ្វីនៅក្នុងវិមាននរករបស់ឯង បានជាដៃប្រទ្ធាក់ឈាមរបស់ឯង សម្លាប់តែម្ដងអស់ព្រះអង្គម្ចាស់អីច្រើនយ៉ាងនេះ !

ទូត : ទស្សនីយភាពនេះគួរឱ្យព្រឺក្បាលមែន ហើយរាជសារដែលយើងនាំមកពីប្រទេសអង់គ្លេស ក៏មកដល់យឺតពេលដែរ ។ ត្រចៀកដែលបម្រុងនឹងស្ដាប់យើងនោះលែងមានវិញ្ញាណ ចិទរហូតលែងបើកឡើងវិញហើយ ។ ប្រសិនបើខ្ញុំនិយាយទូលព្រះរាជាថា ព្រះរាជបញ្ជាព្រះអង្គបានត្រូវអនុវត្តរួចរាល់អស់ហើយ គឺថារ៉ូសេនក្រេននិងគីលដេនស្ទើនបានអស់ហើយ តើអ្នកណានឹងអរគុណដល់យើង ?

ហ្ហូរេសយោ : គឺប្រាកដជាមិនមែនព្រះរាជាទេ ដែលអរគុណដល់លោកនោះ ទោះបីអណ្ដាតព្រះអង្គនៅមានជីវិតក៏ដោយ ! ព្រះអង្គមិនមែនឱ្យបញ្ជាសម្លាប់ពួកវានោះទាល់តែសោះ ។ ប៉ុន្តែបើបានជាអញ្ជើញមកជុំគ្នាដូច្នេះ ហើយសូមព្រះអង្គម្ចាស់ដែលនឹងយាងមកពីធ្វើសង្គ្រាមនៅប្រទេសប៉ូឡូញនិងលោកខាងនេះពីប្រទេសអង់គ្លេស ដើម្បីបានស្ដាប់សេចក្ដីពន្យល់ពីបញ្ហាពេញដោយឈាមនេះ សូមបញ្ជាឱ្យលើកព្រះសពទាំងនេះដាក់លើគ្រែតុបតែងលំអវិចិត្រឡើង ដើម្បីបង្ហាញឱ្យប្រជាជាតិទាំងអស់បានឃើញផង ។ នៅពេលនោះខ្ញុំនឹងអធិប្បាយឱ្យពិភពលោកទាំងមូលបានដឹងពីបុព្វហេតុលាក់លៀមពីមុនមកនៃមហន្តរាយទាំងនេះ ។ អស់លោកនឹងបានឮខ្ញុំនិយាយពីអំពើដ៏ឃោរឃៅស្រែកឈាមនិងព្រៃផ្សៃនៃការរួមផ្សំគំនិតដែលចៃដន្យបានជំរុញ ទាល់តែធ្លាយទៅដល់អំពើមនុស្សឃាត ហើយនៅក្នុងដំណោះស្រាយក្នុងទារុណភាពនេះ លោកនឹងឃើញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មមិនសម្រេចបែរជាធ្លាក់មកលើក្បាលរបស់អ្នកបង្កហេតុទៅវិញ ។ គឺមានតែខ្ញុំម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះដែលបានដឹងការពិតដ៏គួរឱ្យសោកស្ដាយនេះ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
kro.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ផ័រធីប្រាស : ឆាប់ឡើងអ៊ីចឹង ! ដើម្បីបានស្តាប់រឿងនេះ ហើយសូមប្រមូលអភិជននៃរដ្ឋទៅចំពោះខ្ញុំៗ សូមទទួលទាំងឈីចាប់នូវអំណោយនៃវាសនានេះ ។ ប៉ុន្តែដោយខ្ញុំធ្លាប់មានសិទ្ធិពីអតីតកាលនៅលើរាជាណាចក្រនេះ ដូច្នេះហើយបានជាអត្ថប្រយោជន៍តម្រូវឱ្យខ្ញុំទាមទារ ។

ហ្ហូរេសយោ : ទូលបង្គំក៏មានពាក្យនិយាយអំពីរឿងនេះដែរ ហើយទូលបង្គំសូមនាំមកថ្វាយព្រះអង្គម្ចាស់នូវសំណូមពរនៃជនដែលមានសំឡេងជាអាទិភាព ដែលមុខតែនឹងប្រទាញឱ្យអ្នកដទៃទាំងអស់យល់ព្រមតាមមិនខាន ។ ប៉ុន្តែសូមព្រះអង្គកុំពន្យារពេលទៅទៀត ហើយនៅក្នុងឱកាសពេញដោយវិបត្តិនេះ ដែលស្ការតីទាំងឡាយកំពុងភ្ជាក់ផ្ទើលភ័យនិងព្រួយបារម្ភសូមព្រះអង្គម្ចាស់ប្រុងប្រយ័ត្នពីរឿងអពមង្គលដែលការភ័ន្តច្រឡំនិងល្បិចផ្សេងៗអាចនឹងបណ្តាលឱ្យកើតមានឡើងទៀតបាន ក្រាបទូល !

ផ័រធីនប្រាស : សូមនាយទាហានបួនរូបចូលមកសែងព្រះអង្គម្ចាស់ហ៊ាំលែត ចាត់ទុកព្រះអង្គដូចជា អ្នកចម្បាំងដែលគួរតម្កល់ក្នុងគ្រែបុស្សុក ។ ប្រសិនបើព្រះអង្គបានសោយរាជ្យ រាជបល្ល័ង្កនេះនឹងបានស្គាល់ព្រះមហាក្សត្រដ៏ធំមួយមិនខាន ។ នៅតាមផ្លូវដែលគេសែងគ្រែព្រះអង្គទៅ ចូរបន្ទឹ្ចភ្លេងដំណើរ ហើយសូមរៀបពិធីដង្ហែព្រះសពឱ្យសមនឹងកិត្តិយសនៃអ្នកចម្បាំង ។ លើកព្រះសពឡើងទិដ្ឋភាពបែបនេះសមតែនៅក្នុងសមរភូមិទេ ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ ត្រូវតែប្តូរទីកន្លែង ។ ទៅយើងសូមបញ្ជាឱ្យកងទ័ពបាញ់កាំភ្លើងជាទូទៅឡើង ! (ចេញទាំងអស់គ្នាក្រោមបទភ្លេងដំណើរ ហើយគេឮសូរកាំភ្លើងបាញ់តាមបញ្ជា) ។

(សម្រួលពីសៀវភៅអក្សរសិល្ប៍បរទេសកម្រិតទី ៣ ថ្នាក់ទី ៩ និងទី ១០ បោះពុម្ពឆ្នាំ ១៩៨៧ ទំព័រ ១១៣-១២៣)

សំណួរ

១. តើអ្នកនិពន្ធរឿងហ៊ាំលែតឈ្មោះអ្វី ? ចូរនិយាយពីប្រវត្តិរបស់អ្នកនិពន្ធរូបនេះ ។

២. តើរឿងហ៊ាំលែតនិពន្ធនៅឆ្នាំណា ? តើសម័យនោះស្ថិតក្នុងបរិយាកាសសង្គមបែបណា ?

៣. ចូរបង្ហាញអត្ថរសនៅក្នុងអត្ថបទនេះ ។

៤. តើអត្ថបទនេះបានបង្ហាញខ្លឹមសារសំខាន់ដូចម្តេចខ្លះ ?

៥. តួអង្គហ៊ាំលែតស្លាប់មែន ប៉ុន្តែឧត្តមគតិរបស់តួអង្គនេះបានទទួលជ័យជម្នះយ៉ាងត្រចះត្រចង់ ។ ចូរបង្ហាញតាមរយៈអត្ថបទខាងលើ ។

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

- អង្គកបិ (ន) : ស្វា
- ប៉ម (ន) : គ្រឹះហាខ្ពស់ស្រឡះមានសណ្ឋានមូល ឬកាច់ជ្រុងមានជញ្ជាំងចោះជាប្រហោងព័ទ្ធជុំវិញធ្វើទុកនៅត្រង់មុំកំពែង បន្ទាយ ឬទីណាមួយសម្រាប់ពួនយាមល្បាតឃ្លាំ ឬលាក់ខ្លួនពួនចាំបាញ់តយុទ្ធនឹងខ្មាំងសត្រូវ ។
- គូទឹក (ន) : ស្នាមភ្លោះព័ទ្ធជុំវិញបន្ទាយឬវាំង ។
- ចារបុរស (ន) : អ្នកស៊ើបការណ៍សម្ងាត់ ។
- ព្រះនិវេសន៍ (ន) : ព្រះរាជដំណាក់
- ហឫទ័យ (ន) : ចិត្ត ដួងចិត្ត
- ឈ្លើយ (ន) : មនុស្សដែលគេចាប់បានក្នុងទ័ព ឬសត្វដែលគេចាប់បានពីក្នុងព្រៃដោយមានធ្នាក់ ។
- កាឡា (កិ) : ប្លែងខ្លួន និម្មិតខ្លួនឱ្យប្លែកពីប្រក្រតី ។

២. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

នៅពេលអានអត្ថបទនេះ អ្នកត្រូវអានដោយយកចិត្តទុកដាក់ត្រៀមឆ្លើយនឹងសំណួរដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រវត្តិអ្នកនិពន្ធ កាលកំណត់តែង ខ្លឹមសារសំខាន់ៗ និងអត្ថរស ។

គ. អត្ថបទ

[...] ព្រះទេវសាគរ ដោយសព្វព្រះទ័យនិងវីរភាពឥតមានពីររបស់អង្គកបិ ក៏ទ្រង់បញ្ជូនឱ្យមេនក:បព៌ិត ដែលស្ថិតនៅឯបាតសមុទ្រងើបឡើងផុតពីផ្ទៃទឹក ដើម្បីឱ្យពានរដ៏អង់អាចក្លាហានបានជាកន្លែងសម្រាកសម្រាប់ យកជំហរលោតទៅមុខតទៅទៀត ។ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលកំពូលចាប់ផ្តើមលេចប្ដឹមចេញបន្ដិចមក ហនុមានស្ទានតែឧបសគ្គថ្មីមួយមកទៀត ក៏ស្ទុះទៅឈូសរហូតក្រឡាប់ភ្នំបះជើងឡើងមកលើវិញ ។ ឯភ្នំអស់សំណើចក៏សើចយ៉ាងរីករាយ ហើយអញ្ជើញស្ដេចកបិសម្រាកនៅលើកំពូលភ្នំរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងពេលនោះ **គ៌ារ៌ីមេនក:**និទានរឿងរបស់ខ្លួនប្រាប់ហនុមាន "កាលពីព្រេងនាយនៅសម័យដែលសត្វទាំងឡាយចេះនិយាយ ភ្នំទាំងអស់សុទ្ធតែមានស្លាបហោះហើរទៅនេះទៅនោះ បានដូចជាសត្វមេអំបៅដ៏ធំមួយ ។ ប៉ុន្តែដោយហេតុថាក្នុងដំណើរហោះហើរឆៀងឆាបដ៏សប្បាយរីករាយនោះ កាលបើចុះមកជាន់ផែនដីភ្នំក៏សង្កិនពួកតាបស ឬឥសី ដែលកំពុងស្ពុងនៅក្នុងសំណាក់ធម៌ ។ ព្រះទេវ: ព្រះនេត្រមួយពាន់ទ្រង់ក៏បាញ់រន្ទះមកផ្ដាច់ស្លាបភ្នំទាំងនោះអស់ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកភ្នំទាំងឡាយត្រូវនៅជាប់នឹងដីរហូត ។ មានតែ**មេនក:**តែមួយនេះទេ ដែលមិនត្រូវកាំរន្ទះ ដោយខ្លួនបានផ្ដួលខ្លួនមកក្នុងសមុទ្រទាន់" ។

ដូចនេះនៅពេលនេះ**មេនក:**ចង់ជួយហនុមានដោយសុខចិត្តឱ្យខ្ចីស្លាបរបស់ខ្លួនយកទៅប្រើ ។ ហនុមាន ដោយហេតុថាខ្លួននៅមានកំលាំងពេញបរិបូរនៅឡើយ ក៏ប្រកែកមិនព្រមទទួលយក ។ គេគ្រាន់តែយកចុងម្រាមដៃស្ទាបភ្នំដោយមិត្តភាព ហើយគេក៏ចាប់ចេញដំណើរតទៅទៀត ។ ព្រះទេវ: ទាំងឡាយ ដោយសព្វព្រះទ័យនិងមេនក: ក៏ទុកឱ្យភ្នំនេះស្ថិតនៅលើផ្ទៃទឹកដូចនេះរៀងរហូតទៅ ។ ព្រះអង្គបានរៀបចំឧបសគ្គពិសោធដ៏លំបាកពីរទៀត សម្រាប់ឱ្យហនុមានសាកល្បងឆ្លងកាត់ ។ ដំបូងព្រះអង្គឱ្យព្រះមាតានៃពួកសុរសា ទៅបង្ករឿងនឹងហនុមាន ដោយកាឡាខ្លួនជារក្សសីម្នាក់យ៉ាងធំសំបើម ។ នាងរក្សសីបានឃាំងផ្លូវអាកាសជិតស្ពុង ហើយរង់ចាំត្របាក់លេបហនុមាន ។ ទោះចង់បំពេញភារកិច្ចថ្វាយព្រះរាមក៏ធ្វើមិនកើត "ទោះយ៉ាងម៉េចក៏បាងងត្រូវតែចូលតាមមាត់អញដែរ" ។

នាងរក្សសី និយាយហើយ ក៏បើកកន្ទើតក្នុងដែលពេញច្រូងច្រាងទៅដោយធ្មេញស្រួចៗ ហើយនាងចាត់ទុកថា ជាមាត់របស់នាង ។ រំពេចនោះ ហនុមានបំប៉ោងខ្លួនធំឡើងៗ ហើយសម្រុកចូលទៅ ស្រាប់តែរង្វេះមាត់ដែលពីមុនតូចនៅឡើយ រីកឡើងធំអស្ចារ្យ ។ ប៉ុន្តែហនុមានក៏ធំឡើងទៀត ឯមាត់ក៏ឡើងពេញអស់ភាគបួននៃមេឃ ។ ការប្រកួតប្រជែងនេះនឹងគ្មានទីបញ្ចប់ទេ ។ មួយរំពេចនោះហនុមានបំព្រួញខ្លួនឱ្យតូចប៉ុនមេដៃ ហើយស្ទុះចូលទៅក្នុងភាពងងឹតស្ពួងនៃមាត់ដ៏ធំអស្ចារ្យ បីដូចសត្វយ៉ុំ ទទះស្លាបក្នុងស្រទាប់ផ្កា ហើយតែក្នុងប៉ប្រិចភ្នែកក៏ចេញមកកាន់ពន្លឺថ្ងៃជាថ្មីវិញ ។ នាងសុរសោសើចសរសើរលក្ខិចហនុមានជាខ្លាំង ហើយអនុញ្ញាតឱ្យគេបន្តដំណើរទៅទៀត ។ នៅពេលនោះរក្សសីសិម្ហិកាលោតសង្គ្រប់ទៅលើអង្គកបិ ប៉ុន្តែចាប់មិនជាប់ បែរជាទៅក្រសោបបានស្រមោលវិញ ។ ហនុមានចាប់អារម្មណ៍ហាក់ដូចមានអ្វីប្រទាញប្រទង់នៅពីក្រោយខ្នង ។ រក្សសីសម្ហិកា ក៏បំប៉ោងខ្លួនឱ្យ ធំជាងមុន ដើម្បីត្របាក់លេបហនុមាន ។ ម្តងនេះហនុមានស្ទុះយ៉ាងរហ័ស ហើយខ្ទារខ្ទាំនឹងក្រចក ទាល់តែរក្សសីធ្លាយពោះធ្លាក់ទៅក្នុងរលកកំពុងកញ្ជ្រោលបោកបាច ។ ពួកទេពតានាំគ្នាអបអរសាទរនឹងជ័យជម្នះនេះ ។

កោះចាប់ផ្តើមមើលពីចម្ងាយ ហនុមានប្រែមកយករូបរាងដូចធម្មតា ហើយបន្ទាបខ្លួនលើកំពូលទ្វីបលង្កា ។

មួយរំពេចនោះ គេចុះដើរតម្រង់ទៅកាន់ទីក្រុង ដែលស្ថិតនៅទីឆ្នេរមួយការពារដោយប៉ម និងគូទឹក ។ ហនុមានចូលទៅក្នុងទីក្រុង ហើយដើរទស្សនាក្រោមពន្លឺព្រះចន្ទ ។ ភ្លាមនោះ អ្នកតាចាស់ស្រុកដ៏ធំស្ពឹមស្ពៃ ស្រាប់តែផុសឡើងនៅពីមុខហនុមានរាំងផ្លូវជាប់ ។ ប៉ុន្តែហនុមានទះមួយកំភ្លៀងបះជើងច្រាង ហើយនៅពេលដែលជួលនៅនឹងដីនោះ អ្នកតាបាននឹកឃើញទំនាយពីអតីតមួយដែលថា ទីក្រុងលង្កានឹងត្រូវរលាយក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ ។

គ្រប់ទិសទីហនុមានពួ ហើយឃើញទាំងអស់ពីសោភ័ណស្រស់បញ្ចង់នៃសម្ផស្សរាត្រី ដែលនាំឱ្យទាក់ចិត្តរឹតតែខ្លាំងឡើង ។ ប៉ុន្តែទោះនៅទីណាក៏ស្តេចពានរមិនប្រទះឃើញសីតាកល្យាណីកូរ្ត្រីយ៍ ដែលខ្លួនខំដើររកសោះ ។

ដោយអាចប្រែកាឡាតាមទំនើងចិត្តបាន ទីបំផុតពានរក៏ចូលទៅក្នុងបរិវេណនៃព្រះនិវេសស្ថានព្រះរាជា ។ អង្គកបិគេចរួចទាំងអស់ពីកងល្បាតដ៏គួរស្ញើមដៃពួករាក្សស: ដែលយាមទ្វារនិងទីធ្លា ហើយដើរលុកលុយពីប្រាសាទមួយទៅប្រាសាទមួយ ឆ្លងកាត់តាមកំរាលព្រំស្មៅ ដែលសត្វកាសែល

កំពុងកំរើកខ្វៃៗកាត់ទ្រុងពួកសត្វស្លាបកម្រៀ ដែលកំពុងដេក កាត់តាមថែវដ៏អ្ហ៊ូអរអ៊ីងកងទៅដល់សំបុកពួកស្រីរបាំនិងក្រុមអ្នកតាមសរសើរ ។ ទីបំផុតពានរចូលរហូតទៅដល់ព្រះនិវេសន៍នៃព្រះចមក្សត្រា ចូលដល់ភ្លាមក៏ឈប់ង៉ក់ពីមុខរទេះបុស្ប៉ុក ភាន់ភាំងស្មារតី ដោយការស្ងើចសរសើរចំពោះរទេះវេទមន្ត ស្នាព្រះហស្តរបស់ព្រះទេវ:វិសូកម៉ិ: ដែលអាចបរហោះផ្លេកផ្លោះក្នុងលំហអាកាសបានអ្ហ៊ូសទាញដោយសត្វលា ក្បាលជាពិកាក: ហើយដឹកនាំអង្គម្ចាស់របស់ខ្លួនទៅគ្រប់ទីកន្លែងបានតាមទំនើងហាឫទ័យ ។ ពេលដែលប្រវាឡើងទៅលើព្រះរាជរថទេពបានហើយ ហានុមានភ្ញោចច្រមុះតាមហិតក្លិនទឹកក្រអ្ហ៊ូប ដែលសាយភ្ជាយពេញក្នុងបន្ទប់ ។ ពានរដើរតាមក្លិននេះ ក៏ចូលទៅដល់មហាសាលនៅទីនោះ ពិធីជប់លៀងបានចប់សព្វគ្រប់អស់ហើយ ហើយនៅកណ្តាលចំណោមស្រីស្រីង្គារ ដែលដេកលក់សន្ធឹងសន្ធៃ ឯនេះខ្លះឯនោះខ្លះ នោះក្រុងរាវណ:ព្រះរាជានៃពួករាក្សស: អង្គម្ចាស់ដ៏ស្ម្ចើមនៃរាជនិវេសន៍នេះ ក៏កំពុងលង់លក់យ៉ាងស្កប់ស្កល់ដែរ ។

ហានុមានមិនអាចទប់ចិត្ត មិនឱ្យគយគន់ទិដ្ឋភាពលង់ក្នុងដំណេករបស់ខ្លានៃរាក្សស:នេះបានទេ ដែលអស្ចារ្យហើយភ្លើតភ្លើនផងគួរឱ្យខ្លាចក្នុងភាពស្រវឹងនិងស្រមុកខ្ទ្ចរខ្ទ្ចាររបស់ខ្លួន ។

[...] មួយរំពេចនោះ ក្រសែភ្នែកស្ពេចពានរប្រទះឃើញក្សត្រីយ៍មួយអង្គនៅឆ្ងាយដាច់ពីគេងងទ្រង់កាយដោយស្បៃសូត្រភ្លឺផ្លេកដូចមាសសែនសមសួន ។ ប្រាកដជាព្រះសីតាហើយ ហានុមាននឹកក្នុងចិត្តរួចហើយហានុមានក៏លោតដាំទីងទាញកន្ទុយមកថែថើបលោតផ្លោះផ្លោតៗ ហើយស្រវាឡើងតាមសសរទៅលើរានហាល ។ ឱ!ខុសទេ ! ពិតជាមិនមែននាងសីតា ។ ព្រាត់ពីព្រះស្វាមី ហានុមានគិតក្សត្រីយ៍សីតាឯណាមកជប់លៀងទាល់តែស្រវឹង ហើយដេកលក់យ៉ាងនេះកើត ។ គិតឃើញដូចនេះហើយ អង្គកបិយើងក៏វិលមករកគំនិតម៉ត់ចត់វិញ ។ ពានរនឹកស្តាយដោយចូលមកលុកលុយបន្ទប់សម្ងាត់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ក្រុងរាវណ: តែបន្ទាប់មកក៏បានធូរចិត្តបន្តិចទៅវិញ ព្រោះគិតថាខ្លួនធ្វើនេះក្នុងបំណងល្អ ដើម្បីបម្រើ "សម្ព័ន្ធមិត្ត" រាម:របស់ខ្លួន ។

ហានុមានបន្តការសូ:ស្វែងរកតទៅទៀតនៅតែមិនឃើញអង្គក្សត្រីយ៍ ក៏អស់សង្ឃឹម ។ ពានរចង់សម្លាប់ខ្លួន តែមកនឹកឃើញថាបើខ្លួនស្លាប់មិត្តភក្តិទាំងអស់ដែលរង់ចាំនៅលើឆ្នេរក៏នឹងស្លាប់ផងដែរ ។ គិតឃើញដូចនេះ ហានុមានខំរកតទៅទៀតនៅក្នុងបន្ទប់នានានិងសួនច្បារ ។ ទីបំផុត ហានុមានក៏ប្រទះឃើញសួនអសោកដ៏តូចមួយ ដែលពីមុននេះឥតបានទាក់ទាញភ្នែករបស់គេសោះ ។ ហានុមានលោតផ្លោតទៅលើជញ្ជាំង រួចផ្លោះពីទីនោះទៅលើដើមឈើ ។ នៅនឹងគល់ឈើមួយដើម មានខ្ទមតូចមួយ

សង់ឡើងកណ្តាលរុក្ខជាតិពណ៌បៃតង ។ គេក្រឡេកភ្នែកទៅក៏ស្គាល់ច្បាស់ជានាងសីតាកំសត់ផ្ទំផ្ទាល់នឹងដីរាងកាយកូរ្ដាត្រីយ៍គ្មានគ្រឿងលំអអ្វីទាល់តែសោះ ទឹកមុខស្លេកស្លាំងមិនរៀបរយប្រៀបដូចជាពាក្យមួយមាត់ខ្ទះសេចក្ដីអធិប្បាយ ហើយគេបានឱ្យន័យមួយដែលមិនមែនជាន័យពិតរបស់វា ។ ហនុមានស្ងើចសរសើរនាងយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់នឹកទៅសែនអាណិតនាង ហើយគិតទៅដល់វាសនាដ៏ចម្លែករបស់នាង ។ នាងកើតចេញពីអាចម៍ចំណះ ដែលជានង្គ័លកាយគាស់រំលើងឡើង ។ រាងកាយនាងសឹងរុំព័ទ្ធទៅដោយធូលីភ្លីផ្លេក បីដូចលម្អងផ្ការណ្ដូក ហើយក៏មានការខិតខំតស៊ូច្រើនណាស់មកហើយដែរក្នុងការដណ្ដើមយកកូរ្ដាត្រីយ៍ដ៏ឧត្តមនេះ ។ ឥឡូវនេះពួកមេឆ្នាំដ៏ស្ទើមអស់នោះនាំគ្នាអង្គុយហ៊ុមព័ទ្ធដើមឈើ ដែលនាងផ្ទែក ។ បើចូលទៅជិតនាងឱ្យបានជាសម្ងាត់មុខជាមិនអាចធ្វើទៅកើតទេ ។

ហនុមានលាក់ខ្លួនទៅក្នុងស្លឹកធំៗនិងក្រាស់ស៊ុបទ្រុបនៃដើមសឹមជន: រង់ចាំឱកាសល្អ ហើយរាត្រីកាលក៏កន្លងទៅ ។ មួយរំពេចនោះនៅពេលភ្លឺព្រាងៗមានហេតុដ៏គគ្រឹកគគ្រេងមួយកើតឡើង ។ រាវណ:ចមចក្រស្រវឹងស្នេហ៍ បានចូលមកក្នុងសួនច្បារជាមួយពួកស្រីស្នំស្រីង្គារពួកបុត្រីព្រះទេវ:នឹងគន្ធវ: ហើយទៅជួបនឹងឈ្លើយដែលកំពុងទ្រុឧទ្រាមរបស់ខ្លួន ។

(ដកស្រង់និងកែសម្រួលពីរឿងរាមាយណ: សៀវភៅអក្សរសិល្ប៍បរទេសក្រសួងអប់រំ)

សំណួរ

១. ចូរនិយាយពីជីវប្រវត្តិអ្នកនិពន្ធរឿងរាមាយណ:និងស្នាដៃរបស់លោក ។

២. តើរឿងរាមាយណ:និពន្ធនៅសម័យណា ?

៣. តើកាលអាកាសក្នុងសាច់រឿងនេះ មានតួនាទីអ្វីខ្លះ ?

៤. តើប្រផ្ទួលនិងការរំពឹករឿងដើមក្នុងរឿងមាននៅកន្លែងណា ? ចូរបង្ហាញ ។

៥. ចូរបង្ហាញពីអត្ថរសដែលមាននៅក្នុងអត្ថបទ ។

៦. តើភាតរភាពរវាងទេវ:សាគរនិងហនុមាន រវាងហនុមាននិងព្រះរាមកើតឡើងដោយសារអ្វី ? មានប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ ?

facebook.com/moeys.gov.kh krou.moeys.gov.kh youtube.com/moeys

រឿងប៉ូលវីរហ្ស៊ីនី

ចូរអ្នកស្តាប់អត្ថបទដកស្រង់រឿង ប៉ូលវីរហ្ស៊ីនី ហើយឆ្លើយនឹងសំណួរខាងក្រោម ៖

១. តើដំណើររឿងនេះប្រព្រឹត្តទៅនៅប្រទេសណា ? ទីកន្លែងណា ?

២. តើក្នុងអត្ថបទនេះមាននិយាយពីប្រផ្នូលអ្វីខ្លះ ?

៣. ចូរវិភាគតួអង្គប៉ូលនិងវីរហ្ស៊ីនី តាមរយៈអត្ថបទនេះ ។

៤. ចូរបង្ហាញពីអត្ថរូបនិងអត្ថរស ដែលមាននៅក្នុងអត្ថបទដកស្រង់ខាងលើនេះ ។

៥. តើអ្នកយល់ដូចម្តេចចំពោះមរណភាពរបស់តួអង្គប៉ូលនិងវីរហ្ស៊ីនី ?

៦. ប្រសិនបើជួបគ្រោះថ្នាក់ដូចនាងវីរហ្ស៊ីនី តើអ្នកធ្វើដូចម្តេច ?

facebook.com/moeys.gov.kh

ការបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួន

ការបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួន គឺការផ្តល់គំនិតយោបល់ ដែលមនុស្សម្នាក់ៗយល់ឃើញពីអ្វីមួយ។ គំនិតទាំងនោះត្រូវមានហេតុផលនិងមានអំណះអំណាងច្បាស់លាស់ គាំទ្រ ដើម្បីឱ្យស្តាប់អាចជឿបាន។

ខាងក្រោមនេះ គឺជាការបញ្ចេញមតិរបស់មនុស្ស ៣នាក់ស្តីអំពី "ថ្ងៃបុណ្យសង្សារ ឬថ្ងៃបុណ្យនៃសេចក្តីស្រឡាញ់" ដែលកំពុងតែមានប្រជាប្រិយភាព ចំពោះយុវវ័យនៅតាមរាជធានី តាមទីក្រុងនានាទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា។

សានី : ថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ កាលដើមឡើយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ពិសេសពួកយុវវ័យពុំសូវដឹងថាជាថ្ងៃបុណ្យអ្វីទេ ពោលគឺទើបតែប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ យុវវ័យស្ទើរតែគ្រប់រូប ពិសេសយុវវ័យនៅទីប្រជុំជននិងទីក្រុងបានស្គាល់ថ្ងៃនេះថា ជាថ្ងៃបុណ្យសង្សារ។

ជានួ : បើតាមខ្ញុំដឹងខ្លះៗមកថា ក្នុងថ្ងៃបុណ្យនេះ មានយុវវ័យមួយចំនួននាំគ្នាប្រព្រឹត្តអំពើមិនគប្បី ផ្ទុយពីទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីល្អរបស់ជាតិយើង ក៏មានដែរ។

បញ្ញា : នោះគឺជាការយល់ច្រឡំរបស់ពួកយុវវ័យមួយចំនួនទេ។ ការពិតបុណ្យនេះ គឺចាប់ផ្តើមឡើងតាំងពីថ្ងៃទី១៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២៦៩ នៃគ្រិស្តសករាជ ដោយជនជាតិ រ៉ូម៉ាំងម្នាក់ឈ្មោះ វ៉ាឡង់ទីន (Valintine) មូលហេតុគាត់បាត់បង់ជីវិត ដោយសារការប្រឆាំងដាច់ខាតមិនលះបង់គ្រិស្តសាសនា។ ក្រោយមកថ្ងៃ១៤ កុម្ភៈ នេះត្រូវបានគេឧទ្ទិសបូជាសម្រាប់សេចក្តីស្រឡាញ់សម្រាប់គូស្នេហ៍គ្រប់រូប។ ថ្ងៃនោះត្រូវបានគេកំណត់ដើម្បីផ្ញើពាក្យកាព្យនិងកាដូមានដូចជា ផ្កាជាដើម។ ថ្ងៃបុណ្យវ៉ាលីនថាយ បច្ចុប្បន្នបង្ហាញសេចក្តីស្រឡាញ់ទៅកាន់មិត្តភក្តិនិងជាថ្ងៃមនុស្សគ្រប់រូបបង្ហាញសេចក្តីស្រឡាញ់ទៅកាន់មិត្តភក្តិនិងអ្នកជាទីស្រឡាញ់។ ថ្ងៃបុណ្យនេះត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ទូទាំងពិភពលោក។

សានី : ចំពោះថ្ងៃបុណ្យសង្សារនៅប្រទេសយើងវិញ ប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ គេឃើញពួកយុវវ័យនិយមយ៉ាងខ្លាំង។ គេបានជួនផ្កា កាដូ វត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ និងផ្ញើសារជូនពរគ្នាទៅវិញទៅមក ព្រមទាំងចំណាយពេលដើរកំសាន្តជាមួយនឹងគូស្នេហ៍និងមិត្តភក្តិនៅក្នុងទីក្រុង រហូតមានយុវវ័យខ្លះឈានចូលដល់ទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទដែលជាទង្វើខុសឆ្គងខ្លាំងណាស់។

facebook.com/moeys.gov.kh youtube.com/moeys

ដានូ : ខ្ញុំយល់ថា អ្នកមានគំនិតបង្កើតឈ្មោះ "ថ្ងៃបុណ្យសង្សារ" ពិតជាមានចេតនាធ្វើឱ្យយុវជន យុវនារីចាប់អារម្មណ៍លើចំណងស្នេហារបស់គូសង្សារតែម្យ៉ាងគត់ ។ ប៉ុន្តែអត្ថន័យនៃថ្ងៃបុណ្យ ១៤ កុម្ភៈនេះល្អប្រសើរណាស់ ។ ខ្ញុំយល់ស្របនឹងមតិរបស់បញ្ញាដែលបានលើកឡើងមុននេះ ។ វប្បធម៌របស់ជាតិសាសន៍នីមួយៗមានលក្ខណៈនិងតម្លៃល្អប្រពៃសម្រាប់ពួកគេ ប៉ុន្តែវាអាចមិនល្អសម្រាប់ជាតិយើង ។

បញ្ញា : វប្បធម៌បរទេសហូរចូលមកប្រទេសយើងមានតាំងពីដើមគ្រិស្តសករាជមកម្ល៉េះ ។ យើងមានគំនិតជាតិនិយម ជាការល្អប្រសើរណាស់ ប៉ុន្តែបើជាតិនិយមជ្រុលអាចនាំឱ្យមានវិបត្តិសង្គម ព្រមទាំងធ្វើឱ្យបាត់បង់នូវការគាំទ្រជាសកលទៀតផង ។ ទស្សនវិស័យនៃគំនិតជាតិនិយមពិតប្រាកដ គឺជាគំនិតស្រឡាញ់ប្រទេសជាតិរបស់ខ្លួន ស្រឡាញ់ជនជាតិ ស្រឡាញ់ទឹកដី ស្រឡាញ់ប្រវត្តិសាស្ត្រ ស្រឡាញ់វប្បធម៌ទាំងអស់របស់ជាតិ ទោះបីសម្បត្តិវប្បធម៌លទ្ធកម្មក្តី សម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិក្តី ។ គំនិតនេះស្របនឹងព្រលឹងខ្មែរតាំងពីបុរាណកាលមក ដែលតែងតែប្រដៅកូនចៅជំនាន់ក្រោយ "ឱ្យនាំគ្នាកសាងសម្បត្តិវប្បធម៌ទាំងឡាយឱ្យលូតលាស់ឡើង ដោយចេះច្បិចយកវប្បធម៌ជាតិសាសន៍ដទៃមកបញ្ចូលក្នុងវប្បធម៌ខ្លួន កុំធ្វើតាមជាតិសាសន៍គេទាំងដុល គឺត្រូវយកមកច្នៃ កែទម្រង់ស្របទៅនឹងចំណង់ចំណូលចិត្តខ្មែរ ..." ។

សានី : បញ្ញាពូកែនិយាយណាស់ ! ចេះរកពាក្យឱ្យចំហើយសម ដែលយើងមិនអាចបដិសេធបាន ។ ខ្ញុំគិតថា ថ្ងៃបុណ្យសង្សារនេះដូចជាពិបាកនឹងកែច្នៃឱ្យមកជាខ្មែរណាស់ ព្រោះថាផ្ទត់គំនិតយុវវ័យផុយស្រួយណាស់ គេងាយនឹងរងគ្រោះដោយសារការអួសទាញ ធ្វើឱ្យគេខកបំណងទៅជាឈឺចាប់ អាចនឹងបង្កផលវិបាកឱ្យគ្រួសារនិងសង្គមផងដែរ ។

ដានូ : ខ្ញុំក៏យល់ដូចសានីដែរ ! យុវវ័យប្រៀបដូចជាសត្វមមាច ទោះបីដឹងថាភ្លើងហើយក៏គេនៅតែហើរទៅចូលដែរ ព្រោះគេមិនខ្លាចភ្លើង យ៉ាងណាមិញ យុវវ័យ គឺជាវ័យដែលកំពុងតែមានមោទនភាពចំពោះភាពសង្ហា អង់អាច បង្ហួតបូក បញ្ចេញរាងឱ្យអ្នកដទៃចាប់អារម្មណ៍ចំពោះខ្លួន ។

បញ្ញា : មតិរបស់សានីនិងដានូ គឺមិនខុសទេ ព្រោះថា យុវវ័យកំពុងពេញស្រឡាញ់ខ្លួនឯង ទោះជាបែបនេះក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំមានជំនឿថា គេយល់ដឹងពីអត្ថន័យពិតប្រាកដរបស់វប្បធម៌បរទេសមួយនេះដែលពីមុនយើងហៅថា ថ្ងៃបុណ្យសង្សារ ឱ្យទៅជាបុណ្យនៃ

សេចក្ដីស្រឡាញ់វិញបាន ដោយមានខ្ញុំ មានមិត្តទាំងពីរ មានអ្នកដទៃទៀតដូចជា មាតាបិតា លោកគ្រូអ្នកគ្រូ ព្រះសង្ឆ សហគមន៍ រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលព្រមព្រៀងគ្នាតាមរយៈការអប់រំផ្ទាល់ ផ្សព្វផ្សាយតាមទូរទស្សន៍ សារព័ត៌មាន វិទ្យុ ដោយយើងជួយបង្ហែរឱ្យគេងាកទៅរកសេចក្ដីគោរពស្រឡាញ់អ្នកមានគុណដូចជា មាតាបិតា ជីដូនជីតា លោកគ្រូអ្នកគ្រូ ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ចាប់ផ្ដើមនិងផ្ដល់ជូនពួកគេវិញនូវសព្ទសាធុការពរ ផ្ដល់ជូនការស្រឡាញ់ដ៏ស្មោះស្ម័គ្រ។ យើងសង្ឃឹមថាតទៅ ថ្ងៃទី១៤ កុម្ភៈ គឺជា "ថ្ងៃបុណ្យនៃសេចក្ដីស្រឡាញ់" យ៉ាងពិតប្រាកដ។

ជានួ : អរគុណណាស់ចំពោះមតិដ៏ល្អរបស់បញ្ញានិងសានី។ ខ្ញុំក៏រួមចំណែករៀបចំខ្លួន ដើម្បីជួយឱ្យបានសម្រេចតាមមតិរបស់អ្នកទាំងពីរ ដើម្បីអភិវឌ្ឍវិស័យវប្ប្ធម៌ជាតិឱ្យថ្កុំថ្កើងរុងរឿងជានិច្ចនិរន្ត។

សំណួរ

១. តើថ្ងៃបុណ្យសង្ឆ្ករមានប្រភពមកពីប្រទេសណា ?

២. ពួកបរទេសគេហៅថា "ថ្ងៃបុណ្យសង្ឆ្ករ" ព្រោះអ្វី ?

៣. តើថ្ងៃបុណ្យសង្ឆ្ករអាចបំបាត់ព្រលឹងជាតិខ្មែរដែរឬទេ ? ព្រោះអ្វី ?

៤. តើអ្នកមានទស្សនៈបែបណាចំពោះការហូរចូលនៃវប្ប្ធម៌បរទេស ? ចូរលើកឧទាហរណ៍។

លំហាត់

ចូរនិយាយពីការហូរចូលនិងការទទួលយកវប្ប្ធម៌បរទេស ព្រមទាំងផលវិជ្ជមាននិងអវិជ្ជមានរបស់វាផង គឺ

- បញ្ហាបច្ចេកវិទ្យា (អេឡិចត្រូនិច)
- បញ្ហាចម្រៀង របាំ ការស្លៀកពាក់ ក្រុមសិល្ប្ករ សិល្ប្ការិនីបរទេស (ក្ងរ៉ អាមេរិចកាំង)

facebook.com/moeys.gov.kh
youtube.com/moeys
moeys.gov.kh

ការស្រាវជ្រាវ

ការស្រាវជ្រាវមានច្រើនប្រភេទ ។ ការស្រាវជ្រាវអាចធ្វើតាមរយៈការសាកសួរព័ត៌មានផ្ទាល់មាត់ទៅលើមនុស្សចាស់ទុំច្រើនគ្នា ដែលធ្លាប់ដឹងពួបញ្ហាហេតុការណ៍ ឬរឿងរ៉ាវដែលកន្លងផុតទៅ តាមរយៈការរុករកក្នុងទីក ក្នុងព្រៃ ក្នុងសមុទ្រ ឬក្រោមដីជាដើម ។

ពេលនេះ អ្នកនឹងសិក្សាអំពីសំណេរស្រាវជ្រាវតាមរយៈឯកសារ ។ ក្នុងការស្រាវជ្រាវតាមរយៈឯកសារ ឬសៀវភៅផ្សេងៗអ្នកត្រូវ ៖

- កំណត់ប្រធានបទ ដែលត្រូវស្រាវជ្រាវឱ្យច្បាស់ ។
- កំណត់ទីតាំងរកឯកសារដូចជា បណ្ណាល័យ ឬមជ្ឈមណ្ឌលតម្កល់ឯកសារនានា ដើម្បីរកឯកសារពិគ្រោះ ។
- អានមាតិកាអត្ថបទរបស់សៀវភៅ ដើម្បីរកចំណងជើងអត្ថបទ ដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រធានបទរបស់អ្នក ។
- អានអត្ថបទដែលអ្នករកឃើញដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ដើម្បីយកខ្លឹមសារសំខាន់ៗ ដែលទាក់ទងនឹងប្រធានបទរបស់អ្នក ។
- ស្រង់ប្រភពឯកសារដូចជា ចំណងជើងសៀវភៅ ឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ ទីកន្លែង ឆ្នាំបោះពុម្ពផ្សាយ និងទំព័រអត្ថបទ ។

ចូរពិនិត្យគម្រោង

១ . សេចក្តីផ្តើម

ប្រាប់ប្រធានបទនិងចំណងនៃការស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទនោះ ។

២ . ត្លួសេចក្តី

- ផ្តល់សេចក្តីពន្យល់ និយមន័យ ចាំបាច់លើពាក្យគន្លឹះ ប្រធានបទ ប្រធានបទរង ។ល ។
- ស្រង់ឧទាហរណ៍ក្នុងឯកសារយោង (ឯកសារដែលយើងកំពុងពិគ្រោះសំណេរស្រាវជ្រាវនោះ) ក្នុងករណីនេះត្រូវចុះលេខយោង ប្រាប់ប្រភព ។
- រកឧទាហរណ៍មកបន្ថែម ។
- ពន្យល់លក្ខណៈពិសេសផ្នែកនីមួយៗ ។

facebook.com/moeys.gov.kh
krouamoeys.gov.kh
youtube.com/moeys

៣ . សេចក្ដីបញ្ចប់

- វាយតម្លៃលើលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវ
- ភ្ជាប់បញ្ជីឯកសារពិគ្រោះ

ចូរអ្នកពិនិត្យសំណេរស្រាវជ្រាវគំរូដូចខាងក្រោម :

ប្រធាន : ចូរស្រាវជ្រាវអំពីទំនាក់ទំនងរវាងអរិយធម៌ខ្មែរនិងអរិយធម៌បរទេស ។

គម្រោងអធិប្បាយ

១ . ផ្ដើមសេចក្ដី

- ជាតិសាសន៍ណាក៏ដោយ ពុំដែលមានអរិយធម៌សុទ្ធសាធតែឯកឯងឡើយ ... ។
- ជនជាតិខ្មែរ ដែលធ្លាប់មានអរិយធម៌ល្បីល្បាញ ...ក៏តែងបានទទួលឥទ្ធិពលអរិយធម៌បរទេសច្រើនដែរ
- តើជនជាតិខ្មែរបានទាក់ទងជាមួយជនជាតិណាខ្លះ ? ហើយទទួលឥទ្ធិពលអ្វីខ្លះ ?

២ . តួសេចក្ដី

ក. ពន្យល់ពាក្យ

- អរិយធម៌ : ធម៌ទាំងឡាយណាដែលជាសភាពនិងតម្លៃនៃការលូតលាស់ ដុះដាល រីកចម្រើនល្អប្រសើរ ខ្ពង់ខ្ពស់ ផ្ទៃផ្ទ្ធរក្នុងការរស់នៅរបស់មនុស្សក្នុងសង្គម ដែលប្រកបដោយរបៀបរៀបរយល្អ គ្រឿងប្រដាប់ប្រើប្រាស់គ្រប់គ្រាន់ ជំនឿ ចំណេះ ចំណង់ចំណូលចិត្តគ្រប់បែបយ៉ាងក្នុងគោលដៅស្វែងរកសុខ: ។
- អរិយធម៌មានមែកធាង គឺវប្ប្ធម៌ និងសង្គមធម៌

២. បកស្រាយប្រធាន

- ខ្មែរមានអរិយធម៌ដើមរបស់ខ្លួន
  - ជឿព្រលឹង អារក្ស អ្នកតា
  - ទុកស្ត្រីជាធំ
  - បាចទឹកបញ្ជូលស្រែ
  - ផ្សាំងសត្ត
  - កប់ខ្មោចក្រោមថ្មដុល ក្នុងក្រឡ
  - ភាសាមានអន្ត្ររបទ ។ល ។

facebook.com/moeys.gov.kh
k-ou.moeys.gov.kh
youtube.com/moeys

ឥទ្ធិពលអរិយធម៌បរទេសមកលើអរិយធម៌ខ្មែរ ។ ខ្មែរធ្លាប់បានទាក់ទងនិងទទួលឥទ្ធិពលពីបរទេសតាំងពីដើមនៃគ្រិស្តសករាជ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃដូចជា :

- ឥទ្ធិពលឥណ្ឌា (សតវត្សទី ២)
  - ទស្សនៈរាជានិយម
  - សាសនា
  - ភាសា អក្សរ អក្សរសិល្ប៍
  - សិល្ប:ៈ ទំនៀមទម្លាប់ ច្បាប់ ...
- ឥទ្ធិពលចិន (សតវត្សទី ៣)
  - ជំនួញ
  - ល្បាយជាតិសាសន៍ ណ្ងាន ...
- ឥទ្ធិពលចាម-ជ្ងា (សតវត្សទី ៤)
  - ស្ថាបត្យកម្ម
  - ក្ដាច់លម្ហ (រាហូ)
- ឥទ្ធិពលថៃ-វៀតណាម (សតវត្សទី ១៣)
  - ពាក្យពេចន៍
- ឥទ្ធិពលអឺរ៉ុប (សតវត្សទី ១៦)
  - វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស
  - ទម្លាប់ (ចាប់ដៃ ស្លៀកពាក់)
  - លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ កិច្ចការរដ្ឋបាល ...
  - អរិយធម៌បរទេសជាឧបករណ៍ផ្ទ្យផ្ទ្ងាអរិយធម៌ខ្មែររីកដុះដាល
  - ខ្មែរ-មន ជាដៃគូកសាងអរិយធម៌ក្នុងកុលសម្ព័ន្ធនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍

លោក ម៉ូរីសតែ្ល អភិរក្សអង្ករបានសរសេរថា "មិនមែនដូចអ្នកខ្លះបានយល់នោះទេថា ជាប្រជារាស្ត្រមួយដែលមានដើមកំណើតជាឥណ្ឌាសុទ្ធសាធ ហើយដែលបានមកតាំងនៅក្នុងតំបន់គ្មានមនុស្ស ឬក៏បានកំចាត់ពួកអ្នកស្រុកអាយ ដោយការសម្លាប់រង្គាល ឬការនិរទេសទាំងហ្ងូងនោះទេ" ប្រជារាស្ត្រខ្មែរ គឺជាអ្នកស្រុកដើម ដែលបានទទួលឥទ្ធិពលអរិយធម៌ឥណ្ឌា ។

youtube.com/moeys
krou.moeys.gov.kh
facebook.com/moeys.gov.kh

លោក ក្រូ លៀ បានសរសេរក្នុងសៀវភៅគាត់ថា "អារិយមិអ្ហូស្ត្ហូអាស៊ី ឬអារិយធម៌ខ្យល់ដូវ មានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ព្រោះថាជាមូលដ្ឋានរួមនៅខាងដើមទេ ប្រទេសឥណ្ឌា ក៏ដូចជាប្រទេសចិនដែរមិនអាចផ្សព្វផ្សាយឥទ្ធិពលអារិយធម៌របស់ខ្លួនបានដូចដែលខ្លួនបានធ្វើរួចមកហើយនោះទេ ។ គ្រាប់ពូជត្រូវការដីមានជីជាតិ ដើម្បីដុះដាល ។ ...

សន្និដ្ឋាន :

- ខ្មែរ ច្នៃផ្សំឥទ្ធិពលអារិយធម៌បរទេសឱ្យមកជាលក្ខណៈជាតិ
- ទស្សនៈដែលមិនត្រូវចំណូលចិត្តខ្មែរបោះបង់ចោល
- អារិយធម៌ខ្លះ (ទស្សនៈខ្លះ) ត្រូវសាបរលាប ...

៣ . សេចក្តីបញ្ចប់

ការស្រាវជ្រាវអំពីទំនាក់ទំនងអារិយធម៌ខ្មែរនិងអារិយធម៌បរទេសបានបង្ហាញថា ខ្មែរជាជាតិមួយចំណាស់ជាងគេនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលជួនតាបន្សល់ទុកមក ។ ជនជាតិដទៃទៀតដែលជាអ្នកជិតខាងយើង ដែលរស់នៅភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដីគោកសព្វថ្ងៃ គឺសុទ្ធតែបានមកដល់ក្រោយ (លើកលែងតែជនជាតិចាមចេញ) ។

ការស្រាវជ្រាវនេះយោងតាមឯកសារពិគ្រោះ ៖

- សៀវភៅ "អារិយធម៌ខ្មែរ" រៀបរៀងឡើងដោយ លោក សូ មុយយៀង លោក ទិត សៀង និងលោក ជា ឈិន បោះពុម្ពនៅគ.ស. ២០០៥ ទំព័រទី ៣២៩-៣៣១ ។
- សៀវភៅ "អារិយធម៌ខ្មែរ" របស់អ្នកស្រី ត្រឹង ងា បោះពុម្ពឆ្នាំ១៩៧៥ ទំព័រ ៨-១១ ។

លំហាត់

១. ចែកគ្នាជាក្រុមស្រាវជ្រាវ ដែលក្រុមនីមួយៗមានសមាជិក ១០នាក់ ជ្រើសរើសប្រធានបទណាមួយដែលខ្លួនពេញចិត្ត មកធ្វើការស្រាវជ្រាវទៅតាមប្រធានបទនោះ ។

២. ក្រុមនីមួយៗត្រូវរកឯកសារ ឬខ្ចីឯកសារពីបណ្ណាល័យសម្រាប់ការងារស្រាវជ្រាវ ដោយអនុវត្តតាមការណែនាំនិងគម្រោងស្រាវជ្រាវខាងលើ ។

youtube.com/moeys
facebook.com/moeys
kgou.moeys.gov.kh